

ห้องกรมพระจันทบุรีนฤนาถ

อังกุตรนิกาย

294.311
๓ ๑๗ ค
ค. ม. ๑. ๑

สยามรัฐสส เต็มปาก

สุตตตนุตปิฎกเก อังคุตตรนิกายสส

ทุติโย ภาค

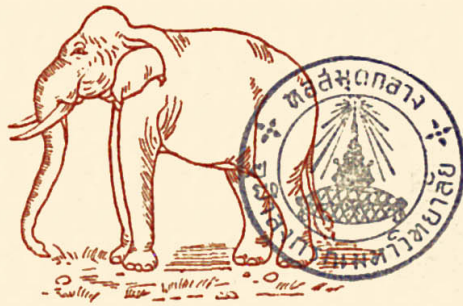
จตุกกนิปาโต

อรรถนิภาคุณากเรน ฮาโท สโรโต

ชินวเรน มหาสงฆวราเชน

ปุณ สโรโต

ราชบุปุมเชน สยามรัฐวาสนา มหาชเนน มุททามิโต

สยามรัฐสส ราชธานี

มหามกุฏราชวิทยาลัยเขน ปกาลิโต

พุทธปรินิพพานา ๒๔๗๑

มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

๓๔๕๕

กรุงเทพ ฯ
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร ถนนราชบพิธ

กิตฺตฺนปทฺตํ

ปจฺมปณฺณาสโก	ชงฺเก	๓
ภณฺหคามวคฺโค ปจฺโม	”	”
จรวคฺโค ทุติโย	”	๓๖
อจฺจเวถวคฺโค ตติโย	”	๕๕
จกฺกวคฺโค จตุตฺถโก	”	๕๓
โรหิตสฺสวคฺโค ปณฺจโม	”	๕๗
ทุติยปณฺณาสโก	”	๗๓
ปฺปญฺณาภิสํหวคฺโค ปจฺโม	”	”
ปตฺตกมฺมวคฺโค ทุติโย	”	๘๕
อปณฺณกวคฺโค ตติโย	”	๘๘
มจฺจวคฺโค จตุตฺถโก	”	๑๐๗
ขสฺสวคฺโค ปณฺจโม	”	๑๓๘
คตฺติยปณฺณาสโก	”	๑๓๕
วตฺถวคฺโค ปจฺโม	”	”
เกสฺสวคฺโค ทุติโย	”	๑๕๐
ภยวคฺโค ตติโย	”	๑๖๒
ปฺปคฺคตวคฺโค จตุตฺถโก	”	๑๘๓
ธาววคฺโค ปณฺจโม	”	๑๘๗

สมุดทนต์ปีฎเก อังคตทนต์นิกายสุต
ทนต์โย ภาโค

จตุกุกนินิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สฺมมาสัมพุทฺธสฺส ฯ

ปจฺมปณฺณาสโก

ภณฺทคามวคฺโค ปจฺจิม

[๑] เอมฺเม สุตํ ฯ เอกํ สมฺมํ ภควา วชฺชิสฺสุ วิหริติ ภณฺท-
คามเ ๑ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ ภิกฺขโวติ ๑ ภทฺนเคติ
เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสิสฺสุ ๑ ภควา เอตทโวจ จตฺนุนิ ภิกฺขเว
ธมฺมานิ อนนฺุโพธา อปฺปฏฺิเวธา เขวมิตฺถํ ที่ฆมฺทธานิ สฺนฺชาวิตํ สฺสฺริตํ
มมณฺเจว ตุมฺหากณฺจ กตเมสฺสํ จตฺนุนิ อริยสฺสํ ภิกฺขเว สฺตสฺสํ
อนนฺุโพธา อปฺปฏฺิเวธา เขวมิตฺถํ ที่ฆมฺทธานิ สฺนฺชาวิตํ สฺสฺริตํ มมณฺ-
เจว ตุมฺหากณฺจ อริยสฺสํ ภิกฺขเว สฺมาธิสฺสํ อนนฺุโพธา อปฺปฏฺิเวธา
เขวมิตฺถํ ที่ฆมฺทธานิ สฺนฺชาวิตํ สฺสฺริตํ มมณฺเจว ตุมฺหากณฺจ อริยาย
ภิกฺขเว ปณฺณาย อนนฺุโพธา อปฺปฏฺิเวธา เขวมิตฺถํ ที่ฆมฺทธานิ
สนฺชาวิตํ สฺสฺริตํ มมณฺเจว ตุมฺหากณฺจ อริยาย ภิกฺขเว วิมุตฺติยา
อนนฺุโพธา อปฺปฏฺิเวธา เขวมิตฺถํ ที่ฆมฺทธานิ สฺนฺชาวิตํ สฺสฺริตํ มมณฺเจว

๒ สตฺตุนุตฺตบิฎฺเฏ อหฺงคฺตฺตฺตฺรนิคฺายสฺส จคฺคกฺกนิปฺปาโต [๒

คฺมุหาคณฺจ คฺยิทํ ภิกฺขเว อริยมํ สฺสํ อนฺนํพุทฺธํ ปฏฺิวิทฺธํ อริโย
สฺมาริ อนฺนํพุทฺธํ ปฏฺิวิทฺธํ อริยา ปณฺณา อนฺนํพุทฺธา ปฏฺิวิทฺธา
อริยา วิมฺุตฺติ อนฺนํพุทฺธา ปฏฺิวิทฺธา อฺจุฉินฺนา ภวตฺตฺนหา ขฺฉินา
ภวเนคฺคํ นคฺคิทฺทานิ ปฺนพฺภโวติ ฯ อิทมฺโวจ ภคฺวา อิทํ วคฺวาน
สฺคโต อถาปวํ เอตทโวจ สฺคฺตา

สฺสํสฺมาริปณฺณา จ วิมฺุตฺติ จ อนฺนํคฺตฺตรา
อนฺนํพุทฺธา อิมํ ชมฺมา โคตเมน ยสฺสฺสฺสฺนํ ฯ
อิติ พฺุทฺธํ อภินฺวาย ชมฺมมกฺขาสฺสิ ภิกฺขุณฺเ
ทฺกฺขสฺสํนคฺกโว สฺคฺตา จกฺขมา ปรีนิพฺพุตฺติ ฯ

[๒] จคฺคฺกิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ อสฺมนฺนาคโต อิมสฺมา ชมฺม-
วินฺยา ปปฺติโตติ อฺจุจฺติ กตฺเมหิ จคฺคฺกิ อริเยน ภิกฺขเว สฺสํเณ
อสฺมนฺนาคโต อิมสฺมา ชมฺมวินฺยา ปปฺติโตติ อฺจุจฺติ อริเยน
ภิกฺขเว สฺมารินา อสฺมนฺนาคโต อิมสฺมา ชมฺมวินฺยา ปปฺติโตติ
อฺจุจฺติ อริยาย ภิกฺขเว ปณฺวาย อสฺมนฺนาคโต อิมสฺมา ชมฺม-
วินฺยา ปปฺติโตติ อฺจุจฺติ อริยาย ภิกฺขเว วิมฺุตฺติยา อสฺมนฺนาคโต
อิมสฺมา ชมฺมวินฺยา ปปฺติโตติ อฺจุจฺติ อิมฺเห ไซ ภิกฺขเว จคฺคฺกิ
ชมฺเมหิ อสฺมนฺนาคโต อิมสฺมา ชมฺมวินฺยา ปปฺติโตติ อฺจุจฺติ ฯ
จคฺคฺกิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สฺมนฺนาคโต อิมสฺมา ชมฺมวินฺยา อปฺปติโตติ
อฺจุจฺติ กตฺเมหิ จคฺคฺกิ อริเยน ภิกฺขเว สฺสํเณ สฺมนฺนาคโต
อิมสฺมา ชมฺมวินฺยา อปฺปติโตติ อฺจุจฺติ อริเยน ภิกฺขเว สฺมารินา

สมนุภาคโต อิมสฺมา ฅมฺมวินยา อปปติโตติ ดุจฺจติ อริยาเย
 ภิกฺขเว ปญฺญาเย สมนุภาคโต อิมสฺมา ฅมฺมวินยา อปปติโตติ
 ดุจฺจติ อริยาเย ภิกฺขเว วิมฺมุตฺติยา สมนุภาคโต อิมสฺมา ฅมฺม-
 วินยา อปปติโตติ ดุจฺจติ อิมฺเหติ โช ภิกฺขเว จตฺุหิ ฅมฺเมหิ
 สมนุภาคโต อิมสฺมา ฅมฺมวินยา อปปติโตติ ดุจฺจตฺติ ๑

จุตา ปตฺเตติ ปตฺติตา คิทฺฐา จ ปุณฺนาคตา
 กตฺติจฺจํ รัตฺตมฺมํ สฺสฺเสนานุภาคตํ สฺสฺสนฺติ ๑

[๓] จตฺุหิ ภิกฺขเว ฅมฺเมหิ สมนุภาคโต พาโต อพฺพคฺโค
 อสฺสปุริโส ฆตฺตํ อฺปฺพหตฺตํ อคฺคฺคานํ ปฺริหฺรติ สํวชฺชโช จ โหติ
 สํวชฺชโช วิญฺญนํ พหุญฺจ อปฺพญฺจํ ปสฺสวติ กตฺเมหิ จตฺุหิ
 อนนฺนุวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวา อวณฺณนารหฺสฺสํ วณฺณํ ภาสฺติ อนนฺนุวิจฺจ
 อปฺริโยคาเหตุวา วณฺณนารหฺสฺสํ อวณฺณํ ภาสฺติ อนนฺนุวิจฺจ อปฺริ-
 โยคาเหตุวา อปฺปสํถนฺนเย จํเน ปสํถํ อฺปฺพทํเสติ อนนฺนุวิจฺจ อปฺริ-
 โยคาเหตุวา ปสํถนฺนเย จํเน อปฺปสํถํ อฺปฺพทํเสติ อิมฺเหติ โช
 ภิกฺขเว จตฺุหิ ฅมฺเมหิ สมนุภาคโต พาโต อพฺพคฺโค อสฺสปุริโส ฆตฺตํ
 อฺปฺพหตฺตํ อคฺคฺคานํ ปฺริหฺรติ สํวชฺชโช จ โหติ สํวชฺชโช วิญฺญนํ
 พหุญฺจ อปฺพญฺจํ ปสฺสวติ ๑ จตฺุหิ ภิกฺขเว ฅมฺเมหิ สมนุภาคโต
 ปณฺชติโต พฺพคฺโค สฺสปุริโส อคฺคฺคตฺตํ อปฺพหตฺตํ อคฺคฺคานํ ปฺริหฺรติ
 อนนฺนุวิจฺจ จ โหติ อนนฺนุวิจฺจ วิญฺญนํ พหุญฺจ ปฺพญฺจํ ปสฺสวติ
 กตฺเมหิ จตฺุหิ อนนฺนุวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวา อวณฺณนารหฺสฺสํ อวณฺณํ

๔ สุตฺตุนตฺตมีฏเฐ องฺคุตฺตฺตฺตริทฺทายสฺส จฺตุกฺกนินฺปาโต [๔

ภาสฺตติ อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตุวา วณฺณนารหฺสฺส วณฺณํ ภาสฺตติ
อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตุวา อปฺปสฺสาทนฺเญ จานฺเน อปฺปสฺสาทํ อฺพุทฺธเสติ
อนุวิจฺจ ปริโยคาเหตุวา ปสฺสาทนฺเญ จานฺเน ปสฺสาทํ อฺพุทฺธเสติ อิมฺหิ
โฆ ภิกฺขเว จตุทฺธิ ชฺมฺเมหิ สมนฺนาคโต ปณฺทิตฺโต พุยฺยฺโต สบฺบปฺริโส
อกฺขตํ อนุปฺหตํ อตฺตทานํ ปริหฺรติ อนุวฺชฺโซ จ โหติ อนุวฺชฺโซ
วิญฺญณฺํ พหุญฺจ อฺปนฺณํ ปสฺสวตฺติ ๑

โย นินฺทิตฺยํ ปสฺสตฺติ ตํ วา นินฺทิตฺติ โย ปสฺสตีโย
วิจฺจนาติ มฺุเชน โส กถิ กถินา เตน สฺสํ น วินฺทิตฺติ ๑
อปฺปมฺคฺโต อຍံ กถิ โย อกฺกฺเชสฺสุ ชนฺปรายโย
สฺสพฺพสฺสํ สํหาปํ อตฺตนา อຍเมว มหฺคฺตโร กถิ
โย สฺสฺคฺเตสฺสุ มนํ ปโตสฺเย สตํ สฺสฺหสฺสํ นนฺรพฺพฺทานํ
ฉตฺตฺตฺตฺติ ปณฺจ จ อพฺพฺทานิ ยมฺวํ ครหิ นนฺรํ อฺပเต
วาจํ มนฺณจ ปณฺชาย ปาปกฺกนฺติ ๑

[๔] จตุสฺสุ ภิกฺขเว มิจฺฉนาปฺปฏิปฺชฺชมาโน พาวโต อพฺยฺยฺโต อสฺบ-
ปฺริโส ขตํ อฺปนฺณํ อตฺตทานํ ปริหฺรติ สํวฺชฺโซ จ โหติ สํวฺชฺโซ
วิญฺญณฺํ พหุญฺจ อฺปนฺณํ ปสฺสวติ กตฺตเมสฺสุ จตุสฺสุ มาตริ
ภิกฺขเว มิจฺฉนาปฺปฏิปฺชฺชมาโน พาวโต อพฺยฺยฺโต อสฺบปฺริโส ขตํ อฺปนฺณํ
อตฺตทานํ ปริหฺรติ สํวฺชฺโซ จ โหติ สํวฺชฺโซ วิญฺญณฺํ พหุญฺจ
อฺปนฺณํ ปสฺสวติ ปิตฺริ ภิกฺขเว มิจฺฉนาปฺปฏิปฺชฺชมาโน ๑ เป ๑

ตถาคเต ภาณฺทเว มิจฺฉาปฺปฏิปชฺชมาโน ๑ เป ๑ ตถาคตสํวเถ
 ภาณฺทเว มิจฺฉาปฺปฏิปชฺชมาโน พาลโต อพฺยตฺโต อสํปฺปริโส ๗๓ อุนฺพหํ
 อตฺตทานํ ปริหฺรติ สํวชฺช ๑ โหติ สํวชฺช วิญฺญูโน พหุญฺจ
 อปฺปญฺญํ ปสฺสวติ อิมํสุ ๒ ภาณฺทเว จตฺตุสฺส มิจฺฉาปฺปฏิปชฺชมาโน
 พาลโต อพฺยตฺโต อสํปฺปริโส ๗๓ อุนฺพหํ อตฺตทานํ ปริหฺรติ สํวชฺช
 ๑ โหติ สํวชฺช วิญฺญูโน พหุญฺจ อปฺปญฺญํ ปสฺสวติ ๑ จตฺตุสฺส
 ภาณฺทเว สํมมาปฺปฏิปชฺชมาโน ปณฺทิตโต พฺยตฺโต สํปฺปริโส อกฺขตํ
 อุนฺพหํ อตฺตทานํ ปริหฺรติ อนนฺวชฺช ๑ โหติ อนนฺวชฺช วิญฺญูโน
 พหุญฺจ ปฺปญฺญํ ปสฺสวติ กตเมสฺสุ จตฺตุสฺส มาตฺริ ภาณฺทเว สํมมาปฺปฏิ-
 ปชฺชมาโน ปณฺทิตโต พฺยตฺโต สํปฺปริโส อกฺขตํ อุนฺพหํ อตฺตทานํ
 ปริหฺรติ อนนฺวชฺช ๑ โหติ อนนฺวชฺช วิญฺญูโน พหุญฺจ ปฺปญฺญํ
 ปสฺสวติ ปิตฺริ ภาณฺทเว สํมมาปฺปฏิปชฺชมาโน ๑ เป ๑ ตถาคเต
 ภาณฺทเว สํมมาปฺปฏิปชฺชมาโน ๑ เป ๑ ตถาคตสํวเถ ภาณฺทเว สํมมา-
 ปฺปฏิปชฺชมาโน ปณฺทิตโต พฺยตฺโต สํปฺปริโส อกฺขตํ อุนฺพหํ อตฺตทานํ
 ปริหฺรติ อนนฺวชฺช ๑ โหติ อนนฺวชฺช วิญฺญูโน พหุญฺจ ปฺปญฺญํ
 ปสฺสวติ อิมํสุ ๒ ภาณฺทเว จตฺตุสฺส สํมมาปฺปฏิปชฺชมาโน ปณฺทิตโต
 พฺยตฺโต สํปฺปริโส อกฺขตํ อุนฺพหํ อตฺตทานํ ปริหฺรติ อนนฺวชฺช ๑
 โหติ อนนฺวชฺช วิญฺญูโน พหุญฺจ ปฺปญฺญํ ปสฺสวติ ๑
 มาตฺริ ปิตฺริ จาบีโย มิจฺฉาปฺปฏิปชฺชติ
 ตถาคเต ๑ สํมพฺพุเต อถวา ตสฺสํ สํวเถ

• อ.พ. ๖๑ ๑

หอสมุดกลาง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พหุญฺจ โส ปสวติ	อปุณฺณํ ตาทิโส นโร ๑
ตาย อธมฺมจฺริยาย	มาตาบิฑฺฐุ ปณฺทิตา
อิเธว นํ ฺครหนฺติ	เปจฺจาปายญฺจ คจฺฉติ ๑
มาตฺริ ฺบิฑฺริ จาบี	โย สํมาปฏฺธิปชฺชติ
ตถาคเต จ ^๑ สํพฺพุเต	อถวา ตศุคฺคํ สํวเก
พหุญฺจ โส ปสวติ	ปุณฺณํบิ ตาทิโส นโร ๑
ตาย ธมฺมจฺริยาย	มาตาบิฑฺฐุ ปณฺทิตา
อิเธว นํ ปสฺสนฺติ	เปจฺจ ศฺคฺเค ปโมทศฺติ ๑

[๕] จตุตฺตาริเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สํโตะ สํวิชฺชมาเน โดถสมฺมํ
 กตเม จตุตฺตาริ อนุสํตคามํ ปุคฺคโต ปฏฺธิสํตคามํ ปุคฺคโต
 จิตฺตุโต ปุคฺคโต ติณฺโณ ปารคโต ฅเถ ติจฺฉจฺติ พุรหฺมโณ ๑
 กตโม จ ภิกฺขเว อนุสํตคามํ ปุคฺคโต อีธ ภิกฺขเว เขจฺจโจ
 ปุคฺคโต กามे จ ปฏฺธิเสวติ ปาปญฺจ กมฺมํ กโรติ อโย อจฺฉติ
 ภิกฺขเว อนุสํตคามํ ปุคฺคโต ๑ กตโม จ ภิกฺขเว ปฏฺธิสํตคามํ
 ปุคฺคโต อีธ ภิกฺขเว เขจฺจโจ ปุคฺคโต กามे จ น ปฏฺธิเสวติ
 ปาปญฺจ กมฺมํ น กโรติ สหามิํ ทฺถเน สหามิํ โทมนสฺสเนน อสฺสํ-
 มุชฺชามิํ รุทฺธมานิ ปรีปุณฺณํ ปรีสุทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ จวติ อโย อจฺฉติ
 ภิกฺขเว ปฏฺธิสํตคามํ ปุคฺคโต ๑ กตโม จ ภิกฺขเว จิตฺตุโต ปุคฺคโต
 อีธ ภิกฺขเว เขจฺจโจ ปุคฺคโต ปณฺจเนนํ โอรมฺภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ

• ย.พ. ๖๖ ๑

๕] ปฐมปณฺณาสก ฆณฺฑคามวคฺโค ปจฺโหม ๘

ปฏิกฺขยา โอบปาติโก โหติ ตคฺคฺคปรินิพฺพายี อนาวคฺคิรฺมโม ตสฺมา
โตกา อยํ วุจฺจติ ภูมิภาคเว จิตฺตโต ปุคฺคโต ๑ กตโม ๑ ภูมิภาคเว
ปุคฺคโต ตินฺนุณ ปารคโต ธตฺเต คิฏฺฐจฺติ พุราหุมนุ ๑ อธิ ภูมิภาคเว
เขกฺกจฺใจ ปุคฺคโต อาสฺวาณํ ฆยา อนาสฺวํ เจโตวิมฺมุคฺคิ ปณฺณาวิมฺมุคฺคิ
ทิวฺจเวร รมฺเม สยํ อภินฺนุวา สจฺฉนิคฺคฺวา อฺปสฺสมปฺชฺช วิหริติ อยํ
วุจฺจติ ภูมิภาคเว ปุคฺคโต ตินฺนุณ ปารคโต ธตฺเต คิฏฺฐจฺติ พุราหุมนุ ๑
อิมะ โช ภูมิภาคเว จตฺตาโร ปุคฺคตา สฺนุโค สวฺชฺชมานา โตกฺกสัมมิคฺคิ ๑

เยเกจฺจิ กามะสุ อสฺสณฺณตา ฆนา
อวฺตฺตราคา อธิ กามโกคฺคิโน
ปฺนุปฺนุํ ฆาติคฺคปคฺคา^๑ ที^๑ เต^๑
คณฺหาริปะนฺนา อนุสฺสํตคฺคามิโน ๑
ตสฺมาหิ ธีโร อธิปฺญฺจิตาสฺติ
กามะ ๑ ปาเป ๑ อเสวฺมาโน
สํหาบิํ ทุกฺเคน ฆเหยฺย กามะ
ปฺญฺจิสฺสํตคฺคามิตี ตมาหุ ปุคฺคตํ ๑
โย เว กิตฺถานิ ปหาหย ปญฺจ
ปฺริปุณฺณเสโช อปฺริทานรฺมฺโม
เจโตวสฺสปฺตฺโต สฺมาหิตินฺทฺริโย
ส เว จิตฺตฺโตติ นโร ปวุจฺจติ ๑

• อ.พ. ฆาติคฺคปคฺคามิ เต ๑

ปโรปรา ยสูตร สเมจจ ชมมา
วิฐบีตา อตุตคตา น สันติ
ศ เวทกุ วุสสิตพรหมจริโย
โตกนตุกุ ปารกโตติ วุจจัตติ ฯ

[๖] คุตทาโรเม ภิกขเว ปุคฺคตา สันฺโต สํวิชฺชमानา โดกฺสูมี
กตเม คุตทาโร อปฺปสฺสฺสูโต สฺสุเตน อนฺนปฺนฺโน อปฺปสฺสฺสูโต สฺสุเตน
อฺนปฺนฺโน พหุสฺสฺสูโต สฺสุเตน อนฺนปฺนฺโน พหุสฺสฺสูโต สฺสุเตน อฺน-
ปฺนฺโน ฯ กถญฺจ ภิกขเว ปุคฺคโต อปฺปสฺสฺสูโต โหติ สฺสุเตน อนฺนป-
นฺโน อธิ ภิกขเว เอกจฺจสูตรํ ปุคฺคตสูตรํ อปฺปกํ สฺสุตํ โหติ
สุคฺคํ เคยฺยํ เวยฺยาकरणํ คาคา อุทฺธานํ อิติวฺคฺคํ ชาตกํ อพฺภุคฺชมนํ
เวทตฺถํ โส ติสฺสํ อปฺปกตฺสํ สฺสุตฺสํ น อตุตฺตมณฺเฑน ชมฺมมณฺเฑ-
นชาน ชมฺมานุชมฺมปฏฺธิปฺนฺโน โหติ เอวํ โช ภิกขเว ปุคฺคโต
อปฺปสฺสฺสูโต โหติ สฺสุเตน อนฺนปฺนฺโน ฯ กถญฺจ ภิกขเว ปุคฺคโต อปฺปสฺ-
สฺสูโต โหติ สฺสุเตน อฺนปฺนฺโน อธิ ภิกขเว เอกจฺจสูตรํ ปุคฺคตสูตรํ
อปฺปกํ สฺสุตํ โหติ สุคฺคํ เคยฺยํ ฯ เป ฯ เวทตฺถํ โส ติสฺสํ
อปฺปกตฺสํ สฺสุตฺสํ อตุตฺตมณฺเฑน ชมฺมมณฺเฑน ชมฺมานุชมฺมปฏฺธิปฺนฺโน
โหติ เอวํ โช ภิกขเว ปุคฺคโต อปฺปสฺสฺสูโต โหติ สฺสุเตน อฺนป-
นฺโน ฯ กถญฺจ ภิกขเว ปุคฺคโต พหุสฺสฺสูโต โหติ สฺสุเตน อนฺนปฺนฺโน
อธิ ภิกขเว เอกจฺจสูตรํ ปุคฺคตสูตรํ พหุ สฺสุตํ โหติ สุคฺคํ เคยฺยํ
ฯ เป ฯ เวทตฺถํ โส ติสฺสํ พหุสฺสํ สฺสุตฺสํ น อตุตฺตมณฺเฑน

ธมฺมมณฺเฑนาย ธมฺมานุธมฺมปฏฺิปนฺโน โหติ เขวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต
พหุสฺสโต โหติ สฺสฺเตน ธนุปนฺโน ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต พหุสฺ-
สฺสโต โหติ สฺสฺเตน ธนุปนฺโน อีช ภิกฺขเว เขกจฺจสฺสํ ปคฺคตสฺสํ
พหุํ สฺสํ โหติ สฺสํคํ เคยยํ เวยฺยากรณํ คาคา อุทานํ อิติวุตฺตํ
ชาตํ อพฺพุตฺตมฺมํ เวทถถํ โสํ ตสฺสํ พหุสฺสํ สฺสํคํ อคฺคณมณฺเฑนาย
ธมฺมมณฺเฑนาย ธมฺมานุธมฺมปฏฺิปนฺโน โหติ เขวํ โช ภิกฺขเว
ปุคฺคโต พหุสฺสโต โหติ สฺสฺเตน ธนุปนฺโน ๑ อิมเ ช ภิกฺขเว
จตุทฺวาริ ปุคฺคตา สฺนโต สํวิชฺชมาณา โลกสฺมิมฺนติ ๑

ธนุปนฺนํ ๑ โหติ	สํเสสฺสํ อสฺมาหิโต
อุภเยน นํ ครหฺนติ	สํสโต ๑ สฺสฺเตน ๑ ๑
ธนุปนฺนํ ๑ โหติ	สํเสสฺสํ สฺสํมาหิโต
สํสโต นํ ปสฺสํนฺติ	นาสฺสํ สํมุชฺชเต สฺสํคํ ๑
พหุสฺสโต ๑ โหติ	สํเสสฺสํ อสฺมาหิโต
สํสโต นํ ครหฺนติ	ตสฺสํ สํมุชฺชเต สฺสํคํ ๑
พหุสฺสโต ๑ โหติ	สํเสสฺสํ สฺสํมาหิโต
อุภเยน นํ ปสฺสํนฺติ	สํสโต ๑ สฺสฺเตน ๑ ๑
พหุสฺสํคํ ธมฺมธริ	สํปฺปณฺณํ พุทฺธสํวคํ
เนกฺขํ ชมฺโพนทสฺสํเสว	โก ตํ นินฺทิตุมฺรหิ
เทวปฺปี นํ ปสฺสํนฺติ	พฺรหฺมณฺเฑนํ ปสฺสํสโตติ ๑

[๗] จตุทฺวาริเม ภิกฺขเว วิยตฺตา วินิตฺตา วิสํรทา พหุสฺสํคา

๓๐ อุทฺตมุตฺตบิฎฺเฏ องฺคฺคฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต จตุคฺคฺตฺตฺต [๘

ชฺมฺมชฺรฯ ชฺมฺมานุชฺมฺมปฏฺิปปนฺนา สังฺฆิ โสภณฺติ กตฺเม จตุคฺคฺตฺต
อิช ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิยคฺคฺต วิญฺเฏ วิสํวโร พฺหุสฺสฺสฺส ชฺมฺมชฺร
ชฺมฺมานุชฺมฺมปฏฺิปปนฺโน สังฺฆิ โสภณฺติ ๑ ภิกฺขุ ภิกฺขเว ๑ เป ๑
อุปาสโก ภิกฺขเว ๑ เป ๑ อุปาสิกา ภิกฺขเว วฺยคฺคฺตา วิญฺเฏ วิสํวธา
พฺหุสฺสฺสฺส ชฺมฺมชฺรฯ ชฺมฺมานุชฺมฺมปฏฺิปปนฺนา สังฺฆิ โสภณฺติ ๑ อิม โ
ภิกฺขเว จตุคฺคฺต วฺยคฺคฺตา วิญฺเฏ วิสํวธา พฺหุสฺสฺสฺส ชฺมฺมชฺรฯ ชฺมฺมา-
นุชฺมฺมปฏฺิปปนฺนา สังฺฆิ โสภณฺตฺติ ๑

โย โหติ พฺยคฺคฺต ๑ วิสํวโร ๑

พฺหุสฺสฺสฺส ชฺมฺมชฺร ๑ โหติ

ชฺมฺมสฺส โหติ อนุชฺมฺมจวริ

ส ตาทิ วฺจฺจติ สังฺฆโสภณ ๑

ภิกฺขุ ๑ สฺตฺตมฺมบฺนฺโน ภิกฺขุ ๑ พฺหุสฺสฺสฺส

อุปาสโก ๑ โย สทฺโร ยา ๑ สทฺธา อุปาสิกา

เอเต โ สังฺฆิ โสภณฺติ เอเต หิ สังฺฆโสภณ ๑

[๘] จตุคฺคฺต วิญฺเฏ ตถาคคฺคฺสฺส เวสํวรชฺชานิ เยหิ
เวสํวรชฺชเหหิ สฺมฺนฺนาคโค ตถาคโค ชวสฺสจฺจจฺจ ปฏฺิขานาติ ปริสํส
สฺสฺส นทฺติ พฺรหฺมจกฺก ปวคฺคฺเตติ กตฺมานิ จตุคฺคฺต สฺมฺมา-
สฺมฺพฺทฺสฺส เต ปฏฺิขานโค อิม ชฺมฺมา อนภิสฺมฺพฺทฺธาติ คฺคฺ วค
ม สฺมฺโณ วา พฺรหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา พฺรหฺมา วา
โกจิ วา โลกสฺม สทฺมฺเมน ปฏฺิโจเทสฺสฺสฺส นิมิตฺตเมคฺ ภิกฺขเว น

สมนุปลฺลํสามิ เอคํปหิ ภิกฺขเว นิมิตฺตํ อสฺมนุปลฺลํสฺนโต เขมปฺปคฺคโต
 อภยปฺปคฺคโต เวสํารชฺชปฺปคฺคโต วิหรามิ ฯ ชีณาสถวสฺส เต ปฏฺชีนาโต อิม
 อาสฺวา อปฺริกฺชีณาทิ ตตฺร วต มํ สฺมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เทโว วา
 มาโร วา พฺรหฺมา วา โภจิ วา โสภํมํ สหฺมเมเน ปฏฺชีเจตฺสฺสคฺคิตฺติ
 นิมิตฺตเมคํ ภิกฺขเว น สมนุปลฺลํสามิ เอคํปหิ ภิกฺขเว นิมิตฺตํ
 อสฺมนุปลฺลํสฺนโต เขมปฺปคฺคโต อภยปฺปคฺคโต เวสํารชฺชปฺปคฺคโต วิหรามิ ฯ
 เย โส ปเน เต อนฺตฺรายิกา สมฺมา วุคฺคา เต ปฏฺชีเวโต นาสํ
 อนฺตฺรายายาทิ ตตฺร วต มํ สฺมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา
 พฺรหฺมา วา โภจิ วา โสภํมํ สหฺมเมเน ปฏฺชีเจตฺสฺสคฺคิตฺติ นิมิตฺต-
 เมคํ ภิกฺขเว น สมนุปลฺลํสามิ เอคํปหิ ภิกฺขเว นิมิตฺตํ อสฺมนุปลฺลํสฺนโต
 เขมปฺปคฺคโต อภยปฺปคฺคโต เวสํารชฺชปฺปคฺคโต วิหรามิ ฯ ยสฺส โส ปเน
 เต อตฺถาย สมฺโม เทสํโต โส น นียยติ ตกฺกรสฺส สฺมฺมาทกฺกชฺชยายาทิ
 ตตฺร วต มํ สฺมโณ วา พฺราหฺมโณ วา เทโว วา มาโร วา
 พฺรหฺมา วา โภจิ วา โสภํมํ สหฺมเมเน ปฏฺชีเจตฺสฺสคฺคิตฺติ นิมิตฺต-
 เมคํ ภิกฺขเว น สมนุปลฺลํสามิ เอคํปหิ ภิกฺขเว นิมิตฺตํ อสฺมนุ-
 ปลฺลํสฺนโต เขมปฺปคฺคโต อภยปฺปคฺคโต เวสํารชฺชปฺปคฺคโต วิหรามิ ฯ อิมานิ
 โส ภิกฺขเว จตฺตาริ ตถาคตฺสฺส เวสํารชฺชานิ เยหิ เวสํารชฺเชหิ
 สฺมนุเสกโต ตถาคโต อาสํกณฺจํ ปฏฺชีนาทานิ ปวิสํสุ สํเฆทํ นทฺติ
 พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตคฺคิตฺติ ฯ

เยเกจิมเ วาทปถา ปุณฺณสฺสิตฺตา

ยนฺนิสฺสตีตา สมนฺพฺราหฺมณา ฯ
 ตถาคคํ ปตฺตวาน เต ภวนฺติ
 วิสารทํ วาทปถาคีวตฺตํ^๑
 โย ชมฺมจกฺกํ อภิกฺขุยฺย เกวถํ
 ปวตฺตยฺยํ สหฺพฺพคฺคานุกมฺบิ^๒
 ตํ ตาทิสํ เทวมนุสฺสเสฏฺฐิ^๓
 สตฺตา นมสฺสํนฺติ ภวสฺสํ ปารคฺคฺติ ฯ

[๘] จตุตทาโรเม ภิกฺขเว ตณฺหุปฺปาทา ยตฺถ ภิกฺขุโน ตณฺหา
 อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ กตฺเม จตุตทาโร จีวรเหตฺวา ภิกฺขเว
 ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ ฆีณฺนคฺคาตเหตฺวา ภิกฺขเว
 ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ เสนาสฺนเหตฺวา ภิกฺขเว
 ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ อิติภวภวเหตฺวา
 ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ อิเม โช ภิกฺขเว
 จตุตทาโร ตณฺหุปฺปาทา ยตฺถ ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา
 อฺปฺปชฺชตฺตีติ ฯ

ตณฺหาทฺติโย ปฺริสํ	ทิมฺมทฺธานสํสํ
อิตฺถภวณฺณตภาวํ	สํสํวํ นาคีวตฺตติ ฯ
เขตฺมทั้นวํ ฃตฺวา	ตณฺหิ ทฺกฺขสฺสํ สมนฺวํ
วีตตณฺโห อนาทาโน	สโต ภิกฺขุ ปฺริพฺพเชติ ฯ

๑ บ.พ. วาทปถาคีวตฺตํ ฯ

[๓๐] จตุตทาโรเม ภิกฺขเว โยคา กตเม จตุตทาโร กามโยโค
 ภวโยโค ทิฏฺฐิจโยโค อวิชฺฐาโยโค ฯ กตโม จ ภิกฺขเว กามโยโค
 อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ กามานํ สํมุตฺตยญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ
 อาทํนวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ตสฺสํ กามานํ สํมุต-
 ตยญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ อาทํนวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ
 นปฺปชานโต โย กามะสุ กามราโค กามนฺนุติ กามสฺสึเนโห กามมฺุจฺฉา
 กามบีปาสํ กามปริพาโห กามชฺโฆสํณํ กามตฺตฺตนา สํนุสฺเสติ อຍံ
 วุจฺจติ ภิกฺขเว กามโยโค ฯ อิติ กามโยโค ฯ ภวโยโค จ กถํ
 โหติ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ภวานํ สํมุตฺตยญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ อสฺสํสํ-
 ทญฺจ อาทํนวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ตสฺสํ ภวานํ
 สํมุตฺตยญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ อาทํนวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ
 นปฺปชานโต โย ภเวสุ ภวราโค ภวนฺนุติ ภวสฺสึเนโห ภวมฺุจฺฉา ภวบีปาสํ
 ภวปริพาโห ภวชฺโฆสํณํ ภวตฺตฺตนา สํนุสฺเสติ อຍံ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 ภวโยโค ฯ อิติ กามโยโค ภวโยโค ฯ ทิฏฺฐิจโยโค จ กถํ โหติ
 อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ทิฏฺฐิจฺฉํ สํมุตฺตยญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ
 อาทํนวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ตสฺสํ ทิฏฺฐิจฺฉํ สํมุต-
 ตยญฺจ อตฺตงฺกมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ อาทํนวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ
 นปฺปชานโต โย ทิฏฺฐิจฺฉํ ทิฏฺฐิจฺฉาโค ทิฏฺฐิจฺฉนฺนุติ ทิฏฺฐิจฺฉึเนโห ทิฏฺฐิจฺฉิมฺุจฺฉา
 ทิฏฺฐิจฺฉีปาสํ ทิฏฺฐิจฺฉิปริพาโห ทิฏฺฐิจฺฉชฺโฆสํณํ ทิฏฺฐิจฺฉิตฺตฺตนา สํนุสฺเสติ
 อຍံ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทิฏฺฐิจโยโค ฯ อิติ กามโยโค ภวโยโค ทิฏฺฐิจโยโค ฯ

อวิชฺชาโยโค ๑ กถํ โหติ อิช ภาทฺชเว เอกจฺโจ ฉนฺนํ ผสุตฺถาย-
 ตนํ สํมุตฺตญฺจ อตฺตงฺกมฺมญฺจ อสฺสํสาทญฺจ อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ
 ยถาภูตํ นปฺปชานาติ ตสฺสํ ฉนฺนํ ผสุตฺถายตณฺณํ สํมุตฺตญฺจ อตฺตงฺ-
 กมฺมญฺจ อสฺสํสาทญฺจ อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ นปฺปชานาโต
 ยา ฉสุ ผสุตฺถายตณฺณํ อวิชฺชา อญฺฌาณํ สํมุตฺตญฺจ อภฺยํ อจฺจุตฺติ
 ภาทฺชเว อวิชฺชาโยโค ๑ อิติ กามโยโค ภวโยโค ทิฏฺฐิจิโยโค อวิชฺชา-
 โยโค ๑ สํมุตฺตญฺจ ปาปเกหิ อภฺยํเมหิ อมฺเมหิ สํกิลฺเลหิ โปโนพฺพ-
 ภาวเกหิ สทฺเวหิ ทฺตฺตวิปาเกหิ อายตฺตวิปาเกหิ อายตฺตวิปาเกหิ ตสฺมา อโย-
 คกฺกเมหิ อจฺจุตฺติ อิมํ โช ภาทฺชเว จคฺคคาโร โยคา ๑ จคฺคคาโรเม
 ภาทฺชเว วิสฺโยคา กตฺเม จคฺคคาโร กามโยควิสฺโยโค ภวโยควิสฺโยโค
 ทิฏฺฐิจิโยควิสฺโยโค อวิชฺชาโยควิสฺโยโค ๑ กตฺโม ๑ ภาทฺชเว กามโยค-
 วิสฺโยโค อิช ภาทฺชเว เอกจฺโจ กามานํ สํมุตฺตญฺจ อตฺตงฺกมฺมญฺจ
 อสฺสํสาทญฺจ อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ ตสฺสํ กามานํ
 สํมุตฺตญฺจ อตฺตงฺกมฺมญฺจ อสฺสํสาทญฺจ อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ
 ปชานาโต โย กามเมสุ กามราโค กามนฺเนหิ กามลีนฺโห กามมฺจุฉา
 กามบีปาสา กามปริพาหิ กามชฺโชณสํนํ กามตฺตฺตนา สํ นานฺนํเสติ
 อภฺยํ อจฺจุตฺติ ภาทฺชเว กามโยควิสฺโยโค ๑ อิติ กามโยควิสฺโยโค ๑
 ภวโยควิสฺโยโค ๑ กถํ โหติ อิช ภาทฺชเว เอกจฺโจ ภวานํ สํมุตฺตญฺจ
 อตฺตงฺกมฺมญฺจ อสฺสํสาทญฺจ อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสรณญฺจ ยถาภูตํ ปชานาติ
 ตสฺสํ ภวานํ สํมุตฺตญฺจ อตฺตงฺกมฺมญฺจ อสฺสํสาทญฺจ อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสร-

ฌณฺญ ฆถาภฺตุํ ปชานโต โย ภเวสุ ภวราโค ภวเนหฺติ ภวสีเนโห
 ภวมุจฺจนา ภวบีปาสา ภวปริพาโห ภวชฺโฆสํานํ ภวตฺตฺนหา สํ นานุ-
 เสติ อยํ ดุจฺจติ ภิกฺขเว ภวโยควิสํโยโค ฯ อิติ กามโยควิสํโยโค
 ภวโยควิสํโยโค ฯ ทิฏฺฐิโยควิสํโยโค จ กถํ โหติ อีช ภิกฺขเว
 เอกจฺโจะ ทิฏฺฐิเจนี สํมฺภทฺตญฺจ อตฺตงฺกมฺมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ อาทํนฺวญฺจ
 นิสฺสํสรณฺญฺจ ฆถาภฺตุํ ปชานาติ ศสฺสํ ทิฏฺฐิเจนี สํมฺภทฺตญฺจ อตฺตงฺก-
 มฺมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสรณฺญฺจ ฆถาภฺตุํ ปชานโต โย
 ทิฏฺฐิเจสุ ทิฏฺฐิเจราโค ทิฏฺฐิเจเนหฺติ ทิฏฺฐิเจสีเนโห ทิฏฺฐิเจมุจฺจนา ทิฏฺฐิเจบีปาสา
 ทิฏฺฐิเจปริพาโห ทิฏฺฐิเจชฺโฆสํานํ ทิฏฺฐิเจตฺตฺนหา สํ นานุเสติ อยํ ดุจฺจติ
 ภิกฺขเว ทิฏฺฐิโยควิสํโยโค ฯ อิติ กามโยควิสํโยโค ภวโยควิสํโยโค
 ทิฏฺฐิโยควิสํโยโค ฯ อวิชฺฐาโยควิสํโยโค จ กถํ โหติ อีช ภิกฺขเว
 เอกจฺโจะ ฌนฺนํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ สํมฺภทฺตญฺจ อตฺตงฺกมฺมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ
 อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสรณฺญฺจ ฆถาภฺตุํ ปชานาติ ศสฺสํ ฌนฺนํ ผสฺสํสํย-
 ตฺตนาณํ สํมฺภทฺตญฺจ อตฺตงฺกมฺมญฺจ อสฺสํสํทญฺจ อาทํนฺวญฺจ นิสฺสํสรณฺญฺจ
 ฆถาภฺตุํ ปชานโต ยา ฉสุ ผสฺสํสํยตฺตเนสุ อวิชฺฐา อญฺญาณํ สํ
 นานุเสติ อยํ ดุจฺจติ ภิกฺขเว อวิชฺฐาโยควิสํโยโค ฯ อิติ กามโยค-
 วิสํโยโค ภวโยควิสํโยโค ทิฏฺฐิโยควิสํโยโค อวิชฺฐาโยควิสํโยโค ฯ
 วิสํยฺตุโต ปาปเกหิ อกฺุสเสหิ ฌมฺเมหิ สํกิเสสฺสเกหิ โปนฺนพฺภวเกหิ สทฺเวหิ
 ทฺกฺขวิปาเกหิ อายคํชาตฺตชฺรามรณฺนเกหิ ศสฺสมา โยคกฺุเขมฺมํติ ดุจฺจติ ฯ
 อิเม ไช ภิกฺขเว จตฺตวาโร วิสํโยคาคี ฯ

กามโยเคน สํยุตฺตา	ภวโยเคน จูภยํ
ทิจฺจิจโยเคน สํยุตฺตา	อวิชฺชาย ปุรฺกชฺชา
สํตฺตา คจฺจนฺติ สํสํว	ชาติมรณคามินิ ๑
เย จ กามे ปริณฺณาย	ภวโยคณฺจ สํพุทฺธ
ทิจฺจิจโยคํ สฺมฺหจฺจ	อวิชฺชณฺจ วิราชยํ
สํพุทฺธโยควิสํยุตฺตา	เต เว โยคาคิคา มุนํติ ๑

ภณฺตคามวคฺโค ปจฺจิม

คสํสํทฺทานํ

อนฺพุทฺธํ ปปตฺติํ เทวชตํ อนฺโสถบณฺจมนํ
 อปฺปสํสํโส ๑ โสภณฺติ (เวสํรชฺช) ตณฺหาโยเคน เต ทสํติ ๑

จรวคฺโค ทฺติโย

[๓๓] จโรโต เจปํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อฺปฺปชฺชติ กามวิตฺตโก ๗
 พฺยาปาทวิตฺตโก ๗ วิหีสํวิตฺตโก ๗ คณฺจ ภิกฺขุ อธิวาเสติ นปฺป-
 ชฺหติ น วิโนเทติ น พฺยนฺตํโรติ น อนภาวํ คเมติ จรมฺบิ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํภูโต อนาตาปํ อนินฺตฺตปฺปํ สตตํ สมิคํ กุสํโต
 หนีวิริโยติ วุจฺจติ ๑ จิตฺสํสํ เจปํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อฺปฺปชฺชติ กาม-
 วิตฺตโก ๗ พฺยาปาทวิตฺตโก ๗ วิหีสํวิตฺตโก ๗ คณฺจ ภิกฺขุ
 อธิวาเสติ นปฺปชฺหติ น วิโนเทติ น พฺยนฺตํโรติ น อนภาวํ คเมติ
 จโรโต ๑ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํภูโต อนาตาปํ อนินฺตฺตปฺปํ สตตํ สมิคํ

กุสฺสโต หีนวิริโยติ ฺจฺจติ ๑ นิสินฺนสฺส เจปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ฺจฺป-
 ฺปชฺชติ กามวิตฺตโก ฺวา พฺยาปาทวิตฺตโก ฺวา วิหีสํวิตฺตโก ฺวา ตณฺจ
 ภิกฺขุ อธิวาเสติ นปฺปชฺหติ น วิโนเทติ น พฺยนฺตํกโรติ น อนภาวํ
 คเมติ นิสินฺนปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ เหวํภูโต อนาตาปปี ฺชนฺเตตฺตปฺปปี
 สฺตคํ สฺमितํ กุสฺสโต หีนวิริโยติ ฺจฺจติ ๑ สฺยานสฺส เจปปี ภิกฺขเว
 ภิกฺขุโน ฺชาครสฺส ฺจฺปปชฺชติ กามวิตฺตโก ฺวา พฺยาปาทวิตฺตโก ฺวา
 วิหีสํวิตฺตโก ฺวา ตณฺจ ภิกฺขุ อธิวาเสติ นปฺปชฺหติ น วิโนเทติ
 น พฺยนฺตํกโรติ น อนภาวํ คเมติ สฺยาโนปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฺชาโคร
 เหวํภูโต อนาตาปปี ฺชนฺเตตฺตปฺปปี สฺตคํ สฺमितํ กุสฺสโต หีนวิริโยติ
 ฺจฺจติ ๑ จรวโต เจปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ฺจฺปปชฺชติ กามวิตฺตโก ฺวา
 พฺยาปาทวิตฺตโก ฺวา วิหีสํวิตฺตโก ฺวา ตณฺจ ภิกฺขุ นาธิวาเสติ
 ฺปชฺหติ วิโนเทติ พฺยนฺตํกโรติ อนภาวํ คเมติ จรมปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 เหวํภูโต อาตาปปี ฺชนฺเตตฺตปฺปปี สฺตคํ สฺमितํ ฺชารทฺชวิริโย ปหิตตฺโตติ
 ฺจฺจติ ๑ จิตฺตสฺส เจปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ฺจฺปปชฺชติ กามวิตฺตโก ฺวา
 พฺยาปาทวิตฺตโก ฺวา วิหีสํวิตฺตโก ฺวา ตณฺจ ภิกฺขุ นาธิวาเสติ ฺปชฺหติ
 วิโนเทติ พฺยนฺตํกโรติ อนภาวํ คเมติ จิโตปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ เหวํภูโต
 อาตาปปี ฺชนฺเตตฺตปฺปปี สฺตคํ สฺमितํ ฺชารทฺชวิริโย ปหิตตฺโตติ ฺจฺจติ ๑
 นิสินฺนสฺส เจปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ฺจฺปปชฺชติ กามวิตฺตโก ฺวา พฺยาปาท-
 วิตฺตโก ฺวา วิหีสํวิตฺตโก ฺวา ตณฺจ ภิกฺขุ นาธิวาเสติ ฺปชฺหติ

๑๘ สุตฺตฺนคฺคปิฏฺเฏ อํกุตฺตฺตฺรนิคายสฺส จตุกฺกนิปาทิ [๑๒

วิโนเทติ พุยนฺตํโรติ อนภาวํ คเมติ นิสฺสินฺโนเนปี ภิคฺชเว ภิคฺชช
เชวํภูโต อาทาปี โยคฺคตฺตฺตฺตฺตํ สํคคํ สํมิตํ อารทฺชววิโรย ปหิตคฺคโตติ
ดฺดุจจติ ๑ สํยานสฺส เจปี ภิคฺชเว ภิคฺชชโน ชาครสฺส อฺปฺปชฺชติ กาม-
วิตกฺโก ๗ พฺยาปาทวิตกฺโก ๗ วิหิตํวิตกฺโก ๗ ตณฺจ ภิคฺช
นาริชาเสติ ปชหติ วิโนเทติ พุยนฺตํโรติ อนภาวํ คเมติ สฺยานเนปี
ภิคฺชเว ภิคฺชช ชาคโร เชวํภูโต อาทาปี โยคฺคตฺตฺตฺตํ สํคคํ สํมิตํ
อารทฺชววิโรย ปหิตคฺคโตติ ดฺดุจจติ ๑

จรั ๗ ยทิ ๗ ติฏฺฐจํ นิสฺสินฺโน อุกฺวา สยํ
โย วิตกํ วิตกฺเกติ ปาปกํ เคนิสฺสํคคํ
กฺมมคคํ ปฏฺิปปาเน โส โมหเนยฺเยสฺสุ มฺจุตฺโต
อภพฺโพ ตาทิสํ ภิคฺชช มฺจุจฺจํ สํมฺโพธิมฺมุตฺตมํ ๑
โย จรั ๗ ยปี ติฏฺฐจํ ๗ นิสฺสินฺโน อุกฺวา สยํ
วิตกํ สํมยิตฺตฺวาน วิตกฺกฺกฺปสฺสเม รัต
ภพฺโพ โส ตาทิสํ ภิคฺชช มฺจุจฺจํ สํมฺโพธิมฺมุตฺตมฺนติ ๑

[๑๒] สํมฺปนฺนสฺสํธา ภิคฺชเว วิหฺรต สํมฺปนฺนปาทิโมกฺขา ปาติ-
โมกฺขสฺสํวรํสฺสํธา วิหฺรต อจฺจโรจฺจรสํมฺปนฺนา อณฺมคฺเตสฺสุ วชฺเชสฺสุ
ภยทสฺสํธาวิโน สํมาทาย สิกฺขชต สิกฺขาปเทสฺสุ ๑ สํมฺปนฺนสฺสํธานํ ภิคฺชเว
วิหฺรตํ สํมฺปนฺนปาทิโมกฺขานํ ปาติโมกฺขสฺสํวรํสฺสํธานํ วิหฺรตํ อจฺจโร-
จฺจรสํมฺปนฺนานํ อณฺมคฺเตสฺสุ วชฺเชสฺสุ ภยทสฺสํธานํ สํมาทาย สิกฺขชตํ
สิกฺขาปเทสฺสุ กิมสฺส อฺคฺคตฺตฺตฺตฺตํจํ จโรโต เจปี ภิคฺชเว ภิคฺชชโน

อภิษฺฎมา ... พฺยาปาโท วิคฺโต โหติ ถันมิทฺธํ ... อฺทฺทจฺจกุกฺกจฺจํ ...
 วิจิจฺจณา ปหีณา โหติ อารทฺธํ โหติ วิริยํ อสฺสตุตฺถํ อฺปฺปฏฺฐิจฺฉา
 สฺติ อปฺปมฺภูจฺจา ปสฺสสฺสทฺโธ กายิ อสฺสารทฺโธ สฺมาหิตํ จิตฺตํ เอกคฺคํ
 จรียํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํภฺโถ อาทาปํ โอตฺตคฺคปฺปํ สฺตคํ สฺमितํ อารทฺธ-
 วิริโย ปหิตคฺคโตติ ดุจฺจติ ๑ จิตฺตสฺส เจปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ...
 นิสินฺนสฺส เจปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ... สฺยานสฺส เจปปี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
 ชาครสฺส อภิษฺฎมา ... พฺยาปาโท วิคฺโต โหติ ถันมิทฺธํ ... อฺทฺทจฺจก-
 กุกฺกจฺจํ ... วิจิจฺจณา ปหีณา โหติ อารทฺธํ โหติ วิริยํ อสฺสตุตฺถํ
 อฺปฺปฏฺฐิจฺฉา สฺติ อปฺปมฺภูจฺจา ปสฺสสฺสทฺโธ กายิ อสฺสารทฺโธ สฺมาหิตํ
 จิตฺตํ เอกคฺคํ สฺยานิปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชาครโ อเอวํภฺโถ อาทาปํ
 โอตฺตคฺคปฺปํ สฺตคํ สฺमितํ อารทฺธวิริโย ปหิตคฺคโตติ ดุจฺจติ ๑

ยตฺตจฺเร ยตํ ติฏฺฐเ	ยตํ อจฺเฉ ยตํ สฺเย
ยตํ สฺมฺมิชฺชเย ภิกฺขุ	ยตฺตเมตํ ปสฺสเว
อฺทฺธํ ติริยํ อปาจัน	ยาวตา ชคโต คติ
สฺมเวกฺขิตา จ รมฺมานํ	ชฺชานํ อฺทฺทพฺพยํ
เจโตสฺมถสํมํจํ	สฺกฺขมานํ สฺทาสฺตํ ^๑
สฺตคํ ปหิตคฺคโตติ	อาหุ ภิกฺขุํ ตถาวชิรฺนุติ ๑

[๑๓] จฺจวตฺถารฺมานิ ภิกฺขเว สฺมฺมปฺปชฺชานานิ กตฺมานิ จตฺตวริ
 อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อนฺุปฺปชฺชานํ ปาปกาณํ อกฺุสฺตานํ รมฺมานํ อนฺุป-

๑ บ. พ. สทาสต์ ๑

ปาทาย ฌนุทัง ฆเนติ วายมติ วิริยัม อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหฺติ
 อุပ္ปนฺนํ ปาปกานํ อกฺขตํ ชุมฺมานํ ปทานาย ฌนุทัง ฆเนติ วายมติ
 วิริยัม อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหฺติ อุပ္ปนฺนํ กุตฺถานํ
 ชุมฺมานํ อุပ္ปาทาย ฌนุทัง ฆเนติ วายมติ วิริยัม อารภติ จิตฺตํ ปคฺค
 ฌนฺหาติ ปทหฺติ อุပ္ปนฺนํ กุตฺถานํ ชุมฺมานํ จิตฺตํ อสมฺมอํธาย
 ภិโยภาย เวปฺตุตฺถาย ภาวนาย ปารีปุริยา ฌนุทัง ฆเนติ วายมติ
 วิริยัม อารภติ จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทหฺติ อิมานิ โช ภิกฺขเว
 จตุตฺตาริ สํมมฺปฺปชานนํติ ฯ

สํมมฺปฺปชานา มารเชยยาภิภูตา
 เต อสิตา ซาติมวณภยสุตํ ปารศุ
 เต ตฺฐิตา เซตฺวาน มารี สฺวาหนํ

เต อเนชา (สพฺพ) นมฺจุพฺปลํ อุปาติวตฺตา (เต สฺวิตาติ)

[๑๕] จตุตฺตาริมานิ ภิกฺขเว ปชานานิ กตมานิ จตุตฺตาริ สํ
 วรปฺปชานํ ปทานปฺปชานํ ภาวนาปฺปชานํ อหฺรฺกฺขนฺาปฺปชานํ กตมณฺจ
 ภิกฺขเว สํวรปฺปชานํ อิตฺถ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขฺณา รุเป ทิสฺวา น
 นิमितฺตคฺคาหํ โหติ นานุพฺพลฺลชนคฺคาหํ ยตฺวาชกรณเมนํ จกฺขฺนหฺตฺริยํ
 อสํวตํ วิหฺรตํ อภิซฺฉมาโทมนสุตํ ปาปกํ อกฺขตํ ชุมฺมา อหฺวาสุตํ-
 เวยฺยํ ตสฺสุตํ สํวราย ปฏฺธิปชฺชติ รกฺชติ จกฺขฺนหฺตฺริยํ จกฺขฺนหฺตฺริเย
 สํวรํ อปชฺชติ สฺสเทเน สทฺทํ สฺสุวา ... ซาเนเน คนฺธํ ซายิตฺวา ...
 ซิวุหาย วสํ สํยิตฺวา ... กาเยน โผฏฺฐจฺพฺพํ มุสิตฺวา ... มนฺถํ ชุมฺมํ

วิญญา ย น นิमितฺตคฺคาหิ โหติ นานุพฺพณฺชนคฺคาหิ ยตฺวาชิกรณเมเน
 มนินฺทริยํ อสฺสวคฺคํ วิหฺรณฺตํ อภิชฺฐณาโทมนสฺสตา ปาปกกา อกฺกุสฺสตา ฐมา
 อนฺวาสฺสวณฺณํ คสฺสํ สํวราย ปฏฺธิปฺชชติ รกฺขติ มนินฺทริยํ มนินฺ-
 ทฺริเย สํวรํ อปฺชชติ อิทํ อุกฺกุจฺติ ภิกฺขเว สํวรปฺปชานํ ฯ กตมณฺญ
 ภิกฺขเว ปหาณปฺปชานํ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺปฺปนฺนํ กามวิตถกฺกํ นาริ-
 วาสฺสติ ปชฺหติ วิโนทฺเตติ พฺยนฺตํโรติ อนภาวํ คเมติ อฺปฺปนฺนํ
 พฺยาปาทวิตถกฺกํ ... อฺปฺปนฺนํ วิหีสํวิตถกฺกํ ... อฺปฺปนฺนํอฺปฺปนฺเน ปาปก
 อกฺกุสฺสเถ ฐมฺเม นาริวาสฺสติ ปชฺหติ วิโนทฺเตติ พฺยนฺตํโรติ อนภาวํ
 คเมติ อิทํ อุกฺกุจฺติ ภิกฺขเว ปหาณปฺปชานํ ฯ กตมณฺญ ภิกฺขเว
 ภาวนาปฺปชานํ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺตีสํมุโพชฺฌณฺคํ ภาเวติ วิเวก-
 นิสฺสิตํ วิวากนิสฺสิตํ นิโรชนิสฺสิตํ ไวสฺสํคฺคปฺริณามํ ฐมฺมวิจยสํ-
 โโพชฺฌณฺคํ ภาเวติ ... วิริยสํมุโพชฺฌณฺคํ ภาเวติ ... ปตีสํมุโพชฺฌณฺคํ
 ภาเวติ ... ปสฺสํทฺธิสํมุโพชฺฌณฺคํ ภาเวติ ... สํมาธิสํมุโพชฺฌณฺคํ ภาเวติ
 ... อฺเปกฺขาสํมุโพชฺฌณฺคํ ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ วิวากนิสฺสิตํ นิโรชนิสฺสิตํ
 ไวสฺสํคฺคปฺริณามํ อิทํ อุกฺกุจฺติ ภิกฺขเว ภาวนาปฺปชานํ ฯ กตมณฺญ
 ภิกฺขเว อนฺรกฺขนปฺปชานํ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺปฺปนฺนํ ภาทกฺกํ
 สํมาธิเนมิคฺคํ อนฺรกฺขติ อฏฺฐิจกฺกสฺสณฺณํ ปุพฺพกสฺสณฺณํ วิเนตฺกสฺสณฺณํ
 วิปฺพพฺพกสฺสณฺณํ วิจฺฉินฺทกสฺสณฺณํ อฺทฺทฺฐมาตกสฺสณฺณํ อิทํ อุกฺกุจฺติ ภิกฺขเว
 อนฺรกฺขนปฺปชานํ ฯ อิมานิ โช ภิกฺขเว จตฺตาริ ปชานานํติ ฯ

สํวโร จ ปหาณญฺจ

ภาวนา อนฺรกฺขนา

หอสมุดกลาง
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เอเต ปธานา จตฺตาโร เทสิตฺตาทิจฺจนุชฺฌา
 เยหิ ภิกฺขุ อีชาตปปี ขยํ ทฺถุขสุตฺส ปาปุณฺเณติ ฯ

[๑๕] จตฺตสุตฺส อีมา ภิกฺขเว อคฺคปณฺณคฺคตฺติโย กตฺมา จตฺตสุตฺส
 เอตฺตคฺคํ ภิกฺขเว อคฺคตภาวํนี ยทฺธิทํ ราชุ อสุรินุโท เอตฺตคฺคํ
 ภิกฺขเว กามโภคํนี ยทฺธิทํ ราชา มนุชฺชตฺตา เอตฺตคฺคํ ภิกฺขเว
 อจฺฉิปเตยฺยานํ ยทฺธิทํ มาโร ปาบีมา สฺเทวเก ภิกฺขเว โถเก
 สฺมารเก สฺพฺรหฺมเก สฺตฺถสมณพฺรหฺมณฺเณยา ปชฺชาย สฺเทวมนุสฺสํสาช คตฺถาคโต
 อคฺคมกฺกชฺชยติ อรหํ สฺมมฺมาสฺมํพุทฺโธ อีมา โห ภิกฺขเว จตฺตสุตฺส
 อคฺคปณฺณคฺคตฺติโยติ ฯ

ราชุคฺคํ อคฺคตภาวํนี มนุชฺชตฺตา กามโภคินํ
 มาโร อจฺฉิปเตยฺยานํ อิทฺฐิยา ยสฺสา ชตฺถํ
 อุตฺถํ ติริยํ อปาจันนี ยาวตฺตา ชคโต คคิ
 สฺเทวกสุตฺส โถกสุตฺส พุทฺโธ อคฺคํ ปวฺจจตฺตีติ ฯ

[๑๖] จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว สฺโขชฺชุมานิ กตฺมานิ จตฺตาริ อีช
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ รุปลโสชฺชุมเนน สฺมนนุภคโต โหติ ปรมเณ เตน จ
 รุปลโสชฺชุมเนน อณฺเณ รุปลโสชฺชุมํ อุตฺตริตฺรํ वा ปณฺตีตฺรํ वा น สฺมนุ-
 ปสฺสตีติ เตน จ รุปลโสชฺชุมเนน อณฺเณ รุปลโสชฺชุมํ อุตฺตริตฺรํ वा
 ปณฺตีตฺรํ वा น ปคฺคเกติ เวทเนโสชฺชุมเนน สฺมนนุภคโต โหติ
 สฺณฺญาโสชฺชุมเนน สฺมนนุภคโต โหติ สฺขารโสชฺชุมเนน สฺมนนุภคโต โหติ
 ปรมเณ เตน จ สฺขารโสชฺชุมเนน อณฺเณ สฺขารโสชฺชุมํ อุตฺตริตฺรํ

วา ปณฺตฺตริ วา น สมนุปลุสฺสติ เตน จ สฺขารโสชฺมุเมเน อญฺญํ
สฺขารโสชฺมุมนํ อุตฺตฺตริตริ วา ปณฺตฺตริ วา น ปตฺเตติ อิมานิ ไช
ภิกฺขเว จตฺตาริ โสชฺมุมานนฺติ ฯ

รูปโสชฺมุมนํ ฅตฺตวา เวทนนานญจ สฺมภวํ
สฺญญา ยโต สฺมุเทติ อตฺถํ คจฺจนฺติ ยตฺถ จ
สฺขาวะ ปฺรโต ฅตฺตวา ทฺกฺขโต โน จ อตฺตโต
ส เว สฺมมฺทุกุโส ภิกฺขุ สํโถ สํมุคฺปิเท วโต
ชาเวติ อนฺตฺติมํ เทหํ เซตฺตวา มารํ สฺวาหเนติ ฯ

[๑๗] จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว อคฺคิคมนานิ กตฺมานิ จตฺตาริ
นฺนทาคตฺติ คจฺจนฺติ โทสําคตฺติ คจฺจนฺติ โมหาคตฺติ คจฺจนฺติ ภยาคตฺติ
คจฺจนฺติ อิมานิ ไช ภิกฺขเว จตฺตาริ อคฺคิคมนานนฺติ ฯ

นฺนทา โทสา ภยา โมหา โย ชฺมุมนํ อตฺติตฺตฺตติ
นินฺหียติ ตสฺส ยโส ภาพปฺกฺเขว จฺนฺติมาติ ฯ

[๑๘] จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว นาคฺคิคมนานิ กตฺมานิ จตฺตาริ
น นฺนทาคตฺติ คจฺจนฺติ น โทสําคตฺติ คจฺจนฺติ น โมหาคตฺติ คจฺจนฺติ
น ภยาคตฺติ คจฺจนฺติ อิมานิ ไช ภิกฺขเว จตฺตาริ นาคฺคิคมนานนฺติ ฯ

นฺนทา โทสา ภยา โมหา โย ชฺมุมนํ นาทิตฺตฺตติ
อาปฺรติ ตสฺส ยโส สุกฺกปฺกฺเขว จฺนฺติมาติ ฯ

[๑๙] จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว อคฺคิคมนานิ กตฺมานิ จตฺตาริ
นฺนทาคตฺติ คจฺจนฺติ โทสําคตฺติ คจฺจนฺติ โมหาคตฺติ คจฺจนฺติ ภยาคตฺติ

๒๕ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ [๒๐

คจฺฉติ อิมานิ โส ภิกขเว จตุตถาริ อคตติคฺคมนาเนติ ฯ

 ฉนฺททา โทสา ภาเย โมหา โย ฌมฺมํ อติวตฺตติ

 นิตฺถียติ ๓๒ ยโส ภาพปทุเบเว ๓๓ จนฺทิมภาติ ฯ

 จตุตถาริมาเน ภิกขเว นาคตติคฺคมนาเน กตฺตมานิ จตุตถาริ น

 ฉนฺททา ๓๔ คจฺฉติ น โทสา ๓๕ คจฺฉติ น โมहा ๓๖ คจฺฉติ

 น ๓๗ ภาเย ๓๘ คจฺฉติ อิมานิ โส ภิกขเว ๓๙ จตุตถาริ ๔๐ นาคตติคฺคมนาเนติ ฯ

 ฉนฺททา โทสา ๔๑ ภาเย โมहा โย ๔๒ ฉนฺทิมภาติ

 ๔๓ อจฺฉติ ๓๒ ยโส ๓๓ ๓๔ ภาพปทุเบเว ๓๕ จนฺทิมภาติ ฯ

[๒๐] จตุตฺถาริ ภิกขเว ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐

 นิตฺถียติ ๕๑ นิตฺถียติ ๕๒ ๕๓ กตฺตมานิ ๕๔ จตุตฺถาริ ๕๕ ฉนฺทิมภาติ ๕๖ โทสา ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐

 ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐

 ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

 ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐

 ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐

 ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐

 ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐

 ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐

 ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐

 ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐

 ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐

 ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐

 ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐

ปรีสทสโธ ๑ ปเนส อรุจติ
 เขวํ หิ อุกฺคํ สมนเนน ชานตา
 ตสฺมา หิ เต สปรุปริสํ ปสฺสียา
 รมฺเม จิตฺตา เย น กโรนฺติ ปาปกํ
 น ฉนฺทโทสา น ภยา ๑ คามินเ ๑
 ปรีสํายมณฺโฑ ๑ ปเนส อรุจติ
 เขวํ หิ อุกฺคํ สมนเนน ชานตํ ๑
 จรวคฺโค ทติโย ๑

ตสฺสํทฺทานํ

จารํ สํสํ ปธานานิ สํวรํ ปญฺญตฺติปญฺจมํ
 สํชฺชมมํ คโย อคตํ ภคฺคฺทฺเทเสณ เต ทสํติ ๑

อรุณเวทวคฺโค ทติโย

[๒๑] เขกํ สมนํ ภคฺวา สํวคฺธิยํ วิหริติ เซตฺวเน อนาถ-
 บิณฺฑิตกสฺส อารามเ ๑ ตตฺร โช ภคฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ ภิกฺขุจฺฉริ ๑
 ภาทฺนเตติ เต ภิกฺขุ ภคฺวโต ปจฺจสฺสํสํ ๑ ภคฺวา เขตฺทโวจ เขก-
 มิทํหํ ภิกฺขเว สมนํ อรุณเวทวํ วิหรามิ นชฺชา เภรณฺชราย ตึเร ชช-
 ปาถนิโครเช ปจฺจมาภิสํพุทฺโธ ตสฺส มยฺหํ ภิกฺขเว ภิหคตสฺส ปฏฺิ-
 สฺสตุถันสฺส เขวํ เจตฺโส ปรีวิตฺถโก อุตฺปาติ ทฺกฺขํ โช อคารโว
 วิหริติ อปฺปติสฺสํ กนฺนุชฺช อหํ สมนํ วา พฺราหฺมณํ วา สฺถกฺคฺวา

คฺฉํ กคฺฉวา อุปนิสฺสําย วิหเรยฺยนฺติ ตสฺส มยฺหิ ภิกฺขเว เอกทโหสิ
อปริปุรฺสฺส โข เม^๑ สํกฺกขนฺธสฺส ปาริปุรฺยา อณฺณํ สมนฺ ภา
พฺรหฺมณฺ ภา สกฺกคฺฉวา คฺฉํ กคฺฉวา อุปนิสฺสําย วิหเรยฺยํ น โข
ปนาหิ ปสฺสํามิ สํทเวเก โตเก สมารเก สํพฺรหฺมเก สํสฺสํมณพฺรหฺมณฺนิยา
ปชาย สํทเวมนุสฺสําย อณฺณํ สมนฺ ภา พฺรหฺมณฺ ภา อตฺตนา
สํสํมปฺนฺนคฺฉํ ยมฺหิ สกฺกคฺฉวา คฺฉํ กคฺฉวา อุปนิสฺสําย วิหเรยฺยํ
อปริปุรฺสฺส โข เม^๑ ... สมาริกฺกขนฺธสฺส ... ปณฺณากฺกขนฺธสฺส ... วิมุตฺ-
ติกฺกขนฺธสฺส ปาริปุรฺยา อณฺณํ สมนฺ ภา พฺรหฺมณฺ ภา สกฺกคฺฉวา
คฺฉํ กคฺฉวา อุปนิสฺสําย วิหเรยฺยํ น โข ปนาหิ ปสฺสํามิ สํทเวเก
โตเก สมารเก สํพฺรหฺมเก สํสฺสํมณพฺรหฺมณฺนิยา ปชาย สํทเวมนุสฺสําย
อณฺณํ สมนฺ ภา พฺรหฺมณฺ ภา อตฺตนา วิมุตฺติสํมปฺนฺนคฺฉํ ยมฺหิ
สกฺกคฺฉวา คฺฉํ กคฺฉวา อุปนิสฺสําย วิหเรยฺยนฺติ ตสฺส มยฺหิ ภิกฺขเว
เอกทโหสิ ยนฺนฺนาหิ โยปายํ ชมฺโม มยา อภิสํมุทฺโฆ ตเมว
ชมฺมํ สกฺกคฺฉวา คฺฉํ กคฺฉวา อุปนิสฺสําย วิหเรยฺยนฺติ ๑ อถโฆ ภิกฺขเว
พฺรหฺมา สํหฺมปฺติ มม เจตสํ เจโตปริวิตฺตกฺกมณฺญา ย สํยฺยถาปิ
นาม พตฺวา ปฺริสํ สํมุณีฉซีคฺ ภา พาหิ ปสฺสํเรยฺย ปสฺสํวิตฺ ภา
พาหิ สํมุณีฉยฺย เหวเมว พฺรหฺมโตเก อนฺตรหิโต มม ปฺรโค
ปาตุรโหสิ ๑ อถโฆ ภิกฺขเว พฺรหฺมา สํหฺมปฺติ เขกัสมํ อุตฺตราสํกั
กริตฺวา ทกฺกชฺชานฺณมณฺทลํ ปจฺฉวียํ นินฺทิตฺวา เยนาหิ เตนฺณชฺชิตฺม-

๑ อ. พ. อหิ ๑

ปณตเมตฺวา มํ เขตทโวจ เอวเมตํ ภควา เอวเมตํ สํคต เยบี
 เต ภาตเต อเหตุํ อตีตมพุทฺธานํ อรหุโต สํมาสัมพุทฺธา เตบี
 ภควนฺโต ทุมฺมเยว สํกุกฺตฺวา คุรุ กตฺวา อุนิสฺสํสาย วิหริสฺสํ
 เต ภาตเต ภวิสฺสํนฺติ อเนกตมพุทฺธานํ อรหุโต สํมาสัมพุทฺธา เตบี
 ภควนฺโต ทุมฺมเยว สํกุกฺตฺวา คุรุ กตฺวา อุนิสฺสํสาย วิหริสฺสํนฺติ
 ภควาบี ภาตเต เขตฺรหิ อรหํ สํมาสัมพุทฺโธ ทุมฺมเยว สํกุกฺตฺวา คุรุ
 กตฺวา อุนิสฺสํสาย วิหฺรตฺตฺติ อิทมโวจ พุรฺรหฺมา สหฺมปติ อิทํ
 วตฺวา อถาปรํ เขตทโวจ

เย จ อตีตา สํพุทฺธา	เย จ พุทฺธา อเนกตา
โย เขตฺรหิ สํพุทฺโธ	พฺพุเน โสภณาสโน
สํพุเพ สทฺธมฺมคุโร	วิหริสฺสํ วิหาคิ จ
อถาบี วิหริสฺสํนฺติ	เอสา พุทฺธานมฺมตา
คสฺมา หิ อตฺตกาเมน	มหคฺตมภิกฺขตา
สทฺธมฺโม คุรูกาตพฺโพ	สํ พุทฺธานสํสํนฺติ ฯ

อิทมโวจ ภิกฺขเว พุรฺรหฺมา สหฺมปติ อิทํ วตฺวา มํ อภิวา-
 เทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺถเอวเนตรชฺยา ฯ อธิ^๒ ขฺวาหิ ภิกฺขเว
 พุรฺรหฺมโน อชฺเฉตฺสํ วิทิตฺวา อตฺตโน จ ปฏฺฐิรํ โยปายํ ทุมฺโม
 มยา อภิสํพุทฺโธ ตเมว ทุมํ สํกุกฺตฺวา คุรุ กตฺวา อุนิสฺสํสาย
 วิหาสิ ยโต จ โช ภิกฺขเว สโมมี มหคฺเตน สมนฺตฺเถคโค อถ

• บ. พ. เบจพุทฺธคทา ๑ ๒ บ. พ. อถ ๑

เม สัมเมวี คารโวลิตี ๑

[๒๒] เอกมิตาหํ ภิกฺขเว สัมมํ อรุเวธายํ วิหรามิ นชฺชาน
เนรณชฺชราย ตึเร อชฺชปาถนิโคจรเช ปจฺจมาภิสสมฺพุทฺโธ ๑ อถโช ภิกฺขเว
สัมพุทฺธา พุราหุมนนา ชินฺนุณา อุกฺกัฆมา มหุตฺตกา อทฺทชฺชคตา วโยชนฺนุ-
ปคฺคตา เยนนาหํ เทนฺนุปสงฺกมิมิสฺสุ อุปสงฺกमितฺตวา มया ตฺทฺธิ สัมมโหมทิสฺสุ
สัมมโหมทึนฺนํ กถํ สํวารณฺนํ วิตฺติสํเวตฺตวา เอกมณฺตุํ นิสฺสํทิสฺสุ เอกมณฺตุํ
นิสฺสินฺนา โช ภิกฺขเว เต พุราหุมนนา มํ เขตฺตทโวลฺจํ สุตฺตํ เมตฺตํ โภ
โคตม น สมนฺโณ โคตโม พุราหุมนเน ชินฺนุเนน อุกฺกัฆเณ มหุตฺตเก
อทฺทชฺชคเต วโยชนฺนุปคฺคเต อภิวาเทติ वा ปจฺจจฺจุเจติ वा อาสเนน वा
นิมนฺเนตฺตํคฺติ คฺยิตฺถํ โภ โคตม ตเถว น हि ภวํ โคตโม
พุราหุมนเน ชินฺนุเนน อุกฺกัฆเณ มหุตฺตเก อทฺทชฺชคเต วโยชนฺนุปคฺคเต อภิวา-
เทติ वा ปจฺจจฺจุเจติ वा อาสเนน वा นิมนฺเนตฺติ คฺยิตฺถํ โภ โคตม
น สมนฺนุเนนเมวาคี ๑ ตสฺสํ มยฺหํ ภิกฺขเว เขตฺตทโวลฺสิ นจฺยิเม
ชายนฺนุเนนฺโต ชานเนติ เถวํ वा เถรกรรเนน वा ชมนฺเนติ อุกฺกัฆเณ เจปปี
ภิกฺขเว โหติ อสฺสํติโก वा นวฺคฺติโก वा วสฺสํสฺสํติโก वा ชาตिया
โส จ โหติ อภฺกถวาทํ อญฺญตวาทํ อนตฺตวาทํ อชฺชมนฺนุวาทํ อวินยวาทํ
อนิชนนฺวาทํ วาจํ ภาสิตา อกาเตน อนปเทสํ อปฺริยเนตฺตวาทํ อนตฺตสฺสํญฺวิตฺตํ
อถโช โส พาลีโต เถโรเตวาว สํชํ คจฺจนฺติ ททโร เจปปี ภิกฺขเว
โหติ ยฺยวํ สุตฺตํ^๒ กาทฺเทโส ภาทฺเรน โยพฺพเนเน สมนฺนุเนนาคโต ปจฺจเมน

๑ อ. พ. ฐมฺเม ๑ ๒ อ. พ. สุตฺ ๑

วยสา โส จ โหติ กาทวาทํ ภูตวาทํ อคฺควาทํ ชมฺมวาทํ วินยวาทํ
 นิธานวาทํ วาจํ ภาสีตา กาทเนน สาปเทสํ ปริยนฺตวตํ อคฺคตฺสณฺหิตํ
 อถ โส ปณฺทิตो เถโรเตว สํชํ คจฺจนฺติ ฯ จตุตฺตาริเม ภิภฺชเว
 เถรกรรณา ชมฺมา กตฺเม จตุตฺตาริ อีช ภิภฺชเว ภิภฺช สํตวา โหติ
 ปาติโมภฺชสํวรสํวโต วิหริติ อจฺจวโรจฺจรสฺมปฺนโน อณฺมตฺเตสฺ วัชเชสฺ
 ภยทสฺสาวั สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺ พหุสฺสโต โหติ สุตฺตโร
 สุตฺตสฺนฺนิจโย เย เต ชมฺมา อาทิกถฺยานา มชฺชเมกถฺยานา ปริโย-
 สํานกถฺยานา สํตถํ สํพฺยณฺชนํ เกวลปฺริปฺนุณฺณํ ปฺริสฺสทฺชํ พฺรหฺมจฺริยํ
 อภิวทฺนฺติ ตถารูปาสฺสํ ชมฺมา พหุสฺสตา โหนฺติ ชตา วจฺสา ปฺริจิตา
 มนฺสํนุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิจิยา สฺบฺปปฏิวิทฺธา จตฺนํ ฌานํ อภิจฺเต-
 สิกานํ ทิฏฺฐจฺจมฺมสฺสวិหารานํ นิกามถาภํ โหติ อภิจฺจถาภํ อภิสฺสวาทํ
 อาสฺวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺมุตฺติํ ปณฺณาวิมฺมุตฺติํ ทิฏฺฐเจว ชมฺเม สยํ
 อภินฺญา สจฺจนิคฺคตา อฺปฺสํมฺปชฺช วิหริติ ฯ อีเม โส ภิภฺชเว จตุตฺตาริ
 เถรกรรณา ชมฺมาติ ฯ

โย อุกฺกเตน จิตฺเตน	สํมฺมณฺเจ พหุภาสฺติ
อสฺมาหิตสํกปฺโป	อสฺทชฺมฺมวโรโต มโต ^๑
อวรา โส ถาวเรยฺยมฺหา	ปาปทิจฺฉิ อเนทโร ฯ
โย จ สฺเตน สฺมปฺนโน	สฺตวา ปฏฺิภาณวา
สฺยตฺโต ^๒ ติรชฺมเมสฺ ^๒	ปณฺณายตฺถํ วิปสฺสตี

• บ. พ. มโค ๑ ๒ บ. พ. สฉณโต ธีโร ชมฺเมสฺ ๑

ปารคฺคฺ สํพฺพมฺมานํ	อจฺชิโต ปฏฺฐิภาณฺนา
ปทีนฺชาติมฺวโรณ	พฺพรหฺมจฺริยสํสํ เกวตํ
ตฺมหํ วฺทามิ เตโรติ	ยสํสํ โน สํนฺติ อาสวา
อาสวานํ ชฺยา ภิกฺขุ	โสํ เตโรติ ปฺดฺจฺจคํติ ๑

[๒๓] โถโก ภิกฺขเว ตถาคเตน อภิสํมฺพุทฺโฆ โถกสฺมา ตถาคโต วิสํยตฺโต โถกสํมฺพุทฺโย ภิกฺขเว ตถาคเตน อภิสํมฺพุทฺโฆ โถกสํมฺพุทฺโย ตถาคตสํสํ ปทีโน โถกนิโรโฆ ภิกฺขเว ตถาคเตน อภิสํมฺพุทฺโฆ โถกนิโรโฆ ตถาคตสํสํ สํจฺฉิกโต โถกนิโรชคามินํ ปฏฺฐิปรทา ภิกฺขเว ตถาคเตน อภิสํมฺพุทฺธา โถกนิโรชคามินํ ปฏฺฐิปรทา ตถาคตสํสํ ภาวิตา ๑ ยํ ภิกฺขเว สํเทวสํสํ โถกสํสํ สํมารสํสํ สํพฺพรหฺมสํสํ สํสํสํมณพฺพรหฺมณฺนิยา ปชฺชาย สํเทวมนุสํสํสาย ทิฏฺฐํ สํคํ มุคํ วิญฺญาตํ ปตฺตํ ปริเยสํติ ออนุจิวิตํ มนสา สํมฺมา คํ ตถาคเตน อภิสํมฺพุทฺธํ ตสฺมา ตถาคโตติ ดุจฺจติ ๑ ยญฺจ ภิกฺขเว รตฺตี ตถาคโต อภิสํมฺพุชฺฉตฺติ ยญฺจ รตฺตี ปรินิพฺพายติ ยํ เอตสฺมิ ออนุตเร ภาสํติ ตปติ นิตฺทิสํติ สํพฺพนตํ ตเถว โหติ โน อญฺญตา ตสฺมา ตถาคโตติ ดุจฺจติ ๑ ยถาวาทํ ภิกฺขเว ตถาคโต ตถากาเร็ ยถากาเร็ ตถาวาทํ อิติ ยถาวาทํ ตถากาเร็ ยถากาเร็ ตถาวาทํ ตสฺมา ตถาคโตติ ดุจฺจติ ๑ สํเทวเก ภิกฺขเว โถเก สํมารเก สํพฺพรหฺมเก สํสํสํมณพฺพรหฺมณฺนิยา ปชฺชาย

• ย. พ. ไสติ นคฺคิ ๑ ๒ ย. พ. สพฺพ ๑

สฺเทวมนุสฺสํสา ย ตถาคโค อภิภู อนภิภูโค อณฺณทตฺตฺทโส วสฺสวตฺติ ตสฺมา
ตถาคโคตติ วุจฺจตฺติ ฯ

สฺพฺพโลกํ อภิณฺณาย

สฺพฺพโตเก ยถาคถํ

สฺพฺพโตกวิสฺสํยฺคฺโค

สฺพฺพโตเก อนุสฺสํโย

ส เว สฺพฺพภาภินฺนํ ชีโร

สฺพฺพคณฺณปฺปโมจโน

มุจฺจสฺสํ ปรมมา สฺนฺติ

นิพฺพานํ อกฺโขตภยํ

เฮสฺสํ ชีณาสํโว พุทฺโธ

อนินฺโฆ^๑ ฉินฺนสฺสํโย

สฺพฺพกมฺมกฺขยํ ปคฺโค

วิมฺุตฺโต อฺปชิสฺสํเย ฯ

เฮว^๒ โส ภคฺวา พุทฺโธ

เฮสฺสํ สํโห อนฺตฺตโร

สฺเทวกลฺลํ โลกกลฺลํ

พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺตฺติ ฯ

อิตฺติ เทวา มนุสฺสํสา จ

เย พุทฺธํ สฺรณํ คตา

สฺงฺคมฺมํ นํ นมสฺสํนฺติ

มหนฺตํ วีสฺสํวทํ ฯ

ทนฺโต ทมยตํ เสฏฺโฐ

สฺนฺโต สฺมยตํ อิตฺติ

มุคฺโค โมจยตํ อคฺโค

ติณฺโณ ตารยตํ วโร

อิตฺติ เหนํ นมสฺสํนฺติ

มหนฺตํ วีสฺสํวทํ ฯ

สฺเทวกลฺลํ โลกกลฺลํ

นตฺติ เต ปฏฺฐปฺคฺโคตฺติ ฯ

[๒๔] เอกํ สฺมยํ ภคฺวา สํเกเต วิหริตฺติ กภาพารามे ฯ

ตฺตร โข ภคฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ ภิกฺขโวตฺติ ฯ ภทฺเตตฺติ เต ภิกฺขุ

ภคฺวโต ปจฺจสฺสํสํ ฯ ภคฺวา เอกทโวจ ยํ ภิกฺขเว สฺเทวกลฺลํ

๑ บ. พ. อนินฺโฆ ๑ ๒ บ. พ. เฮส ๑

โถกธัมม สมารกธัมม สพรหมกธัมม สธัมมพรหมนิยา ปชาย สเทว-
 มนุสฺสธาย ทิฏฐี สุกฺ มุคฺ วิญญาตํ ปคฺ ปริเยสํ อนฺวิจริตํ มนฺসা
 ตมฺ ชานามิ ยํ ภิกฺขเว สเทวธัมม โถกธัมม สมารกธัมม สพรหม-
 กธัมม สธัมมพรหมนิยา ปชาย สเทวมนุสฺสธาย ทิฏฐี สุกฺ มุคฺ
 วิญญาตํ ปคฺ ปริเยสํ อนฺวิจริตํ มนฺসা ตมฺ อพฺภวณฺณาสํ
 ตํ ตถาคคธัมม วิทิตํ ตํ ตถาคคเ น อุปฺนฺชาตี ยํ ภิกฺขเว สเทว-
 กธัมม โถกธัมม ... ทิฏฐี สุกฺ มุคฺ วิญญาตํ ปคฺ ปริเยสํ อนฺวิจริตํ
 มนฺসা ตมฺ ชานามิ วิทิตํ ตํ มนฺสํ มุคฺ ... ตมฺ ชานามิ
 ๑ น ๑ ชานามิ วิทิตํ ตํ บิธฺ ตาทิสฺสเมว ... ตมฺ เหน
 ชานามิ น น ชานามิ วิทิตํ ตํ มนฺสํ ภติ อิติ ๒ ภิกฺขเว
 ตถาคโ ทิฏฐี ทฏฺพํ ทิฏฐี น มนฺสํ อทิฏฐี น มนฺสํ
 ทฏฺพํ น มนฺสํ ทิฏฐี น มนฺสํ สุกฺ^๒ สุกฺ สุกฺ
 น มนฺสํ สุกฺ น มนฺสํ สุกฺ น มนฺสํ สุกฺ
 น มนฺสํ มุคฺ โมคฺ มุคฺ น มนฺสํ อมุคฺ น มนฺสํ
 โมคฺ น มนฺสํ มุคฺ น มนฺสํ วิญญาตํ วิญญาตํ
 วิญญาตํ น มนฺสํ อวิญญาตํ น มนฺสํ วิญญาตํ น
 มนฺสํ วิญญาตํ น มนฺสํ อิติ ๒ ภิกฺขเว ตถาคโ ทิฏฐี-
 สุกฺ มุคฺ วิญญาตํ อมุคฺ ตาทิสฺส ตาทิ ตมฺ ๑ ปน ตาทิมุ
 อวิญญาตํ ตาทิ อมุคฺ วิ ๑ ปน ตาทิมุ ๑

๑ บ. พ. ตถาคโ ๒ ๒ บ. พ. สุตฺวา ๑

ยํกณฺจิทฺ ทิฏฺฐํ จ สุตํ มุตํ วา
 อชฺโณลิตฺ ํจฺจมุตํ ปเรสํ
 น เตสํ ตาทํ ํยสํวเตสํ
 ํจฺจํ มุสํวามิ ปริ ทเหยย ๑
 เอตมฺจ ํตฺถํ ปฏิกจฺจ ทิสฺวา
 อชฺโณลิตฺตา ยตฺถ ปชา วิสฺสฺวา
 ชานามิ ปสฺสํสามิ ตเถว เอตํ
 อชฺโณลิตํ นตฺถิ ตถาคทานนฺเต ๑

[๒๕] เนยํ ํกฏเว พุรหฺมจฺริยํ วุสฺสํติ ชนฺกฺหนตฺถํ น ชนถ-
 ปนตฺถํ น ตาภสํกฺการสฺสิตถานิสํสํตฺถํ น อิติวาทปฺปโมกฺขานิสํสํตฺถํ น
 อิติ มํ ชโน ชานาคฺคิ อถไซ อิทํ ํกฏเว พุรหฺมจฺริยํ วุสฺสํติ
 สํวตฺถํ ปหานตฺถํ วิวาคตฺถํ นิโรชฺตฺถนฺติ ๑

สํวตฺถํ ปหานตฺถํ	พุรหฺมจฺริยํ อนฺตฺริทํ
อเทสฺยิ โส ภาควา	นิพฺพานคฺชคามินํ
เอส มคฺโค มหนฺเตหิ	อนฺยาโต มहेสิภิ ๑
เย จ ตํ ปฏฺิปชฺชานฺเต	ยถา พุทฺเธน เทสํ
ทฺกฺขสฺสํสํนตํ กิริสฺสํนฺติ	สํตฺถุสํสํนการิโนติ ๑

[๒๖] เข เต ํกฏเว ํกฏฺุ กุหา กฺทฺธา ตปา สิงฺกํ อุนฺนพา
 อสํมาหิตา น เม เต ํกฏเว ํกฏฺุ มามา ก อปคตา จ เต

น เสนาสนมารพภ	จํวโร ปานโรชนํ
วิฆาโต โหติ จิตฺตสุตฺต	ทิสํ น ปฏิหณฺเวติ ๑
เย จสุตฺต ฆมฺมา อภฺจาทา	ตํานนฺนฺนํสํสาเนตฺติมิกา
อชฺชคฺคหิตา ตฺวฺจฺจสุตฺต	อปฺปมตฺตสุตฺตํ ภิกฺขุโนติ ๑

[๒๘] จตฺตารอเม ภิกฺขเว อริยวํสา อคฺคณฺเว รตฺตณฺเว
 วํสณฺเว โปราณา อสํกิณฺเณ อสํกิณฺเณปฺพุทฺธา น ตํกัณฺเณติ น
 ตํกัณฺเณตฺตํ อปฺปปฏิญฺจํ สมนฺเณหิ พฺราหฺมณฺเณหิ วิญฺญูหิ กตฺตเม
 จตฺตารอ อชฺช ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํคฺคฺวโจ โหติ อิตฺตฺเรน จํวเรน
 อิตฺตฺรจํวรสํคฺคฺวจฺจยา จ วณฺณวาทํ น จ จํวเรหฺตุ อเนตฺนํ อปฺ-
 ปปฏิรูปํ อปฺปชฺชติ อตฺตทฺธา จ จํวโร น ปริตฺตฺสฺติ ตฺตทฺธา จ
 จํวโร อคฺชิตอ อมฺจฺฉิตอ อเนตฺตปาเนโน อาทํเวทสุตฺตํ นิสฺสํรณฺปญฺโฆ
 ปริญฺชติ ตาย จ ปน อิตฺตฺรจํวรสํคฺคฺวจฺจยา เนวทฺตานุกฺกํเสติ
 โน ปโร วมฺภตติ โย หิ ตตฺถ ทฺกฺโข อนเถสํ สมนฺชานโน ปตฺติสฺสโต
 อโย อจฺจต ภิกฺขเว ภิกฺขุ โปราเนน อคฺคณฺเว อริยวํเส จีโต ๑
 ปุณฺ จปโร ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํคฺคฺวโจ โหติ อิตฺตฺเรน บิณฺชปาเคน
 อิตฺตฺรบิณฺชปาตสํคฺคฺวจฺจยา จ วณฺณวาทํ น จ บิณฺชปาตฺเตหฺตุ
 อเนตฺนํ อปฺปปฏิรูปํ อปฺปชฺชติ อตฺตทฺธา จ บิณฺชปาตํ น ปริตฺตฺสฺติ
 ตฺตทฺธา จ บิณฺชปาตํ อคฺชิตอ อมฺจฺฉิตอ อเนตฺตปาเนโน อาทํเวทสุตฺตํ
 นิสฺสํรณฺปญฺโฆ ปริญฺชติ ตาย จ ปน อิตฺตฺรจํวรสํคฺคฺวจฺจยา

• อ. พ. สิกฺขโตติ ๑

แนวคฺตฺตานุกฺกัธฺสตี โน ปรั วมุภะติ โย หิ คตฺตถ ทกฺโข อนถสฺส
 สฺมปฺชาโน ปติสฺสโต อຍံ ธุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โปราธเน อคฺคณฺเณ
 อริยวฺธေ จีโต ฯ ปุณ จปรั ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 เสณาสฺนเนน อิตฺรฺต
 เสณาสฺนเหตุ อนေနํ อปฺปฏฺฐึปฺป อปาชฺชติ อตฺตทฺธา จ เสณาสฺนํ
 น ปริตฺตสฺสตี ตฺตทฺธา จ เสณาสฺนํ อคฺชิตฺโต อมฺมุจฺฉิตฺโต อนชฺชมาปฺนโน
 อาทํนทสฺสสํวํ นิสฺสรณปณฺโณ ปรีภุชฺชติ ตาย จ ปน อิตฺรฺตฺต-
 เสณาสฺนสฺนตฺต
 แนวคฺตฺตานุกฺกัธฺสตี โน ปรั วมุภะติ โย หิ คตฺตถ
 ทกฺโข อนถสฺส สฺมปฺชาโน ปติสฺสโต อຍံ ธุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 โปราธเน อคฺคณฺเณ อริยวฺธေ จีโต ฯ ปุณ จปรั ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 ภาวนารโม โหติ ภาวนารโต ปหฺนารโม โหติ ปหฺนารโต ตาย
 จ ปน ภาวนารมตฺตาย ภาวนารติยา ปหฺนารมตฺตาย ปหฺนารติยา
 แนวคฺตฺตานุกฺกัธฺสตี โน ปรั วมุภะติ โย หิ คตฺตถ ทกฺโข อนถสฺส
 สฺมปฺชาโน ปติสฺสโต อຍံ ธุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ โปราธเน อคฺคณฺเณ
 อริยวฺธေ จีโต ฯ อิม ๒ ภิกฺขเว จตฺตทาโร อริยวฺธํ อคฺคณฺเณ
 รคฺคณฺเณ วสฺสณฺเณ โปราธนา อสฺสัณฺเณ อสฺสัณฺเณปฺพุพฺพา น
 สํกัณฺเณ น สํกัณฺเณ สฺนตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ญฺหิ ฯ อิมหิ จ ปน ภิกฺขเว จตฺตหิ อริยวฺธํ สฺมมฺมุภคโต ภิกฺขุ
 ปฺรคฺคฺติมาย เจปํ ทิสํย วิหฺรติ เสวว อวคิ สหติ น ตํ อวติ
 สหติ ปจฺฉิณฺมาย เจปํ ทิสํย วิหฺรติ ... อุตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต

วหฺรติ ... ทกฺขิณาย เจปฺปี ทิสาย วิหฺรติ เสฺว อวคฺคิ สหฺติ น
คํ อวคฺคิ สหฺติ คํ กิสุสฺส
ชฺโรติ ฯ

นารคฺคิ สหฺคฺคิ ชฺริ	นารคฺคิ ชฺริ สหฺคฺคิ
ชฺโร ๑ อวคฺคิ สหฺคฺคิ	ชฺโร หิ อวคฺคิ สหฺคฺคิ ๑
สพฺพทกฺกมฺมวិหารยฺนํ	ปณฺณณํ โท นิวารเย
เนกฺขํ ชมฺโพหนทสุเสฺว	โก คํ นิเวทิตฺตุมหฺรติ
เทวาปฺปี นํ ปสฺสฺสนฺติ	พฺรหฺมณฺาปฺปี ปสฺส

[๒๘] จตุตถารมฺมานิ ภาทฺตเว ชมฺมปทานิ อคฺคณฺณานิ รคฺคณฺณ-
ณานิ วสฺสณฺณานิ โปราณานิ อสฺสฺกณฺณานิ อสฺสฺกณฺณปฺพุพฺพานิ น
สํกัทยฺนฺติ น สํกัทยิสฺสฺสนฺติ อปฺปฏฺฏิฏฺฐจฺานิ สํมณฺเหสิ พฺรหฺมณฺเหสิ วิญฺญู-
ณฺุหิ กตฺตมานิ จตุตฺถาริ อนภิชฺชณา ภาทฺตเว ชมฺมปทํ อคฺคณฺณณํ
รคฺคณฺณณํ วสฺสณฺณณํ โปราณํ อสฺสฺกณฺณณํ อสฺสฺกณฺณณปฺพุพฺพํ น สํกัทยิ
น สํกัทยิสฺส
ปาโท ภาทฺตเว ชมฺมปทํ ... สํมมาสฺสฺติ ภาทฺตเว ชมฺมปทํ ... สํมมา-
สฺมาธิ ภาทฺตเว ชมฺมปทํ อคฺคณฺณณํ รคฺคณฺณณณํ วสฺสณฺณณณํ โปราณํ
อสฺสฺกณฺณณณํ อสฺสฺกณฺณณณปฺพุพฺพํ น สํกัทยิ น สํกัทยิสฺสฺสฺสฺสฺส
สํมณฺเหสิ พฺรหฺมณฺเหสิ วิญฺญูณฺุหิ อิมานิ โช ภาทฺตเว จตุตฺถาริ ชมฺม-
ปทานิ อคฺคณฺณณานิ รคฺคณฺณณานิ วสฺสณฺณณานิ โปราณานิ อสฺสฺกณฺณ-
ณานิ อสฺสฺกณฺณณณปฺพุพฺพานิ น สํกัทยฺนฺติ น สํกัทยิสฺสฺสนฺติ อปฺปฏฺฏิ-

กຸ­ງ­จ­าน­ิ สຸ­ม­ເ­ເ­ນ­ห­ิ พຸ­ຣ­າ­หຸ­ມ­ເ­ເ­ນ­ห­ิ ວ­ິ­ຣ­ຸ­ໄ­ຍ­ເ­ຣ­ື­ຕ­ິ ॑

ອ­ນ­ภ­ິ­ຊ­ຸ­ຣ­າ­ລຸ ວ­ິ­ທ­ເ­ຣ­ຍ­ຍ ອ­ພ­ຸ­ຢ­າ­ປ­ນ­ເ­ເ­ນ ເ­ຈ­ຄ­ສຳ

ສຸ­ໂ­ຕ ເ­ເ­ຄ­ກຸ­ຈຸ­ຈ­ິ­ຕຸ­ສຸ­ສຸ ອ­ຊ­ຸ­ເ­ມ­ຕຸ­ຕຸ່ ສຸ່­ສຸ­ມ­າ­ເ­ີ­ໂ­ຕ­ຕ­ິ ॑

[๓๐] ເ­ເ­ຄີ່ ສຸ່­ມ­ຍໍ ກ­າ­ຄ­ວາ ກ­າ­ຊ­ຄ­ເ­ເ ວ­ິ­ທ­ຣ­ຕ­ິ ຕ­ິ­ຊ­ຸ­ເ­ມ­ກຸ­ເ­ງ ປ­ຸ­ພຸ­ເ­ຕ ॑
 ເ­ຕ­ນ ໂ­ໄ ປ­ນ ສຸ່­ມ­ເ­ເ­ນ ສຸ່­ມຸ­ພຸ­ລາ ອ­ภ­ິ­ໄ­ຍ­ເ­ນ­າ­ຕ­າ ອ­ภ­ິ­ໄ­ຍ­ເ­ນ­າ­ຕ­າ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ
 ສື­ປ­ຣີ­ນີ­ຍາ ຕໍ່­ເ­ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ­າ­ຣ­າ­ເ­ ປ­ງ­ື­ວ­ສຸ­ນຸ­ຕ­ິ ເ­ສ່­ຍຸ­ຍ­ຄໍ­ທໍ ອ­ນ­ຸ­ເ­ຊາ­ໂ­ວ
 ວ­ຣ­ໂ­ ສຸ່­ກຸ­ທຸ­ທາ­ຍ­ີ ຈ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ­ໂ ອ­ເ­ນຸ­ເ­ເ ຈ ອ­ภ­ິ­ໄ­ຍ­ເ­ນ­າ­ຕ­າ ອ­ภ­ິ­ໄ­ຍ­ເ­ນ­າ­ຕ­າ
 ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ ॑ ອ­ຄ­ໂ­ໄ ກ­າ­ຄ­ວາ ສ່າ­ຍ­ເ­ນຸ່­ສຸ່­ມ­ຍໍ ປ­ງ­ື­ສຸ­ຄຸ­ຕ­າ­ນາ ວຸ­ງ­ຊີ­ໂ­ຕ
 ເ­ເ­ນ ສື­ປ­ຣີ­ນີ­ຍາ ຕໍ່­ຣີ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ­າ­ຣ­າ­ໂ ເ­ຕ­ເ­ປ­ສຸ່­ງ­ກຸ­ມີ ອຸ­ປ­ສຸ່­ງ­ກຸ­ມີ­ຄຸ­ວາ
 ປ­ໄ­ຍ­ເ­ຕ ອາ­ສ່­ເ­ນ ນີ­ສໍ­ທິ ນີ­ສໍ­ຊຸ ໂ­ໄ ກ­າ­ຄ­ວາ ເ­ຕ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ເ ເ­ເ­ຕ­ທ­
 ໂ­ວ­ຈ ຈ­ຕຸ­ຕາ­ຣີ­ມາ­ນີ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ ຮ­ມຸ­ມ­ປ­ທາ­ນີ ອ­ຄຸ­ຄຸ­ເ­ນຸ­ວາ­ນີ ຣ­ຕຸ­ຕ­ເ­ນຸ­
 ເ­ວາ­ນີ ວໍ­ສຸ­ເ­ນຸ­ວາ­ນີ ໂ­ປ­ຣາ­ເ­ນຸ­ວາ­ນີ ອ­ສໍ­ກິ­ເ­ນຸ­ເ­ນຸ­ວາ­ນີ ອ­ສໍ­ກິ­ເ­ນຸ­ເ­ນຸ­ປຸ­ພຸ­ວາ­ນີ ນ
 ສໍ­ກິ­ຍ­ຕ­ິ ນ ສໍ­ກິ­ຍ­ສຸ່­ສຸ­ຕ­ິ ອ­ປ­ປຣ­ິ­ງ­ກຸ­ງ­ຈຳ­ນີ ສຸ່­ມ­ເ­ເ­ນ­ເ­ ປຸ­ຣ­າ­ຫຸ­ມ­ເ­ເ­ນ­ເ­ ວ­ິ­ຣ­ຸ­
 ໄ­ຍ­ເ­ຣ­ື­ຕ­ິ ກ­ຕ­ມາ­ນີ ຈ­ຕຸ­ຕາ­ຣີ ອ­ນ­ภ­ິ­ຊ­ຸ­ຣ­າ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ ຮ­ມຸ­ມ­ປ­ທໍ ອ­ຄຸ­
 ຄຸ­ເ­ນຸ­ວໍ ຣ­ຕຸ­ຕ­ເ­ນຸ­ວໍ ວໍ­ສຸ­ເ­ນຸ­ວໍ ໂ­ປ­ຣາ­ເ­ນຸ­ວໍ ອ­ສໍ­ກິ­ເ­ນຸ­ເ­ນຸ­ວໍ ອ­ສໍ­ກິ­ເ­ນຸ­ເ­ນຸ­ປຸ­ພຸ­ວໍ ນ
 ສໍ­ກິ­ຍ­ຕ­ິ ນ ສໍ­ກິ­ຍ­ສຸ່­ສຸ­ຕ­ິ ອ­ປ­ປຣ­ິ­ງ­ກຸ­ງ­ຈໍ ສຸ່­ມ­ເ­ເ­ນ­ເ­ ປຸ­ຣ­າ­ຫຸ­ມ­ເ­ເ­ນ­ເ­ ວ­ິ­ຣ­ຸ­ໄ­ຍ­ເ­ຣ­ື­ຕ­ິ ॑
 ອ­ພຸ­ຢາ­ປາ­ໂ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ ຮ­ມຸ­ມ­ປ­ທໍ ... ॑ ສຸ່­ມຸ­ມາ­ສຸ­ຕ­ິ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ
 ຮ­ມຸ­ມ­ປ­ທໍ ... ॑ ສຸ່­ມຸ­ມາ­ສຸ­ຕ­ິ ປ­ຣ­ິ­ພຸ­ພ­າ­ຊ­ກ ຮ­ມຸ­ມ­ປ­ທໍ ອ­ຄຸ­ຄຸ­ເ­ນຸ­ວໍ ຣ­ຕຸ­
 ຕ­ເ­ນຸ­ວໍ ວໍ­ສຸ­ເ­ນຸ­ວໍ ໂ­ປ­ຣາ­ເ­ນຸ­ວໍ ອ­ສໍ­ກິ­ເ­ນຸ­ເ­ນຸ­ວໍ ອ­ສໍ­ກິ­ເ­ນຸ­ເ­ນຸ­ປຸ­ພຸ­ວໍ ນ ສໍ­ກິ­ຍ­ຕ­ິ
 ນ ສໍ­ກິ­ຍ­ສຸ່­ສຸ­ຕ­ິ ອ­ປ­ປຣ­ິ­ງ­ກຸ­ງ­ຈໍ ສຸ່­ມ­ເ­ເ­ນ­ເ­ ປຸ­ຣ­າ­ຫຸ­ມ­ເ­ເ­ນ­ເ­ ວ­ິ­ຣ­ຸ­ໄ­ຍ­ເ­ຣ­ື­ຕ­ິ ॑ ອີ­ມາ­ນີ

โฆ ปริพฺพชกา จตุตฺตาริ ชมฺมปทานิ อคฺคณฺณานิ รัตตณฺณานิ
 วัสณฺณานิ โปราณานิ อสงฺกิณฺณานิ อสงฺกิณฺณปุพฺพานิ น สํกัณฺเณติ
 น สํกัณฺเณติ อปฺปฏิภูจฺจํนิ สมนฺเณหิ พฺราหฺมณฺเณหิ วิญญูหิ ฯ
 โย โฆ ปริพฺพชกา เหวํ วเทยฺย อหเมตํ อนภิชฺฌนํ ชมฺมปทํ
 ปจฺจกฺขาย อภิชฺฌณฺตุ กามेषฺสุ ติพฺพธํวาคํ สมนฺณํ วา พฺราหฺมณฺณํ วา
 ปณฺญาเปสฺสุสํมัตฺติ ตมฺหํ ตตฺถ เหวํ วเทยฺยํ เอตฺถ วทตฺถ พฺยาหฺรตฺถ
 ปสฺสุสํมิตฺตํสาธุกาณฺติ โส วจฺจ ปริพฺพชกา อนภิชฺฌนํ ชมฺมปทํ ปจฺ-
 จกฺขาย อภิชฺฌณฺตุ กามेषฺสุ ติพฺพธํวาคํ สมนฺณํ วา พฺราหฺมณฺณํ วา
 ปณฺญาเปสฺสุสํมัตฺติ เณตํ จํนํ วิชฺชติ ฯ โย โฆ ปริพฺพชกา เหวํ
 วเทยฺย อหเมตํ อพฺยาปาทํ ชมฺมปทํ ปจฺจกฺขาย พฺยาปนฺเนจฺเจตฺตํ
 ปทฺถจฺมณฺสํกํปฺปิ สมนฺณํ วา พฺราหฺมณฺณํ วา ปณฺญาเปสฺสุสํมัตฺติ ตมฺหํ
 ตตฺถ เหวํ วเทยฺยํ เอตฺถ วทตฺถ พฺยาหฺรตฺถ ปสฺสุสํมิตฺตํสาธุกาณฺติ
 โส วจฺจ ปริพฺพชกา อพฺยาปาทํ ชมฺมปทํ ปจฺจกฺขาย พฺยาปนฺเนจฺเจตฺตํ
 ปทฺถจฺมณฺสํกํปฺปิ สมนฺณํ วา พฺราหฺมณฺณํ วา ปณฺญาเปสฺสุสํมัตฺติ เณตํ
 จํนํ วิชฺชติ ฯ โย โฆ ปริพฺพชกา เหวํ วเทยฺย อหเมตํ สมนฺมาสํตํ
 ชมฺมปทํ ปจฺจกฺขาย มุจฺจสฺสํตํ อสฺมฺปชานํ สมนฺณํ วา พฺราหฺมณฺณํ วา
 ปณฺญาเปสฺสุสํมัตฺติ ตมฺหํ ตตฺถ เหวํ วเทยฺยํ เอตฺถ วทตฺถ พฺยาหฺรตฺถ
 ปสฺสุสํมิตฺตํสาธุกาณฺติ โส วจฺจ ปริพฺพชกา สมนฺมาสํตํ ชมฺมปทํ
 ปจฺจกฺขาย มุจฺจสฺสํตํ อสฺมฺปชานํ สมนฺณํ วา พฺราหฺมณฺณํ วา ปณฺญา-
 เปสฺสุสํมัตฺติ เณตํ จํนํ วิชฺชติ ฯ โย โฆ ปริพฺพชกา เหวํ วเทยฺย

อหเมตํ สัมมาสมาริํ ชมฺมปทํ ปจฺจุกฺขาย อตฺตมาหิตํ วิพฺภนฺตจิตฺตํ
 สฺมณํ วา พุราหฺมณํ วา ปณฺญาเปตฺตํ สํมิตํ ตมहिํ ตตฺถ เหวํ
 วเทยฺยํ เอตฺถ อตฺถ พุยาหฺรตฺถ ปตฺตํ สํมิตํ สํมาภูทิตฺตํ โส อตฺถ
 ปริพฺพชกา สัมมาสมาริํ ชมฺมปทํ ปจฺจุกฺขาย อตฺตมาหิตํ วิพฺภนฺตจิตฺตํ
 สฺมณํ วา พุราหฺมณํ วา ปณฺญาเปตฺตํ สํมิตํ เนตํ จํานํ วิชฺชติ ฯ โย
 โช ปริพฺพชกา อิมานิ จตฺตาริ ชมฺมปทานิ คฺรหิตพฺพํ ปฏฺฏิโกถิตพฺพํ
 มนฺตมฺเยยฺย ตสฺสํ ทิฏฺฐเชว ชมฺเม จตฺตาริ สหชฺมมิกา วาทานุปาทา
 คารยฺหา จํานา อากจฺฉนฺตํ กตฺเม จตฺตาริ อนภิชฺฉนฺตํ เจ ภวํ
 ชมฺมปทํ คฺรหิตํ ปฏฺฏิโกถิตํ เย จ หิ อภิชฺฉนฺตํ กาเมสฺสุ ติพฺพ-
 สํราคา สมนฺนา วา พุราหฺมณา วา เต โภโต ปุชฺชชา เต
 โภโต ปาสํสา ฯ อพฺยาปาทํ เจ ภวํ ชมฺมปทํ คฺรหิตํ ปฏฺฏิโกถิตํ
 เย จ หิ พฺยาปนฺนจิตฺตา ปทฺฏจฺฉนฺตํ ปปา สมนฺนา วา พุราหฺมณา
 วา เต โภโต ปุชฺชชา เต โภโต ปาสํสา ฯ สัมมาสมาริํ เจ ภวํ
 ชมฺมปทํ คฺรหิตํ ปฏฺฏิโกถิตํ เย จ หิ มุจฺจสฺสํ สมนฺนํ
 สมนฺนา วา พุราหฺมณา วา เต โภโต ปุชฺชชา เต โภโต
 ปาสํสา ฯ สัมมาสมาริํ เจ ภวํ ชมฺมปทํ คฺรหิตํ ปฏฺฏิโกถิตํ
 เย
 จ หิ อตฺตมาหิตา วิพฺภนฺตจิตฺตา สมนฺนา วา พุราหฺมณา วา เต
 โภโต ปุชฺชชา เต โภโต ปาสํสา ฯ โย โช ปริพฺพชกา อิมานิ
 จตฺตาริ ชมฺมปทานิ คฺรหิตพฺพํ ปฏฺฏิโกถิตพฺพํ มนฺตมฺเยยฺย ตสฺสํ
 ทิฏฺฐเชว ชมฺเม อิมเ จตฺตาริ สหชฺมมิกา วาทานุปาทา คารยฺหา จํานา

ชากจฺณนฺติ ๑ เยปึ เต ปรีพฺพชกา อเหตุํ อฺกุกตา วสฺสํภณฺณา
อเหตุกฺวาทา อภิเวียวาทา นตฺถิกวาทา เตปึ อิมานิ จตุตฺตาริ ชมฺม-
ปทานิ น ครหิตพฺพํ น ปฏฺกโกสฺสิตพฺพํ อมฺเบเมสฺสุ ตํ ทิสฺสํ เหตุ-
นินฺทาพฺยาโรสฺนอฺปารมฺภายาติ ๑

อพฺยาปนฺโน สฺทาสฺโต อชฺณคฺคํ สฺสํมาหิโต
อภิชฺฌาวิเนย สิกฺขํ อปฺปมคฺโคติ วุจฺจคฺคิ ๑
อฺกฺกวคฺโค ตติโย ๑

ตสฺสํทฺทานํ

เทว อฺกฺวตฺตา โถโก กาทโก พฺรหฺมจเวียปฺณจฺมํ
กฺุหิ สํมฺชฺชวํ วิสํ จิ ชมฺมปทํ ปรีพฺพชเกน จาติ ๑

จกฺกวคฺโค จตุตฺโถ

[๓๑] จตุตฺตารึมานิ ภิกฺขเว จกฺกานิ เยหิ สมนฺเนกตฺตานํ เทว-
มนุสฺสํสํ จตุจกฺกํ ปวตฺตติ เยหิ สมนฺเนกตฺตา เทวมนุสฺสํสํ นจิริสฺสํ
มหนฺตคฺคํ เวปฺตฺตคฺคํ ปาปฺณนฺติ โภเคสฺสุ กตฺมานิ จตุตฺตาริ ปฏฺ-
ฐฺปะเทสฺวาโส สฺปฺปฺริสฺสํสฺสํโย อตฺตสฺมมาปณฺธิ ปุพฺเพ จ กตฺปฺญตฺตา
อิมานิ โช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ จกฺกานิ เยหิ สมนฺเนกตฺตานํ เทวมนุสฺสํสํ
จตุจกฺกํ ปวตฺตติ เยหิ สมนฺเนกตฺตา เทวมนุสฺสํสํ นจิริสฺสํ มหนฺ-
ตคฺคํ เวปฺตฺตคฺคํ ปาปฺณนฺติ โภเคสฺสุติ ๑

• อ. พ. จาติ นตฺถิ ๑

ปฏิรูปเป วเส เตเส อวิมิตตถโร สียา
สมุมาปณิธิสมุปนโน ปุพเพ ปุณณโกโต นโร ฯ
ชณฺณํ ชนํ ยโส กิตฺติ สุตฺตเจตฺตริยวตฺตคฺคิ ฯ

[๓๒] จตุตารีมานิ ภิกฺขเว สังกฺหวตฺตุนิ กตมานิ จตุตาริ
ทานิ เปยฺยวชฺชํ อตฺตจฺริยา สมันตฺตคา อิมานิ โช ภิกฺขเว จตุตาริ
สังฺกหวตฺตุนีติ ฯ

ทานนฺเจ เปยฺยวชฺชนฺจ อตฺตจฺริยา จ ยา อิช
สมันตฺตคา จ ชมฺเมสฺสุ ตตฺถ ตตฺถ ยถารหิ
เอเต โช สังฺกหา โถเก ปรสฺสํสาณํ ยายโต ฯ
เอเต จ สังฺกหา นาสฺสํ น มาตา ปุตฺตการณา
ตเถถ มานํ ปุชฺชํ वा ปิตา वा ปุตฺตการणा ฯ
ยสฺมา จ สังฺกหา เอเต สมนฺเวกฺขนฺติ ปณฺทิตา
ตสฺมา มหตฺตํ ปปฺโปเนติ ปาสฺสํสา จ ภวฺนฺติ เตติ ฯ

[๓๓] สึโห ภิกฺขเว มิคฺราชา ส่ายณฺหสฺสมยฺม อาสฺยา นิภฺขมฺติ
อาสฺยา นิภฺขมิตฺวา วิชฺมฺภฺติ วิชฺมฺภิตฺวา สมนฺเต จตฺตฺทิสฺสา อญฺฉิ-
โตเกติ สมนฺเต จตฺตฺทิสฺสา อญฺฉิโตเกตฺวา ติกฺขตฺตํ สึหนาทํ นทฺติ
ติกฺขตฺตํ สึหนาทํ นทิตฺวา โคจฺราย ปกฺกมฺติ เย โช ปน เต
ภิกฺขเว ติวฺจฺฉานนคฺคา ปาณา สึหฺสฺส มิวฺรณฺโอบ นทฺโต สทฺทํ สฺตฺตฺนฺติ
เต เขภฺยุเขน ภยํ สฺสฺเวคํ สฺสฺวตฺสํ อาปฺชฺชติ พิสฺสํ พิตาสฺยา ปวิสฺสฺนฺติ
อฺทกํ อฺทกาสฺยา ปวิสฺสฺนฺติ วนํ วนาสฺยา ปวิสฺสฺนฺติ อากาสํ ปภฺชิโน

ภษนฺติ เยบี เต ภิกฺขเว วนฺโณ นาคา คามนิกมวาชชานีเสํ ทพฺเพหิ
 วรรตฺเตหิ พนฺธเนหิ พทฺธา เตบี ตานิ พนฺธนานิ สฺนฺนิเทฺยฺยว สมนุ-
 ปทาเตตฺวา ภีตา มุคฺตกรรฺสํ จชมาเน เยเน วา เตน วา ปถายนฺติ
 เขวํหิตฺธิโก โช ภิกฺขเว สฺโห มิควาชฯ ติวจฺจนคตานิ ปาณานิ
 เขวํหเสถฺกฺโข เขวํหานุภาโว ฯ เขวเมว โช ภิกฺขเว ยทา ตถาคโต
 โถเก อฺปฺปชฺชติ อวทํ สมนุมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺคโต
 โถกวิทฺฐุ อนฺนคฺตโร ปุริสทมฺมสํวโร สฺคฺตา เทวมณฺเฐสํนํ พุทฺโธ ภคฺวา
 สฺสํ ชมฺมํ เทเสติ อิติ สฺกฺกาโย อิติ สฺกฺกายสฺสํ สมนุทโย อิติ
 สฺกฺกายสฺสํ นโรชฺช อิติ สฺกฺกายสฺสํ นโรชฺชคามินิํ ปฏิปทาติ เยบี
 เต ภิกฺขเว เทวา ทีฆายุกา วณฺณวณฺโโต สฺชพฺพตา อฺจุเจสฺส วิมานเสสฺส
 จิวฺจฺจิตฺติกา เตบี ตถาคคสฺสํ ชมฺมเทสํนํ สฺคฺวา เขภฺยเยเน ภยํ สํเวคํ
 สํนฺตานิ อปฺปชฺชนฺติ อนิจฺจา วต กิร โภ มยํ สมนานา นิจฺจมุหฺทาติ
 อมณฺเณมิหฺทา อชฺฐว วต กิร โภ มยํ สมนานา ชฺฐวติ อมณฺ-
 เณมิหฺทา อสฺสํสฺสตา วต กิร โภ มยํ สมนานา สฺสํสฺสตมุหฺทาติ
 อมณฺเณมิหฺทา มยํ กิร โภ อนิจฺจา อชฺฐว อสฺสํสฺสตา สฺกฺกายปฺริยา-
 ปญฺเณติ เขวํหิตฺธิโก โช ภิกฺขเว ตถาคโต สฺเทวสฺสํ โถกสฺสํ เขวํ-
 หเสถฺกฺโข เขวํหานุภาโวติ ฯ

ยถา พุทฺโธ อภินฺญา	ชมฺมจกฺกํ ปวคฺคยิ
สฺเทวสฺสํ โถกสฺสํ	สฺคฺตา อปฺปปฏิปคฺคโต

• ย. พ. อมณฺเณมิห ๑

ตักทายณฺจ นโรชณฺจ	ตักทายสูตร จ สมฺภวํ
อริยขุจฺจิกิ ^๑ มคฺคิ	ทุกฺขุปฺปสมฺคามินิ
เยบี ทัชฌายุกา เทวา	วณฺณวณฺโตะ ยสฺสสฺสโน
ภิกฺขา สมนฺตาสมาปาหุ	ตั้งฺสเสถวิตฺเตว มิกฺขา
อวิคฺคิตฺตา ตักทายํ	อนิจฺจวา กิร โภ มยํ
ตักฺขวา อรโหโต วากยํ	วิปฺปมฺมุตฺตสูตร ตาทีไนติ ๑

[๓๔] จตุตถนิปาโต ภิกฺขเว อคฺคูปฺปสาธา กตฺเม จตุตถนิปาโต
ยาวตา ภิกฺขเว ตักฺขวา อปฺปทา วา ทูวิปฺปทา วา จตุตถนิปาตา วา พหุ-
ปฺปทา วา รุบีโน วา อรุบีโน วา สณฺณเวโน วา อสณฺณเวโน
วา เนวสณฺณเวโน สณฺณเวโน วา ตถาคโตะ เตสํ อคฺคุมกฺกชายติ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ เย ภิกฺขเว พุทฺเธ ปสฺสนฺนา อคฺเค เต ปสฺสนฺนา
อคฺเค โข ปน ปสฺสนฺนํ อคฺโค วิปฺปโก โหติ ๑ ยาวตา ภิกฺขเว
ธมฺมา สังฺฆตา อริโย อฏฺฐจฺจิกิโก มคฺโค เตสํ อคฺคุมกฺกชายติ เย
ภิกฺขเว อริเย อฏฺฐจฺจิกิเก มคฺเค ปสฺสนฺนา อคฺเค เต ปสฺสนฺนา
อคฺเค โข ปน ปสฺสนฺนํ อคฺโค วิปฺปโก โหติ ๑ ยาวตา ภิกฺขเว
ธมฺมา สังฺฆตา วา อสังฺฆตา วา วิราโค เตสํ อคฺคุมกฺกชายติ ยทิทํ
มทฺธิเมมฺภทฺโธ นีปาสฺสวีนโย อายสฺสมฺมุขฺมาโต วฏฺฐูปฺปจฺเจโท ตถนฺนทฺทฺชโย
วิราโค นโรช นินฺพฺพานํ เย ภิกฺขเว วิราเค^๒ ธมฺเม ปสฺสนฺนา อคฺเค
เต ปสฺสนฺนา อคฺเค โข ปน ปสฺสนฺนํ อคฺโค วิปฺปโก โหติ ๑

๑. อ. พ. อริยขุจฺจิกิ ๑ ๒. อ. พ. วิราเคติ นตฺติ ๑

ยวตา ภิกฺขเว สัฆา วา คณา วา ตถาคตสํวอสงัฆเ เตสํ อคฺค-
 มกฺขายติ ยทิทํ จตุตาริ ปุริสยฺคานิ อฏฺฐํ ปุริสปุคฺคธา เเฮสํ
 ภควโต สํวอสงัฆเ อานุเนยฺโย ปานุเนยฺโย ทกฺขิณเนยฺโย อนนฺตติกรณเโดย
 อนนฺตคฺวํ ปุณฺณเวทคฺคํ โทกสฺสํ เย ภิกฺขเว สัฆเ ปสฺสนฺนา อคฺค-
 เค ปสฺสนฺนา อคฺค- โช ปน ปสฺสนฺนาเน อคฺโค วิปาโก โหติ ฯ
 อิเม โช ภิกฺขเว จตุตาริ อคฺคปฺปสาทาติ ฯ

อคฺคโต เว ปสฺสนฺนาเน	อคฺคํ ฐมฺมํ วิชานตํ
อคฺค- พุทฺเธ ปสฺสนฺนาเน	ทกฺขิณเนยฺเย อนนฺตคฺเว
อคฺค- ฐมฺเม ปสฺสนฺนาเน	วิราคฺวุปสฺเม สฺสฺเช
อคฺค- สัฆเ ปสฺสนฺนาเน	ปุณฺณเวทคฺเค อนนฺตคฺเว
อคฺคสฺสํ ทานํ ททตํ	อคฺคํ ปุณฺณํ ปวชฺฐมฺติ
อคฺคํ อายุ จ วณฺโณ จ	ยโส กิตฺติ สฺสํ พถํ ฯ
อคฺคสฺสํ ทาตา เมธาวิ	อคฺคฐมฺมสฺมาหิโต
เทวภูโต มนุสฺสํ วา	อคฺคปฺปคฺโค ปโมทตฺติ ฯ

[๓๕] เอกํ สมฺมํ ภควา ราชคเห วิหริติ เวพฺพเนน กถนฺนทถ-
 นิวาเป ฯ อถโช วสฺสกาโร พุทฺธาหฺมโณ มคฺคหฺมทฺโต เยน ภควา
 เตนฺนปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควตา สฺสํ สฺมฺโมทิติ สฺมฺโมทนียํ
 กถํ สํวอสนฺนียํ วิตฺติสํวเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสํติ เอกมฺนตํ นิสฺสนฺโน โช
 วสฺสกาโร พุทฺธาหฺมโณ มคฺคหฺมทฺโต ภควตํ เอกทโวจ จตุทฺติ
 โช มยํ โภ โคตม ฐมฺเมหิ สฺมฺนฺนาคคํ มหาปณฺณํ มหาปุริสํ

ปญฺญาเปม กตเมหิ จตฺตฺหิ อิจฺ โภ โคตม พหุสฺสฺสโต โหติ ตสฺส
 ตสฺสเสว สุตฺตชาตสฺส ตสฺส ตสฺสเสว โช ปน ภาสิตสฺส อตฺถํ ชาเวติ
 อຍံ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺถโถ อຍံ อิมสฺส ภาสิตสฺส อตฺถโถติ
 สติมา โช ปน โหติ จิรทပ္ပိ จิรภาสิตပ္ပိ สฺวริตา อนุสฺสฺวริตา ยานิ
 โช ปน ตานิ คหฺวฺจฺจทานิ กักรณฺ์ยานิ ตตฺถ ทกฺโข โหติ อนตฺถโส
 ตตฺตฺรฺປາယาย วมိํถာຍ สมนฺฺนาคโต อตฺถံ กาคฺุํ อตฺถံ สံวิธาคฺุํ อิมေหิ
 โช มຍံ โภ โคตม จตฺตฺหิ ฐမ္မေหิ สมนฺฺนาคຕံ มหาปညဉ်ံ มหาပုริสံ
 ปญฺญาเปม สฺเจ เม โภ โคตม อนุโมทิตพฺพံ อนุမ္မတฺตฺตฺ เม
 ภဝံ โคตโม สฺเจ ปน เม โภ โคตม ปฏฺိဂ္ဂေါสတฺตฺพພံ ปฏฺိဂ္ဂ-
 โဂສတฺตฺ เม ภဝံ โคตโมติ ។ ဣဝံ โစ တုယာဟံ ပုရာဟမ္မဏ อนุမ္မတာမိ
 နပပတ္တိဂ္ဂေါသာမိ ဣတုဟိ โစ ဝဟံ ပုရာဟမ္မဏ ฐမ္မေဟိ နမ္မနာကတံ
 မဟာပညဉ်ံ မဟာပုရိသံ ပညာပမိ ကတမေဟိ ဣတုဟိ ဝိစ ပုရာဟမ္မဏ
 ပုဆုနာဟိတယ ပတ္တိပပေါ ဣတုဟိ ပုဆုနာသုဗ္ဗာယ ပုဆုသံ နာတော ဝရိယ
 ဝာယေ ပတိစ္ဆာဘိတော ယတိတံ ဂတုယာဏဓမ္မတာ ဂုသံဓမ္မတာ ဣံ ယံ
 ဝိတဂ္ဂံ ဝါဂံဗတိ ဝိတဂ္ဂေတု တံ ဝိတဂ္ဂံ ဝိတဂ္ဂေတိ ယံ ဝိတဂ္ဂံ နာဂံဗတိ
 ဝိတဂ္ဂေတု န တံ ဝိတဂ္ဂံ ဝိတဂ္ဂေတိ ယံ နံဂပပိ ဝါဂံဗတိ နံဂပပေတု
 တံ နံဂပပိ နံဂပပေတိ ယံ နံဂပပိ နာဂံဗတိ နံဂပပေတု န တံ နံဂပပိ
 နံဂပပေတိ ဝိတိ ဣတုဝေါပပေတုတု ဣတုဟိ ဝိတဂ္ဂပပေတု ဣတုနုဉ် ဝာဏာဉ်
 ဝါဂါဗေတိဂါဏံ တိစ္ဆာဓမ္မသုဘိဟာဏံ နိဂါမတာဂံ ဣတု ဝဂါဣဏာဂံ ဝဂ-
 လိာတာဂံ ဝါသံသာဉ် ဝုယာ ဝာဏာသံ ဣတုဝိမုတုတိ ပညာဝိမုတုတိ တိစ္ဆာဗေဝ

รมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺฉิกคฺคา อฺปสฺมฺปชฺช วิหฺรติ แวง โช ตฺยาหํ
 พฺราหฺมณ อโนมฺทามิ นฺปฺปฏิกโกสํมิ อิมฺหิ โช อหํ พฺราหฺมณ
 จตฺตฺหิ รมฺเมหิ สมนฺนาคคํ มหาปณฺณํ มหาปฺริสํ ปณฺญาเบมฺมิตฺติ ฯ
 อจฺฉริยํ โภ โคตม อพฺภุทํ โภ โคตม ยาว สฺฐาสิตตฺตฺตฺติ
 โภคา โคตเมเน อิมฺหิ จ ปเน จตฺตฺหิ รมฺเมหิ สมนฺนาคคํ ภวณฺคํ
 โคตมํ ชาเวมิ ภวณฺหิ โคตโม พฺหุชเนหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน พฺหุชเนสฺสุชาย
 พฺหุสฺสฺส ชนตา อริเย ญาเย ปตฺติฏฺฐาปิตา ยทิตํ กถฺยาณรฺมฺมตา
 กุสฺสธรฺมฺมตา ภวณฺหิ โคตโม ยํ วิตฺถกํ อากํชฺติ วิตฺถกฺเกตุํ คํ วิตฺถกํ
 วิตฺถกฺเกติ ยํ วิตฺถกํ นากํชฺติ วิตฺถกฺเกตุํ น คํ วิตฺถกํ วิตฺถกฺเกติ ยํ
 สํกปฺเป อากํชฺติ สํกปฺเปกฺุ คํ สํกปฺเป สํกปฺเปติ ยํ สํกปฺเป นากํชฺติ
 สํกปฺเปกฺุ น คํ สํกปฺเป สํกปฺเปติ ภวณฺหิ โคตโม เจโตวิมฺุตฺติ-
 ปฺโต วิตฺถกฺกปฺเลสุ ภวณฺหิ โคตโม จตฺตฺนํ ฌานานํ อภิจฺเจตฺตฺตฺตํ
 ทิฏฺฐจฺจรมฺมสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส นิกามตฺถํ อภิจฺเจตฺตํ อภิจฺเจตฺตํ ภวณฺหิ
 โคตโม อสฺสวานํ ชยา อเวสฺสวํ เจโตวิมฺุตฺติ ปฺนฺญาวิมฺุตฺติ ทิฏฺฐเจว
 รมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺฉิกคฺคา อฺปสฺมฺปชฺช วิหฺรตฺติ ฯ อทฺธา โช
 เต พฺราหฺมณ อสฺสชฺช อฺปเนยฺวาจา ภาสิตา อปฺปิจ ตฺยาหํ พฺยา-
 ธิสฺสํมิ อหฺเวหิ พฺราหฺมณ พฺหุชเนหิตาย ปฏฺฐิปนฺโน พฺหุชเนสฺสุชาย
 พฺหุสฺสฺส ชนตา อริเย ญาเย ปตฺติฏฺฐาปิตา ยทิตํ กถฺยาณรฺมฺมตา
 กุสฺสธรฺมฺมตา อหฺเวหิ พฺราหฺมณ ยํ วิตฺถกํ อากํชฺติ วิตฺถกฺเกตุํ คํ
 วิตฺถกํ วิตฺถกฺเกมิ ยํ วิตฺถกํ นากํชฺติ วิตฺถกฺเกตุํ น คํ วิตฺถกํ

วิตกฺกเกมิ ยํ สํกปฺปํ อากัมขามิ สํกปฺเปตฺตํ ตํ สํกปฺปํ สํกปฺเปมิ
ยํ สํกปฺปํ นากัมขามิ สํกปฺเปตฺตํ น ตํ สํกปฺปํ สํกปฺเปมิ อหฺนฺยหิ
พฺรหฺมณ เจโตวสิสฺสํปฺตฺโต วิตกฺกปฺเปตฺตํ อหฺนฺยหิ พฺรหฺมณ จตฺตฺนํ
ฉานานํ อากิเจตฺตํ ทิฏฺฐจฺจมฺมสฺสวិหารานํ นิคคณฺณํ อภิจฺจณฺณํ
อภิสฺสณฺณํ อหฺนฺยหิ พฺรหฺมณ อสฺสวณฺณํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺมตฺตํ
ปญฺญาวิมฺมตฺตํ ทิฏฺฐเจว ชมฺเม สยํ อภินฺนวา สจฺจนิคฺควา อปฺสํมฺพชฺช
วิหฺรามีติ ๑

โย เวทํ สํพฺพสฺสคฺคานํ มจฺจุปาธา ปโมจนํ
หิตํ เทวมนุสฺสํถานํ เวชฺชชมฺมํ ปกาธยิ
ยญฺจ ทิสฺสา ๑ สฺสฺสว ๑ ปสฺสํทิตฺติ พหุชฺชโน
มคฺคคามคฺคสฺสํ กุสฺสโต กตฺติจฺโจ อนาสโว
พฺพุชฺช อนฺติมสฺสาร์โร มหาปฺริสฺสํทิตฺติ* อจฺจจฺจตฺติ ๑

[๑๖] เขกํ สมฺยํ ภคฺวา อนฺตฺร ๑ อุกฺกฏฺจํ อนฺตฺร ๑
เสตฺพฺยํ อทฺธานมคฺคปฏฺธิปฺนโน โหติ ๑ โทโณปฺปี (๒) พฺรหฺมณฺโณ อนฺตฺร
๑ อุกฺกฏฺจํ อนฺตฺร ๑ เสตฺพฺยํ อทฺธานมคฺคปฏฺธิปฺนโน โหติ อทฺทสา
โช โทโณ พฺรหฺมณฺโณ ภคฺวโต ปาเทสฺส จกฺกานิ สหสฺสํวารานิ
สเนมิคานิ สเนมิคานิ สพฺพภาการปฺริปฺรณานิ ทิสฺสวณฺณสฺสํ เขตฺทโหสิ
อจฺจจฺจริยํ วต โภ อพฺภุทํ วต โภ นวคิมานิ มนุสฺสํสฺสวสฺสํ ปาทานิ
ภวิสฺสํสฺสํทิตฺติ ๑ อถโช ภคฺวา มคฺคา โยกฺกมฺม อณฺณตฺรสฺสํ รุกฺขมฺมเต

• บ. พ. มหปฺปญฺจไวยติ ๑ ๒ บ. พ. เขตฺถนฺนตฺเร สฺสทฺตติ อตฺถิ ๑

นิสฺสํที ปถฺตงฺกํ อารกฺขิตฺวา อุกฺกํ กายํ ปณฺธิชย ปวิมุขํ สฺสํ อุกฺปฏฺจ-
 เปตฺวา ฯ อถ โท โทณ พฺราหฺมโณ ภคฺวโต ปาทานิ อญฺคจฺจนฺโต
 อทฺทสฺ ภคฺวณฺตํ อญฺจตฺรสมฺมํ รุกฺขมฺภูเต นิสฺสํเนนํ ปาสาทิกํ ปสาทนํยํ
 สฺนฺตินฺทฺริยํ สฺนฺตมฺมานสํ อุกฺคตฺมทฺมถสฺมถมฺนุปฺปตฺตํ ทนฺตํ คฺคตฺตํ สฺน-
 ตินฺทฺริยํ นาคํ ทิสฺสุวา เขน ภคฺวา เตนุปลงฺกมิ อุกฺปลงฺกมิคฺวา
 ภคฺวณฺตํ เขตฺทโวจ เทโว โน ภวํ ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ น โช อหํ
 พฺราหฺมณ เทโว ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ คนฺธพฺโพ โน ภวํ ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ
 น โช อหํ พฺราหฺมณ คนฺธพฺโพ ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ ยถฺโช โน ภวํ
 ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ น โช อหํ พฺราหฺมณ ยถฺโช ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ มนุสฺสํ
 โน ภวํ ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ น โช อหํ พฺราหฺมณ มนุสฺสํ ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ
 เทโว โน ภวํ ภวิสฺสํคฺคํติ อิติ ปฺญฺโจ สฺมานิ น โช อหํ พฺราหฺมณ
 เทโว ภวิสฺสํคฺคํติ วเทสิ คนฺธพฺโพ โน ภวํ ภวิสฺสํคฺคํติ อิติ ปฺญฺโจ
 สฺมานิ น โช อหํ พฺราหฺมณ คนฺธพฺโพ ภวิสฺสํคฺคํติ วเทสิ ยถฺโช
 โน ภวํ ภวิสฺสํคฺคํติ อิติ ปฺญฺโจ สฺมานิ น โช อหํ พฺราหฺมณ
 ยถฺโช ภวิสฺสํคฺคํติ วเทสิ มนุสฺสํ โน ภวํ ภวิสฺสํคฺคํติ อิติ ปฺญฺโจ
 สฺมานิ น โช อหํ พฺราหฺมณ มนุสฺสํ ภวิสฺสํคฺคํติ วเทสิ อถ
 โภจฺวหิ ภวํ ภวิสฺสํคฺคํติ ฯ เยสํ โช อหํ พฺราหฺมณ อาสฺวาอํ อปฺปหิ-
 นคฺคา เทโว ภเวยฺยํ เต เม อาสฺวา ปหิณา อุกฺคินฺนฺมฺฐตา ตาธา-
 วคฺคฺกตา อนภาวํ กตา ขายตฺถอเปปาทขมฺมา เยสํ โช อหํ พฺราหฺมณ

โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขณา รูปี ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาคาหิ โหติ
 นานุพฺพยฺชนคฺคาคาหิ ยตฺวาจิกฺรณเมเนจฺจ กฺกขุทฺทริยํ อสฺสํวคฺคํ วิหฺรณตฺมํ อภิชฺ-
 ฉมาโทมนสฺสํสา ปาปกา อกฺกสฺสา ชมฺมา อนฺวาสฺสํสเวยฺยํ คสฺสํ สํวราย
 ปฏิปชฺชติ รกฺขติ จกฺขุทฺทริยํ จกฺขุทฺทริเย สํวํ อปชฺชติ โสฺเตน
 สํทํ สํคฺวา ... ขาเนน คนฺธํ ขายิตฺวา ... ชิวฺหาเย รสํ สํยิตฺวา ...
 กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสฺสิตฺวา ... มนฺสา ชมฺมํ วิญฺญาเย น นิमितฺตคฺคาคาหิ
 โหติ นานุพฺพยฺชนคฺคาคาหิ ยตฺวาจิกฺรณเมเนจฺจ มนฺเนทฺทริยํ อสฺสํวคฺคํ วิหฺรณตฺมํ
 อภิชฺฉมาโทมนสฺสํสา ปาปกา อกฺกสฺสา ชมฺมา อนฺวาสฺสํสเวยฺยํ คสฺสํ
 สํวราย ปฏิปชฺชติ รกฺขติ มนฺเนทฺทริยํ มนฺเนทฺทริเย สํวํ อปชฺชติ
 เอวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ อธิทฺทริเยสฺสํ คฺคตฺตทฺวารโ โหติ ฯ กถญฺจ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ โภชเน มตฺตคฺคญฺญ โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏิสํชา
 โยนิโส อหารํ อหาเวติ เณว ทวาย น มทาย น มนฺจทวาย
 น วิภฺงฺสทวาย ขาวเทว อิมสฺสํสํ กายสฺสํสํ จิตฺติยา ยาปนาย วิหิสฺสํปฺรติยา
 พฺรหฺมจฺริยานุคฺคทวาย อิติ ปุราณญฺจ เวทนํ ปฏิหิชามิ นวญฺจ
 เวทนํ น อุปฺปาเทสฺสํสํมิ ยาทฺวา จ เม ภวิสฺสํสํติ อนวชฺชตา จ
 ฉาสฺสํ วิหาโร จาติ เอวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ โภชเน มตฺตคฺคญฺญ
 โหติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชาคฺคริยํ อนฺยคฺคโต โหติ อธิ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ทิวสํ จกฺกเมเน นิสฺสชฺชาย อาวฺรณฺนิเยหิ ชมฺเมหิ จิตฺตํ ปฺริโสเชติ
 รตฺตติยา ปจฺมํ ยามํ จกฺกเมเน นิสฺสชฺชาย อาวฺรณฺนิเยหิ ชมฺเมหิ จิตฺตํ
 ปฺริโสเชติ รตฺตติยา มชฺชณฺนิมํ ยามํ ทกฺขณฺนิเยเนน ปสฺสํเสเน สฺสํสํเสยฺยํ

๕๒ สุตตฺตณฺหีฏเฐ อญฺจตฺตริณิกายสฺส จตฺตกฺกนิปาโต [๓๘

กปฺเปติ ปาเทน ปาทํ อจฺจาชาย สโต สํปฺชานो อฏฺฐจฺานสฺสณฺณํ มน-
สฺสีกฺริตฺวา รัตฺติยา ปจฺฉิมํ ยามํ ปจฺจฏฺฐาย จงฺกเมน นิสฺสชฺาย
อวฺรณฺเเยหิ ฌมฺเมหิ จิตฺตํ ปฺริโสเชติ เหวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ชฺาคริยํ อญฺยุตฺโต โหติ ฯ อิเมหิ โช ภิกฺขเว จตฺตุ ฌมฺเมหิ สมนุ-
นาคโต ภิกฺขุ อภพฺโพ ปฺริหานาย นินฺพฺพานสฺสเสว สฺนฺติเกติ ฯ

สํเต ปตฺติจฺิตโต ภิกฺขุ	อินฺทุริเยสฺสุ จ สํวฺโต
โกชนฺเมหิ จ มตฺตณฺณ	ชฺาคริยํ อญฺยุตฺตติ
เอวํ วิหฺรมาตาปํ ^๑	อโหฺรตฺตมตาเทฺติโต
ภาวยํ กุสฺสํ ฌมฺมํ	โยคกฺุเชมสฺสํ ปตฺติยา
อปฺปมาทฺโรโต ภิกฺขุ	ปมาเท ภยทฺสฺสึ วา
อภพฺโพ ปฺริหานาย	นินฺพฺพานสฺสเสว สฺนฺติเกติ ฯ

[๓๘] ปนฺนุณฺณปจฺเจกสฺสจฺโจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมนฺวสฺสฏฺฐเจสฺสโน
ปสฺสสฺสทฺทกฺกายสฺสชฺาโร ปฏฺฐิสฺสโนติ วุจฺจติ ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปนฺนุณฺณ-
ปจฺเจกสฺสจฺโจ โหติ อึช ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ยานิ ตานิ ปุณฺณมณ-
พฺพวาทุมณฺณนํ ปุณฺณปจฺเจกสฺสจฺจานิ เสยฺยถิํ สฺสสฺสโต โถโกติ วา
อสฺสสฺสโต โถโกติ วา อนฺตวา โถโกติ วา อนฺตวา โถโกติ
วา ตํ ชีวํ ตํ สฺวีรฺเวติ วา อณฺณํ ชีวํ อณฺณํ สฺวีรฺเวติ วา
โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ วา น โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ
วา โหติ จ น จ โหติ ตถาคโต ปรมฺมรณฺนาติ วา เณว โหติ

๑ พ. วิหฺรมาตาปํ ๑

น น โหติ ตถาคโต ปรมุขรณาคิ वा สหุพานิ ตानि नुण्णानि
 โหนุติ ปนุณฺณานิ จตุตทานि वनุतानि มุขุतानि ปหีนานิ ปฏินิสฺสัจ्ञจํ
 เขवं โข ภิกขเว ภิกขุ ปนุณฺณปจฺเจกสจฺโจ โหติ ๑ กถณฺจ ภิกขเว
 ภิกขุ สํวยสฺสัจ्ञสํโน โหติ อีช ภิกขเว ภิกขุโน กามะสํนา ปหีนํ
 โหติ ภเวสํนา ปหีนํ โหติ พุรหุมาจฺริเยสํนา ปฏีปฺปสฺสัจ्ञา
 โหติ เขवं โข ภิกขเว ภิกขุ สํวยสฺสัจ्ञสํโน โหติ ๑ กถณฺจ
 ภิกขเว ภิกขุ ปสฺสัจ्ञทฺรกายสํชาโร โหติ อีช ภิกขเว ภิกขุ สจฺจสฺส
 จ ปหํนา ทฺรกายสฺส จ ปหํนา ปุพฺพเพว โสมนสฺสสํโทมนสฺสํ อตฺถงฺกมา
 อทุกขมสฺสํ อฺเปกขาสฺติปาริสฺสํ อจฺจตํ ฉานํ อฺปสํมปชฺช วิหริ
 เขवं โข ภิกขเว ภิกขุ ปสฺสัจ्ञทฺรกายสํชาโร โหติ ๑ กถณฺจ ภิกขเว
 ภิกขุ ปฏีตีโน โหติ อีช ภิกขเว ภิกขุโน อสุมิมาโน ปหีนโน โหติ
 อฺจฺฉินฺนํมฺโถ กาสาวตฺถกฺโต อนภาวํ กโต อายตฺตํอนุปฺปาทสมฺโม เขवं
 โข ภิกขเว ภิกขุ ปฏีตีโน โหติ ๑ เขवं โข ภิกขเว ภิกขุ ปนุณฺณ-
 ปจฺเจกสจฺโจ สํวยสฺสัจ्ञสํโน ปสฺสัจ्ञทฺรกายสํชาโร ปฏีตีโนติ อฺจฺจติ ๑

กามะสํนา	ภเวสํนา	พุรหุมาจฺริเยสํนา	สํห
อิตฺติ	สจฺจปฺรามาสํ	ทิจฺฉิจฺฉิจ्ञจํนา	สํมฺสฺสํยา
สพฺพวราคะ	วिरตฺตสฺส	คณฺหกฺขยวิมฺตฺติโน	
เขสํนา	ปฏินิสฺสัจ्ञจํ	ทิจฺฉิจฺฉิจ्ञจํนา	สํมฺหตา
ส เว	สํโถ สโต	ภิกขุ	ปสฺสัจ्ञทฺโร
อปราชิต			
มานาภิสํมยา	พุทฺโธ	ปฏีตีโนติ	อฺจฺจตฺติ ๑

[๓๘] อถ โช อชชโย พุราหุมนเณ เยน ภควา เตนุปลังกมิ
 อุปลังกมิทวา ภควตา สทัธิ สัมโมติ สัมโมทนัยิ กถิ สวารณัยิ
 วัตติสาเวตวา เอกมนตํ นิฉัทธิ เอกมนตํ นิสินโน โช อชชโย พุราหุมน
 ภควนตํ เขตทโวจ ภวปี โน โคตโม ยญญิ วรรณตตี ๑ น
 โช อหิ พุราหุมน สัพพิ ยญญิ วรรณมิ น ปนาหิ พุราหุมน
 สัพพิ ยญญิ น วรรณมิ ยถารูเป โช พุราหุมน ยญญเว คาโว
 หนฺณนฺติ อเชพกา หนฺณนฺติ กุกกฐฐุทรา หนฺณนฺติ วิจิธา
 ปาณา สัมมาติ อปชชนฺติ เอวรูปิ โช อหิ พุราหุมน สวารมฺภิ
 ยญญิ น วรรณมิ ตํ กิสฺส เหตุ เอวรูปญฺหิ พุราหุมน
 สวารมฺภิ ยญญิ น อุปลังกมนฺติ อรหนฺโต วา อรหฺตมคฺคํ วา สฺมา
 ปนฺนา ยถารูเป ๑ โช พุราหุมน ยญญเว เณว คาโว หนฺณนฺติ
 น อเชพกา หนฺณนฺติ น กุกกฐฐุทรา หนฺณนฺติ น วิจิธา
 ปาณา สัมมาติ อปชชนฺติ เอวรูปิ โช อหิ พุราหุมน นิรารมฺภิ
 ยญญิ วรรณมิ ยทิตํ นิจุทานิ อนนฺตยญญิ ตํ กิสฺส เหตุ
 เอวรูปญฺหิ พุราหุมน นิรารมฺภิ ยญญิ อุปลังกมนฺติ อรหนฺโต วา
 อรหฺตมคฺคํ วา สฺมาปนฺนาติ ๑

อตุตฺเมธิ ปุริสเมธิ	สฺมาปาสํ วาชเปยฺยํ นิริคฺคพิ
มหายญฺญา มหารมฺภา	น เตะ โทเทติ มหฺปเสตา ๑
อเชพกา ๑ คาโว ๑	วิจิธา ยคฺค หนฺณนฺเว
น ตํ สฺมมคฺคตา ยญญิ	อุปยฺนฺติ มहेสิโน ๑

ยณฺจ ^๑ ยณฺฉ ^๑ นีรารมฺภ ^๑	ยชนฺคฺยณฺกุตฺตํ สฺทา
นาเชพฺภา ๑ คาโว ๑	วิวิชา ยตฺถ หณฺณเว
คณฺจ สํมมฺคฺคตา ยณฺฉ ^๑	อุปยฺนฺติ มเหสีโน ๑
เอวํ ยเชถ เมธา ^๑	เอโส ยณฺโณ มหปฺปโต ๑
เอวํ หิ ยชฺมานสฺส ^๑	เสยฺโย โหติ น ปาบีโย
ยณฺโณ ๑ วิปฺปโต โหติ	ปัสสฺสทฺติ ๑ เทวตฺติ ๑

[๔๐] อถโช อุกฺขายิ พุรฺราหฺมณฺโน เยน ภคฺวา เตปฺเปสฺสํกฺมิ
 อุปฺสํกฺมิตฺวา ภคฺวตา สฺทฺธิ^๑ สํมฺโมติ สํมฺโมทฺนํยํ กถํ สํวราณํยํ
 วัตฺติสํเวตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสํติ เอกมฺนฺตํ นิสฺสํโน โช อุกฺขายิ พุรฺราหฺมณฺโน
 ภคฺวณฺตํ เอตทโวจ ภวํบี โน โคตโม ยณฺฉ^๑ วณฺณณตฺตํติ ๑ น
 โช อหํ พุรฺราหฺมณฺณ สฺพหํ ยณฺฉ^๑ วณฺณณมฺมิ น ปาภํ พุรฺราหฺมณฺณ
 สฺพหํ ยณฺฉ^๑ น วณฺณณมฺมิ ยถารูเป โช พุรฺราหฺมณฺณ ยณฺฉเว คาโว
 หณฺณนฺติ อเชพฺภา หณฺณนฺติ กุกฺกญฺจ
 ปาณา สํสาคํ อปชฺชนฺติ เอวรูปํ โช อหํ พุรฺราหฺมณฺณ สํวรมฺภ^๑
 ยณฺฉ^๑ น วณฺณณมฺมิ ตํ กิสฺสํ เหตุ เอวรูปเมหิ พุรฺราหฺมณฺณ สํวรมฺภ^๑
 ยณฺฉ^๑ น อุปฺสํกฺมณฺติ อรหฺนโต วา อรหฺตฺตมคฺคํ วา สํวาปฺนฺนา
 ยถารูเป ๑ โช พุรฺราหฺมณฺณ ยณฺฉเว เนว คาโว หณฺณนฺติ น
 อเชพฺภา หณฺณนฺติ น กุกฺกญฺจ
 สํสาคํ อปชฺชนฺติ เอวรูปํ โช อหํ พุรฺราหฺมณฺณ นีรารมฺภ^๑ ยณฺฉ^๑

• อ. พ. เษ จ ขณฺณา นีรารมฺภา ๑

ວຸດເນມີ ຍທິທໍ ນິຈຸຈທານໍ ອນຸຄຸຍຍວຸດໍ ຕໍ ກິສຸສໍ ເຫຸ ເຂວຽປຸນຸທິ
ພຸກາຸມຸນ ນິວາຸຣມຸກໍ ຍວຸດໍ ອຸປສໍງຸມນຸຕິ ອຣທຸໂຕ ວາ ອຣທຸຕຸມຄຸກໍ
ວາ ສໍມາປນນາຕິ າ

ອກິສໍຂຕໍ ນິວາຸຣມຸກໍ	ຍວຸດໍ ກາເສນ ກມປໍຍໍ
ຕາທິສໍ ອຸປສໍງຸຍນຸຕິ	ສໍວຸດຕາ ພຸກາຸມຈາຣໂຍໍ
ວິວຸງຸງຈຸທາ ຈ ເຍ ໂຕເຄ	ວໍຕິວຕາ ກຸດໍ ຄຕໍ
ຍວຸດເມຕໍ ປສໍສໍນຸຕິ	ພຸທຸຮາ ປຸນຸວສຸສໍ ໂຄວິທາ
ຍວຸດເວ ວາ ຍທິ ວາ ສໍທຸເຮ	ຸນຸວໍ ກຕຸວາ ຍຄາຣທໍ
ປສໍນຸເຈຕຸໂຕ ຍສຕິ	ສຸເຂຕເຕ ພຸກາຸມຈາຣິສຸ
ສຸສຸຕໍ ສຸຍິງຸຈໍ ສໍມຸປຕຕໍ	ທຸກຸໜິເນຍຸເຍສຸ ຍໍ ກຕໍ
ຍວຸດໂຍ ຈ ວິປຸໂຕ ໂຫຕິ	ປສໍທນຸຕິ ຈ ທວຕາ າ
ເຂວໍ ຍສິຕຸວາ ເມຮາວໍ	ສໍທ໌ໂ ມຸຕຸເຕນ ເຈຕສໍາ
ອພຸຍາປສຸດໍ ສຸຂໍ ໂຄກໍ	ປຸນຸທິໂຕ ອຸປປສຸສຕໍຕິ າ

ຈຸກຸກວຸໂຕ ຈຕຸກຸໂຕ າ

ຕສຸສຸທຸທານໍ

ຈຸກຸໂຕ ສໍງຸກໂຫ ສໍໂຫ ປສໍາໂຫ	ວສຸສໍກາເຣນ ປຸນຸຈມໍ
ໂຫໂຕ ອປຣິຫານິ ປຸງິສໍໂນ	ອຸສຸໂຍ ອຸທາເຍນ ເຕ ທສໍາຕິ າ

โวหิตส์สวคฺโค ปญฺจโม

[๔๑] จตส์โส อีมา ภิกฺขเว สฺมาธิภาวนา กตมา จตส์โส
 อตฺถิ ภิกฺขเว สฺมาธิภาวนา ภาวิตา พหุ่ถักฺคา ทิฏฺฐจฺมมฺสฺสขวิหาราย
 สํวตฺตติ อตฺถิ ภิกฺขเว สฺมาธิภาวนา ภาวิตา พหุ่ถักฺคา ฃาณทสฺส-
 นปฏิธากาย สํวตฺตติ อตฺถิ ภิกฺขเว สฺมาธิภาวนา ภาวิตา พหุ่ถักฺคา
 สฺติสฺมปฺชฃณฺณาย สํวตฺตติ อตฺถิ ภิกฺขเว สฺมาธิภาวนา ภาวิตา พหุ่-
 ถักฺคา ฃาณฺวานํ ฃยาย สํวตฺตติ ฯ กตมา จ ภิกฺขเว สฺมาธิภาวนา
 ภาวิตา พหุ่ถักฺคา ทิฏฺฐจฺมมฺสฺสขวิหาราย สํวตฺตติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 วิวิจฺเจว กามะหิ วิวิจฺจ ฃกฺุสฺเตหิ ฃมฺเมหิ สฺวิตกฺกํ สฺวิจฺจวํ วิเวกฺขํ
 ปฺตีสฺสํ ปจฺมํ ฃณํ ฃปฺสฺมปฺชฺช วิหริติ วิตถกฺกวิจฺจาวนํ ฃปฺสฺมา
 ฃชฺฃตฺตํ สฺมปฺสฺทานํ ฃตฺโสเอโกทิกาวํ ฃวิตกฺกํ ฃวิจฺจวํ สฺมาธิขํ ปฺตีสฺสํ
 ทฺทียํ ฃณํ ฃปฺสฺมปฺชฺช วิหริติ ปฺตียา จ วิจฺจาคา ฃปฺเภทฺทโก จ
 วิหริติ สฺโต จ สฺมปฺชฺชานํ สฺชฃณฺจ กายเณ ปฏิสฺสเวเทติ ฃนฺคํ
 ฃริยา ฃาจิทฺทนฺติ ฃปฺเภทฺทโก สฺติมา สฺชวิหารวํติ ตฺตียํ ฃณํ
 ฃปฺสฺมปฺชฺช วิหริติ สฺชสฺสํ จ ปฺหานา ทฺทกฺุสฺสํ จ ปฺหานา ปฺพฺพเว
 โสมนสฺสํโทมนสฺสํ อตฺถจฺจมา อทฺทกฺุสฺสํ ฃปฺเภทฺทาสฺติปาริสฺสฺทํ จตฺตํ
 ฃณํ ฃปฺสฺมปฺชฺช วิหริติ อยํ ภิกฺขเว สฺมาธิภาวนา ภาวิตา พหุ่ถักฺคา
 ทิฏฺฐจฺมมฺสฺสขวิหาราย สํวตฺตติ ฯ กตมา จ ภิกฺขเว สฺมาธิภาวนา ภาวิตา
 พหุ่ถักฺคา ฃาณทสฺสนฺปฏิธากาย สํวตฺตติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฃาโลท-
 สฺณณํ มนสิทฺทโรติ ทิวาสฺณณํ ฃธิฏฺฐจฺติ ฃถา ทิวา ตถา รตฺตี

ยถา รคฺคํ ตถา ทิธา อิติ วิจิตฺเตน เจตสํ อปฺริโยนทฺเตน สํปฺปภาสํ
จิตฺตํ ภาเวติ อํยํ ภิกฺขเว สํมาธิภาวณา ภาวิตา พหุสํกฺคา ฃาณทสฺสํ-
ปฺปฏิตาภาย สํวคฺคฺติ ฯ กตมา จ ภิกฺขเว สํมาธิภาวณา ภาวิตา พหุสํกฺคา
สํติสํมฺปนฺนํ ยาย สํวคฺคฺติ อํชฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน วิจิตฺตา เวทนา
อุปฺปชฺชนนฺติ วิจิตฺตา ติญฺจันนฺติ วิจิตฺตา อพฺภคฺคํ คจฺจนนฺติ วิจิตฺตา
สํญญา ... วิจิตฺตา วิตฺตกา อุปฺปชฺชนนฺติ วิจิตฺตา ติญฺจันนฺติ วิจิตฺตา อพฺภคฺคํ
คจฺจนนฺติ อํยํ ภิกฺขเว สํมาธิภาวณา ภาวิตา พหุสํกฺคา สํติสํมฺ-
ปนฺนํ ยาย สํวคฺคฺติ ฯ กตมา จ ภิกฺขเว สํมาธิภาวณา ภาวิตา พหุสํกฺคา
ชาสฺวานํ ฃยาย สํวคฺคฺติ อํชฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺจสฺสํ อุปาทานกฺขนนฺเตสฺส
อุทฺทพฺพยานุสฺสํ วิหริติ อิติ รุจํ อิติ รุปลสฺสํ สํมฺทโย อิติ รุปลสฺสํ
อตฺตงฺคโม อิติ เวทนา อิติ เวทนาย สํมฺทโย อิติ เวทนาย
อตฺตงฺคโม อิติ สํญญา อิติ สํญญา ย สํมฺทโย อิติ สํญญา
อตฺตงฺคโม อิติ สํชาธา อิติ สํชาธานํ สํมฺทโย อิติ สํชาธานํ
อตฺตงฺคโม อิติ วิญฺญาณํ อิติ วิญฺญาณสฺสํ สํมฺทโย อิติ
วิญฺญาณสฺสํ อตฺตงฺคโมติ อํยํ ภิกฺขเว สํมาธิภาวณา ภาวิตา พหุสํกฺคา
ชาสฺวานํ ฃยาย สํวคฺคฺติ ฯ อีมา โช ภิกฺขเว จตฺสํสํ สํมาธิภาวณา ฯ
อิทฺตญฺจ ปน เมตํ ภิกฺขเว สํนุชฺชาย ภาสํคํ ปารายเน ปุณฺณปญฺเจ

 สํชฺชาย โถกสฺมิมิ ปโรปรานิ
 ยสฺสํสิณฺชิตํ นคฺคฺติ กุหิณฺจํ โถเก
 สํนุโต วิจฺจโม อนิโฆ นิวาโส

อตฺตาริ โส ชาตฺตชฺรนฺตฺติ พฺรหฺมตี ๑

[๔๒] จตุตฺตารีมานิ ภิกฺขเว ปณฺหพฺพยากรณานิ กตฺมานิ จตุตฺตาริ
ขตฺติ ภิกฺขเว ปณฺโห เถกฺสงฺพฺพยากรณํ โย ขตฺติ ภิกฺขเว ปณฺโห
วิภชฺชพฺพยากรณํ โย ขตฺติ ภิกฺขเว ปณฺโห ปฏฺิปปุจฺจาพฺพยากรณํ โย
ขตฺติ ภิกฺขเว ปณฺโห จปฺนํ โย อิมานิ โช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ ปณฺห-
พฺพยากรณาเรติ ๑

เอถฺกํสฺวจฺณํ เอถฺกํ	วิภชฺชวจฺณาปรี
ตฺตฺติยํ ปฏฺิปปุจฺเจยฺย	จตุตฺตํ ปน จาปเย ๑
โย จ เนสฺส ตตฺถ ตตฺถ	ชานาเทติ อญฺจมฺมตํ
จตุปณฺหสฺสํ กุสฺสโล	อาหุ ภิกฺขุํ ตถาวิจิ ๑
ทฺวาสฺสโต ทฺปฺปสฺสโห	คฺมภักโร ทฺปฺปชฺชิสฺสโย
ขโล ขตฺเถ อเนตฺเถ จ	อฺภยขตฺถสฺสํ โกวิทฺโ
อนตฺถํ ปรีวชฺเชติ	ขตฺถํ คณฺหาติ ปณฺจฺจิตฺ
ขตฺถาภิสฺสมยา ชฺโร	ปณฺจฺจิตฺติ ปวฺจจฺจตี ๑

[๔๓] จตุตฺตารโเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมาเน โถกสฺมึ
กตฺเม จตุตฺตารโ น โภชคฺรฺ น สฺทฺธมฺมคฺรฺ มกฺขคฺรฺ น สฺทฺธมฺมคฺรฺ
ตาภาคฺรฺ น สฺทฺธมฺมคฺรฺ สฺถกฺวาคฺรฺ น สฺทฺธมฺมคฺรฺ อิม โช
ภิกฺขเว จตุตฺตารโ ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมาเน โถกสฺมึ ๑ จตุตฺตารโเม
ภิกฺขเว ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมาเน โถกสฺมึ กตฺเม จตุตฺตารโ
สฺทฺธมฺมคฺรฺ น โภชคฺรฺ สฺทฺธมฺมคฺรฺ น มกฺขคฺรฺ สฺทฺธมฺมคฺรฺ น

ตาภาครุ สฺตฺตฺมมฺครุ น สฺตฺตฺการุครุ อิมเ โช ภิกฺขเว จตฺตฺาโร
ปฺคฺคตา สฺนโต สฺวิชฺชมาณา โธกสฺมิญฺติ ๑

โกธมกฺขครุ ภิกฺขุ	ตาภสฺตฺการุคารโว
น เต ฆมฺเม วิรุหนฺติ	สฺมมาสฺมพฺพุทฺเทสฺสเต ๑
เย จ สฺตฺตฺมมฺครุโน	วิหฺสฺส วิหฺรณฺติ จ
เต เว ฆมฺเม วิรุหนฺติ	สฺมมาสฺมพฺพุทฺเทสฺสเตติ ๑

[๔๔] จตฺตฺาโรเม ภิกฺขเว อสฺตฺตฺมมา กตฺเม จตฺตฺาโร โกธ-
ครุตา น สฺตฺตฺมมฺครุตา มกฺขครุตา น สฺตฺตฺมมฺครุตา ตาภาครุตา
น สฺตฺตฺมมฺครุตา สฺตฺตฺการุครุตา น สฺตฺตฺมมฺครุตา อิมเ โช ภิกฺขเว
จตฺตฺาโร อสฺตฺตฺมมา ๑ จตฺตฺาโรเม ภิกฺขเว สฺตฺตฺมมา กตฺเม จตฺตฺาโร
สฺตฺตฺมมฺครุตา น โกธครุตา สฺตฺตฺมมฺครุตา น มกฺขครุตา สฺตฺตฺมม-
ครุตา น ตาภาครุตา สฺตฺตฺมมฺครุตา น สฺตฺตฺการุครุตา อิมเ โช
ภิกฺขเว จตฺตฺาโร สฺตฺตฺมมาติ ๑

โกธมกฺขครุ ภิกฺขุ	ตาภสฺตฺการุคารโว
ทฺตฺเชตฺเต ดุคฺคทฺพิชฺฉว	สฺตฺตฺมเม น วิรุหฺติ ๑
เย จ สฺตฺตฺมมฺครุโน	วิหฺสฺส วิหฺรณฺติ จ
เต เว ฆมฺเม วิรุหนฺติ	เสฺนหนนฺวามิโวสฺสาติ ๑

[๔๕] เขกํ สฺมยํ ภคฺวา สํวตฺตฺิยํ วิหฺรติ เชตฺตฺเวเน อนาถ-
ปฺนิจฺจิกสฺสฺส ชาวาเม ๑ อถโช โรหิตสฺสฺสฺส เทวปฺคฺโต อภิกฺกนฺตฺาย
รตฺติยา อภิกฺกนฺตฺวณฺโณเณ เกวตฺกปฺปิ เชตฺตฺวนํ โธภาเสตฺตฺวา เยน

ภคฺวา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภคฺวณฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนุคํ
 อฏฺฐาสิ เอกมฺนุคํ จีโต โช โวหิตส์โส เทวปฺตฺโต ภคฺวณฺตํ เขตฺทโวจ
 ยตฺถ นฺ โช ภาณฺเต น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น จวติ น
 อุปฺปชฺชติ สกฺกา นฺ โช ภาณฺเต คมฺเนน โลกฺสูถฺส อนฺตํ ฅาตุํ วา
 ทฏฺฐํ วา ปาปฺณิตุํ วาติ ฯ ยตฺถ โช อาวุโส น ชายติ น ชียฺยติ
 น มียฺยติ น จวติ น อุปฺปชฺชติ นานฺนํ คมฺเนน โลกฺสูถฺส อนฺตํ
 ฅาตฺยํ ทฏฺฐํ ยํ ปตฺตฺยณฺติ วทามํติ ฯ อจฺฉริยํ ภาณฺเต อพฺภุคํ
 ภาณฺเต ยาว สฺภาสิตฺตญฺจิทํ ภาณฺเต ภคฺวตา ยตฺถ โช อาวุโส
 น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น จวติ น อุปฺปชฺชติ นานฺนํ
 คมฺเนน โลกฺสูถฺส อนฺตํ ฅาตฺยํ ทฏฺฐํ ยํ ปตฺตฺยณฺติ วทามํติ ภูต-
 ปุพฺพาทํ ภาณฺเต โวหิตส์โส นาม อิติ อโหสิ โภชปฺตฺโต อิทฺธิมา
 เวหาสํคโม ตสฺส มยฺหํ ภาณฺเต เอวฺรูป โข อโหสิ เสยฺยถาปี
 นาม ทพฺพทฺธโม ฌนฺคฺโคโห สฺสํกฺขิตฺโต กตฺตฺโต กตฺตฺปาสโน ตฺถุเกน
 อสฺสเนน อปฺปกฺสิเรน ติริยํ ตาตฺถจฺฉายํ อติปาเตยฺย เอวฺรูป ปทฺวี-
 ติทาโร อโหสิ เสยฺยถาปี นาม ปฺรตฺติมา สฺมุตฺทา ปจฺฉินฺโม สฺมุตฺโท
 ตสฺส มยฺหํ ภาณฺเต เอวฺรูปเณ ชเวเน สฺมนฺนาคตฺสฺส เอวฺรูปเณ จ
 ปทฺวีตฺติหาเรเน เอวฺรูปิ อิจฺฉาคคํ อุปฺปชฺชติ อหํ คมฺเนน โลกฺสูถฺส
 อนฺตํ ปาปฺณิสุสํมํติ โส โช อหํ ภาณฺเต อณฺณตฺตฺเรว อติคปฺตี-
 ชายิตฺถายิตา อณฺณตฺตฺร อจฺฉารปฺสฺสํวากมฺมา อณฺณตฺตฺร นิตฺถาทิตฺตม-
 ปฏฺวิโนทฺหนา วสฺสํสฺสํคฺโยก วสฺสํสฺสํคฺซีวํ วสฺสํสฺสํคํ คณฺคฺวา อปฺปตฺตฺวา

โลกัสสุต อนุคํ อนุคฺวราเยว กาทกโต อจฺจณริยํ ภาเนเต อพุกฺคํ
 ภาเนเต ยาว สฺภาสํคณฺจํ ภาเนเต ภควตา ยตุถ โช อาวุโส
 น ชายติ ม ชียฺยติ น มียฺยติ น จวติ น อุปฺปชฺชติ นาหฺนุคํ
 คมเนน โลกัสสุต อนุคํ ฌาตฺยํ ทฏฺฐยฺมํ ปตฺตฺยญฺนุติ วทามํติ ฯ
 ยตุถ โช อาวุโส น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น จวติ น
 อุปฺปชฺชติ นาหฺนุคํ คมเนน โลกัสสุต อนุคํ ฌาตฺยํ ทฏฺฐยฺมํ ปตฺตฺย-
 ญฺนุติ วทามิ น จาหํ อาวุโส อปฺปทฺวาว โลกัสสุต อนุคํ ทฺกฺษสฺสุต
 อนุคฺทิกิริยํ วทามิ อปฺปจาหํ อาวุโส อิมสฺมํเยว พุชฺยามมตฺเต กเพวเว
 สฺสคณฺณมฺหิ สฺมเนเก โลกญฺจ ปณฺณเปมิ โลกสฺมฺทญฺญจ โลกนินฺโรชญจ
 โลกนินฺโรชคามินิญจ ปฏฺฐิทฺทสุติ ฯ

 คมเนน น ปตฺตฺยพฺโพ โลกสฺสฺสฺนุโต กุทาจํ
 น จ อปฺปทฺวาว โลกนุคํ ทฺกฺษชา อตฺถิ ปโมจนํ ฯ

 ตสฺมา เหว โลกวิทฺฐุ สฺมุโช
 โลกนุคฺคฺ วุสฺสิตฺตพฺพรหฺมจฺริโย
 โลกัสสุต อนุคํ สฺมิตาวิ ฉตฺวา
 นาสฺสฺสฺติ โลกมิมํ ปรณฺจติ ฯ

[๔๖] อถโช ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขุ อามนุคฺเตสิ
 อิมํ ภิกฺขเว รตฺตี โรหิตสฺสํ เทวปฺตฺโต อภิกฺกนฺตฺยา รตฺติยา อภิกฺ-
 กนฺตฺวณฺเณ เกวถปฺปํ เซตฺวณํ โองาเสตฺวา เขนาหํ เทนฺปฺสงฺกมิ
 อุปฺสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เขมฺนุคํ อฏฺฐาสิ เขมฺนุคํ จิโต

โฆ ภิกฺขเว โรหิตสูตฺถ เทวปฺตุโต มํ เอตทโวจ ยตฺถ นุ โฆ ภาเนเต
 น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น จวติ น อุปฺปชฺชติ สกฺกา นุ
 โฆ ภาเนเต คมเนน โลกสูตฺถ อนฺตํ ฌาตํ วา ทฏฺฐํ วา ปาปฺณิตฺตํ
 วาติ ฯ เหวํ วุตฺเต อหํ ภิกฺขเว โรหิตสูตฺถ เทวปฺตุโต เอตทโวจ
 ยตฺถ โฆ อวฺสุสํ น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น จวติ น อุป-
 ปชฺชติ นานฺตํ คมเนน โลกสูตฺถ อนฺตํ ฌาตยฺยํ ทฏฺฐยฺยํ ปตฺตย-
 ยนฺติ วทามํติ ฯ เหวํ วุตฺเต ภิกฺขเว โรหิตสูตฺถ เทวปฺตุโต มํ เอต-
 ทโวจ อจฺฉริยํ ภาเนเต อพฺภุตํ ภาเนเต ยาว สฺฐาสิตฺตญฺจิทํ ภาเนเต
 ภคฺวตา ยตฺถ โฆ อวฺสุสํ น ชายติ น ชียฺยติ น มียฺยติ น
 จวติ น อุปฺปชฺชติ นานฺตํ คมเนน โลกสูตฺถ อนฺตํ ฌาตยฺยํ
 ทฏฺฐยฺยํ ปตฺตยฺยนฺติ วทามํติ ภูตฺตพฺพพาทํ ภาเนเต โรหิตสูตฺถ นาม
 อีสํ อโหสิ โภชปฺตุโต อิทฺธิมา เวหํสกโม ตสูตฺถ มยฺหํ ภาเนเต
 เอวฺรูป โขว อโหสิ เสยฺยถาบี นาม ทพฺพหมฺโม ฆนฺนุคฺคโห สฺฐิติชฺชิตฺโต
 กตฺตโต กตฺตปาสโน ฆนฺนุเกน อสงฺเนน อปฺปถสิเรน ติริยํ ตาตฺถจฺฉนฺยํ
 อติปาเตยฺย เอวฺรูป ปทวฺติหาโร อโหสิ เสยฺยถาบี นาม ปฺรตฺต-
 ธิมา สมนฺนุทฺธา ปจฺฉิมโม สมนฺนุทฺโท ตสูตฺถ มยฺหํ ภาเนเต เอวฺรูปเน
 ชเวน สมนฺนุทฺธาตสูตฺถ เอวฺรูปเน จ ปทวฺติหาเรน เอวฺรูปํ อิจฺฉนฺตํ
 อุปฺปชฺชติ อหํ คมเนน โลกสูตฺถ อนฺตํ ปาปฺณิตฺตํ สามีติ โส โฆ
 อหํ ภาเนเต อณฺณตฺตเวว อสิตฺตปิตฺตชานิตฺตํ อณฺณตฺต อจฺฉารปฺตฺตํ

• อ. พ. อิติติ นตฺถิ ฯ

อภุมมา อณฺเฏคฺว นินฺทาทกิตฺตมถปฏฺฐิวิโนทนา วสฺสสฺสตาโยโก วสฺสสฺสคฺชฺวี
 วสฺสสฺสคฺ คณฺหฺววา อปฺปตฺตวา วโลกสฺส อณฺคํ อณฺตราเยว กาทถโค
 อจฺจณฺริยํ ภาณฺเต อพฺพกฺคํ ภาณฺเต ยาว สฺถาสิคคฺคจฺหิ ภาณฺเต ภคฺวตา
 ยตฺถ ไช อวฺวโส น ชายติ น ชฺชียติ น มียติ น จวติ น อฺป
 ปฺชชติ นาหนฺคํ คมเนน โลกสฺส อณฺคํ ฅาตฺถยํ ทฏฺฐยํ ปตฺตย
 ยนฺติ วทามิ ๑ เหวํ วุตฺเต อหิ ภิกฺขเว โรหิตฺสฺสํ เทวปฺตฺตํ อต
 ทโวจํ ยตฺถ ไช อวฺวโส น ชายติ น ชฺชียติ น มียติ น
 จวติ น อฺปปฺชชติ นาหนฺคํ คมเนน โลกสฺส อณฺคํ ฅาตฺถยํ ทฏฺฐยํ
 ปตฺตยฺยเนติ วทามิ น จาหิ อวฺวโส อปฺปตฺตวา โลกสฺส อณฺคํ
 ทฺกฺขสฺส อณฺคทริยํ วทามิ อปฺปจาหิ อวฺวโส อิมสฺมึเยว พฺยามมตฺเต
 กเพวเว สฺสณฺณมฺหิ ๑ ๓นเนก โลกญจ ปณฺญาเบมิ โลกสฺมฺทญญจ
 โลกนิโรธญจ โลกนิโรธคามินิญจ ปฏฺฐปทฺนติ ๑

คฺมเนน น ปตฺตพฺโพ โลกสฺสณฺโค กุทาจํ
 น จ อปฺปตฺตวา โลกณฺคํ ทฺกฺขา อตฺถิ ปโมจํ ๑

คฺสฺมา เหว โลกวิฑฺฐ สฺมุเฆ
 โลกนฺตฺถ วุสฺสิทพฺรหฺมจฺริโย
 โลกสฺส อณฺคํ ๓มิตฺวาจิ ฅตฺตวา
 นาสฺสํติ โลกมิมํ ปฺรณฺจาทิ ๑

[๔๗] จตฺตารวฺมาณี ภิกฺขเว สฺพุทธฺวิฑฺฐานิ กตฺมานิ จตฺตาริ

• อ. พ. สอนฺนนิมิ ๑

๔๘] ปฐมปณณาสถเก โวหิตสูตฺถวคฺโค ปญฺจโม ๖๕

นภณฺจ ภิกฺขเว ปจฺวี ๑ อิทํ ปจฺมํ สุวทฺฐวทฺฐเว^๑ โอริมณฺจ ภิกฺขเว
คฺวี สํมุตฺถสฺส ปาริมณฺจ คฺวี อิทํ ทฺตยํ สุวทฺฐวทฺฐเว^๑ ยโต ๑
ภิกฺขเว เวโรจโน อพฺภุเทติ ยตฺถ ๑ อตฺถงฺคเมติ อิทํ ตฺตยํ สุว-
ทฺฐวทฺฐเว^๑ สตฺถนฺจ ภิกฺขเว ฌมฺโม อสฺตถนฺจ ฌมฺโม อิทํ จตฺถมํ
สุวทฺฐวทฺฐเว^๑ อิมานิ โช ภิกฺขเว จตฺถาริ สุวทฺฐวทฺฐวานํติ ๑

นภณฺจ ทฺฐเว ปจฺวี ๑ ทฺฐเว
ปาริ สํมุตฺถสฺส ตทาหุ ทฺฐเว
ยโต ๑ เวโรจโน อพฺภุเทติ
ปภงฺกโร ยตฺถ ๑ อตฺถเมติ
คโต หเว ทฺฐวคฺวี วทฺถนติ
สตฺถนฺจ ฌมฺมํ อสฺตถนฺจ ฌมฺมํ ๑
อพฺพายิโก โหติ สํคํ สํมาคโม
ยาวมฺมึ ติฏฺฐเจชฺชย ตถเว โหติ ๑
ฉิปฺปญฺหิ เวติ อสํคํ สํมาคโม
ตสฺมา สํคํ ฌมฺมา อสํพุทฺธิ อวารกาทิ ๑

[๔๘] เขกั สํมยั ภคฺวา สํวตฺถยิํ วิหริติ เซตวเน อนาถ-
บิณฑกิสฺส อารามे ๑ เตน โช ปน สํเยน อายสฺมา วิสาโช
ปญฺจาดิปฺคฺโค อฺปฏฺฐจํนํสาถายั ภิกฺขุ ฌมฺมียา ถาย สํมุตฺถเสติ สํมาท-

๑ อ. พ. สทฺฐวทฺฐเว ๑

เปติ สฺมฺคฺเตเชติ สฺมฺปหํเสติ โปริยา วาจาย วิสฺสํฐจฺจาย อเนตคพฺพาย
 อคฺคสฺสํ วิญฺญาปนฺนิยา ปฺริยาปฺนฺนําย อนิสฺสํติคฺคยํ ๑ อถโช ภคฺวา
 สํยณฺนุหํสมํ ปฺฐิสฺสฺสํตํนา อจฺจฺจํโต เยนุปฺฐจฺจํนํสํตํตา เตนุปฺสํงกมิ
 อฺปฺสํงกมิตฺวา ปณฺนคฺเต อํสํเน นิสฺสํติ นิสฺสํชฺช โช ภคฺวา ภิกฺขุ
 อํมนุเตสิ โโก นุ โช ภิกฺขเว อฺปฺฐจฺจํนํสํตํยํ ภิกฺขุ ชฺมฺมิยา
 กถาย สํนุหํเสติ สํมาทเปติ สฺมฺคฺเตเชติ สฺมฺปหํเสติ โปริยา วาจาย
 วิสฺสํฐจฺจาย อเนตคพฺพาย อคฺคสฺสํ วิญฺญาปนฺนิยา ปฺริยาปฺนฺนําย อนิสฺสํ-
 ตํยํติ ๑ อายสฺมา ภนฺเต วิสํโช ปณฺจํติปฺคฺคโต อฺปฺฐจฺจํนํสํตํยํ
 ภิกฺขุ ชฺมฺมิยา กถาย สํนุหํเสติ สํมาทเปติ สฺมฺคฺเตเชติ สฺมฺปหํเสติ
 โปริยา วาจาย วิสฺสํฐจฺจาย อเนตคพฺพาย อคฺคสฺสํ วิญฺญาปนฺนิยา ปฺริยา-
 ปฺนฺนําย อนิสฺสํตํยํติ ๑ อถโช ภคฺวา อายสฺมํเนตํ วิสํชํ ปณฺจํติ-
 ปฺคฺคํ เอตทโวจ สํจฺจํ สํจฺจํ วิสํชํ สํจฺจํ โช คจฺจํ วิสํชํ ภิกฺขุ
 ชฺมฺมิยา กถาย สํนุหํเสติ สํมาทเปติ สฺมฺคฺเตเชติ สฺมฺปหํเสติ โปริยา
 วาจาย วิสฺสํฐจฺจาย อเนตคพฺพาย อคฺคสฺสํ วิญฺญาปนฺนิยา ปฺริยาปฺนฺนําย
 อนิสฺสํตํยํติ ๑

นํภํสํมํนํ ชํนฺนุติ	มิสฺสํ พํถิหิ ปณฺจํติ
ภํสํมํนญจ ชํนฺนุติ	เทเสนุคํ อมคํ ปทํ ๑
ภํสํเย โชเตเย ชฺมฺมํ	ปคฺคณฺนุเห อิสฺสินํ ชชํ
สฺภํสํติคฺคชชา อิสฺโย	ชฺมฺโมหิ อิสฺสินํ โชชติ ๑

[๔๘] จคฺคฺตาโรเม ภิกฺขเว สฺนฺนํวิปฺลฺลํสํ จิตฺคฺควิปฺลฺลํสํ

ทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา กตฺตเม จตฺตวโร อนิจฺเจ ภาทฺทเว นิจฺจนฺติ
 สํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา จิตฺตฺตวิปฺตฺตาสฺมา ทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา ทฺกฺกฺชเว ภาทฺทเว
 สฺส
 สํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา จิตฺตฺตวิปฺตฺตาสฺมา ทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา อนตฺตฺตนิ
 ภาทฺทเว อตฺตฺตตฺติ สํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา จิตฺตฺตวิปฺตฺตาสฺมา ทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา
 อสฺสฺสฺส ภาทฺทเว สฺส
 สํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา จิตฺตฺตวิปฺตฺตาสฺมา ทิฏฺฐิจิ-
 วิปฺตฺตาสฺมา อิมเ โช ภาทฺทเว จตฺตวโร สํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา จิตฺตฺตวิปฺตฺ-
 ตาสฺมา ทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา ๑ จตฺตวโรเม ภาทฺทเว นสํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา นจิตฺต-
 วิปฺตฺตาสฺมา นทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา กตฺตเม จตฺตวโร อนิจฺเจ ภาทฺทเว
 อนิจฺจนฺติ นสํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา นจิตฺตฺตวิปฺตฺตาสฺมา นทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา ทฺกฺกฺชเว
 ภาทฺทเว ทฺกฺกฺชฺส
 นสํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา นจิตฺตฺตวิปฺตฺตาสฺมา นทิฏฺฐิจิ-
 วิปฺตฺตาสฺมา อนตฺตฺตนิ ภาทฺทเว อนตฺตฺตตฺติ นสํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา นจิตฺต-
 วิปฺตฺตาสฺมา นทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา อสฺสฺสฺส ภาทฺทเว อสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 นสํญฺญาวิป-
 ตฺตาสฺมา นจิตฺตฺตวิปฺตฺตาสฺมา นทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมา อิมเ โช ภาทฺทเว
 จตฺตวโร นสํญฺญาวิปฺตฺตาสฺมา นจิตฺตฺตวิปฺตฺตาสฺมา นทิฏฺฐิจิวิปฺตฺตาสฺมาติ ๑

อนิจฺเจ	นิจฺจสํญฺญิโน	ทฺกฺกฺช ๑	สฺสฺสสํญฺญิโน
อนตฺตฺตนิ	๑ อตฺตฺตตฺติ	อสฺสฺส	สฺสฺสสํญฺญิโน
มิจฺจนาทิฏฺฐิหตฺตา	สฺสฺสฺส	ชิตฺตฺตจิตฺตฺตา	วิสํญฺญิโน
เต โยคยฺยตฺตฺตา	มารสฺส	อโยคยฺยเชมิโน	ชนา
สฺสฺสฺส	คจฺจนฺติ	สํสํว	ชชาติมรณคามีโน ๑
ยทา ๑	พฺพฺพชฺชา	โตกสฺสฺมิ	อฺปฺปฺปชฺชนฺติ ปภกฺกฺวา ๑

เตมํ ฆมฺมํ ปกาเสฺนติ	ทุกฺขฐปฺสํคามินํ
เตสํ สฺตฺตวณํ สฺปฺปณฺวา	สจฺจิตฺตํ ปจฺจตฺตถฺย เต
อนิจฺจํ อนิจฺจโต ทถฺชํ	ทุกฺขมทฺททุกฺขํ ทุกฺขโต
อนตฺตนิ อนตฺตาทิ	อสฺสํ อสฺสภตฺททสฺสํ
สํมมาทิจฺฉิสฺสมาทานา	สพฺพํ ทถฺชํ อฺปฺปจฺจคฺคฺคฺนฺติ ฯ

[๕๐] จตฺตาวโรเม ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสรียานํ อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ เยหิ
 อฺปฺปกฺกิตฺเตสํหิ อฺปฺปกฺกิตฺติฏฺฐา จนฺทิมสฺสรียา น ตปฺนฺติ น ภาสฺนฺติ น
 วิโรจฺนฺติ กตฺเม จตฺตาวโร อพฺุภา ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสรียานํ อฺปฺปกฺ-
 กิตฺเตสํ เยน อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ อฺปฺปกฺกิตฺติฏฺฐา จนฺทิมสฺสรียา น ตปฺนฺติ น
 ภาสฺนฺติ น วิโรจฺนฺติ มหิยา ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสรียานํ อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ
 เยน อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ อฺปฺปกฺกิตฺติฏฺฐา จนฺทิมสฺสรียา น ตปฺนฺติ น ภาสฺนฺติ
 น วิโรจฺนฺติ ชฺมวโร ภิกฺขเว จนฺทิมสฺสรียานํ อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ เยน
 อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ อฺปฺปกฺกิตฺติฏฺฐา จนฺทิมสฺสรียา น ตปฺนฺติ น ภาสฺนฺติ น
 วิโรจฺนฺติ ภาสุ ภิกฺขเว อสฺสํนฺโท จนฺทิมสฺสรียานํ อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ เยน
 อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ อฺปฺปกฺกิตฺติฏฺฐา จนฺทิมสฺสรียา น ตปฺนฺติ น ภาสฺนฺติ น
 วิโรจฺนฺติ อิมํ โช ภิกฺขเว จตฺตาวโร จนฺทิมสฺสรียานํ อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ
 เยหิ อฺปฺปกฺกิตฺเตสํหิ อฺปฺปกฺกิตฺติฏฺฐา จนฺทิมสฺสรียา น ตปฺนฺติ น ภาสฺนฺติ
 น วิโรจฺนฺติ ฯ เหวเมว โช ภิกฺขเว จตฺตาวโร สํมณพฺุราหุมนานํ
 อฺปฺปกฺกิตฺเตสํ เยหิ อฺปฺปกฺกิตฺเตสํหิ อฺปฺปกฺกิตฺติฏฺฐา เหวเก สํมณพฺุราหุมน
 น ตปฺนฺติ น ภาสฺนฺติ น วิโรจฺนฺติ กตฺเม จตฺตาวโร สฺนฺติ

ภิกฺขเว เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา สุํ ปวีณฺติ เมรยํ สุํราเมรยปาณา
 อปฺปฏฺฐิวิรตา อຍံ ภิกฺขเว ปจฺจโม สฺมณพฺรหฺมณฺณํ อุกฺกถิเถโส
 เยน อุกฺกถิเถเสน อุกฺกถิตฺถฺฐจฺา เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา น ตปนฺติ
 น ภาสฺนฺติ น วิโรจฺนฺติ ฯ สฺนฺติ ภิกฺขเว เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา
 เมถุนํ ฆมฺมํ ปฏฺฐิเสถวฺเนติ เมถุนํธฺมา ฆมฺมา อปฺปฏฺฐิวิรตา อຍံ
 ภิกฺขเว ทฺติโย สฺมณพฺรหฺมณฺณํ อุกฺกถิเถโส เยน อุกฺกถิเถเสน
 อุกฺกถิตฺถฺฐจฺา เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา น ตปนฺติ น ภาสฺนฺติ น
 วิโรจฺนฺติ ฯ สฺนฺติ ภิกฺขเว เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา ชาติรฺบุรชฺคํ สํทียนฺติ
 ชาติรฺบุรชฺคปฏฺฐิคฺคหฺณา อปฺปฏฺฐิวิรตา อຍံ ภิกฺขเว คฺติโย สฺมณ-
 พฺรหฺมณฺณํ อุกฺกถิเถโส เยน อุกฺกถิเถเสน อุกฺกถิตฺถฺฐจฺา เอเก
 สฺมณพฺรหฺมณฺณา น ตปนฺติ น ภาสฺนฺติ น วิโรจฺนฺติ ฯ สฺนฺติ ภิกฺขเว
 เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา มิจฺฉาเชวเณ ษฺวิคํ กปฺเปนฺติ มิจฺฉาเชว อปฺปฏฺฐิ-
 วิรตา อຍံ ภิกฺขเว จคฺคฺโค สฺมณพฺรหฺมณฺณํ อุกฺกถิเถโส เยน
 อุกฺกถิเถเสน อุกฺกถิตฺถฺฐจฺา เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา น ตปนฺติ น ภาสฺนฺติ
 น วิโรจฺนฺติ ฯ อิมํ โช ภิกฺขเว จคฺคฺคาโร สฺมณพฺรหฺมณฺณํ อุกฺก-
 กถิเถสา ยะหิ อุกฺกถิเถเสหิ อุกฺกถิตฺถฺฐจฺา เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา น
 ตปนฺติ น ภาสฺนฺติ น วิโรจฺนฺตฺติ ฯ

วาคโทสฺสปฏฺฐิภิกฺกฺฐจฺา	เอเก สฺมณพฺรหฺมณฺณา
อวิชฺชานินฺนฺตา โปสา	บิยฺรฺปาภินฺนฺเทโน
สุํ ปวีณฺติ เมรยํ	ปฏฺฐิเสถวฺเนติ เมถุนํ

รชคํ	ชาติรูปญจ	สํทียนฺติ	อวิทฺทสุํ ^๑	ฯ
มิจฺจณฺชํเวณ	ชํวณฺติ	เอเก	สํมณพฺรหฺมณฺนา	
เอเต	อุปฺกฺกิตฺเตสํ	วฺคฺคา	พฺพุเรนํทิจฺจพฺนฺรณฺนา	
เยหิ	อุปฺกฺกิตฺเตสํ	เห	สํมณพฺรหฺมณฺนา	
น	ตปฺนฺติ	น	ภาสํนฺต	อสุทฺธา
				สฺรชํ
				มคฺคา
				ฯ
อนฺนทกฺกาเรน	โชนทฺฐา	คณฺหาทาสํ	สํเนคฺคิตฺก	
วทฺทเมณฺติ	กฏฺสํ	โฆรํ	อาทียนฺติ	ปฺนฺพภวณฺติ

โรหิตสุตฺตวคฺโค ปญฺจโม

คสุตฺตทฺทานํ

สํมาริปปญฺหา	เทว	โกธา	โรหิตสุตฺตํ	ปเร	ทฺเว
สุวิทฺฐวฺจิสํชา	วิปฺลตฺตาโส		อุปฺกฺกิตฺเตสํ	เต	ทสํติ

ปจฺจโม ปณฺณาสํโก นิฏฺฐิจฺจโต

• อ.พ. อวิทฺทสุ ๑

ทุติยปณฺณาสโก

ปฺุณฺณามภิสํหทวคฺโค ปจโไม

[๕๑] จตฺตารโमे ภิกฺขเว ปฺุณฺณามภิสํหทา กุสฺสภภิสํหทา สฺุขสฺุ-
สํหาหาวา โสฺวคฺคิกกา สฺุขวิปាកา สฺุคฺคสํวตฺตนิโก อธิฏฺฐจําย กนฺตตาย
มณาปาย หิตาย สฺุชฌาย สํวตฺตนฺตติ กตเม จตฺตารโ ยสฺุสฺุ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ จํวรํ ปริภุญฺชมาโน อปฺปมาณํ เจโตสฺมาธิ อฺุปลมฺุปฺชช วิหริติ
อปฺปมาโน ตสฺุสฺุ ปฺุณฺณามภิสํหโต กุสฺสภภิสํหโต สฺุขสฺุสํหาโร โสฺวคฺ-
คิกโก สฺุขวิปាកโก สฺุคฺคสํวตฺตนิโก อธิฏฺฐจําย กนฺตตาย มณาปาย หิตาย
สฺุชฌาย สํวตฺตติ ยสฺุสฺุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ มณีญฺคปาคํ ปริภุญฺชมาโน...
ยสฺุสฺุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เสํนํสํนํ ปริภุญฺชมาโน... ยสฺุสฺุ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
คิตานปจฺุจยเกสฺุชชปริภุญฺชารํ ปริภุญฺชมาโน อปฺปมาณํ เจโตสฺมาธิ
อฺุปลมฺุปฺชช วิหริติ อปฺปมาโน ตสฺุสฺุ ปฺุณฺณามภิสํหโต กุสฺสภภิสํหโต
สฺุขสฺุสํหาโร โสฺวคฺคิกโก สฺุขวิปាកโก สฺุคฺคสํวตฺตนิโก อธิฏฺฐจําย กนฺตตาย
มณาปาย หิตาย สฺุชฌาย สํวตฺตติ อิมะ โช ภิกฺขเว จตฺตารโ
ปฺุณฺณามภิสํหทา กุสฺสภภิสํหทา สฺุขสฺุสํหาหาวา โสฺวคฺคิกกา สฺุขวิปាកา สฺุคฺค-
สํวตฺตนิกา อธิฏฺฐจําย กนฺตตาย มณาปาย หิตาย สฺุชฌาย สํวตฺตนฺตติ ฯ
อิมะหิ ๑ ปน ภิกฺขเว จคฺคหิ ปฺุณฺณามภิสํหเทหิ กุสฺสภภิสํหเทหิ สมนุ-
นาคตสฺุสฺุ อริยสํวตฺตสฺุสฺุ น สฺุกรํ ปฺุณฺณสฺุสฺุ ปมาณํ คเหตุํ เขตฺตโก
ปฺุณฺณามภิสํหโต กุสฺสภภิสํหโต สฺุขสฺุสํหาโร โสฺวคฺคิกโก สฺุขวิปាកโก สฺุคฺค-

สํวตฺตนิโก อิญฺจาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย สฺชาย สํวตฺตคํคิ อถโฆ
อสํเขยโย อปฺปเมยโย มหาปฺปญฺญกฺขนฺโรเตวฺว สํขํ คจฺฉติ เสยฺย-
ถายี ภูมิภาคเว มหาสมฺมุตฺเต น สฺกโร อุตฺทสฺส ปมาณํ คเหตุํ เขตฺ-
ตฺกานิ อุตฺทาทุทฺถานํติ วา เขตฺตฺกานิ อุตฺทาทุทฺถสํตฺถานํติ วา
เขตฺตฺกานิ อุตฺทาทุทฺถสํ
วา อถโฆ อสํเขยโย อปฺปเมยโย มหาอฺุตฺทกฺขนฺโรเตวฺว สํขํ
คจฺฉติ เขวเมว โฆ ภูมิภาคเว อิมหิ จตฺติ ปุญฺญาภิสํมุเทหิ กุสฺสตา-
ภิสํมุเทหิ สมนฺนาคตฺสสํ ขริยสํวทฺสสํ น สฺกโร ปุญฺญสฺส ปมาณํ
คเหตุํ เขตฺตโก ปุญฺญาภิสํมุโท กุสฺสตาภิสํมุโท สฺชสฺสํสาหาโร โสวคฺ-
คิโก สฺชวิปาโก สํคฺคสํวตฺตนิโก อิญฺจาย กนฺตาย มนาปาย หิตาย
สฺชาย สํวตฺตคํคิ อถโฆ อสํเขยโย อปฺปเมยโย มหาปฺปญฺญกฺขนฺ-
โรเตวฺว สํขํ คจฺฉติคํคิ ฯ

มโหทธิ อปริมิตํ มหาสํ
พหุภเววํ รตนคณานมาถยํ
นชฺชโฆ ยถา มจฺฉคณสํสํเสวิตา
ปฺปญฺ สํวตฺตํ อฺุปรยฺเตติ สํสํสํสํ สํ
เอวํ นวํ อณฺุเทปฺพานวคฺคทํ
เสยฺยานิสํชฺชคฺตฺตฺรณสฺสํ ทายกํ
ปุญฺญสฺสํ ชาวา อฺุปรยฺเตติ ปณฺุคิตํ
นชฺชโฆ ยถา อฺุปรยฺเตติ สํสํสํสํ สํ

[๕๒] จตุตฺตารโสม ภิกฺขเว ปุณฺณภิสํหฺนท กุสฺสธภิสํหฺนท สฺขสฺส-
 สํหาโร โสวคฺคิโก สฺขวิปาโก สฺคฺคสํวตฺตนิโก อธิฏฺฐาย กนฺตยา
 มนฺาปาย หิตาย สฺขาย สํวตฺตนิ กตเม จตุตฺตาร อธิ ภิกฺขเว
 อริยสํวโก พุทฺธ อเวจฺจปฺปสํเทน สมนฺนาคโต โหติ ยิตฺธิ โส
 ภควา อรหํ สํมาสํพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺคโค โสภวิตฺถุ อนุตฺตโร
 ปริสฺทมฺมสํวโร สฺคฺคา เทวมนุสฺสํ สํ พุทฺโธ ภควาติ อญฺ ภิกฺขเว
 ปจโสม ปุณฺณภิสํหฺนท กุสฺสธภิสํหฺนท สฺขสฺสํหาโร โสวคฺคิโก สฺขวิ-
 ปาโก สฺคฺคสํวตฺตนิโก อธิฏฺฐาย กนฺตยา มนฺาปาย หิตาย สฺขาย
 สํวตฺตนิ ฯ ปุณฺ จปรํ ภิกฺขเว อริยสํวโก สมฺเม อเวจฺจปฺปสํเทน
 สมนฺนาคโต โหติ สฺวภาวโต ภควตา สมฺโม สฺนทฺธิจฺจโก อภาติโก
 เอหิปสฺสโก โอบนฺยโก ปจฺจคฺคํ เวทิตฺตพฺโพ วิญฺญูหิติ อญฺ ภิกฺขเว
 พุทฺธิโย ปุณฺณภิสํหฺนท กุสฺสธภิสํหฺนท สฺขสฺสํหาโร โสวคฺคิโก สฺขวิ-
 ปาโก สฺคฺคสํวตฺตนิโก อธิฏฺฐาย กนฺตยา มนฺาปาย หิตาย สฺขาย
 สํวตฺตนิ ฯ ปุณฺ จปรํ ภิกฺขเว อริยสํวโก สํเม อเวจฺจปฺปสํเทน
 สมนฺนาคโต โหติ สฺปฺปิปฺปนฺโน ภควโต สํวกสํโฆ อฺชฺชปฺปิปฺปนฺโน
 ภควโต สํวกสํโฆ ฌายปฺปิปฺปนฺโน ภควโต สํวกสํโฆ สํมีจฺ-
 ปฺปิปฺปนฺโน ภควโต สํวกสํโฆ ยทิตํ จตุตฺตาริ ปริสฺยคานิ อญฺ
 ปริสฺยคฺคตา เอส ภควโต สํวกสํโฆ อานฺนุญโย ปาหฺนุญโย
 ทกฺขิณฺญโย อณฺชติกรณฺ์โย อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขตฺตํ โสภสฺสํคิ อญฺ
 ภิกฺขเว คคิโย ปุณฺณภิสํหฺนท กุสฺสธภิสํหฺนท สฺขสฺสํหาโร โสวคฺคิโก

ศัพท์วิปาก สกฺคตศัพท์นิโก อธิฏฐาย กนฺตยา มนฺตยา หิตาย สฺชยา
ศัพท์คดี ฯ ปุณฺ จปรํ ภิกฺขเว อริยสํวโก อริยกนฺเตหิ สํเตหิ
สมนฺนาคโต โหติ อชฺชนฺเตหิ อจฺฉิตฺเตหิ อสฺสพเตหิ อกมฺมาเสหิ กุสิสฺ-
เสหิ วิญฺญปฺสคฺเตหิ อปรามญฺเจหิ สํมาธิสํวคฺคินิเกหิ อโย ภิกฺขเว
จตุคฺโค ปุณฺณวาทิสํวโก กุสฺสวาทิสํวโก สฺชสฺสํวาทโร โสวคฺคิโก สฺชวิ-
ปาก สกฺคตศัพท์นิโก อธิฏฐาย กนฺตยา มนฺตยา หิตาย สฺชยา
ศัพท์คดี ฯ อิมํ โส ภิกฺขเว จตุคฺคาโร ปุณฺณวาทิสํวทา กุสฺสวาทิสํวทา
สฺชสฺสํวาทโร โสวคฺคิกา สฺชวิปาก สกฺคตศัพท์นิกา อธิฏฐาย กนฺตยา
มนฺตยา หิตาย สฺชยา ศัพท์มูลศัพท์ ฯ

ยสฺสํ สฺชรา ตถาคเต อจฺตา สฺปคฺคิจิตฺตา
สํตมฺพจ ยสฺสํ กถฺยานิ อริยกนฺตํ ปสฺสํสํ
สํเข ปสฺสํโท ยสฺสํคฺคิ อชฺชกฺคตมฺพจ ทสฺสํ
อทฺทิตฺโตติ ตํ อหุ อโมฆํ คสฺสํ ชฺวิตํ ฯ
คสฺสมา สฺชตมฺพจ สํตมฺพจ ปสฺสํทํ ฆมฺมทสฺสํ
อนฺยฺยตฺเต เมธาวิ สํวํ พุทฺธานสํวาทนิ ฯ

[๕๓] เอกํ สํมยํ ภคฺวา อนฺตฺวา จ มชฺฐํ อนฺตฺวา จ เวรณฺชํ
อทฺธานมคฺคปฏฺฐิปนุโน โหติ ฯ สํพหุลาบี คหปตี จ คหปตานิโย จ
อนฺตฺวา จ มชฺฐํ อนฺตฺวา จ เวรณฺชํ อทฺธานมคฺคปฏฺฐิปนุโน โหนติ ฯ
อถโส ภคฺวา มคฺคา โอบกมฺม อคฺคตฺตสฺมิ รุกฺขมฺมุเต (๑) นิสฺสํติ ฯ

• บ.พ. เอกถนตฺเร ปฉนตฺเต อาสเนติ อคฺคิ ฯ

อทฺทสํสุ โห เต คหปตํ ๑ คหปตานิโย ๑ ภควนฺตํ อญฺจนตรสฺมึ
 รุกฺขมฺเต นิสินฺนํ ทิสฺวา เยน ภควา เตนุปลสงฺกมัสฺสุ อฺปลสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสิตฺสฺสุ ๑ เอกมนฺตํ นิสินฺเน โห เต
 คหปตํ ๑ คหปตานิโย ๑ ภควา เอตทโวจ จตุตฺตาริเม คหปตโย
 สํวสา กถเม จตุตฺตาริ นโถ นวาย สํทฺธิ สํวสฺติ นโถ เทวีย
 สํทฺธิ สํวสฺติ เทโถ นวาย สํทฺธิ สํวสฺติ เทโถ เทวีย สํทฺธิ
 สํวสฺติ ๑ กถญจ คหปตโย นโถ นวาย สํทฺธิ สํวสฺติ อิท
 คหปตโย สามีโก โหติ ปาณาติปาทิ อทินฺนาทายิ กามสฺสุ มิจฺฉาจารี
 มุสาวาทิ สฺสุวเมรยมชฺชปมาทฺฐจายิ ทุสฺสํโต ปาปชฺมโม มจฺฉเนรมตปริ
 ยฺยจฺฉิเตน เจตสา อคาวํ อชฺฉณาวสฺติ อฏฺโถสฺสกปริภาสโก สมนฺพฺราหฺม
 ณาณํ ภริยบิํสฺส โหติ ปาณาติปาทินิ อทินฺนาทายินิ กามสฺสุ มิจฺฉา
 จารินิ มุสาวาทินิ สฺสุวเมรยมชฺชปมาทฺฐจายินิ ทุสฺสํตา ปาปชฺมมา มจ
 ฉเนรมตปริยฺยจฺฉิเตน เจตสา อคาวํ อชฺฉณาวสฺติ อฏฺโถสฺสกปริ
 ภาสโก สมนฺพฺราหฺมณาณํ เหว โห คหปตโย นโถ นวาย สํทฺธิ สํวสฺติ ๑
 กถญจ คหปตโย นโถ เทวีย สํทฺธิ สํวสฺติ อิท คหปตโย สามีโก
 โหติ ปาณาติปาทิ ๑ เป ๑ สฺสุวเมรยมชฺชปมาทฺฐจายิ ทุสฺสํโต ปาป
 ชฺมโม มจฺฉเนรมตปริยฺยจฺฉิเตน เจตสา อคาวํ อชฺฉณาวสฺติ อฏฺโถสฺสกปริ
 ภาสโก สมนฺพฺราหฺมณาณํ ภริยา ๑ ชฺวสฺส โหติ ปาณาติปาทา
 ปฏฺวิวิตา อทินฺนาทานา ปฏฺวิวิตา กามสฺสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺวิวิตา มุสา
 วาทา ปฏฺวิวิตา สฺสุวเมรยมชฺชปมาทฺฐจานา ปฏฺวิวิตา สํตฺตํ กถฺยาน

ชฺมุมา วิคตมถมจฺเณเรน เจตสา อकारं อชฺฐดาวสฺสติ อนนฺกโกสลิกปริภาสิกา
สฺมณพฺรหฺมณานํ เอวํ โช คหปตโย ฉโว เทเวีย สฺทฺธิ สฺวสฺติ ฯ
กถญจ คหปตโย เทโว ฉวาย สฺทฺธิ สฺวสฺติ อธิ คหปตโย
สํมิโก โหติ ปาณาติปาตา ปฏฺิวิริโต อภิเนฺนทานา ปฏฺิวิริโต กาเมสุ
มิจฺฉาจารา ปฏฺิวิริโต มุสาฺวาทา ปฏฺิวิริโต สุราเมรยมชฺชปมาทฺฐจํานา
ปฏฺิวิริโต สฺสวา กถฺยานธมฺโม วิคตมถมจฺเณเรน เจตสา อकारं
อชฺฐดาวสฺสติ อนนฺกโกสลิกปริภาสิกา สฺมณพฺรหฺมณานํ ภริยา จ ชฺวสฺส
โหติ ปาณาติปาตินํ ฯ เป ฯ สุราเมรยมชฺชปมาทฺฐจํานินํ ทุสฺสฺสธา
ปาปชฺมุมา มจฺเณรเวลปฺริยฺญจฺเฑน เจตสา อकारं อชฺฐดาวสฺสติ อนฺกโกสลิก-
ปริภาสิกา สฺมณพฺรหฺมณานํ เอวํ โช คหปตโย เทโว ฉวาย
สฺทฺธิ สฺวสฺติ ฯ กถญจ คหปตโย เทโว เทเวีย สฺทฺธิ สฺวสฺติ อธิ
คหปตโย สํมิโก โหติ ปาณาติปาตา ปฏฺิวิริโต ฯ เป ฯ สุราเมรย-
มชฺชปมาทฺฐจํานา ปฏฺิวิริโต สฺสวา กถฺยานธมฺโม วิคตมถมจฺเณเรน
เจตสา อकारं อชฺฐดาวสฺสติ อนนฺกโกสลิกปริภาสิกา สฺมณพฺรหฺมณานํ
ภริยาปฺสฺส โหติ ปาณาติปาตา ปฏฺิวิริตา ฯ เป ฯ สุราเมรยมชฺช-
ปมาทฺฐจํานา ปฏฺิวิริตา สฺสวตฺถิ กถฺยานธมฺมา วิคตมถมจฺเณเรน เจตสา
อकारं อชฺฐดาวสฺสติ อนนฺกโกสลิกปริภาสิกา สฺมณพฺรหฺมณานํ เอวํ โช
คหปตโย เทโว เทเวีย สฺทฺธิ สฺวสฺติ ฯ อิมे โช คหปตโย จตฺตการो
สฺวสาตี ฯ

อฺุโก จ โหนฺติ ทุสฺสฺสธา กทฺริยา ปริภาสกา

เต โหนฺติ ชานิปตโย	ฉวา สํวาสํมาคตา ๑
สํมิโก โหติ ทุสฺสํสํโต	กทริโย ปริภาสโก
ภริยา สํสวตํ โหติ	วทญฺญู วัตมจฺจรา
สํมี เทวํ สํวสฺติ	ฉเวน ปตินา สห ๑
สํมิโก สํสวา โหติ	วทญฺญู วัตมจฺจโร
ภริยา โหติ ทุสฺสํสํตา	กทริยา ปริภาสิกา
สํมี ฉวา สํวสฺติ	เทเวน ปตินา สห ๑
อุโป สทฺธา วทญฺญู จ	สณฺณตา ฆมฺมุขํวิโน
เต โหนฺติ ชานิปตโย	อณฺณมณฺณํ ปิยํ วทา
อตุตา สํมุปรุจา โหนฺติ	ฉาสุกํ อุปชายติ
อมิตฺตา ทุมฺมนา โหนฺติ	อุภินฺนํ สํสํสํนํ
อิช ฆมฺมุ จริตฺวาน	สํสํสํตพฺพตา อุโป
นฺนทฺธิโร เทวโลกสุมํ	โมทฺนติ กามกามิโนติ ๑

[๕๔] จตุตาโรเม ภิกฺขเว สํวาสํ กตเม จตุตาโร ฉโว
 ฉวาย สทฺธิ สํวสฺติ ฉโว เทวียา สทฺธิ สํวสฺติ เทโว ฉวาย
 สทฺธิ สํวสฺติ เทโว เทวียา สทฺธิ สํวสฺติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ฉโว
 ฉวาย สทฺธิ สํวสฺติ อิช ภิกฺขเว สํมิโก โหติ ปาณาติปาทํ
 อทินฺนาทายํ กามสฺสุ มิจฺจจาวํ มุสํวาทํ ปิสุณฺวาโจ ฉรุสํวาโจ
 สํมุสฺสํปตํปี อภิชฺฉาตุ พฺยาปนฺนเจตฺโต มิจฺจจาทิฏฺฐิจิโก ทุสฺสํสํโต ปาป-
 ฆมฺโม มจฺจเนรมตฺตปริยฺยจฺเจเตน เจตฺสา อคาวํ อชฺฉวาวสฺติ อโกสฺสกปริ-

ភាស្តិកោ សមណបុរាហុណានំ ភរិយាបីស្តុតំ តៃតិ ឋានាតិឋាតិនំ ឧតិណ្ណាតាយិនំ កាមេស្តុ មិគ្គុណាចារិនំ មុស្តាទាតិនំ បីស្តុណុវាទា ធរុស្តុវាទា សមុដ្ឋប្រតាបិនំ ឧភិឌ្ឍណាតុណំ បុយាប្រណុនុជិតុតា មិគ្គុណាតិធម្មិទិកា តុស្តុស្តីតា ឋាឋឧមុមា មទុធរេមតបរិមុធម្មិទិកេន ទេតតា ឧការំ ឧឌ្ឍណាទស្តិ ឧកុកោតិកបរិភាស្តិកា សមណបុរាហុណានំ ខេវំ ខៃ ភិកុឌ្ឍេ ធនៃ ធនាយ ស្តុតុទិ ស្តុស្តិ ។ កតតុទ ភិកុឌ្ឍេ ធនៃ តេវិយា ស្តុតុទិ ស្តុស្តិ ឧតិ ភិកុឌ្ឍេ តាមិកោ តៃតិ ឋានាតិឋាតិ ឧតិណ្ណាតាយិ ។ ឋេ ។ មទុធរេមតបរិមុធម្មិទិកេន ទេតតា ឧការំ ឧឌ្ឍណាទស្តិ ឧកុកោតិកបរិភាស្តិកោ សមណបុរាហុណានំ ភរិយា ទ ឧតុស្តុតំ តៃតិ ឋានាតិឋាតោ ឋរិវិរិកា ឧតិណ្ណាតាណា ឋរិវិរិកា កាមេស្តុ មិគ្គុណាចារា ឋរិវិរិកា មុស្តាទាតា ឋរិវិរិកា បីស្តុណាយ វាទាយ ឋរិវិរិកា ធរុស្តាយ វាទាយ ឋរិវិរិកា សមុដ្ឋប្រតាឋា ឋរិវិរិកា ឧភិឌ្ឍណាតុណំ បុយាប្រណុនុជិតុតា សមុមាតិធម្មិទិកា ស្តុតុតិ កតុយាណឧមុមា វិគតមតមទុធរេន ទេតតា ឧការំ ឧឌ្ឍណាទស្តិ ឧកុកោតិកបរិភាស្តិកា សមណបុរាហុណានំ ខេវំ ខៃ ភិកុឌ្ឍេ ធនៃ តេវិយា ស្តុតុទិ ស្តុស្តិ ។ កតតុទ ភិកុឌ្ឍេ តៃវិ ធនាយ ស្តុតុទិ ស្តុស្តិ ឧតិ ភិកុឌ្ឍេ តាមិកោ តៃតិ ឋានាតិឋាតោ ឋរិវិរិកោ ឧតិណ្ណាតាណា ឋរិវិរិកោ កាមេស្តុ មិគ្គុណាចារា ឋរិវិរិកោ មុស្តាទាតា ឋរិវិរិកោ បីស្តុណាយ វាទាយ ឋរិវិរិកោ ធរុស្តាយ វាទាយ ឋរិវិរិកោ សមុដ្ឋប្រតាឋា ឋរិវិរិកោ ឧភិឌ្ឍណាតុ បុយាប្រណុនុជិតុតោ សមុមាតិធម្មិទិកោ ស្តុតុវា កតុយាណឧមុមា វិគតមតមទុធរេន ទេតតា ឧការំ ឧឌ្ឍណាទស្តិ ឧកុកោតិកបរិភាស្តិកោ សមណបុរាហុណានំ

ภริยา ๑ ชฺวสฺส โหติ ปาณาติปาตํ ๑ เป ๑ มจฺเจรมตปริยฺยจฺเตน
 เจตสา อคารํ อชฺฌมาวสฺติ อฏฺโถสฺกปริภาสฺสิกา สมนฺพฺราหฺมณานํ
 เอวํ โช ภิกฺขเว เทโว นวาย สฺทฺธิ สํวสฺติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว เทโว
 เทวียา สฺทฺธิ สํวสฺติ อธิ ภิกฺขเว สํมิโก โหติ ปาณาติปาตา
 ปฏฺวิวิท ๑ เป ๑ วิคตมตมจฺเจเรน เจตสา อคารํ อชฺฌมาวสฺติ
 อนฏฺโถสฺกปริภาสฺสิกา สมนฺพฺราหฺมณานํ ภริยาปฺสฺส โหติ ปาณา-
 ติปาตา ปฏฺวิวิท ๑ เป ๑ อนฏฺโถสฺกปริภาสฺสิกา สมนฺพฺราหฺมณานํ
 เอวํ โช ภิกฺขเว เทโว เทวียา สฺทฺธิ สํวสฺติ ๑ อิมํ โช ภิกฺขเว
 จตฺตาริ สํวสาติ ๑

อุโป ๑ โหนฺติ ทุสฺสฺสตา	กทริยา ปริภาสฺกา
เต โหนฺติ ชานปคโย	นวา สํวสาสมาคตา ๑
สํมิโก โหติ ทุสฺสฺสโต	กทริโย ปริภาสฺสิโก
ภริยา สํตวตฺติ โหติ	วทญฺญู วัตมจฺจนฺวา
สํมิ เทวํ สํวสฺติ	นเวน ปตินา สห ๑
สํมิโก สํตวา โหติ	วทญฺญู วัตมจฺจนฺโร
ภริยา โหติ ทุสฺสฺสตา	กทริยา ปริภาสฺกา
สํมิ นวา สํวสฺติ	เทเวน ปตินา สห ๑
อุโป สฺทฺธา วทญฺญูจ	สฺนฺนตฺตา ชฺมมชฺชีวิน
เต โหติ ชานปคโย	ชฺนฺนตฺตมจฺจนฺนํ ปิยํ วทา
ชฺตฺตา สมนฺปจฺจรา โหนฺติ	ผาสฺกํ อปฺชายติ

อมิตตา ทุมมนา โหนติ อุภินันิ ส่มลัถินิ
 อิช ฐมมึ จริตฺวาน ส่มลัถัพพตา อุโภ
 นนฺทินอ เทวโตกสุมิ โมทนฺติ กามกามินฺติ ฯ

[๕๕] เอกิ ส่มยิ ภควา ภคฺเชสุ วิหริติ ลุ่มลุมารคิเร เกลลภ-
 พาวเน มิคทาเย ฯ อถโช ภควา ปุพฺพณฺหส่มยิ นิวาเสตฺวา ปตฺต-
 จัวรมาทาย เยน นกฺขบิฑฺดินอ คหปติลุ่ม นิเวสนิ เตนฺปลลุมมิ
 อฺปลลุมมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสสิทฺติ ฯ อถโช นกฺขบิฑฺดา จ คหปติ
 นกฺขมาตา จ คหปตานิ เยน ภควา เตนฺปลลุมมิลุ่ม อฺปลลุม-
 มิทฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสสิทฺตุ เอกมนฺตํ นิสสินฺโน
 โช นกฺขบิฑฺดา คหปติ ภควนฺตํ เขตทโวจ ยโต เม ภนฺเต นกฺข-
 มาตา คหปตานิ ทหรลุ่มเสว ทหรา อานันฺตา นากิขานามิ นกฺขมาตริ
 คหปตานิ มนลลุมยิ อติจริตา กุโต ปน กาเยน อิจฺเจยฺยาม มยิ
 ภนฺเต ทิฏฺฐเส เจว ฐมฺเม อณฺณมณฺณลุมํ ปลลูลลุมิ อภิสลุมฺปรายณฺจ อณฺณ-
 มณฺณลุมํ ปลลูลลุมินฺติ ฯ นกฺขมาตาบิ โช คหปตานิ ภควนฺตํ เขตทโวจ
 ยโตหิ ภนฺเต นกฺขบิฑฺดินอ คหปติลุ่ม ทหรลุ่มเสว ทหรา อานันฺตา นากิ-
 ขานามิ นกฺขบิฑฺตริ คหปติ มนลลุมยิ อติจริตา กุโต ปน กาเยน
 อิจฺเจยฺยาม มยิ ภนฺเต ทิฏฺฐเส เจว ฐมฺเม อณฺณมณฺณลุมํ ปลลูลลุมิ
 อภิสลุมฺปรายณฺจ อณฺณมณฺณลุมํ ปลลูลลุมินฺติ ฯ

อากฺขเจยฺยํ เจ คหปตโย อุโภ ขานิเปตโย ทิฏฺฐเส เจว ฐมฺเม
 อณฺณมณฺณลุมํ ปลลูลลุมิ อภิสลุมฺปรายณฺจ อณฺณมณฺณลุมํ ปลลูลลุมิ อุโภว

๕๖] ทุติยปณฺณาสเก ปุณฺณวาภิสํทวคฺโค ปจโม ๘๓

อสุตฺตํ สํสํทฺธา สํสํถิตา สํมจาคา สํมปญฺญา เต ทิฏฺฐเจ เจว
ชฺมฺเม อญฺญมณฺเณ ปสฺสํสํนฺติ อภิสํมฺปฺรายนฺจ อญฺญมณฺเณ ปสฺสํสํนฺตํ ๑

อุโป สํทฺธา วทญฺญ ๑	สญฺญาตา ชฺมฺมชฺวีโน
เต โหนฺติ ชาเนปตโย	อญฺญมณฺเณ ปียํ วทา
อตุตา สํมฺปจฺรา โหนฺติ	ผาสฺสํกํ อฺปชฺยาติ
อมิตฺตา ทุมฺมณา โหนฺติ	อุภินฺนํ สํสํถินํ
อิช ชฺมฺมํ จริตฺวาน	สํสํถิตพฺพตา อุโป
นฺนฺทึโน เทวโลกสฺมึ	โมทฺนฺติ กามกามิโนติ ๑

[๕๖] อากฺขเขยฺยํ เจ ภิกฺขเว อุโป ชาเนปตโย ทิฏฺฐเจ เจว
ชฺมฺเม อญฺญมณฺเณ ปสฺสํสํนฺติ อภิสํมฺปฺรายนฺจ อญฺญมณฺเณ ปสฺสํสํนฺตํ
อุโปว อสุตฺตํ สํสํทฺธา สํสํถิตา สํมจาคา สํมปญฺญา เต ทิฏฺฐเจ
เจว ชฺมฺเม อญฺญมณฺเณ ปสฺสํสํนฺติ อภิสํมฺปฺรายนฺจ อญฺญมณฺเณ
ปสฺสํสํนฺตํ ๑

อุโป สํทฺธา วทญฺญ ๑	สญฺญาตา ชฺมฺมชฺวีโน
เต โหนฺติ ชาเนปตโย	อญฺญมณฺเณ ปียํ วทา
อตุตา สํมฺปจฺรา โหนฺติ	ผาสฺสํกํ อฺปชฺยาติ
อมิตฺตา ทุมฺมณา โหนฺติ	อุภินฺนํ สํสํถินํ
อิช ชฺมฺมํ จริตฺวาน	สํสํถิตพฺพตา อุโป
นฺนฺทึโน เทวโลกสฺมึ	โมทฺนฺติ กามกามิโนติ ๑

[๕๗] เอกัง สัมมยํ ภควา โภพิเยสุ วิหริติ ปชฺชนเณตํ นาม
 โกลิยานํ นิคโม ฯ อถโฆ ภควา ปุพฺพพณฺหสมฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺต-
 จัจฺจวมาทาย เยน สุปฺปวาสา ย โภพิยชิตฺตาย นิเวสนํ เตนุปลงฺกมิ
 อฺยุปลงฺกมิตฺตวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสํ ๑ อถโฆ สุปฺปวาสา โภพิย-
 ชิตฺตา ภควนฺตํ ปณฺเฑน ชาทฺนเยน โภชนํเยน สหตฺถา สมนฺตปฺเปสิ
 สมนฺตปฺเปสิ อถโฆ สุปฺปวาสา โภพิยชิตฺตา ภควนฺตํ ภูตฺตาวํ โอนํ-
 ปตฺตปาณํ เอกมณฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมณฺตํ นิสฺสินุํ โฆ สุปฺปวาสา โภพิย-
 ชิตฺตํ ภควา เขตทโวจ โภชนํ สุปฺปวาเส เทนฺตํ อริยสาวิกา
 ปฏิกุคาหกาณํ จตฺตาริ จานานิ เทติ กตฺตมาริ จตฺตาริ อายุํ เทติ
 วณฺณํ เทติ สฺขํ เทติ พถํ เทติ อายุํ โฆ ปเน ทตฺวา
 อายุสฺส ภาคินิ โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสฺสสฺส วา วณฺณํ ทตฺวา
 วณฺณสฺส ภาคินิ โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสฺสสฺส วา สฺขํ ทตฺวา สฺขสฺส
 ภาคินิ โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสฺสสฺส วา พถํ ทตฺวา พถสฺส ภาคินิ
 โหติ ทิพฺพสฺส วา มานุสฺสสฺส วา โภชนํ สุปฺปวาเส เทนฺตํ อริย-
 สาวิกา ปฏิกุคาหกาณํ อิมานิ จตฺตาริ จานานิ เทตฺติ ๑

สัจจํ โภชนํ ยาว เทติ
 สัจจํ ปณฺเฑนํ รสสา อฺเปตํ
 ส่า ทกฺขินา อฺชฺชชฺคเตสฺสุ ทิเบนา
 จรโณปเปเนสฺสุ มหคฺคเตสฺสุ
 ปฺญฺณเณน ปฺญฺณํ สัจจํทมานา

มหปุณฺณตา โถกวิทฺฐน วณฺณนิคฺคา
 เอตาทิสํ ยณฺณมณฺุสฺสรนฺตา
 เย เวทชาตฺตา วิจฺจรนฺติ โถเก
 วิเนยฺย มจฺเจรฺมถํ สํมุตฺตํ
 อนินฺนุคิตฺตา สํคฺคฺคฺมฺเปเนตฺติ จ्ञานเนตฺติ ฯ

[๕๘] อถโช อนนถปฺปิณฺชทิกโก คหปติ เยเน ภคฺวา เตนฺปุ-
 สงฺกมฺมิ อฺปฺสงฺกมฺมิตฺวา ภคฺวเนตฺ อภิวาทฺเตตฺวา เอกมฺเนตฺ นิสฺสํติ ฯ
 เอกมฺเนตฺ นิสฺสํเนนฺ โช อนนถปฺปิณฺชทิกโก คหปติ ภคฺวา เอตทโวจ
 โภชนนํ คหปติ ททมาโน อริยสํวโก ปฏฺิจฺคฺคาหกานนํ จตฺตฺวาริ จ्ञานานิ
 เทติ กตฺมานิ จตฺตฺวาริ อายํ เทติ วณฺณนํ เทติ สฺขํ เทติ
 พลํ เทติ อายํ โช ปเน ทตฺวา อายฺสฺสํ ภาคํ โหติ ทิพฺพสฺสํ
 วา มานฺุสฺสํ วา วณฺณนํ ทตฺวา ... สฺขํ ทตฺวา ... พลํ ทตฺวา
 พลสฺสํ ภาคํ โหติ ทิพฺพสฺสํ วา มานฺุสฺสํ วา โภชนนํ คหปติ
 ททมาโน อริยสํวโก ปฏฺิจฺคฺคาหกานนํ อิมานิ จตฺตฺวาริ จ्ञานานิ เทตฺตีติ ฯ

โย สณฺุณตานนํ ปฺรทคฺคฺตโภชนนํ
 กานเนน สํกฺกจฺจ ททาทิ โภชนนํ
 จตฺตฺวาริ จ्ञานานิ อนฺุปฺปเวจฺจเนติ
 อายฺญจ วณฺณญจ สฺขํ พลญจ ฯ
 อายฺทายํ พลทายํ สฺขํ วณฺณนํ ทโท นโร
 ทํฆายฺย ยถฺวา โหติ ยคฺคฺก ยคฺคฺกฺนปฺปชฺชตฺตีติ ฯ

สเนน ภิกขุสงฺฆํ ปจฺจุปฏฺฐิจฺฉโต โหติ คิถานปจฺจุยภោสขุชฺชปฏิกฺขารเณ ๑
 ยิเมหิ โช คหปคิ จตุหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต อริยสํวโก คิหิสามํจि-
 ปฏฺฐิปรํ ปฏฺฐิปนฺโน โหติ ยสฺสปฏฺฐิตาภินํ สํคฺคสํวตฺตนิกฺคหิตํ ๑
 คิหิสามํจิปฏฺฐิปรํ ปฏฺฐิปรชฺชเนติ ปณฺทิตา
 สํมมฺมคฺคเต สํตวนฺเต จิวเรณ อฺุปฏฺฐิจฺฉิตา
 ปิณฺฑกปาตสยเนน คิถานปจฺจุยเณ จ
 เตสํ ทิวา จรตฺโต จ สทา ปุณฺณํ ปวตฺตมฺหิติ
 สํคฺคณฺจ กมตฺติฏฺฐจํ กมฺมํ กตฺตวาน ภทฺตทณฺเฑติ ๑

ปุณฺณภาสิสํทวคฺโค ปจฺจโม ๑

ตสฺสํททานํ

เทว ปุณฺณภาสิสํทา เทวสํวาสา เทว จ โหนฺติ สมนํจิวโน
 สํปฺปวาสา สํทตฺโต จ โภชนํ คิหิสามํจิติ ๑

ปตฺตกมฺมวคฺโค ทุติโย

[๒๑] ขถโช อนาถปิณฺฑทิกโก คหปคิ เยน ภควา เตนฺอุป-
 สํกฺกมิ อฺุปสํกฺกมิทฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสํทิติ ๑
 เอกมฺนตํ นิสินฺนํ โช อนาถปิณฺฑทิกโก คหปคิ ภควา เอตทโวจ จตฺตา-
 โรเม คหปคิ ธมฺมา อธิฏฺฐจํ กนฺตฺวา มนาปา ทฺตฺตภา โถกสุมํ กตเม
 จกฺกาโร โภกา เม อฺุปปรชฺชเนตฺถ สหธมฺเมนาติ อโย ปจฺจโม ธมฺโม

อธิฏฺฐโง กนฺโต มนฺาโป ทฺุตฺตโก โถกสุตฺมํ โภเค ตฺทฐา สหฺมฺเมน
 ยโส มํ อพฺุคฺคจฺจตุ สห ฃาตีหิ สห อฺุชฺฃณาเยหิตี อຍံ ทฺุติโย
 ฃมฺโม่ อธิฏฺฐโง กนฺโต มนฺาโป ทฺุตฺตโก โถกสุตฺมํ โภเค ตฺทฐา สหฺมฺ-
 เมน ยสํ ตฺทฐา สห ฃาตีหิ สห อฺุชฺฃณาเยหิ จิรํ ฃีวามิ ทึมฺมายุ
 ปาถมํตี อຍံ คฺติโย ฃมฺโม่ อธิฏฺฐโง กนฺโต มนฺาโป ทฺุตฺตโก โถกสุตฺมํ
 โภเค ตฺทฐา สหฺมฺเมน ยสํ ตฺทฐา สห ฃาตีหิ สห อฺุชฺฃณาเยหิ
 จิรํ ฃีวิตฺวา ทึมฺมายุ ปาถควา กายสุตฺตํ เกทา ปรมฺมวณฺา สุคฺติ
 สํคฺคํ โถกํ อฺุပ္ပชฺฃามํตี อຍံ จตุกฺโก ฃมฺโม่ อธิฏฺฐโง กนฺโต มนฺาโป
 ทฺุตฺตโก โถกสุตฺมํ อิม ๒ คหฺปติ จตุคฺคาโร ฃมฺมา อธิฏฺฐจฺา กนฺตา
 มนฺาปา ทฺุตฺตภา โถกสุตฺมํ ๑ อิมสํ ๒ คหฺปติ จตุคฺคาโร ฃมฺมานํ อธิฏฺฐจฺานํ
 กนฺตานํ มนฺาปานํ ทฺุตฺตภาณํ โถกสุตฺมํ จตุคฺคาโร ฃมฺมา ปฏฺิจฺจาภาย สํ-
 วตฺตคฺคณฺุติ กตฺเม จตุคฺคาโร สํทฺฐาสํပฺทา สံสํပฺทา จาค-
 สํပฺทา ปณฺณวาสํပฺทา ๑ กตฺมา ๑ คหฺปติ สํทฺฐาสํပฺทา อិธ
 คหฺปติ อริยสํวโก สํทฺุ ๒ โหติ สํทฺุหฺติ ตถาคตฺสุตฺตํ โหธิ อิติปิ
 โส ภาควา อรหํ สํมฺมาสมฺพุทฺุ ๒ วิชฺฃาจรณฺสํပฺโน สํคฺโต โถกวิทฺุ
 อณฺุคฺคาโร ปุริสํทฺมฺมสํวธา สํคฺตา เทวมนฺุสํสํ ๒ พุทฺุ ๒ ภาควาติ อຍံ
 อฺุจฺจติ คหฺปติ สํทฺฐาสํပฺทา ๑ กตฺมา ๑ คหฺปติ สံสํပฺทา อិธ
 คหฺปติ อริยสํวโก ปาณาติปาตา ปฏฺิจฺจิริโต โหติ ๑เป ๑ สุรฺาเมรย-
 มชฺฃปฺมาทฺุจฺานา ปฏฺิจฺจิริโต โหติ อຍံ อฺุจฺจติ คหฺปติ สံสํပฺทา ๑
 กตฺมา ๑ คหฺปติ จาคสํပฺทา อិธ คหฺปติ อริยสํวโก วิคคฺมต-

มจฺเจเรน เจตสา อคารํ อชฺชวาวสํติ มุตฺตจจาโค ปยคฺปานิ โวสฺสํศฺคฺครโต
 ยาจโยโค ทานํวิภาครโต ขยํ วุจฺจติ คหปติ จาคสํมฺปทา ฯ กตมา
 ๑ คหปติ ปณฺณาสํมฺปทา ขภิชฺชวาวสํมโลภานิฏฺเฐน คหปติ เจตสา
 วิหฺรณฺโต ยกิจฺจํ กโรติ กิจฺจํ อปฺราเชติ ยกิจฺจํ กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺรา-
 เชนฺโต ยสา ๑ สฺฐา ๑ ธีสํติ พุยาปาทาภิฏฺเฐน คหปติ เจตสา
 วิหฺรณฺโต ยกิจฺจํ กโรติ กิจฺจํ อปฺราเชติ ยกิจฺจํ กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺรา-
 เชนฺโต ยสา ๑ สฺฐา ๑ ธีสํติ ถึเมทฺฐาภิฏฺเฐน คหปติ เจตสา
 วิหฺรณฺโต ยกิจฺจํ กโรติ กิจฺจํ อปฺราเชติ ยกิจฺจํ กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺรา-
 เชนฺโต ยสา ๑ สฺฐา ๑ ธีสํติ มุทฺธจฺจกฺกจฺจจาภิฏฺเฐน คหปติ เจตสา
 วิหฺรณฺโต ยกิจฺจํ กโรติ กิจฺจํ อปฺราเชติ ยกิจฺจํ กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺรา-
 เชนฺโต ยสา ๑ สฺฐา ๑ ธีสํติ วิจิจฺจณาภิฏฺเฐน คหปติ เจตสา
 วิหฺรณฺโต ยกิจฺจํ กโรติ กิจฺจํ อปฺราเชติ ยกิจฺจํ กโรนฺโต กิจฺจํ อปฺรา-
 เชนฺโต ยสา ๑ สฺฐา ๑ ธีสํติ ส ไซ โส คหปติ อริยสํวโก
 ขภิชฺชวาวสํมโลภ จิตฺตสฺสํ อฺปฏฺกิตฺเตสํติ ยติ วิทิตฺวา ขภิชฺชวาวสํมโลภํ
 จิตฺตสฺสํ อฺปฏฺกิตฺเตสํ ปชฺหติ พุยาปาโท จิตฺตสฺสํ อฺปฏฺกิตฺเตสํติ ยติ
 วิทิตฺวา พุยาปาหํ จิตฺตสฺสํ อฺปฏฺกิตฺเตสํ ปชฺหติ ถึเมทฺฐํ จิตฺตสฺสํ
 อฺปฏฺกิตฺเตสํติ ยติ วิทิตฺวา ถึเมทฺฐํ จิตฺตสฺสํ อฺปฏฺกิตฺเตสํ ปชฺหติ มุทฺ-
 ธจฺจกฺกจฺจจํ จิตฺตสฺสํ อฺปฏฺกิตฺเตสํติ ยติ วิทิตฺวา มุทฺธจฺจกฺกจฺจจํ จิตฺตสฺสํ
 อฺปฏฺกิตฺเตสํ ปชฺหติ วิจิจฺจณา จิตฺตสฺสํ อฺปฏฺกิตฺเตสํติ ยติ วิทิตฺวา
 วิจิจฺจณํ จิตฺตสฺสํ อฺปฏฺกิตฺเตสํ ปชฺหติ ยโต ๑ ไซ คหปติ อริย-

ลาวกฺลลุตฺต อภิชฺฌาวิลลุตฺตโม จิตฺตลุตฺต อฺปฺกฺกิตฺเตลลุตฺต อิติ วิทิตฺวา อภิชฺฌา-
 วิลลุตฺตโม จิตฺตลุตฺต อฺปฺกฺกิตฺเตลลุตฺต ปทฺธีโน โหติ พฺยาปาโท จิตฺตลุตฺต
 อฺปฺกฺกิตฺเตลลุตฺต ... ถันมิตฺทํ จิตฺตลุตฺต อฺปฺกฺกิตฺเตลลุตฺต ... อฺทฺทจฺจกฺกฺกฺกฺกฺก
 จิตฺตลุตฺต อฺปฺกฺกิตฺเตลลุตฺต ... วิจิจฺจจฺจ จิตฺตลุตฺต อฺปฺกฺกิตฺเตลลุตฺต อิติ วิทิตฺวา
 วิจิจฺจจฺจ จิตฺตลุตฺต อฺปฺกฺกิตฺเตลลุตฺต ปทฺธีโน โหติ อํ อฺจฺจจติ คหปติ
 อริยลวโก มหาปญฺโญ ปุณฺณปญฺโญ อปาถทลลุตฺต ปญฺเฐวาลมฺปญฺโญ อํ
 อฺจฺจจติ คหปติ ปญฺเฐวาลมฺปทา ฯ อิมลลุตฺต อฺ อคหปติ จตฺตฺนํ ชมฺมานํ
 อฺจฺจจันํ กนฺตฺตํ มนฺตฺตํ ทฺตฺตฺตํ โถกฺลลุตฺต อิม จตฺตฺตฺวโร ชมฺมา
 ปฏฺฐิตาภาย ลลุตฺตนตฺติ ฯ ล อฺ อคหปติ อริยลวโก อฺจฺจจันวิริยา-
 ธิคเตหิ โภเคหิ พาทฺทลลุตฺตปฏฺฐิตฺเตหิ ลลุตฺตทฺตฺตฺเตหิ ชมฺมิเกหิ ชมฺมตฺตฺเตหิ
 จตฺตฺตฺวโร ปตฺตฺกมฺมานิ กตฺตฺวา โหติ กตฺตฺมานิ จตฺตฺตฺวโร อธิ คหปติ
 อริยลวโก อฺจฺจจันวิริยาธิคเตหิ โภเคหิ พาทฺทลลุตฺตปฏฺฐิตฺเตหิ ลลุตฺตทฺตฺตฺเตหิ
 ชมฺมิเกหิ ชมฺมตฺตฺเตหิ อตฺตฺตฺตํ ลลุตฺตเตหิ ปฏฺฐิตฺเตหิ ลลุตฺตํ ลลุตฺตํ ปฏฺฐิตฺเตหิ
 มาตาปิตฺตฺวโร ลลุตฺตเตหิ ปฏฺฐิตฺเตหิ ลลุตฺตํ ลลุตฺตํ ปฏฺฐิตฺเตหิ ปตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 กโรปฏฺฐิตฺเตหิ ลลุตฺตเตหิ ปฏฺฐิตฺเตหิ ลลุตฺตํ ลลุตฺตํ ปฏฺฐิตฺเตหิ มิทฺตฺตามจฺเจ ลลุตฺตเตหิ
 ปฏฺฐิตฺเตหิ ลลุตฺตํ ลลุตฺตํ ปฏฺฐิตฺเตหิ อิทฺตลลุตฺตํ ปจฺจํ จานํ คคฺคํ โหติ ปตฺตฺตคคฺคํ
 อายตฺตลลุตฺตํ ปฏฺฐิตฺเตหิ ฯ ปุณฺณ จปฏฺฐิตฺเตหิ อริยลวโก อฺจฺจจันวิริยาธิคเตหิ
 โภเคหิ พาทฺทลลุตฺตปฏฺฐิตฺเตหิ ลลุตฺตทฺตฺตฺเตหิ ชมฺมิเกหิ ชมฺมตฺตฺเตหิ ยา
 ตา โหนฺตฺติ อปาทา อคฺคฺคิตฺโต วา อฺทฺทกิตฺโต วา ราชิตฺโต วา โจโรติ อปฏฺฐิตฺโต
 วา ทายาทิตฺโต วา ตถารุปาฬุ อปาทาฬุ โภเคหิ ปฏฺฐิตฺเตหิ อริยลวโก อคฺคฺคิตฺติ

โสตุถิ อตฺตทานํ กโรติ อิทมสฺสํ ทศิยํ จานํ คตํ โหติ ปตฺตคตํ
 อายตโนโส ปริภุตฺตํ ฯ ปุณฺ ๑ ปุณฺ ๑ คหปติ อริยสํวโก อฏฺฐจํานวิริยา-
 ธิกเตหิ โภเคหิ พาหาพลปริจฺเจเตหิ เสทาวกฺขิตฺเตหิ ฌมฺมิเกหิ ฌมฺมตฺตฺเตหิ
 ปญฺจ พถํ กตฺตา โหติ ฌาตฺติพถํ อตฺติพถํ ปุพฺพเปตฺตํ ราชพถํ
 เทวตฺตํ อิทมสฺสํ ทศิยํ จานํ คตํ โหติ ปตฺตคตํ อายตโนโส
 ปริภุตฺตํ ฯ ปุณฺ ๑ ปุณฺ ๑ คหปติ อริยสํวโก อฏฺฐจํานวิริยาธิกเตหิ โภเคหิ
 พาหาพลปริจฺเจเตหิ เสทาวกฺขิตฺเตหิ ฌมฺมิเกหิ ฌมฺมตฺตฺเตหิ เย เต
 สมนฺพฺราหฺมณา มทฺตปฺปมาทา ปฏฺฐิวิรตา ฌนฺติโสรัจฺเจ นิวิฏฺฐจํ เขมมตฺตทานํ
 ทเมนฺติ เขมมตฺตทานํ สเมนฺติ เขมมตฺตทานํ ปรินิพฺพุทาเปนฺติ ตถารุเปสฺสุ
 สมนฺพฺราหฺมเณสฺสุ อุตฺตคฺคิกํ ทกฺขิณํ ปตฺติฏฺฐจํเปติ โสวคฺคิกํ สฺสฺสฺสฺสฺสํ
 สํคฺคสํวตฺตนิกํ อิทมสฺสํ จตฺตฺตํ จานํ คตํ โหติ ปตฺตคตํ อายตโนโส
 ปริภุตฺตํ ฯ ๑ ๑ ๑ ๑ คหปติ อริยสํวโก อฏฺฐจํานวิริยาธิกเตหิ โภเคหิ
 พาหาพลปริจฺเจเตหิ เสทาวกฺขิตฺเตหิ ฌมฺมิเกหิ ฌมฺมตฺตฺเตหิ อิมานิ จตฺตฺตฺตํ
 ปตฺตกมฺมานิ กตฺตา โหติ ฯ ยสฺสํสํสํสํสํ คหปติ อญฺญตฺตฺตํ อิมเห
 จตฺตฺตํ ปตฺตกมฺเมหิ โภคา ปริภุตฺตํ คจฺจนฺติ อิมเ อจฺจนฺติ คหปติ
 โภคา อฏฺฐจํานคตา อปฺปตฺตคตา อายตโนโสปริภุตฺตํ ยสฺสํสํสํสํ
 คหปติ อิมเห จตฺตฺตํ ปตฺตกมฺเมหิ โภคา ปริภุตฺตํ คจฺจนฺติ อิมเ
 อจฺจนฺติ คหปติ โภคา จานคตา ปตฺตคตา อายตโนโส ปริภุตฺตํ ๑

ภคฺคา โภคา ภจฺจา ภจฺจา วิตฺติณฺณา อปฺปทาสฺสุ เม
 อุตฺตคฺคา ทกฺขิณฺนา ทินฺนา อโถ ปญฺจ พถํ กตา

อุปฏฺฐิตา	ตีตวเนโต	สํเวตฺตา	พฺรหฺมจาวโย
ยทตฺถํ	โกคฺคมิจฺเจยฺย	ปณฺณํ	โศกํ
โส	เม อตุโถ	อนุเปฺตฺโต	กตํ
เอตํ	อนุสฺสวํ	มจฺโจ	อวิยจฺจเม
อิเชว	นํ	ปัสสํ	นุติ
		เปจฺจ	สํกุเค
			ปิโมทตฺตี ๑

[๖๒] ขถฺโฆ อเนถปฺปณฺณํโก กหปติ เยเน ภคฺวา เตนุเป-
 สฺงกฺมิ อุปสฺงกฺมิตฺวา ภคฺวเนตํ อภิวาทิตฺวา เขถมนุตํ นิสฺสํ ๑
 เขถมนุตํ นิสฺสํเน โฆ อเนถปฺปณฺณํโก กหปติ ภคฺวา เขตทโวจ จตุตฺวาริ-
 มานี กหปติ สฺขานี อธิคฺคณฺเฌยานี คีหิเน กามโกคฺคิเน กาทเน กาสํ
 สมนฺเยเน สมนฺยํ อุปาทาย กตฺมานี จตุตฺวาริ อตฺถิสฺสํ โภคฺสฺสํ อเนตฺสฺสํ
 อเนตฺสฺสํ กตฺมณฺจ กหปติ อตฺถิสฺสํ อธิ กหปติ กุตฺปฺกุตฺสฺสํ
 โภคฺวา โหนฺติ อญฺจํณวิริยาริคฺคตา พาทฺพลปฺริจิตฺตา เสทฺทวณฺณิตฺตา ชฺมมิกกา
 ชฺมมตฺทชฺธา โส โภคฺวา เม อตฺถิ อญฺจํณวิริยาริคฺคตา พาทฺพล-
 ปฺริจิตฺตา เสทฺทวณฺณิตฺตา ชฺมมิกกา ชฺมมตฺทชฺธาติ อธิคฺคณฺติ สฺสํ อธิคฺคณฺติ
 โสมนฺสฺสํ อิทํ อจฺจจฺติ กหปติ อตฺถิสฺสํ ๑ กตฺมณฺจ กหปติ โภคฺสฺสํ
 อธิ กหปติ กุตฺปฺกุโต อญฺจํณวิริยาริคฺคเตหิ โภคฺเวหิ พาทฺพลปฺริจิตฺเตหิ
 เสทฺทวณฺณิตฺเตหิ ชฺมมิกเกหิ ชฺมมตฺทชฺเทหิ โภเค ๑ กุณฺชติ ปุณฺณยานิ ๑
 กโรติ โส อญฺจํณวิริยาริคฺคเตหิ โภคฺเวหิ พาทฺพลปฺริจิตฺเตหิ เสทฺท-
 วณฺณิตฺเตหิ ชฺมมิกเกหิ ชฺมมตฺทชฺเทหิ โภเค ๑ กุณฺชามิ ปุณฺณยานิ ๑
 กโรมติ อธิคฺคณฺติ สฺสํ อธิคฺคณฺติ โสมนฺสฺสํ อิทํ อจฺจจฺติ กหปติ

มาตาศีตโร อชฎมาคาระ ปุชิตา โหนุติ พุทฺหมาคี ภิภุชเว มาตาศีตฺตุนิ
เฮตํ อธิวจนํ ปุพฺพพหุจริยาตี ภิภุชเว มาตาศีตฺตุนิ เฮตํ อธิวจนํ
ปุพฺพเทวาทิ ภิภุชเว มาตาศีตฺตุนิ เฮตํ อธิวจนํ ขาหุเนยฺยาตี ภิภุชเว
มาตาศีตฺตุนิ เฮตํ อธิวจนํ ตํ กิถุสฺส เหตุ พหุการา ภิภุชเว มาตาศี
ตโร ปุคฺคตานิ ขาปาทกา โปสกา อิมสฺส โลกสฺส ทสฺเสตาวโรตี ฯ

พุทฺหมาคี มาตาศีตโร ปุพฺพพหุจริยาตี อจฺจุเว
ขาหุเนยฺยา ๑ ปุคฺคตานิ ปชาย อนุกมฺปกา ๑
ตสฺมา หิ เน นมสฺเสยฺย สกฺกเรยฺยาถ ปณฺทิตो
ขนฺเนเน อโถ ปาเนเน วตฺเตเน สยเนเน ๑
อจฺจุณาทเนเน นุหาปเนเน ปาทานํ โชวเนเน ๑
ตาย ปาริจริยาช มาตาศีตฺตุนิ ปณฺทิตา
อิเชว นํ ปสฺสเนติ เปจฺจ สกฺเค ปโมทตฺตี ๑

[๖๔] จตุหิ ภิภุชเว ฐมฺเมหิ สมนฺเนนาคโต ปุคฺคโต ยถากํ
นิกฺขิตฺโต เขวํ นิริเย กตเมหิ จตุหิ ปาณาคิปาตี โหติ อทินฺเนทา
ทายํ โหติ กามสฺสุ มิจฺฉาจาวิ โหติ มุสฺสาวาทิ โหติ อิมหิ
โฆ ภิภุชเว จตุหิ ฐมฺเมหิ สมนฺเนนาคโต ปุคฺคโต ยถากํ นิกฺขิตฺโต
เขวํ นิริเยตี ๑

ปาณาคิปาโต อทินฺเนทานํ มุสฺสาวาโท ๑ อจฺจุตี
ปรทวารคมนญฺจาปี นปฺปสฺสเนติ ปณฺทิตาตี ๑

[๖๕] จตุตาริเม ภิภุชเว ปุคฺคตา สฺนโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมี

กตเม จตฺตาริ รูปรูปมาโณ รูปรูปสฺสโน โสธปรูปมาโณ โสธปรูป-
สฺสโน ตฺฐปรูปมาโณ ตฺฐปรูปสฺสโน รมฺมปรูปมาโณ รมฺมปรูปสฺสโน
อิมเ อช ภิกฺขเว จตฺตาริ ปุคฺคตถ สํโตะ สํวิชฺชमानา โลกสฺสฺมินฺติ ฯ

เย จ รูเปเน ปามีสุ
ณฺนุทราควสุเปตา
อชฺฌตฺตตฺตญฺจ น ชานาติ
สํมฺมตฺตวโรณ พาสโต
อชฺฌตฺตตฺตญฺจ น ชานาติ
พหิทฺฐา ผลทสฺสํวํ
อชฺฌตฺตตฺตญฺจ ปชานาติ
(เอว) วิเนวฺรณทสฺสํวํ

เย จ โสเธเน ธนฺวคฺค
น เต ชานเนติ ตตฺตชานํ
พหิทฺฐา จ น ปสฺสํสํติ
ส เว โสเธเน ดุยฺหติ ฯ
พหิทฺฐา จ วิปสฺสํสํติ
โสปี โสเธเน ดุยฺหติ ฯ
พหิทฺฐา จ วิปสฺสํสํติ
นโส โสเธเน ดุยฺหํสํติ ฯ

[๖๖] จตฺตาริเว ภิกฺขเว ปุคฺคตถ สํโตะ สํวิชฺชमानา โลกสฺสฺมี

กตเม จตฺตาริ สฺวาโค สํโตะ สํโตะ สํมาโน อิมเ อช
ภิกฺขเว จตฺตาริ ปุคฺคตถ สํโตะ สํวิชฺชमानา โลกสฺสฺมินฺติ ฯ

สํวตฺตถา ราชํเยสุ
โมหเน อชฺฌตฺตตฺต
วาชํ โทสฺสชฺเชจามิ
กโรเนติ อกฺสํสํ กมฺมํ
อวิชฺชชานินฺวตฺตา โปสา
ยถา รมฺมา ตถา สํนฺตถา

มียฺรูปาภิเนเน
พทฺฐา วมฺมชฺเชเนติ พนฺนชานํ ฯ
โมหํ วามิ อวิทฺทสุ
สํวิชฺชาตํ ทฺกฺกชฺชทฺทํ
อเนชฺชวตฺตา อจกฺกชฺชว
น ตสฺสํสํเวเนติมณฺณเวเนติ ฯ

[๖๗] เอก์ สมนัย ภควา สāvตถิยํ วิหริติ เขตวเน อนนถ-
 ปีนุจิกัสส อารามे ฯ เตเน โข ปน สมนเยน สāvตถิยํ อณฺณตโร
 ภิกขุ อหิเภา ทฏฺโง กาสถโต โหติ ฯ อถโฆ สมนุพฺพสา ภิกขุ เยน
 ภควา เตเนปสงฺกมัสสุ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิเวทิตฺวา เอกมณฺตํ
 นิสฺสํทิสฺสุ เอกมณฺตํ นิสฺสํเภา โข เต ภิกขุ ภควนฺตํ เขตทโวจุํ อธิ
 ภนฺเต สāvตถิยํ อณฺณตโร ภิกขุ อหิเภา ทฏฺโง กาสถโตติ ฯ นหนฺน
 โส ภิกขเว ภิกขุ จตุตฺวาริ อหิราชกฺุธานิ เมตฺเตเน จิตฺเตเน ฝริ สจ
 หิ โส ภิกขเว ภิกขุ จตุตฺวาริ อหิราชกฺุธานิ เมตฺเตเน จิตฺเตเน ฝรยฺย
 น หิ โส ภิกขเว ภิกขุ อหิเภา ทฏฺโง กาสถํ กรยฺย กตฺมานิ
 จตุตฺวาริ วิรูปกฺุขํ อหิราชกฺุถํ เขวปถํ อหิราชกฺุถํ นพฺยาปฺตฺตํ
 อหิราชกฺุถํ กณฺหาโคตมกํ อหิราชกฺุถํ นหนฺน โส ภิกขเว ภิกขุ
 อิมานิ จตุตฺวาริ อหิราชกฺุธานิ เมตฺเตเน จิตฺเตเน ฝริ สจ หิ โส
 ภิกขเว ภิกขุ อิมานิ จตุตฺวาริ อหิราชกฺุธานิ เมตฺเตเน จิตฺเตเน ฝรยฺย
 น หิ โส ภิกขเว ภิกขุ อหิเภา ทฏฺโง กาสถํ กรยฺย อณฺุชานานิ
 ภิกขเว อิมานิ จตุตฺวาริ อหิราชกฺุธานิ เมตฺเตเน จิตฺเตเน ฝริคฺุ อตฺต-
 ศฺุคฺุติยา อตฺตฺวกรฺุชาย อตฺตฺปรีตฺุคฺุชายาติ ฯ

วิรูปกฺุขเหหิ เม เมตฺตํ	เมตฺตํ เขวปถเหหิ เม
นพฺยาปฺตฺุคฺุเตหิ เม เมตฺตํ	เมตฺตํ กณฺหาโคตมเเกหิ จ
อปาทเกหิ เม เมตฺตํ	เมตฺตํ ทิปาทเกหิ เม
จตุปฺปเทหิ เม เมตฺตํ	เมตฺตํ พหุปฺปเทหิ เม ฯ

มา มํ อปาทโก หีสิ มา มํ หีสิ ทิปาทโก
 มา มํ จตุปฺปโต หีสิ มา มํ หีสิ พหุปฺปโต ๑
 สฺพเพ สฺตฺตา สฺพเพ ปาณา สฺพเพ ภูตา จ เกวตา
 สฺพเพ ภาทฺธาณิ ปสฺสํนฺตุ มา กิณฺจิ ปาปมาคฺมา ๑

อฺปฺปมาโณ พุทฺโธ อฺปฺปมาโณ ชฺมโม อฺปฺปมาโณ สฺโฆ ปมาณ-
 วฺยานิ สิริสฺปานิ อหิ วิจฺฉินฺกา สฺตปฺถิ อฺนฺนฺนาภํ สฺรพฺพ มฺลิกา
 กตา เม รกฺขา กตา เม ปรีคฺคา ปฏิกมฺมฺนฺตุ ภูตาณิ โสฬหํ
 นโม ภควโต นโม สฺตฺตฺตฺนํ สํมาสํมฺพุทฺธานฺนํ ๑

[๖๘] เขกํ สํมยํ ภควา ราชคฺเห วิหริติ คิञฺฉณฺญเฏ ปพฺพเต
 อจิรปฏฺกนฺเต เทวทศฺเต ๑ ตตฺร โฆ ภควา เทวทศฺคํ อารพฺภ ภิภฺช
 ขามนฺเตสิ อตฺตวราช ภิภฺชเว เทวทศฺตฺสฺสํ ตาภสฺสฺกการสิโตโก อฺทฺปาที
 ปราภวาย ภิภฺชเว เทวทศฺตฺสฺสํ ตาภสฺสฺกการสิโตโก อฺทฺปาที เสยฺยถาบี
 ภิภฺชเว กถสฺสํ อตฺตวราช ผลํ เทติ ปราภวาย ผลํ เทติ เขวเมว
 โฆ ภิภฺชเว อตฺตวราช เทวทศฺตฺสฺสํ ตาภสฺสฺกการสิโตโก อฺทฺปาที ปรา-
 ภวาย เทวทศฺตฺสฺสํ ตาภสฺสฺกการสิโตโก อฺทฺปาที เสยฺยถาบี ภิภฺชเว
 เวพฺพ อตฺตวราช ผลํ เทติ ปราภวาย ผลํ เทติ เขวเมว โฆ
 ภิภฺชเว อตฺตวราช เทวทศฺตฺสฺสํ ตาภสฺสฺกการสิโตโก อฺทฺปาที ปราภวาย
 เทวทศฺตฺสฺสํ ตาภสฺสฺกการสิโตโก อฺทฺปาที เสยฺยถาบี ภิภฺชเว นโฬ
 อตฺตวราช ผลํ เทติ ปราภวาย ผลํ เทติ เขวเมว โฆ ภิภฺชเว
 อตฺตวราช เทวทศฺตฺสฺสํ ตาภสฺสฺกการสิโตโก อฺทฺปาที ปราภวาย เทว-

ทคฺตฺตฺส ตาภสํกฺการสึโตโก อฺทปาทิ เสยฺยถาปึ ภิกฺขเว ชตฺตฺตฺร
ชคฺตฺตฺวชย คพฺภํ คณฺหาติ ปฺราภวาย คพฺภํ คณฺหาติ เอดเมว
ไซ ภิกฺขเว ชคฺตฺตฺวชย เทวทคฺตฺตฺส ตาภสํกฺการสึโตโก อฺทปาทิ ปฺรา-
ภวาย เทวทคฺตฺตฺส ตาภสํกฺการสึโตโก อฺทปาทิ ๑

ผตฺตึ เว กทฺถิ หนฺติ ผตฺตึ เวพฺพุ ผตฺตึ หนฺ

ตฺกกาโร กาทฺปฺริตฺตํ หนฺติ คพฺภโก ชตฺตฺตฺร ชลาติ ๑

[๖๘] จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว ปฺชานานิ กตฺมานิ จตฺตาริ สํ-
วรปฺชานํ ปฺหานปฺชานํ ภาวนาปฺชานํ อนฺรฺกฺขนาปฺชานํ ๑ กตฺมณฺจ
ภิกฺขเว สํวรปฺชานํ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺปฺปฺนฺนํ ปาปกาณํ อฺกฺ-
สฺถานํ ฐมฺมานํ อฺปฺปาทาย ฌนฺทํ ชเนติ วายมตี วิริยํ อารภตี จิตฺตํ
ปคฺคณฺหาติ ปทฺทตี อิทํ อฺจฺจตี ภิกฺขเว สํวรปฺชานํ ๑ กตฺมณฺจ
ภิกฺขเว ปฺหานปฺชานํ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺปฺปฺนฺนํ ปาปกาณํ
อฺกฺสฺถานํ ฐมฺมานํ ปฺหานาย ฌนฺทํ ชเนติ วายมตี วิริยํ อารภตี จิตฺตํ
ปคฺคณฺหาติ ปทฺทตี อิทํ อฺจฺจตี ภิกฺขเว ปฺหานปฺชานํ ๑ กตฺมณฺจ
ภิกฺขเว ภาวนาปฺชานํ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺปฺปฺนฺนํ กุสฺสฺถานํ
ฐมฺมานํ อฺปฺปาทาย ฌนฺทํ ชเนติ วายมตี วิริยํ อารภตี จิตฺตํ ปคฺค-
ณฺหาติ ปทฺทตี อิทํ อฺจฺจตี ภิกฺขเว ภาวนาปฺชานํ ๑ กตฺมณฺจ
ภิกฺขเว อนฺรฺกฺขนาปฺชานํ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺปฺปฺนฺนํ กุสฺสฺถานํ
ฐมฺมานํ จิตฺติยา อสฺมโมสําย ภิกฺขโยภวาย เวปฺตุถาย ภาวนาย ปาวิ-
ปฺริยา ฌนฺทํ ชเนติ วายมตี วิริยํ อารภตี จิตฺตํ ปคฺคณฺหาติ ปทฺทตี

อิทํ อุกฺกุจฺติ ภิกฺขเว อนุรฺกฺขณาปฺปชานํ ฯ อิมานิ โส ภิกฺขเว จตฺตาริ
ปชานานีตี ฯ

สํวโร	จ ปทานญจ	ภาวณา	อนุรฺกฺขณา
เอเต	ปชานา จตฺตาริ	เทสํ	ตาทิจฺจุพฺพนฺธุเถ
เยหิ	ภิกฺขุ อิทาทาปํ	ชยํ	ทฺตฺตสฺส ปาปฺเปเนติ ฯ

[๗๐] ยสฺมึ ภิกฺขเว สํเย ราชานิ อชฺมมิกา โหนฺติ ราช-
 ยุตฺตานิ ตสฺมึ สํเย อชฺมมิกา โหนฺติ ราชยุตฺตสฺส ภิกฺขเว อชฺม-
 มิเกสฺส พฺราหฺมณคหปติกานํ ตสฺมึ สํเย อชฺมมิกา โหนฺติ พฺราหฺมณ-
 คหปติเกสฺส อชฺมมิเกสฺส เนคมชานปทาปํ ตสฺมึ สํเย อชฺมมิกา โหนฺติ
 เนคมชานปเตสฺส อชฺมมิเกสฺส วิสฺมึ จฺนฺทิมสฺสริยา ปวิตฺตุนฺติ วิสฺมึ
 จฺนฺทิมสฺสริเยสฺส ปวิตฺตุนฺเตสฺส วิสฺมึ นกฺขตฺตานิ ตารกฺรฺพานิ ปวิตฺตุนฺติ
 วิสฺมึ นกฺขตฺเตสฺส ตารกฺรฺเปสฺส ปวิตฺตุนฺเตสฺส วิสฺมึ รตฺตินฺทิวา ปวิตฺตุน-
 ตุนฺติ วิสฺมึ รตฺตินฺทิวเสฺส ปวิตฺตุนฺเตสฺส วิสฺมึ มาสฺสทฺตมาสา ปวิตฺตุนฺติ
 วิสฺมึ มาสฺสทฺตมาเสสฺส ปวิตฺตุนฺเตสฺส วิสฺมึ อุกฺกุสฺสจฺจฺจฺรา ปวิตฺตุนฺติ
 วิสฺมึ อุกฺกุสฺสจฺจฺจฺเรสฺส ปวิตฺตุนฺเตสฺส วิสฺมึ วาตา วายนฺติ วิสฺมึ วาเตสฺส
 วายนฺเตสฺส วิสฺมา อปฺเปชฺสา ปวิตฺตุนฺติ วิสฺเมสฺส อปฺเปชฺเสสฺส ปวิตฺตุน-
 ตุนฺเตสฺส เทวตา ปริกฺขิตา ภวฺนฺติ เทวตาสฺส ปริกฺขิตาสฺส เทโว น
 สฺมฺมา ชาริ อนฺุปฺเปจฺจฺจฺนฺติ เทเว น สฺมฺมา ชาริ อนฺุปฺเปจฺจฺจฺนฺเต
 วิสฺมฺปากันนิ สฺสฺสํยานิ ภวฺนฺติ วิสฺมฺปากันนิ ภิกฺขเว สฺสฺสํยานิ มนฺุสฺสํ

ปริกฤษณา อปฺปายุกา จ โหนฺติ ทุพฺพณฺณา จ ทุพฺพตา จ พหฺวา-
 พาทา จ ฯ ยสฺมึํ ภิกฺขเว สฺมเย ราชาโน ชฺมมิกา โหนฺติ ราช-
 ยุตฺตาทึํ ตสฺมึํ สฺมเย ชฺมมิกา โหนฺติ ราชยุตฺตเตสฺสุ ชฺมมิเกสฺสุ พฺราหฺมณ-
 คหปติกาทึํ ตสฺมึํ สฺมเย ชฺมมิกา โหนฺติ พฺราหฺมณคหปติกเตสฺสุ ชฺมมิเกสฺสุ
 เนคมชานปทาปึํ ตสฺมึํ สฺมเย ชฺมมิกา โหนฺติ เนคมชานปเทสฺสุ ชฺมมิเกสฺสุ
 สฺมึํ จเนทิมสฺสุริยา ปวิตฺตุนฺติ สฺมึํ จเนทิมสฺสุริเยสฺสุ ปวิตฺตุนฺเตสฺสุ สฺมึํ
 นกฺขตฺตาทึํ ตารกรฺรปาทึํ ปวิตฺตุนฺติ สฺมึํ นกฺขตฺเตสฺสุ ตารกรฺรเปสฺสุ ปวิตฺต-
 ตเนสฺสุ สฺมึํ วจฺฉินฺทิตฺวา ปวิตฺตุนฺติ สฺมึํ วจฺฉินฺทิตฺเวสฺสุ ปวิตฺตุนฺเตสฺสุ
 สฺมึํ มาสฺสชฺมมาสา ปวิตฺตุนฺติ สฺมึํ มาสฺสชฺมมาเสสฺสุ ปวิตฺตุนฺเตสฺสุ
 สฺมึํ อุตฺตสฺสจฺฉินฺวา ปวิตฺตุนฺติ สฺมึํ อุตฺตสฺสจฺฉินฺเวสฺสุ ปวิตฺตุนฺเตสฺสุ สฺมึํ
 วาตา วายุนฺติ สฺมึํ วาเตสฺสุ วายเนเตสฺสุ สฺมา ปณฺชสา ปวิตฺตุนฺติ
 สฺเมสฺสุ ปณฺชเสสฺสุ ปวิตฺตุนฺเตสฺสุ เทวตา อปริกฺฤษิตา ภวนฺติ เทวตาสฺสุ
 อปริกฺฤษิตาสฺ เทโว สฺมฺมา ชาริ อณฺุปฺปเวจฺฉนฺติ เทเว สฺมฺมา ชาริ
 อณฺุปฺปเวจฺฉนฺเต สฺมฺปากัณฺธิ สฺสฺสํณิ ภวนฺติ สฺมฺปากัณฺธิ ภิกฺขเว
 สฺสฺสํณิ มนุสฺสสา ปริกฤษณา ทึชฺชายุกา จ โหนฺติ วณฺณวเนโต จ
 พลวเนโต จ อปฺปาทา จาติ ฯ

คฺุณฺณเจ ตฺรมาณานํ	ชิมฺหํ คจฺฉนฺติ ปฺงฺคโว
สฺพฺพา ตา ชิมฺหํ คจฺฉนฺติ	เนเตเต ชิมฺหํ คเต สฺติ
เฮวเมว มนุสฺสเสสฺสุ	โย โหติ เสฏฺฐสฺมฺมโต
โส เจ อชฺมมํ จริติ	ปเคว อิตฺวา ปชา

สพฺพํ ฏฐํ ทุคฺขํ เสตี	ราชา เจ โหคฺยชฺมมโก ๑
คฺุญฺเญเจ ตรมาณานํ	อฺุชฺ ฺคจฺฉติ ปุคฺโค
สพฺพา ตา อฺุชฺ ฺคจฺฉนฺติ	เนตฺเต อฺุชฺ ฺคเต สตี
เอวเมว มนุสฺเสสฺส	โย โหติ เสฏฺฐสฺสมฺมโต
โส เจ ชฺมมํ จรตี	ปเคว อิตฺรา ปชา
สพฺพํ ฏฐํ สฺุชฺ เสตี	ราชา เจ โหติ ชฺมมโกติ ๑

ปตฺตกมฺมวคฺโค ทติโย ๑

ตสฺสํทฺทานํ

ปตฺตกมฺมํ อณฺเณโก	สพฺพหฺมณฺริยา รุเปเน ปญฺจมํ
สฺรคคฺคิเนา เทวทคฺโค	ปชานํ ชฺมมโกเน จาติ ๑

อปณฺณกวกุโค ทติโย

[๗๑] จตุหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อปณฺณก-
 ปฏฺฐิบทํ ปฏฺฐิปนฺโน โหติ โยนิ จสฺส อารทฺธา โหติ อาสวณํ ขยาย
 กตเมหิ จตุหิ อึช ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํสวา โหติ พหุสฺสโต โหติ
 อารทฺธวิโร โหติ ปญฺจวา โหติ อึเมหิ อึช ภิกฺขเว จตุหิ
 ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อปณฺณกปฏฺฐิบทํ ปฏฺฐิปนฺโน โหติ โยนิ
 จสฺส อารทฺธา โหติ อาสวณํ ขยายาติ ๑

[๗๒] จตุหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อปณฺณก-
 ปฏฺฐิบทํ ปฏฺฐิปนฺโน โหติ โยนิ จสฺส อารทฺธา โหติ อาสวณํ ขยาย

กคเมหิ จตุหิ เนกขมมวิตกฺกเณ ขพฺยาปาทวิตกฺกเณ อวิทฺถิตฺตวิตกฺกเณ
สํมมาทิจฺฉิยา อิมะหิ โช ภิกฺขเว จตุหิ ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
อปฺนฺนคปฏฺฐิพทํ ปฏฺฐิปนฺโน โหติ โยนิ จสุตฺต อารทฺธา โหติ ชาติวณฺ
ชชยาชาติ ฯ

[๗๓] จตุหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺนาคโต อสฺสปฺริโสติ
เวทิตพฺโพ กคเมหิ จตุหิ อิช ภิกฺขเว อสฺสปฺริโส โย โหติ
ปรสุตฺต อวณฺโณ ทํ อปฺนฺนจฺฉิเบ ปาตุกโรติ โโก ปน วาโท ปฺนฺนจฺฉุสฺส
ปฺนฺนจฺฉิ โช ปน ปณฺหาภินฺโถ อหาเปตฺวา อตฺมเพตฺวา ปรีปฺรุ วิตุถาเรน
ปรสุตฺต อวณฺณํ ภาสิตา โหติ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว อสฺสปฺริโส
อຍံ ภวณฺติ ฯ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อสฺสปฺริโส โย โหติ ปรสุตฺต
วณฺโณ ทํ ปฺนฺนจฺฉิเบ น ปาตุกโรติ โโก ปน วาโท อปฺนฺนจฺฉุสฺส
ปฺนฺนจฺฉิ โช ปน ปณฺหาภินฺโถ อหาเปตฺวา ตมฺเพตฺวา อปรีปฺรุ อวิตฺถาเรน
ปรสุตฺต อวณฺณํ ภาสิตา โหติ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว อสฺสปฺริโส
อຍံ ภวณฺติ ฯ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อสฺสปฺริโส โย โหติ อตุคฺโน
อวณฺโณ ทํ ปฺนฺนจฺฉิเบ น ปาตุกโรติ โโก ปน วาโท อปฺนฺนจฺฉุสฺส
ปฺนฺนจฺฉิ โช ปน ปณฺหาภินฺโถ อหาเปตฺวา ตมฺเพตฺวา อปรีปฺรุ อวิตฺถาเรน
อตุคฺโน อวณฺณํ ภาสิตา โหติ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว อสฺสปฺริโส
อຍံ ภวณฺติ ฯ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อสฺสปฺริโส โย โหติ อตุคฺโน
วณฺโณ ทํ อปฺนฺนจฺฉิเบ ปาตุกโรติ โโก ปน วาโท ปฺนฺนจฺฉุสฺส ปฺนฺนจฺฉิ
โช ปน ปณฺหาภินฺโถ อหาเปตฺวา อตฺมเพตฺวา ปรีปฺรุ วิตุถาเรน

อตุตฺตโน วณฺณํ ภาสีตา โหติ เวทิตพฺพเมตํ ภิกฺขเว สํปฺปริโส
 อํ ภวเนติ ๑ อิมเหติ โช ภิกฺขเว จตุหิ ฆมฺเมหิ สมนฺนเสกโต สํปฺ-
 ปฺริโสติ เวทิตพฺพ ๑ จตุหิ ภิกฺขเว ฆมฺเมหิ สมนฺนเสกโต สํปฺ-
 ปฺริโสติ เวทิตพฺพ กตฺเมหิ จตุหิ อีช ภิกฺขเว สํปฺปริโส โย
 โหติ ปรสฺส อวณฺโณ ตํ ปุญฺโຈมี น ปาตุกโรติ โโก ปน วาท
 อปุญฺสฺส ปุญฺโຈ โช ปน ปญฺหาภินฺโถ หาเปตฺวา ตมฺเพตฺวา
 อปริปฺรํ วิตุถาเรน ปรสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ เวทิตพฺพเมตํ
 ภิกฺขเว สํปฺปริโส อํ ภวเนติ ๑ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว สํปฺปริโส
 โย โหติ ปรสฺส วณฺโณ ตํ อปุญฺโຈมี ปาตุกโรติ โโก ปน
 วาท ปุญฺสฺส ปุญฺโຈ โช ปน ปญฺหาภินฺโถ อหาเปตฺวา ตมฺ-
 เพตฺวา ปริปฺรํ วิตุถาเรน ปรสฺส วณฺณํ ภาสีตา โหติ เวทิตพฺพเมตํ
 ภิกฺขเว สํปฺปริโส อํ ภวเนติ ๑ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว สํปฺปริโส
 โย โหติ อตุตฺตโน อวณฺโณ ตํ อปุญฺโຈมี ปาตุกโรติ โโก ปน
 วาท ปุญฺสฺส ปุญฺโຈ โช ปน ปญฺหาภินฺโถ อหาเปตฺวา ตมฺ-
 เพตฺวา ปริปฺรํ วิตุถาเรน อตุตฺตโน อวณฺณํ ภาสีตา โหติ เวทิต-
 พฺพเมตํ ภิกฺขเว สํปฺปริโส อํ ภวเนติ ๑ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว
 สํปฺปริโส โย โหติ อตุตฺตโน วณฺโณ ตํ ปุญฺโຈมี น ปาตุกโรติ
 โโก ปน วาท อปุญฺสฺส ปุญฺโຈ โช ปน ปญฺหาภินฺโถ หาเปตฺวา
 ตมฺเพตฺวา อปริปฺรํ วิตุถาเรน อตุตฺตโน วณฺณํ ภาสีตา โหติ เวทิต-

• อ. พ. อิตฺติ นคฺคิ ๑

ตพฺพเมตํ ภิกฺขเว สํปฺปรีโส อโย ภวนฺติ ฯ อิมํ โข ภิกฺขเว
จตุหิ อมฺเมหิ สมนฺนาโคโต สํปฺปรีโสตี เวทิตฺวาปิ ฯ

เสยฺยถามี ภิกฺขเว วรฺกฺกา ยถฺยเวท วรฺกฺตี วา ทิวสํ วา ชานํตา
โหติ ตาวเทวสฺสํ ติพฺพํ หิโรตฺตปฺปํ ปจฺจุปฺปจฺจิตํ โหติ สฺสสฺสยาบี
สฺสสฺสเวบี สํมิเกบี อนฺตมโส ทาสกมฺมกรโปริเสสฺสํ สํ อปฺเรน สมนฺเยน
สํวาสมนฺวาย^๒ สฺสสฺสเวบี สฺสสฺสเวบี สํมิเกบี เอวมาห อเปถ กิ ปน
ตฺมฺเห ชานาถาติ เอวเมว โข ภิกฺขเว อีเรกจฺจ ภิกฺขุ ยถฺยเวท
วรฺกฺตี วา ทิวสํ วา อคารสฺมา อนคารโย ปพฺพชิตโหติ ตาวเทวสฺส
ติพฺพํ หิโรตฺตปฺปํ ปจฺจุปฺปจฺจิตํ โหติ ภิกฺขุสฺส ภิกฺขุสฺสํ อฺปาสฺสเกสฺส อฺปา-
สฺสีกาสฺส อนฺตมโส อารามิกสฺมณฺฑเทเสสฺสํ โส อปฺเรน สมนฺเยน สํวาส-
มนฺวาย^๒ อจฺจริยบี อฺปชฺฌายบี เอวมาห อเปถ กิ ปน ตฺมฺเห
ชานาถาติ ตสฺมา ติห ภิกฺขเว เอวํ สิกฺขิตฺวาปิ อญฺญตฺถนิกายสฺส
เจตสํ วิหริสฺสํมาติ เอวณฺหิ โว ภิกฺขเว สิกฺขิตฺวาปิ ฯ

[๗๔] จตฺตาวํมานิ ภิกฺขเว อคฺคานิ กตฺมานิ จตฺตาวิ สีสฺสคฺคํ
สมนฺคคฺคํ ปณฺณคคฺคํ วิมฺตคคฺคํ อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตาวิ อคฺคานีติ ฯ

[๗๕] จตฺตาวํมานิ ภิกฺขเว อคฺคานิ กตฺมานิ จตฺตาวิ รุปรคคฺคํ
เทวนคคฺคํ สมนฺคคคฺคํ ภวคคฺคํ อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตาวิ อคฺคานีติ ฯ

[๗๖] เอกํ สมนฺยํ ภควา กุสฺสินารายํ วิหริติ อฺปวตฺตเน มถฺถานํ
สํถวเน อนฺตเว ยมกสํถานํ ปรีนิพฺพานสมนฺเย ฯ ตตฺตฺร โข ภควา

• บ. พ. อิตฺติ นตฺถิ ฯ ๒ บ. พ. วิสฺสาสมฺนวาย ฯ

ภิกฺขุ อามนฺเตสึ ภิกฺขโวติ ฯ ๑ ภาทฺนฺเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺ-
 โสสฺสุ ฯ ๑ ภควา เอตทโวจ สึยา โช ปน ภิกฺขเว เอกภิกฺขุสฺสํบี
 กงฺขา วา วิมฺติ วา พุทฺเธ วา ฆมฺเม วา สํฆเ วา มคฺเค วา
 ปฏฺฐิปรทาย วา ปุจฺจถ ภิกฺขเว มา ปจฺฉนาวิปรฺฐิสํวาริโน อหฺวตฺถ
 สํมฺมุขัฏฺโถ โน สฺตถา อโหสิ นาสํกฺขิมฺหา ภควนฺตํ สํมฺมุขา ปฏฺฐิ-
 ปุจฺฉิตฺตุนฺติ เอวํ วุตฺเต เต ภิกฺขุ ตฺถนฺทึ อเหสฺสุ ฯ ๑ ทศิยมฺบี โช
 ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ ... ตติยมฺบี โช ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ สึยา
 โช ปน ภิกฺขเว เอกภิกฺขุสฺสํบี กงฺขา วา วิมฺติ วา พุทฺเธ วา ฆมฺเม
 วา สํฆเ วา มคฺเค วา ปฏฺฐิปรทาย วา ปุจฺจถ ภิกฺขเว มา ปจฺฉนา-
 วิปรฺฐิสํวาริโน อหฺวตฺถ สํมฺมุขัฏฺโถ โน สฺตถา อโหสิ นาสํกฺขิมฺหา
 ภควนฺตํ สํมฺมุขา ปฏฺฐิปุจฺฉิตฺตุนฺติ ตติยมฺบี โช เต ภิกฺขุ ตฺถนฺทึ
 อเหสฺสุ ฯ ๑ อถ โช ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ สึยา โช ปน ภิกฺขเว
 สฺตถุ คารเวณฺมึ น ปุจฺฉนฺยยาถ สํหายโถปึ ภิกฺขเว สํหายถสฺส
 อวโรเจตฺติ เอวํ วุตฺเต เต ภิกฺขุ ตฺถนฺทึ อเหสฺสุ ฯ ๑ อถ โช อายสฺมา
 อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ อจฺฉนฺนํ ภาทฺเต อพฺภุคํ ภาทฺเต เอวํ
 ปสํโน อหํ ภาทฺเต อิมสฺมึ ภิกฺขุสฺสํฆเ นตฺถิ อิมสฺมึ ภิกฺขุสฺสํฆเ
 เอกภิกฺขุสฺสํบี กงฺขา วา วิมฺติ วา พุทฺเธ วา ฆมฺเม วา สํฆเ วา
 มคฺเค วา ปฏฺฐิปรทาย วาติ ฯ ๑ ปสํทา โช ตฺวํ อานนฺท วเทสิ
 ฉานเมเวตฺถ อานนฺท ตถาคตฺสฺส นตฺถิ อิมสฺมึ ภิกฺขุสฺสํฆเ เอก-
 ภิกฺขุสฺสํบี กงฺขา วา วิมฺติ วา พุทฺเธ วา ฆมฺเม วา สํฆเ วา

มกุเต วา ปฏิปทาย วาติ อิมัง หิ อานนท ปณฺจนํ ภิกฺขุสฺสทานํ
โย ปจฺฉิมโก ภิกฺขุ โส โสตาปนฺโน อวินิปาตธมฺโม นียโต สฺมุโพธิ-
ปฺรายนฺติ ฯ

[๗๗] จตุตารี่มานิ ภิกฺขเว อจินฺเตยฺยานิ น จินฺเตตฺตพฺพานิ ยานิ
จินฺเตนฺโต อุมฺมาทสฺส วิฆาตสฺส ภาคี่ อสฺส กตฺมานิ จตุตาริ
พฺพุทฺธานํ ภิกฺขเว พฺพุทฺธวิสัย อจินฺเตยฺโย น จินฺเตตฺตพฺโ ยํ จินฺเตนฺโต
อุมฺมาทสฺส วิฆาตสฺส ภาคี่ อสฺส ฉายิสฺส ภิกฺขเว ฉานวิสสัย อจิน-
เตยฺโย น จินฺเตตฺตพฺโ ยํ จินฺเตนฺโต อุมฺมาทสฺส วิฆาตสฺส ภาคี่
อสฺส กมฺมวិปาโก ภิกฺขเว อจินฺเตยฺโย น จินฺเตตฺตพฺโ ยํ จินฺเตนฺโต
อุมฺมาทสฺส วิฆาตสฺส ภาคี่ อสฺส โถกจินฺตา ภิกฺขเว อจินฺเตยฺยา
น จินฺเตตฺตพฺพา ยํ จินฺเตนฺโต อุมฺมาทสฺส วิฆาตสฺส ภาคี่ อสฺส
อิมานิ โช ภิกฺขเว จตุตาริ อจินฺเตยฺยานิ น จินฺเตตฺตพฺพานิ ยานิ
จินฺเตนฺโต อุมฺมาทสฺส วิฆวตสฺส ภาคี่ อสฺสํธาติ ฯ

[๗๘] จตฺถัสสั อีมา ภิกฺขเว ทฺกฺขินาวิสัย กตฺมา จตฺถัสสั
อตุถิ ภิกฺขเว ทฺกฺขินา ทายกโต วิสัยฺสมฺมติ โน ปฏิคฺคาหกโต อตุถิ
ภิกฺขเว ทฺกฺขินา ปฏิคฺคาหกโต วิสัยฺสมฺมติ โน ทายกโต อตุถิ
ภิกฺขเว ทฺกฺขินา เหว ทายกโต วิสัยฺสมฺมติ โน ปฏิคฺคาหกโต อตุถิ
ภิกฺขเว ทฺกฺขินา ทายกโต เจว วิสัยฺสมฺมติ ปฏิคฺคาหกโต จ ฯ กถณฺจ
ภิกฺขเว ทฺกฺขินา ทายกโต วิสัยฺสมฺมติ โน ปฏิคฺคาหกโต อธิ ภิกฺขเว
ทายโก โหติ สัถฺวา กถฺยานธมฺโม ปฏิคฺคาหกโต โหติ ทุสฺสัโต ปาป-

รมุโม เอวํ โช ภิกฺขเว ทกฺขิณา ทายกโต วิสุตฺตมฺหิ โน ปฏฺิ-
 คาหกโต ๑ กถญจ ภิกฺขเว ทกฺขิณา ปฏฺิคาหกโต วิสุตฺตมฺหิ โน
 ทายกโต อึช ภิกฺขเว ทายโก โหติ ทุสฺสโต ปาปรมุโม ปฏฺิคา-
 หโก โหติ สํตวา กตฺถาณรมุโม เอวํ โช ภิกฺขเว ทกฺขิณา ปฏฺิ-
 คาหกโต วิสุตฺตมฺหิ โน ทายกโต ๑ กถญจ ภิกฺขเว ทกฺขิณา เนว
 ทายกโต วิสุตฺตมฺหิ โน ปฏฺิคาหกโต อึช ภิกฺขเว ทายโก โหติ
 ทุสฺสโต ปาปรมุโม ปฏฺิคาหกโกปปี โหติ ทุสฺสโต ปาปรมุโม เอวํ
 โช ภิกฺขเว ทกฺขิณา เนว ทายกโต วิสุตฺตมฺหิ โน ปฏฺิคาหกโต ๑
 กถญจ ภิกฺขเว ทกฺขิณา ทายกโต เจว วิสุตฺตมฺหิ ปฏฺิคาหกโต ๑
 อึช ภิกฺขเว ทายโก โหติ สํตวา กตฺถาณรมุโม ปฏฺิคาหกโกปปี โหติ
 สํตวา กตฺถาณรมุโม เอวํ โช ภิกฺขเว ทกฺขิณา ทายกโต เจว วิสุตฺตมฺหิ
 ปฏฺิคาหกโต ๑ ๑ อึมา โช ภิกฺขเว จตฺถสํสํ ทกฺขิณาวิสุตฺตมฺหิโยติ ๑

[๗๘] อถโช อายสฺมา สํวิปฺตุโต เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ
 อฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เขกมนฺตํ นิสฺสํติ เขกมนฺตํ
 นิสฺสนฺโน โช อายสฺมา สํวิปฺตุโต ภควนฺตํ เขตทโวจ โโก นุ โช
 ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยน มิเรกจฺจสฺสํ ตาทิสํว วณฺชิชฺชา
 ปยฺตุตา ฉตคามินํ โหติ โโก ปน ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยน
 มิเรกจฺจสฺสํ ตาทิสํว วณฺชิชฺชา ปยฺตุตา น ยถาริปปายา โหติ โโก
 นุ โช ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย เยน มิเรกจฺจสฺสํ ตาทิสํว วณฺชิชฺชา
 ปยฺตุตา ยถาริปปายา โหติ โโก ปน ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจโย

เยน มิเรกจฺจสูตร คาทิสาว วณิษฐา ปยุตฺตา ปราชิปฺปายา โหคฺติ ๑
 อธิ สารีปุตฺต เอกจฺโจ สมนฺ ๑ วา พุราหุมนฺ ๑ วา อฺปสงฺกมิตฺวา
 ปวาเรติ ๑ วท ฆนฺเต ปจฺจเยนาติ ๑ โส เยน ปวาเรติ ๑ ทํ น
 เทติ ๑ โส เจ ตโต จฺโต อิตฺตฺตฺตํ อากจฺจติ ๑ โส ยญฺเฑว วณิษฐํ
 ปโยเชติ ๑ สํสฺส โหติ ๑ เมทคามินฺ ๑ อธิ ปน สารีปุตฺต เอกจฺโจ
 สมนฺ ๑ วา พุราหุมนฺ ๑ วา อฺปสงฺกมิตฺวา ปวาเรติ ๑ วท ฆนฺเต ปจฺจ-
 เยนาติ ๑ โส เยน ปวาเรติ ๑ ทํ น ยถาธิปฺปายํ เทติ ๑ โส เจ
 ตโต จฺโต อิตฺตฺตฺตํ อากจฺจติ ๑ โส ยญฺเฑว วณิษฐํ ปโยเชติ
 สํสฺส โหติ ๑ น ยถาธิปฺปายา ๑ อธิ ปน สารีปุตฺต เอกจฺโจ สมนฺ
 ๑ วา พุราหุมนฺ ๑ วา อฺปสงฺกมิตฺวา ปวาเรติ ๑ วท ฆนฺเต ปจฺจเยนาติ
 ๑ โส เยน ปวาเรติ ๑ ทํ ยถาธิปฺปายํ เทติ ๑ โส เจ ตโต จฺโต
 อิตฺตฺตฺตํ อากจฺจติ ๑ โส ยญฺเฑว วณิษฐํ ปโยเชติ ๑ สํสฺส โหติ
 ยถาธิปฺปายา ๑ อธิ ปน สารีปุตฺต เอกจฺโจ สมนฺ ๑ วา พุราหุมนฺ ๑
 วา อฺปสงฺกมิตฺวา ปวาเรติ ๑ วท ฆนฺเต ปจฺจเยนาติ ๑ โส เยน ปวาเรติ
 ๑ ทํ ปราชิปฺปายํ เทติ ๑ โส เจ ตโต จฺโต อิตฺตฺตฺตํ อากจฺจติ ๑ โส
 ยญฺเฑว วณิษฐํ ปโยเชติ ๑ สํสฺส โหติ ๑ ปราชิปฺปายา ๑ อธิ ๑
 สารีปุตฺต เหตุ อธิ ปจฺจโย เยน มิเรกจฺจสูตร คาทิสาว วณิษฐา
 ปยุตฺตา เมทคามินฺ โหติ ๑ อธิ ปน สารีปุตฺต เหตุ อธิ ปจฺจโย
 เยน มิเรกจฺจสูตร คาทิสาว วณิษฐา ปยุตฺตา น ยถาธิปฺปายา โหติ
 อธิ ๑ สารีปุตฺต เหตุ อธิ ปจฺจโย เยน มิเรกจฺจสูตร คาทิสาว

วณิษฐา ปยุตฺตา ยถาธิปฺปายา โหติ อํ ปน สํวริปฺปุตฺต เหตุ อํ
ปจฺจโย เยน มิเรกจฺจสุตฺส ตาทิสํว วณิษฐา ปยุตฺตา ปราธิปฺปายา
โหตุตฺติ ฯ

[๘๐] เอกํ สมํ ภคฺวา โกสมฺพิยํ วิหริติ โฆสิตารามे ฯ อถโข
ชยสฺสุมมา อานนฺโท เยน ภคฺวา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิควา
ภคฺวณฺตุ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตุํ นิสฺสํติ เอกมนฺตุํ นิสฺสนฺโน โช
ชยสฺสุมมา อานนฺโท ภคฺวณฺตุํ เขตฺทโวจ โท นฺ โช ฆานเต เหตุ โท
ปจฺจโย เยน มาตุคฺคาโม เณ สํภายํ นิสฺสํติ น กมฺมนฺตุํ ปโยเชติ
น กมฺโมษํ คจฺจตุตฺติ ฯ โทธโน อานนฺเท มาตุคฺคาโม อีสฺสุกํ อานนฺเท
มาตุคฺคาโม มจฺฉนฺรํ อานนฺเท มาตุคฺคาโม ทฺอุปฺปนฺนํ อานนฺเท มาตุ-
คฺคาโม อํ โช อานนฺเท เหตุ อํ ปจฺจโย เยน มาตุคฺคาโม
เณ สํภายํ นิสฺสํติ น กมฺมนฺตุํ ปโยเชติ น กมฺโมษํ คจฺจตุตฺติ ฯ

อปณณกฺวคฺโค ตติโย ฯ

ตสฺสุทฺถานํ

ปธานทฺธิจิสฺสปฺริสฺวรฺกกา เทว จ โหนฺติ อคฺคานิ กุสินาราย
อจฺฉินฺตํ ทกฺขินาย วณิษฐา กมฺโมเชน วคฺโคติ ฯ

มจลวคฺโค จตุตฺถโก

[๘๑] จตุหิ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมนฺเนคฺโค ยถาภตํ นิภูติคฺโค
เอวํ นิริเย กตฺเมหิ จตุหิ ปาณาติปาทํ โหติ อทินฺนาทายํ

โหติ กามะสุ มิจฺฉาจารย์ โหติ มุสาวัตฺโห โหติ อิมะหิ โช
ภิกฺขเว จตฺตฺหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺตโต เหวํ นิริเย ฯ
จตฺตฺหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺตโต เหวํ สคฺเค
กตเมหิ จตฺตฺหิ ปาณาติปาตา ปฏฺวิวิโรโต โหติ อทินฺนทานา
ปฏฺวิวิโรโต โหติ กามะสุ มิจฺฉาจารย์ ปฏฺวิวิโรโต โหติ มุสาวัตฺทา
ปฏฺวิวิโรโต โหติ อิมะหิ โช ภิกฺขเว จตฺตฺหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต
ยถาภทํ นิกฺขิตฺตโต เหวํ สคฺเคติ ฯ

[๘๒] จตฺตฺหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺตโต
เหวํ นิริเย กตเมหิ จตฺตฺหิ มุสาวัตฺโห โหติ บิสิญฺจวาโจ โหติ
ผุสฺสวาโจ โหติ สมนฺนปฺปตาปี โหติ อิมะหิ โช ภิกฺขเว จตฺตฺหิ
ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺตโต เหวํ นิริเย ฯ จตฺตฺหิ ภิกฺขเว
ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺตโต เหวํ สคฺเค กตเมหิ จตฺตฺหิ
มุสาวัตฺทา ปฏฺวิวิโรโต โหติ บิสิญฺจาย วาจาโย ปฏฺวิวิโรโต โหติ ผุสฺสาย
วาจาโย ปฏฺวิวิโรโต โหติ สมนฺนปฺปตาปา ปฏฺวิวิโรโต โหติ อิมะหิ
โช ภิกฺขเว จตฺตฺหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺตโต เหวํ
สคฺเคติ ฯ

[๘๓] จตฺตฺหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺตโต
เหวํ นิริเย กตเมหิ จตฺตฺหิ อนนฺนุวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวา อวณฺณนา
รหฺสฺส วณฺณํ ภาสฺติ อนนฺนุวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวา วณฺณนารหฺสฺส
อวณฺณํ ภาสฺติ อนนฺนุวิจฺจ อปฺริโยคาเหตุวา อปฺปสํถํนํเย ซาเน

ปสาทํ อฺปทํเสติ อญฺฺวจฺจ อปฺริโยคาเหตุวา ปสาทํเนเย จานเ
 อปฺปสาทํ อฺปทํเสติ อิมเหิ โช ภิกฺขเว จตฺุหิ รมฺเมหิ สมนฺฺนาคโต
 ยถาภทํ นิกฺขิตฺุโต เหวํ นิริเย ๑ จตฺุหิ ภิกฺขเว รมฺเมหิ สมนฺฺนาคโต
 ยถาภทํ นิกฺขิตฺุโต เหวํ สํคฺเค กตฺเมหิ จตฺุหิ อญฺฺวจฺจ ปฺริโย-
 คาเหตุวา อวณฺฺณารหฺสฺส อวณฺฺณํ ภาสฺติ อญฺฺวจฺจ ปฺริโยคาเหตุวา
 วณฺฺณารหฺสฺส วณฺฺณํ ภาสฺติ อญฺฺวจฺจ ปฺริโยคาเหตุวา อปฺปสาทํเนเย
 จานเ อปฺปสาทํ อฺปทํเสติ อญฺฺวจฺจ ปฺริโยคาเหตุวา ปสาทํเนเย
 จานเ ปสาทํ อฺปทํเสติ อิมเหิ โช ภิกฺขเว จตฺุหิ รมฺเมหิ สมนฺฺนาคโต
 ยถาภทํ นิกฺขิตฺุโต เหวํ สํคฺเคติ ๑

[๘๔] จตฺุหิ ภิกฺขเว รมฺเมหิ สมนฺฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺุโต
 เหวํ นิริเย กตฺเมหิ จตฺุหิ โภชกรฺุ โหติ น สํทฺุหมฺมกรฺุ มกฺข-
 กรฺุ โหติ น สํทฺุหมฺมกรฺุ ตาภกรฺุ โหติ น สํทฺุหมฺมกรฺุ สํกฺการกรฺุ
 โหติ น สํทฺุหมฺมกรฺุ อิมเหิ โช ภิกฺขเว จตฺุหิ รมฺเมหิ สมนฺฺนา-
 คโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺุโต เหวํ นิริเย ๑ จตฺุหิ ภิกฺขเว รมฺเมหิ สมนฺฺนา-
 คโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺุโต เหวํ สํคฺเค กตฺเมหิ จตฺุหิ สํทฺุหมฺม-
 กรฺุ โหติ น โภชกรฺุ สํทฺุหมฺมกรฺุ โหติ น มกฺขกรฺุ สํทฺุหมฺมกรฺุ
 โหติ น ตาภกรฺุ สํทฺุหมฺมกรฺุ โหติ น สํกฺการกรฺุ อิมเหิ โช
 ภิกฺขเว จตฺุหิ รมฺเมหิ สมนฺฺนาคโต ยถาภทํ นิกฺขิตฺุโต เหวํ สํคฺเคติ ๑

[๘๕] จตฺุตาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สมนฺฺโต สํวิชฺชมาเน โถกสฺมึ
 กตฺเม จตฺุตาโร คโม ตมปรายโน คโม โชติปรายโน โชติ

ตมปรายโน ไชติ ไชติปรายโน ๑ กถญจ ภิกขเว ปุคฺคโต ตโม
 โหติ ตมปรายโน อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต นัจฺเจเต ปจฺจา
 ชาโต โหติ จณฺหาตถุเต วา เวณฺณญฺเต วา เนถาทถุเต วา รกการ
 ญฺเต วา ปุคฺคตฺถุเต วา ทพิทฺเต อปฺปนฺนปานโรชเน กสิรฺวตฺติเก
 ยตฺถ กสิเรน ฆาตฺจฺฉาโท ตพฺภติ โส จ โหติ ทุพฺพนฺโณ ทุทฺ
 สฺสโก โอโกฏฺมิโก พหฺวาพาโห กาณฺว วา ภูณฺี วา ชนฺโส วา ปกฺข
 หโต วา นถาภี อนฺนสฺสํ ปานสฺสํ วตฺถสฺสํ ยานสฺสํ มาตาคนฺธุวเ
 ปนสฺสํ เสงฺยวตฺถลปฺที่เปยฺยสฺสํ โส กายเณ ทุจฺจริตฺํ จริติ วาจา
 ย ทุจฺจริตฺํ จริติ มนฺสา ทุจฺจริตฺํ จริติ โส กายเณ ทุจฺจริตฺํ จริตฺวา
 วาจา ย ทุจฺจริตฺํ จริตฺวา มนฺสา ทุจฺจริตฺํ จริตฺวา กายสฺสํ เกทา
 ปรมฺมรณฺา อปายํ ทุคฺคตฺํ วิณีปตฺํ นิริยํ อปฺปชฺชติ เหวํ ไช
 ภิกขเว ปุคฺคโต ตโม โหติ ตมปรายโน ๑ กถญจ ภิกขเว ปุคฺคโต
 ตโม โหติ ไชติปรายโน อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต นัจฺเจเต
 ปจฺจาชาโต โหติ จณฺหาตถุเต วา เวณฺณญฺเต วา เนถาทถุเต วา
 รกการญฺเต วา ปุคฺคตฺถุเต วา ทพิทฺเต อปฺปนฺนปานโรชเน กสิรฺวตฺติเก
 ยตฺถ กสิเรน ฆาตฺจฺฉาโท ตพฺภติ โส จ โหติ ทุพฺพนฺโณ ทุทฺ
 สฺสโก โอโกฏฺมิโก พหฺวาพาโห กาณฺว วา ภูณฺี วา ชนฺโส วา ปกฺข
 หโต วา นถาภี อนฺนสฺสํ ปานสฺสํ วตฺถสฺสํ ยานสฺสํ มาตาคนฺธุวเ
 ปนสฺสํ เสงฺยวตฺถลปฺที่เปยฺยสฺสํ โส กายเณ สฺจฺจริตฺํ จริติ วาจา
 ย สฺจฺจริตฺํ จริติ มนฺสา สฺจฺจริตฺํ จริติ โส กายเณ สฺจฺจริตฺํ จริตฺวา

วาจาย สํจฺริตํ จริตฺวา มนสา สํจฺริตํ จริตฺวา กายสํสํ เภทา ปรมุ-
 มรณา สํคตํ สํคตํ โถกํ อุปฺปชฺชติ เหวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคฺโค
 ตโม โหติ โชติปรายโน ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโค โชติ โหติ
 ตมปรายโน อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโค อจฺเจ กุเต ปจฺจาสาโต
 โหติ ชตฺตียมมหาสํตกฺเต วา พุราหุณฺนมมหาสํตกฺเต วา คหปติมหา-
 สํตกฺเต วา อชฺชเม มหทฺทเน มหาโภเค ปหฺตชาตฺรปรชเต ปหฺตวิตฺ-
 ตฺตฺกฺกรณ ปหฺตชนฺณเว โส จ โหติ อภิรฺุโป ทสฺสนํโย ปาสา-
 ทิโก ปรมาย วณฺณนํไปกฺขรตาย สมนฺนาคโต ตาภํ อนฺนสฺสํ ปานสฺสํ
 วตฺถสฺสํ ยานสฺสํ มาตาคนฺธุวิตฺปนสฺสํ เสยฺยาวสฺถปทํเปยฺยสฺสํ โส
 กายเน ทฺุจฺริตํ จริติ วาจาย ทฺุจฺริตํ จริติ มนสา ทฺุจฺริตํ
 จริติ โส กายเน ทฺุจฺริตํ จริตฺวา วาจาย ทฺุจฺริตํ จริตฺวา มนสา
 ทฺุจฺริตํ จริตฺวา กายสํสํ เภทา ปรมุํมรณา อปายํ ทฺุคฺคตํ วินิปาคํ
 นิรยํ อุปฺปชฺชติ เหวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคฺโค โชติ โหติ ตมปราย-
 โน ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคฺโค โชติ โหติ โชติปรายโน อธิ
 ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคฺโค อจฺเจ กุเต ปจฺจาสาโต โหติ ชตฺตียมมหา-
 สํตกฺเต วา พุราหุณฺนมมหาสํตกฺเต วา คหปติมหาสํตกฺเต วา อชฺชเม
 มหทฺทเน มหาโภเค ปหฺตชาตฺรปรชเต ปหฺตวิตฺตฺตฺกฺกรณ ปหฺตชนฺณเว
 โส จ โหติ อภิรฺุโป ทสฺสนํโย ปาสาทิโก ปรมาย วณฺณ-
 นํไปกฺขรตาย สมนฺนาคโต ตาภํ อนฺนสฺสํ ปานสฺสํ วตฺถสฺสํ ยานสฺสํ
 มาตาคนฺธุวิตฺปนสฺสํ เสยฺยาวสฺถปทํเปยฺยสฺสํ โส กายเน สํจฺริตํ

จฺรติ วาจาย สุจฺริตํ จฺรติ มนสา สุจฺริตํ จฺรติ โส กายเณ
 สุจฺริตํ จฺริตฺวา วาจาย สุจฺริตํ จฺริตฺวา มนสา สุจฺริตํ จฺริตฺวา
 กายสุตฺต เภททา ปรมฺมมรณา สุคตฺติ สคคํ โถกํ อฺปปชฺชติ เหวํ โช
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต โหติ โหติ โหติ ปฺรายนโน ๑ อิมเ ช ภิกฺขเว จตฺตาวโร
 ปุคฺคตา สฺนฺโต สฺวิชฺชมานา โลกสฺมิเนติ ๑

[๘๖] จตฺตาวโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สฺนฺโต สฺวิชฺชมานา โลกสฺมิ
 กตเม จตฺตาวโร โยณโคณโต โยณตฺตฺตฺนโต อฺณฺณโคณโต อฺณฺณ
 ตฺตฺตฺนโต ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต โยณโคณโต โหติ ยิช
 ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต นัจฺจเต ปจฺจจฺจาทโต โหติ จณฺทาทกฺกเต วา
 ๑ เป ๑ โส กายเณ ทฺจฺจฺจฺริตํ จฺรติ วาจาย ทฺจฺจฺจฺริตํ จฺรติ มนสา
 ทฺจฺจฺจฺริตํ จฺรติ โส กายเณ ทฺจฺจฺจฺริตํ จฺริตฺวา วาจาย ทฺจฺจฺจฺริตํ จฺริตฺวา
 มนสา ทฺจฺจฺจฺริตํ จฺริตฺวา กายสุตฺต เภททา ปรมฺมมรณา อปายํ ทฺคฺคตฺติ
 จินิปาตํ นิริยํ อฺปปชฺชติ เหวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต โยณโคณโต
 โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต โยณตฺตฺตฺนโต โหติ ยิช ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโต นัจฺจเต ปจฺจจฺจาทโต โหติ จณฺทาทกฺกเต วา ๑ เป ๑
 โส กายเณ สุจฺริตํ จฺรติ วาจาย สุจฺริตํ จฺรติ มนสา สุจฺริตํ
 จฺรติ โส กายเณ สุจฺริตํ จฺริตฺวา วาจาย สุจฺริตํ จฺริตฺวา มนสา
 สุจฺริตํ จฺริตฺวา กายสุตฺต เภททา ปรมฺมมรณา สุคตฺติ สคคํ โถกํ อฺปปชฺชติ
 เหวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต โยณตฺตฺตฺนโต โหติ ๑ กถญจ
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต อฺณฺณโคณโต โหติ ยิช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต

อฺจุเจ กฺุเต ปจฺจจฺชาโต โหติ ขตฺติยมหาสํถกฺุเต วา ๑ เป ๑ โส
 กายเนน ทฺุจฺจวิตฺติํ จริตฺวา วาจาย ทฺุจฺจวิตฺติํ จริตฺวา มนสํ ทฺุจฺจวิตฺติํ
 จริตฺวา กายสฺสํ เกทา ปรมฺมรณนา อปายํ ทฺุคฺคตํ วินิปาคํ นิรยํ
 อฺปฺปชฺชติ เหวํ โช ภิกฺขเว ปฺุคฺคโต อฺุณฺณตฺุณฺณโต โหติ ๑ กถญจ
 ภิกฺขเว ปฺุคฺคโต อฺุณฺณตฺุณฺณโต โหติ อีช ภิกฺขเว เอกจฺุจ ปฺุคฺคโต
 อฺจุเจ กฺุเต ปจฺจจฺชาโต โหติ ขตฺติยมหาสํถกฺุเต วา ๑ เป ๑ โส
 กายเนน สฺุจฺจวิตฺติํ จริตฺวา วาจาย สฺุจฺจวิตฺติํ จริตฺวา มนสํ สฺุจฺจวิตฺติํ จริตฺวา
 กายสฺสํ เกทา ปรมฺมรณนา สฺุคฺคํ สฺุคฺคํ โถกํ อฺปฺปชฺชติ เหวํ โช
 ภิกฺขเว ปฺุคฺคโต อฺุณฺณตฺุณฺณโต โหติ ๑ อีเม โช ภิกฺขเว จตฺตารโ
 ปฺุคฺคตา สฺนโต สฺวิชฺชมานา โถกสฺมิมฺนฺติ ๑

[๘๗] จตฺตารโमे ภิกฺขเว ปฺุคฺคตา สฺนโต สฺวิชฺชมานา โถกสฺมิมฺ
 กถเม จตฺตารโ สฺมณมจฺโถ สฺมณปฺุณฺฑรโก สฺมณปฺุทฺโธ สฺมณสฺุ
 สฺมณสฺุชฺชมาโถ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปฺุคฺคโต สฺมณมจฺโถ โหติ อีช
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ เสช โหติ ปฏฺิปปิโท อนุตฺตวํ โยคกฺุเขมํ ปตฺถยมาโน
 วิหริติ เสชฺชณานิ ภิกฺขเว รณฺโณ ขตฺติยสฺสํ มุทฺธาภิสฺสึคฺคสฺสํ เขฏฺุโช
 ปฺุคฺคโต อภิสฺสึโก อนภิสฺสึโก มจตปฺุคฺคโต เหวเมว โช ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ เสช โหติ ปฏฺิปปิโท อนุตฺตวํ โยคกฺุเขมํ ปตฺถยมาโน วิหริติ
 เหวํ โช ภิกฺขเว ปฺุคฺคโต สฺมณมจฺโถ โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว
 ปฺุคฺคโต สฺมณปฺุณฺฑรโก โหติ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชาติวานํ ขยา

เจตสีگانํ ทิฏฺฐชรมฺมสฺสชิวิหารานํ นิคามตารํ โหติ อภิจฺจนตารํ อภสฺริ-
 ตารํ อาสวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเชว
 ชรมฺเม สยํ อภิญญา สจฺฉนิกคฺคา อปฺปสฺมปฺชช วิหริติ เอวํ โช ภิกฺขเว
 ปุคฺคโค สมนฺเณสุ สมนฺนสฺสุมานโต โหติ ฯ ยถฺเหหิ คํ ภิกฺขเว สมนฺมา
 วทมานโน วทฺเยย สมนฺเณสุ สมนฺนสฺสุมานโตติ มเมว คํ ภิกฺขเว
 สมนฺมา วทมานโน วทฺเยย สมนฺเณสุ สมนฺนสฺสุมานโตติ อหฺนฺเหหิ ภิกฺขเว
 ยาจิโตว พหุํ จีวรํ ปริภุญฺชามิ อปฺปํ อยาจิโต ยาจิโตว พหุํ
 บีณฺทปาทํ ปริภุญฺชามิ อปฺปํ อยาจิโต ยาจิโตว พหุํ เสนาสํ
 ปริภุญฺชามิ อปฺปํ อยาจิโต ยาจิโตว พหุํ คิถานปจฺจยภกฺสฺสชฺชปฺริกฺขารํ
 ปริภุญฺชามิ อปฺปํ อยาจิโต เยหิ โช ปน ภิกฺขุหิ สทฺธิํ วิหารามิ
 เต เม มนาเปเนว พหุํ กายกมฺเมเน สมนฺทาจฺรนฺติ อปฺปํ อมนาเปเน
 มนาเปเนว พหุํ วจฺกมฺเมเน สมนฺทาจฺรนฺติ อปฺปํ อมนาเปเน มนา-
 เปเนว พหุํ มโนกมฺเมเน สมนฺทาจฺรนฺติ อปฺปํ อมนาเปเน มนาเปเนว
 อปฺปหารํ อปฺปหารนฺติ อปฺปํ อมนาเปเน ยานิ โช ปน ตานิ เวทฺยิตานิ
 บีคฺคตสฺสมุฏฺฐจฺานานิ วา สมนฺหสฺสมุฏฺฐจฺานานิ วา วาตสฺสมุฏฺฐจฺานานิ วา สมนฺ-
 นิปาทิกานิ วา อุตฺตปฺริณามขานิ วา วิสฺมปฺริหารขานิ วา โอบกฺกมิกานิ
 วา กมฺมวិปากขานิ วา ตานิ เม น พหุํเทว อปฺปปฺชฺชนฺติ อปฺ-
 ปาพาโรหมสฺมิ จตฺนุนํ โช ปนสฺมิ ฌานานํ อภิจเจตสีگانํ ทิฏฺฐช-
 รรมฺมสฺสชิวิหารานํ นิคามตารํ อภิจฺจนตารํ อภสฺริตารํ อาสวานํ ขยา
 อนาสวํ เจโตวิมุตฺตํ ปณฺณาวิมุตฺตํ ทิฏฺฐเชว ชรมฺเม สยํ อภิญญา

สจฺจนิกตฺวา อฺปฺสํมฺปชฺช วิหฺรามิ- ยญฺหิ ตํ ภิกฺขเว สฺมมา วทฺมานो
วทฺเขย สฺมเนสุ สฺมณฺสุตฺตมาโตติ มเมว ตํ ภิกฺขเว สฺมมา
วทฺมานो วทฺเขย สฺมเนสุ สฺมณฺสุตฺตมาโตติ ฯ อิมํ โข ภิกฺขเว
จตุคฺคาโร ปุคฺคตา สันโตะ สํวิชฺชमानา โถกสฺมิมฺหิตี ฯ

[๘๘] จตุคฺคาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สันโตะ สํวิชฺชमानา โถกสฺมิมิ
กตฺเม จตุคฺคาโร สฺมณฺมจฺโตะ สฺมณฺปนฺนุทฺธโรโก สฺมณฺปทฺุโม สฺมเนสุ
สฺมณฺสุตฺตมาโต ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สฺมณฺมจฺโตะ โหติ อีช
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตินฺนุณฺํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา โสคฺคาปนฺโน โหติ อวิ
นิปาตฺตมฺุโม นียโต สฺมฺุโพธิปฺรายนํ เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโต
สฺมณฺมจฺโตะ โหติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สฺมณฺปนฺนุทฺธโรโก โหติ
อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตินฺนุณฺํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา วาโกทฺธสฺมิหฺนํ
ตฺนุคฺคา สกฺทาคาเร โหติ สกฺเทว อิมํ โถกํ อากฺคนฺตฺวา ทฺุขฺสฺสฺสฺนฺตํ
กโรติ เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโต สฺมณฺปนฺนุทฺธโรโก โหติ ฯ กถญฺจ
ภิกฺขเว ปุคฺคโต สฺมณฺปทฺุโม โหติ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปณฺจจฺแหฺนํ
โอรฺมภาตฺิยานํ สญฺโฆชนานํ ปริกฺขยา โอบปาตฺิโก โหติ ตตฺถ ปริ
นิพฺพายํ อนาวตฺุติชฺมฺุโม ตสฺมา โถกา เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโต
สฺมณฺปทฺุโม โหติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สฺมเนสุ สฺมณฺสุตฺตมาโต
โหติ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาสฺวานํ ขยา อนาสฺวํ เจโตวิมฺุตฺติ
ปณฺจจฺวิมฺุตฺติ ทฺิฏฺเฐว รมฺเม สยํ อภินฺญา สจฺจนิกตฺวา อฺปฺสํมฺปชฺช
วิหฺรติ เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโต สฺมเนสุ สฺมณฺสุตฺตมาโต โหติ ฯ

ยิเม โช ภิกฺขเว จตฺตารโ ปุคฺคตา สฺนโต สํวิชฺชมาเน โถกสฺมิมฺหิ ๑

[๘๘] จตฺตารโเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สฺนโต สํวิชฺชมานา โถกสฺมิมฺหิ
 กตเม จตฺตารโ สมนมจโต สมนปฺนุฑฺรโก สมนปทุโม สมนเณสุ
 สมนสุชฺชมาโต ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนมจโต โหติ อีช
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมนมาทิจฺจโก โหติ สมนาสงฺกปโป โหติ สมนมา
 วาโจ โหติ สมนมากมฺมนโต โหติ สมนมาอาชํโว โหติ สมนมา
 วายาโม โหติ สมนมาสติ โหติ สมนมาสมาชิ โหติ เอวํ โช
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนมจโต โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมน
 ปฺนุฑฺรโก โหติ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมนมาทิจฺจโก โหติ สมนมา
 สงฺกปโป โหติ สมนมาวาโจ โหติ สมนมากมฺมนโต โหติ สมนมา
 อาชํโว โหติ สมนมาวายาโม โหติ สมนมาสติ โหติ สมนมาสมาชิ
 โหติ สมนมาณานิ โหติ สมนมาวิมุตฺติ โหติ โน จ โช อฏฺฐ
 วิโมกฺเช กาเยน ฉฺฉิตฺตวา วิหริติ เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมน
 ปฺนุฑฺรโก โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนปทุโม โหติ
 อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ สมนมาทิจฺจโก โหติ ๑เป๑ สมนมาณานิ โหติ
 สมนมาวิมุตฺติ โหติ อฏฺฐ ๑ วิโมกฺเช กาเยน ฉฺฉิตฺตวา วิหริติ
 เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนปทุโม โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต สมนเณสุ สมนสุชฺชมาโต โหติ อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ยาจิตฺตว
 พหุถํ จิวํ ปริภุญฺชติ อปฺปํ อยาจิตฺต ๑เป๑ ขณฺหิ ทํ ภิกฺขเว
 สมนมา วทมานโน วเทยฺย สมนเณสุ สมนสุชฺชมาโตติ มเมว ทํ

ภิกฺขเว สํมมา วทมาโน วเทยฺย สมนฺเณสุ สมนฺตฺตฺตฺมาโตติ ฯ
อหฺมฺเหติ ภิกฺขเว ยาจิโตว พหุํ จีวรํ ปริภุญฺชามิ อปฺปํ อยาจิโต
ฯ เป ฯ อิมํ โข ภิกฺขเว จตฺตฺตฺวาโร ปุคฺคตา สํโตะ สํวิชฺชมานา
โตกสฺสํมินฺติ ฯ

[๘๐] จตฺตฺตฺวาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สํโตะ สํวิชฺชมานา โตกสฺสํ
กตเม จตฺตฺตฺวาโร สมนฺมจโต สมนฺปนฺนทฺร์โก สมนฺปทฺโม สมนฺเณสุ
สมนฺตฺตฺตฺมาโต ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนฺมจโต โหติ อึช
ภิกฺขเว ภิกฺขุ เสีโห โหติ อปฺปตฺตฺมานโส อํคฺคตฺตํ โยคกฺกเขมํ ปตฺต
ยมาโน วิหฺรติ เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนฺมจโต โหติ ฯ
กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนฺปนฺนทฺร์โก โหติ อึช ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ปนฺนจฺจํ อํปาทานกฺก
วิหฺรติ อิติ รุปี อิติ
รูปสฺสํ สํมฺทโย อิติ รูปสฺสํ อตฺตฺกฺกโม อิติ เวทนา ... อิติ
สํญฺญา ... อิติ สํขารฺวา ... อิติ วิญฺญาณํ อิติ วิญฺญาณสฺสํ สํมฺทโย
อิติ วิญฺญาณสฺสํ อตฺตฺกฺกโมติ โน จ โข อฏฺฐํ วิโมกฺกฺกฺกฺก
กาเยน ผุสฺสํตฺวา วิหฺรติ เอวํ โข ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนฺปนฺนทฺร์โก โหติ ฯ
กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนฺปทฺโม โหติ อึช ภิกฺขเว ภิกฺขุ
ปนฺนจฺจํ อํปาทานกฺก
วิหฺรติ อิติ รุปี อิติ
รูปสฺสํ สํมฺทโย อิติ รูปสฺสํ อตฺตฺกฺกโม อิติ เวทนา ... อิติ
สํญฺญา ... อิติ สํขารฺวา ... อิติ วิญฺญาณํ อิติ วิญฺญาณสฺสํ สํมฺทโย
อิติ วิญฺญาณสฺสํ อตฺตฺกฺกโมติ อฏฺฐํ จ วิโมกฺกฺกฺก
กาเยน ผุสฺสํตฺวา

วิหฺรติ เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนฺปทฺโม โหติ ฯ กถณฺจ
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต สมนฺเณสุ สมนฺตฺตฺมาโต โหติ อีช ภิกฺขเว ภิกฺข
 ยาจិតฺว พหุํ จีวรํ ปริภุญฺชติ อปฺปํ อยาจิตฺ ๑ เป ๑ ยนฺนํหิ ตํ
 ภิกฺขเว สมนฺมา วทมาโน วเทยฺย สมนฺเณสุ สมนฺตฺตฺมาโตติ มเมว
 ตํ ภิกฺขเว สมนฺมา วทมาโน วเทยฺย สมนฺเณสุ สมนฺตฺตฺมาโตติ ฯ
 อหฺนฺนํหิ ภิกฺขเว ยาจิตฺว พหุํ จีวรํ ปริภุญฺชามิ อปฺปํ อยาจิต
 ๑ เป ๑ อีเม โช ภิกฺขเว จตฺตาริ ปุคฺคตา สมนฺโต สํวชฺชํมานา
 โลกสฺสํมินฺนํติ ฯ

มจตวคฺโค จตฺตโต ๑

ตสฺสํทฺทานํ

ปาณาติปาโต จ มุสา วนฺณโกชตโมณตา
 ปุคฺคโต สมนฺโชนนฺเจว ทิฏฺฐิ ชนฺเรน เต ทสฺสํติ ฯ

อสุรวคฺโค ปณฺจโม

[๘๑] จตฺตาริเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สมนฺโต สํวชฺชํมานา โลกสฺสํ
 กตเม จตฺตาริ อสุโร อสุรปริวาริ อสุโร เทวปริวาริ เทว
 อสุรปริวาริ เทว เทวปริวาริ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อสุโร
 โหติ อสุรปริวาริ อีช ภิกฺขเว เอกจฺจ ปุคฺคโต ทุสฺสํโต โหติ
 ปาปชฺมโม ปริสํมีสฺสํ โหติ ทุสฺสํตา ปาปชฺมมา เอวํ โช ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต อสุโร โหติ อสุรปริวาริ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อสุโร

โหติ เทวปริวาริ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต ทุสฺสโต โหติ
ปาปชฺชโม ปริสา จ ชฺวสฺส โหติ สฺสวตฺถิ กฺคฺชานชฺชมา เขว
โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต อสฺสุโร โหติ เทวปริวาริ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว
ปุคฺคโต เทโว โหติ อสฺสุรปริวาริ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต
สฺสวา โหติ กฺคฺชานชฺชโม ปริสา จ ชฺวสฺส โหติ ทุสฺสตา ปาป-
ชฺชมา เขว โช ภิกฺขเว (๑) เทโว โหติ อสฺสุรปริวาริ ๑ กถณฺจ
ภิกฺขเว ปุคฺคโต เทโว โหติ เทวปริวาริ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปุคฺคโต สฺสวา โหติ กฺคฺชานชฺชโม ปริสา มีสฺส โหติ สฺสวตฺถิ กฺคฺชาน-
ชฺชมา เขว โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต เทโว โหติ เทวปริวาริ ๑
อิมเ ช โช ภิกฺขเว จตฺตาริ ปุคฺคตา สฺนโต สฺวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ ๑

[๘๒] จตฺตาริเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สฺนโต สฺวิชฺชมานา โลกสฺมี
กถเม จตฺตาริ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต ตาภิ โหติ อชฺชตฺตํ
เจโตสฺสมถฺสฺส น ตาภิ อธิปญฺญาชฺชมฺมวิปสฺสํนาย อธิ ปน ภิกฺขเว
เอกจฺโจ ปุคฺคโต ตาภิ โหติ อธิปญฺญาชฺชมฺมวิปสฺสํนาย น ตาภิ
อชฺชตฺตํ เจโตสฺสมถฺสฺส อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต เนว
ตาภิ โหติ อชฺชตฺตํ เจโตสฺสมถฺสฺส น ตาภิ อธิปญฺญาชฺชมฺมวิปสฺสํนาย
อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต ตาภิ เจว โหติ อชฺชตฺตํ เจโต-
สฺสมถฺสฺส ตาภิ จ อธิปญฺญาชฺชมฺมวิปสฺสํนาย อิมเ ช โช ภิกฺขเว
จตฺตาริ ปุคฺคตา สฺนโต สฺวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ ๑

• อ. พ. เอกถนฺตเร ปุคฺคโตติ อตฺถิ ๑

[๘๓] จตุตฺตารโหเม ภิกฺขเว ปุคฺคตฺตา สฺนฺโต สฺวีชฺชมาณา โถกสฺมึ
กตฺเม จตุตฺตารโห อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ ปุคฺคโต ตาภี โหติ อชฺชตฺตํ
เจโตสฺมถสฺส น ตาภี อธิปณฺณารมฺมวិปลฺสฺสนาย อธิ ปน ภิกฺขเว
เอกจฺโจะ ปุคฺคโต ตาภี โหติ อธิปณฺณารมฺมวិปลฺสฺสนาย น ตาภี
อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถสฺส อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจะ ปุคฺคโต เณว
ตาภี โหติ อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถสฺส น ตาภี อธิปณฺณารมฺมวิปลฺสฺสนาย
อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจะ ปุคฺคโต ตาภี เจว โหติ อชฺชตฺตํ เจโต-
สฺมถสฺส ตาภี จ อธิปณฺณารมฺมวิปลฺสฺสนาย ฯ ตตฺตว ภิกฺขเว ยวายํ
ปุคฺคโต ตาภี โหติ อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถสฺส น ตาภี อธิปณฺณา-
รมฺมวิปลฺสฺสนาย เตน ภิกฺขเว ปุคฺคเตน อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถ ปตฺติจฺจ-
จาย อธิปณฺณารมฺมวิปลฺสฺสนาย โยโค กรณฺโณ โส อปฺเรน สฺมเยน
ตาภี เจว โหติ อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถสฺส ตาภี จ อธิปณฺณารมฺม-
วิปลฺสฺสนาย ฯ ตตฺตว ภิกฺขเว ยวายํ ปุคฺคโต ตาภี อธิปณฺณารมฺม-
วิปลฺสฺสนาย น ตาภี อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถสฺส เตน ภิกฺขเว ปุคฺคเตน
อธิปณฺณารมฺมวิปลฺสฺสนาย ปตฺติจฺจาย อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถ โยโค
กรณฺโณ โส อปฺเรน สฺมเยน ตาภี เจว โหติ อธิปณฺณารมฺมวิปลฺสฺสนาย
ตาภี จ อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถสฺส ฯ ตตฺตว ภิกฺขเว ยวายํ ปุคฺคโต
เณว ตาภี อชฺชตฺตํ เจโตสฺมถสฺส น ตาภี อธิปณฺณารมฺมวิปลฺสฺสนาย
เตน ภิกฺขเว ปุคฺคเตน เคสฺสเยว กุสฺสทานํ รมฺมานํ ปฏฺฐิตาภาย อธิมคฺโค
ณฺนุโห จ วายาโม จ อสุสฺสาโห จ อสุสฺสํพุทฺธี จ อปฺปฏฺฐิวาณํ จ

ឥតិ ។ ឥតុបធរណេណេ។ ករណីយំ តេយ្យតាមី វិភិក្ខវេ ខាតិកុតទេត វា
 ខាតិកុតឥត្តៃ វា តឥត្ត តឥត្តេវ ទេតឥត្ត វា ឥត្តឥត្ត វា និពុហាបាយ
 ឱតិមតុតំ ធនតណេ។ វាយមណេ។ ឧត្តត្តាអណេ។ ឧត្តត្តៃតុអិណេ។ ឧបប្បវិទានិណេ។
 ឥតិណេ។ ឥតុបធរណេណេ។ ករេយ្យ ខេវមេវ ខៃ វិភិក្ខវេ តេន ឥតុគុណេ
 តេត្តេយេ កុត្តនានំ តមុមាណំ ប្បវិទាភាយ ឱតិមតុតិ ធនតៃ ។ វាយាមៃ ។
 ឧត្តត្តាតៃ ។ ឧត្តត្តៃតុអី ។ ឧបប្បវិទានំ ។ ឥតិ ។ ឥតុបធរណេណេ។
 ករណីយំ តៃ ឧបវេន ឥមយេន តាវី ទេវ តៃតិ ឧត្តុធបុតំ ទេតៃត្តម-
 តឥត្ត តាវី ។ ឱតិបណ្ណោរមុវិបត្តន្តោយ ។ តត្រ វិភិក្ខវេ យុវាយំ
 ឥតុគុណៃ តាវី ទេវ ឧត្តុធបុតំ ទេតៃត្តមតឥត្ត តាវី ។ ឱតិបណ្ណោរមុ-
 វិបត្តន្តោយ តេន វិភិក្ខវេ ឥតុគុណេ តេត្តេយេ កុត្តតេត្ត តមុមេត្ត ឧត្តិធាយ
 ឧត្តុត្រី ឧត្តវានំ ឧយាយ យៃកៃ ករណីយៃ ។ ឱមេ ខៃ វិភិក្ខវេ ទតុគុណៃ
 ឥតុគុណា ឥតុតៃ ឥតិវិធមមាណា តៃតត្តមិណុតិ ។

[៩៩] ទតុគុណិវេ វិភិក្ខវេ ឥតុគុណា ឥតុតៃ ឥតិវិធមមាណា តៃតត្តមិ
 កតមេ ទតុគុណៃ ឱតិ វិភិក្ខវេ ខេត្តុតៃ ឥតុគុណៃ តាវី តៃតិ ឧត្តុធបុតំ
 ទេតៃត្តមតឥត្ត ន តាវី ឱតិបណ្ណោរមុវិបត្តន្តោយ ឱតិ ឧប វិភិក្ខវេ
 ខេត្តុតៃ ឥតុគុណៃ តាវី តៃតិ ឱតិបណ្ណោរមុវិបត្តន្តោយ ន តាវី ឧត្តុ-
 ធបុតំ ទេតៃត្តមតឥត្ត ឱតិ ឧប វិភិក្ខវេ ខេត្តុតៃ ឥតុគុណៃ ឆេវ តាវី
 តៃតិ ឧត្តុធបុតំ ទេតៃត្តមតឥត្ត ន តាវី ឱតិបណ្ណោរមុវិបត្តន្តោយ ឱតិ
 ឧប វិភិក្ខវេ ខេត្តុតៃ ឥតុគុណៃ តាវី ទេវ តៃតិ ឧត្តុធបុតំ ទេតៃត្តម-
 តឥត្ត តាវី ឱតិបណ្ណោរមុវិបត្តន្តោយ ។ តត្រ វិភិក្ខវេ យុវាយំ ឥតុគុណៃ

ตาภี อชฺชฌคฺคํ เจโตสํมถสฺสํ น ตาภี อธิปญฺญาธมฺมวชิปสฺสํนาย เตน
 ภิกฺขเว ปุคฺคเตน ยวายํ ปุคฺคโต ตาภี อธิปญฺญาธมฺมวชิปสฺสํนาย
 โส อปฺสํงฺกมิตฺวา เอวมสฺสํ วจฺนํโย กถนฺนุ โห อวฺสุโส สํชารว
 ทฺวํชฺชพฺพา กถํ สํชารว สํมฺมสํสิตพฺพา กถํ สํชารว วิปสฺสํสิตพฺพาติ
 ตสฺสํ โส ยถาทิวฺจํ ยถาวิตฺติคํ พุยาถโรติ เขวํ โห อวฺสุโส สํชารว
 ทฺวํชฺชพฺพา เขวํ สํชารว สํมฺมสํสิตพฺพา เขวํ สํชารว วิปสฺสํสิตพฺพาติ
 โส อปเรณ สํมเยน ตาภี เจว โหติ อชฺชฌคฺคํ เจโตสํมถสฺสํ ตาภี
 จ อธิปญฺญาธมฺมวชิปสฺสํนาย ๑ ตตฺว ภิกฺขเว ยวายํ ปุคฺคโต ตาภี
 อธิปญฺญาธมฺมวชิปสฺสํนาย น ตาภี อชฺชฌคฺคํ เจโตสํมถสฺสํ เตน
 ภิกฺขเว ปุคฺคเตน ยวายํ ปุคฺคโต ตาภี อชฺชฌคฺคํ เจโตสํมถสฺสํ โส
 อปฺสํงฺกมิตฺวา เอวมสฺสํ วจฺนํโย กถนฺนุ โห อวฺสุโส จิตฺตํ สํญฺ-
 เปตพฺพํ กถํ จิตฺตํ สํนฺนิยาเทตพฺพํ กถํ จิตฺตํ เอโกทิกคฺคตพฺพํ
 กถํ จิตฺตํ สํมาททาทพฺพนฺนุติ ตสฺสํ โส ยถาทิวฺจํ ยถาวิตฺติคํ พุยาถ-
 โรติ เขวํ โห อวฺสุโส จิตฺตํ สํญฺเปตพฺพํ เขวํ จิตฺตํ สํนฺนิยา-
 เทตพฺพํ เขวํ จิตฺตํ เอโกทิกคฺคตพฺพํ เขวํ จิตฺตํ สํมาททาทพฺพนฺนุติ
 โส อปเรณ สํมเยน ตาภี เจว โหติ อธิปญฺญาธมฺมวชิปสฺสํนาย ตาภี
 จ อชฺชฌคฺคํ เจโตสํมถสฺสํ ๑ ตตฺว ภิกฺขเว ยวายํ ปุคฺคโต เถว
 ตาภี อชฺชฌคฺคํ เจโตสํมถสฺสํ น ตาภี อธิปญฺญาธมฺมวชิปสฺสํนาย เตน
 ภิกฺขเว ปุคฺคเตน ยวายํ ปุคฺคโต ตาภี เจว อชฺชฌคฺคํ เจโตสํมถสฺสํ

• ย. พ. สมนิสฺสามเทตพฺพํ ๑

กฏฺจตุถํ ฝรติ ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ยวายํ ปุคฺคโต
 เณว อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โน ปรหิตาย ตตฺร ภิกฺขเว ยวายํ
 ปุคฺคโต ปรหิตาย ปฏฺิปนฺโน โน อตฺตหิตาย อยํ อิมสฺส ทฺวจินฺนํ
 ปุคฺคตานิ อภิกฺกนฺตตโร ๑ ปณฺีตตโร ๑ ตตฺร ภิกฺขเว ยวายํ
 ปุคฺคโต อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โน ปรหิตาย อยํ อิมสฺส ตินฺนุณฺ
 ปุคฺคตานิ อภิกฺกนฺตตโร ๑ ปณฺีตตโร ๑ ตตฺร ภิกฺขเว ยวายํ
 ปุคฺคโต อตฺตหิตาย ๑ ปฏฺิปนฺโน ปรหิตาย ๑ อยํ อิมสฺส จตฺนุณฺ
 ปุคฺคตานิ อคฺโค ๑ เสฏฺฐโ ๑ ปาโมกฺโข ๑ อุตฺตโม ๑ ปวโร ๑ ๑
 เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว ทวา ชฺวี ชฺวีมหา ทชิ ทชิมหา นวณฺีตํ นว-
 นฺีตมหา สบฺบํ สบฺบํมหา สบฺบํมณฺโฑ สบฺบํมณฺโฑ ตตฺถ อตฺต-
 มกฺขายติ เอวเมว โช ภิกฺขเว ยวายํ (๑) อตฺตหิตาย ๑ ปฏฺิปนฺโน
 ปรหิตาย ๑ อยํ อิมสฺส จตฺนุณฺ ปุคฺคตานิ อคฺโค ๑ เสฏฺฐโ ๑
 ปาโมกฺโข ๑ อุตฺตโม ๑ ปวโร ๑ ๑ อิม โช ภิกฺขเว จตฺตารो
 ปุคฺคตา สนฺโโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ ๑

[๘๖] จตฺตารโमे ภิกฺขเว ปุคฺคตา สนฺโโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมิมิ
 กตเม จตฺตารอ อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โน ปรหิตาย ปรหิตาย
 ปฏฺิปนฺโน โน อตฺตหิตาย เณว อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โน ปรหิตาย
 อตฺตหิตาย ๑ ปฏฺิปนฺโน ปรหิตาย ๑ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต
 อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โน ปรหิตาย อิช ภิกฺขเว เอกจฺโจ

• ย. พ. เอตฺถนฺตเร ปุคฺคโลติ อตฺถิ ๑

จ โมหวินยาย ปฏิปนโน โหติ ปณจ โมหวินยาย สมหาเปติ เอว
โฆ ภิกขเว ปุคฺคโต อตฺตหิตาย จ ปฏิปนโน โหติ ปหิตาย จ ๑
อิเม โฆ ภิกขเว จตฺตารอ ปุคฺคตา สฺนโต สํวิชฺชमानา โถกสฺมิมฺหิ ๑

[๘๗] จตฺตารอเม ภิกขเว ปุคฺคตา สฺนโต สํวิชฺชमानา โถกสฺมิม
กตเม จตฺตารอ อตฺตหิตาย ปฏิปนโน (๑) โน ปหิตาย ปหิตาย
ปฏิปนโน โน อตฺตหิตาย เหว อตฺตหิตาย ปฏิปนโน (๑) โน ปหิตาย
อตฺตหิตาย จ ปฏิปนโน (๑) ปหิตาย จ ๑ กถญจ ภิกขเว ปุคฺคโต
อตฺตหิตาย ปฏิปนโน โหติ โน ปหิตาย อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ
ปุคฺคโต อธิปนีสฺนตี จ โหติ กุสฺเสสุ ฐมเมสุ สุตฺตานญจ ฐมฺมานํ
ชารกชาติโก โหติ ฐตฺตานญจ ฐมฺมานํ อตฺตูปปริกฺขี โหติ อตฺต-
มณฺเวย ฐมฺมมณฺเวย ฐมฺมานุฐมฺมปฏิปนโน โหติ โน จ กถฺยาน-
วาโจ โหติ กถฺยานวาฏฺกโรณ โปริยา วาจาเย สมนฺนาคโต วิสฺสํชฺชาย
อนेतคพาย อตฺตสฺส วิณฺณพานิยา โน จ สฺนทฺสฺสโก โหติ สฺมาท-
ปโก สฺมตฺตฺเตชโก สฺมปหฺสโก สฺพฺรหฺมจารินี เอว โฆ ภิกขเว
ปุคฺคโต อตฺตหิตาย ปฏิปนโน โหติ โน ปหิตาย ๑ กถญจ ภิกขเว
ปุคฺคโต ปหิตาย ปฏิปนโน โหติ โน อตฺตหิตาย อธิ ภิกขเว
เอกจฺโจ ปุคฺคโต น เหว โฆ อธิปนีสฺนตี โหติ กุสฺเสสุ ฐมเมสุ
โน จ สุตฺตานิ ฐมฺมานํ ชารกชาติโก โหติ โน จ ฐตฺตานิ ฐมฺมานํ
อตฺตูปปริกฺขี โหติ โน จ อตฺตมณฺเวย ฐมฺมมณฺเวย ฐมฺมานุฐม-

• ย. พ. เอตฺตมฺมตโร โหตีตี อตฺตตี ๑

ปฏิปนุโน โหติ กตฺยาณวาโจ ๑ โหติ กตฺยาณวาทุนกรโณ โปริยา
 วาจา สมนนาคโต วิตฺตตฺตฺตฺตฺต อนนตคพาย อตฺตตต วิญญาปนียา
 สนฺทตฺตโก ๑ โหติ สฺมาทปโก สฺมตฺตฺตโก สฺมปทฺตโก สฺพฺรหฺมจาวฺนํ
 เอวํ ๒ ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปรหิตาย ปฏิปนุโน โหติ โน อตฺตหิตาย ๑
 กตฺตจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต เนว อตฺตหิตาย ปฏิปนุโน โหติ โน ปรหิตาย
 อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต นนฺหว ๒ อธิปฺนิตฺตํ โหติ กุสฺเสตฺ
 รฺมเมตฺ โน ๑ สฺตฺตานํ รฺมฺมานํ อารกชาติโก โหติ โน ๑ อตฺตานํ
 รฺมฺมานํ อตฺตปฺปริกฺขํ โหติ โน ๑ อตฺตมณฺญา รฺมฺมมณฺญา
 รฺมฺมานํ รฺมฺมปฏิปนุโน โหติ โน ๑ กตฺยาณวาโจ โหติ กตฺยาณ-
 วาทุนกรโณ โปริยา วาจา สมนนาคโต วิตฺตตฺตฺตฺต อนนตคพาย อตฺตตต
 วิญญาปนียา โน ๑ สนฺทตฺตโก โหติ สฺมาทปโก สฺมตฺตฺตโก
 สฺมปทฺตโก สฺพฺรหฺมจาวฺนํ เอวํ ๒ ภิกฺขเว ปุคฺคโต เนว อตฺตหิตาย
 ปฏิปนุโน โหติ โน ปรหิตาย ๑ กตฺตจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อตฺตหิตาย
 ๑ ปฏิปนุโน โหติ ปรหิตาย ๑ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต
 อธิปฺนิตฺตํ ๑ โหติ กุสฺเสตฺ รฺมฺเมตฺ สฺตฺตานญจ รฺมฺมานํ อารกชาติโก
 โหติ อตฺตานญจ รฺมฺมานํ อตฺตปฺปริกฺขํ โหติ อตฺตมณฺญา รฺมฺม-
 มณฺญา รฺมฺมานํ รฺมฺมปฏิปนุโน โหติ กตฺยาณวาโจ โหติ กตฺยาณ-
 วาทุนกรโณ โปริยา วาจา สมนนาคโต วิตฺตตฺตฺตฺต อนนตคพาย อตฺตตต
 วิญญาปนียา สนฺทตฺตโก ๑ โหติ สฺมาทปโก สฺมตฺตฺตโก สฺมปทฺตโก
 สฺพฺรหฺมจาวฺนํ เอวํ ๒ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อตฺตหิตาย ๑ ปฏิปนุโน

โหติ ปรหิตาย ๑ ๑ อิมเ ช ภิภูชเว จตุตฺตาริ ปุคฺคตา สฺนุโต
สํวิชฺชमानา โลกสฺมินฺติ ๑

[๘๘] จตุตฺตาริเม ภิภูชเว ปุคฺคตา สฺนุโต สํวิชฺชमानา โลกสฺมิมิ
กตเม จตุตฺตาริ อตุตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนุโน โน ปรหิตาย ปรหิตาย
ปฏฺฐิปนุโน โน อตุตฺตหิตาย เณว อตุตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนุโน โน ปรหิตาย
อตุตฺตหิตาย ๑ ปฏฺฐิปนุโน ปรหิตาย ๑ อิมเ ช ภิภูชเว จตุตฺตาริ
ปุคฺคตา สฺนุโต สํวิชฺชमानา โลกสฺมินฺติ ๑

[๘๘] จตุตฺตาริเม ภิภูชเว ปุคฺคตา สฺนุโต สํวิชฺชमानา โลกสฺมิมิ
กตเม จตุตฺตาริ อตุตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนุโน โน ปรหิตาย ปรหิตาย
ปฏฺฐิปนุโน โน อตุตฺตหิตาย เณว อตุตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนุโน โน ปรหิตาย
อตุตฺตหิตาย ๑ ปฏฺฐิปนุโน ปรหิตาย ๑ ๑ กถณฺจ ภิภูชเว ปุคฺคโต
อตุตฺตหิตาย ปฏฺฐิปนุโน โหติ โน ปรหิตาย อิจ ภิภูชเว เอกจฺจ
ปุคฺคโต อตุตฺตนา ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ โน ปรํ ปาณาติปาตา
เวรมณฺเฑยา สฺมาทเปติ อตุตฺตนา อทินฺนาทานา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ โน ปรํ
อทินฺนาทานา เวมณฺเฑยา สฺมาทเปติ อตุตฺตนา กามะสุ มิจฺฉาจฺจวา
ปฏฺฐิวิโรโต โหติ โน ปรํ กามะสุ มิจฺฉาจฺจวา เวมณฺเฑยา สฺมาทเปติ
อตุตฺตนา มุสาจฺจวา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ โน ปรํ มุสาจฺจวา เวมณฺเฑยา
สฺมาทเปติ อตุตฺตนา สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ โน
ปรํ สุราเมรยมชฺชปมาทญฺ्ञานา เวมณฺเฑยา สฺมาทเปติ เหว ช

ภัทฺฐเว ปุคฺคโต อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โน ปฺรหิตาย ฯ กถญจ
 ภัทฺฐเว ปุคฺคโต ปฺรหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ โน อตฺตหิตาย อึช
 ภัทฺฐเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต อตฺตนา ปาณาติปาตา อปฺปฏิวโรโต โหติ
 ปฺริ ปาณาติปาตา เวรมณียา สฺมาทเปติ ฯ เปฯ อตฺตนา สุราเมรย-
 มชฺชปมาทฏฺจํหา อปฺปฏิวโรโต โหติ ปฺริ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺจํหา
 เวรมณียา สฺมาทเปติ เอวํ โช ภัทฺฐเว ปุคฺคโต ปฺรหิตาย ปฏฺิปนฺโน
 โหติ โน อตฺตหิตาย ฯ กถญจ ภัทฺฐเว ปุคฺคโต เนว อตฺตหิตาย
 ปฏฺิปนฺโน โหติ โน ปฺรหิตาย อึช ภัทฺฐเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต
 อตฺตนา ปาณาติปาตา อปฺปฏิวโรโต โหติ โน ปฺริ ปาณาติปาตา
 เวรมณียา สฺมาทเปติ ฯ เปฯ อตฺตนา สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺจํหา
 อปฺปฏิวโรโต โหติ โน ปฺริ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺจํหา เวรมณียา สฺมา-
 ทเปติ เอวํ โช ภัทฺฐเว ปุคฺคโต เนว อตฺตหิตาย ปฏฺิปนฺโน โหติ
 โน ปฺรหิตาย ฯ กถญจ ภัทฺฐเว ปุคฺคโต อตฺตหิตาย จ ปฏฺิปนฺโน
 โหติ ปฺรหิตาย จ อึช ภัทฺฐเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต อตฺตนา จ
 ปาณาติปาตา ปฏฺิวโรโต โหติ ปฺรญจ ปาณาติปาตา เวรมณียา สฺมาทเปติ
 อตฺตนา จ อทินฺนาทานา ปฏฺิวโรโต โหติ ปฺรญจ อทินฺนาทานา เวร-
 มณียา สฺมาทเปติ อตฺตนา จ กามะสุ มิจฺฉาจาวา ปฏฺิวโรโต โหติ
 ปฺรญจ กามะสุ มิจฺฉาจาวา เวรมณียา สฺมาทเปติ อตฺตนา จ
 มุสาวาทา ปฏฺิวโรโต โหติ ปฺรญจ มุสาวาทา เวรมณียา สฺมาทเปติ
 อตฺตนา จ สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺจํหา ปฏฺิวโรโต โหติ ปฺรญจ สุราเม-

รยมชฺชปมาทญฺจํนา เวรมณฺเีย สํมาทเปติ เหวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต
อตุตฺหิตาย ๑ ปฏฺฐิปนฺโน โหติ ปรีหิตาย ๑ ๑ อิมเ ช ภิกฺขเว
จตุตฺวาริ ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมฺินฺติ ๑

[๓๐๐] อถโช ปโตติโย ปรีพฺพชโก เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกमितฺวา ภควตา สฺทฺธิ สฺมฺโมทึ สฺมฺโมทณฺเีย ถถํ สํราณฺเีย
วํติสํเรตฺวา เอกมนฺตุํ นิสฺสึทึ ๑ เอกมนฺตุํ นิสฺสนฺนํ โช ปโตติยํ ปรีพฺพ-
ชกํ ภควา เขตฺทโวจ จตุตฺวาริเม ปโตติย ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมฺินฺติ กตฺเม จตุตฺวาริ อึช ปโตติย เอกจฺจํ ปุคฺคโต อวณฺ-
ณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน โน ๑ โช
อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อึช ปน
ปโตติย เอกจฺจํ ปุคฺคโต อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ
ตจฺจนํ กาเถน โน ๑ โช อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ
ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อึช ปน ปโตติย เอกจฺจํ ปุคฺคโต เวน
อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน โนมี
อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อึช ปน
ปโตติย เอกจฺจํ ปุคฺคโต อวณฺณารหฺสฺส ๑ อวณฺณํ ภาสิตา โหติ
ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อวณฺณารหฺสฺส ๑ อวณฺณํ ภาสิตา โหติ ภูตํ
ตจฺจนํ กาเถน ๑ อิมเ ช ปโตติย จตุตฺวาริ ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมานา
โลกสฺมฺินฺติ อิมสฺสํ โช ปโตติย จตฺตุนฺนํ ปุคฺคตํ กตฺโม เต ปุคฺคโต
ชฺมตึ อภิกฺกนฺตฺวาริ ๑ ปณฺเฑตฺวาริ จาติ ๑ จตุตฺวาริเม โภ โคตฺม

ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมานา โถกสฺมึ กตเม จตุตฺตารโ อธิ โภ
 โคตม เอกจฺโจ ปุคฺคโต อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ
 ตจฺฉนํ กาเถน โน ๑ ๒ อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ
 ตจฺฉนํ กาเถน อธิ ปน โภ โคตม เอกจฺโจ ปุคฺคโต อวณฺณารหฺสฺส
 อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺฉนํ กาเถน โน ๑ ๒ อวณฺณารหฺสฺส
 อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺฉนํ กาเถน อธิ ปน โภ โคตม
 เอกจฺโจ ปุคฺคโต เหว อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ
 ตจฺฉนํ กาเถน โนมี อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺฉนํ
 กาเถน อธิ ปน โภ โคตม เอกจฺโจ ปุคฺคโต อวณฺณารหฺสฺส ๑
 อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺฉนํ กาเถน อวณฺณารหฺสฺส ๑ อวณฺณํ
 ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺฉนํ กาเถน ๑ อิมเ ๒ โภ โคตม จตุตฺตารโ
 ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมานา โถกสฺมึ อิมเ ๒ โภ โคตม จตุตฺตารโ
 ปุคฺคตานิ ยวายํ ปุคฺคโต เหว อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ
 ภูตํ ตจฺฉนํ กาเถน โนมี อวณฺณารหฺสฺส อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ
 ตจฺฉนํ กาเถน อธิ เม ปุคฺคโต ขมติ อิมเ ๒ จตุตฺตารโ ปุคฺคตานิ
 อภิกฺกนฺตฺตโร ๑ ปณฺนิตฺตโร ๑ ตํ กิสฺสฺส เหตุ อภิกฺกนฺตฺตา เหล่า
 โภ โคตม ยทิทํ อฺเปกฺกชาติ ๑ จตุตฺตารโเม โปตฺตลฺย ปุคฺคตา สฺนฺโต
 สํวิชฺชมานา โถกสฺมึ กตเม จตุตฺตารโ ๑ เป ๑ อิมเ ๒ โปตฺตลฺย
 จตุตฺตารโ ปุคฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมานา โถกสฺมึ อิมเ ๒ โปตฺตลฺย
 จตุตฺตารโ ปุคฺคตานิ ยวายํ ปุคฺคโต อวณฺณารหฺสฺส ๑ อวณฺณํ ภาสีตา

โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน วณฺณนารหฺสฺสํ ๑ วณฺณํ ภาสีตา โหติ
 ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อัยํ อิมํสํ จตฺตุนฺนํ ปุคฺคสถานํ อภิกฺกนฺตคฺโร ๑
 ปณฺตีตคฺโร ๑ ตํ กิสุสฺสํ เหตุ อภิกฺกนฺตา เหล่า ปโคตฺติย ยทิทํ
 ตตฺตฺร ตตฺตฺร กาสณฺณตฺตฺติ ๗ จตฺตฺตฺโรเม โภ โคตฺม ปุคฺคตา สฺนโค
 สฺวีชฺชมาณา โดกฺสฺมํ กตฺเม จตฺตฺตฺโร อิช โภ โคตฺม เอกจฺจ
 ปุคฺคโต อวณฺณนารหฺสฺสํ อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน
 โน ๑ โช วณฺณนารหฺสฺสํ วณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน
 อิช ปน โภ โคตฺม เอกจฺจ ปุคฺคโต วณฺณนารหฺสฺสํ วณฺณํ ภาสีตา
 โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน โน ๑ โช อวณฺณนารหฺสฺสํ อวณฺณํ
 ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อิช ปน โภ โคตฺม เอกจฺจ
 ปุคฺคโต เณว อวณฺณนารหฺสฺสํ อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน
 โนมี วณฺณนารหฺสฺสํ วณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อิช
 ปน โภ โคตฺม เอกจฺจ ปุคฺคโต อวณฺณนารหฺสฺสํ ๑ อวณฺณํ ภาสีตา
 โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน วณฺณนารหฺสฺสํ ๑ วณฺณํ ภาสีตา โหติ
 ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อิม โช โภ โคตฺม จตฺตฺตฺโร ปุคฺคตา สฺนโค
 สฺวีชฺชมาณา โดกฺสฺมํ อิมํสํ โช โภ โคตฺม จตฺตุนฺนํ ปุคฺคสถานํ ขวฺยาย
 ปุคฺคโต อวณฺณนารหฺสฺสํ ๑ อวณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน
 วณฺณนารหฺสฺสํ ๑ วณฺณํ ภาสีตา โหติ ภูตํ ตจฺจนํ กาเถน อัย เม
 ปุคฺคโต ขมฺติ อิมํสํ จตฺตุนฺนํ ปุคฺคสถานํ อภิกฺกนฺตคฺโร ๑ ปณฺตีตคฺโร
 ๑ ตํ กิสุสฺสํ เหตุ อภิกฺกนฺตา เหล่า โภ โคตฺม ยทิทํ ตตฺตฺร

๓๓๕ สุตฺตฺตฺนุคฺคิยฺยเก อหฺมฺมฺคฺคฺตฺตฺรนิภายສຸສໍ ຈຕຸດຸດນິປາຕີ [໑໐໐

ຕຕຸຣ ກາຕຸດຸດຕາ ອພິດຸດນຸຕໍ ໂກ ໂຕຕມ ອພິດຸດນຸຕໍ ໂກ ໂຕຕມ
ເສຍຸຍຸຕາພິ ໂກ ໂຕຕມ ນິດຸດຸຊຸຊິຕໍ ວາ ອຸດຸດຸຊເຍຍ ປຣຶຈຸດນຸນໍ ວາ
ວິວເຍຍ ມູສຸສຸສໍ ວາ ມຕຸຕໍ ອາຈິດຸເຍຍ ອນຸອກາເຕ ວາ ເຕຕປຸປຊ-
ສັຕໍ ຫາເຍຍ ຈຸດຸຂຸນຸຕີ ຮູປານີ ທຸດຸຂຸນຸຕໍຕີ ເຂວເມວໍ ໂກຕາ ໂຕຕເມນ
ອເນກປຣິຍາເຍນ ຫມໍໂມ ປກາສິຕີ ເຂສໍາຫໍ ກວນຸຕໍ ໂຕຕມໍ ສໍຣນໍ ຕຈຸດາມີ
ຫມຸມນຸຈ ພິດຸດຸສຸສໍຂຸນຸຈ ອຸປາສໍກໍ ມໍ ກວໍ ໂຕຕໂມ ຫາເວຕຸ ອຊຊຕຸຕຸ
ປານຸເປຕໍ ສໍຣນໍ ຕຕນຸຕີ າ

ອສຸຣວກຸໂຕ ປຸງຈຸໂມ າ

ຕສຸສຸທຸຫານໍ

ອສຸໂຣ ຕໂຍ ສໍມາຈໍ ຈຕາວາເຕນ ປຸງຈຸມໍ
ຣາການໍ ສໍນຸຕີ ອຕຸຕຸຕິຕາຍ ສິດຸຫາ ໂປຕຕິເຍນ ຈາຕີ າ
ທຸຕິໂຍ ປຸງຸດຸນາສໍໂກ ນິດຸດຸຈິຕີ

ตติยปณฺณาสโก
 วนาหกวคฺโค ปจโม

[๑๐๑] เอกํ สํมยํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ เซตวเน อนาถ-
 ปีนฺนทิกถฺสํ อารามे ๑ ตฺตฺร โช ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ ภิกฺขโวติ๑
 ภาทเนเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจสฺสํสํ ๑ ภควา เขตฺทโวจ จตฺตารอเม
 ภิกฺขเว วนาหกา กตฺเม จตฺตารอ คฺชฺชิตา โน วสฺสิตา วสฺสิตา
 โน คฺชฺชิตา เนว คฺชฺชิตา โน วสฺสิตา คฺชฺชิตา ๑ วสฺสิตา ๑
 อิมे โช ภิกฺขเว จตฺตารอ วนาหกา ๑ เอวเมว โช ภิกฺขเว จตฺตารอเม
 วนาหกุปฺมา ปุคฺคตา สมนฺโต สํวิชฺชํมาณา โถกถฺมํ กตฺเม จตฺตารอ
 คฺชฺชิกา โน วสฺสิตา วสฺสิตา โน คฺชฺชิตา เนว คฺชฺชิตา โน
 วสฺสิตา คฺชฺชิตา ๑ วสฺสิตา ๑ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต คฺชฺชิตา
 โหติ โน วสฺสิตา อีช ภิกฺขเว เขกฺจฺจ ปุคฺคโต ภาสิตา โหติ
 โน กตฺตา เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต คฺชฺชิตา โหติ โน วสฺสิตา
 เสยฺยถาปํ โส ภิกฺขเว วนาหโก คฺชฺชิตา โน วสฺสิตา ตฺถุปฺมาหํ
 ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคถํ วทามิ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต วสฺสิตา โหติ
 โน คฺชฺชิตา อีช ภิกฺขเว เขกฺจฺจ ปุคฺคโต กตฺตา โหติ โน
 ภาสิตา เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต วสฺสิตา โหติ โน คฺชฺชิตา
 เสยฺยถาปํ โส ภิกฺขเว วนาหโก วสฺสิตา โน คฺชฺชิตา ตฺถุปฺมาห

ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต เนว คชฺชิตฺตา
โหติ โน วสุตฺติตฺตา อีช ภิกฺขเว เขกฺขุจฺจ ปุคฺคโต เนว ภาสีตฺตา
โหติ โน กตฺตา เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต เนว คชฺชิตฺตา โหติ
โน วสุตฺติตฺตา เสยฺยถามิ โส ภิกฺขเว วตฺทาโก เนว คชฺชิตฺตา โน
วสุตฺติตฺตา ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว
ปุคฺคโต คชฺชิตฺตา จ โหติ วสุตฺติตฺตา จ อีช ภิกฺขเว เขกฺขุจฺจ ปุคฺคโต
ภาสีตฺตา จ โหติ กตฺตา จ เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต คชฺชิตฺตา จ
โหติ วสุตฺติตฺตา จ เสยฺยถามิ โส ภิกฺขเว วตฺทาโก คชฺชิตฺตา จ
วสุตฺติตฺตา จ ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ อิเม โช
ภิกฺขเว จตฺตาริ วตฺทาหุปฺมา ปุคฺคตฺตา สฺนฺโต สํวิชฺชमानา โถกสฺมิมฺหิตฺวา

[๑๐๒] จตฺตาริเม ภิกฺขเว วตฺทาหกา กถเม จตฺตาริ คชฺชิตฺตา
โน วสุตฺติตฺตา. วสุตฺติตฺตา โน คชฺชิตฺตา เนว คชฺชิตฺตา โน วสุตฺติตฺตา
คชฺชิตฺตา จ วสุตฺติตฺตา จ อิเม โช ภิกฺขเว จตฺตาริ วตฺทาหกา ฯ
เอวเมว โช ภิกฺขเว จตฺตาริเม วตฺทาหุปฺมา ปุคฺคตฺตา สฺนฺโต สํวิชฺชमानา
โถกสฺมิมิ กถเม จตฺตาริ คชฺชิตฺตา โน วสุตฺติตฺตา วสุตฺติตฺตา โน
คชฺชิตฺตา เนว คชฺชิตฺตา โน วสุตฺติตฺตา คชฺชิตฺตา จ วสุตฺติตฺตา จ ฯ
กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต คชฺชิตฺตา โหติ โน วสุตฺติตฺตา อีช ภิกฺขเว
เขกฺขุจฺจ ปุคฺคโต รหมํ ปรียาปฺนฺนาติ สุตฺตํ เคยฺยํ เวชฺยากฺกณํ คาคํ
ตุทานํ อิติวุตฺตํ ชาตํ อพฺภุตฺตรหมํ เวทตฺตํ โส อิทํ ทฺถุขฺนฺนุติ
ยถากฺกํ นปฺปชานาติ อยํ ทฺถุขฺสํมุทโยติ ยถากฺกํ นปฺปชานาติ อยํ

ทฺกฺชนฺโรชฺติ ยถาภฺตํ นปฺปชานาติ อํยํ ทฺกฺชนฺโรชฺคามินํ ปฏฺธิปทาติ
 ยถาภฺตํ นปฺปชานาติ เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต คชฺชิตา โหติ โน
 วสุตฺถิสา เสยฺยถาปํ โส ภิกฺขเว วถาทโก คชฺชิตา โน วสุตฺถิสา
 ตฺถฺมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต
 วสุตฺถิสา โหติ โน คชฺชิตา อีช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต เนว
 รมฺมํ ปรียาปฺณาติ สุตฺตํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คากํ อฺุทานํ อิติวุตฺตกํ
 ชาตกํ อพฺภุตฺตรมฺมํ เวทตฺตํ โส อิทํ ทฺกฺชนฺติ ยถาภฺตํ ปชานาติ
 อํยํ ทฺกฺชนฺสํมุทโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ อํยํ ทฺกฺชนฺโรชฺติ ยถาภฺตํ
 ปชานาติ อํยํ ทฺกฺชนฺโรชฺคามินํ ปฏฺธิปทาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ เอวํ
 โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต วสุตฺถิสา โหติ โน คชฺชิตา เสยฺยถาปํ โส
 ภิกฺขเว วถาทโก วสุตฺถิสา โน คชฺชิตา ตฺถฺมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ
 วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต เนว คชฺชิตา โหติ โน วสุตฺถิสา
 อีช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต รมฺมํ น ปรียาปฺณาติ สุตฺตํ เคยฺยํ
 เวยฺยากรณํ คากํ อฺุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุตฺตรมฺมํ เวทตฺตํ โส
 อิทํ ทฺกฺชนฺติ ยถาภฺตํ นปฺปชานาติ อํยํ ทฺกฺชนฺสํมุทโยติ ยถาภฺตํ
 นปฺปชานาติ อํยํ ทฺกฺชนฺโรชฺติ ยถาภฺตํ นปฺปชานาติ อํยํ
 ทฺกฺชนฺโรชฺคามินํ ปฏฺธิปทาติ ยถาภฺตํ นปฺปชานาติ เอวํ โช ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต เนว คชฺชิตา โหติ โน วสุตฺถิสา เสยฺยถาปํ โส ภิกฺขเว
 วถาทโก เนว คชฺชิตา โน วสุตฺถิสา ตฺถฺมาหํ ภิกฺขเว อิมํ
 ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต คชฺชิตา จ โหติ วสุตฺถิสา

๑ อธิ ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต รมฺมํ ปริยาปฺนาคี ๕๓๕ เอยฺมํ
เวยฺยาकरणํ คาคํ อฺทานํ อิติวคฺคตํ ชาติถํ อพฺกฺตฺรมฺมํ เวทตฺถํ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐

[๓๐๓] จตุตฺวารเม ภิกขเว กุมฺภภา กตฺเม จตุตฺวารํ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐

ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุโร โหติ จิวฺโฆ อีห ภิกฺขเว เอกจฺจตุสฺส ปุคฺคตตุสฺส
 น ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ อาโตกิตํ วิโตกิตํ สมนฺนิเวชิตํ
 ปสํวริตํ สํฆาฐิปตฺตจํวารชารณํ โส อิทํ ทฺกฺขนฺนุติ ยถาภฺตํ ปชานาติ
 อຍံ ทฺกฺขนฺสํมฺทโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ อຍံ ทฺกฺขนฺนิโรจฺจติ ยถาภฺตํ
 ปชานาติ อຍံ ทฺกฺขนฺนิโรจฺจคามินํ ปฏฺธิปทาติ ยถาภฺตํ ปชานาติ เหวံ
 โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุโร โหติ จิวฺโฆ เสยฺยถาปီ โส ภิกฺขเว
 กุมฺภโร ปุโร จิวฺโฆ ตฺถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถณฺจ
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต ตฺจฺจโน โหติ จิวฺโฆ อีห ภิกฺขเว เอกจฺจตุสฺส
 ปุคฺคตตุสฺส น ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ อาโตกิตํ วิโตกิตํ
 สมนฺนิเวชิตํ ปสํวริตํ สํฆาฐิปตฺตจํวารชารณํ โส อิทํ ทฺกฺขนฺนุติ ยถาภฺตํ
 นปฺปชานาติ อຍံ ทฺกฺขนฺสํมฺทโยติ ยถาภฺตํ นปฺปชานาติ อຍံ ทฺกฺข-
 นฺนิโรจฺจติ ยถาภฺตํ นปฺปชานาติ อຍံ ทฺกฺขนฺนิโรจฺจคามินํ ปฏฺธิปทาติ ยถาภฺตํ
 นปฺปชานาติ เหวံ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต ตฺจฺจโน โหติ จิวฺโฆ เสยฺย-
 ถาปီ โส ภิกฺขเว กุมฺภโร ตฺจฺจโน จิวฺโฆ ตฺถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ
 ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุโร โหติ ปီหิโต อีห
 ภิกฺขเว เอกจฺจตุสฺส ปุคฺคตตุสฺส ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
 อาโตกิตํ วิโตกิตํ สมนฺนิเวชิตํ ปสํวริตํ สํฆาฐิปตฺตจํวารชารณํ โส
 อิทํ ทฺกฺขนฺนุติ ยถาภฺตํ ปชานาติ อຍံ ทฺกฺขนฺสํมฺทโยติ ยถาภฺตํ ปชานาติ
 อຍံ ทฺกฺขนฺนิโรจฺจติ ยถาภฺตํ ปชานาติ อຍံ ทฺกฺขนฺนิโรจฺจคามินํ ปฏฺธิปทาติ
 ยถาภฺตํ ปชานาติ เหวံ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุโร โหติ ปီหิโต

เสขยถาปี โส ภิกขเว กุมฺภโร ปุโร เบหิโต ตถุปมาหํ ภิกขเว อิมํ
ปฺคุคฺคตํ วทามิ ฯ อิมเ โส ภิกขเว จตุตฺตารโ อังคุตฺตปมา ปฺคุคฺคตา
สนฺโต สํวชฺชมานา โลกสฺมิมฺหิ ฯ

[๑๐๕] จตุตฺตารโเม ภิกขเว อุตฺตรหทา กตเม จตุตฺตารโ
อฺตุตฺตารโน คมฺภโรโรภาโส คมฺภโร อฺตุตฺตารโนภาโส อฺตุตฺตารโน อฺตุตฺตาร
โนภาโส คมฺภโร คมฺภโรโรภาโส อิมเ โส ภิกขเว จตุตฺตารโ อุตฺตร
หทา ฯ เอวเมว โส ภิกขเว จตุตฺตารโเม อุตฺตรหตุปมา ปฺคุคฺคตา
สนฺโต สํวชฺชมานา โลกสฺมิมฺหิ กตเม จตุตฺตารโ อฺตุตฺตารโน คมฺภโรโร
ภาโส คมฺภโร อฺตุตฺตารโนภาโส อฺตุตฺตารโน อฺตุตฺตารโนภาโส คมฺภโร
คมฺภโรโรภาโส ฯ กถญจ ภิกขเว ปฺคุคฺคโต อฺตุตฺตารโน โหติ คมฺภโรโรภาโส
อฺธิ ภิกขเว เอกจฺจสุตฺตํ ปฺคุคฺคตสุตฺตํ ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
ชาโตกฺกิตํ วิโลกิตํ สํมมิมฺหิ สํสํวริตํ สํฆาฏิปคฺคจฺจวรชารณํ โส อิทํ
ทฺถุชฺชนฺติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ อยํ ทฺถุชฺชนํทโยติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ
อฺยํ ทฺถุชฺชนิโรชติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ อยํ ทฺถุชฺชนิโรชคามินํ
ปฏฺฐิพฺพทาติ ยถาภูตํ นปฺปชานาติ เอวํ โส ภิกขเว ปฺคุคฺคโต อฺตุตฺตารโน
โหติ คมฺภโรโรภาโส เสขยถาปี โส ภิกขเว อุตฺตรหโท อฺตุตฺตารโน
คมฺภโรโรภาโส ตถุปมาหํ ภิกขเว อิมํ ปฺคุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญจ
ภิกขเว ปฺคุคฺคโต คมฺภโรโร โหติ อฺตุตฺตารโนภาโส อฺธิ ภิกขเว เอกจฺจ
สุตฺตํ ปฺคุคฺคตสุตฺตํ น ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ ชาโตกฺกิตํ
วิโลกิตํ สํมมิมฺหิ สํสํวริตํ สํฆาฏิปคฺคจฺจวรชารณํ โส อิทํ ทฺถุชฺชนฺติ

ยถาภูตํ ปชานาติ อຍံ တုဂ္ဂုဒ္ဓံမုတယတိ ယထာဗ္ဗုတံ ပဇာနာတိ အຍံ
 တုဂ္ဂုဒ္ဓိဝိဝေတိ ယထာဗ္ဗုတံ ပဇာနာတိ အຍံ တုဂ္ဂုဒ္ဓိဝိဝေတဏိဏိ ပဗ္ဗိပဏာတိ
 ယထာဗ္ဗုတံ ပဇာနာတိ ဧဝံ ဣ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ပုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ ငမ္မိဂ္ဂိဝိ ဟိတိ ဓုတုတာ-
 ဂါနာဇိ ဧယုယဏိဏိ ဇိတိ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ဓုတုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ ငမ္မိဂ္ဂိဝိ ဓုတုတာဂါနာဇိ
 တုဂ္ဂုဒ္ဓိပဏာတံ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ဓိမံ ပုဂ္ဂုဒ္ဓံ ဝတဏိ ဝဂ္ဂဏေ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ပုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ
 ဓုတုတာဂါနာ ဟိတိ ဓုတုတာဂါနာဇိ ဓိတိ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ဧကေဇ္ဇေဇ္ဇေ ပုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ
 န ပာဇာတိကံ ဟိတိ ဓဂိဂ္ဂုဒ္ဓိပဏာတံ ပဗ္ဗိဂ္ဂုဒ္ဓိပဏာတံ အာတိဂ္ဂိတံ ဝိတိဂ္ဂိတံ ဝိမုဒ္ဓိဏိဏိ
 ပဇာနာတိ ဝိမုဒ္ဓိဏိဏိ ဇိတိ ဓိတံ တုဂ္ဂုဒ္ဓိဏိ ယထာဗ္ဗုတံ နပု-
 ဇာနာတိ အຍံ တုဂ္ဂုဒ္ဓံမုတယတိ ယထာဗ္ဗုတံ နပုပဇာနာတိ အຍံ တုဂ္ဂုဒ္ဓိဝိဝေတိ
 ယထာဗ္ဗုတံ နပုပဇာနာတိ အຍံ တုဂ္ဂုဒ္ဓိဝိဝေတဏိဏိ ပဗ္ဗိပဏာတိ ယထာဗ္ဗုတံ
 နပုပဇာနာတိ ဧဝံ ဣ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ပုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ ဓုတုတာဂါနာ ဟိတိ ဓုတုတာဂါ-
 ဇိ ဧယုယဏိဏိ ဇိတိ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ဓုတုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ ဓုတုတာဂါနာဇိ
 တုဂ္ဂုဒ္ဓိပဏာတံ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ဓိမံ ပုဂ္ဂုဒ္ဓံ ဝတဏိ ဝဂ္ဂဏေ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ပုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ
 ငမ္မိဂ္ဂိဝိ ဟိတိ ငမ္မိဂ္ဂိဝိဂါနာဇိ ဓိတိ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ဧကေဇ္ဇေဇ္ဇေ ပုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ
 ပာဇာတိကံ ဟိတိ ဓဂိဂ္ဂုဒ္ဓိပဏာတံ ပဗ္ဗိဂ္ဂုဒ္ဓိပဏာတံ အာတိဂ္ဂိတံ ဝိတိဂ္ဂိတံ ဝိမုဒ္ဓိဏိဏိ
 ပဇာနာတိ ဝိမုဒ္ဓိဏိဏိ ဇိတိ ဓိတံ တုဂ္ဂုဒ္ဓိဏိ ယထာဗ္ဗုတံ ပဇာနာတိ
 အຍံ တုဂ္ဂုဒ္ဓံမုတယတိ ယထာဗ္ဗုတံ ပဇာနာတိ အຍံ တုဂ္ဂုဒ္ဓိဝိဝေတိ ယထာဗ္ဗုတံ
 ပဇာနာတိ အຍံ တုဂ္ဂုဒ္ဓိဝိဝေတဏိဏိ ပဗ္ဗိပဏာတိ ယထာဗ္ဗုတံ ပဇာနာတိ ဧဝံ
 ဣ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ပုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ ငမ္မိဂ္ဂိဝိ ဟိတိ ငမ္မိဂ္ဂိဝိဂါနာဇိ ဧယုယဏိဏိ ဇိတိ
 ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ဓုတုဂ္ဂုဒ္ဓိတေ ငမ္မိဂ္ဂိဝိ ငမ္မိဂ္ဂိဝိဂါနာဇိ တုဂ္ဂုဒ္ဓိပဏာတံ ဂိဂ္ဂုဒ္ဓေ ဓိမံ

ปุกุคถัม วทามิ ฯ อิม ไช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ อุกฺกกรหฺมฺมา ปุกุคถา
สํโศ สํวิชฺชํมานา โถกสฺมิมฺหติ ฯ

[๑๐๕] จตุตฺตาริมานิ ภิกฺขเว อมฺพานิ กตฺมานิ จตุตฺตาริ อามํ
ปุกุทวณฺณํ ปุกุทํ อามวณฺณํ อามํ อามวณฺณํ ปุกุทํ ปุกุทวณฺณํ
อิมานิ ไช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ อมฺพานิ ฯ เหวเมว ไช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ
อมฺพฺพมา ปุกุคถา สํโศ สํวิชฺชํมานา โถกสฺมิมฺหติ กตฺเม จตุตฺตาริ อามิ
ปุกุทวณฺณํ ปุกุโก อามวณฺณํ อามิ อามวณฺณํ ปุกุโก ปุกุท-
วณฺณํ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปุกุคโต อามิ โหติ ปุกุทวณฺณํ อิม
ภิกฺขเว เอกจฺจสฺสํ ปุกุคตสฺสํ ปาสํทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ
อาโตกิตํ วิโตกิตํ สํมฺมิณฺชิตํ ปสํวริตํ สํฆาฏิปฺตฺตจฺจวฺรชารณํ ฯ โส
อิมํ ทฺวณฺหติ ยถาญฺตํ นปฺปชานาติ อิมํ ทฺวณฺหตฺมฺทโยติ ยถาญฺตํ
นปฺปชานาติ อิมํ ทฺวณฺหนิโรจฺจติ ยถาญฺตํ นปฺปชานาติ อิมํ
ทฺวณฺหนิโรชคามินิ ปฏฺธิปฺทาติ ยถาญฺตํ นปฺปชานาติ เหวํ ไช ภิกฺขเว
ปุกุคโต อามิ โหติ ปุกุทวณฺณํ เสงฺยถาปี ตํ ภิกฺขเว อมฺพํ
อามํ ปุกุทวณฺณํ ตฺถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุกุคถัม วทามิ ฯ กถญจ
ภิกฺขเว ปุกุคโต ปุกุโก โหติ อามวณฺณํ อิมํ ภิกฺขเว เอกจฺจสฺสํ
ปุกุคตสฺสํ น ปาสํทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ อาโตกิตํ วิโตกิตํ
สํมฺมิณฺชิตํ ปสํวริตํ สํฆาฏิปฺตฺตจฺจวฺรชารณํ โส อิมํ ทฺวณฺหติ
ยถาญฺตํ ปชานาติ อิมํ ทฺวณฺหตฺมฺทโยติ ยถาญฺตํ ปชานาติ อิมํ
ทฺวณฺหนิโรจฺจติ ยถาญฺตํ ปชานาติ อิมํ ทฺวณฺหนิโรชคามินิ ปฏฺธิปฺทาติ

ยถาภุคฺติ ปชานาติ เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปกฺโก โหติ อาม-
 วณฺณํ เสยฺยถาปึํ ตํ ภิกฺขเว อมฺพํ ปกฺกํ อามวณฺณํ ตถูปมาหํ
 ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อาม โหติ
 อามวณฺณํ อึช ภิกฺขเว เขกจฺจสุตฺตํ ปุคฺคตสุตฺตํ น ปาสาทิกํ โหติ
 อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ อาโตกิตํ วิโตกิตํ สํมุมิญฺชิตํ ปสํวริตํ สํฆาฐิปตฺต-
 จัจฺจวราจณํ โส อิทํ ทุขฺชนฺติ ยถาภุคฺติ นนฺเปชานาติ อยํ ทุขฺชนฺตมฺภโยติ
 ยถาภุคฺติ นนฺเปชานาติ อยํ ทุขฺชนฺนิโรจติ ยถาภุคฺติ นนฺเปชานาติ อยํ
 ทุขฺชนฺนิโรจคามินํ ปฏฺธิปทาติ ยถาภุคฺติ นนฺเปชานาติ เอวํ โช ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต อาม โหติ อามวณฺณํ เสยฺยถาปึํ ตํ ภิกฺขเว อมฺพํ อาม
 อามวณฺณํ ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต ปกฺโก โหติ ปกฺกวณฺณํ อึช ภิกฺขเว เขกจฺจสุตฺตํ
 ปุคฺคตสุตฺตํ ปาสาทิกํ โหติ อภิกฺกนฺตํ ปฏิกฺกนฺตํ อาโตกิตํ วิโตกิตํ
 สํมุมิญฺชิตํ ปสํวริตํ สํฆาฐิปตฺตจัจฺจวราจณํ โส อิทํ ทุขฺชนฺติ ยถาภุคฺติ
 ปชานาติ อยํ ทุขฺชนฺตมฺภโยติ ยถาภุคฺติ ปชานาติ อยํ ทุขฺชนฺนิโรจติ
 ยถาภุคฺติ ปชานาติ อยํ ทุขฺชนฺนิโรจคามินํ ปฏฺธิปทาติ ยถาภุคฺติ ปชานาติ
 เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปกฺโก โหติ ปกฺกวณฺณํ เสยฺยถาปึํ
 ตํ ภิกฺขเว อมฺพํ ปกฺกํ ปกฺกวณฺณํ ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ
 วทามิ ฯ อึเม โช ภิกฺขเว จตฺตทาโร อมฺพูปมา ปุคฺคตา สฺนฺโต สฺนฺวิชฺ-

ชฺมานา โถกสฺมิมฺหิตี ๑

[๑๐๗] จตฺสฺสโต อิมมา ภิกฺขเว มฺหิตกา กตฺมา จตฺสฺสโต คารฺหํ
กตฺตา โน วสฺสิตา วสฺสิตา โน คารฺหํ กตฺตา เวน คารฺหํ กตฺตา
โน วสฺสิตา คารฺหํ กตฺตา จ วสฺสิตา จ อิมมา โช ภิกฺขเว
จตฺสฺสโต มฺหิตกา ๑ เหวเมว โช ภิกฺขเว จตฺตารอเม มฺหิตฺกุปฺมา ปุคฺคตา
สํโตะ สํวิชชฺชานา โถกสฺมิมฺหิตี กตฺเม จตฺตารอ คารฺหํ กตฺตา โน
วสฺสิตา วสฺสิตา โน คารฺหํ กตฺตา เวน คารฺหํ กตฺตา โน วสฺสิตา
คารฺหํ กตฺตา จ วสฺสิตา จ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต คารฺหํ กตฺตา
โหติ โน วสฺสิตา อิชฺช ภิกฺขเว เอกจฺจ ปุคฺคโต ชฺมมํ ปริยาปฺนนาติ
สฺสฺสฺสํ คฺเคยฺยํ เวชฺชยากรณํ คากํ อฺจฺจานํ อิตฺติวฺจฺจํ ชฺชากํ อพฺภุตชฺมมํ
เวทถฺถํ โส อิทํ ทฺกฺกฺกนฺติ ยถากฺกํ นปฺปชานาติ อยํ ทฺกฺก-
สฺสมุทฺโยติ ยถากฺกํ นปฺปชานาติ อยํ ทฺกฺกนฺนิโรจฺจติ ยถากฺกํ นปฺปชานา-
นาติ อยํ ทฺกฺกนฺนิโรชฺคามินํ ปฏฺฐิพฺพาติ ยถากฺกํ นปฺปชานาติ เอวํ
โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต คารฺหํ กตฺตา โหติ โน วสฺสิตา เสยฺยถาบี

๑ อิติ ปวฺ ฅฏฺฐสฺสฺสฺสํ ฅฏฺฐํ ชฺชายตี ๑ ตถา ทิ วฺจฺจํ ตพฺพณฺ-
ณนายํ ปญฺจเม อามํ ปกฺกวณฺณนฺตี อามกํ หุคฺควา โอโตเกณฺตฺตานํ
ปกฺกสฺสทิสฺสํ ชฺชายตี ๑ เอวํ สฺพพฺพานิ ทฺกฺกฺกพฺพานิ ๑ ฅฏฺฐํ อุตฺตฺตานเมว ๑
สฺสฺสฺสเม คารฺหํ วุจฺจติ วิสฺสโย โย จ คารฺหํ ชฺชานตี น จ ตตฺถ
วสฺสิตี โส คารฺหํ กตฺตา โน วสฺสิตา ทิ วุจฺจตฺตี ๑ ทิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสํ โปคฺค-
ปน ตํ ฅฏฺฐเมว โหติ ๑

ส่า ภิกฺขเว มฺหิสา คารํ กตฺตา โน วสฺสิตา ตฺถุปมาหํ ภิกฺขเว .
 อิมํ ปุคฺคํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต วสฺสิตา โหติ โน
 คารํ กตฺตา อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต ฌมฺมํ (๑) ปริยาปฺนาคิ
 สํสฺสํ เคนยํ เวยฺยาकरणํ คารํ อุตฺถานํ อิติวุตฺตํ ชาตํ อพฺภุตฌมฺมํ
 เวทถฺถํ โส อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถากฺกํ ปชานาคิ อยํ ทุกฺขสํมุทโยติ
 ยถากฺกํ ปชานาคิ อยํ ทุกฺขนิโรธติ ยถากฺกํ ปชานาคิ อยํ ทุกฺขนิโรธ-
 คามินํ ปฏิปทาคิ ยถากฺกํ ปชานาคิ เอวํ โส ภิกฺขเว ปุคฺคโต วสฺสิตา
 โหติ โน คารํ กตฺตา เสยฺยถาปํ ส่า ภิกฺขเว มฺหิสา วสฺสิตา โน คารํ
 กตฺตา ตฺถุปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต
 เนว คารํ กตฺตา โหติ โน วสฺสิตา อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต
 ฌมฺมํ น ปริยาปฺนาคิ สํสฺสํ เคนยํ เวยฺยาकरणํ คารํ อุตฺถานํ อิติ-
 วุตฺตํ ชาตํ อพฺภุตฌมฺมํ เวทถฺถํ โส อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถากฺกํ
 นปฺปชานาคิ อยํ ทุกฺขสํมุทโยติ ยถากฺกํ นปฺปชานาคิ อยํ ทุกฺข-
 นิโรธติ ยถากฺกํ นปฺปชานาคิ อยํ ทุกฺขนิโรธคามินํ ปฏิปทาคิ
 ยถากฺกํ นปฺปชานาคิ เอวํ โส ภิกฺขเว ปุคฺคโต เนว คารํ กตฺตา
 โหติ โน วสฺสิตา เสยฺยถาปํ ส่า ภิกฺขเว มฺหิสา เนว คารํ กตฺตา
 โน วสฺสิตา ตฺถุปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต คารํ กตฺตา จ โหติ วสฺสิตา จ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ

๑ บ. พ. เอกถนฺตเว นอติ อตฺถิ ฯ

ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปรรคฺวจฺณโห โหติ โน สํคฺวจฺณโห อธิ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโต ปรรปฺริสํ อุกฺกุเพฺสธา โหติ โน สกฺปฺริสํ เหวํ
 โห ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปรรคฺวจฺณโห โหติ โน สํคฺวจฺณโห เสงฺยถาบี
 สํ ภิกฺขเว พฺลิตฺตฺวโห ปรรคฺวจฺณโห โน สํคฺวจฺณโห ตถูปมาหํ
 ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สํคฺวจฺณโห
 จ โหติ ปรรคฺวจฺณโห จ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต สกฺปฺริ-
 สญฺจ อุกฺกุเพฺสธา โหติ ปรรปฺริสญฺจ เหวํ โห ภิกฺขเว ปุคฺคโต
 สํคฺวจฺณโห จ โหติ ปรรคฺวจฺณโห จ เสงฺยถาบี สํ ภิกฺขเว
 พฺลิตฺตฺวโห สํคฺวจฺณโห จ ปรรคฺวจฺณโห จ ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ
 ปุคฺคตํ วทามิ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต เหว สํคฺวจฺณโห โหติ
 โน ปรรคฺวจฺณโห อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต เหว สกฺปฺริสํ
 อุกฺกุเพฺสธา โหติ โน ปรรปฺริสํ เหวํ โห ภิกฺขเว ปุคฺคโต เหว
 สํคฺวจฺณโห โหติ โน ปรรคฺวจฺณโห เสงฺยถาบี สํ ภิกฺขเว พฺลิต-
 ตฺวโห เหว สํคฺวจฺณโห โน ปรรคฺวจฺณโห ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ
 ปุคฺคตํ วทามิ ฯ อิมเ โห ภิกฺขเว จตฺตารโ พฺลิตฺตฺวทุปมา ปุคฺคตา
 สํโตะ สํวิชฺชํมานา โลกสฺสมินฺตึ ฯ

[๑๐๘] จตฺตาริเม ภิกฺขเว รุกฺขา กตเม จตฺตารโ แมคฺคุ
 แมคฺคุปฺริวาโร แมคฺคุ สํารปฺริวาโร สํารโ แมคฺคุปฺริวาโร สําร
 สํารปฺริวาโร อิมเ โห ภิกฺขเว จตฺตารโ รุกฺขา ฯ เอวเมว โห
 ภิกฺขเว จตฺตาริเม รุกฺขทุปมา ปุคฺคตา สํโตะ สํวิชฺชํมานา โลกสฺสมิ

กตเม ๑๑๑๑ เผคฺคฺ เผคฺคฺปริวารโ เผคฺคฺ สํวปริวารโ สํว
 เผคฺคฺปริวารโ สํว สํวปริวารโ ๑ กถณ๑ ภิกฺขเว ปุคฺคโต เผคฺคฺ
 โหติ เผคฺคฺปริวารโ อึช ภิกฺขเว เขกฺจโ ปุคฺคโต ทุสฺสโต โหติ
 ปาปชมฺโม ปริสํวีสุสฺ ทุสฺสตา ปาปชมฺมา เขวํ โช ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต เผคฺคฺ โหติ เผคฺคฺปริวารโ เสยฺยถาปึ โส ภิกฺขเว รุกฺโข
 เผคฺคฺ เผคฺคฺปริวารโ ตถฺปมาหํ ภิกฺขเว อึมํ ปุคฺคํ วทามิ ๑ กถณ๑
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต เผคฺคฺ โหติ สํวปริวารโ อึช ภิกฺขเว เขกฺจโ
 ปุคฺคโต ทุสฺสโต โหติ ปาปชมฺโม ปริสํ ๑ ขวสฺส โหติ สึตวตฺ
 กถฺยานชมฺมา เขวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต เผคฺคฺ โหติ สํวปริวารโ
 เสยฺยถาปึ โส ภิกฺขเว รุกฺโข เผคฺคฺ สํวปริวารโ ตถฺปมาหํ ภิกฺขเว
 อึมํ ปุคฺคํ วทามิ ๑ กถณ๑ ภิกฺขเว ปุคฺคโต สํว โหติ เผคฺคฺ-
 ปริวารโ อึช ภิกฺขเว เขกฺจโ ปุคฺคโต สึตวา โหติ กถฺยานชมฺโม
 ปริสํ ๑ ขวสฺส โหติ ทุสฺสตา ปาปชมฺมา เขวํ โช ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต สํว โหติ เผคฺคฺปริวารโ เสยฺยถาปึ โส ภิกฺขเว รุกฺโข
 สํว เผคฺคฺปริวารโ ตถฺปมาหํ ภิกฺขเว อึมํ ปุคฺคํ วทามิ ๑ กถณ๑
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต สํว โหติ สํวปริวารโ อึช ภิกฺขเว เขกฺจโ
 ปุคฺคโต สึตวา โหติ กถฺยานชมฺโม ปริสํวีสุสฺ โหติ สึตวตฺ
 กถฺยานชมฺมา เขวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต สํว โหติ สํวปริวารโ
 เสยฺยถาปึ โส ภิกฺขเว รุกฺโข สํว สํวปริวารโ ตถฺปมาหํ ภิกฺขเว
 อึมํ ปุคฺคํ วทามิ ๑ อึเม โช ภิกฺขเว ๑๑๑๑ รุกฺขปฺมา ปุคฺคตา

สนฺโต สํวชิชฺชมานา โลกสุมินฺติ ฯ

[๓๓๐] จตุตฺตารโรเม ภิกฺขเว ชาลฺลิวีธา กตเม จตุตฺตารโร อากค-
 วิโส น โฆรววิโส โฆรววิโส น อากควิโส อากควิโส จ
 โฆรววิโส จ เหนว อากควิโส น โฆรววิโส อิมเ ชว ภิกฺขเว
 จตุตฺตารโร ชาลฺลิวีธา ฯ เหนวเมว ชว ภิกฺขเว จตุตฺตารโรเม ชาลฺลิวีธูปมา
 ปุคฺคตถา สนฺโต สํวชิชฺชมานา โลกสุมิ กตเม จตุตฺตารโร อากควิโส
 น โฆรววิโส โฆรววิโส น อากควิโส อากควิโส จ โฆรววิโส
 จ เหนว อากควิโส น โฆรววิโส ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อากควิโส
 โหติ น โฆรววิโส อิม ภิกฺขเว เอกจฺจ ปุคฺคโต อภินฺนํ กุชฺฌตติ
 โส จ ชฺวสฺสํ โกโช น ทึฆรคฺคํ อนฺเสตติ เหวํ ชว ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต อากควิโส โหติ น โฆรววิโส เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว
 ชาลฺลิวีโส อากควิโส น โฆรววิโส ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ
 วทามิ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต โฆรววิโส โหติ น อากควิโส
 อิม ภิกฺขเว เอกจฺจ ปุคฺคโต น เหนว ชว อภินฺนํ กุชฺฌตติ โส
 จ ชฺวสฺสํ โกโช ทึฆรคฺคํ อนฺเสตติ เหวํ ชว ภิกฺขเว ปุคฺคโต
 โฆรววิโส โหติ น อากควิโส เสยฺยถาปิ โส ภิกฺขเว ชาลฺลิวีโส
 โฆรววิโส น อากควิโส ตถูปมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ ฯ
 กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อากควิโส จ โหติ โฆรววิโส จ อิม
 ภิกฺขเว เอกจฺจ ปุคฺคโต อภินฺนํ กุชฺฌตติ โส จ ชฺวสฺสํ โกโช
 ทึฆรคฺคํ อนฺเสตติ เหวํ ชว ภิกฺขเว ปุคฺคโต อากควิโส จ โหติ

๑๕๐ สุตตุนุคมีฏเถ ของสุตตุนิภายสุต จตุกุกนิปาโต [๑๑๓

โฆรวีโส ๑ เสยฺยถาบี โส ภิกฺขเว ชาลวีโส อากตวีโส ๑
โฆรวีโส ๑ ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคตํ วทามิ ๑ กถญฺจ
ภิกฺขเว ปุคฺคโต เนว อากตวีโส โหติ น โฆรวีโส อธิ ภิกฺขเว
เอกจฺจ ปุคฺคโต น เหว โห อภินฺหิ กุชฺฌติ โส ๑ ชฺวรสฺส
โกโห น ทิฆรคฺคิ อญฺเสติ เหว โห ภิกฺขเว ปุคฺคโต เนว อากต-
วีโส โหติ น โฆรวีโส เสยฺยถาบี โส ภิกฺขเว ชาลวีโส เนว
อากตวีโส น โฆรวีโส ตถูปมาหิ ภิกฺขเว อิมิ ปุคฺคตํ วทามิ ๑
อิมเ โห ภิกฺขเว จตุตาริ ชาลวีสุปมา ปุคฺคตา สฺนโต สฺวิชฺชมานา
โลกสฺมินฺติ ๑

วธาทกุกโค ปจโม ๑

ตสฺสสุทฺธานิ

เทว วธาทกุกฺภา อุกกรหทา เทว โหนฺติ
อมุพานิ มฺฐิตาพพิพฺพทา รุกฺขาชาลวีเสน เต ทลํถิติ ๑

เกลีสฺวคฺโค ทฺติโย

[๑๑๓] อถโห เกลีสฺ อสฺสทฺมมฺสํวธาติ เยน ภคฺวา เตนฺปสฺงกฺมิ
อุปสฺงกฺมิคฺวา ภคฺวณฺคิ อภิวาทฺเตวาท. เอกมฺนฺตํ นิสฺสีติ ๑ เอกมฺนฺตํ
นินฺนุณฺ โห เกลีสฺ อสฺสทฺมมฺสํวธาติ ภคฺวา เอตทฺโวจ ทฺวญฺจ ชฺวาลิ
เกลีสฺ สฺนญฺญาโต อสฺสทฺมมฺสํวธาติ กถญฺจ ปน ทฺวํ เกลีสฺ อสฺสทฺมมฺ
วินฺเสติ ๑ อหิ โห ภาเน อสฺสทฺมมฺ สฺนญฺเหนปี วินฺนมิ มฺรฺุเสณฺนี

วิเนมิ สณฺหฬรฺเสนปี วิเนมตี ๑ สเจ เต เกสึ อสฺสํทมฺโม สณฺเหเน
 วินยํ น อฺเปติ ฬรฺเสน วินยํ น อฺเปติ สณฺหฬรฺเสน วินยํ น
 อฺเปติ กิณฺติ ตํ กริสฺสตี ๑ สเจ เม ฆนฺเต อสฺสํทมฺโม สณฺเหเน
 วินยํ น อฺเปติ ฬรฺเสน วินยํ น อฺเปติ สณฺหฬรฺเสน วินยํ น
 อฺเปติ ทนามิ นํ ฆนฺเต ตํ กิสฺสํ เหตุ มา เม อจฺริยกฺลสฺสํ
 อวณฺโณ อโหสฺสตี ภควา ปน ฆนฺเต อณฺฺคฺตโร ปุริสํทมฺมสํวรฺกิ
 กถํ ปน ฆนฺเต ภควา ปุริสํทมฺมํ วิเนตฺตี ๑ อหํ โช เกสึ ปุริสํทมฺมํ
 สณฺเหเนปี วิเนมิ ฬรฺเสนปี วิเนมิ สณฺหฬรฺเสนปี วิเนมิ ตตฺริทํ
 เกสึ สณฺหฬมฺมํ อิติ กายสฺสจฺริตํ อิติ กายสฺสจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ
 วจฺสจฺริตํ อิติ วจฺสจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ มโนสฺสจฺริตํ อิติ มโน-
 สฺสจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ เทวา อิติ มนุสฺสํ ตตฺริทํ เกสึ ฬรฺ-
 สฺสํมฺมํ อิติ กายทฺจฺจฺริตํ อิติ กายทฺจฺจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ วจฺสจฺ-
 จฺริตํ อิติ วจฺสจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ มโนทฺจฺจฺริตํ อิติ มโน-
 ทฺจฺจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ นริโย อิติ ติรจฺจฺฉานโยนิ อิติ ปิตฺติ-
 วิสโย ตตฺริทํ เกสึ สณฺหฬรฺสฺสํมฺมํ อิติ กายสฺสจฺริตํ อิติ กาย-
 สฺสจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ กายทฺจฺจฺริตํ อิติ กายทฺจฺจฺริตสฺสํ วิปาโก
 อิติ วจฺสจฺริตํ อิติ วจฺสจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ วจฺสจฺริตํ อิติ
 วจฺสจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ มโนสฺสจฺริตํ อิติ มโนสฺสจฺริตสฺสํ วิปาโก
 อิติ มโนทฺจฺจฺริตํ อิติ มโนทฺจฺจฺริตสฺสํ วิปาโก อิติ เทวา อิติ
 มนุสฺสํ อิติ นริโย อิติ ติรจฺจฺฉานโยนิ อิติ ปิตฺติวิสโยติ ๑

๑๕๒ สุตตตบฏิกเก อังคุตตรนิกายสุต จตุกกนิปาโต [๑๓๑

สเจ เต ภาณเต ปุริสทมโม สณฺเهن วินยํ น อฺเปติ มรฺุเสณ วินยํ
น อฺเปติ สณฺหมรฺุเสณ วินยํ น อฺเปติ กิณฺติ ตํ ภควา กโรตฺติ ๑
สเจ เม เกสี ปุริสทมโม สณฺเهن วินยํ น อฺเปติ มรฺุเสณ วินยํ
น อฺเปติ สณฺหมรฺุเสณ วินยํ น อฺเปติ หนามิ นํ เกสฺติ ๑ น โช
โน ภาณเต ภควโต ปาณาติปาโต กปฺปติ อถ ๑ ปน ภควา เอว
มาห หนามิ นํ เกสฺติ ๑ สจฺจํ เกสี น ตถาคคสุตฺส ปาณาติปาโต
กปฺปติ อปฺปจ โย ปุริสทมโม สณฺเهن วินยํ น อฺเปติ มรฺุเสณ
วินยํ น อฺเปติ สณฺหมรฺุเสณ วินยํ น อฺเปติ น ตํ ตถาคโต
วตฺตพฺพํ อนุสํวสีตพฺพํ มณฺเณติ นมี วิญญู สฺพฺรหฺมจาร์วี วตฺตพฺพํ
อนุสํวสีตพฺพํ มณฺเณติ สุวโรหโส เกสี อวิยสุตฺส วินเย ยํ น
ตถาคโต วตฺตพฺพํ อนุสํวสีตพฺพํ มณฺเณติ นมี วิญญู สฺพฺรหฺมจาร์วี
วตฺตพฺพํ อนุสํวสีตพฺพํ มณฺเณติ ๑ โส หิ นฺน ภาณเต สุวโร โหติ
ยํ น ตถาคโต วตฺตพฺพํ อนุสํวสีตพฺพํ มณฺเณติ นมี วิญญู สฺพฺรหฺม-
จาร์วี วตฺตพฺพํ อนุสํวสีตพฺพํ มณฺเณติ อภิกฺกนฺตุํ ภาณเต อภิกฺกนฺตุํ
ภาณเต เสยฺยถามี ภาณเต นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกชฺชเยยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ
วา วิวเรยฺย มฺุหฺสสุตฺส วา มคฺคํ อจฺจิกฺกชฺชเยยฺย อนุชกาเร วา
เตตปฺปชฺชิตํ ชาเรยฺย จกฺขมฺนฺโต รูปานํ ทกฺขนฺตุตฺติ เอวเมว
ภควตา อเนกปริยาเยน สมฺโม ปกาสิโต เขสาหํ ภาณเต ภควนฺตุ
สฺรณํ คจฺจามิ สมฺมมฺเญจ ภิกฺขุสฺสมฺเญจ อฺปาสกํ มํ ภาณเต ภควา
ชาเรตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณฺเปตํ สฺรณํ คตฺนฺติ ๑

[๓๑๒] จตุหิ ภิกฺขเว อํงคฺเหหิ สมนฺนาคโต รณฺโณ ภทฺโร
 อสฺสํสาขานิโย ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค รณฺโณ อํงคฺนฺเตวว สํขํ
 คจฺจติ กตเมหิ จตุหิ อายฺยชเวน ชเวน ฆนฺตฺติยา สํรจฺเจน อิมฺเหหิ
 โช ภิกฺขเว จตุหิ อํงคฺเหหิ สมนฺนาคโต รณฺโณ ภทฺโร อสฺสํสาขานิโย
 ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค รณฺโณ อํงคฺนฺเตวว สํขํ คจฺจติ ๑ เหวเมว
 โช ภิกฺขเว จตุหิ ฆมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อหุเนยฺโย โหติ
 ปาหุเนยฺโย ทภฺขิณฺเนยฺโย อณฺชติกรณฺเณโย อณฺตุคฺครํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โถกสฺสํ
 กตเมหิ จตุหิ อายฺยชเวน ชเวน ฆนฺตฺติยา สํรจฺเจน อิมฺเหหิ โช
 ภิกฺขเว จตุหิ ฆมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อหุเนยฺโย โหติ ๑ เป ๑
 อณฺตุคฺครํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ โถกสฺสํสํติ ๑

[๓๑๓] จตฺตารโหเม ภิกฺขเว ภทฺรวา อสฺสํสาขานิยา สมนฺโต สํวิชฺช-
 มานา โถกสฺมํ กตเม จตฺตารโห อิชฺ ภิกฺขเว อฺเชกฺจฺจ ภาทฺโร
 อสฺสํสาขานิโย ปโตทจฺจนายํ ทิสฺสุวา สํวิชฺติ สํเวคํ อายฺยชฺชติ กิณฺนุ
 โช มํ อชฺช อสฺสํสทฺมมฺสํรติ การณํ กาวเรสฺสํติ กิมฺสฺสํสํหํ ปฏฺธิ-
 กโรมํติ เหวรฺรโปมํ ภิกฺขเว อิชฺกจฺจ ภาทฺโร อสฺสํสาขานิโย โหติ
 อยํ ภิกฺขเว ปจฺจโม ภทฺโร อสฺสํสาขานิโย สมนฺโต สํวิชฺชมาโน โถกสฺมํ ๑
 ปุณฺ จปรํ ภิกฺขเว อิชฺกจฺจ ภาทฺโร อสฺสํสาขานิโย น เหว โช ปโต-
 ทจฺจนายํ ทิสฺสุวา สํวิชฺติ สํเวคํ อายฺยชฺชติ อปฺปิจฺจ โช โถมเวชฺชติ
 สํวิชฺติ สํเวคํ อายฺยชฺชติ กิณฺนุ โช มํ อชฺช อสฺสํสทฺมมฺสํรติ การณํ
 กาวเรสฺสํติ กิมฺสฺสํสํหํ ปฏฺธิกโรมํติ เหวรฺรโปมํ ภิกฺขเว อิชฺกจฺจ

ภทฺโร อสฺสํสาขานิโย โหติ อຍံ ภิกฺขเว ทฺติโย ภทฺโร อสฺสํ-
 ขานิโย สํนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมိံ ។ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อិเชกฺขุจ
 ภทฺโร อสฺสํสาขานิโย น เหว โข ปโตทจฺจนายํ ทิสฺสุวา สํวิชฺติ สံเวคံ
 อปชฺชติ นมိํ โทมเวทวิทฺโธ สํวิชฺติ สံเวคံ อปชฺชติ อပ္ปจฺ โข
 จมฺมเวทวิทฺโธ สํวิชฺติ สံเวคံ อปชฺชติ กิณฺฺนุ โข มํ อชฺช อสฺสํ-
 ทมฺมสํวาริ การณํ การเวสฺสติ กิมสฺสํสาหํ ปฏฺกโรรมํติ เขวฺรโปมปี ภิกฺขเว
 อិเชกฺขุจ ภทฺโร อสฺสํสาขานิโย โหติ อຍံ ภิกฺขเว ทฺติโย ภทฺโร
 อสฺสํสาขานิโย สํนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺมိံ ។ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อិเช-
 กฺขุจ ภทฺโร อสฺสํสาขานิโย น เหว โข ปโตทจฺจนายํ ทิสฺสุวา สํวิชฺติ
 สံเวคံ อปชฺชติ นมိํ โทมเวทวิทฺโธ สํวิชฺติ สံเวคံ อปชฺชติ นมိ
 จมฺมเวทวิทฺโธ สํวิชฺติ สံเวคံ อปชฺชติ อပ္ปจฺ โข อจฺจฺจเวทวิทฺโธ
 สํวิชฺติ สံเวคံ อปชฺชติ กิณฺฺนุ โข มํ อชฺช อสฺสํทมฺมสํวาริ การณํ
 การเวสฺสติ กิมสฺสํสาหํ ปฏฺกโรรมํติ เขวฺรโปมปี ภิกฺขเว อិเชกฺขุจ ภทฺโร
 อสฺสํสาขานิโย โหติ อຍံ ภิกฺขเว จตุทฺโถ ภทฺโร อสฺสํสาขานิโย สํนฺโต
 สํวิชฺชมาโน โลกสฺมိံ ។ อิเม โข ภิกฺขเว จตุตาโร ภทฺรฺวา อสฺสํสาขานิยา
 สํนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมိံ ។ เหวเมว โข ภิกฺขเว จตุตาโรเม ภทฺรฺวา
 ปฺริสํสาขานิยา สํนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมိံ กตเม จตุตาโร อិ
 ภิกฺขเว เขกฺขุจ ภทฺโร ปฺริสํสาขานิโย สฺจนาคิ อมฺกสฺมိံ นาม คาเม
 วา นิคเม วา อิตฺถိံ วา ปฺริโสံ วา ทฺกฺขิโต วา กาลกโต วา
 โสံ เตน สํวิชฺติ สံเวคံ อปชฺชติ สํวิกฺโข โยนิโส ปทหติ ปหิ-

ตฺตฺโต กาเยน เจว ปรมตฺตจํ ตฺจฺฉนโรติ ปณฺณาย จ อตฺติวิชฺฌม ปสฺสฺสติ
 เสยฺยถาปํ โส ภิกฺขเว ภทฺโร อสฺสํสาชานิโย ปโตทจฺจนายํ ทิสฺสวา
 สํวิชฺติ สํเวคํ อปชฺชติ ตฺนุปรมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ภทฺรํ ปุริสํสาชานิยํ
 วทามิ เอวฺวูปมํ ภิกฺขเว อิคฺเชจฺจโร ภทฺโร ปุริสํสาชานิโย โหติ
 อยํ ภิกฺขเว ปจฺจิมํ ภทฺโร ปุริสํสาชานิโย สมนฺโต สํวิชฺชมาโน โลกสฺสํ ๑
 ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อิคฺเชจฺจโร ภทฺโร ปุริสํสาชานิโย น เหว โช สฺสฺนาติ
 อมฺกสฺสํ นาม คาเม วา นิคฺเคเม วา อิตฺถํ วา ปุริสํ วา ทฺกฺขิตฺโต
 วา กาสกฺโกติ วาติ อปฺปํ โช สํมํ ปสฺสฺสติ อิตฺถํ วา ปุริสํ วา
 ทฺกฺขิตฺตํ วา กาสกฺกํ วา โส เตน สํวิชฺติ สํเวคํ อปชฺชติ สํวิคฺโค
 โยนิโส ปทฺหติ ปทฺหิตฺตฺโต กาเยน เจว ปรมตฺตจํ ตฺจฺฉนโรติ
 ปณฺณาย จ อตฺติวิชฺฌม ปสฺสฺสติ เสยฺยถาปํ โส ภิกฺขเว ภทฺโร อสฺสํสา-
 ชานิโย โทมเวระวทฺโช สํวิชฺติ สํเวคํ อปชฺชติ ตฺนุปรมาหํ ภิกฺขเว
 อิมํ ภทฺรํ ปุริสํสาชานิยํ วทามิ เอวฺวูปมํ ภิกฺขเว อิคฺเชจฺจโร ภทฺโร
 ปุริสํสาชานิโย โหติ อยํ ภิกฺขเว ทฺติโย ภทฺโร ปุริสํสาชานิโย สมนฺโต
 สํวิชฺชมาโน โลกสฺสํ ๑ ปฺน จปรํ ภิกฺขเว อิคฺเชจฺจโร ภทฺโร ปุริสํสา-
 ชานิโย น เหว โช สฺสฺนาติ อมฺกสฺสํ นาม คาเม วา นิคฺเคเม
 วา อิตฺถํ วา ปุริสํ วา ทฺกฺขิตฺโต วา กาสกฺโกติ วาติ นปฺปํ สํมํ
 ปสฺสฺสติ อิตฺถํ วา ปุริสํ วา ทฺกฺขิตฺตํ วา กาสกฺกํ วา อปฺปํ ชฺวตฺส
 ฌาติ วา สํโถหิตฺโต วา ทฺกฺขิตฺโต วา โหติ กาสกฺโกติ วา โส
 เตน สํวิชฺติ สํเวคํ อปชฺชติ สํวิคฺโค โยนิโส ปทฺหติ ปทฺหิตฺตฺโต

กาเยน เจว ปรมสจฺจํ สจฺฉนิโรทึ ปญฺญาเย ๑ อตีตชฺเฌม ปสฺสตี
เสยฺยถาปึ โส ภิกฺขเว ภทฺโร อสฺสสาชานึโย จมฺมเวชวิทฺโธ สํวึชตี
สํเวคํ อปชฺชตี ตถฺยมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ภทฺรํ ปุริสสาชานึยํ วทามึ
เอวฺรโปปึ ภิกฺขเว อึเชกจฺจ ภาทฺโร ปุริสสาชานึโย โหตี อยํ ภิกฺขเว
ตตีโย ภทฺโร ปุริสสาชานึโย สนนฺโต สํวึชฺชมานโน โลกสฺมึ ๑ ปฺน จปร
ภิกฺขเว อึเชกจฺจ ภาทฺโร ปุริสสาชานึโย น เหว ไซ สฺสณนตี อมฺ-
กสฺมึ นาม คาเม วา นึคเม วา อิตถึ วา ปุริสํ ทุกฺขิตฺโต วา
กาถกโต วาตี นมึ สํมํ ปสฺสตี อิตถึ วา ปุริสํ วา ทุกฺขิตํ วา
กาถกํ วา นมึสฺสํ วาตี วา สํโถหิตโต วา ทุกฺขิตโต วา โหตี
กาถกโต วา อปึจ ไซ สํมญฺเฌว สฺสุจฺจ โหตี สํวึชฺชานึโย เวท-
นาคี ทุกฺขาคี ตึพฺพาคี ชวาคี กฏฺฏกฺกาคี อสํสาคี อมฺนาคี ปาณ-
นาคี โส เตน สํวึชตี สํเวคํ อปชฺชตี สํวึคฺโค โยนิสํ ปท-
หตี ปหิตฺตฺโต กาเยน เจว ปรมสจฺจํ สจฺฉนิโรทึ ปญฺญาเย ๑
อตีตชฺเฌม ปสฺสตี เสยฺยถาปึ โส ภิกฺขเว ภทฺโร อสฺสสาชานึโย
อฏฺฐเวชวิทฺโธ สํวึชตี สํเวคํ อปชฺชตี ตถฺยมาหํ ภิกฺขเว อิมํ
ภทฺรํ ปุริสสาชานึยํ วทามึ เอวฺรโปปึ ภิกฺขเว อึเชกจฺจ ภาทฺโร
ปุริสสาชานึโย โหตี อยํ ภิกฺขเว จตุกฺกนิปาทํ ภทฺโร ปุริสสาชานึโย สนนฺโต
สํวึชฺชมานโน โลกสฺมึ ๑ อึเม ไซ ภิกฺขเว จตุคฺคาโร ภทฺรภา ปุริสสาชานึยา
สนนฺโต สํวึชฺชมานนา โลกสฺมึนฺนตี ๑

[๓๑๕] จตุทึ ภิกฺขเว องฺเคทึ สมนฺนาคโต รณฺเญ นาค

ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค วนฺโณ องฺคนฺเตว สํหํ คจฺฉติ กตเมหิ
 จตุหิ อีช ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค โสตา จ โหติ หนฺตา จ
 ฆนฺตา จ คนฺตา จ ๑ กถญจ ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค โสตา โหติ
 อีช ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค ยเมเนํ หตฺถิตมฺมสํวริ การณํ กาวริ
 ยหิ वा कत्तपुप्फं यหิ वा अकत्तपुप्फं तं अग्गจिक्खวา मनฺสิक्खวา
 สํพुप्फं เจตฺโส สมนฺนาหริคฺคา โหติโสโต สฺขนาติ เอวํ โข ภิกฺขเว
 วนฺโณ นาโค โสตา โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค หนฺตา
 โหติ อีช ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค สํคามคโต หตฺถิมฺมี หนฺติ
 หตฺถารุหฺมิมฺมี หนฺติ อสฺสํมิมฺมี หนฺติ อสฺสํวรุหฺมิมฺมี หนฺติ รมฺมิมฺมี หนฺติ
 วัฏฺฐิมฺมี หนฺติ ปตฺติกมฺมิมฺมี หนฺติ เอวํ โข ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค
 หนฺตา โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค ฆนฺตา โหติ อีช
 ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค สํคามคโต ฆโม โหติ สत्ตปิปปहारานํ อิติปป-
 หารานํ อุตฺตปิปปहारานํ เภริปณฺนอสฺสत्तिณฺณวณฺนินาทสํททานํ เอวํ โข
 ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค ฆนฺตา โหติ ๑ กถญจ ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค
 คนฺตา โหติ อีช ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค ยเมเนํ หตฺถิตมฺมสํวริ
 ทิสํ เปเสติ ยหิ वा कत्तपुप्फं यหि वा अकत्तपुप्फं तं ฆปิप-
 ณฺเนว คนฺตา โหติ เอวํ โข ภิกฺขเว วนฺโณ นาโค คนฺตา
 โหติ ๑ อิมฺเหติ โข ภิกฺขเว จตุหิ องฺเคหิ สมนฺนาคโต วนฺโณ
 นาโค ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค วนฺโณ องฺคนฺเตว สํหํ คจฺฉติ ๑
 เอวเมว โข ภิกฺขเว จตุหิ ฆมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อานุญโย

คณฺตา โหติ เอวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ คณฺตา โหติ ฯ อิมเหติ โช
ภิกฺขเว จคฺคูหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ชาหุเนยฺโย โหติ ปาหุเนยฺโย
ทกฺขิณฺเนยฺโย อณฺุชฺติกรณฺ์โย อนฺุคฺคฺวํ ปุณฺณณฺุชฺคฺคํ โสถสฺสํสาติ ฯ

[๑๓๕] จคฺคฺวํมาหิ ภิกฺขเว จานํ กตฺมานิ จคฺคฺวํ อคฺคฺติ
ภิกฺขเว จานํ อมฺนาปํ กาคฺคํ คณฺุจ กยิรฺมานํ อนฺุคฺคฺวํ สํวคฺคฺติ
อคฺคฺติ ภิกฺขเว จานํ อมฺนาปํ กาคฺคํ คณฺุจ กยิรฺมานํ อคฺคฺวํ สํวคฺค-
คฺติ อคฺคฺติ ภิกฺขเว จานํ มฺนาปํ กาคฺคํ คณฺุจ กยิรฺมานํ อนฺุคฺคฺวํ
สํวคฺคฺติ อคฺคฺติ ภิกฺขเว จานํ มฺนาปํ กาคฺคํ คณฺุจ กยิรฺมานํ อคฺคฺวํ
สํวคฺคฺติ ฯ ตคฺคฺวํ ภิกฺขเว ยทิตํ จานํ อมฺนาปํ กาคฺคํ คณฺุจ กยิรฺมานํ
อนฺุคฺคฺวํ สํวคฺคฺติ อิทํ ภิกฺขเว จานํ อญฺุญฺเญนฺุว น กคฺคฺวํ
มณฺุณฺุคฺติ ยมฺบิยํ จานํ อมฺนาปํ กาคฺคํ อิมฺนิยํ น กคฺคฺวํ มณฺุณฺุคฺติ
ยมฺบิยํ จานํ กยิรฺมานํ อนฺุคฺคฺวํ สํวคฺคฺติ อิมฺนิยํ น กคฺคฺวํ
มณฺุณฺุคฺติ อิทํ ภิกฺขเว จานํ อญฺุญฺเญนฺุว น กคฺคฺวํ มณฺุณฺุคฺติ ฯ
ตคฺคฺวํ ภิกฺขเว ยทิตํ จานํ อมฺนาปํ กาคฺคํ คณฺุจ กยิรฺมานํ
อนฺุคฺคฺวํ สํวคฺคฺติ อิมฺสํมํ ภิกฺขเว จานํ พาทํ จ ปณฺุชฺติโต จ
เวทิตฺวํ ปุริสคฺคฺวํ ปุริสคฺคฺวํ ปุริสคฺคฺวํ น ภิกฺขเว พาทํ
อิตฺติ ปณฺุชฺติคฺคฺวํ กิณฺุจายํ โช อิทํ จานํ อมฺนาปํ กาคฺคํ อคฺค-
วํ จานํ กยิรฺมานํ อนฺุคฺคฺวํ สํวคฺคฺติ โส ตํ จานํ น กโรติ
คคฺคฺวํ ตํ จานํ อคยิรฺมานํ อนฺุคฺคฺวํ สํวคฺคฺติ ปณฺุชฺติโต จ โช
ภิกฺขเว อิตฺติ ปณฺุชฺติคฺคฺวํ กิณฺุจายํ โช อิทํ จานํ อมฺนาปํ กาคฺคํ

อถจรหิํ ฌานํ กยิรमानํ อตฺตถาย สํวตฺตคํติ ไล่ คํ ฌานํ กโรติ
ตฺสฺสํ คํ ฌานํ กยิรमानํ อตฺตถาย สํวตฺตคํติ ๑ ตตฺร ภิกฺขเว ยถิํ ฌานํ
มนาเป กาคฺคํ ตณฺจ กยิรमानํ อนตฺตถาย สํวตฺตคํติ อิมํสุํมีเย ภิกฺขเว
ฌานเน พาโต ๑ ปณฺทิตโต ๑ เวทิตฺตพฺโพ ปุริสฺสฺตถาเม ปุริสฺสฺวีริเย
ปุริสฺสฺปรกฺกเม น ภิกฺขเว พาโต อิติ ปฏฺฐิสฺสญฺจิกฺขติ กิณฺจาเป โข
อิํ ฌานํ มนาเป กาคฺคํ อถจรหิํ ฌานํ กยิรमानํ อนตฺตถาย สํวตฺตคํติ ไล่
คํ ฌานํ กโรติ ตฺสฺสํ คํ ฌานํ กยิรमानํ อนตฺตถาย สํวตฺตคํติ ปณฺทิตโต
๑ โข ภิกฺขเว อิติ ปฏฺฐิสฺสญฺจิกฺขติ กิณฺจาเป โข อิํ ฌานํ มนาเป
กาคฺคํ อถจรหิํ ฌานํ กยิรमानํ อนตฺตถาย สํวตฺตคํติ ไล่ คํ ฌานํ
น กโรติ ตฺสฺสํ คํ ฌานํ อกยิรमानํ อตฺตถาย สํวตฺตคํติ ๑ ตตฺร
ภิกฺขเว ยถิํ ฌานํ มนาเป กาคฺคํ ตณฺจ กยิรमानํ อตฺตถาย สํวตฺตคํติ
อิํ ภิกฺขเว ฌานํ อุกฺเขเนว กตฺตพฺพํ มณฺเฑติ ยมฺปิํ ฌานํ มนาเป
กาคฺคํ อิมินาเป กตฺตพฺพํ มณฺเฑติ ยมฺปิํ ฌานํ กยิรमानํ อตฺตถาย
สํวตฺตคํติ อิมินาเป กตฺตพฺพํ มณฺเฑติ อิํ ภิกฺขเว ฌานํ อุกฺเขเนว
กตฺตพฺพํ มณฺเฑติ ๑ อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตวริ ฌานานํติ- ๑

[๑๓๖] จตฺตวริ ภิกฺขเว ฌานเนหิ อปฺปมาโท กรณํโย กตฺตเมหิ
จตฺตวริ กายตฺตจฺจริคํ ภิกฺขเว ปชฺหถ กายตฺตจฺจริคํ ภาเวถ ตตฺถ ๑ มา
ปฺมาทตฺถ วจฺจตฺตจฺจริคํ ภิกฺขเว ปชฺหถ วจฺจตฺตจฺจริคํ ภาเวถ ตตฺถ ๑
มา ปฺมาทตฺถ มโนตฺตจฺจริคํ ภิกฺขเว ปชฺหถ มโนตฺตจฺจริคํ ภาเวถ
ตตฺถ ๑ มา ปฺมาทตฺถ มิจฺจตฺตจฺจริคํ ภิกฺขเว ปชฺหถ สํมาทตฺตจฺจริคํ

ภาเวถ ตตฺถ จ มา ปมาตตฺถ ยโต โช ภิกฺขเว ภิกฺขุโน กายทฺฺจจริตํ
ปหฺนํ โหติ กายสฺจจริตํ ภาวิตํ วจฺทฺจจริตํ ปหฺนํ โหติ วจฺสฺจจริตํ
ภาวิตํ มโนทฺฺจจริตํ ปหฺนํ โหติ มโนสฺจจริตํ ภาวิตํ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิ ปหฺนํ
โหติ สํมมาทิฏฺฐิจิ ภาวิตา โส น กายติ สํปฺปายิกสฺส มรณสฺสํสาติ ฯ

[๑๑๘] จตุสฺส ภิกฺขเว ชานสฺส อตฺตฺรฺรฺเปณ อปฺปมาโท สติเจต-
โสธารกฺโข กรณฺโง กตเมสฺส จตุสฺส มา เม รชฺนํเยสฺส รมฺเมสฺส
จิตฺตํ รชฺชติ อตฺตฺรฺรฺเปณ อปฺปมาโท สติเจตโสธารกฺโข กรณฺโง มา
เม โทสฺนํเยสฺส รมฺเมสฺส จิตฺตํ ทฺสฺสํติ อตฺตฺรฺรฺเปณ อปฺปมาโท สติเจต-
โสธารกฺโข กรณฺโง มา เม โมหฺนํเยสฺส รมฺเมสฺส จิตฺตํ มฺยฺหติ
อตฺตฺรฺรฺเปณ อปฺปมาโท สติเจตโสธารกฺโข กรณฺโง มา เม มทฺนํเยสฺส
รมฺเมสฺส จิตฺตํ มชฺชติ อตฺตฺรฺรฺเปณ อปฺปมาโท สติเจตโสธารกฺโข กรณฺโง
ยโต โช ภิกฺขเว ภิกฺขุโน รชฺนํเยสฺส รมฺเมสฺส จิตฺตํ น รชฺชติ วັตฺรา-
คตฺตา โทสฺนํเยสฺส รมฺเมสฺส จิตฺตํ น ทฺสฺสํติ วັตฺโทสฺสคฺตา โมหฺนํ-
เยสฺส รมฺเมสฺส จิตฺตํ น มฺยฺหติ วັตฺโมหคฺตา มทฺนํเยสฺส รมฺเมสฺส
จิตฺตํ น มชฺชติ วັตฺมทคฺตา โส น จฺณมฺภติ น กมฺปติ น เวชติ น
สฺนตฺถํ อปฺปชฺชติ น จ ปน สํมณฺวจฺนเหตุปฺปี คจฺฉนฺตํติ ฯ

[๑๑๘] จตฺตารํมานิ ภิกฺขเว สทฺชสฺสํ กุณฺปุคฺคสฺสํ ทสฺสํนํยานิ
สํเวชนํยานิ ชานานิ กตมานิ จตฺตาริ อึช ตถาคโต ชาโคติ
ภิกฺขเว สทฺชสฺสํ กุณฺปุคฺคสฺสํ ทสฺสํนํยํ สํเวชนํยํ ชานํ อึช ตถาคโต

๑๖๒ ต่ตุตถนตปีฏเถ ของคตุตถวณิกายต่งต จตุกุกนิปไต [๑๑๘

อนุตตวี่ ต่มมาต่มโพธิ อภิต่มพุทโธติ ภิภูวเว ต่ทตต่งต กุตปุตตต่งต
ทต่งต่นัย ต่เวชน่นัย จ่าน อิช ตถาคไต อนุตตวี่ ฐมมจกุก ปวตเต-
ต่งติ ภิภูวเว ต่ทตต่งต กุตปุตตต่งต ทต่งต่นัย ต่เวชน่นัย จ่าน อิช ตถาคไต
อนุปาทิเสต่าย นิพุพานธาตยา ปวณิพุทโธติ ภิภูวเว ต่ทตต่งต กุตปุต-
ตต่งต ทต่งต่นัย ต่เวชน่นัย จ่าน ๑ อิมานิ ๒ ภิภูวเว จตุตวริ ต่ทตต่งต
กุตปุตตต่งต ทต่งต่นัยานิ ต่เวชน่นัยานิ จ่านันตี ๑

[๑๑๘] จตุตวี่มานิ ภิภูวเว ภยานิ กตมานิ จตุตวริ ชาติ-
ภยั ฐวภยั พุยาธิภยั มวณภยั อิมานิ ๒ ภิภูวเว จตุตวริ
ภยานันตี ๑

[๑๒๐] จตุตวี่มานิ ภิภูวเว ภยานิ กตมานิ จตุตวริ อคฺคิภยั
อุกทภยั วาฐภยั จิวภยั อิมานิ ๒ ภิภูวเว จตุตวริ ภยานันตี ๑

เกตี่วคฺโค ทฺติโย ๑
ตต่งต่งททานั

เกตี่ ๒โว ปไตโทจ นาคจ่านน ปญจมนั
อปมาโท ๑ อวภุช เวชน่นัยญจ เทว ภยาคิ ๑

ภยวคฺโค ทฺติโย

[๑๒๑] จตุตวี่มานิ ภิภูวเว ภยานิ กตมานิ จตุตวริ อคฺ-
ตานุวาทภยั ปธานุวาทภยั ทณฐภยั ทคฺคิภยั ๑ กตมญจ ภิภูวเว
อคฺตานุวาทภยั อิช ภิภูวเว เขกจฺโจ อิติ ปฏฐตญจิกุชติ อหญจเว

โฆ ปน กาเยน ทุจฺจวิตํ จเรยฺยํ วาจาเย ทุจฺจวิตํ จเรยฺยํ มนสา
 ทุจฺจวิตํ จเรยฺยํ กิณฺญจ มํ อตฺตทา สํถโต น อฺปวเทยฺยชาติ
 โส อตฺตทานุวาทภยสฺสํ ภาโต กายทุจฺจวิตํ ปหาย กายสฺจฺจวิตํ ภาเวติ
 วจฺจฺจวิตํ ปหาย วจฺจฺจวิตํ ภาเวติ มโนทุจฺจวิตํ ปหาย
 มโนสฺจฺจวิตํ ภาเวติ สฺจฺจฺจ อตฺตทานํ ปริหริตี อิทํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว อตฺตทานุวาทภยํ ฯ กตมญฺจ ภิกฺขเว ปราณุวาทภยํ อีช
 ภิกฺขเว เอกจฺโจ อิติ ปฏฺฐิสฺสญฺจิกฺขติ อหฺนฺเจว โฆ ปน กาเยน
 ทุจฺจวิตํ จเรยฺยํ วาจาเย ทุจฺจวิตํ จเรยฺยํ มนสา ทุจฺจวิตํ จเรยฺยํ
 กิณฺญจ มํ ปเว สํถโต น อฺปวเทยฺยญฺนตี โส ปราณุวาทภยสฺสํ ภาโต
 กายทุจฺจวิตํ ปหาย กายสฺจฺจวิตํ ภาเวติ วจฺจฺจวิตํ ปหาย วจฺจฺจวิตํ
 ภาเวติ มโนทุจฺจวิตํ ปหาย มโนสฺจฺจวิตํ ภาเวติ สฺจฺจฺจ อตฺตทานํ
 ปริหริตี อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปราณุวาทภยํ ฯ กตมญฺจ ภิกฺขเว
 ทณฺฑภยํ อีช ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปสฺสตี โจวํ อากุจฺจวํ ราชานो
 คเหตุวา วิวิชา กมฺมุการณา กโรนฺเต กสํหิมี ตาเพนฺเต เวตุเคหิมี
 ตาเพนฺเต อชฺคฺคตทณฺฑาเกหิมี ตาเพนฺเต หตฺถมฺบิมี ฉินฺนทฺนฺเต ปาทมฺบิมี
 ฉินฺนทฺนฺเต หตฺถปาทมฺบิมี ฉินฺนทฺนฺเต กณฺณมฺบิมี ฉินฺนทฺนฺเต นาสฺมฺบิมี ฉินฺน-
 ทฺนฺเต กณฺณนาสฺมฺบิมี ฉินฺนทฺนฺเต พิสฺสงฺกถาติกมฺบิมี กโรนฺเต สํชฺมฺนฺจกมฺบิมี
 กโรนฺเต ราชุมฺมมฺบิมี กโรนฺเต โชติมาติกมฺบิมี กโรนฺเต หตฺถปฺปชฺชฺโซ-
 ติกมฺบิมี กโรนฺเต เฮอร์กถฺจฺจกมฺบิมี กโรนฺเต จิริกวาสิกมฺบิมี กโรนฺเต
 เขเณยฺยกมฺบิมี กโรนฺเต พตฺติสฺมํลิกมฺบิมี กโรนฺเต กหาปณกมฺบิมี กโรนฺเต

ตพฺพานิ กตมานิ จตฺตาริ อุมิภยํ กุมฺภัตถภยํ อาวฏฺภยํ สฺสํกภยํ
 อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตาริ ภยานิ อุกโกโรหนุตฺตํ ปาฏิกิขิตพฺพานิ ๑ เอว-
 เมว โข ภิกฺขเว จตฺตารํมานิ ภยานิ อิคฺคจจฺจสฺสํ กุตฺตคฺคสฺสํ อิมสฺมํ
 รมฺมวินฺเย สฺตฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต ปาฏิกิขิตพฺพานิ กต-
 มานิ จตฺตาริ อุมิภยํ กุมฺภัตถภยํ อาวฏฺภยํ สฺสํกภยํ ๑ กตมณฺจ ภิกฺขเว
 อุมิภยํ อิจฺ. ภิกฺขเว เอกจฺโจ กุตฺตคฺโค สฺตฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพชิโต โหติ โอตินฺนุณฺนํ ชาติยา ชรามรณฺนํ สํเกหิ ปริ-
 เทเวหิ ทฺกฺเขหิ โทมนสฺสํเสหิ อฺปายาสํเสหิ ทฺกฺโขตินฺนุณฺนํ ทฺกฺขปเรโต
 อปฺเปวณาม อิมสฺสํ เกวตฺสฺสํ ทฺกฺขทฺทฺทฺทฺสฺสํ อนตฺทิกิริยา ปณฺณายเกกคิ
 ตเมเนํ ตถापพฺพชิตํ สฺมานํ สฺพรหมจาร์ โยวทฺนติ อนุสํสํนฺติ เขวฺนฺเต
 อภิกฺกมิตพฺพํ เขวฺนฺเต ปฏิกฺกมิตพฺพํ เขวฺนฺเต อาโลเกตพฺพํ เขวฺนฺเต
 วิโลเกตพฺพํ เขวฺนฺเต สฺมมฺมิณฺชิตพฺพํ เขวฺนฺเต ปสํเรตพฺพํ เขวฺนฺเต
 สฺมฺชาฏิตฺตจฺจวํ ชารตพฺพนฺติ ตสฺสํ เขวํ โหติ มยํ โข ปฺพเพ
 อคาริยญฺจ สฺมานา อณฺเวย โยวทามบี อนุสํสํมบี อิมํ ปน
 อมฺหากํ ปฺคตฺตมตฺตา มณฺเวย นตฺตมตฺตา มณฺเวย โยวทิตพฺพํ อนุสํสํ-
 ตพฺพํ มณฺเวยนฺตํติ สํ กุบีโต อนตฺตมโน สํกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายา-
 วคฺคตติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุมิภยสฺสํ ภํโต สํกฺขํ ปจฺจกฺขาย
 หีนายาวคฺโค อุมิภยนฺติ โข ภิกฺขเว โกรฺอุปายาสฺสํเสตํ อธิวจฺนํ อิทํ
 วุจฺจติ ภิกฺขเว อุมิภยํ ๑ กตมณฺจ ภิกฺขเว กุมฺภัตถภยํ อิจฺ. ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ กุตฺตคฺโค สฺตฺธา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโต โหติ โอตินฺนุ-

โณมฺหิ ชาตียา ชรามรณน โสเกหิ ปริเทเวหิ ทุกฺเขหิ โทมนสฺสเถหิ
 อฺปายาเสหิ ทุกฺโขตฺติณฺโณ ทุกฺขปเวโต อปฺเปวณาม อิมสฺส กเวตสฺส
 ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺตฺติรียา ปญฺญาเยถาติ คเมเน ตถาปพฺพชิตฺถํ สฺमानํ
 สฺพรหมจาวี โยวทฺนฺติ อนฺธาสฺนฺติ อิทฺนฺเต ชาทิตพฺพํ อิทฺนฺเต น
 ชาทิตพฺพํ อิทฺนฺเต ญฺญชิตพฺพํ อิทฺนฺเต น ญฺญชิตพฺพํ อิทฺนฺเต
 สํยิตพฺพํ อิทฺนฺเต น สํยิตพฺพํ อิทฺนฺเต ปาตพฺพํ อิทฺนฺเต น
 ปาตพฺพํ กปฺปียนฺเต ชาทิตพฺพํ อกปฺปียนฺเต น ชาทิตพฺพํ กปฺปีย-
 นฺเต ญฺญชิตพฺพํ อกปฺปียนฺเต น ญฺญชิตพฺพํ กปฺปียนฺเต สํยิตพฺพํ
 อกปฺปียนฺเต น สํยิตพฺพํ กปฺปียนฺเต ปาตพฺพํ อกปฺปียนฺเต น
 ปาตพฺพํ กเถ เต ชาทิตพฺพํ วิกาเถ เต น ชาทิตพฺพํ กเถ
 เต ญฺญชิตพฺพํ วิกาเถ เต น ญฺญชิตพฺพํ กเถ เต สํยิตพฺพํ
 วิกาเถ เต น สํยิตพฺพํ กเถ เต ปาตพฺพํ วิกาเถ เต น
 ปาตพฺพนฺติ ตสฺส เหวํ โหติ มยฺ โข ปุพฺเพ อคารียญฺจตา สฺมาเน
 ยํ อิจฺฉาม ตํ ชาทาม ยํ น อิจฺฉาม น ตํ ชาทาม ยํ อิจฺฉาม
 ตํ ญฺญชาม ยํ น อิจฺฉาม น ตํ ญฺญชาม ยํ อิจฺฉาม ตํ สํยาม
 ยํ น อิจฺฉาม น ตํ สํยาม ยํ อิจฺฉาม ตํ บิํวาม ยํ น
 อิจฺฉาม น ตํ บิํวาม กปฺปียนฺติ ชาทาม อกปฺปียนฺติ ชาทาม
 กปฺปียนฺติ ญฺญชาม อกปฺปียนฺติ ญฺญชาม กปฺปียนฺติ สํยาม อกปฺปีย-
 นฺติ สํยาม กปฺปียนฺติ บิํวาม อกปฺปียนฺติ บิํวาม กเถมี ชาทาม
 วิกาเถมี ชาทาม กเถมี ญฺญชาม วิกาเถมี ญฺญชาม กเถมี

สํยาม วิกาเถปี สํยาม กาเถปี มิวาม วิกาเถปี มิวาม ยํปี
 โน สฺทฺธา คหปติกา ทิวา วิกาเถ ปณฺตี ชาตินํ ฺวา โภชนํ ฺวา
 เทนฺติ ตตุราปํเม มุขาวรณํ มณฺเเว กโรนฺตีติ โส ฺกฺวีโต^๑ อนคฺ-
 คมโน^๑ สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ อยํ ฺดุจฺจติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 กุมฺภัตถภยสฺส ํโต สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺโต กุมฺภัตถภยฺนฺติ โช
 ภิกฺขเว โอิทฺริกคฺคตฺสเสตํ อธิวจัน อิทํ ฺดุจฺจติ ภิกฺขเว กุมฺภัตถภยํ ๑
 กตมณฺจ ภิกฺขเว อวฏฺฐภยํ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ กตฺตปฺคฺโค สฺทฺธา
 อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตฺโต โหติ โยติณฺโณณฺมุเท ชาติยา ชรา-
 มรณฺเน โสเกหิ ปฺริเทเวหิ ทฺกฺเขหิ โทมนสฺเสหิ อฺปายาสฺเสหิ ทฺกฺโช-
 ตินฺโณ ทฺกฺชปเวโต อปฺเปวณาม อิมสฺส เกวตฺสสฺส ทฺกฺชกฺขนฺธสฺส
 อนคฺคิรียา ปณฺณายเถกตฺติ โส เหวํ ปพฺพชฺชิตฺโต สํมาโน ปพฺพณฺหสฺมยํ
 นินฺวาเสตฺวา ปตฺตจฺจวรมาทาย คามํ ฺวา นิคมํ ฺวา มินฺุทาย ปาวิตฺตี^๒
 อรฺกฺชิตฺเตเนว กายเนน อรฺกฺชิตาย วาจาย อรฺกฺชิตฺเตน จิตฺเตน อนฺนปฏฺจิตาย
 สฺตฺติยา อสฺสฺวเตหิ อินฺุทริเยหิ โส ตตฺถ ปสฺสฺสติ คหปตี ฺวา คหปติ-
 ปฺคฺคํ ฺวา ปณฺจหิ กามคฺุณฺเนหิ สํมปฺปีตํ สํมจฺจิกฺกุตํ ปฺริจารยมาณํ ตสฺส
 เหวํ โหติ มยํ โช ปพฺเพ อคาริยภฺกตา สํมานา ปณฺจหิ กามคฺุณฺเนหิ
 สํมปฺปีตา สํมจฺจิกฺกุตา ปฺริจารยิมฺหา สํวิชฺชนฺเต โช ปน เม กฺุเต
 โภกา สฺกฺกา โภเค ๑ กฺุณฺชิตฺตุํ ปฺณณานิ ๑ กาคฺุํ ยนฺนุนาหิ
 สิกฺขํ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺติตฺตฺวา โภเค ๑ กฺุณฺเชยฺยํ ปฺณณานิ ๑

๑. อ. พ. นตฺถิ ๑ ๒ อ. พ. ปวิสฺติ ๑

กเรยฺยนฺติ โส สิกฺขิ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺตติ อຍံ ๑ จุจฺจติ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อวฏฺฏภยสฺส ภีโต สิกฺขิ ปจฺจกฺขาย หีนายาวตฺโต อวฏฺฏภยฺนฺติ
โฆ ภิกฺขเว ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐
๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐
๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐
๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

[๑๒๓] จตุตฺถโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา สฺนโต สํวชฺชํมาเน โถกสฺมึ

• อ. พ. ปรินตี ๑

กตเม จตุตฺตาริ อธิ ภิกฺขเว เขทฺทจฺโจ ปุคฺคโต วิวิจฺเจว กามเมหิ
 วิวิจฺจ อภฺตฺเตหิ ธมฺเมหิ สฺวิตกฺกํ สฺวจาริ วิเวกฺขํ ปิตีสุขํ ปจฺมี
 ฉานํ อปฺสํปชฺช วิหฺรติ โส ตทสฺสํสาเทติ ตํ นิกาเมติ เตน จ
 วิตุตฺติ อปชฺชติ ตตฺถ จีโต ตทฺธิมฺมุโต ตพฺพหฺฤตฺติหาริ อปฺริหิโน
 กาลิ กุรฺรฺมานิ พุรฺหมกฺกายิกานํ เทวานํ สหฺพฺยตํ อปฺปชฺชติ พุรฺหมกฺกา-
 ยิกานํ ภิกฺขเว เทวานํ กปฺโป อายุปฺปฺมานํ ตตฺถ ปุณฺณฺสฺสโน ยาวตฺยาถุํ
 จตฺวา ยาวตํ เตสฺส เทวานํ อายุปฺปฺมานํ ตํ สหฺพฺ ฺเขเปตฺวา
 นิรยํ คจฺฉติ ติรจฺฉานนฺโณนํ คจฺฉติ ปิตฺติวิตฺถยํ คจฺฉติ ภกฺวโต
 ปน สํวโก ตตฺถ ยาวตฺยาถุํ จตฺวา ยาวตํ เตสฺส เทวานํ อายุปฺ-
 ปฺมานํ ตํ สหฺพฺ ฺเขเปตฺวา ตสฺมิํเขว ภเว ปรีนินฺทพฺยติ อຍ် โข
 ภิกฺขเว วิเสโส อຍ် อธิปฺปายโส อิทํ นานากฺรณํ สฺวโต อธิยสํว-
 กสฺสํ อสฺสํสฺวตา ปุณฺณฺสฺสเนน ยทิตํ คติยา อปฺปคฺติยา สฺติ ๑ ปฺน
 จปรํ ภิกฺขเว อิทฺทฺทจฺโจ ปุคฺคโต วิตฺกฺกวิจฺจวานํ วุปฺสฺมา อชฺฉตฺตํ
 สฺมฺปสํสาหนํ เจตฺโสเอโกทฺธิภาวํ อวิตกฺกํ อวิจาร์ สํมาธิขํ ปิตีสุขํ ฺพุตฺติยํ
 ฉานํ อปฺสํปชฺช วิหฺรติ โส ตทสฺสํสาเทติ ตํ นิกาเมติ เตน จ
 วิตุตฺติ อปชฺชติ ตตฺถ จีโต ตทฺธิมฺมุโต ตพฺพหฺฤตฺติหาริ อปฺริหิโน
 กาลิ กุรฺรฺมานิ อภฺตฺสฺสฺวานํ เทวานํ สหฺพฺยตํ อปฺปชฺชติ อภฺตฺสฺสฺวานํ
 ภิกฺขเว เทวานํ เทว กปฺปฺวา อายุปฺปฺมานํ ตตฺถ ปุณฺณฺสฺสโน ยาวตฺยาถุํ
 จตฺวา ยาวตํ เตสฺส เทวานํ อายุปฺปฺมานํ ตํ สหฺพฺ ฺเขเปตฺวา
 นิรยํ คจฺฉติ ติรจฺฉานนฺโณนํ คจฺฉติ ปิตฺติวิตฺถยํ คจฺฉติ ภกฺวโต

วิตุตฺติ อปฺปชฺชติ ตตฺถ จีโตะ ตทตฺถิมุคฺโค ตพฺพหุตฺติหารี อปฺริหีนโน
 กาทํ กุรุมาโน เวหฺพฺผตฺถานํ เทวานํ สหฺพฺพตฺติ อฺปฺปชฺชติ เวหฺพฺผตฺถานํ
 ภิกฺขเว เทวานํ ปญฺจ กปฺปสฺสตาณิ อายุปฺปมาณํ ตตฺถ ปุคฺคชฺชไน
 ยาวตฺถายุกํ จิตฺวา ยาวตฺถกํ เตสํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ ตํ สหฺพฺพ
 เชเปตฺวา นิรยํ คจฺฉติ ติวฺจฺฉานโยนํปฺปํ คจฺฉติ ปิตฺติวิธํปฺปํ คจฺฉติ
 ภควโต ปน สํวโก ตตฺถ ยาวตฺถายุกํ จิตฺวา ยาวตฺถกํ เตสํ เทวานํ
 อายุปฺปมาณํ ตํ สหฺพฺพ เชเปตฺวา ตสฺมึเขว ภเว ปรีนินฺพุพฺพติ อํ
 โช ภิกฺขเว วิเสสํ อํ อธิปฺปายสํ อิทํ นานาภรณํ สฺสวโต อธิ-
 สํวถสฺสํ อสฺสํสฺสวตา ปุคฺคชฺชเนน ยทิตํ ตติยา อฺปฺปตฺติยา สติ ฯ
 อิมํ โช ภิกฺขเว จตฺตารโห ปุคฺคตฺตา สํโตะ สํวิชฺชมาณา โลกสฺมึนฺนติ ฯ

[๑๒๕] จตฺตารโหเม ภิกฺขเว ปุคฺคตฺตา สํโตะ สํวิชฺชมาณา โลกสฺมึ
 กตฺเม จตฺตารโห อิทํ ภิกฺขเว เอกจฺจโจ ปุคฺคโต วิวิจฺเจว กามเหที
 วิวิจฺจ อภุสฺสเดหิ สมฺเมหิ สํวิตฺถกํ สํวิจฺจวํ วิเวกขํ ปิตฺติสฺสํ ปจฺฉม
 ฌานํ อฺปฺปสํปชฺช วิหริติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ ฐปฺปคตํ เวทนาคตํ
 สญฺเฆคตํ สํชารคตํ วิญฺเฆคคตํ เต สมฺเม อนิจฺจโต ทฺถุชฺชโต
 ไรคโต คณฺทโต สฺสฺสโต อฆโต อพาธโต ปรีโต ปโตกโต สฺสฺสฺสโต
 อนตฺถโต สมนุสฺสสฺสติ โส กายสฺสํ เกทา ปรมฺมรณฺวา สฺสฺสฺสวาธานํ
 เทวานํ สหฺพฺพตฺติ อฺปฺปชฺชติ อํ โช ภิกฺขเว อฺปฺปตฺติ อสํชารณฺวา
 ปุคฺคชฺชเนหิ ฯ ปุณฺ จปรี ภิกฺขเว อิทฺเทจฺจโจ ปุคฺคโต วิตฺถกวิจฺจารณํ
 วุปลฺลมา ฯ เป ฯ ทฺถิยํ ฌานํ ฯ เป ฯ ตติยํ ฌานํ ฯ เป ฯ จตฺตุตฺถํ

ฉานํ อูปถัมปชฺช วิหริติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ รูปคตํ เวทนาคตํ
สญฺญาคตํ สํขารคตํ วิญฺญานคตํ เต ชมฺเม อนิจฺจโต ทุกฺขโต
โรคโต คณฺหาโต สลฺลโต อฆโต อาพาธโต ปฺรโต ปโลกโต สฺสญฺญโต
อนตฺตโต สมนุสฺสตี โส กายสฺส เภทา ปรมมฺรณา สฺสทฺธาจฺฉานํ
เทวานํ สหฺพยตํ อูปปชฺชติ อโย โช ภิกฺขเว อูปปตฺติ อสํสารณา
ปฺกฺกชฺชเนหิ ฯ อิมเ ช ภิกฺขเว จตฺตารो ปฺกฺกคฺคา สฺนโต สํวิชฺชมาณา
โลกสฺมิมฺนติ ฯ

[๑๒๕] จตฺตารอเม ภิกฺขเว ปฺกฺกคฺคา สฺนโต สํวิชฺชมาณา โลกสฺมิมฺ
กตเม จตฺตารอ อิช ภิกฺขเว เอกจฺจ ปฺกฺกคฺโค เมตฺตาสํหคเตน
เจตสา เอกํ ทิสฺสํ ผริตฺวา วิหริติ ตถา ทฺตุยํ ตถา ตตฺติยํ ตถา
จตฺตํ อิติ อฺกฺกธมฺโห ทิริยํ สหฺพริ สหฺพตฺตคฺคา ย สหฺพาวนฺตํ โลกํ
เมตฺตาสํหคเตน เจตสา วิปฺปเลน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน
อพฺยาปชฺชเณน ผริตฺวา วิหริติ โส ตทสฺสาเทติ ตํ นิกาเมติ เตน
จ วิคฺคิ อปฺปชฺชติ ตตฺถ จีโต ตทริมฺมคฺโค ตพฺพหุตฺตวิหารี อปฺริทฺโธ
กาสํ กุรฺรฺมานอ พุรฺหมกฺกายิกานํ เทวานํ สหฺพยตํ อูปปชฺชติ พุรฺหมกฺกา
ยิกานํ ภิกฺขเว เทวานํ กปฺโป อายุปฺปมาณํ ตตฺถ ปฺกฺกชฺชโน ยาว
ตายุกํ ชฺตฺวา ยาวตํ เตสํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ ตํ สหฺพํ
เชเปตฺวา นิรยมี คจฺฉนฺติ ติริจฺฉานโยนํมี คจฺฉนฺติ ปิตฺติวิธยมี คจฺฉนฺติ
ภควโต ปน สํวโก ตตฺถ ยาวตายุกํ ชฺตฺวา ยาวตํ เตสํ เทวานํ
อายุปฺปมาณํ ตํ สหฺพํ เชเปตฺวา คสฺมิมฺเยว ภเว ปรีนินฺพฺพายติ อโย

โฆ ภิกฺขเว วิเสโส อํยํ อธิปฺปายโส อิทํ นานาภรณํ สํตฺวโต อริย-
 สํวทสฺสํ อสฺสํสํตฺวตา ปุณฺณชเนน ยทิตํ คติยา อฺปฺปคฺติยา สติ ฯ ๑
 ปุณฺณ จปรํ ภิกฺขเว อธิเชกฺขจฺโจ ปุคฺคโต ภรณาสํหคฺเตน เจตสา เอกํ
 ทิสํ ฌริตฺวา วิหริติ ตถา ทฺติยํ ตถา คติยํ ตถา จตฺตฺตํ อิติ
 อุตฺทมโฆ ติริยํ สํพฺพิ สํพฺพตฺตตฺตาย สํพฺพาวนฺตํ โสกํ ภรณาสํห-
 คฺเตน เจตสา วิปฺปเตน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน
 ฌริตฺวา วิหริติ โส ตทสฺสํสํเทติ ตํ นิแกเมติ เตน จ วิตฺติ อปชฺชติ
 ตตฺถ จีโต ตททิมฺมุคฺโค ตพฺพหุตฺตวิหารํ อปฺริหีนํ กาสํ ภรฺรมาโน อภสฺส-
 สฺวานํ เทวานํ สํพฺพตํ อฺปฺปชฺชติ อภสฺสํสฺวานํ ภิกฺขเว เทวานํ เทว
 กปฺปา อายุปฺปมาณํ ตตฺถ ปุณฺณชโน ยาวตฺยํ จตฺวา ยาวตํ
 เตสํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ ตํ สํพฺพิ เขเปตฺวา นิรยมี คจฺฉติ
 ติริจฺฉานโยนินิ คจฺฉติ ปิตฺติวิสยมี คจฺฉติ ภคฺวโต ปน สํวโก
 ตตฺถ ยาวตฺยํ จตฺวา ยาวตํ เตสํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ ตํ
 สํพฺพิ เขเปตฺวา ตสฺมึเวยว ภเว ปรีนิพฺพายติ อํยํ โฆ ภิกฺขเว วิเสโส
 อํยํ อธิปฺปายโส อิทํ นานาภรณํ สํตฺวโต อริยสํวทสฺสํ อสฺสํสํตฺวตา
 ปุณฺณชเนน ยทิตํ คติยา อฺปฺปคฺติยา สติ ฯ ๑ ปุณฺณ จปรํ ภิกฺขเว
 อธิเชกฺขจฺโจ ปุคฺคโต มุทิตาสํหคฺเตน เจตสา เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหริติ
 ตถา ทฺติยํ ตถา คติยํ ตถา จตฺตฺตํ อิติ อุตฺทมโฆ ติริยํ สํพฺพิ
 สํพฺพตฺตตฺตาย สํพฺพาวนฺตํ โสกํ มุทิตาสํหคฺเตน เจตสา วิปฺปเตน มหคฺ-
 คเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺชเนน ฌริตฺวา วิหริติ โส

ตทสฺสาเทติ ตํ นิคคเมติ เตน จ วิตฺติํ อปชฺชติ ตตฺถ จีโต
ตทธิมฺมุโต ตพฺพหฺตฺตฺวิหารี อปฺริหฺโน กาลํ กุรฺรฺมาโน สฺสํกฺกนิหฺนํ เทวํ
สํหฺพยฺตํ อฺปฺปชฺชติ สฺสํกฺกนิหฺนํ ภิกฺขเว เทวํ จตฺตฺวาโร กปฺปฺวา
อชฺยปฺปฺมาณํ ตตฺถ ปฺุกฺชฺชมาโน ยาวตฺตฺยํ จตฺตฺวา ยาวตํ เตสํ
เทวํ อชฺยปฺปฺมาณํ ตํ สํพฺพํ เขเปตฺตฺวา นิรยฺมํ คจฺจนฺติ ตฺริจฺจน-
โยนํมํ คจฺจนฺติ มิตฺติวิสฺสํมํ คจฺจนฺติ ภควโต ปน สํวโก ตตฺถ
ยาวตฺตฺยํ จตฺตฺวา ยาวตํ เตสํ เทวํ อชฺยปฺปฺมาณํ ตํ สํพฺพํ
เขเปตฺตฺวา ตสฺมึเขว ภเว ปฺริเนพฺพายติ อยํ โช ภิกฺขเว วิเสสํ
อยํ อธิปฺปายโส อิทํ นานากฺรณํ สฺสวโต อธิยสํวตสฺสํ อสฺสํสฺสวตฺตา
ปฺุกฺชฺชเนน ยทฺธิ คคฺคิยา อฺปฺปคฺคิยา สฺติ ฯ ปฺน จปฺวํ ภิกฺขเว
อิเชกฺจโจ ปฺุกฺคโต อฺปฺเปกฺขาสฺสคฺคเตน เจตฺสา เขกํ ทิสํ ฝริตฺตฺวา วิหริติ
ตถา ทฺตฺติยํ ตถา ตคฺคิยํ ตถา จตฺตฺตํ อิติ อฺทฺทฺมโร ตฺริยํ สํพฺพธิ
สํพฺพตฺตฺตฺตฺย สํพฺพวณฺตํ โลกํ อฺปฺเปกฺขาสฺสคฺคเตน เจตฺสา วิปฺปฺเตน
มหคฺคเตน อปฺปฺมาเนน อเวเรน อพฺพยาปฺชฺชเนน ฝริตฺตฺวา วิหริติ โส
ตทสฺสาเทติ ตํ นิคคเมติ เตน จ วิตฺติํ อปชฺชติ ตตฺถ จีโต
ตทธิมฺมุโต ตพฺพหฺตฺตฺวิหารี อปฺริหฺโน กาลํ กุรฺรฺมาโน เวหฺปฺปฺถานํ เทวํ
สํหฺพยฺตํ อฺปฺปชฺชติ เวหฺปฺปฺถานํ ภิกฺขเว เทวํ ปฺปฺจ กปฺปฺสฺสทฺถิน
อชฺยปฺปฺมาณํ ตตฺถ ปฺุกฺชฺชมาโน ยาวตฺตฺยํ จตฺตฺวา ยาวตํ เตสํ
เทวํ อชฺยปฺปฺมาณํ ตํ สํพฺพํ เขเปตฺตฺวา นิรยฺมํ คจฺจนฺติ ตฺริจฺจนโยนํมํ
คจฺจนฺติ มิตฺติวิสฺสํมํ คจฺจนฺติ ภควโต ปน สํวโก ตตฺถ ยาวตฺตฺยํ

สํคฺวา ยาวคํ เตสํ เทวานํ อายุปฺปมาณํ คํ สํพฺพิ เขเปตฺวา
 ศสฺมีเขว ภาเว ปรีนิพฺพายติ อโย โช ภิกฺขเว วิเสโส อโย อธิปฺปายโส
 อิทํ นานาภรณํ สํคฺวาโต อริยสํวากสฺส อสฺสํคฺวาตา ปุคฺชชเนน ยทิตํ
 คติยา อฺปปคฺติยา สติ ฯ อิม โช ภิกฺขเว จตฺตารโ ปุคฺคตา สํโตะ
 สํวิชฺชมาเน โลกสฺมินฺติ ฯ

[๑๒๖] จตฺตารโमे ภิกฺขเว ปุคฺคตา สํโตะ สํวิชฺชมาเน โลกสฺมิ
 กตฺเม จตฺตารโ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต เมตฺตาสํหคเตน
 เจตสํ เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหริติ ตถา ทฺพิยํ ตถา คติยํ ตถา
 จตฺตฺถํ อิติ อฺพุทฺทมโร ติริยํ สํพฺพิ สํพฺพตฺตตาย สํพฺพาวนฺตํ โลกํ
 เมตฺตาสํหคเตน เจตสํ วิปฺเตน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน
 อพฺยาปฺชฺเณน ฌริตฺวา วิหริติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ รุปรคํ เวทนา-
 คํ สณฺณาคคํ สํขารคคํ วิญฺญาณคคํ เต ชมฺเม อนิจฺจโต ทฺกฺชโต
 ไรคโต คณฺนโต สํตฺถโต อฆโต อาพาธโต ปโรโต ปโลกโต สฺสฺสฺสโต
 อนตฺตโต สมนุสฺสํสฺติ โส ภายสฺสํ เกทา ปรมฺมรณา สํทฺฐาวาสานํ
 เทวานํ สํพฺพิ อฺปปชฺชติ อโย โช ภิกฺขเว อฺปปคฺติ อสํขารณา
 ปุคฺชชเนน ฯ ปฺนุ จปฺวํ ภิกฺขเว อธิเอกจฺโจ ปุคฺคโต ภรณาสํหคเตน
 เจตสํ ... ฯ มุทิตาสํหคเตน เจตสํ ... ฯ อฺเปกฺขาสํหคเตน เจตสํ
 เอกํ ทิสํ ฌริตฺวา วิหริติ ตถา ทฺพิยํ ตถา คติยํ ตถา จตฺตฺถํ อิติ
 อฺพุทฺทมโร ติริยํ สํพฺพิ สํพฺพตฺตตาย สํพฺพาวนฺตํ โลกํ อฺเปกฺขาสํหคเตน
 เจตสํ วิปฺเตน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปฺชฺเณน ฌริตฺวา

วิหริติ โส ยเทว ตตฺถ โหติ รูปคตํ เวทเนคตํ สญฺเญาคตํ
สํขารคตํ วิญฺเญวานคตํ เต ชมฺเม อนิจฺจุโต ทุกฺขโต โวคโต คณฺหโต
สฺสฺสฺสโต อฆโต อาพาธโต ปวโต ปโตกโต สฺสฺสฺสโต อนตฺตโต สมนุ-
ปสฺสฺสติ โส กายสุตฺต เกทา ปรมฺมรณา สฺสฺสฺสวาธาณํ เทวานํ สหฺพฺยคํ
อุปฺปชฺชติ อयํ โช ภิกฺขเว อุปฺปคฺติ อสํขารณา ปุคฺคฺชฺชเนหิ ฯ
อิมे โช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ ปุคฺคฺตธา สฺสนโต สํวิชฺชมาณา โตกสฺมิเนติ ฯ

[๑๒๗] ตถาคคฺคสุตฺต ภิกฺขเว อรฺหโต สมนฺมาสฺสมฺพฺพุทฺธสุตฺต ปาตุภาวา
จตุตฺตาริ อจฺจนฺริยา อพฺภุคฺชมฺมุมา ปาตุภวณฺติ กตฺเม จตุตฺตาริ ยथा
ภิกฺขเว โพรสิสฺสฺสโต ตฺถิสฺสตา กายา จวิตฺวา สโต สมนฺปชาโน มาตุ กุจฺฉิ
โอยฺกมฺมติ อถ สฺเทวเก โดเก สฺมารเก สฺพฺรหฺมเก สฺสฺสฺสมณฺพฺรหฺม-
ณฺนิยา ปชาย สฺเทวมนฺุสฺสําย อุปฺปมาโณ อุพาโร โอยฺภาโส ปาตุภวติ
อติภฺกมฺเมว เทวานํ เทวานุภาวํ ยามิ ตา โดกนฺตฺริกา อชฺชา อสฺสํวฺตธา
อนฺธการา อนฺธการติมิสฺสา ยตฺถติเมสฺส จนฺทิมสฺสรฺยานํ เขวํหิทฺธิกานํ
เขวํหานฺนภาวานํ อาภา นานฺนโณนฺติ ตตฺถปฺบิ อุปฺปมาโณ อุพาโร
โอยฺภาโส ปาตุภวติ อติภฺกมฺเมว เทวานํ เทวานุภาวํ เยปฺปี ตตฺถ
สฺสฺสฺสตา อุปฺปนฺนา เตปฺปี เตโนภาเสฺน อณฺณมณฺณณํ สฺสฺสฺสชานฺนฺติ อณฺ-
ณณฺนิ ทิร โภ สฺสนฺติ สฺสฺสฺสตา อธิอุปฺปนฺนาติ ตถาคคฺคสุตฺต ภิกฺขเว อรฺหโต
สมนฺมาสฺสมฺพฺพุทฺธสุตฺต ปาตุภาวา อयํ ปจฺจิม อจฺจนฺริโย อพฺภุคฺชมฺมุโม ปาตุ-
ภวติ ฯ ปุณ จปรํ ภิกฺขเว ยथा โพรสิสฺสฺสโต สโต สมนฺปชาโน มาตุ
กุจฺฉิสฺสมา นิกฺขมฺมติ ฯ เป- ตถาคคฺคสุตฺต ภิกฺขเว อรฺหโต สมนฺมา-

สัมพุทธฺตฺส ปาตุภาวา อัยํ ทฺติโย อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม ปาตุภาวติ ๑
 ปุณฺ จปรํ ภิกฺขเว ยथा ตถาคโต อนฺุตฺตํ สํมาสํมฺโพธิ อภิสํมุชฺชติ
 ๑ เป ๑ ตถาคตฺสฺส ภิกฺขเว อรหโต สํมาสํมฺพุทธฺตฺส ปาตุภาวา
 อัยํ ตติโย อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม ปาตุภาวติ ๑ ปุณฺ จปรํ ภิกฺขเว
 ยथा ตถาคโต อนฺุตฺตํ รมฺมจกฺกํ ปวตฺเตติ อถ สํเทวเก โถเก
 สํมารเก สํพรหฺมเก สํสํมณฺพฺราหฺมณฺนิยา ปชาย สํเทวมนุสฺสําย อปฺ-
 ปมาโน อฺพาวโร โอบาโส ปาตุภาวติ อติภฺกมฺเมว เทวานํ เทวานุภาวํ
 ยมฺปี ตา โถกนฺตฺริกา อฆา อสงฺฺคา อนฺุทธวรา อนฺุทธวราติมฺิสํสา ยตฺถิเมสํ
 จนฺติมฺิสฺริยานํ เขวํมฺหิตฺธิกาณํ เขวํมหานฺุภาวานํ อภา นานฺุโกนฺุติ ตตฺถ-
 มฺปี อปฺปมาโน อฺพาวโร โอบาโส ปาตุภาวติ อติภฺกมฺเมว เทวานํ
 เทวานุภาวํ ยมฺปี ตตฺถ สํคฺคา อปฺปนา เตมฺปี เตโนภาเสณ
 อณฺุณมณฺุณํ สณฺุชานนฺุติ อณฺุณเมมฺปี กิร โภ สณฺุติ สํคฺคา อธิปฺ-
 ปนฺุชาติ ตถาคตฺสฺส ภิกฺขเว อรหโต สํมาสํมฺพุทธฺตฺส ปาตุภาวา
 อัยํ จตฺตุโถ อจฺฉริโย อพฺภุตฺตมฺโม ปาตุภาวติ ๑ ตถาคตฺสฺส ภิกฺขเว
 อรหโต สํมาสํมฺพุทธฺตฺส ปาตุภาวา อิมเ จตฺตาวโร อจฺฉริยา อพฺภุตฺ-
 ตมฺมา ปาตุภาวนฺุตฺติ ๑

[๑๒๘] ตถาคตฺสฺส ภิกฺขเว อรหโต สํมาสํมฺพุทธฺตฺส ปาตุภาวา
 จตฺตาวโร อจฺฉริยา อพฺภุตฺตมฺมา ปาตุภาวนฺุติ กตเม จตฺตาวโร อธา-
 ยวามา ภิกฺขเว ปชา อธาตฺยวตา อธาตฺยสํมฺมุทิตา สํ ตถาคเตน

อนาถเย ชมเม เทถียมาเน สุตสูติ สิตัม โอทหติ อดญาจิตุตัม อุปฏฐ-
 จเปติ ตถาคตสูต ภิกขเว อรหโต สัมมาตัมพุทฺธสูต ปาตุภาวา อัย
 ปจโม อจฺฉริโย อพฺภุตฺทมโม ปาตุภาวติ ฯ มานารามา ภิกขเว ปชา
 มานรตา มานตัมมูทิตา ต่า ตถาคเตน มานวินเย ชมเม เทถียมาเน
 สุตสูติ สิตัม โอทหติ อดญาจิตุตัม อุปฏฐจเปติ ตถาคตสูต ภิกขเว
 อรหโต สัมมาตัมพุทฺธสูต ปาตุภาวา อัย ทุติโย อจฺฉริโย อพฺภุตฺทมโม
 ปาตุภาวติ ฯ อนุปตฺมารามา ภิกขเว ปชา อนุปตฺมรตา อนุปตฺมตัม-
 มูทิตา ต่า ตถาคเตน โอปตฺมิเก ชมเม เทถียมาเน สุตสูติ สิตัม
 โอทหติ อดญาจิตุตัม อุปฏฐจเปติ ตถาคตสูต ภิกขเว อรหโต
 สัมมาตัมพุทฺธสูต ปาตุภาวา อัย คติโย อจฺฉริโย อพฺภุตฺทมโม ปาตุ-
 ภาวติ ฯ อวิชฺชาคตา ภิกขเว ปชา อนุชฺฐตา ปริโยเทธา ต่า ตถา-
 คเตน อวิชฺชาวินเย ชมเม เทถียมาเน สุตสูติ สิตัม โอทหติ อด-
 ญาจิตุตัม อุปฏฐจเปติ ตถาคตสูต ภิกขเว อรหโต สัมมาตัมพุทฺธสูต
 ปาตุภาวา อัย จตุตฺถโก อจฺฉริโย อพฺภุตฺทมโม ปาตุภาวติ ฯ ตถาคตสูต
 ภิกขเว อรหโต สัมมาตัมพุทฺธสูต ปาตุภาวา อิมะ จตุตฺถาโร อจฺฉริยา
 อพฺภุตฺทมมา ปาตุภาวนตฺติ ฯ

[๑๒๘] จตุตฺถาโรเม ภิกขเว อจฺฉริยา อพฺภุตฺทมมา อานนฺเท
 กตเม จตุตฺถาโร ตฺเจ ภิกขเว ภิกขุปริสา อานนฺทํ ทตฺถสฺนาย อุปตฺถ-
 กมตติ ทตฺถสฺนเนมึ ต่า อตฺตมเนา โหติ ตตฺถ เจ อานนฺโท
 ชมมํ ภาตฺติ ภาตฺติเตนเมึ ต่า อตฺตมเนา โหติ อตฺติตฺถาว ภิกขเว

ภิกฺขุปรินสา โหติ อถ อานนฺโท คุณฺหิ ภวติ ฯ ๓๖๑ ภัทฺฐนฺเปริสา
 อานนฺทํ ทสฺสํนาย อุปสงฺกมฺติ ทสฺสํเนนฺนํ ๓๖๒ อตุตฺตนา โหติ
 ตคฺค เจ อานนฺโท ฆมฺมํ ภาสฺติ ภาสฺสเตนฺนํ ๓๖๓ อตุตฺตนา โหติ
 อติตฺตาว ภิกฺขเว ภิกฺขุปรินสา โหติ อถ อานนฺโท คุณฺหิ ภวติ ฯ
 ๓๖๔ ภัทฺฐเว อุปาสกปรินสา อานนฺทํ ทสฺสํนาย อุปสงฺกมฺติ ทสฺสํเนนฺนํ
 ๓๖๕ อตุตฺตนา โหติ ตคฺค เจ อานนฺโท ฆมฺมํ ภาสฺติ ภาสฺสเตนฺนํ
 ๓๖๖ อตุตฺตนา โหติ อติตฺตาว ภิกฺขเว อุปาสกปรินสา โหติ อถ
 อานนฺโท คุณฺหิ ภวติ ฯ ๓๖๗ ภัทฺฐเว อุปาสกปรินสา อานนฺทํ ทสฺ-
 สํนาย อุปสงฺกมฺติ ทสฺสํเนนฺนํ ๓๖๘ อตุตฺตนา โหติ ตคฺค เจ
 อานนฺโท ฆมฺมํ ภาสฺติ ภาสฺสเตนฺนํ ๓๖๙ อตุตฺตนา โหติ อติตฺตาว
 ภิกฺขเว อุปาสกปรินสา โหติ อถ อานนฺโท คุณฺหิ ภวติ ฯ อิเม
 โช ภิกฺขเว จตฺตาริ อจฺฉริยา อพฺภุคฺคธมฺมา อานนฺเทติ ฯ

[๓๓๐] จตฺตาริเม ภิกฺขเว อจฺฉริยา อพฺภุคฺคธมฺมา วนฺนเป จกฺก-
 วตฺติมฺหิ กตฺเม จตฺตาริ ๓๖๑ ภัทฺฐเว ฆตฺติยปรินสา ราชานํ จกฺก-
 วตฺติํ ทสฺสํนาย อุปสงฺกมฺติ ทสฺสํเนนฺนํ ๓๖๒ อตุตฺตนา โหติ ตคฺค
 เจ ราชา จกฺกวตฺติํ ภาสฺติ ภาสฺสเตนฺนํ ๓๖๓ อตุตฺตนา โหติ อติตฺตาว
 ภิกฺขเว ฆตฺติยปรินสา โหติ อถ ราชา จกฺกวตฺติํ คุณฺหิ ภวติ ฯ
 ๓๖๔ ภัทฺฐเว พฺรหฺมณฺปรินสา ราชานํ จกฺกวตฺติํ ทสฺสํนาย อุปสงฺกมฺติ
 ทสฺสํเนนฺนํ ๓๖๕ อตุตฺตนา โหติ ตคฺค เจ ราชา จกฺกวตฺติํ ภาสฺติ
 ภาสฺสเตนฺนํ ๓๖๖ อตุตฺตนา โหติ อติตฺตาว ภิกฺขเว พฺรหฺมณฺปรินสา

โหติ อถ ราชา จกุกฺวตฺตํ ตฺถุหํ ภวติ ฯ สจฺเจ ภิกฺขเว คหฺปติ-
ปริสฺสา ราชานํ จกุกฺวตฺตํ ทสฺสํนาย อุปฺสงฺกมฺติ ทสฺสํเนนํ สํ
อตุตฺตมฺนา โหติ ตตฺถ เจ ราชา จกุกฺวตฺตํ ภาสฺติ ภาสฺสิเตนํ
สํ อตุตฺตมฺนา โหติ อติตฺตาว ภิกฺขเว คหฺปติปริสฺสา โหติ อถ
ราชา จกุกฺวตฺตํ ตฺถุหํ ภวติ ฯ สจฺเจ ภิกฺขเว สฺมณปริสฺสา ราชานํ
จกุกฺวตฺตํ ทสฺสํนาย อุปฺสงฺกมฺติ ทสฺสํเนนํ สํ อตุตฺตมฺนา โหติ
ตตฺถ เจ ราชา จกุกฺวตฺตํ ภาสฺติ ภาสฺสิเตนํ สํ อตุตฺตมฺนา โหติ
อติตฺตาว ภิกฺขเว สฺมณปริสฺสา โหติ อถ ราชา จกุกฺวตฺตํ ตฺถุหํ ภวติ ฯ
อิมे โช ภิกฺขเว จตุตฺตาวโร อจฺฉริยา อพฺภุตฺตรมฺมา วนฺณเว จกุกฺวตฺติมุหิ ฯ
เอวเมว โช ภิกฺขเว จตุตฺตาวโร อจฺฉริยา อพฺภุตฺตรมฺมา อานนฺเต กตฺตเม
จตุตฺตาวโร สจฺเจ ภิกฺขุปริสฺสา อานนฺทํ ทสฺสํนาย อุปฺสงฺกมฺติ ทสฺสํเนนํ
สํ อตุตฺตมฺนา โหติ ตตฺถ เจ อานนฺโท รมฺมํ ภาสฺติ ภาสฺสิเตนํ
สํ อตุตฺตมฺนา โหติ อติตฺตาว ภิกฺขเว ภิกฺขุปริสฺสา โหติ อถ
อานนฺโท ตฺถุหํ ภวติ ฯ สจฺเจ ภิกฺขเว ภิกฺขุปริสฺสา ... ฯ สจฺเจ ภิกฺขเว
อุปาถกปริสฺสา ... ฯ สจฺเจ ภิกฺขเว อุปาถิกปริสฺสา อานนฺทํ ทสฺสํนาย
อุปฺสงฺกมฺติ ทสฺสํเนนํ สํ อตุตฺตมฺนา โหติ ตตฺถ เจ อานนฺโท
รมฺมํ ภาสฺติ ภาสฺสิเตนํ สํ อตุตฺตมฺนา โหติ อติตฺตาว ภิกฺขเว
อุปาถิกปริสฺสา โหติ อถ อานนฺโท ตฺถุหํ ภวติ ฯ อิมे โช ภิกฺขเว
จตุตฺตาวโร อจฺฉริยา อพฺภุตฺตรมฺมา อานนฺเตติ ฯ

ภยวคฺโค ตติโย ฯ

ปุคฺคตวคฺโค จตฺตโก

[๑๓๑] จตฺตารเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา ตมฺโถ สฺวีชฺชมานา โถกตฺมํ
 กตเม จตฺตารอ อธิ ภิกฺขเว เขจฺจจฺจสฺส ปุคฺคตสฺส ออรัมภาคิยานิ
 สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ โหนฺติ อฺปฺปตฺตติปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ
 อปฺปหฺนฺนํ โหนฺติ ภวปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ โหนฺติ ฯ
 อธิ ปน ภิกฺขเว เขจฺจจฺจสฺส ปุคฺคตสฺส ออรัมภาคิยานิ สฺนฺโฆชนานิ ปหฺนฺ-
 นานิ โหนฺติ อฺปฺปตฺตติปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ โหนฺติ
 ภวปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ โหนฺติ ฯ อธิ ปน ภิกฺขเว
 เขจฺจจฺจสฺส ปุคฺคตสฺส ออรัมภาคิยานิ สฺนฺโฆชนานิ ปหฺนฺนํ โหนฺติ
 อฺปฺปตฺตติปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ ปหฺนฺนํ โหนฺติ ภวปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺ-
 โฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ โหนฺติ ฯ อธิ ปน ภิกฺขเว เขจฺจจฺจสฺส ปุคฺคตสฺส
 ออรัมภาคิยานิ สฺนฺโฆชนานิ ปหฺนฺนํ โหนฺติ อฺปฺปตฺตติปฺปฏิตํภิกฺกานิ
 สฺนฺโฆชนานิ ปหฺนฺนํ โหนฺติ ภวปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ ปหฺนฺนํ
 โหนฺติ ฯ กตมสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคตสฺส ออรัมภาคิยานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺ-
 ปหฺนฺนํ อฺปฺปตฺตติปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ ภวปฺปฏิตํ-
 ภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ สกทาคามิสฺส อิมสฺส โช ภิกฺขเว
 ปุคฺคตสฺส ออรัมภาคิยานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ อฺปฺปตฺตติปฺปฏิตํภิกฺกานิ
 สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ ภวปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ ฯ
 กตมสฺส ภิกฺขเว ปุคฺคตสฺส ออรัมภาคิยานิ สฺนฺโฆชนานิ ปหฺนฺนํ อฺปฺ-
 ปตฺตติปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆชนานิ อปฺปหฺนฺนํ ภวปฺปฏิตํภิกฺกานิ สฺนฺโฆช-

นํนิ อปฺปหึนํนิ อุตฺถโธสํสํสํ อกนิฏฺจคามินิ อิมสํสํ ไช ภูมิภาคเว
 ปุคฺคตสํสํ โอรมภูทคฺคิยานิ สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ อูปฺปตฺตฺติปฺปฏิตฺตํนิ
 สํญฺโฆชนํนิ อปฺปหึนํนิ ภวปฺปฏิตฺตํนิ สํญฺโฆชนํนิ อปฺปหึนํนิ ฯ
 กตมสํสํ ภูมิภาคเว ปุคฺคตสํสํ โอรมภูทคฺคิยานิ สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ
 อูปฺปตฺตฺติปฺปฏิตฺตํนิ สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ ภวปฺปฏิตฺตํนิ สํญฺโฆ-
 ชนํนิ อปฺปหึนํนิ อนฺตรปฺปวณิพุพฺพยิสํสํ อิมสํสํ ไช ภูมิภาคเว
 ปุคฺคตสํสํ โอรมภูทคฺคิยานิ สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ อูปฺปตฺตฺติปฺปฏิตฺตํนิ
 สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ ภวปฺปฏิตฺตํนิ สํญฺโฆชนํนิ อปฺปหึนํนิ ฯ
 กตมสํสํ ภูมิภาคเว ปุคฺคตสํสํ โอรมภูทคฺคิยานิ สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ
 อูปฺปตฺตฺติปฺปฏิตฺตํนิ สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ ภวปฺปฏิตฺตํนิ สํญฺโฆ-
 ชนํนิ ปหึนํนิ อรโหโต ชันณาสํสํสํ อิมสํสํ ไช ภูมิภาคเว ปุคฺคตสํสํ
 โอรมภูทคฺคิยานิ สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ อูปฺปตฺตฺติปฺปฏิตฺตํนิ สํญฺโฆ-
 ชนํนิ ปหึนํนิ ภวปฺปฏิตฺตํนิ สํญฺโฆชนํนิ ปหึนํนิ ฯ อิเม ไช
 ภูมิภาคเว จตุทฺถโร ปุคฺคตฺถา สํญฺโฆโต สํวิชฺชํมํนา โลกสํมุนฺติ ฯ

[๑๓๒] จตุทฺถโรเม ภูมิภาคเว ปุคฺคตฺถา สํญฺโฆโต สํวิชฺชํมํนา โลกสํมุนฺติ
 กตเม จตุทฺถโร ยุตฺตปฺปฏิภาโณ น มุตฺตปฺปฏิภาโณ มุตฺตปฺปฏิภาโณ
 น ยุตฺตปฺปฏิภาโณ ยุตฺตปฺปฏิภาโณ จ มุตฺตปฺปฏิภาโณ จ เณ
 ยุตฺตปฺปฏิภาโณ น มุตฺตปฺปฏิภาโณ อิเม ไช ภูมิภาคเว จตุทฺถโร
 ปุคฺคตฺถา สํญฺโฆโต สํวิชฺชํมํนา โลกสํมุนฺติ ฯ

• ย. พ. นคฺคิ ๑

[๑๓๓] จตุตฺวาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคถา สํโถ สํวิชฺชมานา โถกสฺมิมิ
กตเม จตุตฺวาโร อุกฺกมฺมิตถฺวญฺญู วิปจิตถฺวญฺญู เณฺยโย ปทปฺปโร
อิมเ โส ภิกฺขเว จตุตฺวาโร ปุคฺคถา สํโถ สํวิชฺชมานา โถกสฺมินฺติ ฯ

[๑๓๔] จตุตฺวาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคถา สํโถ สํวิชฺชมานา โถกสฺมิมิ
กตเม จตุตฺวาโร อฏฺฐจฺานณฺตฺปชฺฐีวํ น กมฺมณฺตฺปชฺฐีวํ กมฺมณฺตฺปชฺฐีวํ
น อฏฺฐจฺานณฺตฺปชฺฐีวํ อฏฺฐจฺานณฺตฺปชฺฐีวํ เจว กมฺมณฺตฺปชฺฐีวํ จ เณว
อฏฺฐจฺานณฺตฺปชฺฐีวํ น กมฺมณฺตฺปชฺฐีวํ อิมเ โส ภิกฺขเว จตุตฺวาโร ปุคฺคถา
สํโถ สํวิชฺชมานา โถกสฺมินฺติ ฯ

[๑๓๕] จตุตฺวาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคถา สํโถ สํวิชฺชมานา โถกสฺมิมิ
กตเม จตุตฺวาโร สํวชฺชโร วชฺชพฺหุโต อปฺปวชฺชโร อนวชฺชโร ฯ
กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโถ สํวชฺชโร โหติ อีธ ภิกฺขเว เอกจฺุจ
ปุคฺคโถ สํวชฺชเสน กายกมฺเมเน สมนฺนาคโต โหติ สํวชฺชเสน
วจฺจกมฺเมเน สมนฺนาคโต โหติ สํวชฺชเสน มโนกมฺเมเน สมนฺนาคโต
โหติ เอวํ โส ภิกฺขเว ปุคฺคโถ สํวชฺชโร โหติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว
ปุคฺคโถ วชฺชพฺหุโต โหติ อีธ ภิกฺขเว เอกจฺุจ ปุคฺคโถ สํวชฺชเสน
พฺหุตํ กายกมฺเมเน สมนฺนาคโต โหติ อปฺปํ อนวชฺชเสน สํวชฺชเสน
พฺหุตํ วจฺจกมฺเมเน สมนฺนาคโต โหติ อปฺปํ อนวชฺชเสน สํวชฺชเสน
พฺหุตํ มโนกมฺเมเน สมนฺนาคโต โหติ อปฺปํ อนวชฺชเสน เอวํ โส
ภิกฺขเว ปุคฺคโถ วชฺชพฺหุโต โหติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโถ อปฺปวชฺชโร
โหติ อีธ ภิกฺขเว เอกจฺุจ ปุคฺคโถ อนวชฺชเสน พฺหุตํ กายกมฺเมเน

๓๘๔ ผู้คนผู้มีบุญ เก่งคุณคุณวิเศษยิ่ง จตุกถนิปาโต [๓๖๖]

สมนุณาโคโต โหติ อปฺปํ สํวชฺชเสน อนนฺวชฺชเสน พหุตฺถํ วจฺจํมมฺเมน
สมนุณาโคโต โหติ อปฺปํ สํวชฺชเสน อนนฺวชฺชเสน พหุตฺถํ มโนกมฺเมน
สมนุณาโคโต โหติ อปฺปํ สํวชฺชเสน เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต
อปฺปวชฺชโช โหติ ฯ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อนนฺวชฺชโช โหติ อธิ
ภิกฺขเว เอกจฺโจะ ปุคฺคโต อนนฺวชฺชเสน กายกมฺเมน สมนุณาโคโต โหติ
อนนฺวชฺชเสน วจฺจํมมฺเมน สมนุณาโคโต โหติ อนนฺวชฺชเสน มโนกมฺเมน
สมนุณาโคโต โหติ เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต อนนฺวชฺชโช โหติ ฯ
อิมํ โช ภิกฺขเว จตุตฺถาโร ปุคฺคตฺถา สันฺโต สํวิชฺชมาณา โลกธุมฺนิตฺติ ฯ

[๓๖๖] จตุตฺถาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตฺถา สันฺโต สํวิชฺชมาณา โลกธุมฺนิ
กถเม จตุตฺถาโร อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ ปุคฺคโต สํเสตฺถํ น ปริปฺพุทฺถา
โหติ สํมาธิสฺสุมฺมิ น ปริปฺพุทฺถา ปณฺณาย น ปริปฺพุทฺถา อธิ
ปนํ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ ปุคฺคโต สํเสตฺถํ ปริปฺพุทฺถา โหติ สํมาธิสฺสุมฺมิ
น ปริปฺพุทฺถา ปณฺณาย น ปริปฺพุทฺถา อธิ ปนํ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ
ปุคฺคโต สํเสตฺถํ ปริปฺพุทฺถา โหติ สํมาธิสฺสุมฺมิ ปริปฺพุทฺถา ปณฺณาย
น ปริปฺพุทฺถา อธิ ปนํ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ ปุคฺคโต สํเสตฺถํ ปริปฺพุทฺถา
โหติ สํมาธิสฺสุมฺมิ ปริปฺพุทฺถา ปณฺณาย ปริปฺพุทฺถา ฯ อิมํ โช
ภิกฺขเว จตุตฺถาโร ปุคฺคตฺถา สันฺโต สํวิชฺชมาณา โลกธุมฺนิตฺติ ฯ

[๓๖๗] จตุตฺถาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตฺถา สันฺโต สํวิชฺชมาณา โลกธุมฺนิ
กถเม จตุตฺถาโร อธิ ปนํ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ ปุคฺคโต น สํตฺถคฺค
โหติ น สํตฺถาธิปเตยฺโย น สํมาธิคฺค โหติ น สํมาธฺธาธิปเตยฺโย

น ปณฺณวคฺรุ โหติ น ปณฺณวชิปเตยฺโย อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 ปุคฺคโต สํสคฺรุ โหติ สํสวชิปเตยฺโย น สํมาธิคฺรุ โหติ น สํมา
 ธวชิปเตยฺโย น ปณฺณวคฺรุ โหติ น ปณฺณวชิปเตยฺโย อธิ ปน
 ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต สํสคฺรุ โหติ สํสวชิปเตยฺโย สํมาธิคฺรุ
 โหติ สํมาธวชิปเตยฺโย น ปณฺณวคฺรุ โหติ น ปณฺณวชิปเตยฺโย
 อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต สํสคฺรุ โหติ สํสวชิปเตยฺโย
 สํมาธิคฺรุ โหติ สํมาธวชิปเตยฺโย ปณฺณวคฺรุ โหติ ปณฺณวชิปเตยฺโย
 อิมเ ชฺว ภิกฺขเว จตุตฺถวโร ปุคฺคตสฺส สํสวชิปเตยฺโย สํสวชิปเตยฺโย โลกสํมินฺนติ ฯ

[๑๓๘] จตุตฺถวโร ภิกฺขเว ปุคฺคตสฺส สํสวชิปเตยฺโย โลกสํมินฺนติ
 กตเม จตุตฺถวโร นิกฺกขจฺจกาโย อนิกฺกขจฺจจิตฺโต อนิกฺกขจฺจกาโย
 นิกฺกขจฺจจิตฺโต อนิกฺกขจฺจกาโย ฯ อนิกฺกขจฺจจิตฺโต ฯ นิกฺกขจฺจกาโย
 ฯ นิกฺกขจฺจจิตฺโต ฯ ๑ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต นิกฺกขจฺจกาโย โหติ
 อนิกฺกขจฺจจิตฺโต อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต อวณฺณวณฺณปตฺตทานิ
 ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏฺฐิเสวติ โส ตตฺถ กามวิตกฺกมฺปี วิตกฺกเกติ
 พฺยาปาทวิตกฺกมฺปี วิตกฺกเกติ วิหีสํวิตกฺกมฺปี วิตกฺกเกติ เหวํ ชฺว ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต นิกฺกขจฺจกาโย โหติ อนิกฺกขจฺจจิตฺโต ฯ กถญจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต
 อนิกฺกขจฺจกาโย โหติ นิกฺกขจฺจจิตฺโต อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต
 นแหว ชฺว อวณฺณวณฺณปตฺตทานิ ปนฺตานิ เสนาสนานิ ปฏฺฐิเสวติ โส
 ตตฺถ เนกขมฺมวิตกฺกมฺปี วิตกฺกเกติ อพฺยาปาทวิตกฺกมฺปี วิตกฺกเกติ อวิหี-
 สํวิตกฺกมฺปี วิตกฺกเกติ เหวํ ชฺว ภิกฺขเว ปุคฺคโต อนิกฺกขจฺจกาโย

โหติ นิกฺกขฺยจฺจิตฺโต ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อนิกฺกขฺยจฺกาโย ๑
โหติ อนิกฺกขฺยจฺจิตฺโต ๑ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต นนฺหว
โธ อวณฺณวณฺปตฺถานิ ปนฺนทานิ เสนาสนานิ ปฏฺฐิเสวติ โส ตตฺถ
กามวิตถกฺกมฺปี วิตถฺกเถติ พฺยาปาทวิตถกฺกมฺปี วิตถฺกเถติ วิหีสํวิตถกฺกมฺปี
วิตถฺกเถติ เหวํ โธ ภิกฺขเว ปุคฺคโต อนิกฺกขฺยจฺกาโย ๑ โหติ
อนิกฺกขฺยจฺจิตฺโต ๑ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต นิกฺกขฺยจฺกาโย ๑ โหติ
นิกฺกขฺยจฺจิตฺโต ๑ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต อวณฺณวณฺปตฺถานิ
ปนฺนทานิ เสนาสนานิ ปฏฺฐิเสวติ โส ตตฺถ นนฺหวณฺมวิตถกฺกมฺปี วิตถฺกเถติ
อพฺยาปาทวิตถกฺกมฺปี วิตถฺกเถติ อวิหีสํวิตถกฺกมฺปี วิตถฺกเถติ เหวํ โธ
ภิกฺขเว ปุคฺคโต นิกฺกขฺยจฺกาโย ๑ โหติ นิกฺกขฺยจฺจิตฺโต ๑ ๑ อิมํ โธ
ภิกฺขเว จตุตฺถาโร ปุคฺคตา สํนฺโต สํวิชฺชํมานา โถกสฺมิมฺนฺติ ๑

[๑๓๘] จตุตฺถาโรเม ภิกฺขเว ชฺมมกถิกา กถเม จตุตฺถาโร อธิ
ภิกฺขเว เอกจฺโจ ชฺมมกถิโก อปฺปญฺจ ภาสฺติ อสฺหิตญฺจ ปริสํ ๑
น กุสฺสตา โหติ สหิตาสหิตสฺส เหวรูปํ ภิกฺขเว ชฺมมกถิโก
เอวรูปาย ปริสํชาย ชฺมมกถิโกเตวฺว สํชํ คจฺจณฺติ ๑ อธิ ปน ภิกฺขเว
เอกจฺโจ ชฺมมกถิโก อปฺปญฺจ ภาสฺติ สหิตญฺจ ปริสํ ๑ กุสฺสตา
โหติ สหิตาสหิตสฺส เหวรูปํ ภิกฺขเว ชฺมมกถิโก เหวรูปาย
ปริสํชาย ชฺมมกถิโกเตวฺว สํชํ คจฺจณฺติ ๑ อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ชฺมมกถิโก พหุญฺจ ภาสฺติ อสฺหิตญฺจ ปริสํ ๑ น กุสฺสตา โหติ
สหิตาสหิตสฺส เหวรูปํ ภิกฺขเว ชฺมมกถิโก เหวรูปาย ปริสํชาย

ชฺมมกถิโกเตวอ สํชํ คจฺจนฺติ ฯ อธิช ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ชฺมมกถิโก
พหุญฺจ ภาสฺสตี สํหิตญฺจ ปริสํสา จ กุสฺสตา โหติ สํหิตาสํหิตสฺส
เชวรูปโป ภิกฺขเว ชฺมมกถิโก เชวรูปาย ปริสํสาย ชฺมมกถิโกเตวอ
สํชํ คจฺจนฺติ ฯ อิมเ โช ภิกฺขเว จตฺตาวโร ชฺมมกถิกาคิ ฯ

[๑๔๐] จตฺตาวโรเม ภิกฺขเว วาที กตเม จตฺตาวโร อตฺถิ
ภิกฺขเว วาที อตฺถโต ปริยาทานํ คจฺจนฺติ โน พุชฺชนโต อตฺถิ
ภิกฺขเว วาที พุชฺชนโต ปริยาทานํ คจฺจนฺติ โน อตฺถโต อตฺถิ
ภิกฺขเว วาที อตฺถโต จ พุชฺชนโต จ ปริยาทานํ คจฺจนฺติ อตฺถิ
ภิกฺขเว วาที เณว อตฺถโต โน พุชฺชนโต ปริยาทานํ คจฺจนฺติ
อิมเ โช ภิกฺขเว จตฺตาวโร วาที อฏฺฐานเมตํ ภิกฺขเว อนวกาโส
บํ จตฺถิ ปฏฺฐิมภิกฺกาหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อตฺถโต वा พุชฺชนโต
วา ปริยาทานํ คจฺเจยฺยาตี ฯ

ปฺกฺคคตวคฺโค จตฺตโต ฯ

อากาหคฺโค ปณฺจโม

[๑๔๑] จตฺสโส อิมา ภิกฺขเว อากา กตมา จตฺสโส จนฺ-
ทากา สุริยาภา อคฺคาภา ปณฺณาภา อิมา โช ภิกฺขเว จตฺสโส
อากา เอกทคฺคํ ภิกฺขเว อิมาสํ จตฺสสนฺนํ อากานํ ยทิตํ
ปณฺณาภาตี ฯ

[๑๔๒] จตฺสโส อิมา ภิกฺขเว ปภา กตมา จตฺสโส จนฺ-

๑๘๘ สัตตุนุคมีฏเฐ ของคฤตฺตรนิกายส์ จตุกฺกนิပါတ [๑๔๓

ทปฺปภา สฺริยปฺปภา อคฺคิปฺปภา ปณฺณปฺปภา อีมา โช ภิกฺขเว
จตฺสฺส ปภา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีมาสฺ จตฺสฺสํ ปภานํ ยทิตฺ
ปณฺณปฺปภาติ ฯ

[๑๔๓] จตุตาโรเม ภิกฺขเว อโถกา กตเม จตุตาโร จนฺทา-
โลก สฺริยาลโลก อคฺคาลโลก ปณฺณาลโลก อีเม โช ภิกฺขเว
จตุตาโร อโถกา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีเมสฺ จตฺนุํ อโถกานํ
ยทิตฺ ปณฺณาลโลกติ ฯ

[๑๔๔] จตุตาโรเม ภิกฺขเว โอบาสา กตเม จตุตาโร จนฺโท-
ภาส สฺริโยภาส อคฺคโคภาส ปณฺณโคภาส อีเม โช ภิกฺขเว
จตุตาโร โอบาสา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีเมสฺ จตฺนุํ โอบาสานํ
ยทิตฺ ปณฺณโคภาสติ ฯ

[๑๔๕] จตุตาโรเม ภิกฺขเว ปชฺชชฺตา กตเม จตุตาโร จนฺ-
ทปฺปชฺชชฺโต สฺริยปฺปชฺชชฺโต อคฺคิปฺปชฺชชฺโต ปณฺณปฺปชฺชชฺโต อีเม
โช ภิกฺขเว จตุตาโร ปชฺชชฺตา เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อีเมสฺ จตฺนุํ
ปชฺชชฺตานํ ยทิตฺ ปณฺณปฺปชฺชชฺโตติ ฯ

[๑๔๖] จตุตาโรเม ภิกฺขเว กาลา กตเม จตุตาโร กาลเณ
ขมฺมสฺสวณํ กาลเณ ขมฺมสฺสากจฺฉา กาลเ สฺมโถ กาลเณ วิปฺสฺสวณา
อีเม โช ภิกฺขเว จตุตาโร กาลาติ ฯ

[๑๔๗] จตุตาโรเม ภิกฺขเว กาลา สฺมฺมาภาวียมานา สฺมฺมาอนุ-
ปริวตฺติยมานา อนุปฺพุเพน อาสฺวานํ ขยํ ปาเปเนติ กตเม จตุตาโร

กาเถน ชมฺมสฺสวณฺ์ กาเถน ชมฺมสํกจฺจนา กาเถน สํโมโก กาเถน
 วิปสฺสึสนา อิมเ ช โภ ภิกฺขเว จตฺตารโ กถา สํมฺมาภาวียมานา
 สํมฺมาอนุปริวตฺตียมานา อนุปฺพุเพน อาสวณฺ์ ชยฺ์ ปาเปเนติ เตยฺยถาบี
 ภิกฺขเว อุปริปฺพุพเต กุสฺสณฺ์สตีตเถ เทเว วสฺสึสนฺ์เต ชุกกํ ยถานินฺ์นํ
 ปวตฺตมานํ ปฺพุพตกนฺุทรปทฺรสาชา ปริปฺพุเรติ ปฺพุพตกนฺุทรปทฺรสาชา
 ปริปฺพุรา กุสฺสพฺภา ปริปฺพุเรติ กุสฺสพฺภา ปริปฺพุรา มหาสฺสพฺภา ปริปฺพุ
 เรนฺ์ติ มหาสฺสพฺภา ปริปฺพุรา กุณฺุเทโย ปริปฺพุเรติ กุณฺุเทโย ปริปฺพุรา
 มหานฺุเทโย ปริปฺพุเรติ มหานฺุเทโย ปริปฺพุรา สํมฺพุทฺทสํคริ ปริปฺพุเรติ
 เอวเมว โช ภิกฺขเว อิมเ จตฺตารโ กถา สํมฺมาภาวียมานา สํมฺมา
 อนุปริวตฺตียมานา อนุปฺพุเพน อาสวณฺ์ ชยฺ์ ปาเปเนตฺ์ติ ฯ

[๑๕๘] จตฺตารฺ์มานิ ภิกฺขเว วจฺ์สฺจจฺริตานิ กตมานิ จตฺตาริ
 มุสํวาโท บีสฺสุณา วาจา ฆรฺุสํ วาจา สํมฺมุขปฺปตาโป อิมานิ โช
 ภิกฺขเว จตฺตาริ วจฺ์สฺจจฺริตานิ ฯ

[๑๕๙] จตฺตารฺ์มานิ ภิกฺขเว วจฺ์สฺจจฺริตานิ กตมานิ จตฺตาริ
 สจฺจวาจา อบีสฺสุณฺุวาจา สณฺุหวาจา มนฺุตาภาสา อิมานิ โช ภิกฺขเว
 จตฺตาริ วจฺ์สฺจจฺริตานิ ฯ

[๑๕๐] จตฺตารโเม ภิกฺขเว สํรา กตเม จตฺตารโ สฺ์ตสํรา
 สํมาริสํรา ปณฺุณาสํรา วิมฺมุคฺตีสํรา อิมเ ช โภ ภิกฺขเว จตฺตารโ สํราติ ฯ

อากาหคฺโค ปณฺจโม ฯ
 ตติโย ปณฺุณาสํโก นิฏฺ์จิติ

จตุตถปณฺณาโสโก
อินฺทฺริยวคฺโค ปจฺจโม

[๑๕๑] จตุตถํมานิ ภิกฺขเว อินฺทฺริยานิ กตมานิ จตุตฺตาริ
สํทฺธิทฺทริยํ วิริยอินฺทฺริยํ สํมาธินฺทฺริยํ ปณฺณอินฺทฺริยํ^๑ อิมานิ โส ภิกฺขเว
จตุตฺตาริ อินฺทฺริยานํติ ฯ

[๑๕๒] จตุตถํมานิ ภิกฺขเว พถานิ กตมานิ จตุตฺตาริ สํทฺธา-
พถํ วิริยพถํ สํมาธิพถํ ปณฺณาพถํ^๒ อิมานิ โส ภิกฺขเว จตุตฺตาริ
พถานํติ ฯ

[๑๕๓] จตุตถํมานิ ภิกฺขเว พถานิ กตมานิ จตุตฺตาริ ปณฺณา-
พถํ วิริยพถํ อนนฺวชฺชพถํ สํกฺคาหพถํ อิมานิ โส ภิกฺขเว
จตุตฺตาริ พถานํติ ฯ

[๑๕๔] จตุตถํมานิ ภิกฺขเว พถานิ กตมานิ จตุตฺตาริ สติพถํ
สํมาธิพถํ อนนฺวชฺชพถํ สํกฺคาหพถํ อิมานิ โส ภิกฺขเว จตุตฺตาริ
พถานํติ ฯ

[๑๕๕] จตุตถํมานิ ภิกฺขเว พถานิ กตมานิ จตุตฺตาริ ปฏฺิ-
สํชานพถํ ภาวนาพถํ อนนฺวชฺชพถํ สํกฺคาหพถํ อิมานิ โส ภิกฺขเว
จตุตฺตาริ พถานํติ ฯ

[๑๕๖] จตุตถํมานิ ภิกฺขเว กปฺปสํสํ อสํชเยยฺยานิ กตมานิ
จตุตฺตาริ ยทา ภิกฺขเว กปฺปโปกฺกํ สํวฏฺฏโย^๓ ทิฏฺฐจติ^๔ ตํ น สํกฺรํ

๑ บุ.พ. สติอินฺทฺริยํ ๒ บุ.พ. สติพถํ ๓ บุ.พ. สํวฏฺฏติ ๔ บุ.พ. นตฺถิ ฯ

สํชาตุํ เอตฺตกานิ วสุตฺตํนํตี วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํตํนํตี วา เอตฺต-
 ตกานิ วสุตฺตํหสุตฺตํนํตี วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํตสฺหสุตฺตํนํตี วา ยทา
 ภิกฺขเว กปฺโป สํวฏฺฏจฺจายี^๑ ติจฺจจตี ตํ น สุกฺรํ สํชาตุํ เอตฺตกานิ
 วสุตฺตํนํตี วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํตํนํตี วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํหสุตฺตํนํตี
 วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํตสฺหสุตฺตํนํตี วา ยทา ภิกฺขเว กปฺโป วิวฏฺฏโย^๒
 ติจฺจจตี ตํ น สุกฺรํ สํชาตุํ เอตฺตกานิ วสุตฺตํนํตี วา เอตฺตกานิ
 วสุตฺตํตํนํตี วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํหสุตฺตํนํตี วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํต-
 สฺหสุตฺตํนํตี วา ยทา ภิกฺขเว กปฺโป วิวฏฺฏจฺจายี^๑ ติจฺจจตี ตํ น
 สุกฺรํ สํชาตุํ เอตฺตกานิ วสุตฺตํนํตี วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํตํนํตี วา
 เอตฺตกานิ วสุตฺตํหสุตฺตํนํตี วา เอตฺตกานิ วสุตฺตํตสฺหสุตฺตํนํตี วา
 อิมานิ โช ภิกฺขเว จตุตฺตาริ กปฺปสฺสํ ยสฺมึชฺชเยยานํตี ๑

[๑๕๗] เทวเม ภิกฺขเว โรคา กตฺเม เทว กายิกो จ โรโค
 เจตฺถิโก จ โรโค ทิสฺสํนฺตี ภิกฺขเว สฺตฺตทา กายิกเณ โรเคน เขกฺมึ
 วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิชานมามา เทวเม วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิชานมามา
 ตึณฺมึ วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิชานมามา จตุตฺตาริมึ วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิ-
 ชานมามา ปณฺจิมึ วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิชานมามา ทสฺมึ วสุตฺตํ
 อโรคํ ปฏฺธิชานมามา วิสฺมึ วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิชานมามา ตึสฺมึ
 วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิชานมามา จตุตฺตาทึสฺมึ วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิชานมามา
 ปณฺญาตึสฺมึ วสุตฺตํ อโรคํ ปฏฺธิชานมามา วสุตฺตํตึสฺมึ ภิชฺชโยมึ อโรคํ

๑ อ. พ. สํวฏฺฏ ๑ ๒ อ. พ. วิวฏฺฏ ๑ ๓ อ. พ. วิวฏฺฏ ๑

ภิกฺขเว สิกฺขิตฺตพฺพตฺติ ฯ

[๑๕๘] ตตฺร โข อายสฺมา สํวริปฺตุโต ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ อวฺุโส
 ภิกฺขโวติ ฯ อวฺุโสติ โข เต ภิกฺขุ อายสฺมโต สํวริปฺตุตฺตํ ปจ-
 จตฺตํ ๑ อายสฺมา สํวริปฺตุโต เขตฺทโวจ โย หิ โกจฺจ อวฺุโส
 ภิกฺขุ วา ภิกฺขุนี้ วา จตฺตารอ ฆมฺเม อตฺตนิ สมนุสฺสํติ นิฏฺฐ-
 เมตฺถ คนฺตพฺพํ ปริหายามิ กุสฺสเถหิ ฆมฺเมหิ ปริหานเมตฺถํ วุตฺตํ
 ภคฺวตา กตฺเม จตฺตารอ วาคเวปฺตุตฺตํ โทสฺสเวปฺตุตฺตํ โมหเวปฺตุตฺตํ
 คมภฺเระสุ โข ปนฺตฺสํ จํนาจํเนตฺสํ ปญฺญาจกฺขุ นกฺกมฺติ โย หิ
 โกจฺจ อวฺุโส ภิกฺขุ วา ภิกฺขุนี้ วา อิมเ จตฺตารอ ฆมฺเม อตฺตนิ
 สมนุสฺสํติ นิฏฺฐเมตฺถ คนฺตพฺพํ ปริหายามิ กุสฺสเถหิ ฆมฺเมหิ
 ปริหานเมตฺถํ วุตฺตํ ภคฺวตา โย หิ โกจฺจ อวฺุโส ภิกฺขุ วา ภิกฺขุนี้
 วา จตฺตารอ ฆมฺเม อตฺตนิ สมนุสฺสํติ นิฏฺฐเมตฺถ คนฺตพฺพํ น
 ปริหายามิ กุสฺสเถหิ ฆมฺเมหิ อปริหานเมตฺถํ วุตฺตํ ภคฺวตา กตฺเม
 จตฺตารอ วาคคนฺตฺตํ โทสฺสคนฺตฺตํ โมหคนฺตฺตํ คมภฺเระสุ โข ปนฺตฺสํ
 จํนาจํเนตฺสํ ปญฺญาจกฺขุ กมฺติ โย หิ โกจฺจ อวฺุโส ภิกฺขุ วา
 ภิกฺขุนี้ วา อิมเ จตฺตารอ ฆมฺเม อตฺตนิ สมนุสฺสํติ นิฏฺฐเมตฺถ
 คนฺตพฺพํ น ปริหายามิ กุสฺสเถหิ ฆมฺเมหิ อปริหานเมตฺถํ วุตฺตํ
 ภคฺวตฺตํ ๑

[๑๕๙] เขกํ สมนฺยํ อายสฺมา อานนฺโห โกสฺมพฺพิยํ วิหฺรติ โฆสฺสิ-

ตาวาเม ๑ อถโธ อญฺเฐตวา ภิกฺขุณี อญฺเฐตวํ ปุริสํ อามนฺเตสึ
เอหิ คุวํ อมฺโห ปุริสํ เยน อโย อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกม อฺป-
สงฺกमितฺวา มม วจเนน อโยสุตฺต อานนฺทสุตฺต ปาเท สิริสํ วนฺท
อิตฺถนฺนามา ภาเน ภิกฺขุณี อปาธิณิ ทฺถชิตา พาวุทฺทิตานา สํ
อโยสุตฺต อานนฺทสุตฺต ปาเท สิริสํ วนฺทคํติ เอวญฺจ วเทหิ สํชฺ
กิริ ภาเน อโย อานนฺโท เยน ภิกฺขุณฺอุปสงฺกโย เยน สํ ภิกฺขุณี
เตนฺอุปสงฺกมฺ อนฺกมฺปํ อฺปาทายาติ ๑ เอวํ อโยเอติ โธ โส ปุริสํ
ตสฺสํ ภิกฺขุณิยา ปฐิสฺสฺสนิตฺวา เยนายสฺมา อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกมิ
อฺปสงฺกमितฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อภิวาทิตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํติ เอก-
มนฺตํ นิสฺสนฺโน โธ โส ปุริสํ อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ เอตทโวจ อิตฺถ-
นฺนาม ภาเน ภิกฺขุณี อปาธิณิ ทฺถชิตา พาวุทฺทิตานา สํ อโยสุตฺต
อานนฺทสุตฺต ปาเท สิริสํ วนฺทติ เอวญฺจ วเทหิ สํชฺ กิริ ภาเน
อโย อานนฺโท เยน ภิกฺขุณฺอุปสงฺกโย เยน สํ ภิกฺขุณี เตนฺอุปสงฺ-
กมฺ อนฺกมฺปํ อฺปาทายาติ ๑ อธิวาเสสึ อายสฺมา อานนฺโท คุณฺทึ-
ภาเว ๑ อถโธ อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพณฺหสฺมยํ^๑ นินฺวาเสตฺวา ปตฺต-
จิวฺรมาทาย เยน ภิกฺขุณฺอุปสงฺกโย เตนฺอุปสงฺกมิ ๑ อทฺทสํ โธ
สํ ภิกฺขุณี อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ทฺวโตว อากฺขณฺตํ ทิสฺสวา สฺสึสํ
ปารุปีตฺวา มนฺเจเก นิปชฺชํ ๑ อถโธ อายสฺมา อานนฺโท เยน สํ
ภิกฺขุณี เตนฺอุปสงฺกมิ อฺปสงฺกमितฺวา ปญฺเฐเต อาสเน นิสฺสํติ ๑

๑ อ. พ. นคฺติ ๑

นิสฺสชฺช โช อายสฺมา อานนฺโท ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ ออาหารสฺมฺภูโต
 อຍံ ภคินิ กายิ ออาหารํ นิสฺสําย ออาหารโ ปหตฺทพฺโพ ตณฺหา-
 สฺมฺภูโต อຍံ ภคินิ กายิ ตณฺหํ นิสฺสําย ตณฺหา ปหตฺทพฺพา
 มานสฺมฺภูโต อຍံ ภคินิ กายิ มานํ นิสฺสําย มาโน ปหตฺทพฺโพ
 เมถุนสฺมฺภูโต อຍံ ภคินิ กายิ เมถุนํ ปหตฺทพฺโพ” เมถุนํ”
 เสตฺตฺททาโต· วุคฺโค ภคວຕາ ។ ออาหารสฺมฺภูโต อຍံ ภคินิ กายิ ออาหารํ
 นิสฺสําย ออาหารโ ปหตฺทพฺโพติ อิติ โช ปเนตํ วุคฺคํ กิဇ္ဈဇေတံ ပဉ္စိဇ္ဈ
 ဝုဒ္ဓတံ ဝိစ ဝဂ္ဂိနိ ဝဂ္ဂဗ္ဗ ပဉ္စိဇ္ဈာ ယိုဏ်းလံ အာဟာရံ အာဟာရေတိ ဣ
 တဝယ ဣ မတယ ဣ မဏုဏယ ဣ ဝိဂ္ဂုဏယ ယာဝတေဝ ဝိမ္မံ
 ဝဂ္ဂယံ ဝိတိယ ယာပယ ဝိဟိဗ္ဗပရိယာ ပုဂ္ဂဟမဇ္ဈာနကုဗ္ဗယ ဝိတိ
 ပုဂ္ဂာဏဇ္ဈာ ဝေတံ ပဉ္စိဇ္ဈာမိ ဣဝဇ္ဈာ ဝေတံ ဣ ဝုပာပေတံဇ္ဈာမိ ယာတု
 ဇ မေ ဝဂ္ဂိဇ္ဈာတိ ဣဝဇ္ဈာတိ ဇ မာဇ္ဈာဝိဟာဝိ ဇာတိ လံ ဝပပေ ဝမ-
 ယေ အာဟာရံ ဝဂ္ဂိဇ္ဈာ အာဟာရံ ပဗ္ဗတိ အာဟာရေဝ ဝဂ္ဂိဇ္ဈာ အာဟာရေ
 ကာယိ အာဟာရံ ဝဂ္ဂိဇ္ဈာ အာဟာရေ ပဟတုပုပုတိ ဝိတိ ဣပတံ ဝုဒ္ဓတံ ဝိ-
 မေတံ ပဉ္စိဇ္ဈာ ဝုဒ္ဓတံ ។ တနုဟေဝ ဝဂ္ဂိဇ္ဈာ အာဟာရေ ကာယိ တနုဟံ
 ဝဂ္ဂိဇ္ဈာ တနုဟာ ပဟတုပုပုတိ ဝိတိ ဣ ပပေတံ ဝုဒ္ဓတံ ကိဇ္ဈာဇေတံ ပဉ္စိဇ္ဈာ
 ဝုဒ္ဓတံ ဝိစ ဝဂ္ဂိနိ ဝဂ္ဂဗ္ဗ ဝုဒ္ဓာတိ ဝိတုဂ္ဂဏုဏာမိ ဝိဂ္ဂ ဝဂ္ဂဗ္ဗ အာသဝာ
 ဝဗာ ဝဂ္ဂာသံ ဝေတိဝိမုဒ္ဓတံ ပဏုဏာဝိမုဒ္ဓတံ တိဗ္ဗဇေဝ ဝမ္မေ ဝယံ ဝဂ္ဂိဇ္ဈာ
 ဝဂ္ဂိဇ္ဈာ ဝုပပေပဗ္ဗာ ဝိဟာဝိတိ တဝဇ္ဈာ ဝေဝံ ဝဟိတိ ဝဟာဝဇ္ဈာ ဝာမ

• ဝု. ပ. ဝဂ္ဂိနိ ၁

ชยตี สํวรายาติ ฯ ตคฺฆ ตํ ภคินี อจฺจโย อจฺจคฺมา ยถาพาสํ
 ยถามุพฺพิ ยถาอกุสฺสํ ยา คฺวํ เขวมกาสี ยโต ฯ โช คฺวํ
 ภคินี อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺสุวา ยถารมฺมํ ปฏิกโรตี ๓ ๓
 มยํ
 ปฏิกุคฺคณฺหาม วุทฺถมิเหตฺวา ภคินี อริยสฺสํ วินเย ยา อจฺจยํ
 อจฺจยโต ทิสฺสุวา ยถารมฺมํ ปฏิกโรติ ชยตี สํวํ อปชฺชตีติ ฯ

[๑๖๐] สฺคโต วา ภิกฺขเว โถเถ ติฏฺฐมาโน สฺคตวินโย วา
 ตทสฺสํ พุทฺชนหิตาย พุทฺชนสฺสชฺชาย โถกานุกมฺปาย อคฺคทาย หิตาย สฺสชฺชาย
 เทวมนุสฺสํ อคฺคโต ๑ ภิกฺขเว สฺคโต อชฺช ภิกฺขเว ตถาคโค
 โถเถ อปฺปชฺชติ อรหํ สํมาสํมพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺคโต
 โถกวิทฺโถ อนคฺคตโร ปุริสทมฺมสํวาทิ สฺคตฺตา เทวมนุสฺสํ พุทฺโธ ภคฺวา
 อยํ ภิกฺขเว สฺคโต ฯ กตโม ๑ ภิกฺขเว สฺคตวินโย โส ชมฺมํ
 เทเสตี อาทกฺคฺชยณฺํ มชฺฌกฺคฺชยณฺํ ปรีโยสํกคฺชยณฺํ สํคฺคํ สํพฺยณฺชนํ
 เกวลปรีปฺณณํ ปรีสฺสทฺธํ พุทฺหมจฺริยํ ปกาเสตี อยํ ภิกฺขเว สฺคตวินโย ฯ
 เขวํ สฺคโต วา ภิกฺขเว โถเถ ติฏฺฐมาโน สฺคตวินโย วา ตทสฺสํ
 พุทฺชนหิตาย พุทฺชนสฺสชฺชาย โถกานุกมฺปาย อคฺคทาย หิตาย สฺสชฺชาย เทว-
 มนุสฺสํ ๑

จตุตฺตาริเม ภิกฺขเว ชมฺมา สทฺธมฺมสฺสํ สมฺโมสํชฺชาย อนคฺคฺชยณฺาย
 สํวคฺคฺคณฺติ กตเม จตุตฺตาริ อชฺช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทุคฺคหิตํ สฺคตฺคณฺติ
 ปรียาปฺณเนติ ทฺพนิกฺขิตฺเตติ ปทพฺยณฺชนเนติ ทฺพนิกฺขิตฺตสฺสํ ภิกฺขเว

๑ บ. พ. ทวี ๑ ๒ บ. พ. โย ๑ ๓ บ. พ. นคฺคิ ๑

ปทพฺพณฺชณฺตฺต อตฺตโถปิ ทุณฺนโย โหติ อຍံ ภิกฺขเว ปจฺจโม รมฺโม่
 ตฺตฺตมฺมสุตฺต ตฺมฺโม่ถาย อਨฺตรธานาย สํวตฺตติ ฯ ปุณ ๑ปรี ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ทฺพพฺจา โหนฺติ โทวจฺตฺตกรณฺเทหิ รมฺเมหิ ตฺมฺนุภาคฺตา อภฺตมา
 อปฺปทกฺขินฺคฺคาหิโน อณฺตฺตํนี้ อຍံ ภิกฺขเว ทุติโย รมฺโม่ ตฺตฺตมฺ-
 มสุตฺต ตฺมฺโม่ถาย อਨฺตรธานาย สํวตฺตติ ฯ ปุณ ๑ปรี ภิกฺขเว เย เต ภิกฺขุ
 พหฺตฺตฺตฺตา อากฺตาคฺมา รมฺมชฺรา วินยชฺรา มาติกาชฺรา เต น สํဂฺกจฺจ
 สฺตฺตตฺตํ ปรี วาเจนฺติ เตสํ อจฺจเยน ฉินฺนํมฺตโก สฺตฺตตฺตํโถ โหติ
 อปฺปปฺตฺตํสํโธเน อຍံ ภิกฺขเว ๑ตฺติโย รมฺโม่ ตฺตฺตมฺมสุตฺต ตฺมฺโม่ถาย
 อნฺตรธานาย สํวตฺตติ ฯ ปุณ ๑ปรี ภิกฺขเว เถว ภิกฺขุ พหฺตฺตํธိกา
 โหนฺติ ตํถฺติกา โยဂฺกมเน ปุพฺพงฺคมา ปวิเวเก นิกฺขิตฺตฺตชฺรนา น ๑วิริยံ
 อารภฺติ อปฺปปฺตฺตํสํ ๑ปฺตฺติยา อนฺธิคคํสํ ๑ธิคมาย อสํจฺจํคํคํสํ
 สํจฺจํคํคํวิรยา ย เตสํ ปจฺจคิมา ชนฺตา ทิฏฺฐจํจํคํคํคํ อปชฺชติ ตํปรี
 โหติ พหฺตฺตํธิกา ตํถฺติกา โยဂฺกมเน ปุพฺพงฺคมา ปวิเวเก นิกฺขิตฺตฺตชฺรนา
 น ๑วิริยံ อารภฺติ อปฺปปฺตฺตํสํ ๑ปฺตฺติยา อนฺธิคคํคํสํ ๑ธิคมาย อสํจฺจํคํคํ-
 คํคํสํ สํจฺจํคํคํวิรยา อຍံ ภิกฺขเว ๑จฺจโถ รมฺโม่ ตฺตฺตมฺมสุตฺต ตฺมฺ-
 โม่ถาย อนฺตรธานาย สํวตฺตติ ฯ อิมิ โช ภิกฺขเว ๑จฺจทาโร รมฺมา
 ตฺตฺตมฺมสุตฺต ตฺมฺโม่ถาย อਨฺตรธานาย สํวตฺตํติ ฯ ๑จฺจทาโรเม ภิกฺขเว
 รมฺมา ตฺตฺตมฺมสุตฺต ๑จิตฺติยา อสํจฺจํคํคํ ๑อนนฺตรธานาย สํวตฺตํติ ๑กคเม
 ๑จฺจทาโร อธิ ภิกฺขเว ๑ภิกฺขุ สํจฺจํคํคํ สํจฺจํคํคํคํคํ ๑ปริยาปนฺนํติ สํจฺจ-
 ๑จิตฺตํคํคํ ปทพฺพณฺชณฺตฺต สํจฺจํคํคํคํ ๑ภิกฺขเว ปทพฺพณฺชณฺตฺต อตฺตโถปิ

ปฏฺฐิปทาวคฺโค ทฺตฺติโย

[๑๖๓] จตฺตฺโส อีมา ภิกฺขเว ปฏฺฐิปทา กตฺมา จตฺตฺโส
ทฺตฺตา ปฏฺฐิปทา ทนฺธธาภินฺนุณา ทฺตฺตา ปฏฺฐิปทา ชิปฺปาภินฺนุณา สุตฺตา
ปฏฺฐิปทา ทนฺธธาภินฺนุณา สุตฺตา ปฏฺฐิปทา ชิปฺปาภินฺนุณา อีมา โช
ภิกฺขเว จตฺตฺโส ปฏฺฐิปทาติ ฯ

[๑๖๔] จตฺตฺโส อีมา ภิกฺขเว ปฏฺฐิปทา กตฺมา จตฺตฺโส ทฺตฺตา
ปฏฺฐิปทา ทนฺธธาภินฺนุณา ทฺตฺตา ปฏฺฐิปทา ชิปฺปาภินฺนุณา สุตฺตา ปฏฺฐิปทา
ทนฺธธาภินฺนุณา สุตฺตา ปฏฺฐิปทา ชิปฺปาภินฺนุณา ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว
ทฺตฺตา ปฏฺฐิปทา ทนฺธธาภินฺนุณา อีช ภิกฺขเว เอกจฺจ ปุคฺคโต ปกตฺติยาบี
ติพฺพวาทฺตชาติโก โหติ อภิกฺขณฺโณ วาษํ ทฺตฺตํ โทมนฺตฺตํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ
ปกตฺติยาบี ติพฺพโทสชาติโก โหติ อภิกฺขณฺโณ โทสฺสํ ทฺตฺตํ โทมนฺตฺตํ
ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ปกตฺติยาบี ติพฺพโมหชาติโก โหติ อภิกฺขณฺโณ โมหํ
ทฺตฺตํ โทมนฺตฺตํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ตฺต
ภวนฺตฺติ สฺต
โส อีเมสฺส ปณฺณนฺโณ อีนฺทฺต
ธาสฺสวานํ ชยาย อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทฺตฺตา ปฏฺฐิปทา ทนฺธธาภินฺนุณา ฯ
กตฺมา จ ภิกฺขเว ทฺตฺตา ปฏฺฐิปทา ชิปฺปาภินฺนุณา อีช ภิกฺขเว
เอกจฺจ ปุคฺคโต ปกตฺติยาบี ติพฺพวาทฺตชาติโก โหติ อภิกฺขณฺโณ วาษํ
ทฺตฺตํ โทมนฺตฺตํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ปกตฺติยาบี ติพฺพโทสชาติโก โหติ
อภิกฺขณฺโณ โทสฺสํ ทฺตฺตํ โทมนฺตฺตํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ปกตฺติยาบี ติพฺพโมหชาติโก

โหติ อภิกฺขณํ โมหํ ทฺกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ตสฺสํมานิ
 ปญฺจินทฺริยานิ อธิมตฺตานิ ปาตฺตฺตวณฺติ สฺตฺตฺตฺนทฺริยํ วิริยฺนทฺริยํ สฺตฺตฺนทฺริยํ
 สฺมาธินทฺริยํ ปญฺณินทฺริยํ โส อิมสฺสํ ปญฺจณฺณํ อินทฺริยานํ อธิมตฺ-
 ตตฺตฺตา ชิปปํ อนนทฺริยํ ปาปฺปณาติ อาสฺสวานํ ขยาย อยํ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว ทฺกฺขา ปฏฺฐิปทา ชิปปํภาณฺณณา ๑ กตฺมา ๑ ภิกฺขเว สฺตฺตา
 ปฏฺฐิปทา ทนฺธาภณฺณณา อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต ปกตฺติยาบี น
 ติพฺพวราชชาติโก โหติ น อภิกฺขณํ รากฺขํ ทฺกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺ-
 สฺสเวเทติ ปกตฺติยาบี น ติพฺพทิสฺสชาติโก โหติ น อภิกฺขณํ ทิสฺสํ
 ทฺกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ปกตฺติยาบี น ติพฺพโมหชาติโก โหติ
 น อภิกฺขณํ โมหํ ทฺกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ตสฺสํมานิ ปญฺ-
 จินทฺริยานิ มุทฺธิ ปาตฺตฺตวณฺติ สฺตฺตฺตฺนทฺริยํ วิริยฺนทฺริยํ สฺตฺตฺนทฺริยํ
 สฺมาธินทฺริยํ ปญฺณินทฺริยํ โส อิมสฺสํ ปญฺจณฺณํ อินทฺริยานํ มุทฺตฺตฺตา
 ทนฺธํ อนนทฺริยํ ปาปฺปณาติ อาสฺสวานํ ขยาย อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 สฺตฺตา ปฏฺฐิปทา ทนฺธาภณฺณณา ๑ กตฺมา ๑ ภิกฺขเว สฺตฺตา ปฏฺฐิปทา
 ชิปปํภาณฺณณา อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต ปกตฺติยาบี น ติพฺพ-
 วราชชาติโก โหติ น อภิกฺขณํ รากฺขํ ทฺกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ
 ปกตฺติยาบี น ติพฺพทิสฺสชาติโก โหติ น อภิกฺขณํ ทิสฺสํ ทฺกฺขํ
 โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ปกตฺติยาบี น ติพฺพโมหชาติโก โหติ น
 อภิกฺขณํ โมหํ ทฺกฺขํ โทมนสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวเทติ ตสฺสํมานิ ปญฺจินทฺริยานิ
 อธิมตฺตานิ ปาตฺตฺตวณฺติ สฺตฺตฺตฺนทฺริยํ วิริยฺนทฺริยํ สฺตฺตฺนทฺริยํ สฺมาธินทฺริยํ

បណ្ណិកុរិយំ តៃ ធិមេតំ បណ្ណជន្មំ ធិនុត្តរិយានំ ធិមតុត្តតុត្តា ធិប្រ
ធិនុត្តរិយំ បាបុណាតិ ធិសវានំ ធិឃាយ ធិយំ ធិទុទុតិ ធិភិក្ខុវេ ធិសុត្តា
ធិប្រិបកា ធិប្រិបាភិណ្ណោ ។ ធិមា ធិ ធិភិក្ខុវេ ធិតតុត្តំ ធិប្រិបកាតិ ។

[១២៣] ធិតតុត្តំ ធិមា ធិភិក្ខុវេ ធិប្រិបកា ធិកត្តា ធិតតុត្តំ
ធិតុត្តា ធិប្រិបកា ធិតុត្តា ធិប្រិបកា ធិប្រិបាភិណ្ណោ ធិសុត្តា
ធិប្រិបកា ធិតុត្តា ធិប្រិបកា ធិប្រិបាភិណ្ណោ ។ ធិកត្តា ធិ
ធិភិក្ខុវេ ធិតុត្តា ធិប្រិបកា ធិតុត្តា ធិភិក្ខុវេ ធិភិក្ខុ ធិសុត្តានុស្ថិតិ
ធិកាយេ ធិវិហរិកិ ធិអាហារេ ធិប្រិក្ខុតតុត្តំ ធិសុត្តតោ ធិនិវរតតុត្តំ ធិសុត្ត-
តុត្តារេតុ ធិនិទុទុតុត្តំ ធិមរណតុត្តោ ធិ ធិបនតុត្តំ ធិធម្មតុត្តំ ធិសុត្តា
ធិតិ ធិតៃ ធិមាណិ ធិបណ្ណ ធិសេក្ខវេតានិ ធិប្រិបកា ធិវិហរិកិ ធិសុត្តា
ធិវិហរិកិ ធិតុត្តា ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ
ធិតៃ ធិមេតំ ធិបណ្ណជន្មំ ធិនុត្តរិយានំ ធិមតុត្តតុត្តា ធិតុត្តា ធិនុត្តរិយំ ធិបាបុណាតិ
ធិសវានំ ធិឃាយ ធិយំ ធិទុទុតិ ធិភិក្ខុវេ ធិតុត្តា ធិប្រិបកា ធិតុត្តា ធិប្រិបាភិណ្ណោ ។
ធិកត្តា ធិ ធិភិក្ខុវេ ធិតុត្តា ធិប្រិបកា ធិប្រិបាភិណ្ណោ ធិភិក្ខុវេ ធិភិក្ខុ
ធិសុត្តានុស្ថិតិ ធិកាយេ ធិវិហរិកិ ធិអាហារេ ធិប្រិក្ខុតតុត្តំ ធិសុត្តតោ ធិនិវ-
រតតុត្តំ ធិសុត្តារេតុ ធិនិទុទុតុត្តំ ធិមរណតុត្តោ ធិ ធិបនតុត្តំ
ធិធម្មតុត្តំ ធិសុត្តា ធិតិ ធិតៃ ធិមាណិ ធិបណ្ណ ធិសេក្ខវេតានិ ធិប្រិបកា
ធិវិហរិកិ ធិសុត្តា ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ ធិវិហរិកិ
ធិសុត្តានុស្ថិតិ ធិមតុត្តតុត្តា ធិបាបុណាតិ ធិនុត្តរិយំ ធិវិហរិកិ

สฺตฺนุทฺริยํ สฺมาริณฺทฺริยํ ปณฺณินฺทฺริยํ โส อิมสํ ปณฺจณฺนํ อินฺทฺริ-
 ยานํ อธิมตฺตคฺคตา ชฺปิเป อนฺนทฺริยํ ปาปฺพณฺาติ อาสวณฺํ ขยา ย อยํ
 อจฺจุจติ ภิกฺขเว ทฺถุชา ปฏฺฐิปทา ชฺปิปาภินฺญา ๑ กตฺมา ๑ ภิกฺขเว
 สฺสุชา ปฏฺฐิปทา ทนฺธาภินฺญา อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อวิจฺเจว กามเหิ
 อวิจฺจ อกฺุสเสหิ อมฺเมหิ สฺวิตกฺกํ สฺวิจฺจวํ อวิเวทํ ปิตฺตํ ปจฺมํ
 ฉานํ อฺปสฺสมฺปชฺช อหฺรติ อิตฺถกฺกวิจฺจวณฺํ อฺปสฺมา อชฺชณฺตํ สฺมฺป-
 สฺทานํ เจตโสเฮกทิภาวํ อวิตกฺกํ อวิจฺจวํ สฺมาริณฺทฺริยํ ปิตฺตํ ทฺตฺติยํ ฉานํ
 อฺปสฺสมฺปชฺช อหฺรติ ปิตฺติยา ๑ อวิจฺจวณฺํ อฺปสฺมา ๑ อหฺรติ สฺโต
 ๑ สฺมฺปชาโน สฺชวเจ กายเณ ปฏฺฐิสฺวเทติ ยนฺตํ อริยา อจฺจิกฺขนฺติ
 อฺปสฺมา สฺติมา สฺชววิหฺรติ ทฺตฺติยํ ฉานํ อฺปสฺสมฺปชฺช อหฺรติ
 สฺชวสฺส ๑ ปทานา ทฺถุชฺชวสฺส ๑ ปทานา ปฺพุพฺเพว โสมนฺสฺสโตมนฺสฺसानํ
 อตฺถนฺจมา อตฺถนฺจวสฺสํ อฺปสฺมา สฺติปาริสฺสฺสํ อจฺจุจํ ฉานํ อฺปสฺสมฺปชฺช
 อหฺรติ โส อิมานิ ปณฺจ สฺกชฺชพฺธานิ อฺปนิสฺสํ อหฺรติ สฺทฺธาพฺถํ
 หิริพฺถํ โอคฺคตฺปพฺถํ อริยพฺถํ ปณฺญาพฺถํ ตสฺสํ อิมานิ ปณฺจอินฺทฺริยานิ
 มฺกฺกฺกนฺนิ ปาตฺกนฺนํ สฺทฺธินฺทฺริยํ อริยอินฺทฺริยํ สฺตฺนุทฺริยํ สฺมาริณฺทฺริยํ
 ปณฺณินฺทฺริยํ โส อิมสํ ปณฺจณฺนํ อินฺทฺริยานํ มฺกฺกฺกนฺนํ ทนฺทํ อนฺนทฺริยํ
 ปาปฺพณฺาติ อาสวณฺํ ขยา ย อยํ อจฺจุจติ ภิกฺขเว สฺสุชา ปฏฺฐิปทา
 ทนฺธาภินฺญา ๑ กตฺมา ๑ ภิกฺขเว สฺสุชา ปฏฺฐิปทา ชฺปิปาภินฺญา อธิ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ อวิจฺเจว กามเหิ ๑ เป ๑ ปจฺมํ ฉานํ อฺปสฺสมฺปชฺช
 อหฺรติ อิตฺถกฺกวิจฺจวณฺํ อฺปสฺมา ๑ เป ๑ ทฺตฺติยํ ฉานํ อฺปสฺสมฺปชฺช

วิหฺรติ ปิตฺติยา ๑ วิวาคา ๑ เป ๑ ตติยํ ฉานํ อฺปสํมฺพชฺช วิหฺรติ
สฺขสฺสํ ๑ ปหานา ทฺถสฺสํ ๑ ปหานา ๑ เป ๑ จตฺถกฺกํ ฉานํ
อฺปสํมฺพชฺช วิหฺรติ โส อิมานิ ปญฺจ เสฏฺฐพฺพทานิ อฺปนิสฺสํสาย
วิหฺรติ สํทฺธาพถํ หิริพถํ โยจฺจตฺถปฺพถํ วิริยพถํ ปญฺญาพถํ
ตสฺสํสิมานิ ปญฺจจินฺทฺริยานิ อธิมตฺตทานิ ปาคุภวณฺติ สํทฺธิทฺทฺริยํ วิริยิ-
ทฺทฺริยํ สติทฺทฺริยํ สฺมาธิทฺทฺริยํ ปญฺญาทฺทฺริยํ โส อิมํ ปญฺจจฺหนํ
อินฺทฺริยานํ อธิมตฺตตฺตฺตา ชิปรูปํ อนนฺตรियํ ปาปฺญาติ ชาสฺวานํ ชฺชาย
อํ อฺจฺจติ ภิกฺขเว สฺขา ปฏฺธิปทา ชิปรูปาภินฺญา ๑ อิมํ ไช ภิกฺขเว
จตฺถสฺสํ ปฏฺธิปทาติ ๑

[๑๖๕] จตฺถสฺสํ อิมํ ภิกฺขเว ปฏฺธิปทา กตฺมา จตฺถสฺสํ
อภฺชมา ปฏฺธิปทา ชฺมา ปฏฺธิปทา ทฺมา ปฏฺธิปทา สฺมา ปฏฺธิปทา ๑
กตฺมา ๑ ภิกฺขเว อภฺชมา ปฏฺธิปทา อธิ ภิกฺขเว เขจฺจฺจโ ปุคฺคโต
อภฺจโถสฺสํ ปจฺจโถสฺสํ โธสฺสํ ปฏฺธิโธสฺสํ ภณฺฑนฺฑํ ปฏฺธิภณฺฑ-
นฺฑํ อํ อฺจฺจติ ภิกฺขเว อภฺชมา ปฏฺธิปทา ๑ กตฺมา ๑ ภิกฺขเว
ชฺมา ปฏฺธิปทา อธิ ภิกฺขเว เขจฺจฺจโ ปุคฺคโต อภฺจโถสฺสํ น
ปจฺจโถสฺสํ โธสฺสํ น ปฏฺธิโธสฺสํ ภณฺฑนฺฑํ น ปฏฺธิภณฺฑนฺฑํ
อํ อฺจฺจติ ภิกฺขเว ชฺมา ปฏฺธิปทา ๑ กตฺมา ๑ ภิกฺขเว ทฺมา ปฏฺธิปทา
อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จกฺขฺมา รูปํ ทิสฺวา น นิमितฺตคฺคาหิ โหติ นานุ-
พฺพชฺชนคฺคาหิ ยตฺวาจฺจกฺกณฺณเมณํ จกฺขฺนฺทฺทฺริยํ อสฺสํ วิหฺรณฺฑํ
อภฺชญาโทมณฺธสฺสา ปาปกา อภฺจฺจตา ชฺมฺมา อนฺวาสฺสํ เวชฺชํ ตสฺส

สํวราย ปฏฺฐิปชฺชติ รกฺขติ จกฺขุหฺนฺทฺุริยํ จกฺขุหฺนฺทฺุริเย สํวริ อฺปาชฺชติ
 โสฺสเคน สํทฺุทํ สํคฺคา ... ฆานนฺน คนฺธิ ฆายิตฺฺวา ... ฆิฏฺุหาย วรฺธ
 สํยิตฺฺวา ... กายนฺน โยจฺจุจฺพุํ ฝุสฺสิตฺฺวา ... มนฺสา ฆมฺมํ วิญฺญาเย น
 นิमितฺฺตคฺคฺคาหิ โหติ นานุพฺยุณฺชนคฺคฺคาหิ ยตฺฺวาจฺจกรณฺเมณํ มนฺนิหฺทฺุริยํ
 อสํวฺตํ วิหรนฺตํ อภิชฺชมาโทมณฺสํสา ปาปกา อกฺกุสฺสา ฆมฺมา อนฺวาสฺ-
 สฺสเวยฺยุํ ตสฺสํ สํวราย ปฏฺฐิปชฺชติ รกฺขติ มนฺนิหฺทฺุริยํ มนฺนิหฺทฺุริเย
 สํวริ อฺปาชฺชติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทมา ปฏฺฐิปทา ๑ กตมา จ
 ภิกฺขเว สฺมา ปฏฺฐิปทา อีช ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺปฺปนฺนํ กามวิทฺกฺกํ
 นาชิวาสฺเสติ ปชฺหติ วิโนเทติ สฺเมติ พฺยุนฺตํกโรติ อนภาวํ คเมติ
 อฺปฺปนฺนํ พฺยุปาทวิทฺกฺกํ ... อฺปฺปนฺนํ วิหีสํวิทฺกฺกํ ... อฺปฺปนฺนํปฺปนฺนํ
 ปาปเก อกฺกุสฺเส ฆมฺเม นาชิวาสฺเสติ ปชฺหติ วิโนเทติ สฺเมติ พฺยุนฺตํ-
 กโรติ อนภาวํ คเมติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สฺมา ปฏฺฐิปทา ๑ อีมา
 โช ภิกฺขเว จตฺสฺโส ปฏฺฐิปทาติ ๑

[๑๖๕] จตฺสฺโส อีมา ภิกฺขเว ปฏฺฐิปทา กตมา จตฺสฺโส
 อกฺขมา ปฏฺฐิปทา ฆมา ปฏฺฐิปทา ทมา ปฏฺฐิปทา สฺมา ปฏฺฐิปทา ๑
 กตมา จ ภิกฺขเว อกฺขมา ปฏฺฐิปทา อีช ภิกฺขเว เขกฺกุจฺจ ปุคฺคโคโต
 อกฺขโม โหติ สํคฺสฺสํ อฺนฺนํหฺสฺสํ ฆิมฺจฺญาเย นีปาสาเย ทํสํมกฺสฺวาตาทป-
 สิริวสฺปสฺมฺฝุสฺสํสาณํ ทฺุรฺกฺคฺคานํ ทฺุรฺกฺคฺคานํ วจนฺปถานํ อฺปฺปนฺนํนาณํ สํวริ-
 ริกานํ เวทนานํ ทฺุชฺชานํ ติปฺพุหานํ ฆรานํ กฏฺุถานํ อสฺสาตานํ อมฺนาเปานํ
 ปาณฺหฺรานํ อนชิวาสฺสกาติโก โหติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อกฺขมา

ปฏิปทา ๑ กตมา ๑ ภิกฺขเว ชมา ปฏิปทา อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 ปุคฺคโต ชโม โหติ ตีตฺถุสฺส อุนฺหสุสฺส ชินฺจุนาย ปิปาธาย ทํถมกฺส-
 วาตาคปติริสฺสปลมฺหสุสฺสานํ ทุรุตฺตานํ ทุราคตานํ วจนฺปนฺนํ อฺปฺปนฺนํ
 สํวริทานํ เวทณํ ทฺกฺขณํ ทิพฺพานํ ชรณํ กฺกฺกณํ อสํทานํ อม-
 นานานํ ปาณฺหรณํ อธิวาสกฺชาติโก โหติ อํยํ อจฺจุติ ภิกฺขเว
 ชมา ปฏิปทา ๑ กตมา ๑ ภิกฺขเว ทมา ปฏิปทา อธิ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ จกฺขฺณา รูปี ทิสฺสุวา น นิมิตฺตคฺคฺคาหิ โหติ นานุพฺยณฺชนคฺคฺคาหิ
 ยตฺวาธิกรณเมณํ จกฺขฺนฺทฺริยํ อสํวฺตํ วิหรนฺตํ อภิขฺธมาโทมนสฺสา
 ปาปกกา อกฺุสฺสา ชมฺมา อุนฺวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส สํวราย ปฏิปชฺชติ
 รกฺขติ จกฺขฺนฺทฺริยํ จกฺขฺนฺทฺริเย สํวริ อปชฺชติ โสเคน สทฺทํ
 สฺสุวา ... ขาเนน คนฺธี ขายิตฺวา ... ชิวิหาย วสํ สํยิตฺวา ... กายเนน
 โผฏฺฐพฺพํ สฺสุวา ... มนสา ชมฺมํ วิญฺญาณ น นิมิตฺตคฺคฺคาหิ โหติ
 นานุพฺยณฺชนคฺคฺคาหิ ยตฺวาธิกรณเมณํ มนินฺทฺริยํ อสํวฺตํ วิหรนฺตํ
 อภิขฺธมาโทมนสฺสา ปาปกกา อกฺุสฺสา ชมฺมา อุนฺวาสฺสเวยฺยํ ตสฺส
 สํวราย ปฏิปชฺชติ รกฺขติ มนินฺทฺริยํ มนินฺทฺริเย สํวริ อปชฺชติ
 อํยํ อจฺจุติ ภิกฺขเว ทมา ปฏิปทา ๑ กตมา ๑ ภิกฺขเว สฺมา ปฏิปทา
 อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อฺปฺปนฺนํ กามวิตกฺกํ นาริชาเสติ ปชฺหติ วิโนเทติ
 สฺเมติ พฺยนฺตํกโรติ อนภาวํ คเมติ อฺปฺปนฺนํ พฺยาปาทวิตกฺกํ ...
 อฺปฺปนฺนํ วิหีสํวิตกฺกํ ... อฺปฺปนฺนํปฺปนฺเน ปาปกเก อกฺุสฺเส ชมฺเม
 นาริชาเสติ ปชฺหติ วิโนเทติ สฺเมติ พฺยนฺตํกโรติ อนภาวํ คเมติ

อຍံ วุจฺจติ ภิกฺขเว สฺมา ปฏฺฐิพทา ๑ อีมา โช ภิกฺขเว จตฺตฺสํ
ปฏฺฐิพทาติ ๑

[๑๖๖] จตฺตฺสํ อีมา ภิกฺขเว ปฏฺฐิพทา กตฺมา จตฺตฺสํ
ทฺกฺขา ปฏฺฐิพทา ทฺนฺธธาภินฺณฺวา ทฺกฺขา ปฏฺฐิพทา จิປฺปาภินฺณฺวา สฺฐา
ปฏฺฐิพทา ทฺนฺธธาภินฺณฺวา สฺฐา ปฏฺฐิพทา จิປฺปาภินฺณฺวา ๑ ตฺตฺร ภิกฺขเว
ຍາຍံ ปฏฺฐิพทา ทฺกฺขา ทฺนฺธธาภินฺณฺวา อຍံ ภิกฺขเว ปฏฺฐิพทา อຸກເຍເນວ
ເື້ນາ ອຸກຂາຍຕີ ຍມຸປາຍໍ ປຸງືປຫາ ທຸກຂາ ອີມີນາປາຍໍ ເື້ນາ
ອຸກຂາຍຕີ ຍມຸປາຍໍ ປຸງືປຫາ ທນຸຮາ ອີມີນາປາຍໍ ເື້ນາ ອຸກຂາຍຕີ
ອຍໍ ກິກຂເວ ປຸງືປຫາ ອຸກເຍເນວ ເື້ນາ ອຸກຂາຍຕີ ๑ ຕຕຸຣ ກິກຂເວ
ຍາຍໍ ປຸງືປຫາ ທຸກຂາ ຈີປປາກິນຸນາ ອຍໍ ກິກຂເວ ປຸງືປຫາ ທຸກຂຕຸຕາ
ເື້ນາ ອຸກຂາຍຕີ ๑ ຕຕຸຣ ກິກຂເວ ຍາຍໍ ປຸງືປຫາ ສຸຂາ ທນຸຮາກິນຸນາ
ອຍໍ ກິກຂເວ ປຸງືປຫາ ທນຸຮຕຸຕາ ເື້ນາ ອຸກຂາຍຕີ ๑ ຕຕຸຣ ກິກຂເວ ຍາຍໍ
ປຸງືປຫາ ສຸຂາ ຈີປປາກິນຸນາ ອຍໍ ກິກຂເວ ປຸງືປຫາ ອຸກເຍເນວ
ປຣໍຕາ ອຸກຂາຍຕີ ຍມຸປາຍໍ ປຸງືປຫາ ສຸຂາ ອີມີນາປາຍໍ ປຣໍຕາ
ອຸກຂາຍຕີ ຍມຸປາຍໍ ປຸງືປຫາ ຈີປປາ ອີມີນາປາຍໍ ປຣໍຕາ ອຸກຂາຍຕີ
ອຍໍ ກິກຂເວ ປຸງືປຫາ ອຸກເຍເນວ ປຣໍຕາ ອຸກຂາຍຕີ ๑ ອີມາ ໂອ ກິກຂເວ
ຈຕສຸໂສ ປຸງືປຫາຕີ ๑

[๑๖๗] ອຄໂໂ ອາຍສຸມາ ສຳຣິປຸຕໂຕ ເຍນາຍສຸມາ ມຫາໂມຄຸຄຸ-
ຕານໂ ຕະນຸປສ່ງກມີ ອຸປສ່ງກມີຕຸວາ ອາຍສຸມຕາ ມຫາໂມຄຸຄຸຕານເນ
ສທຸຈິ ສມຸໂມທິ ສມຸໂມທນີຍໍ ກຄໍ ສຳຣາວຣ໌ຍໍ ວິຕິສຳຣເຕຸວາ ເອກມນຸຕໍ

២០៨ ឥតុត្តរកថា ខង្គុតុត្តរកថា ឥតុត្តរកថា [១៦៨

និស័តិ ខេកមនុគំ និស័តិណៃ ខៃ ខាយសុមា ឥវិបុត្តុត ខាយសុមនុគំ
មហាណៃកុតុត្តានំ ខេកតវៃខ ឥតុត្តុត ខិមា ខាវុត្តុត ណៃកុតុត្តាន
ប្បិប្បា កត្តា ឥតុត្តុត តុកុត្តា ប្បិប្បា តុកុត្តា ប្បិប្បា តុកុត្តា
ប្បិប្បា ឥប្បិប្បា តុកុត្តា ប្បិប្បា តុកុត្តា តុកុត្តា ប្បិប្បា
ឥប្បិប្បា ខិមា ខៃ ខាវុត្តុត ឥតុត្តុត ប្បិប្បា ខិមា ខាវុត្តុត
ឥតុត្តុត ប្បិប្បា កត្តា ខៃ ប្បិប្បា ខាយសុមា ខាយសុមា
ឥតុត្តុត តុកុត្តា ប្បិប្បា តុកុត្តា តុកុត្តា ប្បិប្បា ឥប្បិប្បា
តុកុត្តា តុកុត្តា ប្បិប្បា តុកុត្តា តុកុត្តា តុកុត្តា ឥប្បិប្បា
ខិមា ខៃ ខាវុត្តុត ឥតុត្តុត ប្បិប្បា ខិមា ខាវុត្តុត ឥតុត្តុត
ប្បិប្បា ខាយ ប្បិប្បា តុកុត្តា ឥប្បិប្បា ខិមា ខៃ ប្បិប្បា
ខាយសុមា ខាយសុមា ខាយសុមា ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត

[១៦៨] ខៃ ខាយសុមា មហាណៃកុតុត្តានៃ ខាយសុមា ឥវិ-
បុត្តុត ខេកមនុគំ ខេកមនុគំ ខាយសុមា ឥវិបុត្តុត ឥតុត្តុត
ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត
ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត
ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត
ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត
ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត ឥតុត្តុត

ปฏฺฐิปปทานํ กตมํ เค ปฏฺฐิปปทํ อากมฺมํ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ
 วิมุตฺตุนฺติ ฯ จตฺถสฺส อีมา อาวุสฺสํ โมคฺคตฺถสถานํ ปฏฺฐิปปทา กตมา
 จตฺถสฺสํ ทฺตฺตฺวา ปฏฺฐิปปทา ทนฺธาภิญฺเฒา ทฺตฺตฺวา ปฏฺฐิปปทา ชิปปา-
 ภิญฺเฒา สฺสฺวา ปฏฺฐิปปทา ทนฺธาภิญฺเฒา สฺสฺวา ปฏฺฐิปปทา ชิปปาภิญฺเฒา
 อีมา โช อาวุสฺสํ จตฺถสฺสํ ปฏฺฐิปปทา อีมาสฺ อาวุสฺสํ จตฺถสฺสํ
 ปฏฺฐิปปทานํ ยายํ ปฏฺฐิปปทา สฺสฺวา ชิปปาภิญฺเฒา อิมํ เม ปฏฺฐิปปทํ
 อากมฺมํ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ วิมุตฺตุนฺติ ฯ

[๓๖๘] จตุคฺคาโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตฺตา สฺนฺโต สํวิชฺชมาณา โดกฺกมฺมํ
 กตเม จตุคฺคาโร อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต ทิฏฺฐเชว ชมฺเม
 สํสํขารปรินิพฺพายํ โหติ อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโต
 กายสฺสํ เภทา สํสํขารปรินิพฺพายํ โหติ อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 ปุคฺคโต ทิฏฺฐเชว ชมฺเม สํสํขารปรินิพฺพายํ โหติ อธิ ปน ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ ปุคฺคโต กายสฺสํ เภทา สํสํขารปรินิพฺพายํ โหติ ฯ กถญฺจ
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต ทิฏฺฐเชว ชมฺเม สํสํขารปรินิพฺพายํ โหติ อธิ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ อสฺสํภานุสฺสํ กายเ วิหริติ อหาวเร ปฏฺฐิภฺกฺกตฺถณฺณํ
 สํพฺพโตเก อนภิริตฺถณฺณํ สํพฺพสฺสํชาเวสฺสุ อนิจฺจฺจานุสฺสํ มรณสฺสณฺณา
 โช ปนสฺสํ อชฺชตฺถคํ สฺสฺปฏฺฐิจิตฺตา โหติ สฺสํ อิมานิ ปญฺจ สํกฺข-
 พตฺตานิ อฺปนฺนิสฺสําย วิหริติ สํทฺธาพถํ หิรํพถํ โอบุคฺคตฺถปพถํ วิวียพถํ

พถํ วิริยพถํ ปณฺณพถํ คตฺถํสีมานิ ปณฺณจินฺทฺริยานิ อธิมคฺคตานิ
 ปาตฺกถวนฺตฺติ สํทฺธิทฺธิทฺธิ วิริยทฺธิทฺธิ สํตฺธิทฺธิทฺธิ สํมาธิทฺธิทฺธิ ปณฺณทฺธิทฺธิ
 โส อิมํ ปณฺณจฺจนํ อธิทฺธิทฺธิทฺธิ อธิมคฺคตตฺตา ทิฏฺฐเจว ฆมฺเม อสํชาว-
 ปรินิพฺพายํ โหติ เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต ทิฏฺฐเจว ฆมฺเม อสํชาว-
 ปรินิพฺพายํ โหติ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต กายสํสํ เกทา อสํชาว-
 ปรินิพฺพายํ โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเมหิ ๑ เป ๑
 ปจฺมํ ฌานํ อฺปสํมฺปชฺช วิหฺรติ วิตฺถกฺกวิจฺจารานํ อฺปสํมา ๑ เป ๑
 ทฺติยํ ฌานํ อฺปสํมฺปชฺช วิหฺรติ ปัตติยา ๑ วิราคา ๑ เป ๑ ตฺติยํ
 ฌานํ อฺปสํมฺปชฺช วิหฺรติ สํสํสํ ๑ ปหานา ทฺกฺขสํสํ ๑ ปหานา
 ๑ เป ๑ จตุตฺถํ ฌานํ อฺปสํมฺปชฺช วิหฺรติ โส อิมานิ ปณฺจ
 เสฏฺฐพลาณิ อฺปนินฺตํสา ย วิหฺรติ สํทฺธาพถํ ทิรฺพถํ โอบุคฺคปฺปพถํ
 วิริยพถํ ปณฺณพถํ คตฺถํสีมานิ ปณฺณจินฺทฺริยานิ มุทฺธิ ปาตฺกถวนฺตฺติ
 สํทฺธิทฺธิทฺธิ วิริยทฺธิทฺธิ สํตฺธิทฺธิทฺธิ สํมาธิทฺธิทฺธิ ปณฺณทฺธิทฺธิ โส
 อิมํ ปณฺณจฺจนํ อธิทฺธิทฺธิทฺธิ มุทฺคฺคตฺตา กายสํสํ เกทา อสํชาวปรินิพฺพายํ
 โหติ เอวํ โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต กายสํสํ เกทา อสํชาวปรินิพฺพายํ
 โหติ ๑ อิมํ โช ภิกฺขเว จตฺตารอ ปุคฺคตา สมนฺโต สํวิชฺชมานา
 โลกสํมินฺตฺติ ๑

[๓๗๐] เอกํ สมฺมํ อายสํมา อานนฺโท โกสํมฺพิยํ วิหฺรติ โฆสิตา-
 ราเม ๑ ตตฺร โช อายสํมา อานนฺโท ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ อวฺสุสํ
 ภิกฺขวโวติ ๑ อวฺสุสํติ โช เต ภิกฺขุ อายสํมโต อานนฺทสํสํ ปจฺจสํสํสํ ๑

ตปฺปตฺติ พฺยาภโรติ สหฺพโส อิมฺหิ จคฺคฺหิ มคฺคฺเทหิ เอเตสํ วา
อญฺญตฺตเรนาติ ฯ

ปฏฺฐิตทาวคฺโค ทตฺติโย ฯ

สญเจตนิยวคฺโค ทตฺติโย

[๑๗๑] กายเ วา ภิกฺขเว สฺติ กายสญเจตนาเหตุ อฺปฺปชฺชติ
อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ วาจาย วา ภิกฺขเว สฺติ วจฺสํญเจตนาเหตุ
อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ มเน วา ภิกฺขเว สฺติ มโนสญเจตนาเหตุ
อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ อวิชฺชาปจฺจยา วา สํมํ วา ตํ
ภิกฺขเว กายสฺขารํ อภิสฺสโรติ ยํปจฺจยาสฺสํ ตํ อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ
สฺขทฺทฺชํ ปเว วาสฺสํ ตํ ภิกฺขเว กายสฺขารํ อภิสฺสโรเนติ ยํปจฺจ-
ยาสฺสํ ตํ อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ สมฺปชานโน วา ตํ ภิกฺขเว
กายสฺขารํ อภิสฺสโรติ ยํปจฺจยาสฺสํ ตํ อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ
อสมฺปชานโน วา ตํ ภิกฺขเว กายสฺขารํ อภิสฺสโรติ ยํปจฺจยาสฺสํ
ตํ อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ สํมํ วา ตํ ภิกฺขเว วจฺสํขารํ
อภิสฺสโรติ ยํปจฺจยาสฺสํ ตํ อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ ปเว
वासฺสํ ตํ ภิกฺขเว วจฺสํขารํ อภิสฺสโรเนติ ยํปจฺจยาสฺสํ ตํ อฺปฺปชฺชติ
อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ สมฺปชานโน วา ตํ ภิกฺขเว วจฺสํขารํ อภิสฺสโรติ
ยํปจฺจยาสฺสํ ตํ อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ สฺขทฺทฺชํ อสมฺปชานโน วา ตํ
ภิกฺขเว วจฺสํขารํ อภิสฺสโรติ ยํปจฺจยาสฺสํ ตํ อฺปฺปชฺชติ อชฺฌตฺตํ

សុត្តកុច្ឆំ តាមំ វា កំ ភិក្ខុខេ មនោសំខារំ ចរិតំខិរិ យំបទុយាសុត្តំ
 កំ ចុប្បធម្មកំ ចធុណ្ណកំ សុត្តកុច្ឆំ បរេ វាសុត្តំ ភិក្ខុខេ មនោសំខារំ
 ចរិតំខិរិ យំបទុយាសុត្តំ កំ ចុប្បធម្មកំ ចធុណ្ណកំ សុត្តកុច្ឆំ សំបុ-
 មាណេ វា កំ ភិក្ខុខេ មនោសំខារំ ចរិតំខិរិ យំបទុយាសុត្តំ កំ ចុប្បធម្មកំ
 ចធុណ្ណកំ សុត្តកុច្ឆំ ចសំបុមាណេ វា កំ ភិក្ខុខេ មនោសំខារំ ចរិតំខិ-
 រិ យំបទុយាសុត្តំ កំ ចុប្បធម្មកំ ចធុណ្ណកំ សុត្តកុច្ឆំ ចិមេសុំ ភិក្ខុខេ
 មនុស្សំ ចិវិស្វា ចនុប្បិទា ។ ចិវិស្វាយតេជោ ចតេស្វិវិទានិវិទា តៃ
 កាយេ ន តៃ យំបទុយាសុត្តំ កំ ចុប្បធម្មកំ ចធុណ្ណកំ សុត្តកុច្ឆំ
 តា វា វា ន តៃ យំបទុយាសុត្តំ កំ ចុប្បធម្មកំ ចធុណ្ណកំ សុត្តកុច្ឆំ
 តៃ មនោ ន តៃ យំបទុយាសុត្តំ កំ ចុប្បធម្មកំ ចធុណ្ណកំ សុត្តកុច្ឆំ
 ចេតុណ្ណំ ន តៃ ... ចតុណ្ណំ ន តៃ ... ចាយតណ្ណំ ន តៃ
 ... ចរិករណ្ណំ ន តៃ យំបទុយាសុត្តំ កំ ចុប្បធម្មកំ ចធុណ្ណកំ
 សុត្តកុច្ឆន្តិ ។ ទុក្ខាវិរមេ ភិក្ខុខេ ចតុក្ខារាប្បិទា កតមេ ទុក្ខាវិ-
 ចតុទិ ភិក្ខុខេ ចតុក្ខារាប្បិទា យស្មំ ចតុក្ខារាប្បិទា ចតុក្ខុណ្ណ-
 ទេតនា កមតិ ណៃ បរត្ថយុទេតនា ចតុទិ ភិក្ខុខេ ចតុក្ខារាប្បិទា ណៃ
 យស្មំ ចតុក្ខារាប្បិទា បរត្ថយុទេតនា កមតិ ណៃ ចតុក្ខុណ្ណទេតនា
 ចតុទិ ភិក្ខុខេ ចតុក្ខារាប្បិទា យស្មំ ចតុក្ខារាប្បិទា ចតុក្ខុណ្ណ-
 ទេតនា ។ កមតិ បរត្ថយុទេតនា ។ ចតុទិ ភិក្ខុខេ ចតុក្ខារាប្បិទា ណៃ
 យស្មំ ចតុក្ខារាប្បិទា ណៃ ចតុក្ខុណ្ណទេតនា កមតិ ណៃ បរត្ថយុទេតនា
 ចិមេ ខៃ ភិក្ខុខេ ទុក្ខាវិ ចតុក្ខារាប្បិទា ។ ចេវំ ចុក្ខុតេ ចាយសុមា

สารีปุตฺโต ภควนฺตํ เขตทโวจ อิมสฺส ชฺวาทํ ฆนฺเต ฆควตา สฺขิตฺต-
 เตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตุถาเรน อุตฺถํ อาชานามิ ตตฺร ฆนฺเต
 ยวายํ อตฺตภาวปฺปฏิทาโก ยสฺมึ อตฺตภาวปฺปฏิทาเก อตฺตสฺสญฺเจตนา
 กมติ โน ปฺรສญฺเจตนา อตฺตสฺสญฺเจตนาเหตุ เตสฺ สํตฺตานํ ตมฺหา
 ภายา จุติ โหติ ตตฺร ฆนฺเต ยวายํ อตฺตภาวปฺปฏิทาโก ยสฺมึ
 อตฺตภาวปฺปฏิทาเก ปฺรສญฺเจตนา กมติ โน อตฺตสฺสญฺเจตนา ปฺรສญฺ-
 เจตนาเหตุ เตสฺ สํตฺตานํ ตมฺหา ภายา จุติ โหติ ตตฺร ฆนฺเต
 ยวายํ อตฺตภาวปฺปฏิทาโก ยสฺมึ อตฺตภาวปฺปฏิทาเก อตฺตสฺสญฺเจตนา
 จ กมติ ปฺรສญฺเจตนา จ อตฺตสฺสญฺเจตนาจปฺรສญฺเจตนาจเหตุ เตสฺ
 สํตฺตานํ ตมฺหา ภายา จุติ โหติ ตตฺร ฆนฺเต ยวายํ อตฺตภาว-
 ปฺปฏิทาโก ยสฺมึ อตฺตภาวปฺปฏิทาเก เนว อตฺตสฺสญฺเจตนา กมติ โน
 ปฺรສญฺเจตนา กตเม เตน เทวา ทฺวํจฺพฺพาติ ๑ เนวสฺสญฺยานา-
 สฺสญฺญาตฺตปฺปคา สารีปุตฺต เทวา เตน ทฺวํจฺพฺพาติ ๑ โโก นุ โส
 ฆนฺเต เหตุ โโก ปจฺจุโย เยน มิเชกฺกุเจ สํตฺตา ตมฺหา ภายา
 จุตา อาคามิโน โหนฺติ อาคนฺตาโร อิตฺถคฺคํ โโก ปน ฆนฺเต เหตุ
 โโก ปจฺจุโย เยน มิเชกฺกุเจ สํตฺตา ตมฺหา ภายา จุตา อนาคตา-
 คามิโน โหนฺติ อนาคตาโร อิตฺถคฺคนฺติ ๑ อธิ สารีปุตฺต เอกฺกุสฺส
 ปฺกุกถสฺส อฺอรมฺภากิยานิ สมนฺโฆชนานิ อปฺปหีนานิ โหนฺติ โส
 ทิฏฺฐิเชว ฆมฺเม เนวสฺสญฺยานาสฺสญฺญาตฺตนิ อปฺปสมฺปชฺช วิหฺรติ โส
 ตทสฺสํสาเทติ ตํ นิภามติ เตน จ วิคฺคิตฺติ อปฺปชฺชติ ตตฺถ จิโต

ตทริมุคฺโต ตพฺพหุตฺตวิหารี อปฺริหีนโน กาลํ กุรฺรฺมาโน เนวสฺสญฺญานา-
สฺสญฺญาตฺตณฺนคานํ เทวานํ สหฺพยคํ อฺปฺปชฺชติ โส ตโต จโต
อากาหมํ โหติ อากนฺตฺตา อิตฺตคฺคตํ อีช ปน สํวริปฺคฺคตฺต เขจฺจสฺส
ปฺคฺคตฺตสฺส โอรฺมภาคิยานิ สฺสญฺโฆชนานิ ปหีนานิ โหนฺนติ โส ทิฏฺฐเจว
ธมฺเม เนวสฺสญฺญานาสฺสญฺญาตฺตณฺนคานํ อฺปฺปสฺสมฺปชฺช วิหริติ โส ตทสฺสํสาเทติ
ตํ นิกาเมติ เตน จ วิตฺตํ อปฺปชฺชติ ตตฺตจ จโต ตทริมุคฺโต
ตพฺพหุตฺตวิหารี อปฺริหีนโน กาลํ กุรฺรฺมาโน เนวสฺสญฺญานาสฺสญฺญาตฺตณฺนคานํ
เทวานํ สหฺพยคํ อฺปฺปชฺชติ โส ตโต จโต อวากาหมํ โหติ อนา-
คนฺตฺตา อิตฺตคฺคตํ อຍံ โช สํวริปฺคฺคตฺต เหตุ อຍံ ปจฺจโย เยน
มิเชจฺจเจ สฺสคฺคา ตมฺหา กายา จฺจตา อวากาหมโน โหนฺนติ อวคฺคตาโร
อิตฺตคฺคตํ อຍံ ปน สํวริปฺคฺคตฺต เหตุ อຍံ ปจฺจโย เยน มิเชจฺจเจ
สฺสคฺคา ตมฺหา กายา จฺจตา อนวากาหมโน โหนฺนติ อนวคฺคตาโร
อิตฺตคฺคตฺตเนติ ๑

[๑๗๒] ตทฺว โช อายสฺสฺมา สํวริปฺคฺคโต ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสี อวฺจฺโส
ภิกฺขโวลฺลิตฺติ ๑ อวฺจฺโสติ โช เต ภิกฺขุ อายสฺสมโต สํวริปฺคฺคตฺตสฺส
ปจฺจสฺสสฺสํ ๑ อายสฺสฺมา สํวริปฺคฺคโต เขตฺตโวลฺลจ อจฺจตฺตมมาสฺสํปฺปสฺมฺปนฺน
เม อวฺจฺโส อตฺตปฺปฐิสฺสํมฺภิตฺทา สฺสจฺจนิคฺคา อีริสฺสํ พฺยญฺชานสฺส ตมฺหํ
อเนกปฺริยาเยน อจฺจิกฺขวามิ เทเสมฺมิ (๑) ปณฺญาเปมฺมิ ปณฺจสฺเปมฺมิ จิวฺวามิ
วิภวามิ อฺจฺจฺจฺจกโรมฺมิ ยสฺสํ โช ปนสฺสํ กงฺขฺวา วา วิมฺติ วา

• ย.พ. เอกตฺตุนตฺตเร ปถาเสมฺมิตฺติ อตฺตนิ ๑

นินฺสีนโน โข อายสฺมา มหาโกฏฺฐจฺโง อายสฺมนฺตํ สํวิปฺตํ เขตฺทโวจ
ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา อตฺตณฺณํ กิณฺจํติ ๑
มา เหวํ อวฺสุสํ ๑ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา
นตฺตณฺณํ กิณฺจํติ ๑ มา เหวํ อวฺสุสํ ๑ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํ-
ยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา อตฺติ ๑ นตฺติ จณฺณํ กิณฺจํติ ๑ มา
เหวํ อวฺสุสํ ๑ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา
เนวตฺติ โน นตฺตณฺณํ กิณฺจํติ ๑ มา เหวํ อวฺสุสํ ๑ ณฺนํ
อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา อตฺตณฺณํ กิณฺจํติ อิติ
ปฺปฺภุจฺโง สํมาโน มา เหวํ อวฺสุสํติ วเทสํ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํ-
ยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา นตฺตณฺณํ กิณฺจํติ อิติ ปฺปฺภุจฺโง สํมาโน
มา เหวํ อวฺสุสํติ วเทสํ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ อเสสํสํวราค-
คฺคินฺโรธา อตฺติ ๑ นตฺติ จณฺณํ กิณฺจํติ อิติ ปฺปฺภุจฺโง สํมาโน มา
เหวํ อวฺสุสํติ วเทสํ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา
เนวตฺติ โน นตฺตณฺณํ กิณฺจํติ อิติ ปฺปฺภุจฺโง สํมาโน มา เหวํ
อวฺสุสํติ วเทสํ ๑ ยถากถํ ปนาวฺสุสํ อิมสฺสํ ภาสํติสฺสํ อตฺโต ทฺฐ-
ชฺโพติ ๑ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา อตฺตณฺณํ
กิณฺจํติ อิติ วทํ อปฺปณฺจํ ปฺปณฺเจติ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ
อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา นตฺตณฺณํ กิณฺจํติ อิติ วทํ อปฺปณฺจํ ปฺปณฺเจติ
ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ อเสสํสํวราคฺคินฺโรธา อตฺติ ๑ นตฺติ จณฺณํ
กิณฺจํติ อิติ วทํ อปฺปณฺจํ ปฺปณฺเจติ ณฺนํ อวฺสุสํ ผสฺสํสํยตฺตนาณํ

ขเสถสฺววิราคนิโรธา เนวตฺถิ โน นตฺถนฺณํ กิณฺจติ อิติ วทํ อปฺปญฺจํ
ปฺปญฺเจติ ยาวตา อากุโส ฌนฺนํ ผสฺสํสายตนาณํ คติ ตาวตา
ปฺปญฺจสฺสํ คติ ยาวตา ปฺปญฺจสฺสํ คติ ตาวตา ฌนฺนํ ผสฺสํสาย-
ตนาณํ คติ ฌนฺนํ อากุโส ผสฺสํสายตนาณํ ขเสถสฺววิราคนิโรธา ปฺปญฺจ-
นิโรธา ปฺปญฺจวูปสํโมติ ฯ

[๑๗๕] อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยนายสฺมา มหาโกฏฺฐจฺโถ
เตนุปลํสงฺกมิ อฺปลํสงฺกมิตฺวา อายสฺมตา มหาโกฏฺฐจฺเเทน สทฺธิ สมนฺโถ
สมนฺโถนํยํ กถํ สํราธณํยํ วัตติสาเวคฺวา เอกมนฺตุํ นิสฺสํติ เอกมนฺตุํ
นิสฺสนฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท อายสฺมนฺตุํ มหาโกฏฺฐจฺโถ อेतทโวจ
ฌนฺนํ อากุโส ผสฺสํสายตนาณํ ขเสถสฺววิราคนิโรธา อตฺถนฺณํ กิณฺจติ ฯ
มา เหวํ อากุโส ฯ ฌนฺนํ อากุโส ผสฺสํสายตนาณํ ขเสถสฺววิราคนิโรธา
นตฺถนฺณํ กิณฺจติ ฯ มา เหวํ อากุโส ฯ ฌนฺนํ อากุโส ผสฺสํสาย-
ตนาณํ ขเสถสฺววิราคนิโรธา อตฺถิ ฯ นตฺถิ จณฺณํ กิณฺจติ ฯ มา
เหวํ อากุโส ฯ ฌนฺนํ อากุโส ผสฺสํสายตนาณํ ขเสถสฺววิราคนิโรธา
เนวตฺถิ
โน นตฺถนฺณํ กิณฺจติ ฯ มา เหวํ อากุโส ฯ ฌนฺนํ อากุโส
ผสฺสํสายตนาณํ ขเสถสฺววิราคนิโรธา อตฺถนฺณํ กิณฺจติ อิติ ปฺปฺภุจํ สฺมาโน
มา เหวํ อากุโสติ วเทสํ ฌนฺนํ อากุโส ผสฺสํสายตนาณํ ขเสถสฺววิราค-
นิโรธา นตฺถนฺณํ กิณฺจติ อิติ ปฺปฺภุจํ สฺมาโน มา เหวํ อากุโสติ
วเทสํ ฌนฺนํ อากุโส ผสฺสํสายตนาณํ ขเสถสฺววิราคนิโรธา อตฺถิ ฯ
นตฺถิ จณฺณํ กิณฺจติ อิติ ปฺปฺภุจํ สฺมาโน มา เหวํ อากุโสติ

โฆ อากุโส (๑) วิชฺชาจรณนฺตกรโ หิตฺตติ ฯ โน หีทํ อากุโส ฯ
 กิ ปนากุโส (๑) อณฺเฏตฺร วิชฺชาจรณนฺตกรโ หิตฺตติ ฯ โน หีทํ
 อากุโส ฯ กิณฺนุ โฆ อากุโส (๑) วิชฺชาชนฺตกรโ หิตฺตติ อิติ ปุณฺโง
 สฺमानโน โน หีทํ อากุโสติ วเทสิ กิ ปนากุโส (๑) จรณนฺตกรโ
 หิตฺตติ อิติ ปุณฺโง สฺमानโน โน หีทํ อากุโสติ วเทสิ กิณฺนุ โฆ
 อากุโส (๑) วิชฺชาจรณนฺตกรโ หิตฺตติ อิติ ปุณฺโง สฺमानโน โน
 หีทํ อากุโสติ วเทสิ กิ ปนากุโส (๑) อณฺเฏตฺร วิชฺชาจรณนฺตกรโ
 หิตฺตติ อิติ ปุณฺโง สฺमानโน โน หีทํ อากุโสติ วเทสิ ฯ ยถากถํ
 ปนากุโส อณฺตกรโ หิตฺตติ ฯ วิชฺชาย เจ อากุโส อณฺตกรโ อภ-
 วิสฺสุส สฺอุปาทานโว สฺमानโน อณฺตกรโ อภวิสฺสุส จรณน เจ
 อากุโส อณฺตกรโ อภวิสฺสุส สฺอุปาทานโว สฺमानโน อณฺตกรโ อภวิสฺสุส
 วิชฺชาจรณน เจ อากุโส อณฺตกรโ อภวิสฺสุส สฺอุปาทานโว สฺमानโน-
 อณฺตกรโ อภวิสฺสุส อณฺเฏตฺร วิชฺชาจรณน เจ อากุโส อณฺตกรโ
 อภวิสฺสุส ปุณฺนุชฺชโน อณฺตกรโ อภวิสฺสุส ปุณฺนุชฺชโน หิ อากุโส
 อณฺเฏตฺร วิชฺชาจรณน จรณวิบนฺโน โฆ อากุโส ยถากถํ น
 ชานาติ น ปสฺสุตติ จรณสฺมฺปนฺโน ยถากถํ ชานาติ ปสฺสุตติ ยถากถํ
 ชานํ ปสฺสุส อณฺตกรโ หิตฺตติ ฯ

[๑๗๖] สทฺโฆ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เหวํ สฺมฺมา อายาจฺมานโน อายา-
 เจยฺย ตาทิสํ โหมิ ยาทิสํ สารีปฺตฺตโมคฺคตฺตนาภาติ เเฮธา

๑ บุ พ. เอตฺตณฺตเร สารีปฺตฺตาทิ อคฺคฺติ ฯ

ภาหุส อชฺฌตฺตติกา อาโปธาคฺคฺคา ยถา จ ภาหิรา อาโปธาคฺคฺคา อาโปธาคฺคฺคา
 เทเวธาคฺคฺคา ตํ เณตํ มม เณโสหฺมสฺสํมิ น เมโส อตฺตาคฺคฺคา เหว
 เมตํ ยถากฺคฺคา สฺมมฺมปฺปณฺณาย ทฺฆจฺจพฺพํ เหวเมตํ ยถากฺคฺคา สฺมมฺมปฺป
 ญฺญาย ทิสฺสุวา อาโปธาคฺคฺคา นิพฺพินฺนทฺติ อาโปธาคฺคฺคา จิตฺตํ วิราเชตี ๑
 ยถา จ ภาหุส อชฺฌตฺตติกา เทโสธาคฺคฺคา ยถา จ ภาหิรา เทโสธาคฺคฺคา
 เทโสธาคฺคฺคาเทเวธาคฺคฺคา ตํ เณตํ มม เณโสหฺมสฺสํมิ น เมโส อตฺตาคฺคฺคา
 เหวเมตํ ยถากฺคฺคา สฺมมฺมปฺปณฺณาย ทฺฆจฺจพฺพํ เหวเมตํ ยถากฺคฺคา สฺมมฺมปฺป
 ญฺญาย ทิสฺสุวา เทโสธาคฺคฺคา นิพฺพินฺนทฺติ เทโสธาคฺคฺคา จิตฺตํ วิราเชตี ๑
 ยถา จ ภาหุส อชฺฌตฺตติกา วาโยธาคฺคฺคา ยถา จ ภาหิรา วาโยธาคฺคฺคา วาโย
 ธาคฺคฺคาเทเวธาคฺคฺคา ตํ เณตํ มม เณโสหฺมสฺสํมิ น เมโส อตฺตาคฺคฺคา
 เหวเมตํ ยถากฺคฺคา สฺมมฺมปฺปณฺณาย ทฺฆจฺจพฺพํ เหวเมตํ ยถากฺคฺคา
 สฺมมฺมปฺปณฺณาย ทิสฺสุวา วาโยธาคฺคฺคา นิพฺพินฺนทฺติ วาโยธาคฺคฺคา จิตฺตํ วิรา
 เชตี ๑ ยโต โช ภาหุส ภิกฺขุ อิมาสฺสุ จตุสฺสุ ธาคฺคฺคา นเวตฺตานิ นาคฺคฺคินฺนํ
 สฺมมฺมปฺปสฺสํติ อยํ วุจฺจติ ภาหุส ภิกฺขุ อจฺเจชฺชํ ตณฺหํ วิจฺฉินฺนํ
 สมนฺเจตนิยวคฺโค สฺมมฺมามานาภิสฺสมยา อนฺตมกาสี ทฺฆจฺจสฺสํติ ๑

[๑๗๘] จตุตฺถโรเม ภิกฺขเว ปุคฺคตฺตา สมนฺโต สฺวิชฺชํมานา โถกสฺสํมิ
 กตฺตเม จตุตฺถโร อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปเวตฺรํ สมนฺตํ เจโตวิมฺมตฺตํ
 อฺปฺปสฺมปฺปชฺช วิหริตี โส สกฺกายนิโรธํ มนฺสิกโรตี ตสฺส สกฺกาย
 นิโรธํ มนฺสิกโรตี สกฺกายนิโรเช จิตฺตํ น ปกฺขนฺนทฺติ น ปสฺสํติ น
 สมนฺตฺติจฺจํติ น อธิมฺมจฺจติ ตสฺส โช เอตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน น

สกถายนิโรโห ปาฏิกงฺโฆ เสยฺยถาปึ ภิက္ขเว ปุริโส ติปกเตน หตุเถน
 ส่าหิ คณฺเหยฺย ตสฺส โส หตุโถ สชฺเชยฺยมี คณฺเหยฺยมี พชฺฌเยยฺยมี
 เหวเมว โห ภิက္ขเว ภิက္ขุ อณฺณตฺวํ สันตํ เจโตวิมุตฺติ อฺปสํมุปฺชช
 วิหริติ โส สกถายนิโรหิ มนสิโกโรติ ตสฺส สกถายนิโรหิ มนสิ-
 กโรโต สกถายนิโรหะ จิตฺตํ น ปกฺขนฺทติ น ปลฺลทติ น สันฺตฺติจฺจติ
 นาริมฺมุจฺจติ ตสฺส โห เขตํ ภิက္ขเว ภิက္ขุโน น สกถายนิโรโห
 ปาฏิกงฺโฆ ๑ อธิ ปน ภิက္ขเว ภิက္ขุ อณฺณตฺวํ สันตํ เจโตวิมุตฺติ
 อฺปสํมุปฺชช วิหริติ โส สกถายนิโรหิ มนสิโกโรติ ตสฺส สกถาย-
 นิโรหิ มนสิโกโรโต สกถายนิโรหะ จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปลฺลทติ สันฺตฺติจฺจติ
 อธิมฺมุจฺจติ ตสฺส โห เขตํ ภิက္ขเว ภิက္ขุโน สกถายนิโรโห ปาฏิกงฺโฆ
 เสยฺยถาปึ ภิက္ขเว ปุริโส สฺพุทฺเธน หตุเถน ส่าหิ คณฺเหยฺย ตสฺส
 โส หตุโถ เหว สชฺเชยฺย น คณฺเหยฺย น พชฺฌเยยฺย เหวเมว โห
 ภิက္ขเว ภิက္ขุ อณฺณตฺวํ สันตํ เจโตวิมุตฺติ อฺปสํมุปฺชช วิหริติ โส
 สกถายนิโรหิ มนสิโกโรติ ตสฺส สกถายนิโรหิ มนสิโกโรโต สกถายนิโรหะ
 จิตฺตํ ปกฺขนฺทติ ปลฺลทติ สันฺตฺติจฺจติ อธิมฺมุจฺจติ ตสฺส โห เขตํ
 ภิက္ขเว ภิက္ขุโน สกถายนิโรโห ปาฏิกงฺโฆ ๑ อธิ ปน ภิက္ขเว ภิက္ขุ
 อณฺณตฺวํ สันตํ เจโตวิมุตฺติ อฺปสํมุปฺชช วิหริติ โส อวิชฺฐาปฺปเกทํ
 มนสิโกโรติ ตสฺส อวิชฺฐาปฺปเกทํ มนสิโกโรโต อวิชฺฐาปฺปเกเท จิตฺตํ
 น ปกฺขนฺทติ น ปลฺลทติ น สันฺตฺติจฺจติ นาริมฺมุจฺจติ ตสฺส โห เขตํ
 ภิက္ขเว ภิက္ขุโน น อวิชฺฐาปฺปเกโท ปาฏิกงฺโฆ เสยฺยถาปึ ภิက္ขเว

สมฺพาทํ อเนกวสุตฺตคณิกา คสุสํ ปุริโส ยานิ เจว อายมุขานิ
 ตานิ บิฑฺทเหยุย ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ วิวเรยุย เทโว จ
 น สฺมมา ชารํ อนุปฺปเวจฺเจยุย เอวํ हि คสุสํ ภิกฺขเว สมฺพาทิยา
 น ชาตีปฺปเกโท ปาฏิกงฺโข เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อณฺเวยตฺรํ
 สํนํ เจโตวิมฺุตฺตํ อฺปสํมฺบฺชช วิหริตี โส อวิชฺชาปฺปเกเท มนสิ-
 กโรตี คสุสํ อวิชฺชาปฺปเกทํ มนสิกโรโต อวิชฺชาปฺปเกทํ จิตฺตํ น
 ปกฺขนฺทตี น ปสํตีติ น สํนฺตฺติจฺจตี นามฺมจฺจตี คสุสํ โข เอตํ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุโน น อวิชฺชาปฺปเกโท ปาฏิกงฺโข ฯ อธิ ปน ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ อณฺเวยตฺรํ สํนํ เจโตวิมฺุตฺตํ อฺปสํมฺบฺชช วิหริตี โส อวิชฺ-
 ชาปฺปเกทํ มนสิกโรตี คสุสํ อวิชฺชาปฺปเกทํ มนสิกโรโต อวิชฺชาป-
 ปเกเท จิตฺตํ ปกฺขนฺทตี ปสํตีติ สํนฺตฺติจฺจตี อธิมฺมจฺจตี คสุสํ โข
 เอตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อวิชฺชาปฺปเกโท ปาฏิกงฺโข เสยุยถาปี ภิกฺขเว
 สมฺพาทํ อเนกวสุตฺตคณิกา คสุสํ ปุริโส ยานิ เจว อายมุขานิ ตานิ
 วิวเรยุย ยานิ จ อปายมุขานิ ตานิ บิฑฺทเหยุย เทโว จ สฺมมา
 ชารํ อนุปฺปเวจฺเจยุย เอวํ हि คสุสํ ภิกฺขเว สมฺพาทิยา ชาตีปฺปเกโท
 ปาฏิกงฺโข เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ อณฺเวยตฺรํ สํนํ เจโตวิมฺุตฺตํ
 อฺปสํมฺบฺชช วิหริตี โส อวิชฺชาปฺปเกทํ มนสิกโรตี คสุสํ อวิชฺ-
 ชาปฺปเกทํ มนสิกโรโต อวิชฺชาปฺปเกเท จิตฺตํ ปกฺขนฺทตี ปสํตีติ สํน-
 ตฺติจฺจตี อธิมฺมจฺจตี คสุสํ โข เอตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อวิชฺชาปฺปเกโท

[๑๘๐] เขกัំ สมนัํ ภคฺวา โภกนคฺเว วิหฺรติ อานนุเจตฺติเย ฯ
 ตฺตฺร โช ภคฺวา ภิกฺขุ อานนุเจตฺติ ภิกฺขุโวจิตฺติ ฯ ภทฺนุเจตฺติ เต ภิกฺขุ
 ภคฺวโต ปจฺจุสฺสัสนฺตํ ฯ ภคฺวา เจตฺทโวจ จตฺตารโเว ภิกฺขเว มหา
 ปเทเส เทเสสฺสํามิ ตัํ สฺตฺนถ สํารุกัํ มนสิกโรถ ภาสิตฺสํามิตฺติ ฯ
 เขวํ ภนุเจตฺติ โช เต ภิกฺขุ ภคฺวโต ปจฺจุสฺสัสนฺตํ ฯ ภคฺวา เจตฺทโวจ
 กตฺเม จ ภิกฺขเว จตฺตารโเว มหาปเทสา อิชฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เขวํ
 วเทยฺย สมนุชฺชา เมตฺตํ อวฺวโส ภคฺวโต สฺตํ สมนุชฺชา ปฏฺิกคฺคิหิตํ
 อัยํ รมฺโม อัยํ วินโย อิทํ สฺตฺตฺตฺสํสํนฺนํ คตฺสํ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุโน ภาสิตํ เถว อภินนุทิตฺตพฺพํ นปฺปฏฺิกโกสฺสิตฺตพฺพํ อนภินนุทิตฺตวา
 อปฺปฏฺิกโกสฺสิตฺตวา ตานิ ปทพฺพณฺชนานิ สํารุกัํ อุกฺคฺเหตฺวา สฺตฺเต โยตา
 เวตฺตพฺพานิ วินเย สนฺทสฺสํสํคพฺพานิ ตานิ เจ สฺตฺเต โยตาริยมานานิ
 วินเย สนฺทสฺสํสํยมานานิ น เจว สฺตฺเต โยตฺรนฺนํ น วินเย สนฺทิสฺ
 สนฺนํ นินฺนุจเมตฺถ คนฺตพฺพํ อทฺธา อิทํ น เจว คตฺสํ ภคฺวโต
 วจฺนํ อรฺหโต สมนุมาสฺมพฺพตฺสํ อิมสฺส จ ภิกฺขุโน ทฺตฺคคิหิตนฺนํ
 อิตฺติ หีทํ ภิกฺขเว ฉทฺทเทยฺยถา อิชฺ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เขวํ
 วเทยฺย สมนุชฺชา เมตฺตํ อวฺวโส ภคฺวโต สฺตํ สมนุชฺชา ปฏฺิกคฺคิหิตํ
 อัยํ รมฺโม อัยํ วินโย อิทํ สฺตฺตฺตฺสํสํนฺนํ คตฺสํ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุโน ภาสิตํ เถว อภินนุทิตฺตพฺพํ นปฺปฏฺิกโกสฺสิตฺตพฺพํ อนภินนุทิตฺตวา
 อปฺปฏฺิกโกสฺสิตฺตวา ตานิ ปทพฺพณฺชนานิ สํารุกัํ อุกฺคฺเหตฺวา สฺตฺเต โยตา
 เวตฺตพฺพานิ วินเย สนฺทสฺสํสํคพฺพานิ ตานิ เจ สฺตฺเต โยตาริยมานานิ

วินฺเย สํนุทฺสฺสียมานานิ สุตฺเต เจว โยตฺรนฺติ วินฺเย ฯ สํนุทฺสฺสํนุติ
นิฏฺฐเมตฺถ คณฺถพฺพํ อทฺธา อิทํ ตสฺสํ ภควโต วจันํ อรหโต
สํมาสํมพฺพุตฺสํสํ อิมสฺสํ ฯ ภิกฺขุโน สุกฺคหิตนฺติ อิทํ ภิกฺขเว
ปจฺจํ มหาปเทสํ ชาเรยฺยถ ๑ อธิ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ วทฺเขยฺย
อมุทฺถมํ นาม อวาทํ สํโฆ วิหริติ สํเถโร สํปาโมกฺโข ตสฺสํ เม
สํสฺสํ สํมฺมุขํ สุตํ สํมฺมุขํ ปฏฺฐิคฺคหิตํ อยํ ฆมฺโม อยํ วินฺโย
อิทํ สุตฺตํสํสํนฺติ ตสฺสํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ภาสิตํ เนว อนินฺนุทิตฺพํ
นปฺปฏฺฐิโกสฺสิตฺพํ อนินฺนุทิตฺวา อปฺปฏฺฐิโกสฺสิตฺวา ตานิ ปทพฺพญฺชนานิ
สํจฺจํ อุกฺคเหตุวา สุตฺเต โยตาเรตฺตฺพฺพานิ วินฺเย สํนุทฺสฺสํเตตฺพฺพานิ
ตานิ เจ สุตฺเต โยตารियมานานิ วินฺเย สํนุทฺสฺสียมานานิ น เจว
สุตฺเต โยตฺรนฺติ น วินฺเย สํนุทฺสฺสํนุติ นิฏฺฐเมตฺถ คณฺถพฺพํ อทฺธา
อิทํ น เจว ตสฺสํ ภควโต วจันํ อรหโต สํมาสํมพฺพุตฺสํสํ ตสฺสํ
๑ สํสฺสํ สุกฺคหิตนฺติ อิติ หิตํ ภิกฺขเว ฉจฺจเวยฺยถ อธิ ปน
ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ วทฺเขยฺย อมุทฺถมํ นาม อวาทํ สํโฆ วิหริติ
สํเถโร สํปาโมกฺโข ตสฺสํ เม สํสฺสํ สํมฺมุขํ สุตํ สํมฺมุขํ
ปฏฺฐิคฺคหิตํ อยํ ฆมฺโม อยํ วินฺโย อิทํ สุตฺตํสํสํนฺติ ตสฺสํ
ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ภาสิตํ เนว อนินฺนุทิตฺพํ นปฺปฏฺฐิโกสฺสิตฺพํ อนินฺ
นุทิตฺวา อปฺปฏฺฐิโกสฺสิตฺวา ตานิ ปทพฺพญฺชนานิ สํจฺจํ อุกฺคเหตุวา
สุตฺเต โยตาเรตฺตฺพฺพานิ วินฺเย สํนุทฺสฺสํเตตฺพฺพานิ ตานิ เจ สุตฺเต
โยตารियมานานิ วินฺเย สํนุทฺสฺสียมานานิ สุตฺเต เจว โยตฺรนฺติ วินฺเย

๑ สันตีสันนุติ นิฏฺฐเมตฺถ คนฺตพฺพํ อทฺธา อิทํ ตสฺส ภควโต
 วจัน อวโธ สัมมาสัมพุทฺธสฺส ตสฺส ๑ สัมมุตฺตํ สุกฺคหิตนฺติ
 อิทํ ภิกฺขเว ทุคฺคิยํ มหาปเทสฺส ชาเวยฺยาถ ๑ อิทํ ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 เอวํ วเทยฺย อมฺกสุมฺมํ นาม อาวาเส สัมพุทฺธา เถวา ภิกฺขุ
 วิหรนฺติ พุทฺธสฺสตา อากตาคมา ฐมฺมธฺรา วินยธฺรา มาติกาธฺรา เตสฺ
 เม เถวานํ สัมมุขํ สุตฺตํ สัมมุขํ ปฏฺฐิตฺตํ อยํ ฐมฺโม อยํ วินโย
 อิทํ สจฺจสํสํสํนฺติ ตสฺส ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ภาสิตํ เนว อภินนฺทิต
 พฺพํ นปฺปฏฺฐิกุโถสฺสิตพฺพํ อนภินนฺทิตฺวา อปฺปฏฺฐิกุโถสฺสิตฺวา ตานิ ปท
 พฺยณฺชานนํ สํวฏฺฏํ อุกฺคเหตฺวา สจฺจเต โธตาเรตพฺพานิ วินยเ สันตสฺ
 เสตพฺพานิ ตานิ เจ สจฺจเต โธตาริยมานานิ วินยเ สันตสฺสึยมานานิ
 น เจว สจฺจเต โธตารนฺติ น วินยเ สันตีสันนุติ นิฏฺฐเมตฺถ คนฺตพฺพํ
 อทฺธา อิทํ น เจว ตสฺส ภควโต วจัน อวโธ สัมมาสัมพุทฺธสฺส
 เตสฺสญฺจ เถวานํ ทุคฺคหิตนฺติ อิติ ีหํ ภิกฺขเว ฉกฺขเทยฺยาถ อิท
 ปน ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํ วเทยฺย อมฺกสุมฺมํ นาม อาวาเส สัมพุทฺธา
 เถวา ภิกฺขุ วิหรนฺติ พุทฺธสฺสตา อากตาคมา ฐมฺมธฺรา วินยธฺรา มาติ
 กาธฺรา เตสฺ เม เถวานํ สัมมุขํ สุตฺตํ สัมมุขํ ปฏฺฐิตฺตํ อยํ
 ฐมฺโม อยํ วินโย อิทํ สจฺจสํสํสํนฺติ ตสฺส ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
 ภาสิตํ เนว อภินนฺทิตพฺพํ นปฺปฏฺฐิกุโถสฺสิตพฺพํ อนภินนฺทิตฺวา อป
 ปฏฺฐิกุโถสฺสิตฺวา ตานิ ปทพฺยณฺชานนํ สํวฏฺฏํ อุกฺคเหตฺวา สจฺจเต โธตาเร
 ตพฺพานิ วินยเ สันตสฺสึยมานานิ ตานิ เจ สจฺจเต โธตาริยมานานิ

เจ สุตฺเต โยคกรียมานานิ วินเย สมนุสฺสึยมานานิ สุตฺเต เจว โยค-
 รมฺหิตี วินเย ๑ สมนุสฺสึสฺสเนติ นิฏฺฐิเมตฺถ คนฺตพฺเพ อทฺธา อิทํ
 ตสฺส ภควโต วจัน อรโหโต สมนุสฺสึมฺพทฺทสฺส ตสฺส ๑ เภรุตฺส
 สุกฺคหิตฺตเนติ อิทํ ภิกฺขเว จตุตฺถํ มหาปเทสฺส ชาเรยฺยาถ ๑ อิมे
 โช ภิกฺขเว จตุตฺตารो มหาปเทสฺสาคี ๑

สณฺเจตนิยวคฺโค ตติโย ๑

โยธาชีวคฺโค จตุตฺโต

[๑๘๓] จตุหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนุสฺสึยคฺโค โยธาชีโว ราชารโห
 โหติ ราชโภคฺโค รมฺโหเว องฺคนฺเตวว สํขํ คจฺฉนฺติ กตฺเมหิ จตุหิ
 อธิ ภิกฺขเว โยธาชีโว จานฺกฺสฺสโต ๑ โหติ ทูเรปาคี ๑ อภฺชณเวธึ
 ๑ มหโต ๑ กายสฺส ปทาเตตา อิมेหิ โช ภิกฺขเว จตุหิ องฺเคหิ
 สมนุสฺสึยคฺโค โยธาชีโว ราชารโห โหติ ราชโภคฺโค รมฺโหเว องฺคนฺเตวว
 สํขํ คจฺฉนฺติ ๑ เหวเมว โช ภิกฺขเว จตุหิ รมฺเมหิ สมนุสฺสึยคฺโค
 ภิกฺขุ อานุญฺเยโย โหติ ปานุญฺเยโย ทกฺขิณฺเยโย อณฺชติกรณฺเญโย อนฺนตฺตรํ
 ปุณฺณกฺุเชตฺตํ โถกสฺส กตฺเมหิ จตุหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จานฺกฺสฺสโต
 ๑ โหติ ทูเรปาคี ๑ อภฺชณเวธึ ๑ มหโต ๑ กายสฺส ปทาเตตา ๑
 กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ จานฺกฺสฺสโต โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สฺตฺตวา
 โหติ ๑ เป ๑ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺส เหว โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 จานฺกฺสฺสโต โหติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทูเรปาคี โหติ อธิ

ว พุราหุมนฺ ว เทโว ว มาโร ว พุรหุมา ว โกจิ ว
โลกสุมฺ ๑ พุยาธิชมฺ มา พุยาธิยฺติ นตฺติ โกจิ ปาฐิโกโค
สฺมฺโน ว พุราหุมนฺ ว เทโว ว มาโร ว พุรหุมา ว โกจิ
ว โลกสุมฺ ๑ มรณชมฺ ว มียฺยฺติ นตฺติ โกจิ ปาฐิโกโค
สฺมฺโน ว พุราหุมนฺ ว เทโว ว มาโร ว พุรหุมา ว โกจิ
ว โลกสุมฺ ๑ ยานิ โช ปน ตานิ ปาปกานิ กมฺมานิ สํกิลฺลิกานิ
โปโนพฺภวิกานิ สฺทวานิ พุกฺขวิปากานิ อายตฺตชาติชราภวณิกานิ เสด์
วิปากิ มา นิพฺพตฺตํ นตฺติ โกจิ ปาฐิโกโค สฺมฺโน ว พุราหุมนฺ
ว เทโว ว มาโร ว พุรหุมา ว โกจิ ว โลกสุมฺ ๑ อิมสํ
โช ภิกฺขเว จตฺนุํ ชมฺมานํ นตฺติ โกจิ ปาฐิโกโค สฺมฺโน ว
พุราหุมนฺ ว เทโว ว มาโร ว พุรหุมา ว โกจิ ว โลกสุมฺนฺติ ๑

[๑๘๓] เอกํ สฺมยํ ภคฺวา ราชคฺเห วิหริติ เวพฺพเน กตฺตทก-
นินฺวาเป ๑ อถโช วสุตฺถาโร พุราหุมนฺ มคฺชมหาตฺโต เยน ภคฺวา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภคฺวตา สฺทฺธิ สฺมฺไมทิ สฺมฺไมทนฺยํ
กตํ สํวณฺณํ วิตฺติสํเวตฺตวา เอกมนฺตํ นิสฺสํติ เอกมนฺตํ นิสฺสํโน โช
วสุตฺถาโร พุราหุมนฺ มคฺชมหาตฺโต ภคฺวตฺตํ เขตฺทโวจ มยฺ ๑ หิ
โก โคตม เอวํวาทิ เอวํทิวฺจํ โยโกจิ ทิวฺจํ ภาสฺติ เอวํ เม
ทิวฺจํนฺติ นตฺติ ตโต โทโส โยโกจิ สฺตํ ภาสฺติ เอวํ เม สฺตฺตฺตํ
นตฺติ ตโต โทโส โยโกจิ มุคฺ ภาสฺติ เอวํ เม มุคฺนฺติ นตฺติ

• อ. พ. อหํ ๑

คโต โทโส โยโกจิ วิญญาตํ ภาสฺติ เหวํ เม วิญญาตฺตุนฺติ
นตฺถิ คโต โทโสติ ฯ นานํ พฺราหฺมณ สฺพํ ทิฏฺฐํ ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ
วทามิ น ปนาหํ พฺราหฺมณ สฺพํ ทิฏฺฐํ น ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ วทามิ
นานํ พฺราหฺมณ สฺพํ สฺสํ ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ วทามิ น ปนาหํ
พฺราหฺมณ สฺพํ สฺสํ น ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ วทามิ นานํ พฺราหฺมณ
สฺพํ มุตํ ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ วทามิ น ปนาหํ พฺราหฺมณ สฺพํ มุตํ
น ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ วทามิ นานํ พฺราหฺมณ สฺพํ วิญญาตํ ภาสฺ-
สิตฺตพฺพนฺติ วทามิ น ปนาหํ พฺราหฺมณ สฺพํ วิญญาตํ น ภาสฺ-
สิตฺตพฺพนฺติ วทามิ ยํ หิ พฺราหฺมณ ทิฏฺฐํ ภาสฺสโต อกฺกฺสตา ชมฺมา
อภิวทฺตฺตุนฺติ กฺกฺสตา ชมฺมา ปริหายนฺติ เหววฺรฺปี ทิฏฺฐํ น ภาสฺ-
สิตฺตพฺพนฺติ วทามิ ยถา ชฺวสฺสํ พฺราหฺมณ ทิฏฺฐํ ภาสฺสโต อกฺกฺสตา
ชมฺมา ปริหายนฺติ กฺกฺสตา ชมฺมา อภิวทฺตฺตุนฺติ เหววฺรฺปี ทิฏฺฐํ
ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ วทามิ ยํ หิ พฺราหฺมณ สฺสํ ภาสฺสโต อกฺกฺสตา ชมฺมา
อภิวทฺตฺตุนฺติ กฺกฺสตา ชมฺมา ปริหายนฺติ เหววฺรฺปี สฺสํ น ภาสฺ-
สิตฺตพฺพนฺติ วทามิ ยถา ชฺวสฺสํ พฺราหฺมณ สฺสํ ภาสฺสโต อกฺกฺสตา
ชมฺมา ปริหายนฺติ กฺกฺสตา ชมฺมา อภิวทฺตฺตุนฺติ เหววฺรฺปี สฺสํ
ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ วทามิ ยํ หิ พฺราหฺมณ มุตํ ภาสฺสโต อกฺกฺสตา ชมฺมา
อภิวทฺตฺตุนฺติ กฺกฺสตา ชมฺมา ปริหายนฺติ เหววฺรฺปี มุตํ น ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ
วทามิ ยถา ชฺวสฺสํ พฺราหฺมณ มุตํ ภาสฺสโต อกฺกฺสตา ชมฺมา
ปริหายนฺติ กฺกฺสตา ชมฺมา อภิวทฺตฺตุนฺติ เหววฺรฺปี มุตํ ภาสฺสิตฺตพฺพนฺติ

วทามิ ยํ หิ พุราหุมน วิญญาตํ ภาสโต อกฺุสตา ฐมา อภิ-
วทฺฆมนฺติ กุสฺตา ฐมา ปริหาณฺติ เขวรูปิ วิญญาตํ น
ภาสติกฺพพฺพติ วทามิ ยญจ ชฺวสฺสํ พุราหุมน วิญญาตํ ภาสโต
อกุสฺตา ฐมา ปริหาณฺติ กุสฺตา ฐมา อภिवทฺฆมนฺติ เขวรูปิ
วิญญาตํ ภาสติกฺพพฺพติ วทามํติ ฯ อถโฆ วสฺสํกาโร พุราหุมน
มคฺชมหามตฺโต ภควโต ภาสติกํ อภินนฺทิตฺวา อนฺุโมทิตฺวา อฏฺฐายาสฺนา
ปฏฺฐามํติ ฯ

[๑๘๕] อถโฆ ชานุสฺโสถฺนํ พุราหุมนฺ เยน ภควา เตนุ-
ปสฺงกมิ อฺุปสฺงกมิตฺวา ภควตา สฺทฺธิ สฺมุโมติ สฺมุโมทํเยํ กถํ
สํวณํเยํ วํติสํเวตฺวา เอกมฺนุตํ นิสฺสิทฺติ เอกมฺนุตํ นิสฺสินฺโน โข
ชานุสฺโสถฺนํ พุราหุมนฺ ภควนฺตํ เอตทวโจ มยํ หิ โภ โคคฺม
เอวํวาทํ เอวํทฺฐจฺจํ นตฺถิ โย โส มรณฺชฺมุโม สฺมาโน น ภายติ
น สฺนุตาสํ อปชฺชติ มรณฺสฺสํติ ฯ อตฺถิ พุราหุมน มรณฺชฺมุโม
สฺมาโน ภายติ สฺนุตาสํ อปชฺชติ มรณฺสฺสํ อตฺถิ ปน พุราหุมน
มรณฺชฺมุโม สฺมาโน น ภายติ น สฺนุตาสํ อปชฺชติ มรณฺสฺสํ กตโม
จ พุราหุมน มรณฺชฺมุโม สฺมาโน ภายติ สฺนุตาสํ อปชฺชติ มรณฺสฺสํ
อิช พุราหุมน เอกจฺโจ กาเมสฺสุ อวิตฺราโค โหติ อวิกตฺจฺจฺจฺนฺโท อวิ-
คตเปโม อวิกตฺมีปาสฺโส อวิกตฺปริพาโห อวิกตฺตณฺุโห ตเมณํ อญฺเจตโร
คาพฺุโห โรคาตฺงฺโก ฌุสฺสิติ คสฺสํ อญฺเจตเรณ คาพฺุแทน โรคาตฺงฺเกณ

โรคาตงฺโก ฌุสฺสตี ฌุสฺส อณฺณตเรน คาพฺเหเน โรคาตงฺเกเน ฌุจฺจฺจฺจฺจฺจ
 เหวํ โหติ กัชฺช วตฺตมฺหิ วิจฺจิจฺจฺจฺจ ฌนฺนิจฺจ คฺโค สฺสทฺตมฺเมติ โส
 โสจฺจติ กิตฺตมฺติ ปรีเทวติ อฺรุตฺตาทฺทกฺกเทติ สฺมฺโมหํ อปฺปชฺชติ อຍ္ပီ
 โช พฺรหฺมณฺน มรณฺนํ ฌมาโน ภายติ สฺนฺตาสฺ อปฺปชฺชติ มรณฺนํ ฌ
 อิม โช พฺรหฺมณฺน จตฺตาริ มรณฺนํ ฌมาโน ภายติ สฺนฺตาสฺ
 อปฺปชฺชติ มรณฺนํ ฌมาโน ฌ กตฺโม ฌ พฺรหฺมณฺน มรณฺนํ ฌมาโน น
 ภายติ น สฺนฺตาสฺ อปฺปชฺชติ มรณฺนํ ฌ อชฺช พฺรหฺมณฺน เอยฺจฺจ
 กามေสฺส ฌิตฺตราโค โหติ ฌิตฺตจฺจนฺนํ ฌิตฺตเปโม ฌิตฺตบิปปาสํ ฌิตฺต-
 ปรีพาทิ ฌิตฺตคณฺโห คเมเน อณฺณตโร คาพฺโห โรคาตงฺโก ฌุสฺสตี
 ฌุสฺส อณฺณตเรน คาพฺเหเน โรคาตงฺเกเน ฌุจฺจฺจฺจฺจ น เหวํ โหติ
 บิยฺยา วต มํ กามา ชฺหิสฺสํ ฌนฺนิตฺติ บิยฺเย ฌาหํ กามे ชฺหิสฺสํ ฌมาติ โส
 น โสจฺจติ น กิตฺตมฺติ น ปรีเทวติ น อฺรุตฺตาทฺทกฺกเทติ น สฺมฺโมหํ
 อปฺปชฺชติ อຍ္ပီ โช พฺรหฺมณฺน มรณฺนํ ฌมาโน น ภายติ น
 สฺนฺตาสฺ อปฺปชฺชติ ฌ ปุณฺ ฌปฺริ พฺรหฺมณฺน อชฺชกฺจฺจ ฌาเย ฌิตฺตราโค
 โหติ ฌิตฺตจฺจนฺนํ ฌิตฺตเปโม ฌิตฺตบิปปาสํ ฌิตฺตปรีพาทิ ฌิตฺตคณฺโห
 คเมเน อณฺณตโร คาพฺโห โรคาตงฺโก ฌุสฺสตี ฌุสฺส อณฺณตเรน
 คาพฺเหเน โรคาตงฺเกเน ฌุจฺจฺจฺจฺจ น เหวํ โหติ บิยฺโย วต มํ ฌาเย
 ชฺหิสฺสํ ฌนฺนิตฺติ บิยฺยฌาหํ ฌาเย ชฺหิสฺสํ ฌมาติ โส น โสจฺจติ น กิตฺตมฺติ
 น ปรีเทวติ น อฺรุตฺตาทฺทกฺกเทติ น สฺมฺโมหํ อปฺปชฺชติ อຍ္ပီ โช
 พฺรหฺมณฺน มรณฺนํ ฌมาโน น ภายติ น สฺนฺตาสฺ อปฺปชฺชติ มรณฺนํ ฌ

ปุณฺ จปรํ พุราหุมนฺ อีเชกจฺโจ อกตฺปาโป โหติ อกตฺตฺตฺตฺโต อกต-
 กิพฺพิโส กตฺกตฺตฺยาโน กตฺกตฺสโต กตฺกัฏฺฏตฺตฺยาโน ตฺเมเน อญฺจตฺตโร
 คาพฺโห โรคาตฺตฺกโก ฉฺสฺสตี ตฺสฺส อญฺจตฺตเรณ คาพฺเหเน โรคาตฺตฺกเณ
 ฉฺชฺชฺส
 เขวํ โหติ อกตํ วต เม ปาปํ อกตํ ตฺตฺตํ อกตํ กิพฺพิสฺสํ
 กตํ กตฺตฺตฺตฺตฺตํ กตํ กตฺสฺสํ กตํ กัฏฺฏตฺตฺตฺตํ ยาวตฺตา โภ อกตฺตฺตฺตฺตํ
 อกตฺตฺตฺตฺตฺตํ อกตฺกิพฺพิสฺสํ กตฺกตฺตฺตฺตฺตํ กตฺกตฺสฺสํ กตฺกัฏฺฏตฺตฺตํ
 คตี ตํ คตฺตี เปจฺจ คจฺจฉฺฉํ ใส น ใสจฺติ น กิตฺตฺติ น
 ปรีเทวตี น อจฺจตฺตฺตฺตํ น สํมโหมหํ อปฺปชฺชตี อยฺยปี โช
 พุราหุมนฺ มรณชฺชโม สฺมาโน น ภายตี น สฺนฺตฺตํ อปฺปชฺชตี มรณสฺสํ ๑
 ปุณฺ จปรํ พุราหุมนฺ อีเชกจฺโจ อกตฺชี โหติ อวิจฺจิจฺจํ นิฏฺฐํ คโต
 สฺทฺตฺตฺตฺตฺตํ ตฺเมเน อญฺจตฺตโร คาพฺโห โรคาตฺตฺกโก ฉฺสฺสตี ตฺสฺส
 อญฺจตฺตเรณ คาพฺเหเน โรคาตฺตฺกเณ ฉฺชฺชฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 เขวํ โหติ อกตฺชี วตฺตฺตํ อวิจฺจิจฺจํ นิฏฺฐํ คโต สฺทฺตฺตฺตฺตํ
 ใส น ใสจฺติ น กิตฺตฺติ น
 ปรีเทวตี น อจฺจตฺตฺตํ น สํมโหมหํ อปฺปชฺชตี อยฺยปี โช
 พุราหุมนฺ มรณชฺชโม สฺมาโน น ภายตี น สฺนฺตฺตํ อปฺปชฺชตี มรณสฺสํ ๑
 อิเม โช พุราหุมนฺ จตฺตฺตฺตโร มรณชฺชมา สฺมานา น ภายนฺตี น
 สฺนฺตฺตํ อปฺปชฺชตี มรณสฺสํ ๑. อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม ๑ เป ๑
 อฺยฺยสฺสํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตฺต
 ปาณฺน

[๓๘๕] เขกํ สํมยํ ภคฺวา ราชคฺเห วิหริตี คิञฺฉฺฉนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺนฺน
 เตน โช ปน สํมเยน สํมฺพ

สปรินิยา ตีเร ปริพฺพชการาเม ปฏิวสฺนติ เสยฺยถံทํ อนนภาโร
วธโร^๑ สกฺกฺุทายี ๑ ปริพฺพชโก อณฺเณ ๑ อภินฺญาตา อภินฺญาตา
ปริพฺพชกา ๑ อถโฆ ภควา ส่ายณฺหสฺมยํ ปฏิสฺสฏานา วุฏฺฐิโค
เยน สปรินิยา ตีรํ ปริพฺพชการาโม เตนฺอุปสงฺกมิ ๑ เตน โส ปน
สฺมเยน เศลํ อณฺเณตติคฺคิยานํ ปริพฺพชกาณํ สฺนุณิสฺสึนฺนาณํ สฺนุณิเปตฺตานํ
อฺยมนฺตรากถา อฺทฺปาติ อิติปิ พฺรหฺมณฺสจฺจฺานํ อิติปิ พฺรหฺมณ-
สจฺจฺานํติ ๑ อถโฆ ภควา เยน เต ปริพฺพชกา เตนฺอุปสงฺกมิ-
อฺอุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสํทํ นิสฺสขํ โส ภควา เต
ปริพฺพชเก เขตฺทโวจ กายนฺตุถ ปริพฺพชกา เขตฺรหิ กถาย สฺนุณิ-
สฺสึนฺนา กา ๑ ปน โว อฺนฺตรากถา วิปฺปกตาติ ๑ อธิ โภ โคตม
อฺมฺหากํ สฺนุณิสฺสึนฺนาณํ สฺนุณิเปตฺตานํ อฺยมนฺตรากถา อฺทฺปาติ อิติปิ
พฺรหฺมณฺสจฺจฺานํ อิติปิ พฺรหฺมณฺสจฺจฺานํติ ๑ จตุตฺวาริมาํ ปริพฺพชกา
พฺรหฺมณฺสจฺจฺานํ มยา สยํ อภินฺญา สจฺจฺานิกตฺวา ปเวทิตานิ กถมาํ
จตุตฺวาริ อธิ ปริพฺพชกา พฺรหฺมณฺโณ เหวมาห สฺพเพ^๑ ปาณา
อวชฺฐมาติ อิติ วทํ พฺรหฺมณฺโณ สจฺจํ อาห โน มุสา โส เตน
น สฺมโณติ มณฺณติ น พฺรหฺมณฺโณติ มณฺณติ น เสยฺโยหฺมสฺมํติ
มณฺณติ น สฺทิสฺโสหฺมสฺมํติ มณฺณติ น ทิโนหฺมสฺมํติ มณฺณติ อภิจ
ยเทว ตตฺถ สจฺจํ ตทภินฺญา ย ปาณานํเยว อฺนุทฺทาย อฺนุทฺ-
ทฺทาย ปฏฺิปนฺโน โหติ ๑ ปุณ จปวํ ปริพฺพชกา พฺรหฺมณฺโณ เหว-

• อ. พ. วรโร ๑

[๑๘๖] อถโข อญตโร ภิกขุ เยน ภควา เตนุปลงฺกมิ
 อุปสงฺกมิทฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอภมนฺตํ นิสฺสํที เอภมนฺตํ
 นิสฺสินฺโน โข โส ภิกขุ ภควนฺตํ เขตทโวจ เภน นุ โข ภนฺเต
 โตโก นียติ เภน โตโก ปริภุสฺสติ กสฺส จ อุปฺปนฺนสฺส วสฺ
 คจฺจนฺตํติ ฯ ๑ สํชฺช สํชฺช ภิกขุ ภทฺทโก โข เต ภิกขุ อุมฺมจฺโค
 ภทฺทกํ ปฏิภาณํ กถฺยาณํ ปริปฺพจฺจา เอวํ หิ ตฺวํ ภิกขุ ปฺพจฺจสิ
 เภน นุ โข ภนฺเต โตโก นียติ เภน โตโก ปริภุสฺสติ กสฺส
 จ อุปฺปนฺนสฺส วสฺ คจฺจนฺตํติ ฯ ๑ เอวํ ภนฺเต ฯ จิตฺเตน โข
 ภิกขุ โตโก นียติ จิตฺเตน ปริภุสฺสติ จิตฺตสฺส อุปฺปนฺนสฺส วสฺ
 คจฺจนฺตํติ ฯ ๑ สํชฺช ภนฺเตติ โข โส ภิกขุ ภควโต ภาสิตํ อภินฺนุ-
 ทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา ภควนฺตํ อุตฺตริ ปญฺหํ อปฺพจฺฉิ พหุสฺสโต
 ชฺมมชโร พหุสฺสโต ชฺมมชโรติ ภนฺเต อจฺจติ กิตฺตาวตา นุ โข
 ภนฺเต พหุสฺสโต ชฺมมชโร โหตฺตีติ ฯ ๑ สํชฺช สํชฺช ภิกขุ ภทฺทโก
 โข เต ภิกขุ อุมฺมจฺโค ภทฺทกํ ปฏิภาณํ กถฺยาณํ ปริปฺพจฺจา เอวํ
 หิ ตฺวํ ภิกขุ ปฺพจฺจสิ พหุสฺสโต ชฺมมชโร พหุสฺสโต ชฺมมชโรติ
 ภนฺเต อจฺจติ กิตฺตาวตา นุ โข ภนฺเต พหุสฺสโต ชฺมมชโร
 โหตฺตีติ ฯ ๑ เอวํ ภนฺเต ฯ พหุ โข ภิกขุ มยา ชฺมมา เทสฺสิดา
 สฺสฺสฺสํ คฺเขยฺยํ เวยฺยากรณํ คากา อฺทฺธานํ อิตฺติวฺคฺคํ ชาตกํ อพฺภุค-
 ชฺมมํ เวทลฺลํ จตุปฺปทาย เจปฺปี ภิกขุ คากาย อตฺถมณฺเฑน

๑๘๗] จตุตถปณฺณาสเถ โยธาชีวคฺโค จตุคฺโค ๒๕๓

มหาปณฺโณติ ภาณฺเต วุจฺจติ กิตฺตาวตฺตา นุ โช ภาณฺเต ปณฺทิตฺโต
มหาปณฺโณ โหคฺคิตฺติ ฯ เหวํ ภาณฺเต ฯ อธิ ภาณฺทฺช ปณฺทิตฺโต
มหาปณฺโณ เณวคฺคตฺตพฺยาพฺยาชย เจเตติ น ปฺรพฺยาพฺยาชย เจเตติ น
อภฺยพฺยาพฺยาชย เจเตติ อคฺคตฺตหิตํ ปฺรหิตํ อภฺยหิตํ สํพฺพุโลกฺกหิตเมว
จินฺตฺยมาโน จินฺเตติ เหวํ โช ภาณฺทฺช ปณฺทิตฺโต มหาปณฺโณ
โหคฺคิตฺติ ฯ

[๑๘๗] เอกํ สํมยํ ภาควา ราชคฺเห วิหฺรติ เวพฺพฺเวน กถนฺทก-
นินฺวาเป ฯ อถโช วสุสฺสกาโร พฺรหฺมาหุมนฺโณ มคฺชมฺหามคฺโคติ เชน ภาควา
เตนฺอุปฺสงฺกมิ อุปฺสงฺกมิตฺตฺวา ภาควตฺตา สํทฺธิ สํมฺโมติ สํมฺโมทฺนํยํ
กถํ สํวราณํยํ วุคฺคิตฺตฺวา เหวกมฺนุคํ นิสฺสํทิตฺติ เหวกมฺนุคํ นิสฺสนฺโน โช
วสุสฺสกาโร พฺรหฺมาหุมนฺโณ มคฺชมฺหามคฺโคติ ภาควนฺคํ เหวตทโวจ ชานฺเนยฺย
นุ โช โภ โคตม อสฺปฺปริโส อสฺปฺปริสํ อสฺปฺปริโส อยํ ภาวนฺติ ฯ
อฏฺฐจํ โช เหวคํ พฺรหฺมาหุมนฺโณ อนวกาโส ยํ อสฺปฺปริโส อสฺปฺปริสํ
ชานฺเนยฺย อสฺปฺปริโส อยํ ภาวนฺติ ฯ ชานฺเนยฺย ปน โภ โคตม
อสฺปฺปริโส สฺปฺปริสํ สฺปฺปริโส อยํ ภาวนฺติ ฯ เหวตมฺบิ โช พฺรหฺมาหุมนฺ
อฏฺฐจํ อนวกาโส ยํ อสฺปฺปริโส สฺปฺปริสํ ชานฺเนยฺย สฺปฺปริโส
อยํ ภาวนฺติ ฯ ชานฺเนยฺย นุ โช โภ โคตม สฺปฺปริโส สฺปฺปริสํ
อสฺปฺปริโส อยํ ภาวนฺติ ฯ จํ โช เหวคํ พฺรหฺมาหุมนฺ วิชฺชติ ยํ
อสฺปฺปริโส สฺปฺปริสํ ชานฺเนยฺย สฺปฺปริโส อยํ ภาวนฺติ ฯ ชานฺเนยฺย
ปน โภ โคตม สฺปฺปริโส อสฺปฺปริสํ อสฺปฺปริโส อยํ ภาวนฺติ ฯ

นี้เยสฺ อตมคฺคทสฺสเวหิ อตมคฺคทสฺสคฺโรติ เอวํ โภ ปรนฺทิตฺ
 ราชชา เอเพยฺโย กรณฺนียาริกรณฺนีเยสฺ วจฺนียาริวจฺนีเยสฺ อตมคฺคทสฺสเวหิ
 อตมคฺคทสฺสคฺโรติ ยสฺมา โช โภ สมนฺโน รามปฺคฺโค รณฺณา
 เอเพยฺเยน ปรนฺทิตฺเตน ปรนฺทิตฺตโร กรณฺนียาริกรณฺนีเยสฺ วจฺนียาริวจฺนีเยสฺ
 อตมคฺคทสฺสเวหิ อตมคฺคทสฺสคฺโร ตสฺมา ราชชา เอเพยฺโย สมนฺเน
 รามปฺคฺเค อภิปรสฺนุโน สมนฺเน จ ปน รามปฺคฺเค เอวรूपิ ปรม-
 นิปรจฺจการํ กโรติ ยทิตํ อภิวาทนํ ปจฺจจฺญานํ อณฺชติกรมฺ
 สํมัจจิมฺมํ ตํ ทิ มณฺณนฺติ โภนฺโต ปรนฺทิตฺตา รณฺโวย เอเพยฺยสฺส
 ปริหารกา ยมโก โมคฺคตฺโต อฺคฺโค นาวินาทิ^๑ คนฺชพฺโพ อคฺคิเวสฺสํ
 กรณฺนียาริกรณฺนีเยสฺ วจฺนียาริวจฺนีเยสฺ อตมคฺคทสฺสเวหิ อตมคฺคทสฺสคฺโรติ
 เอวํ โภ ปรนฺทิตฺตา รณฺโวย เอเพยฺยสฺส ปริหารกา ยมโก
 โมคฺคตฺโต อฺคฺโค นาวินาทิ^๑ คนฺชพฺโพ อคฺคิเวสฺสํ กรณฺนียาริกรณฺ-
 เยสฺ วจฺนียาริวจฺนีเยสฺ อตมคฺคทสฺสคฺโรติ ยสฺมา โช โภ สมนฺโน
 รามปฺคฺโค รณฺโวย เอเพยฺยสฺส ปริหารเกหิ ปรนฺทิตฺเตหิ ปรนฺทิตฺตโร
 กรณฺนียาริกรณฺนีเยสฺ วจฺนียาริวจฺนีเยสฺ อตมคฺคทสฺสเวหิ อตมคฺคทสฺสคฺโร
 ตสฺมา รณฺโวย เอเพยฺยสฺส ปริหารกา สมนฺเน รามปฺคฺเค อภิปร-
 สฺนุนา สมนฺเน จ ปน รามปฺคฺเค เอวรूपิ ปรมนิปรจฺจการํ กโรนฺติ
 ยทิตํ อภิวาทนํ ปจฺจจฺญานํ อณฺชติกรมฺ สํมัจจิมฺมนฺติ อจฺฉริยํ
 โภ โคตม อพฺภุคฺโก โภ โคตม ยาว สฺภาสิตตฺตฺตํ โภตา

๑. ย.พ. นาวินาทิ ๑

ภนฺเต อุมฺมุชฺชมานกฺเขว มหตา ปาเสฺน พนฺเชยฺย เหวเมว ไช
อหิ ภนฺเต อุมฺมุชฺชมานโกเขว ภควตา มหตา วาทปาเสฺน พทฺโธติ ๑
อิหิ อกฺุสฺสณฺติ ไช อฺุปก มยา ปณฺณตฺตํ ตตฺถ อปริมาณา ปทา
อปริมาณา พฺยณฺชนา อปริมาณา ตถาคคฺคฺสุสฺสํ รมฺมเทสฺสนา อิตฺถิเปหิ
อกฺุสฺสณฺติ ตํ ไช ปรินิหิ อกฺุสฺสํ ปทาตพฺพนฺติ ไช อฺุปก มยา
ปณฺณตฺตํ ตตฺถ อปริมาณา ปทา อปริมาณา พฺยณฺชนา อปริ
มาณา ตถาคคฺคฺสุสฺสํ รมฺมเทสฺสนา อิตฺถิเปหิ อกฺุสฺสํ ปทาตพฺพนฺติ
อิหิ กฺุสฺสณฺติ ไช อฺุปก มยา ปณฺณตฺตํ ตตฺถ อปริมาณา ปทา
อปริมาณา พฺยณฺชนา อปริมาณา ตถาคคฺคฺสุสฺสํ รมฺมเทสฺสนา อิตฺถิเปหิ
กฺุสฺสณฺติ ตํ ไช ปรินิหิ กฺุสฺสํ ภเวตพฺพนฺติ ไช อฺุปก มยา
ปณฺณตฺตํ ตตฺถ อปริมาณา ปทา อปริมาณา พฺยณฺชนา อปริมาณา
ตถาคคฺคฺสุสฺสํ รมฺมเทสฺสนา อิตฺถิเปหิ กฺุสฺสํ ภเวตพฺพนฺติ ๑ อถไช
อฺุปกโก มณฺฑิกปฺปคฺโค ภควโก ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา
อฏฺฐจายาสฺนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺุชฺฉินฺนํ กตฺวา เยน ราชา
มากโร อชากฺุสฺสตฺตํ เวเทหิปฺปคฺโค เตนฺุปลฺสงฺกมิ อฺุปลฺสงฺกมิตฺวา
ยาวตโก อโหสิ ภควตา สทฺธิ กถาสฺสถฺตาโป ตํ สพฺพํ วนฺโณ
มากรฺสุสฺสํ อชากฺุสฺสตฺตฺสุสฺสํ เวเทหิปฺปคฺคฺสุสฺสํ อวโรเจสิ ๑ เหวํ วุตฺเต ราชา
มากโร อชากฺุสฺสตฺตํ เวเทหิปฺปคฺโค กฺุบีโต อนตฺตมโน อฺุปกํ มณฺฑิกป
ปคฺคํ เขตทโวจ ยาวรฺสูวตฺยาญํ โถณการกทวารโก ยาวมฺุชโร ยาวป-

• ข. พ. อิตฺถิ นตฺถิ ๑

อยํ ภิกฺขเว ภิกฺขุสํโฆ ตถารูปรายํ ภิกฺขเว ปริสา ยถารูปราย
 ปริสา ทุฏฺฐภา ทสฺสํนายมึ โถกสฺมึ ตถารูโป อยํ ภิกฺขเว ภิกฺขุสํโฆ
 ตถารูปรายํ ภิกฺขเว ปริสา ยถารูปราย ปริสา อากุเนยฺยา ปากุเนยฺยา
 ทกฺขิเนยฺยา อฆสฺสติกรณฺเณยฺยา อนนฺตคฺคํ ปุณฺณกฺกเขตฺตํ โลกสฺส ตถารูโป
 อยํ ภิกฺขเว ภิกฺขุสํโฆ ตถารูปรายํ ภิกฺขเว ปริสา ยถารูปราย
 ปริสา ย อปฺปมฺมึ ทินฺนํ พุํ โหติ พุํ ทินฺนํ พหุคฺคํ ตถารูโป
 อยํ ภิกฺขเว ภิกฺขุสํโฆ ตถารูปรายํ ภิกฺขเว ปริสา ยถารูปราย ปริสํ
 อตํ โยชนคณฺณานิมึ ทสฺสํนาย คนฺตุํ อมึ ปุณฺณเณนํ ตถารูโป
 อยํ ภิกฺขเว ภิกฺขุสํโฆ สํนฺติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมสฺมึ ภิกฺขุสํเฆ
 เทวปฺปคฺคา วิหฺรติ สํนฺติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมสฺมึ ภิกฺขุสํเฆ
 พุรหุณฺณปฺปคฺคา วิหฺรติ สํนฺติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมสฺมึ ภิกฺขุสํเฆ
 อานเนชฺชปฺปคฺคา วิหฺรติ สํนฺติ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมสฺมึ ภิกฺขุสํเฆ
 อริยปฺปคฺคา วิหฺรติ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เทวปฺปคฺโค โหติ
 อิช ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเหิ ๑ เป ๑ ปจฺมํ ฉานํ อุปสฺม-
 ปชฺช วิหฺรติ วิตกฺกวิจฺจารณํ อุปสฺมา ๑ เป ๑ ทุคฺคิยํ ฉานํ อุป-
 สฺมปชฺช วิหฺรติ ปิตฺติยา ๑ วิรคฺคา ๑ เป ๑ คคฺคิยํ ฉานํ อุปสฺม-
 ปชฺช วิหฺรติ สฺสํสฺส ๑ ปหานา ทุคฺคสฺส ๑ ปหานา ๑ เป ๑
 จตุตฺถํ ฉานํ อุปสฺมปชฺช วิหฺรติ เอวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ เทวปฺป-
 คฺโค โหติ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พุรหุณฺณปฺปคฺโค โหติ อิช
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ เมตฺตคาสฺสคฺเคน เจตฺถา เอกํ ทิสฺสํ ฌริตฺวา วิหฺรติ

๒๕๐ สัจจตนุคมีฏเฐ เก อญจตุตถนิกายสัจจ จตุกกนิปาโต [๓๕๐

ตถา ทุคิยํ ตถา ตคิยํ ตถา จตุตถํ อิติ อุตฺทมโร ติริยํ สัพฺพช
สัพฺพตฺตตาย สัพฺพาวนฺตํ โลกํ เมตฺตาสหคเตน เจตฺสา วิปฺุเตน
มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน อพฺยาปชฺฌเนน ฝริตฺวา วิหริ
กรณาสหคเตน เจตฺสา ... มุทิตาสหคเตน เจตฺสา ... อุกฺกขาสหคเตน
เจตฺสา เขกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริ ตถา ทุคิยํ ตถา ตคิยํ ตถา
จตุตถํ อิติ อุตฺทมโร ติริยํ สัพฺพช สัพฺพตฺตตาย สัพฺพาวนฺตํ โลกํ
อุกฺกขาสหคเตน เจตฺสา วิปฺุเตน มหคฺคเตน อปฺปมาเนน อเวเรน
อพฺยาปชฺฌเนน ฝริตฺวา วิหริ เอวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ พฺรหฺมปฺปตฺโต
โหติ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อานนฺชปฺปตฺโต โหติ อชฺช ภิกฺขเว
ภิกฺขุ สัพฺพโส รุปลํญฺยานํ สํมตฺติกฺกมา ปฏฺิฆสํญฺยานํ อตฺถจฺจมา
นानตฺตสํญฺยานํ อมนสํการา อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺจายตนํ
อุปลํมฺปชฺช วิหริ สัพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สํมตฺติกฺกมฺม อนนฺตํ
วิญฺญาณนฺตํ วิญฺญาณญฺจายตนํ อุปลํมฺปชฺช วิหริ สัพฺพโส
วิญฺญาณญฺจายตนํ สํมตฺติกฺกมฺม นตฺถิ ทิณฺจํติ อากิณฺจญฺจายตนํ
อุปลํมฺปชฺช วิหริ สัพฺพโส อากิณฺจญฺจายตนํ สํมตฺติกฺกมฺม เนว-
สํญฺยานาสํญฺจายตนํ อุปลํมฺปชฺช วิหริ เอวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ
อานนฺชปฺปตฺโต โหติ ฯ กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อริยปฺปตฺโต โหติ
อชฺช ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิทํ ทฺุขฺขนฺตํ ยถาภูตํ ปชานาติ ฯ เป ฯ ชยํ
ทฺุขฺขนิโรธคามินิํ ปฏฺิปปาติ ยถาภูตํ ปชานาติ เอวํ โช ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อริยปฺปตฺโต โหตฺตีติ ฯ

โยธาชฺวคฺโค จตุตฺถโก ๑

มหาวคฺโค ปญฺจโม

[๑๘๑] โสฺตฺตานุกตฺตานํ ภิกฺขเว ชฺมฺมานํ วจสฺสา ปรีจิตฺตานํ มนสฺสา
 นฺุเปกฺขิตฺตานํ ทิฏฺฐิจฺฉิยา สฺุเปปฺปฏิวิทฺตุชานํ จตุตฺตารโ อานิสฺสํสา ปาฏิกงฺขา
 กตฺเม จตุตฺตารโ อิช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชฺมฺมํ ปรียาปฺุณาติ สฺุคฺคํ เคยฺยํ
 เวยฺยากรณํ คากํ อุทฺธานํ อิตฺติวคฺคกํ ชาตกํ อพฺุคฺคชฺมฺมํ เวทลฺลํ
 คสฺสํ เต ชฺมฺมา โสฺตฺตานุกตฺตา โหนฺติ วจสฺสา ปรีจิตฺตา มนสฺसानฺุเปกฺขิตฺตา
 ทิฏฺฐิจฺฉิยา สฺุเปปฺปฏิวิทฺตุชา โสฺ มุฏฺฐสฺสํสฺติ กาลํ กุรฺมาโน อณฺฺณตฺวี
 เทวณิกายํ อุปฺปชฺชติ คสฺสํ คคฺคถ สฺุชฺฉิโน ชฺมฺมปทา บิฏฺปนฺติ
 ทนฺโร ภิกฺขเว สฺุคฺคปฺปาโท อถ โสฺ สฺุคฺโค ชิปฺุเปยฺเว วิสฺสํสฺคามิ
 โหติ โสฺตฺตานุกตฺตานํ ภิกฺขเว ชฺมฺมานํ วจสฺสา ปรีจิตฺตานํ มนสฺसानฺุเปกฺ-
 ขิตฺตานํ ทิฏฺฐิจฺฉิยา สฺุเปปฺปฏิวิทฺตุชานํ อยํ ปจฺจโม อานิสฺสํโสฺ ปาฏิกงฺโข ๑
 ปฺุณ จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชฺมฺมํ ปรียาปฺุณาติ สฺุคฺคํ เคยฺยํ เวยฺยา-
 กรณํ คากํ อุทฺธานํ อิตฺติวคฺคกํ ชาตกํ อพฺุคฺคชฺมฺมํ เวทลฺลํ คสฺสํ
 เต ชฺมฺมา โสฺตฺตานุกตฺตา โหนฺติ วจสฺสา ปรีจิตฺตา มนสฺसानฺุเปกฺขิตฺตา ทิฏฺฐิจฺฉิยา
 สฺุเปปฺปฏิวิทฺตุชา โสฺ มุฏฺฐสฺสํสฺติ กาลํ กุรฺมาโน อณฺฺณตฺวี เทวณิกายํ
 อุปฺปชฺชติ คสฺสํ คคฺคถ นฺเหว โช สฺุชฺฉิโน ชฺมฺมปทา บิฏฺปนฺติ
 อมฺีจ โช อิทฺุธิมา เจโตวสฺสิปฺุคฺโค เทวปรีสฺาย ชฺมฺมํ เทเสฺติ คสฺสํ
 เหวํ โหติ อยํ วา โสฺ ชฺมฺมวินโย ยตฺถาหํ ปฺุพฺุเพ พุรฺหมจฺฉริยํ

อจฺริณฺติ ทนฺโธ ภิกฺขเว สุตฺตฺปาโต อถ โส สุตฺโต ขิปฺเปยว
วิเสตฺคามํ โหติ เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว ปุริโส กุสฺโล เภริสฺสทฺทสฺส
โส อทฺธานมคฺคปฏฺธิปนฺโน เภริสฺสทฺทํ สฺสเนยฺย ตสฺส นแหว โช
อสฺส กงฺขา วา วิมฺติ วา เภริสฺสทฺโท น โช น น โช เภริ-
สฺสทฺโทติ อถโช เภริสฺสทฺโทเตว นิฏฺฐํ คจฺเจยฺย เหวเมว โช
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมํ ปรียาปนฺนาติ ๑ เป ๑ ขิปฺเปยว วิเสตฺคามํ โหติ
โส ตานุคฺคานํ ภิกฺขเว ธมฺมานํ วจฺสา ปรีจิตานํ มนฺสํ เปกฺกิตานํ
ทิฏฺฐิจฺยา สฺสปฺปฏิวิทฺธานํ อหํ ทฺติโย อานิสฺโส ปาฏิกฺงฺโฆ ๑ ปุณ จปร
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺมํ ปรียาปนฺนาติ สฺสคฺคํ เคยฺยํ เวยฺยากรณํ คากํ
อฺุทานํ อิตฺตฺคคฺคํ ชาตํ อพฺภูตธมฺมํ เวทสฺสํ ตสฺส เค ธมฺมา
โส ตานุคฺคา โทหนฺติ วจฺสา ปรีจิตา มนฺสํ เปกฺกิตา ทิฏฺฐิจฺยา สฺสปฺปฏิ-
วิทฺธา โส มุฏฺฐสฺสํ กาทํ กุรฺรฺมานอ อณฺเณตฺรํ เทวณิกายํ อฺุ-
ปฺปชฺชติ ตสฺส ตคฺค นแหว โช สฺสิโน ธมฺมปทา ปิตฺปนฺติ นปี
ภิกฺขุ อิทฺธิมา เจโตวสฺสิปฺตฺโต เทวปรีสฺยา ธมฺมํ เทเสติ อปฺิจ
โช เทวปฺตฺโต เทวปรีสฺยา ธมฺมํ เทเสติ ตสฺส เหว โหติ อหํ
วา โส ธมฺมวินโย ยตฺถาทํ ปุพฺเพ พุรฺหมจฺริยํ อจฺริณฺติ ทนฺโธ
ภิกฺขเว สุตฺตฺปาโต อถ โส สุตฺโต ขิปฺเปยว วิเสตฺคามํ โหติ
เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว ปุริโส กุสฺโล สงฺขสฺสทฺทสฺส โส อทฺธานมคฺค-
ปฏฺธิปนฺโน สงฺขสฺสทฺทํ สฺสเนยฺย ตสฺส นแหว โช อสฺส กงฺขา วา
วิมฺติ วา สงฺขสฺสทฺโท น โช น น โช สงฺขสฺสทฺโทติ อถโช

สํวชฺสทโทเตว นินฺนุจํ คจฺเจนฺย เอวเมว โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชมฺมํ
 ปริยาปฺนฺนาติ ฯ เป ฯ ชินฺนเปยว วิเสสคามํ โหติ โสฺตํานุกตฺตานํ
 ภิกฺขเว ชมฺมามํ วจฺสา ปริจิตานํ มนฺสํานุเปกฺขิตานํ ทิฏฺฐิจฺยา สํปฺปฏฺธิ-
 วิทฺธานํ อมํ คตฺติโย อานิสฺโส ปาฏิกงฺโข ฯ ปนฺ จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 ชมฺมํ ปริยาปฺนฺนาติ สํคตํ เคนฺยํ เวยฺยาकरणํ คากํ อุตฺทานํ อิติ-
 วุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภุตฺตชมฺมํ เวทตฺถํ ตสฺส เต ชมฺมา โสฺตํานุกตฺตา
 โหนฺติ วจฺสา ปริจิตา มนฺสํานุเปกฺขิตา ทิฏฺฐิจฺยา สํปฺปฏฺธิวิทฺธา โส
 มุญฺจสฺสํติ กาสํ กุรฺมาโน อณฺเวยตฺร เทวณิกายํ อฺปนฺนชฺชติ ตสฺส
 ตคฺคต นฺเนว โช สฺชินฺโน ชมฺมปทา ปิถปฺนฺติ นมฺิ ภิกฺขุ อิทฺธิมา
 เจโตวสฺสิปฺปคฺโค เทวปริสําย ชมฺมํ เทเสติ นมฺิ เทวปฺคฺโค เทวปริสําย
 ชมฺมํ เทเสติ อมฺิ จ โช โอบปฺปาทิโก โอบปฺปาทิกํ สํเวติ สฺวสฺสิ
 ควํ มาริสํ ยตฺถ มยํ ปุพฺเพ พุรฺหุมาจฺริยํ อจฺริมาหติ โส
 เอวมาห สํรามิ มาริสํ สํรามิ มาริสํติ ทนฺนุโช ภิกฺขเว
 สํคฺคปฺปาโท อถ โส สํคฺโค ชินฺนเปยว วิเสสคามํ โหติ เสຍฺยถาปมฺิ
 ภิกฺขเว เทว สํหายกา สํหปฺสํกํพกา เต กทาจิ กรหฺจิ กคฺคณฺจํ
 อณฺเวยมณฺเวย สํมาคจฺเจนฺยํ ตเมนํ สํหายโก สํหายกํ เอวํ วเทยฺย
 อิทฺมมฺิ สํมม สฺวสฺสิติ โส เอวํ วเทยฺย สํรามิ สํมม สํรามิ
 สํมมาติ เอวเมว โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชมฺมํ ปริยาปฺนฺนาติ ฯ เป ฯ

• อ. พ. นตฺถิ ฯ

๒๕๕ สุตฺตฺนคฺคฺกัฏเฐ อํจฺจคฺคฺตฺรนิคฺคายสฺสํ จคฺคฺกนินฺปาโต [๑๘๒

ฉิปฺปเยว วิเสสคํ โหติ โสฺตํคฺคตํ ภาคฺคเว ชฺมฺมานํ วจฺสา
ปริจฺจํ มนสํคฺคตํ ทิฏฺฐิจฺยา สฺสํคฺคตํ อญฺ จคฺคฺโค อานิ-
สฺสํ ปาฏิกงฺข ๑ โสฺตํคฺคตํ ภาคฺคเว ชฺมฺมานํ วจฺสา ปริจฺจํ
มนสํคฺคตํ ทิฏฺฐิจฺยา สฺสํคฺคตํ อญฺ จคฺคฺโค อานิสฺสํ
ปาฏิกงฺข ๑

[๑๘๒] จคฺคฺคํคํ ภาคฺคเว ชฺมฺมานํ จคฺคฺคิ ชฺมฺมานํ เวทิตฺตฺพฺพานิ
กคฺคํคํ จคฺคฺคํ สฺสํคฺคเว ภาคฺคเว สฺสํ เวทิตฺตฺพฺ คคฺคเว
ทฺชฺเชน อคฺคฺคํ น อคฺคฺคํ มนสฺสํคฺคเว โน อมฺนสฺสํคฺคเว ปคฺคเว
โน ทฺชฺชฺคคฺคเว สฺสํคฺคเว ภาคฺคเว สฺสํคฺคเว เวทิตฺตฺพฺ คคฺคเว
ทฺชฺเชน อคฺคฺคํ น อคฺคฺคํ มนสฺสํคฺคเว โน อมฺนสฺสํคฺคเว
ปคฺคเว โน ทฺชฺชฺคคฺคเว อคฺคฺคเว ภาคฺคเว โน เวทิตฺตฺพฺ
โส จ ทฺชฺเชน อคฺคฺคํ น อคฺคฺคํ มนสฺสํคฺคเว โน อมฺนสฺสํคฺคเว
ปคฺคเว โน ทฺชฺชฺคคฺคเว สคฺคเว ภาคฺคเว ปคฺคเว เวทิตฺตฺพฺ
โส จ ทฺชฺเชน อคฺคฺคํ น อคฺคฺคํ มนสฺสํคฺคเว โน อมฺนสฺสํคฺคเว
ปคฺคเว โน ทฺชฺชฺคคฺคเว ๑ สฺสํคฺคเว ภาคฺคเว สฺสํ เวทิตฺตฺพฺ
คคฺคเว ทฺชฺเชน อคฺคฺคํ น อคฺคฺคํ มนสฺสํคฺคเว โน อมฺนสฺสํคฺคเว
ปคฺคเว โน ทฺชฺชฺคคฺคเว ๑ อคฺคฺคเว ภาคฺคเว สคฺคเว กคฺคเว
คคฺคเว อคฺคฺคเว ภาคฺคเว ปคฺคเว ปคฺคเว สคฺคเว สคฺคเว
อคฺคฺคเว ทคฺคเว ทคฺคเว อคฺคฺคเว อคฺคฺคเว สคฺคเว
กคฺคเว น สคฺคเว น สคฺคเว สคฺคเว สคฺคเว สคฺคเว

นายมายสุมมา สัตถวาติ อธิ ปน ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุคฺคเถน สทฺธิ
 สํวสฺมาโน เอวํ ชานาติ ทังฆรคฺคํ โข อยมายสุมมา อชฺณทกฺกาวี
 อจฺฉิตฺทกฺกาวี อสฬทกฺกาวี อกมฺมาสํกาวี สตคคกาวี สตคตวคฺคตี สัตฺเตสุ สัตถวา
 อยมายสุมมา นายมายสุมมา ทุสฺสํโสติ สํวาเสณ ภิกฺขเว สัตถํ เวทิตฺทพฺพิ
 ตญฺจ โข ที่ฆเนน อทฺตุนา น อิตฺตฺรํ มนสิกโรตา โน อมนสิการา
 ปญฺจวตา โน ทุปฺปญฺเณนาติ อิติ ยนฺตํ วคฺคํ อิทฺเมตํ ปญฺิจจ
 วคฺคํ ฯ สํโวหาเรน ภิกฺขเว สํเจยฺย เวทิตฺทพฺพิ ตญฺจ โข ที่ฆเนน
 อทฺตุนา น อิตฺตฺรํ มนสิกโรตา โน อมนสิการา ปญฺจวตา
 โน ทุปฺปญฺเณนาติ อิติ โข ปเนตํ วคฺคํ กิณฺเจตํ ปญฺิจจ วคฺคํ
 อธิ ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุคฺคเถน สทฺธิ สํโวหฺรมาโน เอวํ ชานาติ
 อญฺจณา โข อยมายสุมมา เอเถน เอโก โวหฺรติ อญฺจณา ทฺวํหิ
 อญฺจณา ตํหิ อญฺจณา สํมุพฺพุเตหิ โวกฺกมฺติ อยมายสุมมา
 ปุริมโวหารา ปจฺฉิมโวหารํ อปฺริสฺสุทฺธโวหาโร อยมายสุมมา นาย-
 มายสุมมา ปฺริสฺสุทฺธโวหาโรติ อธิ ปน ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุคฺคเถน
 สทฺธิ สํโวหฺรมาโน เอวํ ชานาติ ยถา โข อยมายสุมมา เอเถน
 เอโก โวหฺรติ ตถา ทฺวํหิ ตถา ตํหิ ตถา สํมุพฺพุเตหิ นาย-
 มายสุมมา โวกฺกมฺติ ปุริมโวหารา ปจฺฉิมโวหารํ ปฺริสฺสุทฺธโวหาโร
 อยมายสุมมา นายมายสุมมา อปฺริสฺสุทฺธโวหาโรติ สํโวหาเรน ภิกฺขเว
 สํเจยฺย เวทิตฺทพฺพิ ตญฺจ โข ที่ฆเนน อทฺตุนา น อิตฺตฺรํ มนสิ-
 กโรตา โน อมนสิการา ปญฺจวตา โน ทุปฺปญฺเณนาติ อิติ ยนฺตํ

วา ญฺญโฬ สฺมาโน โวคพฺยสฺเนน วา ญฺญโฬ สฺมาโน น ไสฺจติ น
 กิตฺมติ น ปริเทวติ น อฺรุตฺตาทักฺกนฺทติ น สฺมฺโมหํ อปชฺชติ
 อปทาสฺ ภิภฺชเว ธาโม เวทิตฺพฺโพ ไสฺ ๑ โช ที่เมฺน อทฺธุนา
 น อิตฺตฺรํ มนสิทฺโรตา โน อมนสิทฺการา ปณฺณวตา โน ทฺุปฺปณฺ-
 เณนาติ อิติ ынฺคํ ฺดฺุคฺคํ อิทเมคํ ปฏฺิจฺจ ฺดฺุคฺคํ ๑ สํกจฺญา
 ภิภฺชเว ปณฺณา เวทิตฺพฺพา สํ ๑ โช ที่เมฺน อทฺธุนา น อิตฺตฺรํ
 มนสิทฺโรตา โน อมนสิทฺการา ปณฺณวตา โน ทฺุปฺปณฺเณนาติ อิติ
 โช ปเนคํ ฺดฺุคฺคํ ภิณฺเจคํ ปฏฺิจฺจ ฺดฺุคฺคํ อิท ภิภฺชเว ปฺุคฺคโต
 ปฺุคฺคเถน สฺทฺธิํ สํกจฺญามาโน เอวํ ชานาติ ยถา โช อิมสฺส
 อายสฺมโต อุมฺมจฺโค ยถา ๑ อภินิหาโร ยถา ๑ ปณฺหสฺมฺทาจฺาโร
 ทฺุปฺปณฺโถ อยมายสฺมา นายมายสฺมา ปณฺณา ทํ กิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 ตถา หิ อยมายสฺมา น เจว คมฺภีรํ อคฺคปทํ อฺุทาทฺริติ สฺนคํ
 ปณฺคํ อคฺคกฺกาวจฺรํ นิปฺณํ ปณฺทิตฺเวทนียํ ынฺจ อยมายสฺมา ชมฺมํ
 ภาสฺติ ตสฺส ๑ น ปฏฺิจฺจโต สฺชิตฺเตน วา วิตุถาเรน วา อคฺคํ
 อจฺจิกฺขิตฺตุํ เทเสคฺคํ ปณฺณาเปคฺคํ ปฏฺิจฺจเปคฺคํ วิวฺริคฺคํ วิภฺชิตฺตุํ อฺุคฺคานํกาทฺตุํ
 ทฺุปฺปณฺโถ อยมายสฺมา นายมายสฺมา ปณฺณวาติ เสยฺยถาบี
 ภิภฺชเว จกฺขฺมา ปฺุริสฺสํ อฺุทกรทสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ตํเร จิโต ปสฺสฺสฺสฺสฺส
 มจฺฉํ อุมฺมชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺช ตสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ยถา โช อิมสฺสฺส
 อุมฺมจฺโค ยถา ๑ อุมฺมิฆาโต ยถา ๑ เวคายิตคฺคํ ปฺุริคฺคโต

อัย มจฺโฉ นายํ มจฺโฉ มหนฺโตติ เหวเมว โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต
ปุคฺคเตน สทฺธิ สํกจฺจายมาโน เหว ชานาติ ยถา โช อิมสฺส
อายสฺมโต อุมฺมงฺโก ๑ เป ๑ ทฺพฺปญฺโฉ อยมายสฺมา นายมา-
ยสฺมา ปญฺณวาติ อธิ ปน ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุคฺคเตน สทฺธิ
สํกจฺจายมาโน เหว ชานาติ ยถา โช อิมสฺส อายสฺมโต อุมฺมงฺโก
ยถา ๑ อภินิหาโร ยถา ๑ ปญฺหสฺมทฺจาโร ปญฺณวา อยมา-
ยสฺมา นายมายสฺมา ทฺพฺปญฺโฉ ตํ กิสฺส เหตุ ตถา हि
อฺยมายสฺมา คมฺภีรฺณเจว อตฺถปทํ อุตฺตารหิติ สฺนตํ ปณฺตี อตฺตกา-
วจฺวี นิปฺปณฺตี ปญฺชิตฺตเวทนียํ ยถา อยมายสฺมา ธมฺมํ ภาสฺสตี
ตสฺส ๑ ปฏฺธิพฺโถ สํชิตฺเตน วา วิตฺถาเรน วา อตฺถํ อัจฺฉิตฺตํ
เทเสตฺตํ ปญฺญาเปตฺตํ ปฏฺฐสฺเปตฺตํ วิจฺฉิตฺตํ วิภิสฺสํ อุตฺตานํ กาทํ ปญฺณวา
อฺยมายสฺมา นายมายสฺมา ทฺพฺปญฺโฉติ เสยฺยถาปิ ภิกฺขเว จกฺขฺมา
ปฺริโส อุตฺตรหตฺสฺส ตึเร จิโต ปสฺเสยฺย มหนฺตํ มจฺฉํ อุมฺมุชฺชมานํ
ตสฺส เหวมสฺส ยถา โช อิมสฺส มจฺฉสฺส อุมฺมงฺโก ยถา ๑
อฺยมิชฺชาโต ยถา ๑ เวคายิตฺตํ มหนฺโต อัย มจฺโฉ นายํ
มจฺโฉ ปฺริตฺโตติ เหวเมว โช ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุคฺคเตน สทฺธิ
สํกจฺจายมาโน เหว ชานาติ ยถา โช อิมสฺส อายสฺมโต อุมฺมงฺโก
๑ เป ๑ ปญฺณวา อยมายสฺมา นายมายสฺมา ทฺพฺปญฺโฉติ
สํกจฺจาย ภิกฺขเว ปญฺญา เวทิตฺตพฺพา สํ ๑ โช ทฺมฺเน อทฺตฺตนา
น อิตฺตฺวี มนฺสิโกโรคา โน อมนฺสิกาธา ปญฺณวตา โน ทฺพฺปญฺ-

เบนาคี อิติ ฆนฺตํ วุคฺคํ อิทเมตํ ปฏิจฺจุ วุคฺคํ ฯ อิมานี โช
ภิกฺขเว จตุตฺตาริ จานานี อิเมหิ จตุหิ จานเนหิ เวทิตพฺพหานํตี ฯ

[๑๘๓] เอกํ สํมยํ ภควา เวสาลียํ วิหริตี มหาวเน กุฏฺฐาคาร-
สํถายํ ฯ อถโช ภทฺทึโย ติจฺฉนฺวี เยน ภควา เตนุปลํงฺกมิ
อุปลํงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสํตี เอกมฺนฺตํ
นินฺนโน โช ภทฺทึโย ติจฺฉนฺวี ภควนฺตํ เอกทโวจ สฺคํ เมตํ ภนฺเต
มายาวี สํโมณ โคตโม อวฏฺฐนิมายํ ชานาตี ยาย อณฺฺตติตฺถิยานํ
สํวเก อวฏฺฐเฐตํตี เย เต ภนฺเต เอวมาหํสุ มายาวี สํโมณ
โคตโม อวฏฺฐนิมายํ ชานาตี ยาย อณฺฺตติตฺถิยานํ สํวเก อวฏฺฐ-
เฐตํตี กจฺจึ เต ภนฺเต ภควโต วุคฺคฺวาทิโน น จ ภควนฺตํ
อภฺตเนน อพฺภากิจฺชนฺตติ ฆมฺมสฺส จานุฆมฺมํ พฺยากโรนฺตติ น จ
โกจึ สหฆมฺมิโก วาทานุปลาโต คารยฺหํ จานํ อากจฺฉนฺตติ อนพฺภก-
ชาตฺถกามา หิ มยํ ภนฺเต ภควนฺตนฺตติ ฯ เอถ ตุมฺเห ภทฺทึย มา
อนุสฺสเวน มา ปรมุปราย มา อิตฺทิกฺวาย มา ปฏฺกสํปทาเนน มา
ตถกเหตุ มา นยเหตุ มา อาการปริวตฺถกเถน มา ทิจฺฉินฺนิจฺฉมานกฺชนฺตติยา
มา ภพฺพรูปตาย มา สํโมณ โน ครุตี ยทา ตุมฺเห ภทฺทึย
อตฺตนาถ ชานเยยถ อิเม ฆมฺมา อกฺุสตา อิเม ฆมฺมา สํวชฺชา
อิเม ฆมฺมา วิณฺญนครหิตา อิเม ฆมฺมา สํมตฺตา สํมาทินฺนา
อหิตาย ทฺถุชย สํวตฺตนฺตํตี อถ ตุมฺเห ภทฺทึย ปชฺเหยยถ ตํ
กํ มณฺเณถ ภทฺทึย โถโก ปุริสฺสฺส อชฺฉนฺตํ อุปลชฺชมาโน อุปล-

๒๖๐ สุตฺตฺตฺตบิฏฺเฏ อองฺคฺตฺตฺตวณิกายสฺสํ จตฺตฺตฺตนิปาโต [๓๘๓

ปฺชฺชติ หิตาย วา อหิตาย วาติ ๑ อหิตาย ภาณฺเต ๑ สฺตฺตฺต
ปนายํ ภาทฺทีย ปฺริสฺสฺสฺสคฺคโต โถเกณ อภิกฺกฺโต ปฺริยาทิตฺตฺตจฺจิตฺโต ปาณฺนํ
หนติ อทินฺนํ อาทฺทียติ ปฺรทวํ ๑ คจฺจติ มุสฺสํ ๑ ภาณฺติ ปฺริ
ตตฺตฺตตาย สฺมาทเปติ ยํสํ โหติ ทํชฺชตฺตํ อหิตาย ทฺตฺตฺตยาติ ๑
เอวํ ภาณฺเต ๑ ตํ กิํ มจฺจตฺต ภาทฺทีย โทสฺส ... โมโห ... สฺวามฺภ
ปฺริสฺสฺสํ อชฺชตฺตํ อปฺปชฺชมาโน อปฺปชฺชติ หิตาย วา อหิตาย วาติ ๑
อหิตาย ภาณฺเต ๑ สฺวามฺภ ปนายํ ภาทฺทีย ปฺริสฺสฺสคฺคโต สฺวามฺภ
อภิกฺกฺโต ปฺริยาทิตฺตฺตจฺจิตฺโต ปาณฺนํ หนติ อทินฺนํ อาทฺทียติ ปฺรทวํ
คจฺจติ มุสฺสํ ๑ ภาณฺติ ปฺริ ตตฺตฺตตาย สฺมาทเปติ ยํสํ โหติ
ทํชฺชตฺตํ อหิตาย ทฺตฺตฺตยาติ ๑ เอวํ ภาณฺเต ๑ ตํ กิํ มจฺจตฺต
ภาทฺทีย อิเม ๑ รมฺมา กุสฺสตา วา อกุสฺสตา วาติ ๑ อกุสฺสตา ภาณฺเต ๑
สฺวชฺชชา วา อชฺชชชา วาติ ๑ สฺวชฺชชา ภาณฺเต ๑ วิญฺญฺจฺจหิตา
วา วิญฺญฺจฺจปฺสฺสคฺคตา วาติ ๑ วิญฺญฺจฺจหิตา ภาณฺเต ๑ สฺมตฺตฺตา สฺมาทินฺนา
อหิตาย ทฺตฺตฺตยา สฺวตฺตฺตฺตติ โน วา กถํ วา เอตฺต โหตฺตติ ๑
สฺมตฺตฺตา ภาณฺเต สฺมาทินฺนา อหิตาย ทฺตฺตฺตยา สฺวตฺตฺตฺตติ เอวํ โน
เอตฺต โหตฺตติ ๑ อิติ โช ภาทฺทีย ยํ ตํ อโวจฺจมุห เอถ คฺคฺค
ภาทฺทีย มา อชฺชสฺสเวณ มา ปฺรทวํ มา อิติทฺทีย มา บิฏฺฏสฺส
ทวณฺณ มา ตกฺกเหตุ มา นยเหตุ มา อากวปฺริวคฺคเกณ มา ทิฏฺฐิ
นิชฺชฌานกฺกชฺชิตฺตยา มา ภาทฺทฺทฺทิตฺตยา มา สฺมโณ โน คจฺจติ ยทา
คฺคฺค ภาทฺทีย อตฺตฺตนา ชาเนยฺยถ อิเม รมฺมา อกุสฺสตา อิเม

รมฺมา สํวชฺชา อิม รมฺมา วิญญฺครหิตา อิม รมฺมา สํมตฺตา
 สํมาทินฺนา อหิตาย ทฺกฺขาย สํวตฺตุนฺตํติ อถ ตฺมฺเห ภาทฺทีย ปช-
 เหยยาถาติ อิติ ยนฺตํ วฺคฺตํ อิทเมตํ ปฏฺิจฺจ วฺคฺตํ เถถ
 ตฺมฺเห ภาทฺทีย มา อนุสฺสฺสเวเน มา ปรมฺปราย มา อิติทฺกราย มา
 ปฏฺิกถสฺมฺพทาเนน มา ตกฺกเหตุ มา นยเหตุ มา อาการปริวิตกฺเกน
 มา ทฺยฺจฺฉินฺชฺฌานกฺขนฺติยา มา ภาพฺพรฺปตฺยา มา สํมโน โน คุรฺติ
 ยทา ตฺมฺเห ภาทฺทีย อคฺคฺตนาถ ฐาเนยฺยาถ อิม รมฺมา กุสฺสฺธา
 อิม รมฺมา อนุวชฺชา อิม รมฺมา วิญญฺปสฺสฺตฺตา อิม รมฺมา
 สํมตฺตา สํมาทินฺนา อหิตาย สฺขาย สํวตฺตุนฺตํติ อถ ตฺมฺเห ภาทฺทีย
 อฺปฺสฺสมฺปชฺช วิหเรยฺยาถ ตํ ทิ มณฺเฑถ ภาทฺทีย อโถโภ ปฺริสฺสฺส
 อชฺฌตฺตํ อฺปฺปชฺชมาโน อฺปฺปชฺชติ หิตาย วา อหิตาย วาติ ๑ หิตาย
 ภาเน ๑ อตุโธ ปนายํ ภาทฺทีย ปฺริสฺสฺสคฺคฺโคโต โถเกน อนภฺิกฺโกโต
 อปริยาทินฺณจฺจฺโคโต เนว ปาณํ หนฺติ น อทินฺนํ อาทฺยติ น ปรทาวํ
 คจฺจฺติ น มุสฺสา ภาณฺติ ปวฺวี ตถตฺตฺยา (๑) สํมาทฺเปติ ยํสฺ โหติ
 ทํชฺวรฺคฺตํ หิตาย สฺขายาติ ๑ เหวํ ภาเน ๑ ตํ ทิ มณฺเฑถ ภาทฺทีย
 อโถโส ... อโมโห ... อสํมฺโภ ปฺริสฺสฺส อชฺฌตฺตํ อฺปฺปชฺชมาโน
 อฺปฺปชฺชติ หิตาย วา อหิตาย วาติ ๑ หิตาย ภาเน ๑ อสํมฺโภ
 ปนายํ ภาทฺทีย ปฺริสฺสฺสคฺคฺโคโต สํมฺมฺเกน อนภฺิกฺโกโต อปริยาทินฺณจฺจฺโคโต
 เนว ปาณํ หนฺติ น อทินฺนํ อาทฺยติ น ปรทาวํ คจฺจฺติ น มุสฺสา

๑ บ.พ. เอตฺถนฺนเร นอฺติ อตุติ ๑

จิตฺตปาริสฺส
 ๑ กตมญฺจ พุยกฺขมฺปชฺชชา สํถปาริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 อธิ พุยกฺขมฺปชฺชชา ภิกฺขุ
 สํถวา โหติ ๑ เป ๑ สฺมาทาย สํถชฺชติ สํถชฺชปเทสฺสุ อຍံ ๑
 พุยกฺขมฺปชฺชชา สํถปาริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส อธิติ เหววรูป สํถปาริสฺสฺสฺส
 อปริปฺปวํ วา ปริปฺปเวสฺสํสํมิ ปริปฺปวํ วา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺณาย อญฺจกฺ-
 เหนฺสํสํมิติ โย ตตฺถ จนฺโท ๑ วายาโม ๑ อุตฺถํสํสํมิ ๑ อุตฺถํสํสํมิ ๑
 อปฺปปฏิวณฺณํ ๑ สติ ๑ สํมุชฺชณฺณญจ อธิํ ๑ พุยกฺขมฺปชฺชชา สํถปาริสฺสฺส
 กตมญฺจ พุยกฺขมฺปชฺชชา จิตฺตปาริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส อธิ พุยกฺขมฺปชฺช
 ภิกฺขุ วิวิจฺเจว ทาเมหิ ๑ เป ๑ จตฺตถํ จนํ อปฺปสํมุชฺช วิหริ
 อຍံ ๑ พุยกฺขมฺปชฺชชา จิตฺตปาริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส อธิติ เหววรูป จิตฺตปาริสฺส
 อปริปฺปวํ วา ปริปฺปเวสฺสํสํมิ ปริปฺปวํ วา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺณาย อญฺจกฺ-
 เหนฺสํสํมิติ โย ตตฺถ จนฺโท ๑ วายาโม ๑ อุตฺถํสํสํมิ ๑ อุตฺถํสํสํมิ ๑
 อปฺปปฏิวณฺณํ ๑ สติ ๑ สํมุชฺชณฺณญจ อธิํ ๑ พุยกฺขมฺปชฺชชา
 จิตฺตปาริสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ๑ กตมญฺจ พุยกฺขมฺปชฺชชา ทิวฺจิจฺปาริสฺส
 อธิ พุยกฺขมฺปชฺชชา ภิกฺขุ อธิํ ทฺถชฺชชฺชติ ยถาญฺจํ ปชฺชานาติ ๑ เป ๑
 อຍံ ทฺถชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชชฺชช
 พุยกฺขมฺปชฺชชา ทิวฺจิจฺปาริสฺสฺส อธิติ เหววรูป ทิวฺจิจฺปาริสฺส อปริป
 วา ปริปฺปเวสฺสํสํมิ ปริปฺปวํ วา ตตฺถ ตตฺถ ปณฺณาย อญฺจกฺ-
 เหนฺสํสํมิติ โย ตตฺถ จนฺโท ๑ วายาโม ๑ อุตฺถํสํสํมิ ๑ อุตฺถํสํสํมิ ๑
 อปฺปปฏิวณฺณํ ๑ สติ ๑ สํมุชฺชณฺณญจ อธิํ ๑ พุยกฺขมฺปชฺชชา ทิวฺจิจ-

ປາຣິສຸທຸຣິປຣານິຍງຸຕ໌ າ ກຕມເນຈ ພຸຍຄຸມປຣຸຊາ ວິມຸຕຸຕິປາຣິສຸທຸຣິປຣານິຍງຸຕ໌
ສ໌ ໂຂ ໂສ໌ ພຸຍຄຸມປຣຸຊາ ອຣິຍສ່າວໂກ ອິມິນາ ຈ ສື່ຕປາຣິສຸທຸຣິປຣານິຍງເກນ
ສ໌ມນຸນາຄໂຕ ອິມິນາ ຈ ຈິຕຸຕປາຣິສຸທຸຣິປຣານິຍງເກນ ສ໌ມນຸນາຄໂຕ ອິມິນາ
ຈ ທິງຊີປາຣິສຸທຸຣິປຣານິຍງເກນ ສ໌ມນຸນາຄໂຕ ຣຸໜ້ເຍສຸ໌ ຮມເມສຸ໌ ຈິຕຸຕ໌
ວິຣາເສຕິ ວິໂມຈຸນ້ເຍສຸ໌ ຮມເມສຸ໌ ຈິຕຸຕ໌ ວິໂມເຈຕິ ໂສ໌ ຣຸໜ້ເຍສຸ໌ ຮມເມສຸ໌
ຈິຕຸຕ໌ ວິຣາເສຕຸວາ ວິໂມຈຸນ້ເຍສຸ໌ ຮມເມສຸ໌ ຈິຕຸຕ໌ ວິໂມເຈຕຸວາ ສ໌ມມາວິມຸຕຸຕິ
ຜຸສ໌ຕິ ອຍ໌ ວຸຈຸຈຕິ ພຸຍຄຸມປຣຸຊາ ວິມຸຕຸຕິປາຣິສຸທຸຣິ ອິຕິ ເອວຣຸປ໌
ວິມຸຕຸຕິປາຣິສຸທຸຣິ ອປຣິປຸຣ໌ ວາ ປຣິປຸຣ໌ເສສ໌ສ໌ມິ ປຣິປຸຣ໌ ວາ ຕຕຸຄ ຕຕຸຄ
ປຸເນຍາຍ ອນຸຄຸເສສ໌ສ໌ສ໌ມິຕິ ໂຍ ຕຕຸຄ ຈ ວາຍາໂມ ຈ ອຸສ໌ສ໌າໂ
ຈ ອຸສ໌ສ໌າໂພທ໌ ຈ ອປຸປຸງິວາເນ໌ ຈ ສ໌ຕິ ຈ ສ໌ມປຣຸຊນຸເນຈ ອິທ໌
ວຸຈຸຈຕິ ພຸຍຄຸມປຣຸຊາ ວິມຸຕຸຕິປາຣິສຸທຸຣິປຣານິຍງຸຕ໌ າ ອິມານີ ໂຂ ພຸຍຄຸມ-
ປຣຸຊາ ຈຕຸຕາຣິ ປາຣິສຸທຸຣິປຣານິຍງເກນ ຕເນ ກວວາ ສານຕາ ປສ໌ສ໌ຕາ
ອຣາຕາ ສ໌ມມາສ໌ມຸພຸເຣນ ສ໌ມມທຸກາຕານີ ສ໌ຕຸຕານ໌ ວິສຸທຸຣິຍາ ໂສ໌ກປຣິ-
ເທວານ໌ ສ໌ມຕິກຸກມາຍ ທຸກ໌ໂທມນສ໌ສ໌ານ໌ ອຕຸດຸງຄມາຍ ພາຍສ໌ສ໌ ອຣິຄມາຍ
ນິພຸພານສ໌ສ໌ ສ໌ຈຸຣິກິຣິຍາຍາຕິ າ

[໑໒໕] ເອກ໌ ສ໌ມຍ໌ ກວວາ ສ໌ກເສສ໌ ວິຮາຕິ ກມິ່ຕວຕຸດຸສ໌ມິ ນິໂກຣ-
ຮາຣາເມ າ ອຄໂຂ ວປໂປ ສ໌ກໂກ ນິຄນຸສ໌ສ໌າວໂກ ເຍນາຍສ໌ມາ ມາ-
ໂມຄຸຄຸຕາໂນ ຕເນປສ໌ງຸກມິ ອຸປສ໌ງຸກມິຕຸວາ ອາຍສ໌ມນຸຕ໌ ມາໂມຄຸ-
ຄຸຕານ໌ ອກິວາເທຕຸວາ ເອກມນຸຕ໌ ນິສ໌ຕິ າ ເອກມນຸຕ໌ ນິສ໌ນຸນ໌ ໂຂ ວປປ໌
ສ໌ກຸ໌ ນິຄນຸສ໌ສ໌າວ໌ ອາຍສ໌ມາ ມາໂມຄຸຄຸຕາໂນ ເອຕທ໌ວາ ອິຣສ໌ສ໌

วนฺป กายเณ สํวฺโต วาจาเย สํวฺโต มนสา สํวฺโต อวิชฺชาวิราคา
 วิชฺชูปฺปาทา ปสฺสสฺสี โน ตฺวํ วนฺป ตณฺุจํานํ ยโตนิทานํ ปุริสํ
 ทฺกฺขเวทนิยา อาสวํ อสฺสํเวยฺยํ อภิสํมฺปรายนฺติ ฯ ปสฺสํสามหํ ภาณฺเต
 ตณฺุจํานํ อิชฺสํสํ ภาณฺเต ปุพฺเพ ปาปกมฺมํ กตํ อวิปฺกฺกฺวิปากํ
 ตโตนิทานํ ปุริสํ ทฺกฺขเวทนิยา อาสวํ อสฺสํเวยฺยํ อภิสํมฺปรายนฺติ ฯ
 อยมเว ไซฺ ปนายสฺมโต มหาโมคฺคฺตฺตฺตานสฺสํ วนฺปเณ สํกฺเกณ นิคฺคฺนุส-
 สํวเกณ สํทฺธิํ กถา วิปฺปกฺตา โหติ ฯ อถไซฺ ภควา สํยณฺุหํสมํ
 ปฏฺิสํตฺตนาถา วุฏฺุจฺโติ เยนฺุปฏฺุจํานํสาธา เตนฺุปสํงฺกมิ อฺุปสํงฺก-
 มิคฺวา ปณฺุณตฺเต อาสเน นิสฺสํติ นิสฺสํชฺช ไซฺ ภควา อายสฺมฺนฺติ
 มหาโมคฺคฺตฺตฺตานํ เขตฺทโวจ ภาณฺนฺตฺถ โมคฺคฺตฺตฺตานํ เขตฺทวิ กถาย
 สํนฺิสํนิเณนา กา จ ปน โว อนฺุตรา กถา วิปฺปกฺตาคิ ฯ อิจาหํ
 ภาณฺเต วนฺปํ สํกฺกํ นิคฺคฺนุสํวํกํ เขตฺทโวจํ อิชฺสํสํ วนฺป กายเณ
 สํวฺโต วาจาเย สํวฺโต มนสา สํวฺโต อวิชฺชาวิราคา วิชฺชูปฺปาทา
 ปสฺสสฺสี โน ตฺวํ วนฺป ตณฺุจํานํ ยโตนิทานํ ปุริสํ ทฺกฺขเวทนิยา
 อาสวํ อสฺสํเวยฺยํ อภิสํมฺปรายนฺติ เณวํ วุตฺเต ภาณฺเต วนฺปโป สํกฺโก
 นิคฺคฺนุสํวํโก มํ เขตฺทโวจํ ปสฺสํสามหํ ภาณฺเต ตณฺุจํานํ อิชฺสํสํ
 ภาณฺเต ปุพฺเพ ปาปกมฺมํ กตํ อวิปฺกฺกฺวิปากํ ตโตนิทานํ ปุริสํ
 ทฺกฺขเวทนิยา อาสวํ อสฺสํเวยฺยํ อภิสํมฺปรายนฺติ อยมํ ไซฺ โน
 ภาณฺเต วนฺปเณ สํกฺเกณ นิคฺคฺนุสํวํเกณ สํทฺธิํ กถา วิปฺปกฺตา อถ
 ภควา อนฺุปฺปตฺโตติ ฯ อถไซฺ ภควา วนฺปํ สํกฺกํ นิคฺคฺนุสํวํกํ

อสฺสเวยฺยํ อภิสฺมปฺรายนฺติ ฯ โน เหนฺติ ภาณเต ฯ ตํ ก็ มนฺเณสฺสิ
 วนฺนเป ยมโนสฺมามรฺภจฺญา อปฺปชฺชนฺติ อาสฺวา วิฆาตปฺริพาหา
 มโนสฺมามรฺภภา ปฏฺวิวิทฺตสฺส เอวํส เต อาสฺวา วิฆาตปฺริพาหา น
 โหนฺติ โส นวณฺจ กมฺมํ น กโรติ ปฺราณณฺจ กมฺมํ สฺสสฺส สฺสสฺส
 พฺยนฺตํกโรติ สันตฺธิฏฺฐิจกา นิชฺชวรา อกาทิกา เอหิปสฺสํสิกา โอบนฺยิกา
 ปจฺจคฺคํ เวทิตพฺพา วิณฺณฺหิ ปสฺสํสิ โน คฺควํ วนฺนเป ตณฺุจํ
 ยโตนฺิทานํ ปฺริสํ ทฺกฺขเวทนฺิยา อาสฺวา อสฺสเวยฺยํ อภิสฺมปฺรายนฺติ ฯ
 โน เหนฺติ ภาณเต ฯ ตํ ก็ มนฺเณสฺสิ วนฺนเป ยมโนสฺมามรฺภจฺญา อปฺปชฺชนฺติ
 อาสฺวา วิฆาตปฺริพาหา อวิชฺชาวิราคา วิชฺชูปฺปาทา เอวํส เต
 อาสฺวา วิฆาตปฺริพาหา น โหนฺติ โส นวณฺจ กมฺมํ น กโรติ
 ปฺราณณฺจ กมฺมํ สฺสสฺส สฺสสฺส พฺยนฺตํกโรติ สันตฺธิฏฺฐิจกา นิชฺชวรา
 อกาทิกา เอหิปสฺสํสิกา โอบนฺยิกา ปจฺจคฺคํ เวทิตพฺพา วิณฺณฺหิ ปสฺสํสิ
 โน คฺควํ วนฺนเป ตณฺุจํ ยโตนฺิทานํ ปฺริสํ ทฺกฺขเวทนฺิยา อาสฺวา
 อสฺสเวยฺยํ อภิสฺมปฺรายนฺติ ฯ โน เหนฺติ ภาณเต ฯ เอวํ สํมฺมาวิมฺมุตฺตจิตฺต-
 ตสฺส ไซ วนฺนเป ภิกฺขุโน ฉ สตฺตวิหารา อชฺชิตา โหนฺติ โส
 จกฺขุณา รฺฐึ ทิสฺวา เนว สฺมโน โหติ น ทฺมฺมโน อฺเปกฺขโก
 วิหฺรติ สโต สํบฺชานโน โสเตน สทฺทํ สฺสุวา ... ขาเนน คนฺุฉิ
 ขายิตฺวา ... ชิวฺหาย รสํ สํยิตฺวา ... กาเยน โผฏฺฐพฺพํ สฺสุติวา ...
 มนฺสา รมฺมํ วิณฺณฺบาย เนว สฺมโน โหติ น ทฺมฺมโน อฺเปกฺขโก
 วิหฺรติ สโต สํบฺชานโน โส กายปฺริยนฺุคิํ เวทนํ เวทียมาโน

เวทียามัตติ ปชานาติ กายธัสส เปทา อุกุขัม ชีวิตปริยาทานา อิว
 สัพพะเวทียคานิ อนภินนุเทคานิ สัตถิ ภวีสถันตัตติ ปชานาตัตติ ฯ เอว
 วุตเต วโป สกุกโก นิคณฺฐสาวกโก ภควนฺตัม เอตทโวจ เสยฺยถาบี
 ภาเต ปุริโส อุกุขตฺติโก อสฺสสฺสณิโย โปเสยฺย โส อุกุขญฺเจว
 นาริกจฺเจยฺย อุกุขตฺติวจ กิตมถสฺส วิฆาตสฺส ภาคิ อสฺส เอวเมว
 โช อหิ ภาเต อุกุขตฺติโก พาเถ นิคณฺฐเ ปยิริปาสิ โสหิ
 อุกุขญฺเจว นาริกจฺจฺนิ อุกุขตฺติวจ กิตมถสฺส วิฆาตสฺส ภาคิ อโหสิ
 เอสาหิ ภาเต อชฺชตคฺเค โย เม พาเถสุ นิคณฺฐเสุ ปสาโท ตัม
 มหาวาเต วา โธณฺนามิ นทียา วา สีสฺสโสดาย ปวาเหมมิ อภิกฺกนฺตัม
 ภาเต อภิกฺกนฺตัม ภาเต เสยฺยถาบี ภาเต นิกฺกขฺชิตฺติ วา อุกุข-
 เชยฺย ปฏิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มฺหุสฺส วา มคฺคิ อจิกฺกเชยฺย
 อนฺธกาเว วา เตสฺสปฺชฺชิตฺติ ชาเรยฺย จกฺขมฺโบเต รูปานิ ทกฺขนฺตัตติ
 เอวเมว ภควตา อเนกปริยาเยน รมฺโม ปกาสิโต เอสาหิ ภควนฺตัม
 สฺรณํ คจฺฉามิ รมฺมณฺจ ภิกฺขุสฺสณฺจ อฺปาสกั มํ ภาเต ภควา
 ชาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณเปตฺติ สฺรณํ คตฺตุนฺติ ฯ

[๓๘๖] เอกํ สมฺยํ ภควา เวสาตฺธิยํ วิหฺรติ มหาเวเน กฺุฏฺฐาการ-
 สํสาทายํ ฯ อถโช สํพฺโหิ จ ติจฺฉนฺวิ อภโย จ ติจฺฉนฺวิ เยเน ภควา
 เตนฺอุปสงฺกมฺสฺสุ อฺอุปสงฺกมิตฺตฺวา ภควนฺตัม อภิวาเทตฺตฺวา เอกมฺนฺตัม นิสฺสํทิสฺสุ
 เอกมฺนฺตัม นิสฺสินฺโน โช สํพฺโหิ ติจฺฉนฺวิ ภควนฺตัม เอตทโวจ สฺนฺติ
 ภาเต เอเก สมนฺพฺราหฺมณา ทฺวเยเน โธมสฺส นิคฺกฺกรณํ ปญฺญา-

เปนติ สัตตวิสุทฺธิเหตุ ๑ ตโปธิคฺคฺจฺฉนาเหตุ ๑ อธิ ภาเนเต ภาควา
 กิมาหติ ๑ สัตตวิสุทฺธิ ๒ อหํ สํพห อญฺเณตฺรํ สํมณฺเณจฺจนฺติ
 วทามิ เย เต สํพห สํมณพฺรหฺมณา ตโปธิคฺคฺจฺฉนาทา ตโปธิคฺคฺจฺฉ-
 นํวรา ตโปธิคฺคฺจฺฉนตฺถํนา วิหรนฺติ อภพฺพา เต โหสมฺมตฺส นิตฺตฺรณาย
 เยปํ เต สํพห สํมณพฺรหฺมณา อปฺริสฺสฺสทฺทกฺกายสํมาจฺจวา อปฺริสฺสฺสทฺท-
 วจฺจํมาจฺจวา อปฺริสฺสฺสทฺทมนโธมาจฺจวา อปฺริสฺสฺสทฺทชฺชิวา อภพฺพา เต
 ฅานตสฺสํนาย อนุตฺตราย สมนุโพชาย เสงฺยุถาปํ สํพห ปฺริโส นหิ
 ตฺริคฺคฺกาโม ตินฺนํ กุสํวํ อาทาย วนํ ปวิเสยฺย โส ตตฺถ ปสฺสเสยฺย
 มหตี สํตถฺจฺจํ อจฺจํ นวํ อจฺจกฺกจฺจกฺกชาตํ ตเมเน มฺมุเต ฉินฺนุเทยฺย มฺมุเต
 ฅตฺตวา อจฺจเค ฉินฺนุเทยฺย อจฺจเค ฅตฺตวา สํชาปถาสํ สฺวิโสธฺริตํ วิโสธฺเรยฺย
 สํชาปถาสํ สฺวิโสธฺริตํ วิโสธฺเรตฺตวา กุสํวํหิ ตจฺเจยฺย กุสํวํหิ ตจฺเจตฺตวา
 วาสํหิ ตจฺเจยฺย วาสํหิ ตจฺเจตฺตวา เตชณฺเวยา ติเชยฺย เตชณฺเวยา
 ติเชยฺยวา ปาสํถนคฺคฺเพน โธเปยฺย ปาสํถนคฺคฺเพน โธเปตฺตวา นหิ
 ปคาเรยฺย ตํ กิ มณฺเณสิ สํพห ภาพฺโพ นุ ๒ โส ปฺริโส นหิ
 ตฺริคฺคฺนฺติ ๑ โน เหนํ ภาเนเต ๑ ตํ กิสมฺมตฺส เหตุ ๑ อมฺุ หิ ภาเนเต
 สํตถฺจฺจํ พหิตฺทชา สฺสปฺริกมฺมกตฺตา อนฺโต อวิสฺสฺสทฺทชา ตสฺสเสตํ ปาฏิกงฺขํ
 สํตถฺจฺจํ สํสํทิสฺสํตฺติ ปฺริโส อนนยพฺยสํนํ อापฺชฺชิสฺสํสํตฺติ ๑ เถวเมว
 ๒ สํพห เย เต สํมณพฺรหฺมณา ตโปธิคฺคฺจฺฉนาทา ตโปธิคฺคฺจฺฉนํวรา
 ตโปธิคฺคฺจฺฉนตฺถํนา วิหรนฺติ อภพฺพา เต โหสมฺมตฺส นิตฺตฺรณาย เยปํ
 ค สํพห สํมณพฺรหฺมณา อปฺริสฺสฺสทฺทกฺกายสํมาจฺจวา อปฺริสฺสฺสทฺทวจฺจํมาจฺจวา

อปริสฺสุทฺถมโนสฺมาจาวา อปริสฺสุทฺธาชีวา อภพฺพา เต ฅาณทสฺสํนาย
 อนุคฺคฺตราย สฺมฺโพชาย เย จ โช เต สํพฺห สฺมณพฺรหฺมณฺนา น
 ตโปชฺชฺคฺคฺจฺฉวาทา น ตโปชฺชฺคฺคฺจฺฉวาทา น ตโปชฺชฺคฺคฺจฺฉตฺถํ วิหฺรณฺติ ภพฺพา
 เต โขฆสฺสํ นิตฺถฺรณาย เขมฺปี เต สํพฺห สฺมณพฺรหฺมณฺนา ปริสฺสุทฺท-
 กายสฺมาจาวา ปริสฺสุทฺทจฺฉสฺมาจาวา ปริสฺสุทฺถมโนสฺมาจาวา ปริสฺสุทฺธาชีวา
 ภพฺพา เต ฅาณทสฺสํนาย อนุคฺคฺคฺตราย สฺมฺโพชาย เสยฺยถาปมฺปี สํพฺห
 ปฺริสฺโส นทฺติ ตฺริคฺคฺกามิ ตินฺนํ กุสฺสํ อาทาย วณฺํ ปวิเสยฺย โส
 ตตฺถ ปสฺสเสยฺย มหตฺติ สํถตฺถจฺฉิ อฺหํ นวํ อกฺกณฺจฺจกฺษตฺติ ตเมนํ
 มฺมุเต ฉินฺนํเทยฺย มฺมุเต ฅตฺถวา อคฺคฺเต ฉินฺนํเทยฺย อคฺคฺเต ฅตฺถวา
 สํชาปตาสฺสํ สฺสุวิโสธิตํ วิโสธเยยฺย สํชาปตาสฺสํ สฺสุวิโสธิตํ วิโสธตฺถวา
 กุสฺสํวํหิ ตจฺจเญยฺย กุสฺสํวํหิ ตจฺจเญตฺถวา วาสฺสํวํหิ ตจฺจเญยฺย วาสฺสํวํหิ
 ตจฺจเญตฺถวา นิชาทณฺํ อาทาย อนุโต สฺสุวิโสธิตํ วิโสธเยยฺย อนุโต
 สฺสุวิโสธิตํ วิโสธตฺถวา เตชณฺนิยา ทิเชยฺย เตชณฺนิยา ทิเชตฺถวา ปาสํณ-
 คฺคฺเคน โชเปยฺย ปาสํณคฺคฺเคน โชเปตฺถวา นาวํ กเรยฺย นาวํ กตฺถวา
 ชฺชิวาริตฺตํ พนฺนํเชยฺย ชฺชิวาริตฺตํ พนฺนํเชตฺถวา นทฺติ ปตฺตาเรยฺย ตํ ทิ
 มณฺณบสฺสิ สํพฺห ภพฺโพ นุ โช โส ปฺริสฺโส นทฺติ ตฺริคฺคฺกนฺติ ฯ เอวํ
 ฆณฺเต ฯ ตํ ทิสฺสํ เหตุ ฯ อมฺุ หิ ฆณฺเต สํถตฺถจฺฉิ พหิทฺธา สฺสุปริ-
 กมฺมกตฺตา อนุโต สฺสุวิสฺสุทฺธา นาวา กตฺตา ชฺชิวาริตฺตํ พทฺธา ตสฺสเสตฺติ ปาฏฺฐิ-
 กงฺขํ นาวา น สฺสํทิสฺสํติ ปฺริสฺโส โสตฺถินา ปาวํ คมฺิสฺสํตฺติ ฯ เอวเมว

ส่าพฺห อริยส่าวโก อิทํ ทฺถุชฺชนฺติ ยถาภฺภูตํ ปชานาติ ฯ เป ฯ
 อຍံ တုဂ္ဂးဏိဝိဝေဓာမိဏိ ပဂ္ဂိပတိ ယထာဓ္မိ ပဇာနာတိ ဧယုယာပိ ဓံပု
 ယိဝေဓိဝိ မဟိတ ဂယဓုတံ ပတေဓာ ဧဝမေဝ နိ ဓံပု အရိယ-
 ဓံပု ဓံပုမာဝိမုတုတိ ဟိတိ ဓံပုမာဝိမုတုတိ ဓံပု အရိယဓံပု မဟုတံ
 ဝိဝေဓာဂုဏ္ဍိ ပတေဓိတိ ဟိ

[๑๘๗] เขกံ สံมยံ ภควา ส่าวตฺถိຍံ วิหริတိ ဧတဝဏေ ဝဏေ-
 ပီဏ္ဍိကဓုတံ အာရမေ ဟိ ဝဂ္ဂိ မတုတိက ဧဝံ ဧဝ ဂကဝာ တေ-
 ပဓံဂမိ ဝပဓံဂမိတုဝာ ဂကဝုတံ ဝဂ္ဂိကတေတုဝာ ဧကမုတံ နိဓိတိ ဧက-
 မုတံ နိဓိဏေ နိ မတုတိက ဧဝံ ဂကဝုတံ ဧတဝဂ္ဂိ ဂဂ နု နိ
 ဂကုတေ ဧကု ဂဂ ပဂ္ဂိယ ဧဝ နိဓိဓဂ္ဂိ မာတုကာမိ တုပုဏ္ဏိဏေ ဟိ
 ဟိတိ တုပု ဓုပာပိဂ္ဂိ တဓုဓံဏေ တတိတု ဟိ ဟိတိ ဝပဓံဂ္ဂိ
 ဝပဓံဂ္ဂိ ဝပဓံဂ္ဂိ ဟိ ဂဂ ပဏ ဂကုတေ ဧကု ဂဂ ပဂ္ဂိယ
 ဧဝ နိဓိဓဂ္ဂိ မာတုကာမိ တုပုဏ္ဏိဏေ ဟိ ဟိတိ တုပု ဓုပာပိဂ္ဂိ
 တဓုဓံဏေ ဝကုဏ္ဍိ ဟိ ဟိတိ မဟုဏ္ဍိ မဟာဂ္ဂိ မဟေဓုဓု ဟိ
 ဂဂ နု နိ ဂကုတေ ဧကု ဂဂ ပဂ္ဂိယ ဧဝ နိဓိဓဂ္ဂိ မာတုကာမိ
 ဝဂ္ဂိယ ဟိ ဟိတိ တဓုဓံဏိယ ပာဓာတိဂ္ဂိ ပဏယ ဝဏ္ဏိပဂ္ဂိဏ္ဍိဏေ
 ဓံပုဏ္ဍိကတိ တတိတု ဟိ ဟိတိ ဝပဓံဂ္ဂိ ဝပဓံဂ္ဂိ ဝပဓံဂ္ဂိ
 ဟိ ဂဂ ပဏ ဂကုတေ ဧကု ဂဂ ပဂ္ဂိယ ဧဝ နိဓိဓဂ္ဂိ မာတုကာမိ
 ဝဂ္ဂိယ ဟိ ဟိတိ တဓုဓံဏိယ ပာဓာတိဂ္ဂိ ပဏယ ဝဏ္ဏိပဂ္ဂိဏ္ဍိဏေ
 ဓံပုဏ္ဍိကတိ ဝကုဏ္ဍိ ဟိ ဟိတိ မဟုဏ္ဍိ မဟာဂ္ဂိ မဟေဓုဓု ဟိ

อธิ มลฺลติเก เอกจฺโจ มาตุคฺคาโม โภชนโน โหติ อฺปฺปายาสฺพหุโต อปฺปมฺมึ
 วุคฺคโต สฺมาโน อภิสฺสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ ปติคฺคตฺถียติ โภปญฺจ
 โทสฺสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกฺกวโรติ โส น ทาตา โหติ สฺมณฺสฺส
 วา พฺราหฺมณฺสฺส วา อนฺนํ ปานํ วคฺคํ ยานํ มาตาคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺค
 วสฺสทํเปยฺยํ อีสฺสํสามนโก โช ปน โหติ ปฺรตารทฺสํกฺการคฺการ
 มานนฺวทฺทนปฺุชฺชนาสฺสุ อีสฺสํติ อฺปฺปทฺสฺสํติ อีสฺสํ พฺนุชฺติ โส เจ ตโต
 จฺุโต อิตฺถตฺถํ อากจฺจติ โส ยตฺถ ยตฺถ ปจฺจชาชายติ ทุพฺพนฺโณ
 จ โหติ ทฺฐโป สฺปายีโก ทสฺสํนาย ทลฺลิตฺโต จ โหติ อปฺปสฺสํโก
 อปฺปโกโค อปฺเปสฺสํโก จ ๆ อธิ ปน มลฺลติเก เอกจฺโจ มาตุคฺคาโม โภชนโน
 โหติ อฺปฺปายาสฺพหุโต อปฺปมฺมึ วุคฺคโต สฺมาโน อภิสฺสชฺชติ กุปฺปติ พฺยาปชฺชติ
 ปติคฺคตฺถียติ โภปญฺจ โทสฺสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกฺกวโรติ โส ทาตา
 โหติ สฺมณฺสฺส วา พฺราหฺมณฺสฺส วา อนฺนํ ปานํ วคฺคํ ยานํ มาตาค
 คฺค
 ญฺญวสฺสทํเปยฺยํ อนิสฺสํสามนโก โช ปน โหติ
 ปฺรตารทฺสํกฺการคฺการมานนฺวทฺทนปฺุชฺชนาสฺสุ น อีสฺสํติ น อฺปฺปทฺสฺสํติ น
 อีสฺสํ พฺนุชฺติ โส เจ ตโต จฺุโต อิตฺถตฺถํ อากจฺจติ โส ยตฺถ
 ยตฺถ ปจฺจชาชายติ ทุพฺพนฺโณ จ โหติ ทฺฐโป สฺปายีโก ทสฺสํนาย
 อทฺโธ จ โหติ มหทฺชโน มหาโกโค มहेสฺสํโก จ ๆ อธิ ปน
 มลฺลติเก เอกจฺโจ มาตุคฺคาโม อุกฺโกชนโน โหติ อฺปฺปายาสฺพหุโต พฺมมฺมึ
 วุคฺคโต สฺมาโน นภิสฺสชฺชติ น กุปฺปติ น พฺยาปชฺชติ น ปติคฺคตฺถียติ
 น โภปญฺจ โทสฺสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตุกฺกวโรติ โส น ทาตา โหติ

สมนฺตฺสฺ วา พุราหุมนฺตฺสฺ วา อหฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ มาตาคนฺห-
 วิเลปนํ เสยฺยยาวสถปทีเปยฺยํ อีสฺสํามนโก โช ปน โหติ ปรตภา-
 สฏการครุการมานนฺวทนปฺชนาสฺ อีสฺสํติ อฺปทฺสฺสํติ อีสฺสํ พนฺชติ โส
 เจ ตโต จโต อิตฺถคฺคํ อากจฺฉติ โส ยตฺถ ยตฺถ ปจฺจชายติ
 อภิรฺูป ๑ โหติ ทสฺสํนีโย ปาสํติโก ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย
 สมนฺนาคโต ทลิตฺโต ๑ โหติ อปฺปสฺสํโก อปฺปโปโก อปฺเปสํโก
 ๑ ๑ อธิ ปน มตฺถิเก เอกจฺใจ มาตฺคฺคาโม อกฺโกชน โหติ อหฺ-
 ปายาสฺพหุโต พหุมี วุคฺโต สฺมาโน นามิสฺสชฺชติ น กุปฺปติ น พฺยา-
 ปชฺชติ น ปตฺติถึยฺติ น โกปญฺจ โทสญฺจ อปฺปจฺจยญฺจ ปาตฺกโรติ
 โส ทาทา โหติ สมนฺตฺสฺ วา พุราหุมนฺตฺสฺ วา อหฺนํ ปานํ วตฺถํ ยานํ
 มาตาคนฺหวิเลปนํ เสยฺยยาวสถปทีเปยฺยํ อนิสฺสํามนโก โช ปน โหติ
 ปรตภาสฏการครุการมานนฺวทนปฺชนาสฺ น อีสฺสํติ น อฺปทฺสฺสํติ น
 อีสฺสํ พนฺชติ โส เจ ตโต จโต อิตฺถคฺคํ อากจฺฉติ โส ยตฺถ
 ยตฺถ ปจฺจชายติ อภิรฺูป ๑ โหติ ทสฺสํนีโย ปาสํติโก ปรมาย
 วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต อคฺคฺโฆ ๑ โหติ มหฺทฺชโน มหาโกโค
 มहेสํโก ๑ ๑ อหฺนํ โช มตฺถิเก เหตุ อหฺนํ ปจฺจโย เยน มิเร-
 กจฺใจ มาตฺคฺคาโม ทฺพฺพณฺโณ ๑ โหติ ทฺรฺูป สฺปายีโก ทสฺสํนาย
 ทลิตฺโต ๑ โหติ อปฺปสฺสํโก อปฺปโปโก อปฺเปสํโก ๑ อหฺนํ ปน
 มตฺถิเก เหตุ อหฺนํ ปจฺจโย เยน มิเรกจฺใจ มาตฺคฺคาโม ทฺพฺพณฺโณ ๑
 โหติ ทฺรฺูป สฺปายีโก ทสฺสํนาย อคฺคฺโฆ ๑ โหติ มหฺทฺชโน

วคฺคา สฺมานา นาภิสฺสขิสฺสํสํมิ น กุปฺบีสฺสํสํมิ น พุยาปฺชฺชิสฺสํสํมิ น
 ปตฺติตฺถียิสฺสํสํมิ น โกปณฺจ โทสณฺจ อปฺปจฺจยณฺจ ปาตฺตุกริสฺสํสํมิ
 ทสฺสํมิ สฺมณฺสฺสํ พฺราหฺมณฺสฺสํ อนฺนํ ปาณํ วคฺตํ ยานํ มาตาคณฺฐ-
 จิตฺปนํ เสยฺยาวสฺสณฺทํเปยฺยํ อนิสฺสํสํนกา ภวิสฺสํสํมิ ปฺรตฺตาสถก-
 การกรฺกการมานนฺนทฺนปฺชฺชนาสฺสุ น อีสฺสํสํสํมิ น อฺปฺทฺสฺสํสํสํมิ น
 อีสฺสํสํ พนฺธิสฺสํสํมิ อภิกฺกนฺตํ ภาณฺเต ๑ เป ๑ อฺปฺปาสฺสํกํ มํ ภาณฺเต
 ภาควา ชาเรตฺถ อชฺชตฺถคฺเค ปาณฺเปตํ สฺรณฺม คตฺนฺติ ๑

[๑๘๘] จตฺตาโรเม ภิกฺขเว ปฺกฺคตา สฺนฺโต สํวิชฺชมานา โถกสฺมํ
 กตฺเม จตฺตารอ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปฺกฺคโต อตฺตนฺตโป โหติ
 อตฺตปฺริตฺวาปนาณฺโยคมนฺนุยฺตฺโต อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปฺกฺคโต
 ปฺรนฺตโป โหติ ปฺรปฺริตฺวาปนาณฺโยคมนฺนุยฺตฺโต อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ
 ปฺกฺคโต อตฺตนฺตโป จ โหติ อตฺตปฺริตฺวาปนาณฺโยคมนฺนุยฺตฺโต ปฺรนฺตโป
 จ ปฺรปฺริตฺวาปนาณฺโยคมนฺนุยฺตฺโต อธิ ปน ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปฺกฺคโต
 เนว อตฺตนฺตโป โหติ น อตฺตปฺริตฺวาปนาณฺโยคมนฺนุยฺตฺโต น ปฺรนฺตโป
 น ปฺรปฺริตฺวาปนาณฺโยคมนฺนุยฺตฺโต โส จ อนตฺตนฺตโป อปฺรนฺตโป
 ทิฏฺฐเจว ธมฺเม นิจฺจนาโต นิพฺพุโต สํคํมิโต สฺชปฺภิสฺสํสํสํมิ พฺรหฺมณฺญเตน
 อตฺตนา วิหฺรติ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ปฺกฺคโต อตฺตนฺตโป โหติ
 อตฺตปฺริตฺวาปนาณฺโยคมนฺนุยฺตฺโต อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปฺกฺคโต
 อเจตโก โหติ มุตฺตจาโร หตฺถาวเตชฺชนํ นเอหิภทฺนฺติโก นตฺติฏฺฐ-

๑ บ. พ. หตุถปณฺณเลขโม ๑

ภาทฺตโก นาภิหฺมฺ น อุกฺกิสฺสํกตํ น นิมนฺตํ สํทียติ โส
 น กุมฺภินฺชา ปฏิกุคฺคฺนหาติ น กโฝปมฺชา ปฏิกุคฺคฺนหาติ น เภพ-
 กมนฺตรํ น ทณฺฑมฺนฺตรํ น มุสฺสํมฺนฺตรํ น ทฺวินฺนํ ญฺญชฺมานานํ น
 คพฺภินฺยา น ปายมานาย น ปุริสฺนฺตรคตฺยา น สํกิตฺตํ น ยตฺถ
 สํ อุกฺกจฺจิตฺโต โหติ น ยตฺถ มกฺกชฺคา สฺนฺชฺสฺนฺชฺจวโร น มจฺฉํ
 น มํสํ น สฺรํ น เมรยํ น ญฺโสทกํ มิวติ โส เอกาคารโก วา
 โหติ เอกาโลมฺโก ทฺวาคารโก วา โหติ ทฺวาโลมฺโก สฺตฺตฺตาคารโก
 วา โหติ สฺตฺตฺตโลมฺโก เอกิสฺสํ ทตฺตฺตยา ยทาเปติ ทฺวจฺหิมฺ ทตฺตฺตฺติ
 ยทาเปติ สฺตฺตฺตฺติ ทตฺตฺตฺติ ยทาเปติ เอกาทิกมฺ ออาหารํ ออาหารเวติ ทฺวจฺ-
 หิกมฺ ออาหารํ ออาหารเวติ สฺตฺตฺตาทิกมฺ ออาหารํ ออาหารเวติ อิติ
 เหวรฺ อชฺชฺมมาลิกมฺ ปริยายภตฺตโกชฺชานนฺ โยคมนฺนฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺช
 วิหริติ โส
 สํกมฺกชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺช โหติ สํมากมฺกชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺชฺช โหติ นิวารมฺกชฺชฺช
 โหติ ทท-
 ทฺกชฺชฺชฺชฺช โหติ หฺมกชฺชฺช โหติ กณมฺกชฺชฺช โหติ อจามมฺก-
 ชฺชฺช โหติ มฺนฺชฺชกชฺชฺช โหติ ตินมฺกชฺชฺช โหติ โคมยมฺกชฺชฺช
 โหติ วนฺนฺชฺชกชฺช ยทาเปติ ปวตฺตผลโก โส สํณานิมฺ ชาเวติ
 มสํณานิมฺ ชาเวติ อทฺทสํณานิมฺ ชาเวติ ปสฺสฺกณานิมฺ ชาเวติ ติริชฺช-
 กานิมฺ ชาเวติ อชินิมฺ ชาเวติ อชินกชฺชิมฺ ชาเวติ กุสฺสจฺจิมฺ ชาเวติ
 วากจฺจิมฺ ชาเวติ ผลกจฺจิมฺ ชาเวติ เกสฺสมพฺลิมฺ ชาเวติ วากมพ-
 ลิมฺ ชาเวติ อุตฺตปฺกชฺชิมฺ ชาเวติ เกสฺมสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส โหติ เกส-
 มสฺสฺสฺสฺสฺส อุกฺกชฺช อุกฺกชฺช เกสฺมสฺสฺสฺส โหติ เกส-
 มสฺสฺสฺส อุกฺกชฺช อุกฺกชฺช อุกฺกชฺช โหติ อสฺสํปฏิกชฺช อุก-

กเน ชีว โหติ เคน อคฺคิ ชฺหติ อวเสสเสว วจฺจโก ยาเปติ
 โส เอวมาห เขตฺตกา อุตฺถา หนฺนุญฺญํ ยญฺญตฺตถาย เขตฺตกา
 วจฺจตรา หนฺนุญฺญํ ยญฺญตฺตถาย เขตฺตกา วจฺจตฺริโย หนฺนุญฺญํ
 ยญฺญตฺตถาย เขตฺตกา อชฺชา หนฺนุญฺญํ ยญฺญตฺตถาย เขตฺตกา
 อจฺจุภา หนฺนุญฺญํ ยญฺญตฺตถาย เขตฺตกา รุทฺธา ฉิษฺชนฺนุญฺญํ ยฺยตฺตถาย
 เขตฺตกา ทพฺพา อญฺญตฺตํ พฺริหิตฺตฺตถายาติ เย ปีสฺส เต โหนฺติ
 ทาสฺยาติ วา เปสฺสยาติ วา กมฺมกรยาติ วา เตปิ ทนฺนคชฺชชฺชิตฺตา
 ภายชฺชชฺชิตฺตา อสฺสสมฺมา รุทฺธานา ปฺริกมฺมานิ กโรนฺติ เอวํ โช ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต อตฺตตฺตไป จ โหติ อตฺตปฺริตาปนาญฺโยคมนฺนุญฺญตฺโต ปฺรนฺตไป
 จ ปฺรปฺริตาปนาญฺโยคมนฺนุญฺญตฺโต ๆ กถญฺจ ภิกฺขเว ปุคฺคโต เณ
 อตฺตตฺตไป โหติ น อตฺตปฺริตาปนาญฺโยคมนฺนุญฺญตฺโต น ปฺรนฺตไป น
 ปฺรปฺริตาปนาญฺโยคมนฺนุญฺญตฺโต โส จ อนตฺตตฺตไป อปฺรนฺตไป ทิฏฺฐเจว
 ชมฺเม นิจฺจนาโต นิพฺพุโต สิตฺตํกุโต สฺสชฺชปฺริสฺสเวทํ พุทฺทมฺมเกน อตฺตนา
 วิหฺรติ อชฺช ภิกฺขเว ตถาคโต โถเก อปฺปชฺชชฺชติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
 วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สฺสโต โถกวิฑู อนุตฺตโร ปุริสฺสมมฺสํวริ สฺสตุถา
 เทวมนฺนุสฺสํ ปุทฺโธ จาควา โส อิมํ โถกํ สฺสเทวํ สฺสวํ
 สฺสพฺรหฺมํ สฺสสฺสมณพฺราหฺมณํ ปชฺช สฺสเทวมนฺนุสฺสํ สยํ อภินฺญา สฺสจฺฉิ-
 กตฺวา ปเวเทติ โส .ชมฺมํ เทเสติ อาทิกถฺยยานํ มชฺฉเมกถฺยยานํ
 ปฺริโยสํนถฺยยานํ สํคฺคํ สฺสพฺยญฺชนํ เกวตปฺริปฺนุณฺณํ ปฺริสฺพุทฺธํ พุทฺทมฺมจฺริยํ
 ปกาเสติ ตํ ชมฺมํ สฺสจฺฉนาติ คหปติ วา คหปติปฺนุโต วา อญฺญ-

ตรสฺมึ วา กฺเขต ปจฺจจฺชาโต โส ตํ ชมฺมํ สฺสฺสฺวา ตถาคเต สฺสฺสฺว
 ปฏฺธิภคิ โส เตน สฺสฺสฺวาปฏฺธิตาเถน สฺมฺนฺนาคโต ยิตฺติ ปฏฺธิสฺส-
 จิกฺขติ สฺมฺพาวโร ชฺรวาโวโส ราชปโต อพฺโปกกาโส ปพฺพชฺชชา นยิทํ
 สฺสฺสฺว อคาวํ อชฺชฌาวสฺสตา เอกนฺตปริปฺพฺพณฺณํ เอกนฺตปริสฺสฺสฺว สฺสฺสฺว
 พุทฺทมจฺริยํ จริตฺตํ ยนฺนฺนาหํ เกสฺมสฺสฺสฺว โสหาเรตฺตวา กาสํยานิ
 วตฺถานิ อจฺจนาเทตฺตวา อคารสฺสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชยฺนฺติ โส
 อปฺเรน สฺมเย อปฺเป วา โภคกฺขณฺชํ ปหาย มหนฺตํ วา โภคกฺขณฺชํ
 ปหาย อปฺเป วา ฌาติปริวฺจฺจฺจํ ปหาย มหนฺตํ วา ฌาติปริวฺจฺจฺจํ
 ปหาย เกสฺมสฺสฺสฺว โสหาเรตฺตวา กาสํยานิ วตฺถานิ อจฺจนาเทตฺตวา อคา-
 รสฺสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชติ โส เหวํ ปพฺพชฺชิตฺตํ สฺมาโน ภิกฺขุณฺ
 สฺสฺสฺวาสาชฺชวสฺมาปฺนโน ปาณฺนาติปาตํ ปหาย ปาณฺนาติปาตา ปฏฺธิวโร
 โหติ นฺนิทฺตทณฺโฑ นฺนิทฺตสฺสฺสฺว สฺสฺสฺว ทฺยาปฺนโน สฺสฺสฺวาปณฺณทฺทิตฺตานุภฺมํ
 วิหฺรติ อทินฺนาทานํ ปหาย อทินฺนาทานา ปฏฺธิวโร โหติ ทินฺนฺเกทฺทํ
 ทินฺนฺปาฏฺธิกฺขณฺชํ อเถเนน สฺสฺสฺวาเตน อตฺตนา วิหฺรติ อพฺพหฺมจฺริยํ
 ปหาย พุทฺทมจฺริยํ โหติ อาราจาวํ วิโรเต เมถฺนฺนา คามชฺชมฺมา มุสฺสา-
 วาทํ ปหาย มุสฺสฺวาทวา ปฏฺธิวโร โหติ สฺสฺสฺวาทํ สฺสฺสฺวาทฺทโร เกโต
 ปจฺจยฺโยโก อวิสฺสฺวาทโก โสทฺสฺสฺสฺว ปฺปฺสฺสฺสฺว วาจํ ปหาย ปฺปฺสฺสฺสฺวา
 วาจาย ปฏฺธิวโร โหติ อิตฺตํ สฺสฺสฺวา น อมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 เกทฺทาย อมฺม
 ภาทาย อมฺม
 ภาทาย อมฺม
 ภาทาย อมฺม
 ภาทาย อมฺม
 ภาทาย อมฺม
 ภาทาย อมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 ภาทาย อมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 ภาทาย อมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 ภาทาย อมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 ภาทาย อมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺมฺม
 ภาทาย อมฺมฺมฺมฺมฺม
 ภาทาย อมฺมฺมฺม
 ภาทาย อมฺม
 ภาทาย อม
 ภาทาย อ
 ภาทาย

ปกฺกมฺติ สฺมาทาเยว ปกฺกมฺติ เสยฺยถาบี นาม ปกฺขี สํกุโณ
 เยน เยนเว เทติ สฺปคฺคภาโรว เทติ เอวเมว ภิกฺขุ สํคฺคฺชฺโจ
 โหติ ภายบริหารเกณ จีวเรน กุจฺฉิบริหารเกณ ปีนฺนุทปาเตน เยน เยนเว
 ปกฺกมฺติ สฺมาทาเยว ปกฺกมฺติ โส อิมินา อริเยน สํสฺกฺขนฺเรน
 สมนฺนาคโต อชฺฌคฺคํ อนนฺนชฺชํ ปฏิสํเวเทติ โส จกฺขฺนา รูปี
 ทิสฺวา น นิมิตฺตคฺคาคาหิ โหติ นานุพฺพณฺชนคฺคาคาหิ ยตฺวาชฺครณเมนํ
 จกฺขฺนฺทฺริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌมาโทมนสฺสํ ปาปกกา อกฺกสฺสา
 ชมฺมา อนฺนาคฺคสฺสเวยฺยํ คสฺสํ สํวราย ปฏฺิปรชฺชติ รกฺขติ จกฺขฺนฺทฺริยํ
 จกฺขฺนฺทฺริเย สํวํ อปรชฺชติ โส เตน สํทํ สํคฺวา ... ขาเนน คนฺชํ
 ขายิตฺวา ... ชิวฺหาย วสํ สํยิตฺวา ... กาเยน โฉฏฺจพฺพิ ฌุสฺสิตฺวา ...
 มนสา ชมฺมํ วิญฺญาเยน น นิมิตฺตคฺคาคาหิ โหติ นานุพฺพณฺชนคฺคาคาหิ
 ยตฺวาชฺครณเมนํ มนฺนฺทฺริยํ อสํวตํ วิหรนฺตํ อภิชฺฌมาโทมนสฺสํ ปาปกกา
 อกฺกสฺสา ชมฺมา อนฺนาคฺคสฺสเวยฺยํ คสฺสํ สํวราย ปฏฺิปรชฺชติ รกฺขติ
 มนฺนฺทฺริยํ มนฺนฺทฺริเย สํวํ อปรชฺชติ โส อิมินา อริเยน อิมฺทฺริย-
 สํวเรน สมนฺนาคโต อชฺฌคฺคํ อพฺยาเสกฺกํ ปฏิสํเวเทติ โส
 อภิกฺกนฺเต ปฏฺิภกฺนฺเต สํมุปรชานการี โหติ อาโตกฺเค วิโตกฺเค
 สํมุปรชานการี โหติ สํมุมิณฺชฺเต ปสฺสริเต สํมุปรชานการี โหติ
 สํฆาฏฺิปรคฺคจิวฺรชารणे สํมุปรชานการี โหติ อสฺสิตฺเต ปีเต ขายิตฺเต
 สํยิตฺเต สํมุปรชานการี โหติ อจฺจารปสฺสํวากมฺเม สํมุปรชานการี โหติ
 กเต จิตฺเต นิสฺสินฺเณ สํคฺคเต ชาคฺริเต ภาสฺสิตฺเต คฺคฺนฺทฺริภาเว สํมุปรชานการี

โหติ โส อิมินา ฯ อริเยน สัตถุชนุเรน สมนุภาคโต อิมินา ฯ
 อริเยน อิมุทริยสัวเรน สมนุภาคโต อิมินา ฯ อริเยน สติสุมุชฌณเณ
 สมนุภาคโต วิวิตุคฺ ส่นาสนํ ภาชติ อรณญํ รุกขมุตํ ปพฺพตํ กนฺทรี
 คิริคฺหํ สุตํ วนปคฺคํ อพฺโลกาสํ ปตตปญฺชํ โส ปจฺจนาภคฺคํ
 ปีนุทฺทปาทปฏิกฺกนฺโต นิสฺสํทติ ปตฺตงฺกํ อารุชิตฺวา อฺหํ กายํ ปณิชาย
 ปริมุขํ สติ อฺปฏฺฐสเปตฺวา โส อภิชฺฌํ โถเก ปหาย วิคตภิชฺฌเณน
 เจตสา วิหริติ อภิชฺฌนฺนํ จิตฺตํ ปริโสเชติ พฺยาปาทปโทสํ ปหาย
 อพฺยาปนฺนจิตฺโต วิหริติ สํพฺพปาดนฺนํทิตานํกมฺมํ พฺยาปาทปโทสา จิตฺตํ
 ปริโสเชติ ถีนมิทฺถํ ปหาย วิคตถีนมิทฺโธ วิหริติ อโถกสณฺเณ
 สโต สมนุชานํ ถีนมิทฺถา จิตฺตํ ปริโสเชติ อฺทฺทจฺจกุกฺกจฺจํ ปหาย
 อนฺทฺทโต วิหริติ อชฺฌตฺตํ อฺปสฺนตฺตจิตฺโต อฺทฺทจฺจกุกฺกจฺจา จิตฺตํ
 ปริโสเชติ วิจิกฺกจฺจํ ปหาย ตินฺนวิจิกฺกจฺจโน วิหริติ อกถกถํ กุสฺเสสุ
 ษฺเมสุ วิจิกฺกจฺจนํ จิตฺตํ ปริโสเชติ โส อิมํ ปญฺจ นัวเรณ
 ปหาย เจตโส อฺปกฺกิตฺเตสํ ปณฺณนํ ทพฺพตฺถกรเณ วิวิจฺเจว กามเห
 ๑ เป ๑ จตฺตํ ฉานํ อฺปสฺมปชฺช วิหริติ โส เอวํ สฺมาหิตเ
 จิตฺเต ปริสฺส
 นิเย จิตฺเต อานนฺชปฺปคฺเต ปฺพเพนิวาสนํสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 นามเต โส อเนกวิหิตํ ปฺพเพนิวาสนํ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 ชาติ เทวํ ชาติโย ติสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ชาติโย จตฺสฺสฺสฺส
 ชาติโย ทสฺสฺสฺส ชาติโย อีสฺสฺสฺส ชาติโย ตีสฺสฺสฺส ชาติโย จตฺตาหฺสฺส

ชาติโย ปณฺณาสํมี ชาติโย ชาติสํตํมี ชาติสํหสฺสํมี ชาติสํตสํหสฺสํมี
 อเนกํมี สํวฏฺฐกปฺเป อเนกํมี วิวฏฺฐกปฺเป อเนกํมี สํวฏฺฐวิวฏฺฐ-
 กปฺเป อมฺตฺวาสํ เหวํนาโม เหวํโคตฺโต เหวํวณฺโณ เหวมาหาโร
 เหวํสฺซทฺทกฺขปฺปิตฺตํเวทํ เหวมายฺยุปฺริยํโต โส ตโต จโต อมฺตฺร
 อฺทฺปาทํ ตตฺรปาสํ เหวํนาโม เหวํโคตฺโต เหวํวณฺโณ เหวมาหาโร
 เหวํสฺซทฺทกฺขปฺปิตฺตํเวทํ เหวมายฺยุปฺริยํโต โส ตโต จโต อธิปฺปนฺโนติ
 อิติ สํการํ สํอฺทฺทสํ อเนกวิหิตํ ปุพฺเพเววาสํ อนุสฺสํวติ โส เหวํ
 สํมาหิตฺเต จิตฺเต ปฺริสฺสํทฺเต ปฺริโยทาเต อนจฺจเน วิคตฺตฺกฺกิตฺเตเส
 มฺทฺทฺเต กมฺมณฺเย จิตฺเต อานเนชปฺปตฺเต สํตฺตํ จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 จิตฺตํ อภินฺนฺนาเมติ โส ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสฺสํทฺเตน อติกฺกนฺตฺมานุ-
 สํเกน สํตฺเต ปฺสฺสํติ จวมาเน อฺปฺปชฺชมาเน ทิเน ปณฺเฑเต สํวณฺเณ
 ทฺพพฺพณฺเณ สํคเต ทฺคฺคเต ยถากมฺมฺปเค สํตฺเต ปฺชานาติ อิเม
 วต โภณฺโต สํตฺตา กายสฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจฺจฺจฺจริเตน สมนฺ-
 นาคตา มโนสฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อฺปฺวาทกา มิจฺจฺจฺจิกกา
 มิจฺจฺจฺจิกกมฺมํสํมาทานา เต กายสฺสํ เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ
 ทฺคฺคํ วินิปาคํ นิริยํ อฺปฺปนฺนา อิเม วา ปน โภณฺโต สํตฺตา
 กายสฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจฺจฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา มโนสฺจฺจริเตน
 สมนฺนาคตา อริยานํ อฺปฺวาทกา สมนฺมาทฺจฺจิกกา สมนฺมาทฺจฺจิกกมฺมํสํมาทานา
 เต กายสฺสํ เกทา ปรมฺมรณฺา สํคํ สํคํ โลกํ อฺปฺปนฺนาติ อิติ
 ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสฺสํทฺเตน อติกฺกนฺตฺมานุสํเกน สํตฺเต ปฺสฺสํติ จวมาเน

สํมทาจรณฺตํติ โสฺ เตสุ เปมํ ชเนติ เอวํ โช ภิกฺขเว เปมา
 เปมํ ชายติ ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว เปมา โทโสฺ ชายติ อธิ ภิกฺขเว
 ปุคฺคโต ปุคฺคตตฺถสฺส อธิจฺโจะ โหติ กนฺโถ มนาโป ตํ ปเว อนิฏฺเฐน
 อกนฺเตน อมนาเปเน สํมทาจรณฺตํติ ตตฺถสฺส เอวํ โหติ โย โช มุยาบํ
 ปุคฺคโต อธิจฺโจะ กนฺโถ มนาโป ตํ ปเว อนิฏฺเฐน อกนฺเตน อม-
 นาเปเน สํมทาจรณฺตํติ โสฺ เตสุ โทสํ ชเนติ เอวํ โช ภิกฺขเว
 เปมา โทโสฺ ชายติ ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว โทสา เปมํ ชายติ อธิ
 ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุคฺคตตฺถสฺส อนิฏฺเฐน โหติ อกนฺโถ อมนาโป ตํ
 ปเว อนิฏฺเฐน อกนฺเตน อมนาเปเน สํมทาจรณฺตํติ ตตฺถสฺส เอวํ โหติ
 โย โช มุยาบํ ปุคฺคโต อนิฏฺเฐน อกนฺโถ อมนาโป ตํ ปเว
 อนิฏฺเฐน อกนฺเตน อมนาเปเน สํมทาจรณฺตํติ โสฺ เตสุ เปมํ ชเนติ
 เอวํ โช ภิกฺขเว โทสา เปมํ ชายติ ฯ กถณฺจ ภิกฺขเว โทสา โทโสฺ
 ชายติ อธิ ภิกฺขเว ปุคฺคโต ปุคฺคตตฺถสฺส อนิฏฺเฐน โหติ อกนฺโถ
 อมนาโป ตํ ปเว อธิจฺเฐน กนฺเตน มนาเปเน สํมทาจรณฺตํติ ตตฺถสฺส
 เอวํ โหติ โย โช มุยาบํ ปุคฺคโต อนิฏฺเฐน อกนฺโถ อมนาโป
 ตํ ปเว อธิจฺเฐน กนฺเตน มนาเปเน สํมทาจรณฺตํติ โสฺ เตสุ โทสํ
 ชเนติ เอวํ โช ภิกฺขเว โทสา โทโสฺ ชายติ ฯ อิมานิ โช ภิกฺขเว
 จตุตฺตารี ชายนฺตุติ ฯ

ยสฺมึ ภิกฺขเว สมฺเย ภิกฺขุ วิวิจฺเจว ทาเมหิ ฯ เป ฯ ปจฺมํ
 ฉานํ อุตฺตมฺปชฺช วิหริติ ยํ ปิํสฺส เปมา เปมํ ชายติ ตํ ปิํสฺส

คตฺถมึ สฺมเย น โหติ โย บิสฺสํ เปมา โทโส ชาติ โส
 บิสฺสํ คตฺถมึ สฺมเย น โหติ ยํ บิสฺสํ โทสา เปมํ ชาติ ตํ
 บิสฺสํ คตฺถมึ สฺมเย น โหติ โย บิสฺสํ โทสา โทโส ชาติ โส
 บิสฺสํ คตฺถมึ สฺมเย น โหติ ฯ ยสฺมึ ภูทฺทเว สฺมเย ภูทฺท วิตฺตก-
 วิจฺจวณํ ฐปฺสมา ฯ เป ฯ ทฺติยํ ฌานํ ฯ เป ฯ ตฺติยํ ฌานํ ฯ เป ฯ
 จตฺตกฺกํ ฌานํ ฐปฺสมฺพชฺช วิหริติ ยํ บิสฺสํ เปมา เปมํ ชาติ
 ตํ บิสฺสํ คตฺถมึ สฺมเย น โหติ โย บิสฺสํ เปมา โทโส ชาติ
 โส บิสฺสํ คตฺถมึ สฺมเย น โหติ ยํ บิสฺสํ โทสา เปมํ ชาติ
 ตํ บิสฺสํ คตฺถมึ สฺมเย น โหติ โย บิสฺสํ โทสา โทโส ชาติ
 โส บิสฺสํ คตฺถมึ สฺมเย น โหติ ฯ ยสฺมึ ภูทฺทเว สฺมเย ภูทฺท
 ชาติวณํ ชาติ อนาสวํ เจโตวิมุตฺติํ ปญฺญาวิมุตฺติํ ทิฏฺฐเชว รมฺเม
 สยํ อภิญญา สจฺจนิคฺควา ฐปฺสมฺพชฺช วิหริติ ยํ บิสฺสํ เปมา เปมํ
 ชาติ ตํ บิสฺสํ ปหีนํ โหติ อจฺจนิมนฺนุตฺตํ ตาตฺถาตฺตกฺกํ อนภาวํ
 กตํ ชาติอนุปฺปาทรมฺมํ โย บิสฺสํ เปมา โทโส ชาติ โส
 บิสฺสํ ปหีนํ โหติ อจฺจนิมนฺนุโต ตาตฺถาตฺตกฺกโต อนภาวํ กโต ชาติ-
 อนุปฺปาทรมฺโม ยํ บิสฺสํ โทสา เปมํ ชาติ ตํ บิสฺสํ ปหีนํ
 โหติ อจฺจนิมนฺนุตฺตํ ตาตฺถาตฺตกฺกํ อนภาวํ กตํ ชาติอนุปฺปาทรมฺมํ โย
 บิสฺสํ โทสา โทโส ชาติ โส บิสฺสํ ปหีนํ โหติ อจฺจนิมนฺนุโต
 ตาตฺถาตฺตกฺกโต อนภาวํ กโต ชาติอนุปฺปาทรมฺโม อยํ อจฺจ
 ภูทฺทเว ภูทฺท น อสฺสเนติ น ปฏฺฐสฺสเนติ น ฐปายติ น ปชฺชติ

น ปชฺฌายติ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุตฺตเสเนติ อธิ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ รูปํ อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ รูปวณฺ्हํ วา อตฺตานิ อตฺตนิ วา
 รูปํ รูปสฺมึ วา อตฺตานิ เวทนี อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ เวทนา-
 วณฺ्हํ วา อตฺตานิ อตฺตนิ วา เวทนี เวทนาย วา อตฺตานิ
 สณฺณํ อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ สณฺณาวณฺ्हํ วา อตฺตานิ อตฺตนิ
 วา สณฺณํ สณฺณาย วา อตฺตานิ สํชาเว อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ
 สํชาวณฺ्हํ วา อตฺตานิ อตฺตนิ วา สํชาเว สํชาเวสุ วา อตฺตานิ
 วิญฺญาณํ อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ วิญฺญาณวณฺ्हํ วา อตฺตานิ อตฺตนิ
 วา วิญฺญาณํ วิญฺญาณสฺมึ วา อตฺตานิ เอวํ โห ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อุตฺตเสเนติ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น อุตฺตเสเนติ อธิ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ น รูปํ อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ น รูปวณฺ्हํ วา อตฺตานิ น
 อตฺตนิ วา รูปํ น รูปสฺมึ วา อตฺตานิ น เวทนี อตฺตโต สมนุ-
 ปลฺลสฺสติ น เวทनावณฺ्हํ วา อตฺตานิ น อตฺตนิ วา เวทนี น
 เวทนาย วา อตฺตานิ น สณฺณํ อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ น สณฺ-
 ณาवณฺ्हํ วา อตฺตานิ น อตฺตนิ วา สณฺณํ น สณฺณาย วา
 อตฺตานิ น สํชาเว อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ น สํชาวณฺ्हํ วา
 อตฺตานิ น อตฺตนิ วา สํชาเว น สํชาเวสุ วา อตฺตานิ น
 วิญฺญาณํ อตฺตโต สมนุปลฺลสฺสติ น วิญฺญาณวณฺ्हํ วา อตฺตานิ
 น อตฺตนิ วา วิญฺญาณํ น วิญฺญาณสฺมึ วา อตฺตานิ เอวํ
 โห ภิกฺขเว ภิกฺขุ น อุตฺตเสเนติ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏฺฐิตฺตเสเนติ

ถสฺมึติ โหติ อิมินา เหวถสฺมึติ โหติ อิมินา อญฺญถาสฺมึติ โหติ
 อิมินา อถสฺมึติ โหติ อิมินา สถสฺมึติ โหติ อิมินา สฺนุติ โหติ
 อิมินา อิตถํ สฺนุติ โหติ อิมินา เหวํ สฺนุติ โหติ อิมินา อญ-
 ญถา สฺนุติ โหติ อิมินา อปฺปี สฺนุติ โหติ อิมินา อปฺปี อิตถํ
 สฺนุติ โหติ อิมินา อปฺปี เหวํ สฺนุติ โหติ อิมินา อปฺปี อญฺญถา
 สฺนุติ โหติ อิมินา ภวิสฺสฺนุติ โหติ อิมินา อิตถํ ภวิสฺสฺนุติ
 โหติ อิมินา เหวํ ภวิสฺสฺนุติ โหติ อิมินา อญฺญถา ภวิสฺสฺนุติ
 โหติ เหวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปชฺชตติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 น ปชฺชตติ อิมินา อถสฺมึติ ภิกฺขเว อถติ อิมินา อิตถสฺมึติ น
 โหติ อิมินา เหวถสฺมึติ น โหติ อิมินา อญฺญถาสฺมึติ น โหติ
 อิมินา อถสฺมึติ น โหติ อิมินา สถสฺมึติ น โหติ อิมินา สฺนุติ
 น โหติ อิมินา อิตถํ สฺนุติ น โหติ อิมินา เหวํ สฺนุติ น
 โหติ อิมินา อญฺญถา สฺนุติ น โหติ อิมินา อปฺปี สฺนุติ น
 โหติ อิมินา อปฺปี อิตถํ สฺนุติ น โหติ อิมินา อปฺปี เหวํ
 สฺนุติ น โหติ อิมินา อปฺปี อญฺญถา สฺนุติ น โหติ อิมินา
 ภวิสฺสฺนุติ น โหติ อิมินา อิตถํ ภวิสฺสฺนุติ น โหติ อิมินา เหวํ
 ภวิสฺสฺนุติ น โหติ อิมินา อญฺญถา ภวิสฺสฺนุติ น โหติ เหวํ โช
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ น ปชฺชตติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปชฺชตติ อธิ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อถสมิมาโน ปหึโน น โหติ อญฺจณฺณมฺภูโต ตาธา-
 วตฺตูกโต อนภาวํ กโต อายคฺคิอนุปฺปาทมฺโม เหวํ โช ภิกฺขเว

ปณฺณาสกาสงฺคหิตา วคฺคา

สปรฺปริสวคฺโค ปจฺจโม

[๒๐๓] อสปรฺปริสณฺจ โว ภิกฺขเว เทเสสฺสุตฺตํ อสปรฺปริสฺเนน
อสปรฺปริสฺตรณฺจ สปรฺปริสณฺจ สปรฺปริสฺเนน สปรฺปริสฺตรณฺจ ทํ สฺสุณฺนาถ
สํวทํ มนสิกโรถ ภาสึสฺสุตฺตํ ๑ เอวํ ภาณฺเตติ โช เต ภิกฺขุ
ภควโต ปจฺจสฺสุตฺตํ ๑ ภควา เขตฺทโวจ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว อสปรฺ-
ปรฺริสํ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาทึ โหติ อทินฺนาทายึ
โหติ กามสฺสุ มิจฺฉาจารึ โหติ มุสฺสํวาทึ โหติ สฺสุราเมรยมชฺช-
ปมาทฺฐจายึ โหติ อปฺปํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสปรฺปริสํ ๑ กตฺโม ๑
ภิกฺขเว อสปรฺปริสฺเนน อสปรฺปริสฺตโร อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อตฺตนา
๑ ปาณาติปาทึ โหติ ปรณฺจ ปาณาติปาเต สฺมาทเปติ อตฺตนา
๑ อทินฺนาทายึ โหติ ปรณฺจ อทินฺนาทานํ สฺมาทเปติ อตฺตนา ๑
กามสฺสุ มิจฺฉาจารึ โหติ ปรณฺจ กามสฺสุ มิจฺฉาจาเร สฺมาทเปติ อตฺ-
ตนา ๑ มุสฺสํวาทึ โหติ ปรณฺจ มุสฺสํวาทํ สฺมาทเปติ อตฺตนา ๑
สฺสุราเมรยมชฺชปมาทฺฐจายึ โหติ ปรณฺจ สฺสุราเมรยมชฺชปมาทฺฐจานํ สฺมา-
ทเปติ อปฺปํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสปรฺปริสฺเนน อสปรฺปริสฺตโร ๑ กตฺโม
๑ ภิกฺขเว สปรฺปริสํ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาทา ปฏฺฐิวิโร
โหติ อทินฺนาทานา ปฏฺฐิวิโร โหติ กามสฺสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺฐิวิโร
โหติ มุสฺสํวาทา ปฏฺฐิวิโร โหติ สฺสุราเมรยมชฺชปมาทฺฐจานา ปฏฺฐิ-

วิวัต โหติ อัยฺยํ อุกฺกุจฺติ ภิกฺขเว สํปฺปรีโส ฯ กตโม ฯ ภิกฺขเว
สํปฺปรีเสน สํปฺปรีสฺสโร อิชฺช ภิกฺขเว เขกฺกุโจ อตฺตนา ฯ ปาณา-
ติปาตา ปฏฺวิวัต โหติ ปรวฺจ ปาณาติปาตา เวรมณฺเีย สํมาทเปติ
อตฺตนา ฯ อทินฺนาทานา ปฏฺวิวัต โหติ ปรวฺจ อทินฺนาทานา
เวรมณฺเีย สํมาทเปติ อตฺตนา ฯ กามสฺสุ มิจฺฉาจฺจรา ปฏฺวิวัต
โหติ ปรวฺจ กามสฺสุ มิจฺฉาจฺจรา เวรมณฺเีย สํมาทเปติ อตฺตนา
ฯ มุสาวาทา ปฏฺวิวัต โหติ ปรวฺจ มุสาวาทา เวรมณฺเีย สํมาทเปติ
อตฺตนา ฯ สฺราเมรยมชฺชปมาทญฺจํ ปฏฺวิวัต โหติ ปรวฺจ สฺรา-
เมรยมชฺชปมาทญฺจํ เวรมณฺเีย สํมาทเปติ อัยฺยํ อุกฺกุจฺติ ภิกฺขเว
สํปฺปรีเสน สํปฺปรีสฺสโร ฯ

[๒๐๒] อสํปฺปรีสฺสโร โว ภิกฺขเว เทเสถสฺสามิ อสํปฺปรีเสน
อสํปฺปรีสฺสโร สํปฺปรีสฺสโร สํปฺปรีเสน สํปฺปรีสฺสโร ตํ สฺนถ
สาธุกํ มนสิโกโรถ ภาสิสฺสามิ ฯ เหวํ ภาเนติ โช เต ภิกฺขุ
ภควโต ปจฺจสฺสโต ฯ ภควา เขตทโวจ กตโม ฯ ภิกฺขเว อสํป-
ปฺปรีโส อิชฺช ภิกฺขเว เขกฺกุโจ อสฺสทฺโช โหติ อหิริโก โหติ
อนตฺตบฺบิ โหติ อบฺบสฺสโต โหติ กุสฺสโต โหติ มฺหฺจสฺสตี
โหติ ทฺขุปฺปญฺโเว โหติ อัยฺยํ อุกฺกุจฺติ ภิกฺขเว อสํปฺปรีโส ฯ กตโม
ฯ ภิกฺขเว อสํปฺปรีเสน อสํปฺปรีสฺสโร อิชฺช ภิกฺขเว เขกฺกุโจ อตฺตนา
ฯ อสฺสทฺโช โหติ ปรวฺจ อสฺสทฺธิเย สํมาทเปติ อตฺตนา ฯ

อหิริโก โหติ ปฺรณฺจ อหิริกตฺยา ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑ อนฺนตฺตปฺปี้
 โหติ ปฺรณฺจ อนฺนตฺตปฺเป ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑ อปฺปสฺสํโต
 โหติ ปฺรณฺจ อปฺปสฺสํเต ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑ กุสฺสํโต โหติ
 ปฺรณฺจ โกสฺสชฺเช ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑ มฺมุจฺจสฺสํติ โหติ ปฺรณฺจ
 มฺมุจฺจสฺสํเต ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑ ทฺตฺตปฺปณฺโณ โหติ ปฺรณฺจ ทฺตฺต-
 ปฺปณฺนตฺยา ยํมาทเปติ อยํ อจฺจติ ภิกฺขเว อสํปฺปริสฺเสน อสํปฺปริส-
 ตโร ๑ กคฺโม ๑ ภิกฺขเว สํปฺปริสฺสํ อชฺ ภิกฺขเว เอกจฺจ สํทฺธ-
 โหติ หิริมา โหติ อตฺตปฺปี้ โหติ พหุสฺสํโต โหติ อารทฺธ-
 วิริโย โหติ สติมา โหติ ปณฺณวา โหติ อยํ อจฺจติ
 ภิกฺขเว สํปฺปริสฺสํ ๑ กคฺโม ๑ ภิกฺขเว สํปฺปริสฺเสน สํปฺปริสฺสตโร อช
 ภิกฺขเว เอกจฺจ อตฺตนา ๑ สํทฺธาสํมฺปนฺโน โหติ ปฺรณฺจ สํทฺธาสํม-
 ปทฺยา ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑ หิริมา โหติ ปฺรณฺจ หิริมตฺยา
 ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑ อตฺตปฺปี้ โหติ ปฺรณฺจ อตฺตปฺเป ยํมาทเปติ
 อตฺตนา ๑ พหุสฺสํโต โหติ ปฺรณฺจ พหุสฺสํเต ยํมาทเปติ อตฺตนา
 ๑ อารทฺธวิริโย โหติ ปฺรณฺจ วิริยารมฺเห ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑
 อจฺจติ สติปฺปจฺฉานํ ยํมาทเปติ อตฺตนา ๑
 ปณฺณาสํมฺปนฺโน โหติ ปฺรณฺจ ปณฺณาสํมฺปทฺยา ยํมาทเปติ อยํ
 อจฺจติ ภิกฺขเว สํปฺปริสฺเสน สํปฺปริสฺสตโรติ ๑

[๒๐๓] อสํปฺปริสฺสณฺจ โว ภิกฺขเว เทเสตฺถมฺมิ อสํปฺปริสฺเสน
 อสํปฺปริสฺสตรณฺจ สํปฺปริสฺสณฺจ สํปฺปริสฺเสน สํปฺปริสฺสตรณฺจ ทํ สฺสณฺณ

๑ เป ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว อสฺสปรุริสฺสํ อธิ ภิกฺขเว เขกฺขโจะ
 ปาณาติปาตํ โหติ อทินฺนาทายํ โหติ กามสฺสุ มิจฺฉาจารํ โหติ
 มุสาหวาถํ โหติ บิสฺสุณฺวาโจ โหติ มฺรุตฺวาโจ โหติ สํมฺมุปลฺลาปํ
 โหติ อຍံ วุจฺจติ ภิกฺขเว อสฺสปรุริสฺสํ ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว อสฺสปรุ-
 ปรุริสฺเสน อสฺสปรุริสฺสํโร อธิ ภิกฺขเว เขกฺขโจะ อตฺตนา ๑ ปาณาติ-
 ปาตํ โหติ ปรนฺยจ ปาณาติปาเต สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ อทินฺนา-
 ทายํ โหติ ปรนฺยจ อทินฺนาทานे สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ กามสฺสุ
 มิจฺฉาจารํ โหติ ปรนฺยจ กามสฺสุ มิจฺฉาจารเ สํมาทเปติ อตฺตนา ๑
 มุสาหวาถํ โหติ ปรนฺยจ มุสาหวาเท สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ บิสฺสุณฺวาโจ
 โหติ ปรนฺยจ บิสฺสุณฺย วาจาย สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ มฺรุตฺวาโจ
 โหติ ปรนฺยจ มฺรุตฺวาย วาจาย สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมฺมุปลฺลาปํ
 โหติ ปรนฺยจ สํมฺมุปลฺลาเป สํมาทเปติ อຍံ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 อสฺสปรุริสฺเสน อสฺสปรุริสฺสํโร ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว สฺสปรุริสฺสํ อธิ
 ภิกฺขเว เขกฺขโจะ ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ อทินฺนาทานา
 ปฏฺฐิวิโรโต โหติ กามสฺสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ มุสาหวาธา
 ปฏฺฐิวิโรโต โหติ บิสฺสุณฺย วาจาย ปฏฺฐิวิโรโต โหติ มฺรุตฺวาย
 วาจาย ปฏฺฐิวิโรโต โหติ สํมฺมุปลฺลาปา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ อຍံ วุจฺจติ
 ภิกฺขเว สฺสปรุริสฺสํ ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว สฺสปรุริสฺเสน สฺสปรุริสฺสํโร อธิ
 ภิกฺขเว เขกฺขโจะ อตฺตนา ๑ ปาณาติปาตา ปฏฺฐิวิโรโต โหติ ปรนฺยจ
 ปาณาติปาตา เวรมณฺยา สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ อทินฺนาทานา

ปฏิวโรโต โหติ ปรณฺจ อทินฺนทานา เวมณฺยา สฺมาทเปติ อตุคฺนา
 ๑ กามेสุ มิจฺจจารา ปฏิวโรโต โหติ ปรณฺจ กามेสุ มิจฺจจารา
 เวมณฺยา สฺมาทเปติ อตุคฺนา ๑ มุสาวาทา ปฏิวโรโต โหติ
 ปรณฺจ มุสาวาทา เวมณฺยา สฺมาทเปติ อตุคฺนา ๑ ปีสฺสณาย
 วาจาย ปฏิวโรโต โหติ ปรณฺจ ปีสฺสณาย วาจาย เวมณฺยา สฺมาท-
 เปติ อตุคฺนา ๑ ฆรฺสํสํ วาจาย ปฏิวโรโต โหติ ปรณฺจ ฆรฺสํสํ
 วาจาย เวมณฺยา สฺมาทเปติ อตุคฺนา ๑ สฺมฺมฺพฺปตฺตาปา ปฏิวโรโต
 โหติ ปรณฺจ สฺมฺมฺพฺปตฺตาปา เวมณฺยา สฺมาทเปติ อํ ๑ ๑ จุจฺจติ
 ภิกฺขเว สंप्रिप्तं สंप्रिप्तंโรติ ๑

[๒๐๕] อสंपริสฺสณฺจ โว ภิกฺขเว เทเสสฺสํสํ อสंपริสฺสณ
 อสंपริสฺสตรณฺจ สंपริสฺสณฺจ สंपริสฺสณ สंपริสฺสตรณฺจ ๑ สฺสณาก
 ๑ เป ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว อสंपริสฺสํ อธิ ภิกฺขเว เอกํ ๑
 ปาณาติปาตี โหติ ๑ เป ๑ อภิชฺฌาณฺ โหติ พฺยาปนฺนจิตฺโต
 โหติ มิจฺจาทิฏฺฐิโก โหติ อํ ๑ จุจฺจติ ภิกฺขเว อสंपริสฺสํ ๑
 กตโม ๑ ภิกฺขเว อสंपริสฺสณ อสंपริสฺสโร อธิ ภิกฺขเว เอกํ ๑
 อตุคฺนา ๑ ปาณาติปาตี โหติ ปรณฺจ ปาณาติปาเต สฺมาทเปติ
 ๑ เป ๑ อตุคฺนา ๑ อภิชฺฌาณฺ โหติ ปรณฺจ อภิชฺฌาย สฺมาทเปติ
 อตุคฺนา ๑ พฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ ปรณฺจ พฺยาปาเท สฺมาทเปติ
 อตุคฺนา ๑ มิจฺจาทิฏฺฐิโก โหติ ปรณฺจ มิจฺจาทิฏฺฐิยา สฺมาทเปติ
 อํ ๑ จุจฺจติ ภิกฺขเว อสंपริสฺสณ อสंपริสฺสโร ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว

สตฺยปฺริโส อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏฺยวิโร โหติ
 ๑ เป ๑ อนภิชฺฌาณฺ โหติ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ สฺมมาทิฏฺฐิจิโก
 โหติ อຍံ ๑ จุจฺจติ ภิกฺขเว สตฺยปฺริโส ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว สตฺย-
 ปฺริเสณ สตฺยปฺริสฺตโร อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อคฺคฺตนา ๑ ปาณาติปาตา
 ปฏฺยวิโร โหติ ปรณฺจ ปาณาติปาตา เวรมณฺยา สฺมาทเปติ ๑ เป ๑
 อคฺคฺตนา ๑ อนภิชฺฌาณฺ โหติ ปรณฺจ อนภิชฺฌาย สฺมาทเปติ
 อคฺคฺตนา ๑ อพฺยาปนฺนจิตฺโต โหติ ปรณฺจ อพฺยาปาเท สฺมาทเปติ
 อคฺคฺตนา ๑ สฺมมาทิฏฺฐิจิโก โหติ ปรณฺจ สฺมมาทิฏฺฐิยา สฺมาทเปติ
 อຍံ ๑ จุจฺจติ ภิกฺขเว สตฺยปฺริเสณ สตฺยปฺริสฺตโรติ ๑

[๒๐๕] อตฺยปฺริสฺตฺตฺว โว ภิกฺขเว เทเสตฺยสฺมามิ อตฺยปฺริเสณ อตฺย-
 ปฺริสฺตฺตฺวจฺจ อตฺยปฺริสฺตฺตฺวจฺจ อตฺยปฺริเสณ อตฺยปฺริสฺตฺตฺวจฺจ ตํ สฺตฺตฺนาก ๑ เป ๑
 กตโม ๑ ภิกฺขเว อตฺยปฺริโส อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ มิจฺจนาทิฏฺฐิจิโก
 โหติ มิจฺจนาตฺยงฺกปฺโป โหติ มิจฺจนาวาโจ โหติ มิจฺจนาทฺมมฺนฺโต
 โหติ มิจฺจนาอาซีโว โหติ มิจฺจนาวาโย โหติ มิจฺจนาสฺตี โหติ
 มิจฺจนาสฺมาชิ โหติ อຍံ ๑ จุจฺจติ ภิกฺขเว อตฺยปฺริโส ๑ กตโม ๑
 ภิกฺขเว อตฺยปฺริเสณ อตฺยปฺริสฺตโร อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ อคฺคฺตนา
 ๑ มิจฺจนาทิฏฺฐิจิโก โหติ ปรณฺจ มิจฺจนาทิฏฺฐิยา สฺมาทเปติ อคฺคฺตนา
 ๑ มิจฺจนาตฺยงฺกปฺโป โหติ ปรณฺจ มิจฺจนาตฺยงฺกปฺเป สฺมาทเปติ อคฺคฺตนา
 ๑ มิจฺจนาวาโจ โหติ ปรณฺจ มิจฺจนาวาจาย สฺมาทเปติ อคฺคฺตนา ๑
 มิจฺจนาทฺมมฺนฺโต โหติ ปรณฺจ มิจฺจนาทฺมมฺนฺเต สฺมาทเปติ อคฺคฺตนา

๑ มิจฺฉาอาชํโหว โหติ ปฺรณฺจ มิจฺฉาอาชํเว สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ มิจฺฉา-
 วายาโม โหติ ปฺรณฺจ มิจฺฉาวายาเม สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ มิจฺฉาสฺติ
 โหติ ปฺรณฺจ มิจฺฉาสฺติยา สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ มิจฺฉาสฺมาชิ
 โหติ ปฺรณฺจ มิจฺฉาสฺมาชิมุหิ สํมาทเปติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 อสํปฺปฺริสฺเสน อสํปฺปฺริสฺสโร ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว สํปฺปฺริสฺโส อธิ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ สํมาทิจฺฉิโก โหติ สํมาสํกฺกปโป โหติ สํมาวาโจ
 โหติ สํมากมฺมนฺโต โหติ สํมาอาชํโหว โหติ สํมาวายาโม
 โหติ สํมาสฺติ โหติ สํมาสฺมาชิ โหติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
 สํปฺปฺริสฺโส ๑ กตโม ๑ ภิกฺขเว สํปฺปฺริสฺเสน สํปฺปฺริสฺสโร อธิ ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ อตฺตนา ๑ สํมาทิจฺฉิโก โหติ ปฺรณฺจ สํมาทิจฺฉิยา
 สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมาสํกฺกปโป โหติ ปฺรณฺจ สํมาสํกฺกปฺเป
 สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมาวาโจ โหติ ปฺรณฺจ สํมาวาจาย
 สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมากมฺมนฺโต โหติ ปฺรณฺจ สํมากมฺมนฺเต
 สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมาอาชํโหว โหติ ปฺรณฺจ สํมาอาชํเว
 สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมาวายาโม โหติ ปฺรณฺจ สํมาวายาเม
 สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมาสฺติ โหติ ปฺรณฺจ สํมาสฺติยา
 สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมาสฺมาชิ โหติ ปฺรณฺจ สํมาสฺมาชิมุหิ
 สํมาทเปติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สํปฺปฺริสฺเสน สํปฺปฺริสฺสโรติ ๑

[๒๐๖] อสํปฺปฺริสฺสวคฺโค โหว ภิกฺขเว เทเสถสํมิ อสํปฺปฺริสฺเสน
 อสํปฺปฺริสฺสวคฺโค สํปฺปฺริสฺสวคฺโค สํปฺปฺริสฺเสน สํปฺปฺริสฺสวคฺโค ทํ สุนฺนาค

๑ เป ๑ กตโม ๑ ภิกขเว อสัปปุริโส อธิ ภิกขเว เอกจโจ
 มิจฺฉาทิฏฐิจิโก โหติ ๑ เป ๑ มิจฺฉาฉานัน โหติ มิจฺฉาวิมุตฺติ
 โหติ อธิ อจฺจุตติ ภิกขเว อสัปปุริโส ๑ กตโม ๑ ภิกขเว อสัปปุ-
 ปริเสน อสัปปุริสฺตโร อธิ ภิกขเว เอกจโจ อตฺตนา ๑ มิจฺฉา-
 ทิฏฐิจิโก โหติ ปรณฺจ มิจฺฉาทิฏฐิจิยา สฺมาทเปติ ๑ เป ๑ อตฺตนา
 ๑ มิจฺฉาฉานัน โหติ ปรณฺจ มิจฺฉาฉาเน สฺมาทเปติ อตฺตนา ๑
 มิจฺฉาวิมุตฺติ โหติ ปรณฺจ มิจฺฉาวิมุตฺติยา สฺมาทเปติ อธิ อจฺจุตติ
 ภิกขเว อสัปปุริเสน อสัปปุริสฺตโร ๑ กตโม ๑ ภิกขเว สัปปุริโส
 อธิ ภิกขเว เอกจโจ สฺมมาทิฏฐิจิโก โหติ ๑ เป ๑ สฺมมาฉานัน
 โหติ สฺมมาวิมุตฺติ โหติ อธิ อจฺจุตติ ภิกขเว สัปปุริโส ๑
 กตโม ๑ ภิกขเว สัปปุริเสน สัปปุริสฺตโร อธิ ภิกขเว เอกจโจ
 อตฺตนา ๑ สฺมมาทิฏฐิจิโก โหติ ปรณฺจ สฺมมาทิฏฐิจิยา สฺมาทเปติ
 ๑ เป ๑ อตฺตนา ๑ สฺมาฉานัน โหติ ปรณฺจ สฺมาฉาเน
 สฺมาทเปติ อตฺตนา ๑ สฺมาวิมุตฺติ โหติ ปรณฺจ สฺมาวิมุตฺติยา
 สฺมาทเปติ อธิ อจฺจุตติ ภิกขเว สัปปุริเสน สัปปุริสฺตโรติ ๑

[๒๐๗] ปาปณฺจ โว ภิกขเว เทเสสฺสํสามิ ปาเปเน ปาปตฺตณฺจ
 กตฺถาณณฺจ กตฺถาเนน กตฺถาณตฺตณฺจ ตํ สฺสุณาถ ๑ เป ๑
 กตโม ๑ ภิกขเว ปาไป อธิ ภิกขเว เอกจโจ ปาณาติปาตํ โหติ
 ๑ เป ๑ มิจฺฉาทิฏฐิจิโก โหติ อธิ อจฺจุตติ ภิกขเว ปาไป ๑ กตโม
 ๑ ภิกขเว ปาเปเน ปาปตโร อธิ ภิกขเว เอกจโจ อตฺตนา ๑

๓๐๖ สุตตนะคัมภีร์เก อังคุตตรนิกายสุตฺต จตุกุกนิปาโต [๒๐๘

โหติ ๑ เป ๑ สุมุมาฉานัน โหติ สุมุมาฉิมุตฺติ โหติ อัย
ดฺดุจฺติ ภิกฺขเว กตฺยาโณ ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว กตฺยาเนน กตฺยาณตโร
อิธ ภิกฺขเว เอกฺโข อตฺตนา ๑ สุมุมาทฺธิจฺจโก โหติ ปรณฺจ
สุมุมาทฺธิจฺจา สฺมาทเปติ ๑ เป ๑ อตฺตนา ๑ สุมุมาฉานัน
โหติ ปรณฺจ สุมุมาฉาเน สฺมาทเปติ อตฺตนา ๑ สุมุมาฉิมุตฺติ
โหติ ปรณฺจ สุมุมาฉิมุตฺติยา สฺมาทเปติ อัย ดฺดุจฺติ ภิกฺขเว กตฺยา-
เนน กตฺยาณตโรติ ๑

[๒๐๘] ปาปฺรหมฺมณฺจ โว ภิกฺขเว เทเสถฺสํสามิ ปาปฺรหมฺเมน
ปาปฺรหมฺมตฺรณฺจ กตฺยาณชฺมมณฺจ กตฺยาณชฺมฺเมน กตฺยาณชฺมมตฺรณฺจ
คํ สฺถนาถ ๑ เป ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว ปาปฺรหมฺโม อิธ ภิกฺขเว
เอกฺโข ปาณาติปาตํ โหติ ๑ เป ๑ มิจฺฉาทฺธิจฺจโก โหติ อัย
ดฺดุจฺติ ภิกฺขเว ปาปฺรหมฺโม ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว ปาปฺรหมฺเมน ปาปฺรหมฺม-
ตโร อิธ ภิกฺขเว เอกฺโข อตฺตนา ๑ ปาณาติปาตํ โหติ
ปรณฺจ ปาณาติปาเต สฺมาทเปติ ๑ เป ๑ อตฺตนา ๑ มิจฺฉา-
ทฺธิจฺจโก โหติ ปรณฺจ มิจฺฉาทฺธิจฺจา สฺมาทเปติ อัย ดฺดุจฺติ
ภิกฺขเว ปาปฺรหมฺเมน ปาปฺรหมฺมตโร ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว กตฺยาณชฺมโม
อิธ ภิกฺขเว เอกฺโข ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ๑ เป ๑
สุมุมาทฺธิจฺจโก โหติ อัย ดฺดุจฺติ ภิกฺขเว กตฺยาณชฺมโม ๑ กตฺโม
๑ ภิกฺขเว กตฺยาณชฺมฺเมน กตฺยาณชฺมมตโร อิธ ภิกฺขเว เอกฺโข
อตฺตนา ๑ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ ปาณาติปาตา

๒๓๐] ปณฺณาสกาสังคหิโต สंपริสฺวคฺโค ปจฺโม ๓๐๗

เวรมณียา สํมาทเปติ ๑ เป ๑ อตฺตนา ๑ สํมาทิจฺจโก โหติ
ปรนฺจ สํมาทิจฺจยา สํมาทเปติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว กถฺยาณ-
ธมฺเมเน กถฺยาณธมฺมตโรติ ๑

[๒๓๐] ปาปชฺมมฺนฺจ โว ภิกฺขเว เทเสถสํมิ ปาปชฺมฺเมเน
ปาปชฺมฺมตฺรณฺจ กถฺยาณธมฺมณฺจ กถฺยาณธมฺเมเน กถฺยาณธมฺมตฺรณฺจ
ตํ สฺสํนาถ ๑ เป ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว ปาปชฺมฺโม อธิ ภิกฺขเว
เอกจฺโจะ มิจฺฉาทิจฺจโก โหติ ๑ เป ๑ มิจฺฉาณานํ โหติ มิจฺฉา-
วิมฺมุติ โหติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปาปชฺมฺโม ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว
ปาปชฺมฺเมเน ปาปชฺมฺมตโร อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ อตฺตนา ๑
มิจฺฉาทิจฺจโก โหติ ปรนฺจ มิจฺฉาทิจฺจยา สํมาทเปติ ๑ เป ๑
อตฺตนา ๑ มิจฺฉาณานํ โหติ ปรนฺจ มิจฺฉาณาเน สํมาทเปติ
อตฺตนา ๑ มิจฺฉาวิมฺมุติ โหติ ปรนฺจ มิจฺฉาวิมฺมุติยา สํมาทเปติ
อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปาปชฺมฺเมเน ปาปชฺมฺมตโร ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว
กถฺยาณธมฺโม อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ สํมาทิจฺจโก โหติ ๑ เป ๑
สํมาณานํ โหติ สํมาวิมฺมุติ โหติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
กถฺยาณธมฺโม ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว กถฺยาณธมฺเมเน กถฺยาณธมฺมตโร
อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจะ อตฺตนา ๑ สํมาทิจฺจโก โหติ ปรนฺจ
สํมาทิจฺจยา สํมาทเปติ ๑ เป ๑ อตฺตนา ๑ สํมาณานํ
โหติ ปรนฺจ สํมาณาเน สํมาทเปติ อตฺตนา ๑ สํมาวิมฺมุติ
โหติ ปรนฺจ สํมาวิมฺมุติยา สํมาทเปติ อยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว

๓๓๐ สุตตตบฏิกเก อังคุตตรนิกายสุต จตุกถนิปาโต [๒๑๖

[๒๑๖] มิจฺจนฺตอาชัโหว โหติ มิจฺจนฺตวายาโม โหติ มิจฺจนฺตติ
โหติ มิจฺจนฺตมาชิ โหติ ๑ เป ๑ สฺมฺมาอาชัโหว โหติ
สฺมฺมาวายาโม โหติ สฺมฺมาสติ โหติ สฺมฺมาตมาชิ โหติ ๑ เป ๑

[๒๑๗] อธิฏฺเฐ ทิฏฺฐจฺวาทิ โหติ อสฺสํสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อมฺเต มุตฺตวาทิ โหติ อวิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิ โหติ ๑ เป ๑
อธิฏฺเฐ อธิฏฺฐจฺวาทิ โหติ อสฺสํสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อมฺตวาทิ โหติ อวิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิ โหติ ๑ เป ๑

[๒๑๘] ทิฏฺฐเฐ อธิฏฺฐจฺวาทิ โหติ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
มฺเต อมฺตวาทิ โหติ วิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทิ โหติ ๑ เป ๑
ทิฏฺฐเฐ ทิฏฺฐจฺวาทิ โหติ สฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
วิญฺญาเต วิญฺญาตวาทิ โหติ ๑ เป ๑

[๒๑๙] อสฺสํสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส โหติ ทุสฺสํสฺสฺสฺส โหติ อหิริโก โหติ
อนินฺตคฺคปฺปํ โหติ ๑ เป ๑ สฺสฺสฺสฺส โหติ สฺสฺสฺสวา โหติ หิริมา
โหติ โอบคฺคปฺปํ โหติ ๑ เป ๑

[๒๒๐] อสฺสํสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส โหติ ทุสฺสํสฺสฺสฺส โหติ กุสฺสํสฺส โหติ
ทฺฐปฺปญฺจโย โหติ ๑ เป ๑ สฺสฺสฺสฺส โหติ สฺสฺสฺสวา โหติ
ฮารทฺฐวิริโย โหติ ปญฺจวา โหติ อิมฺเห โส ภิกฺขเว จตุหิ
ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถากํ นิทฺธิตฺโต เอวํ สฺสฺสฺสฺส ๑

โสภณวคฺโค ทฺติโย ๑

ทุจฺจริทวคฺโค ทติโย

[๒๒๑] จตุตารฺมานิ ภิกฺขเว วจฺ์ทุจฺจริทานิ กตมานิ จตุตาริ
มฺุสํวาโท บิํสุณา วาจา ฌรฺุตา วาจา สํมุเปปฺตาไป อิมานิ โช
ภิกฺขเว จตุตาริ วจฺ์ทุจฺจริทานิ ๑ จตุตารฺมานิ ภิกฺขเว วจฺ์สุจฺจริทานิ
กตมานิ จตุตาริ สํจฺจวาจา อมฺิํสุณา วาจา สํนฺุหา วาจา
มฺุตาภาสํ อิมานิ โช ภิกฺขเว จตุตาริ วจฺ์สุจฺจริทานํติ ๑

[๒๒๒] จตุหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺุนาคโต พาโต อพฺยุคฺโค
อสปฺปริโส ๑ อฺุปฺหตํ อตฺุทานํ ปฺริหฺรติ สํวชฺุไซ ๑ โหติ
สํนฺุวชฺุไซ วิญฺุณฺุณํ พฺุญฺุจ อปฺุณฺุณํ ปสฺวติ กตเมหิ จตุหิ
กายทุจฺจริเตน วจฺ์ทุจฺจริเตน มโนทุจฺจริเตน มิจฺุณาทิจฺุชียา อิมเอหิ
โช ภิกฺขเว จตุหิ ฌมฺเมหิ สมนฺุนาคโต พาโต อพฺยุคฺโค อสปฺปริโส
๑ อฺุปฺหตํ อตฺุทานํ ปฺริหฺรติ สํวชฺุไซ ๑ โหติ สํนฺุวชฺุไซ
วิญฺุณฺุณํ พฺุญฺุจ อปฺุณฺุณํ ปสฺวติ ๑ จตุหิ ภิกฺขเว ฌมฺเมหิ สมนฺุ-
นาคโต ปณฺุทิตอ พฺยุคฺโค สปฺปริโส อกฺุชตํ อนฺุปฺหตํ อตฺุทานํ
ปฺริหฺรติ อนนฺุวชฺุไซ ๑ โหติ อนนฺุวชฺุไซ วิญฺุณฺุณํ พฺุญฺุจ ปฺุณฺุณํ
ปสฺวติ กตเมหิ จตุหิ กายสุจฺจริเตน วจฺ์สุจฺจริเตน มโนสุจฺจริเตน
สํมฺุมาทิจฺุชียา อิมเอหิ โช ภิกฺขเว จตุหิ ฌมฺเมหิ สมนฺุนาคโต
ปณฺุทิตอ พฺยุคฺโค สปฺปริโส อกฺุชตํ อนฺุปฺหตํ อตฺุทานํ ปฺริหฺรติ
อนนฺุวชฺุไซ ๑ โหติ อนนฺุวชฺุไซ วิญฺุณฺุณํ พฺุญฺุจ ปฺุณฺุณํ ปสฺวตํติ ๑

• อ. พ. มนฺุตาเวลาจ ๑

[๒๒๓] จตฺตฺทึ ภิกฺขเว ชมฺเมหิ สมนฺนาคโต พาโต อพฺยตฺโต
อสฺสปรุโส ชตฺตํ อฺปฺพหตฺตํ อคฺคตฺถนํ ปฺริหฺรติ สํวชฺโซ จ โหติ สํนุ-
วชฺโซ วิญฺญณฺํ พหุญฺจ อปฺปญฺจํ ปสฺสวติ กตฺเมหิ จตฺตฺทึ กายทฺตฺ-
จฺริเตน วจฺจฺทฺตฺจฺริเตน มโนทฺตฺจฺริเตน อคฺคตฺถญฺจตา อคฺคตฺถเวทิตา ฯเปฯ
กายสฺสจฺริเตน วจฺจฺสฺสจฺริเตน มโนสฺสจฺริเตน กตฺถญฺจตา กตฺถเวทิตา ฯเปฯ

[๒๒๔] ปาณาติปาตํ โหติ อทินฺนทานํ โหติ กาเมสฺส
มิจฺฉาจารํ โหติ มุสํสาวาทํ โหติ ฯเปฯ ปาณาติปาตา ปฏฺวิวโร
โหติ อทินฺนทานา ปฏฺวิวโร โหติ กาเมสฺส มิจฺฉาจารา ปฏฺวิวโร
โหติ มุสํสาวาทา ปฏฺวิวโร โหติ ฯเปฯ

[๒๒๕] มิจฺฉาทิฏฺฐิจฺโจ โหติ มิจฺฉาสงฺกฺกปฺโป โหติ มิจฺฉาวาโจ
โหติ มิจฺฉากมฺมฺนฺโต โหติ ฯเปฯ สมฺมาทิฏฺฐิจฺโจ โหติ สมนฺมา-
สงฺกฺกปฺโป โหติ สมนฺมาวาโจ โหติ สมนฺมากมฺมฺนฺโต โหติ ฯเปฯ

[๒๒๖] มิจฺฉาอาชํโง โหติ มิจฺฉาวายาโม โหติ มิจฺฉาสติ
โหติ มิจฺฉาสมาธิ โหติ ฯเปฯ สมนฺมาอาชํโง โหติ สมนฺมา-
วายาโม โหติ สมนฺมาสติ โหติ สมนฺมาสมาธิ โหติ ฯเปฯ

[๒๒๗] อธิฏฺฐเฐ ทิฏฺฐชวาทํ โหติ อสฺสํสฺสฺเต สุตฺตวาทํ โหติ
อมนฺเต มุตฺตวาทํ โหติ อวิญฺญาเต วิญฺญาตวาทํ โหติ ฯเปฯ
อธิฏฺฐเฐ อธิฏฺฐชวาทํ โหติ อสฺสํสฺสฺเต อสฺสํสฺสฺตวาทํ โหติ อมนฺเต
อมนฺตวาทํ โหติ อวิญฺญาเต อวิญฺญาตวาทํ โหติ ฯเปฯ

[๒๒๘] ทิฏฺฐเฐ อธิฏฺฐชวาทํ โหติ สฺสํสฺสฺเต อสฺสํสฺสฺตวาทํ โหติ

๒๓๒] ปณฺณาสกาถฺงคหิโต กมฺมวคฺโค จตฺตฺโต ๓๓๓

มฺุเต อมฺุตวาทิ โหติ วิญฺเฒาเต อวิญฺเฒาตวาทิ โหติ ๑ เป ๑
ทิฏฺฐเจ ทิฏฺฐวาทิ โหติ สฺุเต สฺุตวาทิ โหติ มฺุเต มฺุตวาทิ โหติ
วิญฺเฒาเต วิญฺเฒาตวาทิ โหติ ๑ เป ๑

[๒๒๘] อสฺุสฺุทฺุโห โหติ ทฺุสฺุสฺุสฺุโต โหติ อหิริโก โหติ
อโนตฺตปฺุเป โหติ ๑ เป ๑ สฺุทฺุโห โหติ สฺุสฺุวา โหติ หิริมา
โหติ โอบตฺตปฺุเป โหติ ๑ เป ๑

[๒๓๐] อสฺุสฺุทฺุโห โหติ ทฺุสฺุสฺุสฺุโต โหติ กุสฺุโต โหติ
ทฺุปฺุเปญฺุโเว โหติ ๑ เป ๑ สฺุทฺุโห โหติ สฺุสฺุวา โหติ อวาทฺุช-
วิริโย โหติ ปณฺเฒวา โหติ อิมฺุหิ โห ภิกฺุชเว จตฺุหิ ฐมฺุเมหิ
สฺุมนฺุนาคโต ปณฺุภิโต พฺุยคฺุโต สฺุปฺุริโส อกฺุชคฺุ อณฺุปหคฺุ อตฺุตฺุณํ
ปฺุริหฺุติ อณฺุวชฺุไซ ๑ โหติ อณฺุวชฺุไซ วิญฺเฒณฺุํ พหฺุญจ ปฺุญญํ
ปสฺุวคฺุติ ๑

[๒๓๑] จตฺุตฺุวาริเม ภิกฺุชเว กวฺุํ กตฺุเม จตฺุตฺุวาริ จินฺุตฺุตฺุกวิ
สฺุตฺุกวิ อตฺุถกวิ ปฏฺุฎิภาณกวิ อิมฺุ โห ภิกฺุชเว จตฺุตฺุวาริ กวฺุํติ ๑
ทฺุจฺุจวิตฺุวคฺุโค ตติโย ๑

กมฺมวคฺุโค จตฺุตฺุโต

[๒๓๒] จตฺุตฺุวาริมาณี ภิกฺุชเว กมฺุมานิ มยา สยํ อภิเบญฺุชา สฺุจ-
ฉิกตฺุวา ปเวทิตฺุณิ กตฺุมานิ จตฺุตฺุวาริ อตฺุติ ภิกฺุชเว กมฺุมํ กณฺุหํ
กณฺุหวิปากํ อตฺุติ ภิกฺุชเว กมฺุมํ สฺุกุกํ สฺุกุกวิปากํ อตฺุติ ภิกฺุชเว

กมฺมํ กณฺหํ สฺสํ กณฺหสฺสํกฺกวิปํกํ อตฺตฺติ ภาทฺตฺตฺเว กมฺมํ อณฺหํ
อสฺสํกํ อณฺหํอสฺสํกฺกวิปํกํ กมฺมํกฺกชยาย สํวตฺตฺตฺติ อิมานิ โช ภาทฺตฺตฺเว
จตฺตฺตฺตฺวริ กมฺมฺมานิ มยฺยา สํยํ อภินฺนฺวณฺยา สํจฺฉนฺนิกฺตฺตฺวา ปเวทิตานํติ ฯ

[๒๓๓] จตฺตฺตฺตฺวริมานิ ภาทฺตฺตฺเว กมฺมฺมานิ มยฺยา สํยํ อภินฺนฺวณฺยา สํจฺฉน-
นิกฺตฺตฺวา ปเวทิตานิ กตฺตฺมานิ จตฺตฺตฺวริ อตฺตฺติ ภาทฺตฺตฺเว กมฺมํ กณฺหํ
กณฺหวิปํกํ อตฺตฺติ ภาทฺตฺตฺเว กมฺมํ สฺสํกํ สฺสํกฺกวิปํกํ อตฺตฺติ ภาทฺตฺตฺเว
กมฺมํ กณฺหํ สฺสํกํ กณฺหสฺสํกฺกวิปํกํ อตฺตฺติ ภาทฺตฺตฺเว กมฺมํ อณฺหํ
อสฺสํกํ อณฺหํอสฺสํกฺกวิปํกํ กมฺมํกฺกชยาย สํวตฺตฺตฺติ ฯ กตฺตฺมณฺจ ภาทฺตฺตฺเว
กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปํกํ อชฺช ภาทฺตฺตฺเว เอกจฺจ สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ กคฺคสํ-
ชาวํ อภิสํชโรทฺติ สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ วจฺจํสํชาวํ อภิสํชโรทฺติ สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ มโนสํ-
ชาวํ อภิสํชโรทฺติ โส สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ กคฺคสํชาวํ อภิสํชโรทฺตฺวา สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ
วจฺจํสํชาวํ อภิสํชโรทฺตฺวา สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ มโนสํชาวํ อภิสํชโรทฺตฺวา สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ
โถกํ อฺปฺปปชฺชชฺติ ตฺตฺตฺเมณํ สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ โถกํ อฺปฺปปนฺนํ สํมานํ สํพฺยฺยา-
ปชฺชณฺมา ผสฺสํสา ผสฺสํนฺนฺติ โส สํพฺยฺยาปชฺชณฺเมหิ ผสฺสํเสหิ ผสฺสํจฺจ สํมานิ
สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ เวทนํ เวทียตฺติ เอกนฺนฺตฺตฺกฺกชฺชํ เสยฺยถาปํ สํตฺตฺตา เนรยิกํ
อชฺชํ วฺจฺจจฺจ ภาทฺตฺตฺเว กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปํกํ ฯ กตฺตฺมณฺจ ภาทฺตฺตฺเว
กมฺมํ สฺสํกํ สฺสํกฺกวิปํกํ อชฺช ภาทฺตฺตฺเว เอกจฺจ สํพฺยฺยาปชฺชณฺมํ กคฺคสํชาวํ
อภิสํชโรทฺติ อพฺยฺยาปชฺชณฺมํ วจฺจํสํชาวํ อภิสํชโรทฺติ อพฺยฺยาปชฺชณฺมํ มโนสํชาวํ
อภิสํชโรทฺติ โส อพฺยฺยาปชฺชณฺมํ กคฺคสํชาวํ อภิสํชโรทฺตฺวา อพฺยฺยาปชฺชณฺมํ
วจฺจํสํชาวํ อภิสํชโรทฺตฺวา อพฺยฺยาปชฺชณฺมํ มโนสํชาวํ อภิสํชโรทฺตฺวา อพฺยฺยาปชฺชณฺมํ

โลกํ อูปปชฺชติ ตเมเน อพฺยาปชฺฌนํ โลกํ อูปปนฺนํ สฺมานํ อพฺยา-
 ปชฺฌณา ผลฺลํสา ผลฺลนฺติ โส อพฺยาปชฺฌเนหิ ผลฺลํเสหิ ผลฺลํโส สฺมานโน
 อพฺยาปชฺฌนํ เวทนํ เวทียติ เอกนฺตสฺสํ ๑ เสงฺยถาเปี เทวา สฺสกัณฺหา
 อิทํ อจฺจุตติ ภิกฺขเว กมฺมํ สฺสกํ สฺสกวิปากํ ๑ กตมณฺจ ภิกฺขเว
 กมฺมํ กณฺหํ สฺสกํ กณฺหสฺสกวิปากํ อิท ภิกฺขเว เอกจฺจ สฺพฺยา-
 ปชฺฌนเปี อพฺยาปชฺฌนเปี กายสฺขารํ อภิสฺขโรติ สฺพฺยาปชฺฌนเปี อพฺยาปชฺฌนเปี
 วจฺสสฺขารํ อภิสฺขโรติ สฺพฺยาปชฺฌนเปี อพฺยาปชฺฌนเปี มโนสฺขารํ อภิสฺขโรติ
 โส สฺพฺยาปชฺฌนเปี อพฺยาปชฺฌนเปี กายสฺขารํ อภิสฺขริตฺวา สฺพฺยาปชฺฌนเปี
 อพฺยาปชฺฌนเปี วจฺสสฺขารํ อภิสฺขริตฺวา สฺพฺยาปชฺฌนเปี อพฺยาปชฺฌนเปี มโน-
 สฺขารํ อภิสฺขริตฺวา สฺพฺยาปชฺฌนเปี อพฺยาปชฺฌนเปี โลกํ อูปปชฺชติ ตเมเน
 สฺพฺยาปชฺฌนเปี อพฺยาปชฺฌนเปี โลกํ อูปปนฺนํ สฺมานํ สฺพฺยาปชฺฌนเปี
 อพฺยาปชฺฌนเปี ผลฺลํสา ผลฺลนฺติ โส สฺพฺยาปชฺฌเนหิเปี อพฺยาปชฺฌเนหิเปี
 ผลฺลํเสหิ ผลฺลํโส สฺมานโน สฺพฺยาปชฺฌนเปี อพฺยาปชฺฌนเปี เวทนํ เวทียติ
 โวถิณฺณสฺสํทุกฺขํ เสงฺยถาเปี มนุสฺลํสา เอกจฺจ ๑ เทวา เอกจฺจ ๑
 วิเนปาทิกา อิทํ อจฺจุตติ ภิกฺขเว กมฺมํ กณฺหํ สฺสกํ กณฺหสฺสกวิปากํ ๑
 กตมณฺจ ภิกฺขเว กมฺมํ อกณฺหํ อสฺสกํ อกณฺหสฺสกวิปากํ กมฺมกฺข-
 ยาย สํวตฺตติ ตตฺตว ภิกฺขเว ยมฺเปีทํ กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปากํ
 ตสฺสํ ปหานาย ยา เจตนา ยมฺเปีทํ กมฺมํ สฺสกํ สฺสกวิปากํ ตสฺสํ
 ปหานาย ยา เจตนา ยมฺเปีทํ กมฺมํ กณฺหํ สฺสกํ กณฺหสฺสกวิปากํ
 ตสฺสํ ปหานาย ยา เจตนา อิทํ อจฺจุตติ ภิกฺขเว กมฺมํ อกณฺหํ

อสุกั กณฺหอสสุกัวิปากั กมฺมกฺชยาย สัจจตฺตติ ฯ อิมานิ ๒ ภิกฺขเว
จตุตฺตาริ กมฺมานิ มยา สยั อภิญญา สัจจนิคฺคฺวา ปเวทิตานัตติ ฯ

[๒๓๕] อถ ๒ สิจฺจโมคฺคตฺตนา^๑ พฺราหฺมเณ เยน ภคฺวา
เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภคฺวตา สทฺธิ สมนฺมทิ สมนฺมทณฺเอยั
กถั สํราจณฺเอยั วิตีสํเวตฺวา เอกมฺนตฺ นิสฺสํติ เอกมฺนตฺ นิสฺสินฺโน ๒
สิจฺจโมคฺคตฺตนา^๑ พฺราหฺมเณ ภคฺวณฺตฺ เอตทโวจ ปุริมานิ โภ โคตม
ทิวสํานิ ปุริมตฺรานิ สัณฺคายนฺ มาจฺนโว เยนานํ เตนฺอุปสงฺกมิ
อุปสงฺกมิตฺวา มํ เอตทโวจ สมนฺเณ โคตโม สทฺพทฺมฺมานํ อภิรียั
ปญฺญาเปตติ สทฺพทฺมฺมานํ ๒ ปน อภิรียั ปญฺญาเปนฺโต อฺจุเณทํ
อาห โตถสฺส กมฺมสจฺจายั โภ โถโก กมฺมสํมารมฺภฏฺจายัตติ ฯ
ทสฺสณฺเอยั ๒ อหํ พฺราหฺมเณ สัณฺคายนสฺส มาจฺนวสฺส นานิจฺจานามิ
กฺุโต ปเนวฺรูโป กถาสฺตฺตนาไป จตุตฺตารัมานิ พฺราหฺมเณ กมฺมานิ มยา
สยั อภิญญา สัจจนิคฺคฺวา ปเวทิตานิ กตฺมานิ จตุตฺตาริ อตฺติ
พฺราหฺมเณ กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปากั อตฺติ พฺราหฺมเณ กมฺมํ สุกฺกั
สูกฺกัวิปากั อตฺติ พฺราหฺมเณ กมฺมํ กณฺหํ สุกฺกั กณฺหสูกฺกัวิปากั
อตฺติ พฺราหฺมเณ กมฺมํ กณฺหํ อสูกฺกั กณฺหอสูกฺกัวิปากั กมฺมกฺชยาย
สัจจตฺตติ ฯ กตฺมณฺจ พฺราหฺมเณ กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปากั อธิ
พฺราหฺมเณ เอกจฺจ สทฺพยาปฺชฺรณฺเ กายสจฺจาวํ อภิสจฺจโรติ สทฺพยาปฺชฺรณฺเ
วจฺจสจฺจาวํ อภิสจฺจโรติ สทฺพยาปฺชฺรณฺเ มโนสจฺจาวํ อภิสจฺจโรติ สั สทฺพยา-

๑. บ. พ. สิจฺจโมคฺคตฺตนา ๑

ปชฺฌณํ กายสํขารํ อภิสํขริตฺวา สํพฺยาปชฺฌณํ วจฺสํขารํ อภิสํขริตฺวา ส-
 พฺยาปชฺฌณํ มโนสํขารํ อภิสํขริตฺวา สํพฺยาปชฺฌณํ โสกํ อุปฺปชฺชติ ตเมเน
 สํพฺยาปชฺฌณํ โสกํ อุปฺปนฺนํ สฺมานํ สํพฺยาปชฺฌณา ผสฺสํสา ผสฺสํนฺติ โส
 สํพฺยาปชฺฌณเหหิ ผสฺสํเสหิ ผฏฺฐโจะ สฺมานโน สํพฺยาปชฺฌณํ เวทนํ เวทียติ
 เขณนฺตพฺพชฺชํ เสขฺยถาปํ สํตฺตทา เนรียกา อิทํ อฺจุจฺจติ พฺราหฺมณ
 กมฺมํ กณฺหนํ กณฺหวิปากํ ฯ กตมณฺจ พฺราหฺมณ กมฺมํ สํกุกํ สํกุกวิปากํ
 อิจ พฺราหฺมณ เขกฺจฺโจ อพฺยาปชฺฌณํ กายสํขารํ อภิสํขโรติ อพฺยาปชฺฌณํ
 วจฺสํขารํ อภิสํขโรติ อพฺยาปชฺฌณํ มโนสํขารํ อภิสํขโรติ โส อพฺยา-
 ปชฺฌณํ กายสํขารํ อภิสํขริตฺวา อพฺยาปชฺฌณํ วจฺสํขารํ อภิสํขริตฺวา อพฺยา-
 ปชฺฌณํ มโนสํขารํ อภิสํขริตฺวา อพฺยาปชฺฌณํ โสกํ อุปฺปชฺชติ ตเมเน
 อพฺยาปชฺฌณํ โสกํ อุปฺปนฺนํ สฺมานํ อพฺยาปชฺฌณา ผสฺสํสา ผสฺสํนฺติ โส
 อพฺยาปชฺฌณเหหิ ผสฺสํเสหิ ผฏฺฐโจะ สฺมานโน อพฺยาปชฺฌณํ เวทนํ เวทียติ เขก-
 นฺตสํชฺชํ เสขฺยถาปํ เทวา สํกุกกณฺหา อิทํ อฺจุจฺจติ พฺราหฺมณ กมฺมํ สํกุกํ
 สํกุกวิปากํ ฯ กตมณฺจ พฺราหฺมณ กมฺมํ กณฺหนํ สํกุกํ กณฺหสํกุกวิปากํ
 อิจ พฺราหฺมณ เขกฺจฺโจ สํพฺยาปชฺฌณํ อพฺยาปชฺฌณํ กายสํขารํ อภิส-
 ขโรติ สํพฺยาปชฺฌณํ อพฺยาปชฺฌณํ วจฺสํขารํ อภิสํขโรติ สํพฺยาปชฺฌณํ
 อพฺยาปชฺฌณํ มโนสํขารํ อภิสํขโรติ โส สํพฺยาปชฺฌณํ อพฺยาปชฺฌณํ
 กายสํขารํ อภิสํขริตฺวา สํพฺยาปชฺฌณํ อพฺยาปชฺฌณํ วจฺสํขารํ อภิสํขริตฺวา
 สํพฺยาปชฺฌณํ อพฺยาปชฺฌณํ มโนสํขารํ อภิสํขริตฺวา สํพฺยาปชฺฌณํ อ-
 พฺยาปชฺฌณํ โสกํ อุปฺปชฺชติ ตเมเน สํพฺยาปชฺฌณํ อพฺยาปชฺฌณํ โสกํ

กณฺหวิปากํ ๑ กตมณฺญ ภิภฺชเว กมฺมํ สํกุกํ สํกุกวิปากํ อិช ภิภฺชเว
 เอกฺจฺโจ ปาณาติปาตา ปฏฺวิโรโต โหติ อทินฺนาทานา ปฏฺวิโรโต โหติ
 กาเมสุ มิฎฺฐาจาธา ปฏฺวิโรโต โหติ มุสาธา ปฏฺวิโรโต โหติ
 สุภฺยาเมรยมชฺชปมาทฺฐชานา ปฏฺวิโรโต โหติ อิทํ วุจฺจติ ภิภฺชเว กมฺมํ
 สํกุกํ สํกุกวิปากํ ๑ กตมณฺญ ภิภฺชเว กมฺมํ กณฺเห สํกุกํ กณฺห-
 สํกุกวิปากํ อิช ภิภฺชเว เอกฺจฺโจ สํพฺยาปชฺฌนํปี อพฺยาปชฺฌนํปี กาย-
 สํชารํ อภิสํชโรติ ๑ เป ๑ อิทํ วุจฺจติ ภิภฺชเว กมฺมํ กณฺเห สํกุกํ
 กณฺหสํกุกวิปากํ ๑ กตมณฺญ ภิภฺชเว กมฺมํ อกณฺเห อสํกุกํ อกณฺห-
 อสํกุกวิปากํ กมฺมกฺชยาช ํวตฺตติ ตฺตฺร ภิภฺชเว ยมฺเปทํ กมฺมํ
 กณฺเห กณฺหวิปากํ ๑ เป ๑ อิทํ วุจฺจติ ภิภฺชเว กมฺมํ อกณฺเห
 อสํกุกํ อกณฺหอสํกุกวิปากํ กมฺมกฺชยาช ํวตฺตติ ๑ อิมานิ โช ภิภฺชเว
 จตฺตฺตาริ กมฺมมานิ มยา สยํ อภินฺญา สจฺฉนิกฺคฺวา ปเวทิตานํติ ๑

[๒๓๖] จตฺตฺตารํมานิ ภิภฺชเว กมฺมมานิ มยา สยํ อภินฺญา สจฺฉน-
 นิกฺคฺวา ปเวทิตานิ กตมานิ จตฺตฺตาริ อตฺถิ ภิภฺชเว กมฺมํ กณฺเห
 กณฺหวิปากํ อตฺถิ ภิภฺชเว กมฺมํ สํกุกํ สํกุกวิปากํ อตฺถิ ภิภฺชเว
 กมฺมํ กณฺเห สํกุกํ กณฺหสํกุกวิปากํ อตฺถิ ภิภฺชเว กมฺมํ อกณฺเห
 อสํกุกํ อกณฺหอสํกุกวิปากํ กมฺมกฺชยาช ํวตฺตติ ๑ กตมณฺญ ภิภฺชเว
 กมฺมํ กณฺเห กณฺหวิปากํ อิช ภิภฺชเว เอกฺจฺเจเน มาตา ชีวิตา
 ไวโรปีตา โหติ ปีตา ชีวิตา ไวโรปีโต โหติ อรหํ ชีวิตา ไวโร-

• บ. พ. เอกจฺโจ ๑

อสุกฺกํ อกณฺหอสฺสุกฺกวิปากํ กมฺมกฺขชยย สํวตฺตติ ๑ กตมณฺจ ภาิกฺขเว
 กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปากํ อิช ภาิกฺขเว เอกจฺโจ สํพฺยาปชฺฌํ กาย-
 สํขารํ อภิสํขโรติ ๑ เป ๑ อิทํ ดุจฺจติ ภาิกฺขเว กมฺมํ กณฺหํ
 กณฺหวิปากํ ๑ กตมณฺจ ภาิกฺขเว กมฺมํ สุกฺกํ สุกฺกวิปากํ อิช ภาิกฺขเว
 เอกจฺโจ อพฺยาปชฺฌํ กายสํขารํ อภิสํขโรติ ๑ เป ๑ อิทํ ดุจฺจติ
 ภาิกฺขเว กมฺมํ สุกฺกํ สุกฺกวิปากํ ๑ กตมณฺจ ภาิกฺขเว กมฺมํ กณฺหํ สุกฺกํ
 กณฺหสฺสุกฺกวิปากํ อิช ภาิกฺขเว เอกจฺโจ สํพฺยาปชฺฌํ อพฺยาปชฺฌํ
 กายสํขารํ อภิสํขโรติ ๑ เป ๑ อิทํ ดุจฺจติ ภาิกฺขเว กมฺมํ กณฺหํ สุกฺกํ
 กณฺหสฺสุกฺกวิปากํ ๑ กตมณฺจ ภาิกฺขเว กมฺมํ อกณฺหํ อสุกฺกํ อกณฺห-
 อสุกฺกวิปากํ กมฺมกฺขชยย สํวตฺตติ สํมาทิฏฺฐิ ๑ เป ๑ สํมาสํมาธิ
 อิทํ ดุจฺจติ ภาิกฺขเว กมฺมํ อกณฺหํ อสุกฺกํ อกณฺหอสฺสุกฺกวิปากํ กมฺมกฺ-
 ขชยย สํวตฺตติ ๑ อิมานิ โช ภาิกฺขเว จตุตฺตาริ กมฺมานิ มยา สยํ
 อภินฺญา สจฺฉนฺนิตฺวา ปเวทิตานฺตี ๑

[๒๓๘] จตุตฺตารีมานิ ภาิกฺขเว กมฺมานิ มยา สยํ อภินฺญา
 สจฺฉนฺนิตฺวา ปเวทิตานิ กตมานิ จตุตฺตาริ อตฺถิ ภาิกฺขเว กมฺมํ กณฺหํ
 กณฺหวิปากํ อตฺถิ ภาิกฺขเว กมฺมํ สุกฺกํ สุกฺกวิปากํ อตฺถิ ภาิกฺขเว
 กมฺมํ กณฺหํ สุกฺกํ กณฺหสฺสุกฺกวิปากํ อตฺถิ ภาิกฺขเว กมฺมํ อกณฺหํ
 อสุกฺกํ อกณฺหอสฺสุกฺกวิปากํ กมฺมกฺขชยย สํวตฺตติ ๑ กตมณฺจ ภาิกฺขเว
 กมฺมํ กณฺหํ กณฺหวิปากํ อิช ภาิกฺขเว เอกจฺโจ สํพฺยาปชฺฌํ กาย-

สํขารํ อภิสํขโรติ ๑ เป ๑ อิทํ อจฺจุจติ ภิกฺขเว กมฺมํ กณฺหํ
 กณฺหวิปากํ ๑ กตมณฺญํ ภิกฺขเว กมฺมํ สํกฺกํ สํกฺกวิปากํ อีช ภิกฺขเว
 เอกจฺโจ อပ္พยาปชฺฌมํ กายสํขารํ อภิสํขโรติ ๑ เป ๑ อิทํ อจฺจุจติ
 ภิกฺขเว กมฺมํ สํกฺกํ สํกฺกวิปากํ ๑ กตมณฺญํ ภิกฺขเว กมฺมํ กณฺหํ สํกฺกํ
 กณฺหสํกฺกวิปากํ อีช ภิกฺขเว เอกจฺโจ สํพฺยาปชฺฌมํ อပ္พยาปชฺฌมํ
 กายสํขารํ อภิสํขโรติ ๑ เป ๑ อิทํ อจฺจุจติ ภิกฺขเว กมฺมํ กณฺหํ
 สํกฺกํ กณฺหสํกฺกวิปากํ ๑ กตมณฺญํ ภิกฺขเว กมฺมํ อกณฺหํ อสํกฺกํ อกณฺห-
 อสํกฺกวิปากํ กมฺมกฺขยา ย สํวตฺตติ สติสํมุโพชฺฌนฺจโค ธมฺมวิจยสํ-
 โปชฺฌนฺจโค วิริยสํมุโพชฺฌนฺจโค ปตฺติสํมุโพชฺฌนฺจโค ปสฺสํทฺธิสํมุโพชฺฌนฺจโค
 สํมาธิสํมุโพชฺฌนฺจโค อูเปกฺขาสํมุโพชฺฌนฺจโค อิทํ อจฺจุจติ ภิกฺขเว กมฺมํ
 อกณฺหํ อสํกฺกํ อกณฺหอสํกฺกวิปากํ กมฺมกฺขยา ย สํวตฺตติ ๑ อิมานิ
 ไช ภิกฺขเว จตฺตาริ กมฺมมานิ มยา สยํ อภินฺถวา สจฺจณิกตฺวา
 ปเวทิตานํติ ๑

[๒๓๘] จตฺตฺหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต
 เขवं นิรเย กตเมหิ จตฺตฺหิ สํวชฺเชน กายกมฺเมเน สํวชฺเชน
 วจฺกมฺเมเน สํวชฺเชน มโนกมฺเมเน สํวชฺชชฺชา ย ทิฏฺฐิจฺชา อิมเอหิ ไช
 ภิกฺขเว จตฺตฺหิ ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เขवं นิรเย ๑
 จตฺตฺหิ ภิกฺขเว ธมฺเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภตํ นิกฺขิตฺโต เขवं สคฺเค
 กตเมหิ จตฺตฺหิ อนวชฺเชน กายกมฺเมเน อนวชฺเชน วจฺกมฺเมเน
 อนวชฺเชน มโนกมฺเมเน อนวชฺชชฺชา ย ทิฏฺฐิจฺชา อิมเอหิ ไช ภิกฺขเว

จตุหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภคํ นิกฺขิตฺโต เหวํ สคฺเคติ ๑

[๒๕๐] จตุหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภคํ นิกฺขิตฺโต
 เหวํ นิริเย กตฺเมหิ จตุหิ สฺพฺยาปฺชฺเณน กายกมฺเมเน สฺพฺยาปฺชฺ-
 เณน วจฺกมฺเมเน สฺพฺยาปฺชฺเณน มโนกมฺเมเน สฺพฺยาปฺชฺเณน ทิฏฺฐิจฺยา
 ยิเมหิ โช ภิกฺขเว จตุหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภคํ นิกฺขิตฺโต
 เหวํ นิริเย ๑ จตุหิ ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภคํ นิกฺขิตฺโต
 เหวํ สคฺเค กตฺเมหิ จตุหิ สฺพฺยาปฺชฺเณน กายกมฺเมเน สฺพฺยา-
 ปฺชฺเณน วจฺกมฺเมเน สฺพฺยาปฺชฺเณน มโนกมฺเมเน สฺพฺยาปฺชฺเณน ทิฏฺฐิจฺยา
 ยิเมหิ โช ภิกฺขเว จตุหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ยถาภคํ นิกฺขิตฺโต
 เหวํ สคฺเคติ ๑

[๒๕๑] ยิเชว ภิกฺขเว สมนฺโน อิจ ทฺตฺติโย สมนฺโน อิจ
 ตติโย สมนฺโน อิจ จตุตฺถโต สมนฺโน สฺสญฺญา ปฺรปฺปวาทา
 สมนฺเนหิ อญฺเณหิ เหวเมตํ ภิกฺขเว สมนฺมา สํหนาทํ นทถ ๑
 กตฺโม ๑ ภิกฺขเว สมนฺโน อิจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตินฺนุณํ สญฺโฆชนานํ
 ปฺริกฺขยา สิตฺตาปฺนฺโน โหติ อวินิปาตชฺมโม นียโต สมนฺโพธิปฺรายน
 อຍํ ภิกฺขเว สมนฺโน กตฺโม ๑ ภิกฺขเว ทฺตฺติโย สมนฺโน อิจ ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ ตินฺนุณํ สญฺโฆชนานํ ปฺริกฺขยา ราคโทสโมหานํ ตฺนฺนฺตฺตา สกฺททา-
 คามํ โหติ สกฺเทว อิมํ โสกํ อาคฺนฺตฺวา ทฺกฺขสฺสฺสฺนฺตํ กโรติ อຍํ
 ภิกฺขเว ทฺตฺติโย สมนฺโน ๑ กตฺโม ๑ ภิกฺขเว ตติโย สมนฺโน อิจ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปญฺจณฺ्हํ โอรมนฺภาคิยานํ สญฺโฆชนานํ ปฺริกฺขยา โอบ-

ปาคิโก โหติ ตตฺถ ปรีนิพฺพายี อเนวตฺตฺติชฺมุโม ตตฺตฺมา โถกา
ขยฺ ภัทฺทเว ตตฺติโย สมนฺโณ ๑ กตฺโม ๑ ภัทฺทเว จตฺตฺโก สมนฺโณ
อิชฺ ภัทฺทเว ภัทฺทฺชฺ อาสฺวานํ ขยา อนาสฺวํ เจโตวิมฺตฺติ ปญฺญาวิมฺตฺติ
ทิจฺจฺเชว ชมฺเม สยฺม อภินฺญา สจฺจนิกตฺวา อฺปฺสํมฺปชฺช วิหริติ อยฺม
ภัทฺทเว จตฺตฺโก สมนฺโณ ๑ อิเชว ภัทฺทเว สมนฺโณ อิชฺ ทฺตฺติโย
สมนฺโณ อิชฺ ตตฺติโย สมนฺโณ อิชฺ จตฺตฺโก สมนฺโณ สฺสฺญญา
ปรปฺปวาทา สมนฺเณี อญฺเณหิ เหวเมตํ ภัทฺทเว สฺมฺมา สฺนฺหาทํ
นทถาติ ๑

[๒๔๒] สฺปฺปริสฺสํ ภัทฺทเว นิสฺสําย จตฺตฺวาโร อานิสฺสํสา ปาฏิกงฺขา
กตฺเม จตฺตฺวาโร อวิเยเน สฺสฺเตน วทฺทฺสมฺติ อวิเยเน สฺมาชินา
วทฺทฺสมฺติ อวิยาย ปญฺญาชฺช วทฺทฺสมฺติ อวิยาย วิมฺตฺติยา วทฺทฺสมฺติ
สฺปฺปริสฺสํ ภัทฺทเว นิสฺสําย อิมเ จตฺตฺวาโร อานิสฺสํสา ปาฏิกงฺขาติ ๑

กมฺมวคฺโค จตฺตฺโก ๑

อาปตฺติภยวคฺโค ปญฺจโม

[๒๔๓] เขกํ สฺมยฺม ภาควา โกสฺมฺพิยํ วิหริติ โฆสฺสิตาราเม ๑
อถโช อายสฺมา อานนฺโท เยเน ภาควา เทนฺปฺสํกฺมิ อฺปฺสํ-
กฺมิตฺวา ภาควนฺตํ อภิวาทฺตฺวา เขกมนฺตํ นิสฺสํติ ๑ เขกมนฺตํ นิสฺสนฺนํ
โช อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ภาควา เขตทโวจ อปฺปํ ตํ อานนฺท
อชฺชรณํ อฺปฺสํนฺตฺติ ๑ กฺุโต ตํ ภาเว อชฺชรณํ อฺปฺสํมิสฺสํติ

มิจฺฉาชาธิวณ ชีวติ กปฺเปติ ตสฺส เขวํ โหติ สเจ โช มํ
ภิกขุ ชานิสฺสํ มิจฺฉาชาธิว มิจฺฉาชาธิวณ ชีวติ กปฺเปติ
สํคฺคา มํ สํคฺคา นาสฺสํ วคฺคา ปน มํ น นาสฺสํ
อิทํ อานนฺท คตฺติยํ อตฺถวสํ สํปฺสํ ปาปภิกขุ สํฆเทณ
นนฺทติ ๑ ปน จปรํ อานนฺท ปาปภิกขุ ตาภกาโม โหติ สกฺกาภกาโม
อนวณฺณคฺคิกาโม ตสฺส เขวํ โหติ สเจ โช มํ ภิกขุ ชานิสฺ-
สํ ตาภกาโม สกฺกาภกาโม อนวณฺณคฺคิกามิ สํคฺคา มํ (๑)
น สกฺกวิสฺสํ น คฺควิสฺสํ น มาเนสฺสํ น ปุเชสฺสํ วคฺคา
ปน มํ สกฺกวิสฺสํ คฺควิสฺสํ มาเนสฺสํ ปุเชสฺสํ อิทํ
อานนฺท จคฺคกํ อตฺถวสํ สํปฺสํ ปาปภิกขุ สํฆเทณ นนฺทติ ๑
อิเม โช อานนฺท จคฺคาโร อตฺถวสํ สํปฺสํ ปาปภิกขุ สํ-
ฆเทณ นนฺทติ ๑

[๒๔๕] จคฺคคารีมานิ ภิกขเว อापคฺคิกายานิ กตมานิ จคฺคคาริ
เสยฺยถาปี ภิกขเว โจโร อากุจโร คเหตุวา รณฺโณ ทสฺเสยฺยํ อยนฺเต
เทว โจโร อากุจโร อิมสฺส เทโว ทนฺทํ ปณฺณตฺติ ตเมเน ราชา
เขวํ วเทยฺย คจฺฉน โภ อิมํ ปุริสํ ทพฺพาย รชฺชยา ปจฺฉาพาคํ
คาคฺคพฺพนฺนํ พนฺนิตฺวา ชฺรมนฺทํ กิตฺวา ชรสฺสเรน ปณฺณเวณ รกฺขิ
รกฺขิ สํฆาฏเณ สํฆาฏกํ ปรีเนตฺวา ทกฺขิณน ทฺวาเรน นิกฺขามेतฺวา
ทกฺขิณนโต นคฺรสฺส สํส นินฺทกฺคิ ตเมเน รณฺโณ ปุริสา ทพฺพาย

• อ. พ. เวคฺคตฺร สนฺทา อธิ อคฺคิ

รัชชยา ปจฺฉาพาทิ คาทุหพนฺธนํ พนฺธิตฺวา ชฺรุมฺมุณฺทํ กริตฺวา ชฺรตฺส-
 เรน ปณฺเวณ วทียา วทियํ สํชาฏฺเณน สํชาฏฺกํ ปริเนตฺวา ทกฺขิณฺเนน ทฺวาเรณ
 นิฏฺฐาเมตฺวา ทกฺขิณฺโต นคฺรตฺส สํสํ ฉินฺนฺเทยฺยํ ตตฺตฺรณฺณตฺรตฺส
 ถถฺจฺจตฺส ปฺริตฺตตฺส เอมฺมตฺส ปาปกํ วต โภ อยํ ปฺริโส กมฺมํ
 อกาสิ คารยฺหิ สํสจฺเจชฺชํ ยตฺร หิ นาม วณฺโณ ปฺริสา ทพฺพาย
 รัชชยา ปจฺฉาพาทิ คาทุหพนฺธนํ พนฺธิตฺวา ชฺรุมฺมุณฺทํ กริตฺวา ชฺรตฺส-
 เรน ปณฺเวณ วทียา วทियํ สํชาฏฺเณน สํชาฏฺกํ ปริเนตฺวา ทกฺขิณฺเนน
 ทฺวาเรณ นิฏฺฐาเมตฺวา ทกฺขิณฺโต นคฺรตฺส สํสํ ฉินฺนฺทิสฺสันฺติ โส
 วตฺตฺสํยํ เอมฺวรูปํ ปาปกมฺมํ น กเรยฺย สํสจฺเจชฺชนฺติ เอมฺเมว โช
 ภิกฺขเว ยตฺสํกตฺสจฺจิ ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺنيا วา เอมํ ทิพฺพทา ภยสฺถนฺญา
 ปจฺจุปฺนฺนฺจิตฺตา โหติ ปาราชิกฺเกสุ ฐมฺเมสุ ตสฺสํสํคํ ปาฏิกงฺขํ อนาปฺนฺโน
 วา ปาราชิกํ ฐมฺมํ น อาปชฺชิสฺสํติ อาปฺนฺโน วา ปาราชิกํ ฐมฺมํ
 ยถาฐมฺมํ ปฏฺธิกริสฺสํติ ฯ เสงฺฆยถาปํ ภิกฺขเว ปฺริโส กาทกํ วตฺถํ ปริชาย
 เกเส ปกิริตฺวา มุสฺสํ ชนฺเช อาโรเปตฺวา มหาชนกายํ อฺปฺสํงฺกมิตฺวา
 เอมํ วเทยฺย อหิ ฆนฺเต ปาปกมฺมํ อกาสิ คารยฺหิ โมสฺตตฺถํ เยน
 เม อายสฺมฺนฺโต อตฺตมฺนา โหนฺติ ตํ กโรมีติ ตตฺตฺรณฺณตฺรตฺส
 ถถฺจฺจตฺส ปฺริตฺตตฺส เอมฺมตฺส ปาปกํ วต โภ อยํ ปฺริโส กมฺมํ
 อกาสิ คารยฺหิ โมสฺตตฺถํ ยตฺร หิ นาม กาทกํ วตฺถํ ปริชาย เกเส
 ปกิริตฺวา มุสฺสํ ชนฺเช อาโรเปตฺวา มหาชนกายํ อฺปฺสํงฺกมิตฺวา เอมํ
 วตฺตฺติ อหิ ฆนฺเต ปาปกมฺมํ อกาสิ คารยฺหิ โมสฺตตฺถํ เยน เม

ปุริโส กาทกั วคฺคั ปรีชย เกเส ปกิริตฺวา มหาชนกายั อุปสงฺก-
กมิตฺวา เอวํ วเทยฺย อหิ ฆนฺเต ปาปกมมํ อกาลิ คารยฺหิ อุปวชฺชํ
เยน เม อายสฺมณฺโค อตฺตมนา โหนฺติ ตํ กโรมีติ ตตฺตวณฺณ-
ตฺตสฺส ฆตฺตจฺจสฺส ปุริสฺสสฺส เขวมสฺส ปาปกั วค โภ อยํ ปุริโส
กมมํ อกาลิ คารยฺหิ อุปวชฺชํ ยตฺร หิ นาม กาทกั วคฺคั ปรีชย
เกเส ปกิริตฺวา มหาชนกายั อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วคฺชติ อหิ ฆนฺเต
ปาปกมมํ อกาลิ คารยฺหิ อุปวชฺชํ เยน เม อายสฺมณฺโค อตฺตมนา
โหนฺติ ตํ กโรมีติ โส วคฺคสฺสํยํ^๑ เขวรูปํ ปาปกมมํ น กรเขย
คารยฺหิ อุปวชฺชนฺติ เอวเมว โช ภิกฺขเว ยสฺสํกสฺสํจิ ภิกฺขุสฺสํ วา
ภิกฺขุณิยา วา เอวํ ติพฺพา ฆยสฺมณฺณา ปจฺจุปฺปจฺจिता โหติ ปาฏีเทส-
นึเยสฺสุ ชมฺเมสฺสุ ตสฺสํคํ ปาฏีกงฺขํ ฆนาปนฺโน วา ปาฏีเทสฺนึยํ
ชมมํ น อปชฺชิสฺสํติ อปนฺโน วา ปาฏีเทสฺนึยํ ชมมํ ยถาชมมํ
ปฏิกิริสฺสํติ ๑ อิมานิ โช ภิกฺขเว จตฺตารี อปคฺคิภยานํติ ๑

[๒๔๕] สิกฺขานิสฺสํมิตํ ภิกฺขเว พุทฺทมจฺริยํ ดุสฺสํติ ปณฺณตฺตวํ
วิมุคฺคิตฺสํวํ สฺตวชฺชิตฺเตยฺยํ ๑ กถณฺจ ภิกฺขเว สิกฺขานิสฺสํ โหติ อิช
ภิกฺขเว มยา สํวกานํ อภิสฺมาจฺริกา สิกฺขา ปณฺณตฺตา อปฺปสฺนฺนํ
ปสํทาย ปสฺนฺนํ ฆียโยภาวาย ยถา ยถา ภิกฺขเว มยา สํวกานํ
อภิสฺมาจฺริกา สิกฺขา ปณฺณตฺตา อปฺปสฺนฺนํ ปสํทาย ปสฺนฺนํ
ฆียโยภาวาย ตถา ตถา โส ตสฺสํ สิกฺขาย อชฺฉนฺทการี โหติ

• บ. พ. วตฺสสํหิ ๑

อจฺฉิตฺตทการี อสฺสพตการี อกมฺมาสฺสการี สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺสุ
 ปุณฺ จปรํ ภาทฺทเว มยา สํวการณํ อาทิพฺพหุมจฺริยกา สิกฺขา ปญฺจตฺตา
 สฺพฺโพสฺส สํมมาทฺต
 อาทิพฺพหุมจฺริยกา สิกฺขา ปญฺจตฺตา สฺพฺโพสฺส สํมมาทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ตกา ตกา สฺส สฺส สิกฺขาชฺช อชฺฉนฺนทการี โหติ อจฺฉิตฺตทการี อสฺสพตการี
 อกมฺมาสฺสการี สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺสุ เหวํ โช ภาทฺทเว
 สิกฺขานิสฺสํ โหติ ฯ กถญฺจ ภาทฺทเว ปญฺจตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 มยา สํวการณํ ชมฺมา เทสฺสิตา สฺพฺโพสฺส สํมมาทฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ภาทฺทเว มยา สํวการณํ ชมฺมา เทสฺสิตา สฺพฺโพสฺส สํมมาทฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 ตกา ตกา สฺพฺเพ เต ชมฺมา ปญฺจเวชิตา โหนฺติ เหวํ
 โช ภาทฺทเว ปญฺจตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต โหติ ฯ กถญฺจ ภาทฺทเว วิมฺมุตฺติสํวํ โหติ
 อชฺฉ ภาทฺทเว มยา สํวการณํ ชมฺมา เทสฺสิตา สฺพฺโพสฺส สํมมาทฺตฺตฺต
 ยถา ยถา ภาทฺทเว มยา สํวการณํ ชมฺมา เทสฺสิตา สฺพฺโพสฺส สํมมาทฺต
 ตกา ตกา สฺพฺเพ เต ชมฺมา วิมฺมุตฺติยา สฺสฺสิตา โหนฺติ เหวํ โช
 ภาทฺทเว วิมฺมุตฺติสํวํ โหติ ฯ กถญฺจ ภาทฺทเว สฺสจฺฉปเตชฺชํ โหติ
 อชฺฉิตฺติ อปริปฺปวํ วา อภิสฺสมาจฺจาริกํ สิกฺขํ ปริปุเรสฺสํปมิ ปริปุวํ วา อภิส
 มาจฺจาริกํ สิกฺขํ ตตฺถ ตตฺถ ปญฺจเวชิตา อนฺนคฺคเหสฺสํสํมิ อชฺฉนฺนคฺคเห
 สฺสํ สฺสํ สฺสํปฺปจฺฉิตา โหติ อชฺฉิตฺติ อปริปฺปวํ วา อาทิพฺพหุมจฺริยกํ สิกฺขํ
 ปริปุเรสฺสํปมิ ปริปุวํ วา อาทิพฺพหุมจฺริยกํ สิกฺขํ ตตฺถ ตตฺถ ปญฺจเว
 อนฺนคฺคเหสฺสํสํมิ อชฺฉนฺนคฺคเห สฺสํ สฺสํปฺปจฺฉิตา โหติ อชฺฉิตฺติ อสฺสมเวชิตํ

วา ฆมฺมํ ตตฺถ ตตฺถ ปณฺญา ย สมฺเวทฺธิสฺสํมิตฺติ สมฺเวทฺธิทํ วา ฆมฺมํ
ตตฺถ ตตฺถ ปณฺญา อเนกฺกเหตุสฺสํมิตฺติ อชฺชตฺตํเยว สฺสตี สฺสฺสฺสจฺจิตฺตา
โหติ อิตฺติ อสฺสตีทํ วา ฆมฺมํ วิมฺมุคฺคิยา สฺสตีสฺสํมิตฺติ สฺสตีทํ วา ฆมฺมํ
ตตฺถ ตตฺถ ปณฺญา อเนกฺกเหตุสฺสํมิตฺติ อชฺชตฺตํเยว สฺสตี สฺสฺสฺสจฺจิตฺตา
โหติ เอวํ โส ภิกฺขเว สฺสตาธิปเตยฺยํ โหติ ฯ สฺสฺสฺสจฺจิตฺตํ สฺสํมิตฺติ
ภิกฺขเว พุทฺทมจฺจริยํ วุจฺจตี ปรณฺญตฺตวํ วิมฺมุคฺคิยํ สฺสตาธิปเตยฺยเนติ
อิตฺติ ยนฺตํ วุคฺคํ อิทฺตเมตํ ปฺรฺยจฺจ วุคฺคเนติ ฯ

[๒๕๖] จตฺถสฺสํ อิมมา ภิกฺขเว เสยฺยา กตฺมา จตฺถสฺสํ
เปตเสยฺยา กามโภคิเสยฺยา สฺสึเสยฺยา ตถาคตเสยฺยา ฯ กตฺมา จ
ภิกฺขเว เปตเสยฺยา เขภฺยุเขน ภิกฺขเว เปตา อุตฺตทานา เสเนติ
อํยํ วุจฺจตี ภิกฺขเว เปตเสยฺยา ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว กามโภคิเสยฺยา
เขภฺยุเขน ภิกฺขเว กามโภคิ วาเมน ปสฺสฺสเนน เสเนติ อํยํ วุจฺจตี
ภิกฺขเว กามโภคิเสยฺยา ฯ กตฺมา จ ภิกฺขเว สฺสึเสยฺยา สฺสึโห
ภิกฺขเว มิคฺวธา ทฏฺฐิณฺเณน ปสฺสฺสเนน เสยฺยํ กปฺเปติ ปาเทน ปาทํ
อจฺจธาชา ย อนฺตรสฺสฺสจฺจิมฺหิ นนฺจฺจจฺจ อนฺปฏฺฐิยตีวา สฺสํ ปฺรฺยพฺพชฺชิตฺตวา
ปฺรฺยมิ กายํ อพฺพนฺนาเมตฺตวา ปจฺจิมิ กายํ อนฺนุวิโตเกติ สฺสเจ ภิกฺขเว
สฺสึโห มิคฺวธา กิณฺนจฺจิ ปสฺสฺสตี กายสฺสํ วิกฺขิตฺตํ วา วิสฺสํ วา
เตน ภิกฺขเว สฺสึโห มิคฺวธา อนฺตฺตมโน โหติ สฺสเจ ปน ภิกฺขเว
สฺสึโห มิคฺวธา น กิณฺนจฺจิ ปสฺสฺสตี กายสฺสํ วิกฺขิตฺตํ วา วิสฺสํ วา

• อ.พ. วุคฺคตี ฯ

เตน ภิกขเว สัมโห มิคราชา อตตมโน โหติ อยมฺ วุจฺจติ ภิกขเว
สัทธิเสยฺยา ฯ กตมา จ ภิกขเว ตถาคตเสยฺยา อิม ภิกขเว ภิกขุ
วิวิจฺเจว กามเหติ ฯ เป ฯ จตุตถํ ฌานํ อปฺสุมฺปชฺช วิหริติ อยมฺ
วุจฺจติ ภิกขเว ตถาคตเสยฺยา ฯ อีมา โช ภิกขเว จตฺสัสส เสยฺยาติ ฯ

[๒๕๗] จตุตถาโรเม ภิกขเว ญฺปนฺนารหา กตเม จตุตถาโร ตถาคโต
อหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ญฺปนฺนารโห ปจฺเจกสมฺพุทฺโธ ญฺปนฺนารโห ตถาคต-
สํวโก ญฺปนฺนารโห ราชา จกฺกตฺตํ ญฺปนฺนารโห อิม โช ภิกขเว
จตุตถาโร ญฺปนฺนารหาติ ฯ

[๒๕๘] จตุตถาโรเม ภิกขเว ฆมฺมา ปญฺญาวุทฺถมฺมียา สํวตฺตุนฺติ
กตเม จตุตถาโร สํปฺปริสฺสสํโสว สํทฺฆมฺมสํสฺวณํ โยนิสํมณฺสีกาโร
ฆมฺมานุฆมฺมปฏฺิปปตฺติ อิม โช ภิกขเว จตุตถาโร ฆมฺมา ปญฺญา-
วุทฺถมฺมียา สํวตฺตุนฺตํติ ฯ

[๒๕๙] จตุตถาโรเม ภิกขเว ฆมฺมา มนฺุสฺสํภฺตสฺสํ พหุการา
โหนติ กตเม จตุตถาโร สํปฺปริสฺสสํโสว สํทฺฆมฺมสํสฺวณํ โยนิสํ-
มณฺสีกาโร ฆมฺมานุฆมฺมปฏฺิปปตฺติ อิม โช ภิกขเว จตุตถาโร ฆมฺมา
มนฺุสฺสํภฺตสฺสํ พหุการา โหนตํติ ฯ

[๒๕๐] จตุตถาโรเม ภิกขเว ฌนฺนียโหวหารา กตเม จตุตถาโร
อทิฏฺเฐ ทิฏฺฐจฺวาทิตา อสฺสํเต สฺสจฺวาทิตา อมฺมุเต มฺมุ-
ทาทิตา อวิญฺญาเต วิญฺญาตจฺวาทิตา อิม โช ภิกขเว จตุตถาโร
ฌนฺนียโหวหาราติ ฯ

๒๕๔] ปณฺณาสกาสังคหิโต อภินฺวาวคฺโค ฌฏฺโง ๓๓๓

[๒๕๑] จตุตฺตารโหม ภิกฺขเว อริยโฆหารา กตเม จตุตฺตารโ
อทิฏฺฐเส อทิฏฺฐจฺวาทิตา อสฺสฺสฺเต อสฺสฺสฺสฺตวาทิตา อมฺเต อมฺต-
วาทิตา อวิญฺญาเต อวิญฺญาควาทิตา อิมเ โข ภิกฺขเว จตุตฺตารโ
อริยโฆหาราติ ฯ

[๒๕๒] จตุตฺตารโหม ภิกฺขเว อนริยโฆหารา กตเม จตุตฺตารโ
ทิฏฺฐเส อทิฏฺฐจฺวาทิตา สฺสฺเต อสฺสฺสฺสฺตวาทิตา มฺเต อมฺต-
วาทิตา วิญฺญาเต อวิญฺญาควาทิตา อิมเ โข ภิกฺขเว จตุตฺตารโ
อนริยโฆหาราติ ฯ

[๒๕๓] จตุตฺตารโหม ภิกฺขเว อริยโฆหารา กตเม จตุตฺตารโ
ทิฏฺฐเส ทิฏฺฐจฺวาทิตา สฺสฺเต สฺสฺสฺสฺตวาทิตา มฺเต มฺตวาทิตา วิญฺญาเต
วิญฺญาควาทิตา อิมเ โข ภิกฺขเว จตุตฺตารโ อริยโฆหาราติ ฯ

อาปคฺคิภยวคฺโค ปณฺจโม ฯ

อภินฺวาวคฺโค ฌฏฺโง

[๒๕๔] จตุตฺตารโหม ภิกฺขเว ชมฺมา กตเม จตุตฺตารโ อคฺคิ
ภิกฺขเว ชมฺมา อภินฺวาว ปรีณฺเวชฺชยา อคฺคิ ภิกฺขเว ชมฺมา
อภินฺวาว ปหาตพฺพา อคฺคิ ภิกฺขเว ชมฺมา อภินฺวาว ภาเวตพฺพา
อคฺคิ ภิกฺขเว ชมฺมา อภินฺวาว สจฺจนิกาตพฺพา ฯ กตเม จ ภิกฺขเว
shmā อภินฺวาว ปรีณฺเวชฺชยา ปณฺจปาทานกฺขณฺหา อิมเ วุจฺจเนติ
ภิกฺขเว ชมฺมา อภินฺวาว ปรีณฺเวชฺชยา ฯ กตเม จ ภิกฺขเว ชมฺมา

อภิญญา ปหัตตพฺพา อวิชฺชา ๑ ภวตฺตนา ๑ อิมเ วุจฺจุนฺติ
 ภิกฺขเว ชมฺมา อภิญญา ปหัตตพฺพา ๑ กตฺเม ๑ ภิกฺขเว ชมฺมา
 อภิญญา ภาเวตพฺพา สฺมาโถ ๑ วิปสฺสณา ๑ อิมเ วุจฺจุนฺติ
 ภิกฺขเว ชมฺมา อภิญญา ภาเวตพฺพา ๑ กตฺเม ๑ ภิกฺขเว ชมฺมา
 อภิญญา สัจฺฉิกถพฺพา วิชฺชา ๑ วิมุตฺติ ๑ อิมเ วุจฺจุนฺติ
 ภิกฺขเว ชมฺมา อภิญญา สัจฺฉิกถพฺพา ๑ อิมเ โข ภิกฺขเว จตฺตาวโร
 ชมฺมาติ ๑

[๒๕๕] จตฺตฺโส อิมเ ภิกฺขเว อนริยปริเยสฺสนา กตฺมา จตฺตฺโส
 อิชฺ ภิกฺขเว เอกฺจฺโง อตฺตนา ชวราชมฺโม สฺมาโน ชวราชมฺมเวย
 ปริเยสฺติ อตฺตนา พฺยาริชมฺโม สฺมาโน พฺยาริชมฺมเวย ปริเยสฺติ
 อตฺตนา มรณชมฺโม สฺมาโน มรณชมฺมเวย ปริเยสฺติ อตฺตนา
 สกฺกิตฺตชมฺโม สฺมาโน สกฺกิตฺตชมฺมเวย ปริเยสฺติ อิมเ โข ภิกฺขเว
 จตฺตฺโส อนริยปริเยสฺสนา ๑ จตฺตฺโส อิมเ ภิกฺขเว อริยปริเยสฺสนา
 กตฺมา จตฺตฺโส อิชฺ ภิกฺขเว เอกฺจฺโง อตฺตนา ชวราชมฺโม สฺมาโน
 ชวราชมฺเม อาทิณฺวํ วิทิตฺวา อชฺวํ อนฺนุตฺตฺรํ โยคกฺกฺเขมํ นิพฺพานํ ปริเยสฺติ
 อตฺตนา พฺยาริชมฺโม สฺมาโน พฺยาริชมฺเม อาทิณฺวํ วิทิตฺวา อพฺยาริ
 ชมฺมุตฺตฺรํ โยคกฺกฺเขมํ นิพฺพานํ ปริเยสฺติ อตฺตนา มรณชมฺโม สฺมาโน
 มรณชมฺเม อาทิณฺวํ วิทิตฺวา อมตฺตํ อนฺนุตฺตฺรํ โยคกฺกฺเขมํ นิพฺพานํ
 ปริเยสฺติ อตฺตนา สกฺกิตฺตชมฺโม สฺมาโน สกฺกิตฺตชมฺเม อาทิณฺวํ
 วิทิตฺวา อสกฺกิตฺตชฺชํ อนฺนุตฺตฺรํ โยคกฺกฺเขมํ นิพฺพานํ ปริเยสฺติ ๑ อิมเ โข

๒๕๗] ปรณาสกาสังคหิโต อภินวาวคฺโค ฉฏฺโง ๓๓๕

ภิกฺขเว จตฺสโส อริยปริเยสนาติ ฯ

[๒๕๖] จตฺตารีมานิ ภิกฺขเว สังคหวัตถุนิ กตมานิ จตฺตาริ
ทานํ เปยยวชฺชํ อตฺตจริยา สํมานตฺตคา อิมานิ โข ภิกฺขเว จตฺตาริ
สังคหวัตถุณีติ ฯ

[๒๕๗] อถโช อายสฺมา มาตฺถุยกฺขปฺตฺโต เยน ภควา เตนุ-
ปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิทฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํติ
เอกมนฺตํ นิสฺสนฺโน โช อายสฺมา มาตฺถุยกฺขปฺตฺโต ภควนฺตํ เขตทโวจ
ธํมฺมํ เม ภนฺเต ภควา สํชิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตฺถ ยมहि ภควโต
ธมฺมํ สํสฺวา เฮโก วุปรกฺขโง อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหเรยฺ-
ยนฺติ ฯ เขตตฺถทานิ มาตฺถุยกฺขปฺตฺต ก็ ทหเว วกฺขาม ยตฺร หิ
นาม ตฺวํ ชินฺโน วุทฺโถ มหตฺตโก ตถาคตฺตสฺส สํชิตฺเตน โชวาหิ
ยาจฺสํติ ฯ เทเสตฺถ เม ภนฺเต ภควา สํชิตฺเตน ธมฺมํ เทเสตฺถ
สํสฺวา สํชิตฺเตน ธมฺมํ อปฺเปวณามานํ ภควโต ภาสิตฺตสฺส อตฺถํ
ชาเนยฺยํ อปฺเปวณามานํ ภควโต ภาสิตฺตสฺส ทายาทิ อสฺสํนฺติ ฯ
จตฺตารโमे มาตฺถุยกฺขปฺตฺต ตณฺหุปรฺปาทา ยตฺต ภิกฺขุโน ตณฺหา
อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ กตเม จตฺตารโ จีวรเหตฺถ วา มาตฺถุยกฺขปฺตฺต
ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ ปีนฺนุทฺทปาทเหตฺถ วา
มาตฺถุยกฺขปฺตฺต ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ เสนาสนฺนเหตฺถ
วา มาตฺถุยกฺขปฺตฺต ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ อิติภวา-
ภวเหตฺถ วา มาตฺถุยกฺขปฺตฺต ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ

๒๕๘] ปณฺณาสกาสังคหิโต อภินฺนาวคฺโค ฉฺชโง ๓๓๗

จําเนหิ เอเตสํ วา อญฺญตเรน ๑ ยานิกานิจิ ภิกฺขเว กุตฺตานิ โภเคสุ
มหตฺตํ ปตฺตานิ จิรฺฐจิตฺตานิ ภวฺนฺติ สํพฺพานิ ตานิ จตุหิ จําเนหิ
เอเตสํ วา อญฺญตเรน กตฺเมหิ จตุหิ นฺนุจํ คเวสฺสนฺติ ชินฺนํ
ปฏฺฐิสฺสโรนฺติ ปริมิตฺตปานโกชฺษา (๑) โหนฺติ สํสวฺนฺตํ อิตฺถํ วา
ปฺรฺสํ วา อธิปจฺเจจ จเปเนติ ยานิกานิจิ ภิกฺขเว กุตฺตานิ โภเคสุ
มหตฺตํ ปตฺตานิ จิรฺฐจิตฺตานิ ภวฺนฺติ สํพฺพานิ ตานิ อิมฺเห จตุหิ
จําเนหิ เอเตสํ วา อญฺญตเรนาติ ๑

[๒๕๘] จตุหิ ภิกฺขเว อญฺญตเร สมนฺนาคโต รณฺโณ ภทฺโร
อสงฺสาชานินฺโย ราชาวโร โหติ ราชโภคฺโค รณฺโณ อญฺญตเรว สํชํ คจฺฉติ
กตฺเมหิ จตุหิ อธิ ภิกฺขเว รณฺโณ ภทฺโร อสงฺสาชานินฺโย วณฺณสํมฺปนฺโน
๑ โหติ พตฺตมฺปนฺโน ๑ ชวสฺมฺปนฺโน ๑ อารโหปริณาสมฺปนฺโน ๑
อิมฺเห อธิ ภิกฺขเว จตุหิ อญฺญตเร สมนฺนาคโต รณฺโณ ภทฺโร อสงฺสาชานินฺโย
ราชาวโร โหติ ราชโภคฺโค รณฺโณ อญฺญตเรว สํชํ คจฺฉติ ๑
เอวเมว อธิ ภิกฺขเว จตุหิ อญฺญตเร สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อานุญฺเอย
โหติ ๑ เป ๑ อญฺญตเร ปุณฺณกฺเขตฺตํ โถกสฺสํ กตฺเมหิ จตุหิ
อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณสํมฺปนฺโน ๑ โหติ พตฺตมฺปนฺโน ๑ ชวสฺมฺ-
ปนฺโน ๑ อารโหปริณาสมฺปนฺโน ๑ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วณฺณ-
สํมฺปนฺโน โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สํสวา โหติ ๑ เป ๑ สํมาทาย

• อ. พ. เอตฺตมฺเตเร จาติ อตฺถิ ๑

สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อากุญฺเญโย โหติ ๑ เป ๑ อนุตฺตโร ปุญฺญกฺก-
 เขตฺตํ โลกสฺสํ กตฺเมหิ จตฺตฺหิ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วนฺณสํปฺนโน
 ๑ โหติ พตฺสํปฺนโน ๑ ชวสํปฺนโน ๑ อารโหปริณาสสํปฺนโน ๑ ๑
 กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ วนฺณสํปฺนโน โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 สํสฺวา โหติ ๑ เป ๑ สํมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺสุ เหวํ โช
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ วนฺณสํปฺนโน โหติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ พตฺสํ-
 ปฺนโน โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อารทฺธวิริโย วิหริติ อภฺสฺสณํ
 รมฺมานํ ปทานาย กุสฺสณํ รมฺมานํ อฺปสํปฺทาย กามวา ทพฺทปรก-
 กโม อนิกฺขิตฺตฺตฺโร กุสฺสเสสฺสุ รมฺเมสฺสุ เหวํ โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 พตฺสํปฺนโน โหติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชวสํปฺนโน โหติ อธิ
 ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาสวณํ ขยา อเนสฺวํ เจโตวิมฺุตฺติํ ปญฺเภาวิมฺุตฺติํ
 ทิฏฺฐเจว รมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวา อฺปสํปฺชช วิหริติ เหวํ
 โช ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชวสํปฺนโน โหติ ๑ กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 อารโหปริณาสสํปฺนโน โหติ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ตาภิํ โหติ
 จีวรปฺนิทฺทปาตเสณาสํนิกฺขาเปจฺจยเสสฺชชปริกฺขารานํ เหวํ โช ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ อารโหปริณาสสํปฺนโน โหติ ๑ อิมเหิ โช ภิกฺขเว จตฺตฺหิ
 รมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ อากุญฺเญโย โหติ ๑ เป ๑ อนุตฺตโร
 ปุญฺญกฺกเขตฺตํ โลกสฺสํสํติ ๑

[๒๖๓] จตฺตารํมานิ ภิกฺขเว พถานิ กตฺมานิ จตฺตาริ วิริย-
 พถํ สติพถํ สมาริพถํ ปญฺญาพถํ อิมานิ โช ภิกฺขเว จตฺตาริ

พถานีติ ๑

[๒๖๒] จตุทิจิ ภิกขเว ชมเมทิจิ สมนนาคโต ภิกขุ นาดัง อรณญวณปตฺถานิจิ ปนฺตานิ เสนาสฺนานิ ปฏิจฺเฐวิตฺตุํ กตเมทิจิ จตุทิจิ กามวิตกฺกเถน พุยาปาทวิตกฺกเถน วิทฺธึสํวิตกฺกเถน ทุปรปญฺโฆ โหติ ชโห อเนพฺมุโค อิมเอทิจิ โช ภิกขเว จตุทิจิ ชมเมทิจิ สมนนาคโต ภิกขุ นาดัง อรณญวณปตฺถานิจิ ปนฺตานิ เสนาสฺนานิ ปฏิจฺเฐวิตฺตุํ ๑ จตุทิจิ ภิกขเว ชมเมทิจิ สมนนาคโต ภิกขุ อถัง อรณญวณปตฺถานิจิ ปนฺตานิ เสนาสฺนานิ ปฏิจฺเฐวิตฺตุํ กตเมทิจิ จตุทิจิ เนกชมฺมวิตกฺกเถน อพฺยาปาทวิตกฺกเถน อวิทฺธึสํวิตกฺกเถน ปญฺญวา โหติ อชโห อเนพฺมุโค อิมเอทิจิ โช ภิกขเว จตุทิจิ ชมเมทิจิ สมนนาคโต ภิกขุ อถัง อรณญวณปตฺถานิจิ ปนฺตานิ เสนาสฺนานิ ปฏิจฺเฐวิตฺตุนฺติ ๑

[๒๖๓] จตุทิจิ ภิกขเว ชมเมทิจิ สมนนาคโต พาดิ อพฺยคุโต อถปฺปรีโส อถํ อฺปหตํ อตฺถานํ ปรีหริติ สํวชฺชโห ๑ โหติ สํวชฺชโห วิญญฺณํ พหุญฺจ อปฺปญฺณํ ปสฺสวติ กตเมทิจิ จตุทิจิ สํวชฺชเชน กายกมฺเมเนน สํวชฺชเชน วจฺจกมฺเมเนน สํวชฺชเชน มโนกมฺเมเนน สํวชฺชชราย ทิจฺฐิจิยา อิมเอทิจิ โช ภิกขเว จตุทิจิ ชมเมทิจิ สมนนาคโต พาดิ อพฺยคุโต อถปฺปรีโส อถํ อฺปหตํ อตฺถานํ ปรีหริติ สํวชฺชโห ๑ โหติ สํวชฺชโห วิญญฺณํ พหุญฺจ อปฺปญฺณํ ปสฺสวติ ๑ จตุทิจิ ภิกขเว ชมเมทิจิ สมนนาคโต ปญฺญทิตฺโต พฺยคุโต สปฺปรีโส อถุชตํ อถปฺปหตํ อตฺถานํ ปรีหริติ อนนฺวชฺชโห ๑ โหติ อนนฺวชฺชโห วิญญฺณํ

๒๗๐] ปณฺณาสกาสังคฺคหิตฺโต กมฺมปถวคฺโค สํตฺตโม ๓๔๓

[๒๖๘] อตฺตนา จ บิํสุณฺวาโจ โหติ ปรณฺจ บิํสุณาย
วาทาย สํมาทเปติ บิํสุณาย วาทาย จ สมนฺุญฺโวย โหติ บิํสุณาย
วาทาย จ วณฺฺณํ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ ไซ ๑ เป ๑ อตฺตนา จ
บิํสุณาย วาทาย ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ บิํสุณาย วาทาย
เวรมณฺิยา สํมาทเปติ บิํสุณาย วาทาย เวรมณฺิยา จ สมนฺุญฺโวย
โหติ บิํสุณาย วาทาย เวรมณฺิยา จ วณฺฺณํ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ
ไซ ๑ เป ๑

[๒๖๙] อตฺตนา จ ฆรฺุสฺวาโจ โหติ ปรณฺจ ฆรฺุสฺวาย วาทาย
สํมาทเปติ ฆรฺุสฺวาย วาทาย เวรมณฺิยา จ สมนฺุญฺโวย โหติ
ฆรฺุสฺวาย วาทาย จ วณฺฺณํ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ ไซ ๑ เป ๑ อตฺตนา
จ ฆรฺุสฺวาย วาทาย ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ ฆรฺุสฺวาย วาทาย
เวรมณฺิยา สํมาทเปติ ฆรฺุสฺวาย วาทาย เวรมณฺิยา จ สมนฺุญฺโวย
โหติ ฆรฺุสฺวาย วาทาย เวรมณฺิยา จ วณฺฺณํ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ
ไซ ๑ เป ๑

[๒๗๐] อตฺตนา จ สมนฺุสฺปฺตาทเป โหติ ปรณฺจ สมนฺุสฺป-
ปฺตาทเป สํมาทเปติ สมนฺุสฺปฺตาทเป จ สมนฺุญฺโวย โหติ สมนฺุสฺป-
ปฺตาทปฺสฺส จ วณฺฺณํ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ ไซ ๑ เป ๑ อตฺตนา จ
สมนฺุสฺปฺตาทปา ปฏฺวิโรโต โหติ ปรณฺจ สมนฺุสฺปฺตาทปา เวรมณฺิยา
สํมาทเปติ สมนฺุสฺปฺตาทปา เวรมณฺิยา จ สมนฺุญฺโวย โหติ สมนฺุสฺป-
ปฺตาทปา เวรมณฺิยา จ วณฺฺณํ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ ไซ ๑ เป ๑

[๒๗๑] อตฺตนา จ อภิชฺฌาณฺ หิตฺติ ปรณฺจ อภิชฺฌาย
 สฺมาทเปตฺติ อภิชฺฌาย จ สมนฺุญฺโฆ หิตฺติ อภิชฺฌาย จ วณฺุณฺ
 ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ โช ๑ เป ๑ อตฺตนา จ อนภิชฺฌาณฺ หิตฺติ
 ปรณฺจ อนภิชฺฌาย สฺมาทเปตฺติ อนภิชฺฌาย จ สมนฺุญฺโฆ หิตฺติ
 อนภิชฺฌาย จ วณฺุณฺ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ โช ๑ เป ๑

[๒๗๒] อตฺตนา จ พฺยาปนฺนจิตฺโต หิตฺติ ปรณฺจ พฺยาปาเท
 สฺมาทเปตฺติ พฺยาปาเท จ สมนฺุญฺโฆ หิตฺติ พฺยาปาทสฺส จ
 วณฺุณฺ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ โช ๑ เป ๑ อตฺตนา จ อพฺยาปนฺน-
 จิตฺโต หิตฺติ ปรณฺจ อพฺยาปาเท สฺมาทเปตฺติ อพฺยาปาเท จ
 สมนฺุญฺโฆ หิตฺติ อพฺยาปาทสฺส จ วณฺุณฺ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ
 โช ๑ เป ๑

[๒๗๓] อตฺตนา จ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิโก หิตฺติ ปรณฺจ มิจฺฉา-
 ทิฏฺฐิจิยา สฺมาทเปตฺติ มิจฺฉาทิฏฺฐิจิยา จ สมนฺุญฺโฆ หิตฺติ มิจฺฉา-
 ทิฏฺฐิจิยา จ วณฺุณฺ ภาสฺติ ฯ อิมฺหิ โช ๑ เป ๑ อตฺตนา จ
 สมนฺุมาทิฏฺฐิจิโก หิตฺติ ปรณฺจ สมนฺุมาทิฏฺฐิจิยา สฺมาทเปตฺติ สมนฺุมา-
 ทิฏฺฐิจิยา จ สมนฺุญฺโฆ หิตฺติ สมนฺุมาทิฏฺฐิจิยา จ วณฺุณฺ ภาสฺติ ฯ
 อิมฺหิ โช ภิกฺขเว จตฺุหิ ฐมฺเมหิ สมนฺุนาคโต ยถาภตฺถํ นิกฺขิตฺโต
 เหวํ สฺคฺเคตฺติ ฯ

กมฺมปถวฺวโค สฺตฺตโม ๑

៣៩៦ ពុទ្ធកុណបិណ្ឌេ . ចន្ទកុតុគរិកាយស្ត ឧត្តកុណិហិត [២៧៤

ភិក្ខុខេ បរិច្ឆាយ ។ បេ ។ បរិក្ខយាយ បហានាយ ឃយាយ ឈយាយ វិរាកាយ
និរោធាយ កាយាយ បរិច្ឆិកុកាយ ឱមេ ឧត្តារិ ធម្មា ភាវេតតុបា ។
តិកុស្ត មិកុស្ត កិកុស្ត ឧបហាស្ត មកុស្ត បហាស្ត ឱស្តាយ
មកុស្តិយស្ត មាយាយ តាឃេយ្យស្ត កម្មស្ត តារម្មស្ត មាស្ត ឧតិមាស្ត
មកុស្ត បរិមាស្ត ឧភិច្ឆាយ បរិច្ឆាយ បរិក្ខយាយ បហានាយ ឃយាយ
ឈយាយ វិរាកាយ និរោធាយ កាយាយ បរិច្ឆិកុកាយ ឱមេ ឧត្តារិ ធម្មា
ភាវេតតុបា ។

ឧត្តកុណិហិត និរុទ្ធិត ។

ปทานุกรกโม

	ปพฺพ./องฺเก		ปพฺพ./องฺเก
อณฺฐี	๑๘๔/๒๓๘	อภิสฺรณภี	๒๒/๒๘,๓๕/๔๖-๗-๘,
อณฺหิ อสฺสุภี	๒๓๒/๓๑๔, ๒๓๗/๓๒๐	อภิตถาภี	๘๗/๑๑๕
อณฺหุสฺสุภฺตวิปากิ	๒๓๒/๓๑๔, ๒๓๗/๓๒๐	อภิตถา	๒๒/๒๘
อภตตฺตยาโน	๑๘๔/๒๓๖	อภิตถิก	๑๘๕/๒๖๘
อภตฺตพิพิสฺส	๑๘๔/๒๓๘	อภิตถิก	๕๒/๗๓
อภตฺตสฺสโต	๑๘๔/๒๓๖	อภิจฺจนฺตภี	๒๒/๒๘,๓๕/๔๖,
อภตตฺตญฺจตา	๒๑๓/๓๐๘	อภิจฺจ	๘๗/๑๑๕
อภตตฺตปาโป	๑๘๔/๒๓๘	อภิจฺจวาทา	๒๓๔/๓๑๖
อภตฺตภีรฺรุตฺตยาโน	๑๘๔/๒๓๖	อภิจฺจวาทา	๓๐/๔๑
อภตตฺตทฺโท	๑๘๔/๒๓๘	อภฺจฺจกฺกฺจฺจชาตฺติ	๑๘๖/๒๗๒
อภตตเวทิตา	๒๑๓/๓๐๘	อภฺจฺจตา	๑๖๔/๒๐๔,๑๖๕/๒๐๖,
อภตฺตภี	๑๘๘/๒๘๖		๑๘๓/๒๓๔
อภนิฏฺฐคามินิ	๑๓๑/๑๘๒	อภฺจฺจโน	๑๘๗/๒๗๖
อภนฺโตะ	๒๐๐/๒๘๑	อภฺจฺจกฺกฺกฺกฺกฺกฺก	๕๓/๗๕,
อภมฺมาตฺตภี	๒๔๕/๓๓๐		๕๔/๗๗-๘
		อภฺจฺจณเวธี	๑๘๑/๒๓๑,
			๑๘๖/๒๗๔

ปทานุกรกโม

อภุชงค์	๓/๓,๔/๕	อฆาโต	๑๒๔/๑๗๑,๑๒๖/๑๗๕
อภุชมา	๑๖๐/๑๘๘	อฆา	๑๒๗/๑๗๖-๗
อภุชมา ปฏิปทา	๑๖๔/๒๐๔	อจกชุกา	๖๖/๘๓
อชุนทกาวี	๑๘๒/๒๕๕,๒๕๕/๓๒๘	อจันเตยยานิ	๗๗/๑๐๔
อชโถ	๒๒/๓๐	อจันเตยโย	๗๗/๑๐๔
อชชโถ	๒๘/๓๕-๖	อเจตโก	๑๘๘/๒๗๘
อคติ คมนานิ	๑๗/๒๓	อจุนริยา	๑๒๗/๑๗๖,๑๒๘/๑๗๗
อคารโถ	๒๑/๒๕	อจุนิททกาวี	๑๘๒/๒๕๕,๒๕๕/๓๓๐
อคฺคณฺณา	๒๘/๓๕-๖	อจุนินฺนฺมฺตโก	๑๖๐/๑๘๘
อคฺคณฺณานิ	๒๘/๓๗,๓๐/๓๘	อชโฬ	๒๖๒/๓๔๐
อคฺคปณฺณคฺติโย	๓๕/๒๒	อชินฺนุชชี	๑๘๘/๒๘๐
อคฺคปฐฺสทา	๓๔/๔๔	อเชพกปฏิคฺคคฺคณา	๑๘๘/๒๘๔
อคฺคาภา	๑๔๑/๑๘๗	อณฺชติกรณฺนีโย	๓๔/๔๕,๕๒/๗๓
อคฺคาโตโก	๑๔๓/๑๘๘	อณฺชติกรมุํ	๑๘๗/๒๔๔
อคฺคิบุปฺชฺชโชโต	๑๔๕/๑๘๘	อณฺณทตฺตฺกฺทโส	๒๓/๓๑
อคฺคิบุปฺภา	๑๔๒/๑๘๘	อฏฺฐจฺตณฺหาจิจริตฺตํ	๑๘๘/๒๘๐
อคฺคิภยํ	๑๒๐/๑๖๒	อฏฺฐจิกฺษณฺณํ	๑๔/๒๓
อคฺโค	๘๕/๑๒๕	อฏฺฐจิวฺเรวฺจิโช	๑๓๓/๑๕๔
อคฺโคภาโส	๑๔๔/๑๘๘	อทุโธม	๑๘๗/๒๗๕
อคฺโค วิบาโก	๓๔/๔๔	อตฺตกาจฺจริ	๑๘๒/๒๕๗

ปทานุกรกโม

๓๔๘

ชตฺนุทโธ	๓๗/๕๒	ชทินุทธาทานา	๕๓/๗๕,
ชติจวิธา	๕๕/๘๐		๕๔/๗๘ ๑ เป ๑
ชติถิพถั	๖๑/๘๘	ชทินุทธาทายั	๕๓/๗๕,๕๔/๗๗ ๑ เป ๑
ชตฺตฺนุตโป	๑๘๘/๒๗๘	ชโทโส	๑๘๓/๒๖๑
ชตฺตฺปริตฺตฺตฺปนาณุ โยคมฺมฺนุชฺชฺโค		ชตฺตฺคตฺตา	๒๒/๒๘
	๑๘๘/๒๗๘	ชรมฺมฺคาวว	๒๐/๒๔
ชตฺตฺทาวปฏฺธิทา	๑๗๑/๒๓๔	ชรมฺมฺวาทั	๒๒/๒๘
ชตฺตฺตฺถฺเจตฺตนา	๑๗๑/๒๓๔	ชรมฺมิก	๒๐/๒๔,๗๐/๘๗
ชตฺตฺตฺมฺมาปณฺธิ	๓๑/๔๑	ชธิกรณั	๒๔๓/๓๒๔
ชตฺตฺตฺนาทวาทภยั	๑๒๓/๑๖๒	ชธิกรณนุคั	๑๗๑/๒๓๔
ชตฺตฺตฺกวิ	๒๓๓/๓๑๓	ชธิปญฺญาชรมฺมฺวิปสฺสัสนาย	๘๒/๑๒๐,
ชตฺตฺตฺคตฺตา	๕/๘		๘๓/๑๒๑
ชตฺตฺตฺกโม	๘๐/๑๑๘	ชธิวจฺนั	๖๓/๘๒
ชตฺตฺตฺจวิธา	๓๒/๔๒,๒๕๖/๓๓๕	ชธิวาลกฺชาติโก	๑๑๔/๑๕๘,
ชตฺตฺตฺทชฺชา	๒๖/๓๔		๑๖๕/๒๐๖
ชตฺตฺตฺปฏฺธิสมฺภิทา	๑๗๒/๒๑๖	ชตฺตฺกโถสฺสัทปริภาสัถิ	๕๔/๗๘-๘
ชตฺตฺตฺวาทั	๒๒/๒๘,๑๘๘/๒๘๔	ชตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๒๘/๓๕-๖
ชตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๘๗/๑๒๗	ชตฺตฺตฺตฺตฺ	๖๒/๘๐-๑
ชตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๒๕๐/๓๓๒,	ชตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๑๘๘/๒๗๘
	๒๕๑/๓๓๓	ชตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๒๒/๒๘

อนธิวาสกชาติโก	๑๖๕/๒๐๕	ขนาวคฺติขมฺโม	๕/๗,๘๘/๑๓๖
อนนุตาบิย	๖๑/๘๐	ขนาสโถ	๓๕/๔๘
อนนุโพธา	๓/๓	อนิกฺกฏฺจกาโย	๑๓๘/๑๘๕
อนนุชฺโช	๓/๓,๔/๕	อนิกฺกฏฺจจิตฺโต	๑๓๘/๑๘๕
อนนิกฺขุณา	๒๘/๓๗,๓๐/๓๘	อนิกฺขิตฺตฺชฺโร	๒๕๘/๓๓๘
อนนิกฺขุณาณิ	๕๔/๗๘-๘	อนินโฆ	๒๓/๓๓,๔๓/๕๘
อนนิกฺขุณาณู	๒๓๖/๓๒๐,๒๗๓/๓๔๔	อนินฺจฺจา	๑๘๕/๒๔๐
อนนิกฺรตฺสณฺณิ	๑๖๓/๒๐๒,๓๖๘/๒๐๘	อนินฺจฺจานุปลฺลฺลิตฺ	๑๖๓/๒๐๒,
อนนริยปริเยสฺนา	๒๕๕/๓๓๔		๑๖๘/๒๐๘
อนนริยโหวหาวา	๒๕๐/๓๓๒	อนินฺนฺจฺไจ	๒๐๐/๒๘๑
อนนโส	๒๘/๓๕,๓๕/๔๖	อนินฺธานวคฺติ	๒๒/๒๘
อนนวกาโส	๑๔๐/๑๘๗	อนินฺตฺถามนฺโโก	๑๘๗/๒๗๖
อนนวชฺชฬตฺ	๑๕๓/๑๘๐,๑๕๔/๑๘๐	อนินฺตฺติหิ	๒๕/๓๓
อนนวชฺชฬุชฺ	๖๒/๘๐-๓	อนนฺกมฺมุปกกา	๖๓/๘๒
อนนวชฺโช	๓/๓,๔/๕	อนนฺกุตฺตยณฺณิ	๓๘/๕๔,๕๐/๕๖
อนนวณฺณคฺติกาโม	๒๔๓/๓๒๖	อนนฺคฺตฺวิ รมฺมุจกฺกํ	๑๑๘/๑๖๒
อนนาคามิ	๑๗๑/๒๑๖	อนนฺคฺตฺวิ ปรุสิตฺทมฺมุสํวริ	๓๓/๔๓,
อนนาคาบิ	๑๑/๑๖-๗		๕๒/๗๓ ๗ เป ๗
อนนาคาโน	๘/๑๒	อนนฺจฺจมฺมุจวริ	๗/๓๐
อนนาคคฺติโก	๒๔๑/๓๒๔	อนนฺจฺจปวาทกา	๑๘๘/๒๘๗

ปทานุกรกโม

๓๕๑

อนุปัสมรตา	๑๒๘/๑๗๘	อนุนี	๑๘๗/๒๗๖
อนุปัสมารามา	๑๒๘/๑๗๘	อนุนทปานวตุถที	๕๑/๗๒
อนุปัสมถัมมุทิตา	๑๒๘/๑๗๘	อปณชธ่า	๗๐/๘๗
อนุปหคั	๓/๓,๔/๕	อปณณกปฏิปที	๗๑/๘๘
อนุปาทิเสถสัย นิพพานธาตุยา		อปปติโต	๒/๒-๓
	๑๑๘/๑๖๒	อปรนุคโป	๑๘๘/๒๗๘
อนุปายาสัพพุ โต	๑๘๗/๒๗๖	อปริมิตปานโกชนา	๒๕๘/๓๓๖
อนุปุปทาตา	๑๘๘/๒๘๓	อปริยาทิถุณจิตโต	๑๘๓/๒๖๑
อนุรกขนาบุปชานั	๑๔/๒๐,๖๘/๘๖	อปริสัตุชกายธมาจาวา	๑๘๖/๒๗๒
อนุโลตคามี่	๕/๖	อปริสัตุชมนโธธมาจาวา	๑๘๖/๒๗๒
อเนกวงสูธคณิกา	๑๗๘/๒๒๕	อปริสัตุชโวหาโร	๑๘๒/๒๕๕
อเนชา	๑๓/๒๐	อปริสัตุชวจัสธมาจาวา	๑๘๖/๒๗๒
อเนหมุโค	๒๖๒/๓๔๐	อปริสัตุชฐาฐิธา	๑๘๖/๒๗๒
อโนตคตปฐี	๑๑/๑๖,๒๐๒/๒๘๘	อปริหานธมโม	๕/๗
อนุตกโร	๑๗๕/๒๒๑	อปาทโก	๖๗/๘๕
อนุคิมธาร์โร	๓๕/๔๘	อพายมุชานิ	๑๗๘/๒๒๕
อนุโคปุตติ	๒๔๓/๓๒๕	อปีสัถนาจาวา	๑๘๘/๑๘๘,๒๒๑/๓๑๓
อนุชกาวิทิมิสธา	๑๒๗/๑๗๖	อบุปฏิกฐฐ่า	๒๘/๓๕-๖
อนุชการา	๑๒๗/๑๗๖	อบุปฏิกฐาณั	๘๓/๑๒๑,๑๘๔/๒๖๕
อนุชฎา	๖๖/๘๓,๑๒๘/๑๗๘	อบุปฏิกเวธา	๑/๑

ขบฺปฏิสฺสรโณ	๑๖๐/๑๘๘	ขพฺยตุโค	๓/๓,๔/๔
ขบฺปติสฺโส	๒๑/๒๕	ขพฺยาปชฺฌมฺ	๒๓๓/๓๑๕
ขบฺปทกฺขิณคฺคาหิโน	๑๖๐/๑๘๘	ขพฺยาปนฺนจิตฺตา	๕๔/๗๘-๘
ขบฺปมาโณ	๑๒๗/๑๗๗	ขพฺยาปาทวิตกฺกเถน	๗๒/๓๐๐,
ขบฺปมาทรโค	๓๗/๕๒		๒๖๒/๓๔๐
ขบฺปมาโท	๑๓๗/๑๖๓	ขพฺยาปาโท	๒๘/๓๗
ขบฺปมาโท วรรณโย	๑๓๖/๑๖๐	ขพฺยายิโก	๔๗/๖๕
ขบฺปเมยฺโย	๕๓/๗๒	ขพฺยาเสกสฺสุชฺ	๑๘๘/๒๘๕
ขบฺปโมโก	๑๘๗/๒๗๕	ขพฺรหฺมจารี	๒๔๓/๓๒๕
ขบฺปภาวา	๑๘๐/๒๔๘	ขภพฺโพ	๓๗/๕๐-๒
ขบฺปชฺโช	๑๓๕/๑๘๓	ขภิกฺกนฺตํ	๓๐๓/๑๓๘,๓๐๔/๓๔๐
ขบฺปสฺสุโก	๑๘๗/๒๗๕	ขภิกฺกนฺตตโร	๘๕/๑๒๕,๓๐๐/๑๓๑
ขบฺปสฺสุโต	๖/๘,๒๐๒/๒๘๘	ขภิกฺกนฺตวณฺโณ	๔๕/๖๐,
ขบฺปหฺนนานิ	๑๓๓/๑๘๑		๔๖/๖๒
ขบฺปหานิ	๒๗/๓๔	ขภิกฺกนฺตคา	๓๐๐/๑๓๒
ขบฺปเปสฺสุโก	๑๘๗/๒๗๕	ขภิชฺฐมา	๑๒/๑๘
ขพฺภฏฺฐโก	๑๘๘/๒๘๐	ขภิชฺฐมาโทมนสฺสุตา	๑๔/๒๐,
ขพฺภา	๕๐/๖๘		๑๖๔/๒๐๔
ขพฺภุคฺครมฺ	๖/๘,๓๐๗/๓๔๔ ๑ เป ๑	ขภิชฺฐมาวิสฺสมโถโก	๖๓/๘๗-๘
ขพฺโภกาถํ	๑๘๘/๒๘๖	ขภิชฺฐมาตุ	๕๔/๗๗,๒๐๔/๓๐๓

ปทานุกรกโม

๓๕๓

อธินินหาโร	๑๘๒/๒๕๗	อรรถุณวนปคฺถานิ	๑๓๘/๑๘๕,
อธิกุ	๒๓/๓๑		๒๖๒/๓๔๐
อธิรุโป	๑๘๗/๒๗๕	อริทริคิโสโห	๒๘/๓๗
อธิวาทน์	๑๘๗/๒๔๔	อวหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ	๑๕/๒๒,
อธิสํชโร	๑๗๑/๒๑๓		๓๔/๔๔ ๑ เป ๑
อธิสมฺพุทฺโธ	๒๑/๒๖,๒๓/๓๐	อริยปริเยสนา	๒๕๕/๓๓๔
อธิเสโก	๘๗/๑๑๓	อริยบฺพคฺโค	๑๘๐/๒๕๐
อฏฺฐวาทน์	๒๒/๒๘	อริยวํสา	๒๘/๓๕
อมคํ ปทํ	๔๘/๖๖	อริยโฉหารา	๒๕๑/๓๓๓
อมนลํการา	๑๘๐/๒๕๐	อริยสาวโก	๕๘/๘๓,
อมนาบี	๑๑๕/๑๕๘		๖๐/๘๔ ๑ เป ๑
อมฺจุฉิโต	๒๘/๓๕-๖	อริยา	๑/๒,๑๖๓/๒๐๓
อมฺเต อมฺคฺวาทิตา	๒๕๑/๓๓๓	อริโย อฏฺฐจํคิโก มคฺโค	๓๔/๔๔
อมฺเต มคฺวาทิตา	๒๕๐/๓๓๒	อถํ	๑๘๐/๒๔๘
อโมโห	๑๘๓/๒๖๑	อถมคฺคททศฺคโร	๑๘๗/๒๔๕
อมฺพานิ	๓๐๕/๑๔๒	อถาโก	๑๘๒/๒๕๖
อมฺพปฺมา ปุคฺคตา	๓๐๕/๑๔๒	อถโก	๑๘๓/๒๖๑
อโยโส	๑๘๒/๒๕๖	อวณฺณํ	๑๐๐/๑๓๑
อวณฺณํ	๑๘๘/๒๘๖	อวสฺสุโต	๒๔๓/๓๒๕

อภิศคตจตุณโท	๑๘๔/๒๓๕	อภิญญาเต	อภิญญาตวาทิตา
อภิศคตคณโท	๑๘๔/๒๓๕		๒๕๐/๓๓๒
อภิศคตปริพาโท	๑๘๔/๒๓๕	อภิตกุกั	๑๖๓/๒๐๓
อภิศคตปีปาโส	๑๘๔/๒๓๕	อภินยวาทิ	๒๒/๒๘
อภิศคตเปโม	๑๘๔/๒๓๕	อภินิเปาตธมโม	๗๖/๓๐๔,๘๘/๓๑๖
อภิจาริ	๑๖๓/๒๐๓	อภิปกุกวิปากิ	๑๘๕/๒๖๗
อภิจิกิจุณิ	๑๘๔/๒๓๘	อภิสัวาทโก	๑๘๘/๒๘๓
อภิชุชา	๑๗๑/๒๑๔,๒๕๔/๓๓๔	อภิสุทฐา	๑๘๖/๒๗๒
อภิชุชาทวนุชิ	๑๘๑/๒๓๒, ๑๘๖/๒๗๕	อภิสัถาวิตกุกเณ	๗๒/๑๐๐, ๒๖๒/๓๔๐
อภิชุชาคตา	๑๒๘/๑๗๘	อภิสัทราโค	๑๘๔/๒๓๕
อภิชุชานินุตา	๖๖/๘๓	อภิสัตุตา	๑๒๗/๑๗๖
อภิชุชาปจจุยา	๑๗๑/๒๑๓, ๑๘๕/๒๖๘	อภิสังกิกินุณปุพพานิ	๒๘/๓๗, ๓๐/๓๘
อภิชุชาปปะภโท	๑๗๘/๒๒๔	อภิสังกิกินุณา	๒๘/๓๕,๒๘/๓๗
อภิชุชาโยควิสัโยโค	๑๐/๑๔-๕	อภิสังขารปรินิพพายิ	๑๖๘/๒๐๘
อภิชุชาโยโค	๑๐/๑๓	อภิสังเขโย	๕๑/๗๒
อภิชุชาวีรคา	๑๘๕/๒๖๘	อภิสัตา	๑๘๓/๒๖๓
อภิชุชาสัวา	๑๘๘/๒๘๘	อภิสัทธมมา	๔๔/๖๐
อภิชุชุปปาทา	๑๘๕/๒๖๘	อภิสันตุฏฐิ	๑๕๗/๑๘๒

ปทานุกรกโม

๓๕๕

อัสปปริเสณ	อัสปปริสัทโร	อัสสัทมโม	๓๓๓/๑๕๓
	๒๐๓/๒๘๗	อัสสัททมมสารถิ	๓๓๓/๑๕๐,
อัสปปริโส	๓/๓,๔/๔ ๗ เป ๗		๓๓๓/๑๕๓
อัสพลการี	๑๘๒/๒๕๕,๒๕๔/๓๓๐	อัสสัททุช	๒๐๒/๒๘๘,๒๒๘/๓๓๓
อัสมาทิตสักบโป	๒๒/๒๘	อัสสัทปญฺญิ	๒๔๔/๓๒๘
อัสมบชาโน	๑๗๓/๒๓๓	อัสสัทมโณ	๒๔๓/๓๒๕
อัสสัทถันนิ	๓๒/๑๘	อัสสัทธานิโย	๒๕๘/๓๓๗
อัสสิคิ	๓๓๘/๑๘๖	อัสสัทเต อัสสัททวาทิตา	๒๕๓/๓๓๓
อัสสารมโภ	๑๘๓/๒๖๓	อัสสัทเต สุตวาทิตา	๒๕๐/๓๓๒
อัสสิตา	๑๓/๒๐	อัสสัทมุชชา	๑๘๘/๒๘๒
อัสสิติโก	๒๒/๒๘	อสิ	๖๗/๘๕
อัสสิจิสัถิสัสรสมาจาโร	๒๔๓/๓๒๕	อสิ ราชกุณานิ	๖๗/๘๔
อัสสิภานุปลัสสิ	๑๖๓/๒๐๒,	อสิริโก	๒๐๒/๒๘๘,๒๒๘/๓๓๓
	๑๖๘/๒๐๘	อสิเหตุกวาทา	๓๐/๔๓
อัสสุโร อัสสุรปริวาร	๘๓/๑๓๘	อากาถานญายตน	๓๘๐/๒๕๐
อัสสุโร เทวปริวาร	๘๓/๑๓๘	อากิณญญายตน	๓๘๐/๒๕๐
อัสเสถวิราคนิโรธา	๑๗๓/๒๓๔,	อากควิโส	๓๓๐/๑๔๘
	๑๗๓/๒๓๘	อากาม	๑๗๓/๒๓๖
อัสสมิมาโน	๒๐๐/๒๘๕	อากุจาร	๒๔๔/๓๒๖
อัสสัทคร	๖๘/๘๖	อากามภกฺโข	๑๘๘/๒๘๐

อาจารย์โคจรสัมปยุต	๑๒/๑๘	อามั ปกุกวณฺณิ	๑๐๕/๑๔๒
อาชฺชเวณ	๑๑๒/๑๕๓	อามกธมฺมปฏิกุคฺคหณนา	๑๘๘/๒๘๔
อาคาปนปริธาปนานุโยคิ	๑๘๘/๒๘๓	อามกมัสสปฏิกุคฺคหณนา	๑๘๘/๒๘๔
อาคาบิ	๑๑/๑๗-๘	อายตฺตนฺนุคิ	๑๗๑/๒๑๔
อาทิกถุยาณา	๒๒/๒๘	อายคิณฺนุปฺปาทรมฺมา	๓๖/๔๘
อาทิกุคฺคเจโต	๘๓/๑๒๒	อายคิชาติชฺรามวณฺณิกานิ	๑๘๒/๒๓๓
อาทิกุคฺคสิโส	๘๓/๑๒๒	อายมุขานิ	๑๗๘/๒๒๕
อาทิจฺจวมฺจริยกา	๒๔๕/๓๓๐	อายุ	๓๔/๔๕
อาทินฺนทตฺตํวํ	๒๘/๓๕-๖	อายุทายิ	๕๘/๘๓, ๕๘/๘๔
อาณิสฺสํสา	๑๘๑/๒๕๑	อายุปฺปมาณิ	๑๒๓/๑๖๘, ๑๒๕/๑๗๒
อาเนญฺชปฺปตฺโต	๑๘๘/๒๕๐	อารทฺธิ	๑๒/๑๘
อาปตฺติกายานิ	๒๔๔/๓๒๖	อารทฺธิวิโร	๑๑/๑๗, ๑๒/๑๘
อาปทาสุ	๑๘๒/๒๕๔	อาราจาวิ	๑๘๘/๒๘๓
อาปาหกา	๖๓/๘๒	อาโรหปริณาหสฺสมฺปนฺโน	
อาปาถทโส	๖๑/๘๘		๒๕๘/๓๓๗
อาโปธาคุ	๑๗๗/๒๒๓	อาถยรตา	๑๒๘/๑๗๗
อาพาริกิณี	๑๕๘/๑๘๔	อาถยสฺมฺมุขมาโต	๓๔/๔๔
อาภสฺสํสวานิ	๑๒๓/๑๖๘	อาถยสฺมฺมุทิตา	๑๒๘/๑๗๗
อาภา	๑๒๗/๑๗๗, ๑๔๑/๑๘๗	อาถยารามา	๑๒๘/๑๗๗
อามั อามวณฺณิ	๑๐๕/๑๔๒	อาถิปฺปเกโท	๑๗๘/๒๒๕

ปทานุกรกโม

๓๕๗

ชาติภคณณ	๑๘๘/๒๘๖	ชิตินวาทเหตุ	๘/๑๒,๒๕๗/๓๓๕
ชาติภค	๑๔๓/๑๘๘	ชิตินวาทปโมกษานิสังคต	๒๕/๓๓
ชาติภค	๓๐๔/๑๔๐	ชิตินวาท	๖/๘,๓๐๒/๑๓๖
ชาตวณ	๑๒๒/๑๖๕	ชินุทริยานิ	๑๕๑/๑๘๐
ชาตวณนิมาชา	๑๘๓/๒๖๓	ชินุทริเยสุ คุคคทวาโร	๓๗/๕๐-๓
ชาตวณปฏิภิตโต	๑๘๘/๒๘๐	ชิสุตามนโก	๑๘๗/๒๗๖
ชาตวณโรชคามิน	๑๘๘/๒๘๘	ชิสิต	๒๓/๓๓
ชาตวณโรช	๑๘๘/๒๘๘	ชิสุต	๘๐/๑๐๗
ชาตวณมทโย	๑๘๘/๒๘๘	ชุกกตา	๓๐/๔๓
ชาตวา	๒๒/๓๐,๑๘๕/๒๖๘	ชุกกปฏิภนปธาน	๑๘๘/๒๘๓
ชาตวาน ชโย	๑๘๘/๒๘๘	ชุกกปฏิภ	๑๘๘/๒๘๐
ชาตวีสุมมา ปุคคตา	๑๓๐/๑๔๘	ชุกโกฏนนวนจนนิกคิตถาวโยคา	
ชาตวีส	๑๓๐/๑๔๘		๑๘๘/๒๘๔
ชาตวณมทโย	๑๕๘/๑๘๕	ชุกกชิตินวณ	๑๓๓/๑๘๓
ชาตวโร	๑๕๘/๑๘๕	ชุกจวารปสุตาว	๑๕๗/๑๘๒
ชาตวณโย	๓๔/๔๕,	ชุกจวารปสุตาวกมมา	๔๕/๖๓
	๕๒/๗๓ ๑ เป ๑	ชุกจวณนมหาสยาม	๑๘๘/๒๘๔
ชิตินว	๖๑/๘๕	ชุกจนิเนนุต	๓๖/๔๘
ชิตินวณวาริกปฏิภคคค		ชุกจนิเนนา ภวคคค	๑/๒
	๑๘๘/๒๘๔	ชุกจเนท	๒๓๔/๓๑๖

อุชฺฐปฏิปนโน	๕๒/๗๓	อุทฺธตโต	๓๘๘/๒๘๘
อุฏฺฐานผลตฺตปฐวี	๓๓๕/๓๘๓	อุทฺธมาตกตฺตญฺณ	๓๕/๒๓
อุฏฺฐานวิริยาริศา	๖๒/๘๐	อุณฺเฬ	๒๖/๓๓
อุณฺณตฺตญฺณโต	๘๖/๓๓๒	อุปกฺกิตโต	๖๓/๘๗-๘
อุณฺณโตณโต	๘๖/๓๓๒	อุปฺวชฺฐ	๒๕๕/๓๒๘
อุณฺณนาภี	๖๗/๘๕	อุปฺนียวจา	๓๕/๕๗
อุคฺคโม	๘๕/๓๒๕	อุปฺปคฺติ	๓๒๖/๓๗๕
อุคฺคตริกรณีย	๓๒/๓๘	อุปฺวาทกา	๓๘๘/๒๘๗
อุคฺคตริโร	๒๕/๓๒	อุปฺหค	๓/๓
อุคฺคาโน อุคฺคาโนภาโส	๓๐๕/๓๕๐	อุปฺภาตฺตคฺคา	๓๓/๒๐
อุคฺคาโน คมฺภีโรภาโส	๓๐๕/๓๕๐	อุปฺบายาสฺพหุตา	๓๘๗/๒๗๘
อุคฺคปริณามชานี	๘๗/๓๓๕	อุปฺปาสกปริสฺสา	๓๓๐/๓๘๐
อุคฺคตฺตจฺจวรา	๗๐/๘๗	อุปฺปาสีกาปริสฺสา	๓๓๐/๓๘๐
อุทกภย	๓๒๐/๓๖๒	อุเปกฺขโก	๓๒๓/๓๗๐, ๓๘๕/๒๖๘
อุทกกรหทา	๓๐๕/๓๕๐	อุเปกฺขา	๓๐๐/๓๓๒
อุทกกรหทฺตมา ปุคฺคตฺตา	๓๐๕/๓๕๐	อุเปกฺขาสฺมโฬชฺฌนฺจโก	๒๓๘/๓๒๒
อุทฺถคฺคโก	๓๘๕/๒๗๓	อุปฺปคฺติปฏฺฐิตาภิกานี	๓๓๓/๓๘๓
อุทฺถพฺพยานุปฺตฺต	๘๐/๓๓๘	อุพฺเพชฺเตา	๓๐๘/๓๕๖
อุทาน	๖/๘, ๑๐๒/๓๓๖	อุมฺมมฺงโก	๓๘๖/๒๕๓, ๓๘๗/๒๕๗
อุทฺธจฺจกุกฺกจฺจ	๓๒/๓๘, ๖๓/๘๗	อุมฺมชฺชมานโก	๓๘๘/๒๕๗

ปทานุกรโม

๓๕๘

อุรุพวภา	๓๘๘/๒๘๒	เฮว้ววาที่	๓๘๘/๒๓๕
อุตุกปกุขั	๓๘๘/๒๘๐	เฮหิปส์ตี โก	๕๒/๗๓
อุตุภา	๓๘๘/๒๘๒	เฮพมุ โค	๒๖๒/๓๔๐
อุตุร์นาหิมตุตานี	๓๘๕/๒๗๐	โชนตุณฺณโต	๘๖/๓๓๒
อุตุปุปหารานั	๓๓๔/๓๕๗	โชนโตณโต	๘๖/๓๓๒
อุตุสุธาโห	๘๓/๓๒๓,๓๘๔/๒๖๕	โอบตุตบัพพัต	๓๖๘/๓๐๘,๓๖๓/๒๐๒
อุตุโสฬหี	๘๓/๓๒๓,๓๘๔/๒๖๕	โอบตุตบัพปี	๓๒/๓๘,๒๐๒/๒๘๘
อุพาโร	๓๒๗/๓๗๖	โอบตาริยมานานี	๓๘๐/๒๒๗
อุมิฆาโต	๓๘๒/๒๕๗	โอบกุกมิกานี	๘๗/๓๓๔
อุมิภยั	๓๒๒/๓๖๕	โอบนเยโก	๕๒/๗๓
เอกนตุตทุกุขั	๒๓๓/๓๓๔	โอบปาทิโก	๕/๗,๘๘/๓๑๖
เอกนตุตปริปฺพฺณฺณ	๓๘๘/๒๘๒	โอบกา โส	๓๒๗/๓๗๖
เอกนตุตปริสุตฺต	๓๘๘/๒๘๓	โอบพฺภิก โก	๓๘๘/๒๘๓
เอกนตุตสุตฺต	๒๓๓/๓๓๕	โอบรมุภาคิยานี	๓๓๓/๓๘๓,
เอกภตฺติ โก	๓๘๘/๒๘๔		๓๗๓/๒๓๕
เอกาคาริโก	๓๘๘/๒๘๐	โอบหิตโสโต	๓๓๔/๓๕๗
เอกาโถมี โก	๓๘๘/๒๘๐	กงฺขา	๓๗๒/๒๓๖,๓๘๓/๒๕๒
เอเฉนยฺยกั	๓๒๓/๓๖๓	กงฺขั	๓๘๔/๒๓๖
เอภกวมฺมุฏิกั	๓๒๓/๓๖๓	กมุจฺจตุถั	๘๕/๓๒๔
เอววิฏฺฐั	๓๘๔/๒๓๕	กณนภุกุโ	๓๘๘/๒๘๐

ปทานุกรกโม

กณฺฐกาปตฺตยโก	๓๘๘/๒๘๓	กถาสตฺถาโป	๓๘๘/๒๔๗
กณฺฐจิตฺตกาณิ	๓๘๖/๒๗๔	กทวิโย	๕๓/๗๗, ๕๔/๗๘
กณฺฐทฺวาโน	๓๘๘/๒๘๓	กทตี	๖๘/๘๕
กณฺฐนตฺถา	๓๘๘/๒๘๔	กนฺฐา	๖๓/๘๕
กณฺหิ กณฺหวิปากิ	๒๓๒/๓๓๓, ๒๓๖/๓๓๘	กนฺทวิ	๓๘๘/๒๘๖
กณฺหิ สฺกุกิ	๒๓๒/๓๓๔, ๒๓๗/๓๒๐	กนฺโโป	๓๒๓/๓๖๘, ๓๒๕/๓๗๒
กณฺหสฺกุกวิปากิ	๒๓๒/๓๓๔, ๒๓๗/๓๒๐	กนฺปตฺต อตฺตเชยฺยานิ	๓๕๖/๓๘๐
กตกถฺยาโน	๓๘๔/๒๓๘	กมฺมผลฺลปชฺฉิวิ	๓๓๔/๓๘๓
กตทิกพิโต	๓๘๔/๒๓๖	กมฺมวิปากษานิ	๘๗/๓๓๔
กตทิจฺโจ	๓๕/๔๘	กมฺมวิปาโก	๗๗/๓๐๔
กทกุตฺโต	๓๘๔/๒๓๘	กมฺมตฺมารมฺภวฺจายิ	๒๓๔/๓๓๖
กทญฺจตา	๒๓๓/๓๐๘	กมฺมาตฺการิ	๓๘๒/๒๕๔
กทปาโป	๓๘๔/๒๓๖	กยวิกยา	๓๘๘/๒๘๔
กตภิรฺรุตฺตาโน	๓๘๔/๒๓๘	กถฺยานชฺมมฺตา	๓๕/๔๖-๗
กตตฺทโท	๓๘๔/๒๓๖	กถฺยานชฺมฺมา	๕๓/๗๕, ๕๔/๗๘ ๑ เป ๑
กตเวทิตา	๒๓๓/๓๐๘	กถฺยานชฺมฺเมน กถฺยานชฺมฺมตโร	๒๐๘/๓๐๖, ๒๑๐/๓๐๗
กตทตฺโต	๔๕/๖๓, ๔๖/๖๓	กถฺยานวากฺกโร	๘๗/๓๒๗
กตฺปาสโน	๔๕/๖๓, ๔๖/๖๓	กถฺยานวาโจ	๘๗/๓๒๗

ปทานุกรโม

๓๖๓

กตุยานั	๓๘๖/๒๔๓,๓๘๓/๒๖๓	กามา	๓๘๕/๒๔๐
กตุยาณน	กตุยาณตโร	กามาตวา	๓๘๘/๒๘๘
	๒๐๗/๓๐๕,๒๐๘/๓๐๖	กามาตนา	๓๘/๕๓
กติ	๒๔/๓๒	กามาตฺ มิจฺฉาจารา	๕๓/๗๕,๕๔/๗๘
กวี	๒๓๓/๓๓๓	กามาตฺ มิจฺฉาจารี	๕๓/๗๕,
กตฺมพฺชาโต	๒๔๓/๓๒๕		๕๔/๗๗ ๑ เป ๑
กหาปนกั	๑๒๓/๑๖๓	กายปริยฺยติกั	๓๘๕/๒๗๐
กโพนีมุข	๓๘๘/๒๘๐	กายทฺจฺจฺริตฺ	๓๓๓/๓๕๓,๓๓๖/๓๖๐
กามคณฺหา	๓๐/๓๓-๔	กายตฺจฺจฺวาริ	๑๗๓/๒๓๓,๒๓๓/๓๓๔
กามนฺนฺติ	๓๐/๓๓-๔	กายตฺมวรมฺภา	๓๘๕/๒๖๘
กามปริพาโ	๓๐/๓๓-๔	กายตฺจฺจฺริตฺ	๓๓๓/๓๕๓,๓๓๖/๓๖๐
กามมีปาส่า	๓๐/๓๓-๔	กายตฺนฺเจตฺนาเหตุ	๓๗๓/๒๓๓
กามโกคิเตยฺยา	๒๔๖/๓๓๓	กายานุปลฺตฺ	๒๗๔/๓๔๕
กามโกคิ	๒๔๖/๓๓๓	กายิโก	๓๕๗/๓๘๓
กามมฺจฺฉา	๓๐/๓๓-๔	กาเยน ตฺจฺฉิกรณฺนิยา	๓๘๘/๒๔๘
กามโยควิตฺโยโค	๓๐/๑๔-๕	กาโย	๓๕๘/๓๘๕,๓๗๓/๒๓๔
กามโยโค	๓๐/๓๓	กาตณฺณฺตา	๓๐๐/๓๓๓
กามวราโค	๓๐/๓๓-๔	กาตวาทิ	๒๒/๒๘,๓๘๘/๒๘๔
กามวิตฺกฺโก	๓๓/๓๖	กาเตน ชฺมฺมตฺตฺวานิ	๓๔๖/๓๘๘,
กามลีนโ	๓๐/๓๓-๔		๓๔๗/๓๘๘

จตุรบุปโท	๖๗/๘๕	เจโตวสีบุปตุโต	๕/๗,๓๕/๔๖
จตุรบุปชโรโต	๑๔๕/๑๘๘	โจรฆาตโก	๑๘๘/๒๘๑
จตุรบุปภา	๑๔๒/๑๘๗	โจรภยั	๑๒๐/๑๖๒
จตุรภา	๑๔๑/๑๘๗	ฉนุทาคคี	๑๗/๑๓๓-๔
จตุรธาโตโก	๑๔๓/๑๘๘	ฉวตุตฺถ์ธานี	๑๘๘/๒๘๐
จตุรทิมสุริยานั	อุปกฤติเตสา	ฉวลาตัก	๘๕/๑๒๔
	๕๐/๖๘	ฉโว	๕๓/๗๕,๕๔/๗๗
จตุรโทภาโส	๑๔๔/๑๘๘	ฉนุททการี	๑๘๒/๒๕๔
จตุรุมเวชววิโท	๑๑๓/๑๕๔	ฉนุณตฺถ์โย	๒๓/๓๑
จตุรณวิปฺนุโน	๑๗๕/๒๒๓	ฉเนทคามินี	๗๘/๑๐๖
จตุรณตฺมฺปฺนุโน	๑๗๕/๒๒๓	ฉเนทวชพฺนุชปฺราโมตฺฮาโตป-	
จตุรตฺมฺปฺนุทา	๖๑/๘๖	ตฺหตฺถ์การา	๑๘๘/๒๘๔
จตุรตฺปาริสฺสุทฺธิ	๑๘๔/๒๖๕	ชนุกุหนตฺถ์	๒๕/๓๓
จตุรตฺปาริสฺสุทฺธิปฺธานินฺยฺกั	๑๘๔/๒๖๕	ชนตฺปนตฺถ์	๒๕/๓๓
จตุรตฺวิปฺตฺถ์ตาสา	๔๘/๖๖	ชมฺพาที	๑๗๘/๒๒๕
จตุรตฺยมาโน	๑๘๖/๒๔๓	ชวรชมฺมึ	๑๘๒/๒๓๒
จตุรตฺยภา	๒๓๑/๓๑๓	ชวรภยั	๑๑๘/๑๖๒
จตุรตฺยจิติกาณี	๒๕๘/๓๓๖	ชโร	๔๕/๑๓,๔๖/๖๓
จตุรตฺยเหตุ	๘/๑๒,๒๘/๓๕	ชโร	๒๖๒/๓๔๐
จตุรตฺยโก	๑๕๗/๑๘๑	ชราโคร	๑๓/๑๗,๑๒/๑๘

ปทานุกรกโม

๓๖๕

ชาตกั	๖/๘,๓๐๒/๓๓๖	จ้านกุดโต	๓๘๓/๒๓๓
ชาตรุปรชภปฏิคฺคหณา		จ้านคตา	๖๓/๘๘
	๕๐/๖๘,๓๘๘/๒๘๘	จ้านาจ้านอสู ปญฺญาจกฺขุ	๓๕๘/๓๘๓
ชาติภยั	๓๓๘/๑๖๒	จิตฺตฺโต	๕/๖
ชานิปตโย	๕๕/๘๐,๕๖/๘๓	ตกุกเหกุ	๓๘๓/๒๕๘
ชาลินั	๓๘๘/๒๘๘	ตณฺจ้านั	๓๘๕/๒๖๗
ชินฺนุณา	๒๒/๒๘	ตณฺหุกฺโขโย	๓๕/๕๕,๓๓๕/๓๕๘
ชิวาริกฺคิ	๓๘๖/๒๗๓	ตณฺหา	๓๕๘/๓๘๕,๓๘๘/๒๘๘
ชัวิตปริยณฺติกั	๓๘๕/๒๗๐	ตณฺหาทาส่า	๕๐/๗๐
ชัวิตปริยาทานา	๓๘๕/๒๗๐	ตณฺหาจิริตานิ	๓๘๘/๒๘๘
โชติ โสติปฺรายนโน	๘๕/๓๓๐	ตณฺหาสํมฺภูโต	๓๕๘/๓๘๕
โชติ ตมปฺรายนโน	๘๕/๓๓๐	ตณฺหุปฺปาทา	๘/๑๒,๒๕๗/๓๓๕
โชติมาลิกั	๓๒๓/๑๖๓	ตตฺถปฺรินิพฺพายั	๕/๗
ฉานวิสโย	๗๗/๓๐๕	ตถาคตสํวากัลโล	๓๕/๕๕
ฉาคิ	๓๓๓/๑๕๕	ตถาคตสํวากิ	๒๕๗/๓๓๒
ฉาคิปฺริวฏฺฐิ	๓๘๘/๒๘๓	ตถาคตเสยฺยา	๒๕๖/๓๓๓
ฉาคิพถั	๖๓/๘๘	ตถาคโต	๘/๓๐-๓๓,๓๕/๒๒ ๗ เป ๗
ฉาคิส่าโถหิตา	๓๘๓/๒๖๓	ตทหิมฺมุคฺโต	๓๗๓/๒๓๖
ฉายปฏฺธิปฺนโน	๕๒/๗๓	ตณฺคฺตทา	๘๘/๓๓๖
จ้านั	๓๓๕/๑๕๘	ตณฺคฺตาทกฺกชฺาโต	๓๘๘/๒๘๘

คโปษิกุณฺณถตฺถนา	๑๘๖/๒๗๒	คฺจฺโน บิหิโต	๑๐๓/๑๓๘
คโปษิกุณฺณวาทา	๑๘๖/๒๗๒	คฺจฺโน วิจิโต	๑๐๓/๑๓๘
คโปษิกุณฺณถาวา	๑๘๖/๒๗๒	คฺจฺนา	๑๗๖/๒๒๒
คพฺพหุตฺตวิหารี	๑๒๓/๑๖๘, ๑๒๕/๑๗๒	คฺจฺจกฺกฏกัฏฺฏมานุกฺกฏา คฺจฺจิตา	๑๘๘/๒๘๕ ๑๓/๒๐
คโม โชติปฺรายน	๘๕/๑๐๘	คเชชชาตฺถ	๑๗๗/๒๒๓.
คโม ตมปฺรายน	๘๕/๑๐๘	คเตตปฺปชฺชโรทํ	๑๐๐/๓๓๕,๓๓๗/๑๕๒
คาทิ	๒๔/๓๒	คทฺฐา	๒๖/๓๓
คาสาวคฺคกฺกตา	๓๖/๕๘,๑๘๕/๒๗๐	คทาโม	๑๘๒/๒๕๕
คาสาวคฺคกฺกโต	๓๘/๕๓	คถมิทฺธิ	๑๒/๑๘,๖๑/๘๗
คินนภกฺโข	๑๘๘/๒๘๐	คฺชวารา	๒๔๗/๓๓๒
คินฺนวิจิกฺกฺจฺโน	๑๘๘/๒๘๖	คเชโต ปจฺจยิก	๑๘๘/๒๘๓
คินฺนุณ ปวเรคฺโต	๕/๖-๗	คเชรกรณฯ ชมฺมา	๒๒/๒๘
คิพฺพํ หิโรคฺคปฺปํ	๗๓/๑๐๒	คเชรา	๑๖๐/๑๘๘
คิพฺพโทสชาติโก	๑๖๒/๒๐๐	คทฺโข	๒๘/๓๕,๓๕/๕๖
คิพฺพโมหชาติโก	๑๖๒/๒๐๐	คทฺชินนา	๗๘/๑๐๕
คิพฺพวาคชาติโก	๑๖๒/๒๐๐	คทฺชินนาวิตฺถุทฺธิโย	๗๘/๑๐๕
คิพฺพถาวาคา	๓๐/๓๘-๕๐	คทฺชินนุโย	๓๕/๕๕,
คิรฺจฺจนาโยนิ	๑๑๑/๑๕๑		๕๒/๗๓ ๆ เป ๆ
คิรฺจฺจกานิ	๑๘๘/๒๘๐	คทฺชทฺชชฺชิตา	๑๘๘/๒๘๒

ปทานุกรกโม

๓๖๗

ทณฺฑมมฺนฺตรํ	๑๘๘/๒๘๐	ทิฏฺฐิฉินฺนุทฺติ	๑๐/๑๓
ทณฺฑทกขัณฺณํ	๑๒๓/๑๖๒	ทิฏฺฐิฉิปริพาโห	๑๐/๑๓
ททฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺทฺ	๑๘๘/๒๘๐	ทิฏฺฐิฉิปริวิสฺสุทฺธิ	๑๘๔/๒๖๕
ทชฺชิ	๘๕/๑๒๕	ทิฏฺฐิฉิปริวิสฺสุทฺธิปรชานินฺยงฺกํ	๑๘๔/๒๖๕
ทนฺโช	๑๘๑/๒๕๓	ทิฏฺฐิฉิมิปาสา	๑๐/๑๓
ทนฺชคฺคตา	๑๖๖/๒๐๗	ทิฏฺฐิฉิมุจฺจนา	๑๐/๑๓
ทนฺชราภินฺญา	๑๖๑/๒๐๐,๑๖๒/๒๐๐	ทิฏฺฐิฉิโยควิถํโยโค	๑๐/๑๔
ทพฺพวา	๑๘๘/๒๘๒	ทิฏฺฐิฉิโยโค	๑๐/๑๓
ทมา ปฏฺิปปทา	๑๖๓/๒๐๔,๑๖๕/๒๐๕	ทิฏฺฐิฉิราโค	๑๐/๑๓
ทยาปนฺโน	๑๘๘/๒๘๓	ทิฏฺฐิฉิวิปถฺตาสา	๔๘/๖๗
ทลฺลิตฺโต	๑๘๗/๒๗๕	ทิฏฺฐิฉิถเนโห	๑๐/๑๓
ทหฺโร	๒๒/๒๘	ทิฏฺฐิเจ อทิฏฺฐิฉวาทิตา	๒๕๒/๓๓๓
ทพฺพหฺรมฺโม	๔๕/๑๑,๔๖/๑๓	ทิฏฺฐิเจ ทิฏฺฐิฉวาทิตา	๒๕๓/๓๓๓
ทพฺพหฺปรกฺกโม	๒๕๘/๓๓๘	ทินฺนปฺปาฏิกงฺขิ	๑๘๘/๒๘๓
ทานํ	๓๒/๔๒	ทินฺนนาทายิ	๑๘๘/๒๘๓
ทานถํ วิภาควโร	๖๓/๘๗	ทิปาทโก	๖๗/๘๕
ทายโก	๕๘/๘๔,๗๘/๑๐๔	ทิมฺมวตฺตํ	๑๑๐/๑๔๘
ทาสํทาสํปฏฺิฏฺฐคฺคหฺณา	๑๘๘/๒๘๔	ทุกฺขํ	๑๐๒/๑๓๖,๑๐๓/๑๓๘ ๗ เป ๗
ทิฏฺฐิ	๑๘๓/๒๒๓	ทุกฺขนิโรโร	๑๐๓/๑๓๘,
ทิฏฺฐิฉิคฺคณฺหา	๑๐/๑๓-๑๕		๑๐๔/๑๔๐ ๗ เป ๗

ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา		ทุกฺขตภา	๖๑/๘๕,๑๘๐/๒๔๘
๑๐๒/๑๓๗,๑๐๓/๑๓๘	๑ เป ๑	ทุกฺขสํโถ	๕๓/๗๕,๕๔/๗๗ ๑ เป ๑
ทุกฺขสํสํคกโร	๑/๒	ทฺวเรปาคี	๑๘๑/๒๓๓,
ทุกฺขวิปากานิ	๑๘๒/๒๓๓	ทฺวโร	๑๘๖/๒๗๕
ทุกฺขสํมุกโย	๑๐๒/๑๓๖,	ทฺเวตา	๑๘๗/๒๗๕
๑๐๓/๑๓๘	๑ เป ๑	ทฺเวตา ปริกฺขีตา	๗๐/๘๗
ทุกฺขาปฏิปทา	๑๖๑/๒๐๐,	ทฺเวนคฺคํ	๗๕/๑๐๒
๑๖๓/๒๐๒	๑ เป ๑	ทฺเวปฺคฺโค	๑๘๑/๒๕๒
ทุกฺคฺคตฺธิภยํ	๑๒๑/๑๖๒	ทฺเวปฺคฺคตา	๑๘๐/๒๔๘
ทฺนฺนโย	๑๖๐/๑๘๘	ทฺโว	๘/๑๐,๓๖/๕๘ ๑ เป ๑
ทฺนฺนินฺนคฺคํ	๑๒๒/๑๖๘	ทฺโว อสฺสุปริวาริ	๘๑/๑๑๘
ทฺนฺนปฺปชฺฉิโย	๕๒/๕๘	ทฺโว ทฺเวปริวาริ	๘๑/๑๑๘
ทฺนฺนปฺปญฺโญ	๘๐/๑๐๗,	ทฺโถสํ	๖๖/๘๓,๑๖๒/๒๐๑
๑๘๒/๒๕๗	๑ เป ๑	ทฺโถสฺนฺนคฺคํ	๑๕๘/๑๘๓
ทฺนฺนปฺปสโห	๕๒/๕๘	ทฺโถสฺวินยาย ปฏิปนฺโน	๘๖/๑๒๖
ทฺนฺนปฺปรุคฺคํ	๑๒๒/๑๖๘	ทฺโถสฺเวปฺคฺคํ	๑๕๘/๑๘๓
ทฺนฺนพฺพจา	๑๖๐/๑๘๘	ทฺโถส	๑๘๓/๒๓๓,๑๘๗/๒๖๐
ทฺนฺนพฺพณฺโณ	๑๘๗/๒๗๕	ทฺวาการิ โก	๑๘๘/๒๘๐
ทฺนฺนมฺมโน	๑๘๕/๒๖๘	ทฺวาโถปฺปิโก	๑๘๘/๒๘๐
ทฺนฺนสโห	๕๒/๕๘	ทฺนฺนปฺรารชโย	๓/๕

ปทานุกรกโม

๓๖๘

ชนุกุคโท	๔๕/๖๓,๔๖/๖๓	ชมฺมา อังชตา	๓๕/๔๔
ชมฺมกถิโก	๓๓๘/๓๘๖	ชมฺมา โถตฺตานุกตฺตา	๓๘๓/๒๕๓
ชมฺมจกฺกั	๘/๓๒,๓๒๗/๓๗๗	ชมฺมิกา	๖๒/๘๐,๗๐/๘๘
ชมฺมเทสฺสนา	๓๘๘/๒๔๗	ชมฺมทุชฺชจฺจิกฺกหิตฺติ	๓๗๐/๒๓๒
ชมฺมชฺรมา	๗/๓๐,๓๖๐/๓๘๘	ชารกชาติโก	๘๗/๓๒๗
ชมฺมปฏฺธิสฺสมุทฺธิกา	๓๗๕/๒๓๗	ชโร	๕/๗,๒๓/๓๓
ชมฺมปทานิ	๒๘/๓๗,๓๐/๓๘	ชฺฐมโร	๕๐/๖๘
ชมฺมปฺปมาโน	ชมฺมปฺปสฺสนุโน	นเชทฺธิภทฺตนิโก	๓๘๘/๒๗๘
	๖๕/๘๓	นกฺขตฺตทานิ ตารกฺกรฺปาณี	๗๐/๘๗
ชมฺมตฺตฺธา	๖๒/๘๐	นจฺจกัฏฺถวาทิกฺกวิสฺสุกฺกทฺถสฺสนา	
ชมฺมวิจฺยสฺสมุโพชฺฌนฺจกั	๓๔/๒๓		๓๘๘/๒๘๔
ชมฺมวินยา	๒๖/๓๕,๓๘๓/๒๕๓	นตฺตนิกวาทา	๓๐/๔๓
ชมฺมวาทิ	๒๒/๒๘,๓๘๘/๒๘๔	นตฺตนิฐฺสภทฺตนิโก	๓๘๘/๒๗๘
ชมฺมา ๖๓/๘๕,๓๖๐/๓๘๗ ๑ไป ๑		นมุจฺพิถ	๓๓/๒๐
ชมฺมานุชฺชมฺมปฏฺธิปฺปโน	๖/๘,	นยเหตุ	๓๘๓/๒๕๘
	๘๗/๓๒๗	นวุติโก	๒๒/๒๘
ชมฺมา อังชตา	๓๕/๔๔	นโป	๖๘/๘๕
ชมฺมานุชฺชมฺมปฏฺธิปฺปติ	๒๘๘/๓๓๒	นาโค	๓๓๔/๓๕๖
ชมฺมานุชฺชสฺสั	๒๗๔/๓๔๕	นानุพฺพณฺชนคฺคาทึ	๓๕/๒๐,๓๗/๕๓

นาวา	๑๙๖/๒๗๓	นिरคุดพิ	๓๘/๕๔
นิกามต่า	๒๒/๒๘,๓๕/๔๖	นिरพพทาน	๓/๔
นิกกฏชกาโย	๑๓๘/๑๘๕	นิริโย	๑๑๑/๑๕๑
นิกกฏชจิตโต	๑๓๘/๑๘๕	นिरารมก	๓๘/๕๔,๕๐/๕๕
นิกกฏชชิต	๑๐๐/๑๓๔	นिरาโส	๔๑/๕๘
นิกกุกหา	๒๖/๓๔	นिरคุดติปฏิตมกิตา	๑๗๒/๒๑๗
นิกขิตคุดชรา	๑๖๐/๑๘๘	นिरอคามินิ ปฏิปทา	๓๓/๔๓
นิจจุทาน	๓๘/๕๔,๕๐/๕๖	นिरอคุด	๒๕/๓๓
นิจชรา	๑๘๕/๒๖๘	นिरอนิสิต	๑๔/๒๑
นิกทากิตมถปฏิวิโนทนา	๔๖/๖๔	นिरอ	๓๓/๔๓,๓๔/๔๕
นิจานวตี วา	๒๒/๒๘	นิตตปา	๒๖/๓๔
นินทา	๑๘๒/๒๕๖	นิจารกุก	๑๘๘/๒๘๐
นินทาพญา ไรสนอุปารมุกยา		นิตตรณปญโย	๒๘/๓๕-๖
	๓๐/๔๑	นิตตทณโท	๑๘๘/๒๘๓
นินฺพน	๑๘๒/๒๕๗	นิตตตคฺโถ	๑๘๘/๒๘๓
นินฺปตปา	๑๘๐/๒๔๘	เนกขมมวิตคฺก	๑๓๘/๑๘๕
นินฺพพาน	๓๔/๔๔,๑๓๔/๑๕๘	เนกมชานปทา	๗๐/๘๗
นินฺพเพชกปญโย	๑๘๖/๒๔๒	เนญโย	๑๓๓/๑๘๓
นินฺมิตคฺคคาห	๑๔/๒๐,๓๗/๕๑	เนรยิก	๒๓๔/๓๑๗
นินฺยโต	๗๖/๑๐๔	เนธา	๑๘๘/๒๘๔

ปทานุกรกโม

เนวตฺถนุณานาตฺถนุณายตฺถนํ		ปณฺญาปฺปภา	๑๔๒/๑๘๘
	๑๗๑/๒๑๕,๑๘๐/๒๕๐	ปณฺญาพตฺติ	๑๕๒/๑๘๐,๑๖๓/๒๐๒
เนวตฺถนุณานาตฺถนุณายตฺถนุณปคฺคา		ปณฺญาภา	๑๔๑/๑๘๗
	๑๗๑/๒๑๕	ปณฺญาโตโก	๑๔๓/๑๘๘
ปฺปิตฺถกฺกํ	๒๗/๓๔	ปณฺญาตมฺมุขธา	๖๑/๘๖
ปฺปิตฺถกฺกทานิ	๑๘๘/๒๘๐	ปณฺญาตมฺมุขโน	๖๑/๘๘
ปคฺกํ อามวณฺณํ	๑๐๕/๑๔๒	ปณฺญาตํโร	๑๕๐/๑๘๘
ปคฺกํ ปคฺกาวณฺณํ	๑๐๕/๑๔๒	ปณฺณินฺนุทฺธิยํ	๑๕๑/๑๘๐,๑๖๒/๒๐๐
ปคฺกํ ติฏฺโณ	๑๘๘/๒๘๕	ปณฺณุตฺตวํ	๒๕๕/๓๓๐
ปจฺเจกพฺพุโธ	๒๔๗/๓๓๒	ปณฺโณภาโส	๑๔๔/๑๘๘
ปชฺชา	๑๒๘/๑๗๗,๑๘๓/๒๖๔	ปณฺนุพฺพยากรณานิ	๔๒/๕๘
ปชฺชโธธา	๑๔๕/๑๘๘	ปณฺนุสฺสมุทฺทาจํโร	๑๘๒/๒๕๗
ปณฺณินฺนุทฺธิยานิ	๑๖๘/๒๓๐	ปณฺนุทํนินฺนุทฺธิ	๗๓/๓๐๐
ปณฺณุปาทานกฺขณฺธา	๒๕๔/๓๓๓	ปณฺโหนิ	เอกํสฺสพฺพยากรณํโย
ปณฺณุกุคฺคํ	๗๔/๓๐๒		๔๒/๕๘
ปณฺณวา	๗๑/๘๘,๒๐๒/๒๘๘	ปณฺโหนิ จปฺนํโย	๔๒/๕๘
ปณฺณว	๑/๒,๑๘๒/๒๕๔	ปณฺโหนิ ปณฺณิพฺพจฺฉาพฺพยากรณํโย	
ปณฺณวคฺค	๑๓๗/๑๘๕		๔๒/๕๘
ปณฺณวชิปเตยฺโย	๑๓๗/๑๘๕	ปณฺโหนิ วิภชฺชพฺพยากรณํโย	๔๒/๕๘
ปณฺณวาปฺปชฺชโธ	๑๔๕/๑๘๘	ปณฺณุกุณฺตํ	๑๐๓/๑๓๘,๓๐๔/๓๔๐

ปฏิกุฎตฉณฉั	๑๖๓/๒๐๒,	ปณทิตโต	๓/๓,๕/๕ ๑ เป ๑
	๑๖๘/๒๐๘	ปทกขินคคาหิโน	๑๖๐/๑๘๘
ปฏิกุคาหกโก	๘๘/๑๐๔	ปทปรโม	๑๓๓/๑๘๓
ปฏิจนุณกมุนุโต	๒๔๓/๓๒๕	ปทพยุณชนานิ	๑๘๐/๒๒๗
ปฏิปทา	๑๖๒/๒๐๐,	ปทวดีหาโร	๔๕/๖๑,๔๖/๖๓
	๑๖๓/๒๐๒ ๑ เป ๑	ปทาเตคา	๑๘๑/๒๓๑,๑๘๖/๒๗๔
ปฏิปุปลุสตุธา	๓๘/๕๓	ปทิตุคิ	๘๕/๑๒๔
ปฏิปโต	๑๘๒/๒๕๗	ปธานานิ	๑๔/๒๐,๖๘/๘๖
ปฏิกากณกวิ	๒๓๑/๓๑๓	ปณุณณปจเจกสจฺจโจ	๓๘/๕๒-๓
ปฏิกากณปฐิสุมภิทา	๑๗๒/๒๑๗	ปณุตานิ	๑๓๘/๑๘๕,๒๖๒/๓๔๐
ปฏิกากณวา	๒๒/๒๘-๓๐	ปปณฺจนิโรโธ	๑๗๓/๒๑๘
ปฏิกุรูปเทสวาโส	๓๑/๔๓	ปปณฺจวูปสโม	๑๗๓/๒๑๘
ปฏิตโน	๓๘/๕๒-๓	ปปติโต	๒/๒
ปฏิตงฺฆานพถิ	๑๕๕/๑๘๐	ปพพชฺชชา	๑๘๘/๒๘๓
ปฏิสถคคามิ	๕/๖	ปพพคกนฺทรปทวธฺชา	๑๔๗/๑๘๘
ปจฺมาภิสสมุพฺพุโธ	๒๑/๒๕	ปภงฺกโร	๔๗/๖๕
ปจฺวีฆาตุ	๑๗๗/๒๒๒	ปภา	๑๔๒/๑๘๗
ปณฺฑิตโร	๒๔/๓๒,๘๕/๑๒๕	ปมาณวณฺตานิ	๖๗/๘๕
ปณฺฑิตคโร	๑๘๗/๒๔๕	ปโมจฺน	๔๕/๖๒
ปณฺฑิตเวทณฺิ	๑๘๒/๒๕๗	ปยคฺปาณิ	๖๑/๘๗

ปทานุกรกโม

๓๗๓

ปรควจณฺโฑ	๑๐๘/๑๔๖	ปรวิคกโก	๒๓/๒๕
ปรนฺตโป	๑๘๘/๒๗๘	ปรสํกสฺสโร	๒๐/๒๕
ปรปริตทาปนนานุโยคมนุญฺคฺโต		ปรสํติ	๑๘๗/๒๔๓
	๑๘๘/๒๗๘	ปรสํทฺฐสนา	๒๑๑/๓๐๘
ปรมนิปัจจการี	๑๘๗/๒๔๔	ปรสํโสภนา	๒๑๑/๓๐๘
ปรมสจฺจํ	๑๑๓/๑๕๕	ปรสํชามณฺโฑ	๒๐/๒๕
ปรสญฺเจตนา	๑๗๑/๒๓๔	ปรสํทฺชภายสํมาจารา	๑๘๖/๒๗๔
ปรานุกาทยํ	๑๒๑/๑๖๒	ปรสํทฺชมนสํมาจารา	๑๘๖/๒๗๔
ปรจิตา	๑๘๑/๒๕๓	ปรสํทฺชวจฺจํสํมาจารา	๑๘๖/๒๗๔
ปรินฺนฺเยยฺยา	๒๕๔/๓๓๓	ปรสํทฺชชโหวหาโร	๑๘๒/๒๕๕
ปรินิพฺพายี	๘๘/๑๑๖	ปรสํทฺชชาชฺชา	๑๘๖/๒๗๔
ปริปุจฺฉา	๑๘๖/๒๔๓	ปรสํทฺชกา พาดา	๑๘๗/๒๔๔
ปริปุณฺณเสโท	๕/๗	ปรุปรามภํ	๑๘๗/๒๔๔
ปริปฺฐการี	๑๓๖/๑๘๔	ปรสํทฺชบิํจกั	๑๒๑/๑๖๔
ปริมิตปานโกชนา	๒๕๘/๓๓๗	ปรสํทฺชปฺปญฺชั	๑๘๘/๒๘๖
ปรียาทนั	๑๔๐/๑๘๗	ปรสํทฺชปริวคฺคกั	๑๒๓/๑๖๔
ปรียาทินฺนฺจิตฺโต	๑๘๓/๒๖๐	ปรสํทฺชโกโต	๑๒๔/๑๗๑,๑๒๖/๑๗๕
ปรียายกคฺคฺตโกชนานุโยคั	๑๘๘/๒๘๐	ปรสํทฺชโร	๘๕/๑๒๕
ปรโยนฺทฺธา	๑๒๘/๑๗๘	ปรสํทฺชผลโกชั	๑๘๘/๒๘๐
ปรโยสํนากฺคฺชยาณา	๕๕/๒๘	ปรสํทฺชสา	๑๘๕/๒๕๖

พทานุกฤโม

ปล้ำทิกิ	๓๐๕/๑๔๒	ปาปรมุโม	๕๓/๗๕,
ปล้ำวริคิ	๓๐๓/๓๓๘,๓๐๔/๓๔๐		๕๔/๗๗ ๗ เป ๗
ปลัฐทฤกายสัชาโร	๓๘/๕๒-๓	ปาปภิกขุ	๒๔๓/๓๒๕
ปลัฐทฤชิสัมโพชญงคัม	๓๔/๒๓	ปาบีคิ อิจฺจนิ	๓๕๗/๓๘๒
พทานคฤถิ	๒๕/๓๓	ปาบีโย	๓๘/๕๔
พทานปุปชานิ	๓๔/๓๐,๒๘/๘๖	ปาเปเน ปาปคโร	๒๐๗/๓๐๔
พทานวารโม	๒๘/๓๖	ปาโป	๒๐๗/๓๐๔
ปาฏิกงฺขา	๒๔๒/๓๒๔	ปาภฏิ	๓๒๓/๑๖๔
ปาฏิกโก	๓๘๒/๒๓๒	ปาโมกฺโข	๘๕/๑๒๕
ปาณาคิปาตี	๕๓/๗๕,	ปารุกุ	๓๓/๒๐,๒๒/๓๐
	๕๔/๗๗ ๗ เป ๗	ปาริสฺสุทฺธิปธานิงฺคานิ	๓๘๔/๒๖๔
ปาณาคิปาโต	๓๓๑/๑๕๒	ปาสาทิโก	๓๘๗/๒๗๕
ปาติโมกฺขสัวรสัฏฺฐกา	๓๒/๓๘	ปาหุเนยฺโย	๓๔/๕๕,๕๒/๗๓
ปาตุภาวา	๓๒๗/๓๗๖	บีญฺจาทกฺโข	๓๘๘/๒๘๐
พานิ	๓๘๗/๒๗๖	บีญฺทปาคเหตุ	๘/๑๒,๒๘/๓๕
ปาปคมุมิ	๓๒๓/๑๖๔,๓๘๕/๓๖๗	บีญฺทียาโตโป	๒๗/๓๔
ปาปกกา	๑๖๔/๒๐๔,๑๖๕/๓๐๖	บีคฺตสัมฺมุจฺจานานิ	๘๗/๓๓๔
ปาปทิจฺฉิ	๒๒/๒๘	บีคฺตวิสัโย	๓๓๑/๑๕๓
ปาปรมุเมเน		บีปาสัวินโย	๓๔/๔๔
ปาปรมุเมตโร		บีสุณฺวาโจ	๕๔/๗๗,๘๒/๓๐๘
	๒๐๘/๓๐๖		

ปทานุกรกโม

๓๗๕

ปิตัสมโชนงคัม	๓๔/๒๓	ปุติมุตติ	๒๗/๓๔
ปิตัสสุตัม	๓๒๓/๑๖๘,๓๖๓/๒๐๓	ปฐโร มีหิโต	๓๐๓/๓๓๘
ปุกุคตา	๓๓๓/๓๘๓,๓๓๒/๓๘๒	ปฐโร วิวโฏ	๓๐๓/๓๓๘
ปุกุคโว	๗๐/๘๘	เปตเสยยา	๒๔๖/๓๓๓
ปุกุณนุกุเขตติ	๓๔/๔๕,๕๒/๗๓, ๓๓๒/๓๕๓ ๑ เป ๑	เปมนิยา	๓๘๘/๒๘๔
ปุกุณนากิสันหา	๕๓/๗๓,๕๒/๗๓	เปยยวชฐัม	๓๒/๔๒,๒๕๖/๓๓๕
ปุกุณฺเณ	๓๘๐/๒๔๘	โปโนพุกุวิกานิ	๓๘๒/๒๓๓
ปุกุชฐโน	๓๒๓/๓๗๓,๓๒๕/๓๗๒	โปราณา	๒๘/๓๕
ปุกุปลุเจกถจจจจจ	๓๘/๕๒	โปรี	๓๘๘/๒๘๔
ปุกุปลุญโย	๖๓/๘๘	โปสกา	๖๓/๘๒
ปุกุพเพตพตี	๖๓/๘๘	โปส่า	๖๖/๘๓
ปุกุพพาจริยา	๖๓/๘๒	ผรุสวาโจ	๕๔/๗๗,๘๒/๑๐๘
ปุกุพเพ กตปุกุณนคา	๓๓/๔๓	ผรุส่า วาจา	๒๒๓/๓๓๓
ปุกุพเพนิวาโส	๓๘๘/๒๔๘	ผถกัรึ	๓๘๘/๒๘๐
ปุกุริมโหวหารา	๓๘๒/๒๕๕	ผาสุกุวิหาโร	๓๕๘/๓๕๕
ปุกุริสทมโโม	๓๓๓/๓๕๒	ผะคุกุ ผะคุกุปฐโร	๓๐๘/๓๔๗
ปุกุริสยคา	๓๔/๔๕	ผะคุกุ ส่ารปฐโร	๓๐๘/๓๔๗
ปุกุโรหิโต	๓๘๘/๒๘๓	ผัญจัพพิ	๓๖๔/๒๐๕,๓๖๕/๒๐๖
ปุกุพวกถณณัม	๓๔/๒๓	พทฐา	๖๖/๘๓
		พนุชฌาการิ โภ	๓๘๘/๒๘๓

ปทานุกรกโม

๓๗๗

พรวาทุมโน	๘/๓๐,๓๘๒/๒๓๒	ภวสินโน	๓๐/๓๓-๓๕
ภควา	๓๓/๔๓,๕๒/๗๓ ๑ เป ๑	ภวา	๓๘๕/๒๔๐
ภตฺตฺตฺตฺตฺตฺ	๒๐/๒๔	ภวาสฺวา	๓๘๘/๒๘๘
ภทฺทโก	๓๘๖/๒๔๓	ภเวสนา	๓๘/๕๓
ภทฺโร ขลุสฺสาชานियो	๓๓๒/๓๕๓, ๓๓๓/๓๕๓	ภวานาบุปฺธานิ	๓๔/๒๐,๖๘/๘๖
ภทฺโร ปุริสฺสาชานियो	๓๓๓/๓๕๔	ภวานาพตฺ	๓๕๕/๓๘๐
ภยตฺตฺชฺชิตา	๓๘๘/๒๘๒	ภวานาวโต	๒๘/๓๖
ภยทฺตฺสฺสวํ	๒๒/๒๘	ภวานาวาโม	๒๘/๓๖
ภวกุคฺ	๗๕/๓๖๒	ภิกฺขุณฺโณปฺริสฺสา	๓๒๘/๓๗๘
ภวตฺตฺนฺหา	๓๐/๓๓	ภิกฺขุณฺโณปฺริสฺสโย	๓๕๘/๓๘๔
ภวณฺนฺทฺ	๓๐/๓๓-๓๕	ภิกฺขุปฺริสฺสา	๓๒๘/๓๗๘
ภวเนคฺคฺ	๑/๒	ภฺตฺ	๓๐๐/๓๓๓
ภวปฺปฺติตฺถิกานิ	๓๓๓/๓๘๓	ภฺตฺวาทิ	๒๒/๒๘,๓๘๘/๒๘๔
ภวปฺริพาโห	๓๐/๓๓-๓๕	ภเวปฺนวสฺสฺชิตินวณฺนฺนาทสฺสฺทฺทานิ	
ภวปฺปาสา	๓๐/๓๓-๓๕	ภเวสฺสฺทฺโท	๓๓๔/๓๕๗
ภวมุจฺฉา	๓๐/๓๓-๓๕	ภเวสฺสฺทฺชฺ	๖๒/๘๐-๓
ภวโยคฺวิสฺสโยโค	๓๐/๓๔-๕	ภเวสฺ	๖๓/๘๕,๖๒/๘๐
ภวโยโค	๓๐/๓๓	ภเวสฺเน มตฺตฺตฺตฺตฺ	๓๗/๕๐-๓-๒
ภวราโค	๓๐/๓๓-๓๕	ภเวสฺสฺทฺโค	๔๕/๖๓

โกตา	๓๐๐/๓๓๔	มโนสุจริต	๓๑๓/๓๕๓,๓๓๖/๓๖๐
มกขคฺค	๔๓/๕๘,๘๔/๓๐๘	มนุตตมาภัส	๓๔๘/๓๘๘,๒๒๓/๓๓๓
มกฺกชิกกา	๓๘๘/๒๘๐	มรณชมฺโม	๓๘๘/๒๓๕
มจฺจุ	๖๓/๘๐	มรณภย	๓๑๘/๓๖๒
มจฺจคณตัมมเสวิตา	๕๑/๗๒	มรณสญฺญา	๓๖๓/๒๐๒,๓๖๘/๒๐๘
มจฺจฆาตโก	๓๘๘/๒๘๓	มทฺตฺตฺตโน	๓๘๘/๒๗๕
มจฺจวี	๘๐/๓๐๗	มทฺตฺตโก	๒๕๗/๓๓๕
มจฺจฺจ	๓๘๒/๒๕๘	มหานทฺธิโย	๓๔๗/๓๘๘
มชฺเชกตฺตยาณา	๒๒/๒๘	มหาปเทส	๓๘๐/๒๒๗
มทฺนินฺนุทโน	๓๔/๔๔	มหาปญฺโญ	๖๑/๘๘,๓๘๖/๒๔๒
มทฺตฺตปมาทา	๖๓/๘๘	มหาโกโก	๓๘๗/๒๗๕
มนตฺตานุเปกฺกชิตา	๓๘๓/๒๕๓	มหายญฺญา	๓๘/๕๔
มนนํ	๒๐๐/๒๘๐	มหารมฺภา	๓๘/๕๔
มนฺนุสฺส	๓๖/๔๘-๕๐	มหาสํสา	๓๘๓/๒๖๔
มโน	๓๗๓/๒๓๔	มหาสํพุภา	๓๔๗/๓๘๘
มโนทฺตฺตฺตฺต	๓๑๓/๓๕๓,๓๓๖/๓๖๐	มหินฺนุ	๓๕๗/๓๘๒
มโนตฺตมารมฺภจฺจยา	๓๘๕/๒๖๘	มहेตฺตฺต	๓๘๗/๒๗๕
มโนตฺตมารมฺภา	๓๘๕/๒๖๘	มเหตฺ	๓๘๘/๒๘๓
มโนตฺตฺต	๓๗๓/๒๓๔	มาคฺคิโก	๓๘๘/๒๘๓
มโนตฺตฺตฺตนาเหตฺต	๓๗๓/๒๓๓	มาตฺตฺตฺต	๓๖๐/๓๘๘

มุต้าวาที	๕๓/๗๕,๕๕/๗๗ ๑ เป ๑	ยโส	๓๕/๕๕,๖๓/๘๖
มุต้าวาโท	๑๕๘/๑๘๘,๒๒๓/๓๑๓	ยาจโยโค	๖๓/๘๗
มุตีกุปมา ปุคฺคตา	๓๐๗/๑๕๕	ยานิ	๑๘๗/๒๗๖
มุตีกา	๖๗/๘๕,๓๐๗/๑๕๕	ยาวปคฺคโภ	๑๘๘/๒๕๗
เมถุนต์มฺภูโต	๑๕๘/๑๘๕	ยาวมฺขโร	๑๘๘/๒๕๗
เมถุนต์มา ชมฺมา	๕๐/๖๘	ยฺคนทฺหิ	๑๗๐/๒๑๒
เมถุโน	๑๕๘/๑๘๕	ยฺคฺคปฏิกฺภาโน	๑๓๒/๑๘๒
เมธาวี	๓๕/๕๕,๓๘/๕๕	ยฺวา	๒๒/๒๘
โมกฺขา	๑๘๘/๒๕๗	โยคาคติคา	๓๐/๑๖
โมสฺตฺถํ	๒๕๕/๓๒๗	โยโค	๘๓/๑๒๓,๘๕/๑๒๕
โมหฺหิ	๖๖/๘๓,๑๖๒/๒๐๓	โยชนคณนานิ	๑๘๐/๒๕๘
โมหคฺคฺคฺคฺ	๑๕๘/๑๘๓	โยชานีโว	๑๘๓/๒๓๓,๑๘๖/๒๗๕
โมหเวปฺตฺถํ	๑๕๘/๑๘๓	โยนิ	๗๑/๘๘
โมโห	๑๘๓/๒๖๐	โยนิโสมนตฺกาโร	๒๕๘/๓๓๒
ยฺกุโ	๓๖/๕๘-๕๐	รชานโ	๑๘๘/๒๘๓
ยญฺฉิ	๓๘/๕๕,๕๐/๕๕	รคฺคฺคฺ	๕/๓
ยถากุสฺถํ	๑๕๘/๑๘๖	รคณคณานมาถยิ	๕๑/๗๒
ยถาพาลํ	๑๕๘/๑๘๖	รคฺคฺคฺ	๒๘/๓๕
ยถามุพฺหิ	๑๕๘/๑๘๖	รคฺคฺคฺ	๗๐/๘๗
ยมกฺคฺคฺ	๗๖/๑๐๒	รคฺคฺ	๖๖/๘๓,๑๖๒/๒๐๓

ปทานุกรกโม

๓๘๓

วาคคณฺคฺคํ	๓๕๘/๓๘๓	ถปา	๒๖/๓๓
วาควินยาย ปฏิปนฺโน	๘๖/๓๒๖	ถภากรุ	๔๓/๕๘,๘๓/๓๐๘
วาคเวปฺตุตคํ	๓๕๘/๓๘๓	ถภากาโม	๒๔๓/๓๒๖
วาค	๓๒๒/๓๖๘	ถภาสํกฺการคารโว	๔๓/๖๐
วาชพฺลํ	๖๑/๘๘	ถภาสํกฺการตี โถกานิสํสํคฺคํ	๒๕/๓๓
วาชภยํ	๓๒๐/๓๖๒	ถภาสํกฺการตี โถโก	๖๘/๘๕-๖
วาชโภคฺโค	๓๓๒/๓๕๓,๓๓๔/๓๕๗	ถภา	๘๒/๓๒๐
วาชยฺตุตา	๗๐/๘๗	ถภา	๓๘๒/๒๕๖
วาชจกฺกวดคฺคํ	๓๓๐/๓๗๘,๒๔๗/๓๓๒	ถภูโท	๓๘๘/๒๘๓
วาชารโห	๓๓๒/๓๕๓,๓๓๔/๓๕๗	ถฐปฺปมาโณ ฐฐปฺปสฺสนฺโน	๖๕/๘๓
วาทุมุขํ	๓๒๓/๓๖๓	โตกจินฺตา	๗๗/๓๐๔
วุกฺขมฺมุตํ	๒๗/๓๔	โตกขมฺมา	๓๘๒/๒๕๖
วุกฺขปฺปมา ปุคฺคตา	๓๐๘/๓๔๗	โตกนิโรธคามินํ ปฏิปทา	๒๓/๓๐
วุกฺโข	๓๐๘/๓๔๘	โตกนิโรธ	๒๓/๓๐
วฐึ	๔๓/๕๓	โตกวิทฺธุ ๓๓/๔๓,๔๕/๖๒ ๗ เป ๗	
วฐุคฺคํ	๗๕/๓๐๒	โตกสํมฺทโย	๒๓/๓๐
วฐุปฺปมาโณ ฐฐปฺปสฺสนฺโน	๖๕/๘๓	โตกสฺสนฺนิวาโส	๓๘๒/๒๕๖
วโร	๓๕๗/๓๘๓	โตกนคฺคํ	๔๕/๖๒
วฐุขํ	๓๘๘/๒๘๓	โตกนคฺคฺคฺ	๕/๘,๔๕/๖๒
		โตกนคฺคฺริกา	๓๒๗/๓๗๖

โลกุตสันโต	๔๕/๖๒	วตุถิ	๑๘๗/๒๗๖
โลกโ	๒๓/๓๐,๑๘๖/๒๔๓	วตุถุนตี	๑๗๑/๒๑๔
โลกนการกทาวโก	๑๘๘/๒๔๗	วทญญ	๕๓/๗๗,๕๔/๗๘
โลกษิ	๑๘๓/๒๖๒	วณเปตุถิ	๑๘๘/๒๘๖
โลกโ	๑๘๓/๒๕๘	วณมุตผลาหาโร	๑๘๘/๒๘๐
โลกมเวชวิทโ	๑๑๓/๑๕๓	วโยธนุปรุตตุตา	๒๒/๒๘
วจุณโก	๑๘๘/๒๘๒	วโร	๒๓/๓๑
วจุณตวิโย	๑๘๘/๒๘๒	วลาหกา	๑๐๑/๑๓๕,๑๐๒/๑๓๖
วจิ์ทุจวิติ	๑๑๑/๑๕๓,๑๑๖/๑๖๐	วลาหกุปมา	ปรุคฺคตา ๑๐๑/๑๓๕,
วจิ์ถิขาริ	๑๗๑/๒๑๓		๑๐๒/๑๓๖
วจิ์ถญเจตนาเหตุ	๑๗๑/๒๑๓	วสัวตฺติ	๒๓/๓๑
วจิ์ถมารมกปจฺจยา	๑๘๕/๒๖๘	วสิทา	๑๐๗/๑๔๔
วจิ์ถมารมุกา	๑๘๕/๒๖๘	วสัถัภญญา	๓๐/๔๑
วจิ์ถุจวิติ	๑๑๑/๑๕๓,๑๑๖/๑๖๐	วสัถัถตฺธิวี่	๔๕/๖๓,๔๖/๖๔
วชฺชพหุโ	๑๓๕/๑๘๓	วสัถัถตฺตยาโยโก	๔๕/๖๓,๔๖/๖๔
วชฺชูปฺจเนโท	๓๔/๔๔	วสัถัถตฺติโก	๒๒/๒๘
วสัถญญา	๒๘/๓๕	วสัถัถิตา	๑๐๑/๑๓๕,๑๐๒/๑๓๖
วณิชฺชชา	๗๘/๑๐๕	วากจิ์	๑๘๘/๒๘๐
วณฺณวาทิ	๒๘/๓๕	วากา	๑๗๑/๒๑๔
วณฺโณ	๓๔/๔๕	วาชเปยฺยั	๓๘/๕๔

ปทานุกรกโม

๓๘๓

วาทสมุฏฐานานิ	๘๗/๑๑๔	วิจุนิทุกถสญญ	๑๔/๒๑
วาทา	๗๐/๘๗	วิชฐา	๒๕๔/๓๓๔
วาทานุปาตา	๓๐/๔๐	วิชฐาจรณตมฺปนฺโน	๓๓/๔๓,
วาท	๑๔๐/๑๘๗		๖๑/๘๖
วายาโม	๘๓/๑๒๑,๑๘๔/๒๖๕	วิชฐาจรณน	๑๗๕/๒๒๑
วายุธาตุ	๑๗๗/๒๒๓	วิชฐายนฺตโกโร	๑๗๕/๒๒๐
วาทกมุพถ	๑๘๘/๒๘๐	วิชฐูปปาทา	๑๘๕/๒๖๗
วิกาทโกชนา	๑๘๘/๒๘๔	วิญญาณ	๔๑/๕๘,๘๐/๑๑๘
วิกตคณฺโท	๑๘๔/๒๓๗	วิญญาณคต	๑๒๔/๑๗๑,๑๒๖/๑๗๕
วิกตคตณฺโห	๑๘๔/๒๓๗	วิญญาณญายตน	๑๘๐/๒๕๐
วิกตถันมิทฺโธ	๑๘๘/๒๘๖	วิญญาเต	อวิญญาตวาทิตา
วิกตปริพาโห	๑๘๔/๒๓๗		๒๕๒/๓๓๓
วิกตบีปาโส	๑๘๔/๒๓๗	วิญญาเต	วิญญาตวาทิตา
วิกตเบโม	๑๘๔/๒๓๗		๒๕๓/๓๓๓
วิฆาตจิตฺตา	๑๕๗/๑๘๒	วิญญูปตฺตฤตา	๑๘๓/๒๖๐
วิฆาตปริพาหา	๑๘๕/๒๖๘	วิญญู	๑๑๑/๑๕๒
วิฆาตวา	๑๕๗/๑๘๒	วิตกฺกา	๔๑/๕๘
วิฆาโต	๒๗/๓๕	วิทฺฐสฺสฺตา	๓๖/๕๐
วิจิกิจฺจนา	๑๒/๑๘,๖๑/๘๗	วิฐฐิตา	๕/๘
วิจุนิกา	๖๗/๘๕	วิฐฐโม	๔๑/๕๘

วินยชรา	๑๖๐/๑๘๘, ๑๘๐/๒๒๘	วิมุตติสัมปนฺนตฺวิ	๒๑/๒๖
วินยวาทิ	๒๒/๒๘, ๑๘๘/๒๘๔	วิมุตติธโร	๑๕๐/๑๘๘
วินโย	๑๘๐/๒๒๗	วิยตุคา	๗/๘
วินพีคตา	๓๖/๕๐	วิราคตุถิ	๒๕/๓๓
วินิปาติกา	๒๓๔/๓๑๘	วิราคนิสฺสูติ	๓๔/๒๑
วินิตา	๗/๘	วิราโค	๓๔/๔๔
วินิตกสณฺณิ	๓๔/๒๓	วิริยิ	๓๒/๑๘, ๑๓/๒๐
วิปจิตกณฺณ	๑๓๓/๑๘๓	วิริยพถิ	๒๕๒-๓/๑๘๐
วิปริณามขมฺมา	๑๘๕/๒๔๐	วิริยสัมโพชฺฌนฺกั	๓๔/๒๑
วิปสฺสูนั	๑๗๐/๒๑๒	วิริยินทฺวิริยิ	๑๕๓/๑๘๐, ๑๖๒/๒๐๐
วิปสฺสูนาศุพฺพวงฺคมิ	๑๗๐/๒๑๒	วิโตกิติ	๑๐๓/๑๓๘, ๑๐๔/๑๔๐
วิปาโก	๑๑๑/๑๕, ๑๒๑/๑๖๔	วิธุฎฺฐจฺจนฺทา	๔๐/๕๖
วิปฺพุกสณฺณิ	๓๔/๒๓	วิธุฎฺฐจฺจายิ	๑๕๖/๑๘๑
วิพฺพานตฺติจฺจตฺ	๓๐/๔๐	วิธุฎฺฐโ	๑๕๖/๑๘๑
วิมตฺติ	๑๗๒/๒๑๖, ๑๘๑/๒๕๒	วิเวกขั	๑๒๓/๑๖๘, ๑๖๓/๒๐๓
วิมุตฺตคฺคกั	๗๔/๑๐๒	วิเวกนิสฺสูติ	๓๔/๒๑
วิมุตฺติ	๑/๒, ๒๕๔/๓๓๔	วิสัณฺฑคฺโค	๒๓/๓๐
วิมุตฺติปาริสฺสุทฺธิ	๑๘๔/๒๖๖	วิสัณฺฑคา	๑๐/๑๔-๕
วิมุตฺติปาริสฺสุทฺธิปธานิยฺงกั		วิสัณฺฐา	๑๘๘/๒๘๘
	๑๘๔/๒๖๕	วิสัณฺฐบริหารชานิ	๘๗/๑๑๔

ปทานุกรกโม

๓๘๕

วิสัยปากัน	ตัสตานี	๗๐/๘๗	วูปถเนติจิตโต	๑๘๘/๒๘๖
วิสัยณิน		๔๘/๖๗	เวคายิตตุดิ	๑๘๒/๒๕๗
วิสัยตุดา		๒๔/๓๓	เวทกุ	๕/๘
วิสัยตุดิก		๑๘๘/๒๘๘	เวทชาตา	๕๗/๘๓
วิสัยธา		๗/๘	เวทนา	๔๓/๕๘,๘๐/๑๑๘
วิสัยสคามิ		๑๘๑/๒๕๒	เวทนาไสขุมเมน	สมนุภาโค
วิสัยวิตัก		๑๔/๒๑,		๑๖/๒๒
	๓๑๔/๓๕๘	๑ เป ๑	เวทถุ	๖/๘,๑๐๒/๑๓๖
วิสัยวิตักโก		๑๑/๑๖-๗-๘	เวชากกรณ	๖/๘,๑๐๒/๑๓๖
วิสัยตุนโ		๘/๑๒	เวธารชชาน	๘/๑๐-๑๓
วิสัยโทตุดา		๑๑๗/๑๖๑	เวธูธา	๑๘๓/๒๖๓
วิสัยตมจุนธา		๕๓/๗๗,๕๔/๗๘	เวทปณทาน	๑๒๓/๑๗๑
วิสัยตมทตุดา		๑๑๗/๑๖๑	เวทาสงคโม	๔๕/๖๑,๔๖/๖๓
วิสัยตมโ		๑๑๗/๑๖๑	เวพุ	๖๘/๘๕
วิสัยตมคตุดา		๑๑๗/๑๖๑	ไวณินนุชทุกุ	๒๓๓/๓๑๕
วิสัยตมโค		๑๘๔/๒๓๗	ไวสตุคคปริณามิ	๑๔/๒๓
วิสัยตมตุดา		๔๐/๕๖	ไวสตุคคกรโค	๖๑/๘๗
วิสัยตม		๒๒/๒๘	สัณญชชัย	๑๕๖/๑๘๑
วิสัยตมพรมจริโย		๔๕/๖๒,๔๖/๖๔	สัณญช	๑๕๖/๑๘๐

ตั้งวตุถุ	๒๕/๓๓	ตั้งขมุนะทิกิ	๓๒๓/๓๖๓
ตั้งรูปปราน	๓๔/๒๐,๖๘/๘๖	ตั้งขถิตทิกิ	๓๘๘/๒๘๓
ตั้งวาธา	๕๓/๗๕,๕๔/๗๗	ตั้งขสทโท	๓๘๓/๒๕๒
ตั้งวาเสน	๓๘๒/๒๕๔	ตั้งขวาริสทุมเมน	๓๖/๒๒๒
ตั้งวิคฺโค	๓๓๓/๓๕๔	ตั้งขวาริ ๔๓/๕๘,๘๐/๓๓๘ ๑ เป ๑	
ตั้งเวชนียานิ จานานิ	๓๓๘/๓๖๓	ตั้งขหวตฺตฺถุณี	๓๒/๔๒,๒๕๖/๓๓๕
ตั้งโวหารเวน	๓๘๒/๒๕๔	ตั้งคาหกพถิ	๓๕๓-๔/๓๘๐
ตั้งอุปาทาโน	๓๗๕/๒๒๓	ตั้งฆิสทฺธาโน	๗/๓๐
ตั้งทาทคามิ	๘๘/๓๓๖,๒๔๓/๓๒๓	ตั้งโฆ	๖๗/๘๕,๓๘๐/๒๒๘
ตั้งภปริสฺ	๓๐๘/๓๔๖	ตั้งจุจปรมมาสิ	๓๘/๕๓
ตั้งถิกิ	๓๘๕/๒๗๐	ตั้งจุจมุคฺ	๒๔/๓๓
ตั้งกฺกายนโรช	๓๗๘/๒๒๔	ตั้งจุจวาจา	๓๔๘/๓๘๘,๒๒๓/๓๓๓
ตั้งกฺกโย	๓๓/๔๓	ตั้งจุจวาที	๓๘๘/๒๘๓
ตั้งกฺการกโม	๒๔๓/๓๒๖	ตั้งจุจสนฺโรช	๓๘๘/๒๘๓
ตั้งกฺการกรุ	๔๓/๕๘,๘๔/๓๐๘	ตั้งญญคฺคิ	๗๕/๓๐๒
ตั้งกฺจจฺจฺโท	๓๐๘/๓๔๖	ตั้งญญา ๔๓/๕๘,๘๐/๓๓๘ ๑ เป ๑	
ตั้งคฺคิ โตกิ	๖๓/๘๖	ตั้งญญาวิปตฺถาสธา	๔๘/๖๖
ตั้งคฺคิสฺสวตฺตฺตฺนิโก	๕๓/๗๒	ตั้งญญาสิทฺตุมเมน	๓๖/๒๒๒
ตั้งกฺกิตฺเตสฺสขมฺโม	๒๕๕/๓๓๔	ตั้งญโยชนานิ	๓๓๓/๓๘๓,๓๗๓/๒๓๕
ตั้งกฺกิตฺเตสฺสทานิ	๓๘๒/๒๓๓	ตั้งญฺทสฺสญฺทจาวินิ	๓๘๘/๒๘๐

ปทานุกรกโม

๓๘๗

ต้นหวาจา	๑๕๘/๑๘๘	ต้นกุญแจต้น	๑๘๐/๒๒๗
ต้นคัม	๑๑/๑๗,๑๒/๑๘	ต้นทวานี	๑๘๒/๒๓๓
ต้นคตการวี	๑๘๒/๒๕๔	ต้นเทวโก	๑๘๓/๒๖๔
ต้นคตวิหาวา	๑๘๕/๒๖๘	ต้นเทวมมุนต์สำ	๑๘๓/๒๖๔
ต้นคตวุกุตี	๑๘๒/๒๕๔	ต้นโทโส	๖๖/๘๓
ต้นคปที	๖๗/๘๕	ต้นทรมมมกรู	๔๓/๕๘
ต้นคาริปปเตยย์	๒๔๕/๓๓๐	ต้นทรมมมมุตสำ	๒๔๘/๓๓๒
ต้นคิ	๑๒/๑๘,๘๓/๑๒๒	ต้นทฐา	๕๗/๗๗,๕๔/๗๘
ต้นคิเจตโสฮารุกุโ	๑๑๗/๑๖๑	ต้นทฐาฬ	๑๕๒/๑๘๐,๑๖๓/๒๐๒
ต้นคินทวิย	๑๖๒/๒๐๐,๑๖๓/๒๐๒	ต้นทฐาฬมุปทา	๖๑/๘๖
ต้นคิฬ	๑๕๔/๑๘๐,๒๖๑/๓๓๘	ต้นทฐิมทวิย	๑๕๑/๑๘๐,๑๖๒/๒๐๐
ต้นคิธัมโพชฌงค์	๑๔/๒๑	ต้นทฐิกานี	๓๖/๔๘
ต้นคิโต	๑๖๓/๒๐๓	ต้นคตติกา	๕๐/๗๐
ต้นคุดา	๑๗๘/๒๒๖	ต้นคตนิกา	๓๖/๔๘
ต้นคุดาการวีโก	๑๘๘/๒๘๐	ต้นคโต	๔๑/๕๘
ต้นคุดานัน จุฑุปปาคโต	๑๘๘/๒๔๘	ต้นคตตุงโก	๘๗/๑๒๗
ต้นคุดาโลบีโก	๑๘๘/๒๘๐	ต้นคตทิจีโก	๕๒/๗๓
ต้นคุดิปปหารานัน	๑๑๔/๑๕๗	ต้นคตธา	๑๘๘/๒๘๓
ต้นคุดา เทวมมมุตสำ	๓๓/๔๓, ๕๒/๗๓	ต้นคตวิท	๑/๓
	๑ เป ๑	ต้นคตคภาโร	๑๘๘/๒๘๕

สัพพทเทวานิ	๖๓/๘๓	สัพพปธิปฏินิสัสกุ โค	๑๓๕/๑๕๘
สัพพพาวจரியกานิ	๖๓/๘๓	สัสมคคณนุที	๑๘๘/๒๘๔
สัพพปฏิสัสรโณ	๑๖๐/๑๘๘	สัสมคคคาราโม	๑๘๘/๒๘๓
สัพพี	๘๕/๑๒๕	สัสมงคิฏฐตา	๑๒๒/๑๖๗
สัพพีมณโฑ	๘๕/๑๒๕	สัสมจาคา	๕๕-๖/๘๑
สัพพริสัตเตโ	๒๔๘/๓๓๒	สัสมณปฏินโ	๒๔๓/๓๒๕
สัพพริสัตสัสโย	๓๑/๔๑	สัสมณเปทุโม	๘๗/๑๑๓,๘๘/๑๓๖
สัพพริสัเตน สัพพริสัตโร	๒๐๑/๒๘๘	สัสมณปริสัตา	๑๓๐/๑๘๐
สัพพริสัโต	๓-๕/๓-๕-๕ ๑ เป ๑	สัสมณปุณทุรีโก	๘๗/๑๑๓,๘๘/๑๓๖
สัพพยณฐนั	๒๒/๒๘,๑๖๐/๑๘๗	สัสมณพุราหุมนานั	๕๐/๗๐,
สัพพายาปชัณณั	๒๓๓/๓๑๔		๖๑/๘๘ ๑ เป ๑
สัพพหุมนกานิ	๖๓/๘๓	สัสมณพุราหุมนานั	อุฎกุกิเตสัตา
สัพพหุมนโก	๑๘๓/๒๖๔		๕๐/๖๘-๘
สัพพหุมนจาวี	๑๑๓/๑๕๒,๑๒๒/๑๖๕	สัสมณมจโ	๘๗/๑๑๓,
สัพพตการี	๑๘๒/๒๕๔		๘๘/๑๓๖ ๑ เป ๑
สัพพทคณุคปโปโมจโน	๒๓/๓๓	สัสมณวจนเหตุ	๑๓๗/๑๖๓
สัพพปาณภูตहितานุกมมุปี		สัสมณสัซุมมาโ	๘๗/๑๑๓,๘๘/๑๓๖
	๑๘๘/๒๘๓	สัสมตีกุกมา	๑๘๐/๒๕๐
สัพพทคณุคานุกมมุปี	๘/๑๒	สัสมถั	๑๗๐/๒๑๓
สัพพทสงุขารสัสมโ	๑๓๕/๑๕๘	สัสมถปุกุคัม	๑๗๐/๒๑๒

ปทานุกรกโม

๓๘๘

สมถวิปัสสน์	๓๗๘/๒๓๒	สมาธิปฏิบัติ	๒๖๔/๒๐๔,๓๖๕/๒๐๕
สมรคัค	๗๔/๓๐๒	สมาธิโก	๓๘๓/๒๖๔
สมนุญโย	๒๖๔/๓๔๓	สมาธิคินุทริโย	๕/๗
สมนุคาวรโณ	๖๕/๘๓	สมิต์	๓๓/๓๖-๗-๘,๓๒/๓๘
สมปญญา	๕๕-๖/๘๓	สมิตากิ	๔๕/๖๒,๔๖/๖๔
สมวยสฏเจสโน	๓๘/๕๒-๓	สมุตฺเตชโก	๘๗/๓๒๗
สมสทุธา	๕๕-๖/๘๓	สมุทโย	๓๓/๔๓,๘๔/๓๓๘
สมสัถา	๕๕-๖/๘๓	สมุทฺทสาคว	๓๔๗/๓๘๘
สมาทปโก	๘๗/๓๒๗	สมโห	๖๖/๘๓
สมาธิปเตโย	๓๓๗/๓๘๔	สมปจฺจ	๕๕/๘๓
สมาธิคฺ	๓๓๗/๓๘๔	สมปชญญ	๘๓/๓๒๒,๓๘๔/๒๖๕
สมาธิข	๓๖๓/๒๐๓	สมปชานการ	๓๘๘/๒๘๕
สมาธินุทริข	๓๖๒/๒๐๐,๓๖๓/๒๐๒	สมปชานโน	๒๘๘/๓๕,๓๖๓/๒๐๓,
สมาธินิมิตฺ	๓๔/๒๓		๓๗๓/๒๓๓
สมาธิพิถ	๓๕๒/๓๘๐,๓๕๔/๓๘๐	สมปนุณปาทิโมกฺ	๓๒/๓๘
สมาธิภาวนา	๔๓/๕๗	สมปนุณสัถา	๐:๒/๓๘
สมาธิสมุโพชฌงค	๓๔/๒๓	สมปสัทน	๓๖๓/๒๐๓
สมาธิสโร	๓๕๐/๓๘๘	สมปสัถโก	๘๗/๓๒๗
สมานคฺคตา	๓๒/๔๒,๒๕๖/๓๓๕	สมนุปฺปถาป	๕๔/๗๗,
สมาโน	๖๖/๘๓		๘๒/๓๐๘ ๑ เป ๑

ปทานุกรกโม

ต้มพาโห	๓๘๘/๒๘๓	ต้มมาตงกบฏโป	๘๘/๑๑๗,๒๐๕/๓๐๓
ต้มโพธิ์ปราชโย	๗๖/๓๐๕,๘๘/๑๑๖	ต้มมาตมพุทโธ	๓๓/๕๓,๑
ต้มมคฺคตา	๓๘/๕๕-๕		๕๒/๗๓ ๑ เป ๑
ต้มมทกฐาตานิ	๑๘๕/๒๖๕	ต้มมิณฺชิติ	๓๐๓/๑๓๘,๓๐๕/๑๕๐
ต้มมททโส	๑๖/๒๓	ต้มพ	๖๗/๘๕
ต้มมปฺปชานานิ	๑๓/๑๘-๒๐	ต้มวาโค	๖๖/๘๓
ต้มมาชชีโว	๘๘/๑๑๗,๒๐๕/๓๐๓	ต้มตฺถิ	๒๕/๓๓
ต้มมากมฺมโนโต	๘๘/๑๑๗,๒๐๕/๓๐๓	ต้มตฺถโต	๑๒๕/๑๗๑,๑๒๖/๑๗๕
ต้มมาณานิ	๘๘/๑๑๗,๒๐๘/๓๐๖	ต้มจิวาริ	๑๒๓/๑๖๘,๑๖๓/๒๐๓
ต้มมาทิจิกมฺมตฺมาทานา		ต้มคกุกิ	๑๒๓/๑๖๘,๑๖๓/๒๐๓
	๑๘๘/๓๘๗	ต้มตงฺขารปริณิพฺพายิ	๑๖๘/๒๐๘
ต้มมาทิจิ	๑๑๖/๑๖๑,๑๘๖/๒๗๕	ต้มตฺติ	๑๑/๑๖-๗
ต้มมาทิจิก	๕๕/๗๘,๑๘๘/๒๘๗	ต้มตฺตมณพฺรหฺมณิ	๑๘๓/๒๖๕
ต้มมาปาส	๓๘/๕๕	ต้มหรมฺมิกา	๓๐/๕๐
ต้มมาวาโจ	๘๘/๑๑๗,๒๐๕/๓๐๓	ต้มหปฺตีภกกา	๑๘๑/๒๕๓
ต้มมาวยาโม	๘๘/๑๑๗,๒๐๕/๓๐๓	ต้มหตฺตารานิ	๓๖/๕๘
ต้มมาวิมฺตฺติ	๘๘/๑๑๗,๑๘๖/๓๗๕	ต้มหิติ	๑๓๘/๑๘๖
ต้มมาตฺติ	๒๘/๓๗,๓๐/๓๘-๘	ต้มกภฺกโธ	๑๘๘/๒๘๐
ต้มมาตฺมาธิ	๒๘/๓๗,๓๐/๓๘,๑	ต้มกจฺฉาย	๑๘๒/๒๕๕
	๑๘๖/๒๗๕	ต้มกณฺนิโก	๑๘๘/๒๘๑

ปทานุกรกโม

๓๘๓

คำชาปถาส์	๑๘๖/๒๗๓	คำหุเนยยกานิ	๖๓/๘๓
คำณานิ	๑๘๘/๒๘๐	ลิกฺขาส่าซัวสมาปฺนุโน	๑๘๘/๒๘๓
คำคฺฤ	๒๒/๒๘,๑๖๐/๑๘๗	ลิกฺขานิส์ส	๒๔๕/๓๒๘
คำถติกา	๑๖๐/๑๘๘	ลิ่งคี่	๒๖/๓๓
คำนุวชฺโซ	๓/๓,๕/๕	ลิ่งสฺปานิ	๖๗/๘๕
คำมณฺจงคั	๒๗/๓๕	ลิ่งคี่	๑๘๕/๒๗๐
คำมาภกฺโข	๑๘๘/๒๘๐	ลิ่งคฺฏฺโต	๑๘๘/๒๗๘-๒๘๒
คำมัจจิมมัม	๑๘๗/๒๔๕	ลิ่งคี่	๑๘๒/๒๕๕
คำมัจจิปฺนุโน	๕๒/๗๓	ลิ่งคฺกรุ	๓๓๗/๑๘๕
คำยคตียกั	๑๘๘/๒๘๓	ลิ่งคฺคั	๗๕/๑๐๒
คำรมกั	๓๘/๕๕,๕๐/๕๕	ลิ่งคฺปาริสฺสุทฺธิปฺชานิยงคี่	๑๘๕/๒๖๕
คำรมกฺษั	๑๘๓/๒๖๓	ลิ่งคฺวคี่	๕๓/๗๗,๕๕/๗๘ ๗ เป ๗
คำรา	๑๕๐/๑๘๘	ลิ่งคฺวคี่ กถฺยาณชฺมฺมา	๓๐๘/๑๕๘
คำโร เมคฺคฺคฺปฺริวาโร	๑๐๘/๑๕๗	ลิ่งคฺวา	๗๑/๘๘,๘๑/๑๒๐ ๗ เป ๗
คำโร คำรปฺริวาโร	๑๐๘/๑๕๗	ลิ่งคฺวิสุทฺธิเหตุ	๑๘๖/๒๗๒
คำถถฺจึ	๑๘๖/๒๗๒	ลิ่งคฺสฺมฺปทา	๖๑/๘๖
คำโลหิต	๑๑๓/๑๕๕	ลิ่งคฺสฺมฺปฺนุโน	๓๗/๕๐
คำวคส์โฆ	๓๕/๕๕	ลิ่งคฺส่าโร	๑๕๐/๑๘๘
คำวโก	๑๒๓/๑๖๘	ลิ่งคฺตฺธิปฺเคยฺโย	๑๓๗/๑๘๕
คำวชฺโซ	๓/๓,๕/๕	ลิ่งคฺหนาคั	๓๓/๕๒

ปทานุกรกโม

สี่เหลี่ยม	๓๗/๕๓	สุทธาวาสาน์	๓๒๖/๓๗๕-๖
สุกกั สุกกวิปากั	๒๓๒/๓๓๓	สุทรวินยานิ	๔๗/๖๔
สุกุกโต	๓๗๒/๒๓๗	สุนโย	๓๖๐/๓๘๘
สุกั	๓๔/๔๕,๕๘/๘๓	สุปฏิปนุโน	๕๒/๗๓
สุขปฏิสังเกท	๓๘๘/๒๗๘	สุปริกมมกตา	๓๘๖/๒๗๒
สุขวิปาก	๕๓/๗๒	สุปามีโก	๓๘๗/๒๗๕
สุขสถณณิน	๔๘/๖๗	สุปฏิวิทสา	๓๘๓/๒๕๓
สุขสุธอาหารา	๕๓/๗๓,๕๒/๗๓-๔	สุภิกณหาน์	๓๒๓/๓๗๐,๓๒๕/๓๗๔
สุขาปฏิปทา	๓๖๓-๒/๒๐๐,๓๖๓/๒๐๒	สุภสถณณิน	๔๘/๖๗
สุคตวินโย	๓๖๐/๓๘๗	สุภาสิตทสา	๔๘/๖๖
สุคคิ	๖๓/๘๖	สุมน	๓๘๕/๒๖๘
สุคโต	๓๓/๔๓,๕๒/๗๓ ๑ เป ๑	สุเมโธ	๔๕/๖๒,๔๖/๖๔
สุคกวิ	๒๓๓/๓๓๓	สุราเมรยมชชปมาทฐจายี	๕๓/๗๕,
สุคทโร	๒๒/๒๘		๒๐๓/๒๘๗
สุคตสนนิจโย	๒๒/๒๘	สุราเมรยปนา	๕๐/๖๘
สุคตา	๒๔/๓๒	สุริยปฐโชโต	๓๔๕/๓๘๘
สุคเต	๒๕๒/๓๓๓	สุริยปฐภา	๓๔๒/๓๘๘
สุคเต	๒๕๓/๓๓๓	สุริยาภา	๓๔๓/๓๘๗
สุคคิ	๖/๘-๘,๓๐๕/๓๓๖ ๑ เป ๑	สุริยาโตโก	๓๔๓/๓๘๘
สุคทา	๒๕๓/๒๖๓	สุริโยภาโส	๓๔๔/๓๘๘

ปทานุกรกโม

๓๘๓

ลุ่มาน	๒๗/๓๔	โล่ขุมมานิ	๑๖/๒๒-๓
ลุ่มา	๑๖๐/๑๘๘	โล่เจยย์	๑๘๒/๒๕๔
ลุ่มโ	๓๑๓/๑๕๒	โล่คา	๓๓๕/๑๕๗
ลุ่มิลุ่มุธา	๑๘๖/๒๗๓	โล่คาปนุโน	๗๖/๓๐๔,๑๘๘/๑๑๖
ลุ่มาน	๑๘๘/๒๘๖	โล่มนลุ่ม	๖๒/๘๐-๓
ลุ่มิทธิโต	๔๕/๖๑,๔๖/๖๓	โล่วจเจน	๑๓๒/๑๕๓
ลุ่มุภาย	๑๒๒/๑๖๕	โล่วกคึกกา	๕๑/๗๑,๕๒/๗๓
ลุ่มุ	๒๒/๒๘	ลุ่มนหมนุวยมิโวลธา	๔๔/๖๐
ลุ่มุลุ่มุติ	๑๒๘/๑๗๘	ลุ่มวากุชโต	๕๒/๗๓
ลุ่มุริโก	๑๘๘/๒๘๑	ลุ่มุภโก	๑๘๘/๒๘๐
ลุ่มุภพทานิ	๑๖๓/๒๐๒,๑๖๘/๒๐๘	ลุ่มุภปบุชชิติกิ	๑๒๓/๑๖๓
ลุ่มุ	๘๗/๑๑๓,๘๐/๑๑๘	ลุ่มุภาวเจชโน	๑๘๘/๒๗๘
ลุ่มุชลุ่มุโต	๗๐/๘๗	ลุ่มุภิตหมลุ่มุสารทิ	๑๓๕/๑๕๗
ลุ่มุ	๘๕/๑๒๕	ลุ่มุภิตควาลุ่มุสวพวิคคุดหนา	
ลุ่มุชวาท	๑๕๘/๑๘๕		๑๘๘/๒๘๔
ลุ่มุทาวกชิตุตา	๖๒/๘๐	ลุ่มุภยงคมา	๑๘๘/๒๘๔
ลุ่มุณาสนเหตุ	๘/๑๒,๒๘/๓๖	ลุ่มุคา	๑๓๕/๑๕๗
ลุ่มุณาสนทานิ	๑๓๘/๑๘๕	ลุ่มุพิล	๑๖๓/๒๐๒,๑๖๘/๒๐๘
ลุ่มุหมลุ่มุจันทานิ	๘๗/๑๓๕	ลุ่มุพิมา	๒๐๓/๒๘๘
ลุ่มุยา	๒๔๕/๓๓๓	ลุ่มุพิวิโย	๑๓/๑๖-๗
ลุ่มุยาวลุ่มุปทีเปยย์	๑๘๗/๒๗๖		

อศักรณนามานี

อศุคิเวสต์	๑๘๗/๒๔๔	อุปวาโน	๑๗๕/๒๒๐
อชปาตนิโคกรเช	๒๓/๒๕,๒๒/๒๘	อุปฺปตวณฺณา	๑๗๖/๒๒๒
อชาคส์ตฺตุ	๑๘๘/๒๔๗	อุรุเวพาย์	๒๓/๒๕,๒๒/๒๘
อนาถมีณฺทิกโก คหปติ	๕๘/๘๓,	เฮเพโย	๑๘๗/๒๔๔
	๖๐/๘๔,๖๑/๘๕,๖๒/๘๐	กมีถวตฺถุณฺมิ	๑๘๕/๒๖๖
อนรุทฺโธ	๒๔๓/๓๒๕	กถนฺทกนิวาเป	๓๕/๔๕,
อนนฺถาโร ปริพฺพชโก	๓๐/๓๘,		๑๘๓/๒๓๓,๑๘๗/๒๔๓
	๑๘๕/๒๓๘	กาพการวเม	๒๔/๓๓
อภโย ติจฺฉนฺนิ	๑๘๖/๒๗๑	กุตฺตินาราย์	๗๖/๑๐๒
อาพวโก	๑๗๖/๒๒๒	เกสั	๑๓๑/๑๕๐
อานนฺโท	๗๖/๓๐๓,๘๐/๓๐๗ ๑ เป ๑	โกพิเยสฺ	๕๗/๘๒,๑๘๔/๒๖๔
อานนฺทเจติเย	๑๘๐/๒๒๗	โกพิยร์ตาย	๕๗/๘๒
อุกฺกฏจ์	๓๖/๔๘	โกธมฺพิย์	๘๐/๑๐๗,๑๕๘/๑๘๓,
อุคฺโค	๑๘๗/๒๔๔		๑๗๐/๒๓๑,๒๔๓/๓๒๔
อุชฺชโย พฺราหฺมโณ	๓๘/๕๔	อุชฺชุตฺตวรา อุปาสิกา	๑๗๖/๒๒๒
อุทฺทายิ พฺราหฺมโณ	๔๐/๕๕	เฮมา	๑๗๖/๒๒๒
อุปโก มณฺฑิกปฺตฺโต	๑๘๘/๒๔๖	คณฺรพฺโโพ	๑๘๗/๒๔๔
อุปฺปตฺตเน	๗๖/๑๐๒	คิซฺมณฺญเ ปพฺพเต	๓๐/๓๘,

อสังหารณนามานี

๓๘๕

๖๘/๘๕,๓๘๕/๒๓๘,๓๘๘/๒๔๖	โปคติโย ปริพุพาสโก	๓๐๐/๓๓๓
โฆสิติตาภามะ ๘๐/๓๐๗,๓๕๘/๓๘๕,	พุกุคฆปชชชา	๓๘๕/๒๖๔
๓๗๐/๓๓๓,๒๔๓/๓๒๔	พุรหุมา ตัมหมปติ	๒๓/๒๖-๗
จิตฺโต คหปติ ๓๗๖/๒๒๒	ภคฺเคสุ	๕๕/๘๐
ชานุสฺโสณฺณี พุราหุมน ๓๘๔/๓๓๕	ภณฺชคคาเม	๓/๓
เชตวนะ ๒๓/๕๕,๕๕/๐๐,	ภทฺทโย	๓๘๓/๒๕๘
๔๘/๖๕,๖๗/๘๕,๓๘๗/๒๗๕	ภะถักพาวเน	๕๕/๘๐
โตเทโย พุราหุมน ๓๘๗/๒๔๔	โกคนคเร	๓๘๐/๒๒๗
เทวทฺเต ๖๘/๘๕	มคฺรมหามตฺโต	๓๕/๔๕,
โทณ พุราหุมน ๓๖/๔๘		๓๘๓/๒๓๓,๓๘๗/๒๔๓
นกุลมิตา คหปติ ๕๕/๘๐	มณฺชีกาปฺตฺโต	๓๘๘/๒๔๖
นกุลมาตา คหปตานี ๕๕/๘๐	มชฺวี	๕๓/๗๔
นนุมาตา ๓๗๖/๒๒๒	มชฺชาตา	๓๕/๒๒
นาวินาถี ๓๘๗/๒๔๔	มตฺติกา เทวี	๓๘๗/๒๗๕
นิโคธราภามะ ๓๘๕/๒๖๖	มาคโร	๓๘๘/๒๔๗
เนรณฺชราย ๒๓/๕๕,๒๒/๕๘	มาโร	๓๕/๒๒,๓๘๒/๓๓๒-๓
ปชฺชเนถํ นาม โกลิยานํ นิคโม	มหาโกฏฺฐจิตฺโต	๓๗๓/๒๓๗,
		๓๗๔/๒๓๘
ปณฺจาสถิปฺตฺโต ๔๘/๖๕	มหาโมคฺคกฺกธฺธานิน	๓๖๗/๒๐๗,
ปฺพพฺพารามะ ๓๘๐/๒๔๘		๓๖๘/๒๐๘ ๗ เป ๗

มหาวเน	กฎการถ่าย	๑๘๓/๒๕๘,	เวพวงเน	๓๕/๕๕,๑๘๓/๒๓๓,
		๑๘๖/๒๗๑		๑๘๗/๒๕๒
มาตุ๋นบุตโต		๒๕๗/๓๓๕	เวพุกณฏิกยา	นนทมาตา
มิการมาคูปาสาเท		๑๘๐/๒๕๘		๑๗๖/๒๒๒
โมคคฤโต		๑๘๗/๒๕๕	เวเทหิบุตโต	๑๘๘/๒๕๗
ยมโก		๑๘๗/๒๕๕	เวรณฐี	๕๓/๗๕
ราชคเห	๓๐/๓๘,๓๕/๕๕	ฯ ๖ ๖ ๖	เวธัตถิ	๓๘๓/๒๕๘,๑๘๖/๒๗๑
รามบุตโต		๑๘๗/๒๕๕	สกุททายี	ปริพพาชโก
ราหุ อสุรินโท	๑๕/๒๒,๕๐/๖๘			๓๐/๓๘,
ราหุโต		๑๗๗/๒๒๒	สกุโก	นิกนุจสาวโก
โรหิตสุธ นาม	อิธิ	๕๕/๖๑,	สกุเกตุ	๑๘๕/๒๖๖
		๕๖/๖๓	สาเกตเต	๒๕/๓๑
ธิจุนวิ		๑๘๓/๒๕๘	สาบุคิ	นาม โภพิยานิ
ธชชัสสุ		๑/๑		นิตโม
ธโป		๑๘๕/๒๖๖	ธาริบุตโต	๑๘๕/๒๖๕
ธโร	ปริพพาชโก	๓๐/๓๘,		๗๘/๑๐๕,
		๑๘๕/๒๓๘	ธาวตุถิ	๒๓/๒๕,๕๕/๖๐
			ฯ ๖ ๖ ๖	๖ ๖ ๖
ธสธการุ	พราหมณ	มคธ-	ธ่าพูโ	ธิจุนวิ
				๑๘๖/๒๗๑
มหามตโต		๓๕/๕๕,๑๘๓/๒๓๓,	ธิชาไมคคฤทาน	พราหมณ
		๑๘๗/๒๕๓		๒๓๕/๓๑๖
วิสาโช		๕๘/๖๕-๖	ธิปิณิยา	๓๐/๓๘,๑๘๕/๒๓๘

อถรรณนามานี

๓๘๗

ตีโห	๒๓/๓๑,๓๓/๔๒,๒๔๖/๓๓๑	สุบุปวาธา	โกพิยฐีตา	๕๗/๘๒
ตีสูมารคิเร	ภะถักพาวเน	มิกทายะ	ถัดตพญ์	๓๖/๔๘
	๕๕/๘๐	หตุถโก		๓๗๖/๒๒๒

คาถานี้ ปจิมปาทา

ชคฺคโต เว ปตฺนุนานํ	๓๕/๔๕	คมเนน น ปตฺตพฺโพ	๔๕/๖๒,
ชนนํ สฺขํ ฅตฺวาน	๖๒/๘๓		๔๖/๖๔
ชนภิชฺฅมาตุ วิหเวยฺย	๒๘/๓๘	คิหิ สํมํจิ ปฏฺิพทํ	๖๐/๘๕
ชนวชฺเชน ตฺวฺจฺจํสฺส	๒๗/๓๔	คฺุณฺณญฺเจ ตฺรมาณานํ	๗๐/๘๘
ชนิจฺเจ นิจฺจสฺสณฺณิโน	๔๘/๖๗	จวํ วา ยทิ วา ตฺวฺจฺจํ	๓๓/๓๘
ชปฺปสฺสฺสโตบี เจ โหติ	๖/๘	จฺจตา ปตฺนุติ ปตฺติตา	๒/๓
ชพฺยาปนฺโน สทาสโต	๓๐/๔๓	ฉนฺทา โทสํ ภายา โมหา	
ชภิสฺสชํ นีรารมฺภํ	๔๐/๕๖		๓๗-๘/๒๓,๓๘/๒๔
ชสฺสเมฉํ ปฺริสเมฉํ	๓๘/๕๔	ตฉนฺหา ทฺุติโย ปฺริสํ	๘/๓๒
ชฺุโก จ โหนฺติ ทฺุสฺสํสฺสา	๕๓/๗๖,	ทานญฺจ เปยฺยวชฺชชฺญจ	๓๒/๔๒
	๕๔/๗๘	นภญฺจ ทฺุเว ปจฺวี จ ทฺุเว	๔๗/๖๕
ชฺุโก สทฺุชา วทญฺญจ	๕๕/๘๓,	นาภาสํมานํ ชานนฺติ	๔๘/๖๖
	๕๖/๘๓	นารทํ สทฺทํ ชีวํ	๒๘/๓๗
เชกฺกสฺวจฺนํ เชกฺกํ	๔๒/๕๘	ปฏฺิรฺุเป วเส เตเส	๓๓/๔๒
กามโยเคน สยฺยตฺตา	๓๐/๓๖	ปาณาติปาโต อทินฺนาทานํ	๖๔/๘๒
กาเมสฺนา ภเวสฺนา	๓๘/๕๓	มถํ เว กทฺทํ หนฺติ	๖๘/๘๖
โกธมกฺขชฺรฺุ ภิกฺขุ	๔๓-๔/๖๐	พฺรหฺมาติ มาตาปิตโร	๖๓/๘๒
กฺุหา กทฺุชา ปถา สิจฺจํ	๒๖/๓๔	ภฺุคฺคตา โภคา ภฺุยา ภฺุจฺจา	๖๓/๘๘

คาถานี้ ปจิมปาทา

๓๘๘

มโหทธิ อปริมิต มหาสรี	๕๑/๗๒	โย โหติ พุยุโต จ วิสาร์โท จ	
มาตริ ปิตริ จาปี	๔/๕		๗/๓๐
ยัม กิณฺจิทฺติจฺจํ จ สุตํ มุตํ วา		วาทิสฺสูปฺปฏิกฺกิตฺตํ	๕๐/๖๘
	๒๔/๓๓	วาทุคฺคํ อตฺตภาวีนํ	๑๕/๒๒
ยตฺตฺวาเร ยตฺติ ตฺติจฺเจ	๑๒/๑๘	รฺบุปฺปํมฺมํคํ ฅตฺตฺวา	๑๖/๒๓
ยถา พุทฺโธ อภินฺวายน	๓๓/๔๓	วิรฺยุทฺเทหิ เม เมตฺตํ	๖๗/๘๕
ยสฺส สํทฺธา ตถาคเต	๕๒/๗๔	สํชํ โภชนํ ยาว เทติ	๕๗/๘๒
เยเกจิ กามสฺส อสฺสณฺตนา ชนา		สํชายน โลกสฺมิ ปโรปรานิ	๔๑/๕๘
	๕/๗,๒๐/๒๔	สํพุทฺโธกํ อภินฺวายน	๒๓/๓๑
เยเกจิเม วาทปถา ปุตุตฺตฺติตา	๘/๑๑	สํมมฺปฺปชานา มารเชยฺยาภิกฺกตา	
เย จ อตฺตฺตา สํมพุทฺธา	๒๓/๒๗		๑๓/๒๐
เย จ รฺบุเปน ปามิสฺสํ	๖๕/๘๓	สํวรตฺตํ ปหานคฺคํ	๒๕/๓๓
เยน เทวูปปตฺตยสฺส	๓๖/๕๐	สํวโร จ ปหานญจ	๑๔/๒๓,
โย อุตฺตฺเตน จิตฺเตน	๒๒/๒๘		๖๘/๘๗
โย นนฺทียํ ปสฺสตี	๓/๔	สํวตฺตนา รชฺนํเยสฺส	๖๖/๘๓
โย เวทํ สํพุทฺสฺสฺตฺตํ	๓๕/๔๘	สํตฺตมาริปปณฺณา จ	๑/๒
โย สณฺณตฺตํ ปรรทคฺคโภชนํ		สํเต ปตฺติจฺจิตฺโต ภิกฺขุ	๓๗/๕๒

๕๘/๘๓,๕๘/๘๔

ไฉนปตฺต

ขงก/ปนฺติ	ขตุทฺรปาจ	ตุทฺรปาจ
๘/๕	ปคฺคตตฺต	ปคฺคตตฺต
๑๐/๓๐	พหุสฺสโต	พหุสฺสโต
๑๘/๒๓	สํกฺขปเทสฺ	สํกฺขาปเทสฺ
๒๐/๑๓	สํชิตาติ	สํชิตาติ
๓๕/๑๕	วฺจฺจต	วฺจฺจติ
๕๒/๕	จตุห	จตุหิ
๕๓/๑๓	กาตา-	คาตา-
๗๐/๖	ภาสํนฺต	ภาสํนฺติ
๑๓๕/๑๒	กาเตน ฯ ยิเม	กาเตน อิเม
๑๓๕/๒๑	ตฺตฺตฺตมาห	ตฺตฺตมาหิ
๑๔๒/๑	สํคฺคฺค-	สํคฺคฺค-
๑๕๒/๑๘	รฺรานํ	รฺรานิ
๑๕๗/๑๓	ยิสํป-	ยิสํป-
๑๖๐/๒๓	สํมาทิมฺหิ	สํมาทิมฺหิ
๑๖๔/๘	คาเพยฺย	คาเพยฺยํ
๑๗๘/๑๔	วจฺจํ-	วจฺจํ-
๑๘๓/๑	[๑๕๖	[๑๕๗

๒๐๑/๒๑	วิธี-	วิธี-
๒๑๓/๑๘	ขันธ์-	อภิส-
๒๑๘/๔	ปปญจสูตร	ปปญจสูตร
๒๔๓/๑๕	ชานนุช	ชานนุช
๒๔๔-๕/๒๑	นาวินุทติ	นาวินุทติ
๒๗๒/๒๑	ค	เต
๒๘๔/๑๔	ยิตฺถสุมัตติ	ยิตฺถสุมัตติ
๓๐๕/๘	สมฺมา ทิฏฐิจิโก	สมฺมาทิฏฐิจิโก
๓๐๗/๓	-ทิฏฐิจยา	-ทิฏฐิจยา
๓๒๕/๓	พณ-	ภณ-

